

HISTOIRE DES MOGOLS ET DES TATARES

PAR

ABOUL-GHÂZI BÈHÂDOUR KHAN

PUBLIÉE, TRADUITE ET ANNOTÉE

PAR

Le Baron Desmaisons.

Tome I. Texte

0000

St. - PÉTERSBOURG

Imprimerie de l'Académie Impériale des sciences.

(Vass.-Ostr., 9e ligne, № 12.)

1871.

**Imprimé par ordre de l'Académie Impériale des sciences.
Février 1871. C. Vessélofski, Secrétaire perpétuel.**

PRÉFACE

Je livre au public le premier volume de l'Histoire des Mogols par Aboul-Ghazi Béhâdour khân. Ce premier volume contient le texte. Le deuxième volume contiendra la traduction et les notes.

Ce texte est publié d'après le manuscrit connu sous le nom de manuscrit Dahl et qui appartient actuellement au Musée Asiatique de l'Académie Impériale des Sciences. Ce manuscrit a été collationné par moi sur l'Édition de Kazan et sur les manuscrits de Göttingue et de Berlin. (Voyez ma lettre à M. Fraehn sur le manuscrit Dahl. „Manuscrit de l'arbre généalogique des Turks par Aboul-Ghazi, envoyé à l'Académie par M. Dahl et analysé par M. Desmaisons dans une lettre adressée à M. Fraehn“ (lu le 8. Juin 1838. Voir Bull. sc. IV N° 12. Second rapport de M. Fraehn). Les variantes et les additions se trouvent indiquées dans le texte même par des parenthèses qui portent les lettres — K. pour l'édition de Kazan, — G. pour le manuscrit de Göttingue et B. pour celui de Berlin.

Les leçons que j'ai jugées fautives sont indiquées au bas de la page.

En terminant cette courte préface je crois de mon devoir de dire qu'après l'impression du texte, j'ai reçu, de la part de M. Lerch, communication de deux autres manuscrits de l'ouvrage d'Aboul-Ghazi. L'un avait appartenu à feu M. Iartzoff dont parle M. Fraehn dans sa préface à l'édition de Kazan. Ce manuscrit est si fautif et si incomplet qu'il ne mérite aucune attention. Le second a été apporté de Khiva par M. Lerch. J'aurai l'occasion de parler de ce manuscrit dans le second volume.

Baron Desmaisons.

10 Février
1871.

صواب	خطا	صفحہ	سطر
آبندیلار	آتلاندیلار	۲۳۹	۷
چوانمرد	چوانمزد	—	۱۴
نونوز بوز آلتیمیش دا	نونوز آلتیمیش دا	—	۱۷
نریت	نریت	۲۴۳	۱۹
اورکنج لی	اورکنج نی	۲۹۳	۱۹
اورکنج	اوکنج	—	۱۸
محمد سلطان	محمد امین سلطان	۲۹۴	۱۹
اونغه	آنغه	۲۹۵	۱
قاین آقاسی	قاین آتاسی	۲۷۰	۱۵
جان غازی	خان غازی	۲۷۷	۸
چار	حار	۲۷۸	۱۳
خبوقدا	خوقدا	۲۸۷	۱۴
جوجی بوفا آئینک آتاسی بهادر	جوجی بوفا	۲۹۳	۱
خان آئینک آتاسی شیبان خان			
آئینک آتاسی جوجی خان			
همدندرا	همدندرا	۳۰۹	۱۲
مغز	مغنز	۳۱۱	۸
بهادر	بهار	۳۲۰	۱

صواب	خطا	صحیفه	سطر
ختای	ختای	۱۳۸	۳
مینکی بوز و بیکرمی مینکی کوك	مینکی کوك	۱۳۱	۱۴
بیسولون	بیسولون	۴۹	۱۱
ایردی	ایردی	۱۶۱	۱۰
امیر تیمور	تیمور	۱۶۳	۱
بایدو بن طراغای بن هلاکو	بایدو بن هلاکو	۱۶۵	۶
امرالار خان قیلغان	امرالار قیلغان	۱۶۶	۲
جلایر	جلایر	۱۶۷	۱۰
مچمل	مچله	۱۶۹	۱۷
ابن جوچی خان	ابن باتو خان	۱۷۳	۷—۵
توقان	توقای	۱۷۴	۷
ابن توقان		۱۷۴	۱۵
محمودك خان	محمود خان	۱۷۷	۱۵
توقول خواجه	توقلی خواجه	۱۷۸	۶
الچین	الچین	۱۸۱	۵
جانته	حانته	۱۸۲	۱۲
بلیکچ	بکیلیچ	۱۹۸	۳
حسنقلی	حسنقلی	۲۰۳	۱۵
ایش	الیش	۲۰۴	۱۳

صواب	خطا	صفحہ سطر
قورلاس	نورلاس	۵۰ ۱۲
اولوغی نینک آتی	اولوغی نینک	۵۲ ۱۲
اوبشون	اوبشان	۵۵ ۱۴
اونان	اوتان	۵۷ ۱۷
منولون	منولون	۵۸ ۴
نوداقین	نوباقین	۶۵ ۵
قاجولی	قاجول	۶۵ ۸
خان نینک بسوکی بہادر نینک بیزکا	خان نینک بیزکا	۷۵ ۲
اوچونجی ہای تیمور نورتونجی مامیشای	اوچونجی میشای	۷۵ ۷
بوقدای قنجاتنی	قنجاتنی	۷۶ ۱۴
بالمونہ	بالمونہ	۷۷ ۶
چنک نینک	چنکز نینک	۸۰ ۱۸
تیانک خان	تیانک	۸۴ ۳
توشدی دا قاشین	توشدی و اقاشین	۹۱ ۹
بارغو	بارغو	۹۳ ۴
کوجلوک نینک سونکغیندین کتدی بیر نیچہ کوندین سونک بییتیب یانیداغی	کوجلوک نینک یانیداغی	۹۴ ۴
میر الملک	میر الملک	۱۲۶, ۱۲۵, ۱۲۳, ۱۲۳, ۱۲۲

جدول خطا و صواب

صواب	خطا	صحیفہ سطر	
خوارزم	خوارزم	۶	۲
عبد	عبد	۷	۲
جنت	جنت	۱۵	۶
خزر	خزر	۱۱	۹
پادشاہ لبق	پادہ شاہ لبق	۲۰	۱۱
تاشکند	تاشکند	۹	۲۰
بیر نیچہ سیننی اوروشوب و بیر نیچہ سیننی باقیندروب	بیر نیچہ سیننی باقیندروب	۱۶	۲۲
اولکاندین سونک کون خان مینک تختدا اولتورسون آندین سونک بزوق	اولکاندین سونک بزوق	۱۹	۲۳
بکدوز	بکدز	۳	۲۹
آنقرا موران	آنقرا موران	۱۹	۴۲
آنقرا	آنقرا	۷, ۱, ۴۵, ۴۴	
سور فوقتای	سیور فوقتای	۱۳	۴۴
آوجی	آوحی	۷	۴۶
قرا قرم	قرا قوم	۱۴	۴۶
ابلك	ابلك	۱۹	۴۶

یوکوروك باش ۳۲۳—	بیوت ابلی ۲۰۹—۲۹۷—۲۸۸—
بولدوز بن اوغوز خان ۲۳—یولدوز	ینکی اریق ۲۵۱—۲۵۴—
خان ۲۷—۲۹—۷۰—۲۹۳—	ینکی شهر ۱۹۸—۲۰۳—۲۰۴—۲۲۰—
بولدوز بن مینگی خواجه خان ۴۰—	۲۲۲—
بولدوز خان ۶۱—۶۹—	پورونجی ۷۸—
بول قتلوق بن تیمور ۱۶۶—	یوسف بن سفیان خان ۲۱۱—۲۲۳—
بولوم بی نایان ۲۳۸—۲۳۹—	۲۲۷—۲۲۹—
یونس بن سفیان خان ۲۱۱—۲۲۳—	یوسف آغا ۳۱۳—
۲۳۰—یونس سلطان ۲۳۱ یونس	یوسف اوتراری ۹۷—
خان ۲۳۲—۲۳۳—۲۵۵—	یوشان سلطان ۳۱۶—

۱۸۴—۱۸۱—۹۶—۳۷—۱۹—۹	ہندو ۱۸—
بدورکین اوروقی ۶۵—	ہندوستان ۳—۹—۱۸—۲۰—۳۷—
یسبوغا بن جوہی بوغا ۱۸۲—	۱۱۷—۲۵۷—
بسوت اوروقی ۹۴—۶۶—	ہوشنگ ۲۲—
بسور بن اورکتیمور ۱۵۱—	ی
یسوکان ۹۲—	پاپیر ۲۷—۲۸—
یسوکی بہادر ۵۱—۹۷—۶۸—۷۰—	یاجوج ۴۷—
۱۹۲—۱۹۹—۷۶—۷۵—۷۴—۷۱	یادگار بن نیمور شیخ ۱۸۵—
یسو مونکا ۱۴۹—	یادگار خان ۷۲—۱۸۵—۱۸۶—۱۸۹—۱۹۰—
یسونٹو ۱۵۰—۱۵۲—۱۵۳—۱۵۵—	۱۹۴—۲۰۰—۲۰۱—۲۰۳—۲۴۷—
۱۶۲	۲۷۷—۲۹۲—۲۹۴—۳۰۶—
یسون تیمور ۱۵۱—۱۵۲—	یادگار اپناق ۳۲۶—
یشموت ۱۶۷—	یادگار آنالیق ۳۳۱—
یعقوب نویت ۳۲۰—	یارکنڈ ۱۵۵—۱۵۷—۱۵۸—۱۶۲—
یعقوب شاہ ۱۶۸—	یار محمد سلطان ۱۷۹—
یغما ۲۱—	یاریم شیر بوقاجو بن نومنه خان ۶۵—
یلدرم بابزید ۱۵۵—	یاریم شیر بوقاجو اوروقی ۶۵—
یلنجہ خان ۱۱—	یازر قلعمسی ۱۲۲—۱۲۴—
یر ایلی ۳۲۵—	بازیر بن آی خان ۲۷—۲۸—
یم سوپی ۲۹۰—	یافت ۹—۱۰—۱۳—۷۰—۲۹۴—
یمغورجی ۱۷۸	یافت اوغلانی (ترك) ۹—
	یایجی ۳۶۹—

— ۲۵۴ — ۲۵۵ — ۲۵۲ — ۲۳۷ —

۲۷۳ — ۲۶۳ — ۲۶۱ — ۲۶۰ — ۲۵۹

— ۲۹۸ — ۲۸۷ — ۲۸۱ — ۲۷۸

۵

هبة الله ۶ —

هرات ۱۱۸ — ۱۲۷ — ۱۲۸ — ۱۲۹ — ۱۴۰

— ۲۷۷ — ۲۹۵

هراسانی ۲۷ —

هزار اسب ۱۹۵ — ۱۹۹ — ۲۰۰ — ۲۰۱

۲۰۶ — ۲۲۳ — ۲۲۵ — ۲۲۶ — ۲۳۰

— ۲۵۲ — ۲۴۳ — ۲۳۶ — ۲۳۴

۲۵۵ — ۲۵۶ — ۲۵۹ — ۲۶۳ — ۲۶۷

۲۶۸ — ۲۶۹ — ۲۷۰ — ۲۷۱ — ۲۷۳

۲۸۲ — ۲۸۴ — ۲۸۶ — ۲۸۷ — ۲۹۸

۲۹۹ — ۳۰۷ — ۳۱۶ — ۳۱۷ — ۳۲۰

— ۳۲۱ — ۳۲۶ — ۳۳۳

هزاره ۱۵۴ —

هلاکو بن تولی خان ۳۵ — ۱۴۶ —

۱۴۸ — هلاکو خان ۱۴۵ — ۱۴۴ —

— ۱۶۵ — ۱۶۶ — ۱۶۷ — ۱۶۸ —

همدان ۳۰۹ —

هند ۱۳۷ —

نوخواست ۲۵۴ —

نور ۱۰۱ —

نور دولت خان ابن حامی کرای ۱۷۸

نور محمد بن ابول خان ۲۴۱ — ۲۹۲

نور محمد خان ۲۴۲ — نورم خان

— ۲۷۲ — ۲۵۸

نوناش خانیم ۲۲۱ —

نیرون ۵۰ — ۶۳ — ۶۴ — ۷۲ — ۷۳

نیشابور (نشابور) ۱۱۸ — ۱۱۹ — ۱۲۶ —

— ۱۲۷

نیقچار بن جوہی بوغا — نقچار ۱۸۲ —

نیچکھ ۲۰۶ —

نیسان کهره ۸۰ —

و

والیان ۱۱۵ —

وردانزی ۳۳۳ —

وزیر ۱۹۵ — ۱۹۶ — ۱۹۷ — ۱۹۸ — ۱۹۹

۲۰۱ — ۲۰۲ — ۲۰۳ — ۲۰۶ — ۲۱۹

— ۲۲۰ — ۲۲۱ — ۲۲۲ — ۲۲۳ —

۲۲۴ — ۲۲۹ — ۲۳۰ — ۲۳۱ — ۲۳۲

— ۲۳۳ — ۲۳۴ — ۲۳۵ — ۲۳۶ —

- میر بن قونقلوت ۵۲ —
 میرزا محمد چوکی بن عبد اللطیف
 میرزا ۱۸۷—۱۸۹ —
 میرزا دروازه‌سی (اورکندجا) ۲۹۲ —
 میسولون ۹۲ —
 میکائیل ۵ —
 مینگان بهادر ۹۰ —
 مینک تیمور بن باداقل ۱۸۲ — مینک
 تیمور خان ۱۸۲ — ۲۹۳ — کولوک
 مینکتیمور خان ۱۸۲ —
 مینکلی خواجہ بن تیمور تاش خان ۹۰
 مینکلی خواجہ خان ۹۹ — ۲۹۳ —
- ن
 ناصر الدین (وزیر) ۱۲۰ —
 ناصر الدین ابو العباس خلیفہ (امیر
 المؤمنین) ۹۹ — ناصر خلیفہ ۹۵ —
 نایمان ابلی ۴۶ — ۷۴ — ۷۵ — ۷۹ —
 ۸۰ — ۸۱ — ۸۲ — ۷۳ — ۸۴ — ۹۱ —
 ۹۲ — ۱۸۱ — ۱۸۴ — ۱۸۵ — ۲۳۵ —
 ۲۳۸ — ۲۴۸ — ۲۷۲ — ۲۷۵ — ۲۷۷ —
 ۲۷۳ — ۲۸۴ — ۲۹۰ — ۲۹۹ — ۳۱۵ —
- نجم الدین کبری (شیخ نجم الدین کبری)
 نوع ۱۰ نوع پیغمبر ۸ — ۹ — ۷۰ — ۲۹۴ —
 نخجوان ۱۲۱ — ۱۹۷ —
 نخشب ۱۱۳ —
 ندر محمد بن دین محمد سلطان ۱۷۹
 — ۳۱۶ — ۳۱۷ — ۳۲۰ — ندر محمد
 خان ۳۱۷ — ۳۲۰ —
 نرزم ۳۲۹ —
 نسای ۱۲۵ — ۲۰۶ — ۲۱۱ — ۲۳۰ —
 ۲۳۵ — ۲۳۷ — ۲۴۲ — ۲۴۳ —
 ۲۴۸ — ۲۵۶ — ۲۵۹ — ۲۷۳ — ۲۹۷ —
 نصاری ۱۴۴ —
 نظام الدین ابو المعالی کاتب ۱۱۹ —
 نظر خواجہ ۲۸۸ — ۲۸۹ —
 نکوردی ۱۵۴ —
 نکوز ۳۱ — ۳۲ — ۴۳ — ۵۰ — ۵۹ —
 نکوز (جنیس) ۶۴ —
 نکوزلار ۳۳ —
 نماز گاہ دروازه‌سی سرفنددا ۱۰۹ —
 نمازگاہ دروازه‌سی بخارادا ۳۳۳ —
 نمش ۱۷۲ — ۱۸۰ —
 نوناقین ۶۵ —

ملوك صلوائف ۲۲—۱۵۳—۱۵۶	منكو نيمور بن هلاكو ۱۶۶—
مبيقای قآن (هبيقای) ۶۳—۷۱—	منكو نيمور خان ابن توقای نيمور ۱۷۳—۱۷۴—
منقت بن چاقسو ۶۵—	منولون ۵۸—
منقت ايلي ۷۱—۷۷—۲۶۷—منقت	موتوکن ۱۴۹—۱۵۰—۱۵۲—۱۵۳—
۱۳۲—۱۷۷—۱۷۹—۲۱۲—۲۱۳	۱۵۵—۱۶۲—
۲۳۰—۲۷۰—۲۹۰—منقيت ۲۷۰	موجی بن جغتای خان ۱۴۹—
منك بن يافت ۹—	مورقدو کوچنه ۶۳—۷۱—
منكتای ۱۲۸—	موسی بن علی ۱۶۶—موسی خان ۱۶۶—۱۶۷—
منكراق ۱۴۳—	موسی بی منقت ۱۸۹—۱۹۰—
منكسار نوبان ۱۴۶—	موصل ۸—
منكلی بن يولدوز خان ۲۹—منكلی	موکا اوغل بن تولى خان ۱۴۵—
خان ۲۹ مينكلی خان ۷۰—	موناكه ايناق ۱۶۲—
منكلی خاتون ۱۵۶—۱۵۷—	مورنقه خاتون ۳۳—
منكلیش بی دورمان ۲۴۳—۲۶۷—	مونكا نيمور بن باداقل ۱۷۷—
۲۶۹—	مونكدای بن برتان خان ۶۷—
منكليك ايچكه ۵۳—۵۴—۷۲—	مهدي سلطان ۲۲۳—
۷۶—۸۰—منكليك ۷۲—	مهربانو خانيم ۲۷۷—۲۹۴—
منكلی كراي خان ۱۷۸—	مهلائيل ۶—۷۰—۲۹۴—
منكو بن تولى خان ۱۳۹—منكو قآن	مهينه ۲۰۱—مهينه ۲۰۶—مهين ۳۱۴
۱۴۴—۱۴۵—۱۴۶—۱۴۷—۱۶۴	
۱۷۱—۱۷۲—	
منكوتای ۴۰—	

مغول حاجب ۱۱۰ —	۱۱۱ — ۱۲۹ — ۱۳۰ — ۱۴۰ — ۱۵۰ —
مغولستان ۳ — ۲۱ — ۳۵ — ۳۸ — ۸۱ —	۱۵۱ — ۱۵۷ — ۱۵۹ — ۱۶۰ — ۱۶۳ —
مغول یورنی ۱۲۹ — ۱۳۶ — ۱۵۵ —	۱۶۸ — ۱۷۲ — ۱۷۳ — ۲۲۸ — ۲۵۰ —
۳ — ۱۷ —	۲۷۵ — ۳۳۴ — مسلماننلیق ۱۵۸ —
مکران ۱۲۹ —	۱۷۲ — ۱۹۶ — ۲۳۴ —
مکریٹ (مکریٹ) ۵۱ — ۱۹۹ —	۲۳۸ — ۲۴۱ — ۳۱۰ — ۳۱۴ —
مکریٹ ایللی ۴۲ —	۲۱ — ۲۲ — ۲۳ — ۱۴۸ —
مکریٹ بیاوت ۵۷ —	معتصم (خلیفه) ۱۶۴ —
مکریٹ سویی ۵۷ —	مغز ۳۱۱ — ۳۱۲ — ۳۱۳ —
مکّہ ۴ — ۱۳۰ — ۲۸۷ —	مغول بن النجه خان ۱۱ — ۱۲ — ۱۲ — ۱۲ — مغول
ملاحده ۱۶۴ —	خان ۳ — ۱۲ — ۱۳ — ۷۰ — ۲۹۳ —
ملا سکاکی ۱۴۹ —	مغول ایللی ۱۲ — ۱۴ — ۱۸ — ۲۰ — ۳۰ —
ملا شاه علی ۳۱۳ —	۳۱ — ۳۴ — ۳۵ — ۳۶ — ۳۷ —
ملای خان زاده ۱۹۰ — ۱۹۴ —	۳۸ — ۳۹ — ۴۲ — ۴۳ — ۴۵ —
ملقا ۱۱۵ —	۴۶ — ۴۸ — ۵۰ — ۵۱ — ۵۳ — ۵۴ —
ملك ابو بكر ۱۲۸ —	۵۵ — ۵۶ — ۵۷ — ۵۹ — ۶۳ —
ملك اشرف بن تیمورتاش ۱۹۸ —	۶۴ — ۶۷ — ۶۸ — ۷۰ — ۷۱ — ۷۲ —
ملك اشرف سلدوز ۱۷۵ — ۱۷۶ —	۷۴ — ۷۶ — ۷۹ — ۸۱ — ۹۱ — ۹۳ — ۹۶ —
۱۶۸ —	۹۹ — ۱۰۰ — ۱۰۲ — ۱۰۴ — ۱۰۵ —
ملك شمس الدين محمد ۱۲۷ —	۱۰۷ — ۱۰۸ — ۱۰۹ — ۱۱۰ — ۱۱۱ —
ملك مبارز الدين ۱۲۸ —	۱۱۲ — ۱۱۳ — ۱۱۴ — ۱۱۵ — ۱۱۶ —
	۱۱۷ — ۱۱۸ — ۱۲۰ — ۱۲۱ — ۱۲۲ —
	۱۲۳ — ۱۲۴ — ۱۲۵ — ۱۲۶ — ۱۲۸ —
	۱۳۷ — ۱۴۰ — ۱۵۵ — ۱۵۶ — ۱۵۷ —
	۱۵۹ — ۱۶۶ — ۱۶۹ — ۱۷۰ — ۱۸۵ —

۲۰۰—۲۰۴—۲۰۱—۲۳۹—۲۳۷	محمد سلطان ابن تیمور سلطان ۲۴۹
—۲۴۷—۲۴۴—۲۴۱—۲۰۹	—۲۴۴—۲۰۹
— محمودك خان ۱۷۷	محمد غازی بن ایلبارس خان ۲۰۲
— محمود بلواج ۹۴—۹۰—۱۳۹	محمد غازی سلطان ۲۱۴—۲۱۵
— می الدین بردعی ۱۶۸	—۲۲۲—۲۲۰—۲۱۸—۲۱۷
— محیط تنکیزی ۱۸	محمد قلی بیك چركس ۳۱۲—۳۱۳
مرتضی خان ابن محمودك خان ۱۷۷	محمد قلی سلطان ابن حاجی محمد خان
— مرده ۲۸	—۲۴۹—۲۴۶
— مرغاب ۲۳۹	— محمود آنا ۲۰۶
— مرغوز ۴۷—۷۵	محمود بن ابوسعید بن براق خان ۱۷۸
— مرکن بن شبیان خان ۱۸۱	محمود خان ابن سیورغاش خان ۱۵۵
— مرکن طابیش ۳۲۶	محمود سلطان ۱۵۳— سلطان محمود
— مرکت ایلی ۷۱—۷۳—۸۲—۸۳	خان ۱۵۴—
— ۸۴—۱۴۳—مرکیت ۵۱—۹۲	محمود خوارزمی ۹۷—
— مرو ۴۹—۱۲۲—۱۲۳—۱۲۴—۱۲۵	محمود سبکتکین (سلطان محمود سبکتکین)
— ۱۹۵—۲۳۸—۲۳۹—۲۴۱—۲۴۲	—۱۲۹
— ۲۵۸—۲۵۹—۲۶۴—۲۷۲	محمود سلطان ابن اوانش خان ۲۱۲
— مرو شاه جهان ۲۳۸	—۲۲۳—۲۳۰—۲۴۲—ساری محمود
— مزدحقان قلعهسی ۲۷۰	— سلطان ۲۳۱—۲۴۲—۲۴۳
— مسلمان ۳—۱۰—۱۳—۱۴—۱۵	— محمود تینتک ۲۳۱
— ۱۶—۱۷—۱۸—۲۰—۳۵—۳۸	محمود سلطان ابن شاه بداق سلطان
— ۹۴—۹۷—۱۰۱—۱۰۵—۱۱۰	—۱۸۳
	محمود سلطان ابن اقاطای خان ۲۳۳

محمد بن بولاد ۱۵۱—۱۵۳—	ماسکو ۱۸۰
محمد بن سکنه ۱۹۷—	مانقشلاق ۲۰۱—۲۰۲—۲۰۴ منقیشلاق
محمد بن بول قتلوق ۱۹۶— محمد خان	۲۵۷—۲۶۷—منقشلاق ۲۷۳—۲۸۹
—۱۹۷—	۲۹۰—۲۹۷—۳۰۲—۳۰۳—۳۱۴
محمد ابراهيم سلطان ابن حاجی محمد	—۳۱۵—۳۱۶—
خان ۲۵۷—۲۵۹—۲۶۱—۲۶۴—	مانقشلاق سلطان ابن جواق سلطان
—۲۷۲—	—۱۷۹—
محمد امين سلطان ابن محمود سلطان	ماو بالغ ۱۱۴—
—۲۶۴—۲۶۹—	ماوراء النهر ۳—۲۲—۳۷—۴۱—
محمد باقی بی دیوان بیکی ۲۶۲—	۹۶—۹۹—۱۱۳—۱۲۸—۱۴۸—
محمد چوکی میرزا ۱۸۶—۱۸۷—۱۸۸—	۱۴۹—۱۵۰—۱۵۱—۱۵۲—۱۵۳—
—۱۸۹—محمد چوکی ۱۸۹—	۱۵۴—۱۵۵—۱۵۷—۱۵۹—۱۶۳—
محمد حسين بيك ۳۰۰—۳۰۱—۳۰۲—	۱۷۷—۱۷۹—۱۸۲—۱۸۷—۱۸۹—
محمد خان ابن حسن اوغلان ۱۷۸—	۱۹۴—۱۹۵—۲۲۲—۲۲۸—۲۲۹—
محمد خان ابن تیمور سلطان ۱۷۹—	۲۵۴—۲۵۷—۲۷۱—۲۹۰—۲۹۶—
محمد خان شیبانی ابن شاه بدراق	—۳۳۴—
سلطان ۱۷۸—محمد شاه بخت ۱۸۳	مبارك شاه ۱۵۰—
شاه بخت خان ۱۹۱—۱۹۴—۱۹۵—	متوشاخ ۷—۷۰—۲۹۴—
شاه بخت شیبانی خان ۱۹۳—	چهار بن توقتا بیکی ۸۴—
محمد خربنده (سلطان محمد خربنده) ۱۹۷	محمد الدین بغدادی (شیخ محمد الدین)
محمد سلطان ابن محمود سلطان ۲۴۹	میر الملك ۱۲۲—۱۲۳—۱۲۴—۱۲۵—
—۲۶۴—	—۱۲۶—
	محمد پیغمبر ۱۴۰—محمد مصطفی ۱—

كول ايركبن ۴۰—	ك
كولدالنك دوچى طایشى ۳۲۳—	كرجستان ۹۹—
كون بن اوغوز خان ۲۳— كون خان	كرجى ۱۹۹
۲۷—۲۵—	كردن خواست ۲۲۹—
كون نغار بهادر قنقرات ۲۲۷—	كرم رود ۱۹۷—
كونجك اوغلان ابن دوى چچن ۱۵۱	كلبانباغ كندى ۳۰۸—
۱۵۳—	كندم كان كندى ۲۸۵—۳۱۷—
كونجك اوغلان ابن ساربچه ۱۷۸—	كيلان ۴۱—۱۲۰—
كونجه خان ۱۵۰—	ل
كوفش ۲۳۷—	لالا ۲۸—
كونه ۲۸—	لاينا ۲۴۰
كوى سو ۹۲—	لك ۷—۷۰—۲۹۴—
كبخنايتو خان ۱۹۷—۱۹۵—	م
كبقوم اوروفى ۹۵—	ماچارخ ۱۹—ماچار ۱۷۲—۱۸۰—مجار
كبووك بن اوكدای قان ۱۳۹—	۱۳۲—
كبووك خان ۱۴۳—۱۴۴—۱۴۵—	ماچار بن شيبان خان ۱۸۲—
۱۴۶—۱۴۴—۱۷۱—	ماجوع ۴۷—
كبووك خان ابن ديب باقوى خان ۱۰	ماچين ۱۴۷—
۷۰—۲۹۳—	مازندران ۴۱—۱۱۹—۱۲۴—۱۹۹—
كبووك قلعه ۳۰۱—	۱۸۹—۲۰۷—۲۱۴—
كيومرث ۱۰—۲۲—	

کوردستان (کردستان) ۱۳۷—	کیمچوت ۴۲—
کوردیش ۲۱۵—۲۱۶—۲۲۵—۳۲۹	کنجو ۹۲—
کوردش ۲۴۷—کردیش ۲۴۹—	کندو چنه ۶۴—
کورکان سویی ۲۴۴—	کنکیت ایلی ۵۵—
کورکوز (اویغور) ۴۱—	کنه ۲۸—
کورل ۱۷۲—۱۸۰—۱۸۱—	کوبک خان ۱۵۰—
کورلاوت ۵۷—	کونان ۱۴۳—
کوز خان ابن مغول خان ۱۳—۱۵—	کوپک (میرزا) ۲۷۰—
کوستهای ۴۶—	کوپک بن توتیمیش خان ۱۷۸—
کوفین ۱۸۷—کوفن ۱۸۸—	کوجلوک بن نیانک خان ۴۶—۸۳
کوک بن اوغور خان ۲۳ کوک خان ۲۷	۸۴—۸۵—۹۱—۹۳—۹۴—۹۸
کوک (قنغلی) ۳۸—کوک خان ۳۸—	کوجلوک خان (بیک) ۱۰۱—
کوک اوردده ۱۷۲—	کوجم خان ابن مرتضی خان ۱۷۷—۱۷۹
کوکچه ۵۴—۸۰—	کوجو ۱۴۳—
کوکردلیک ۳۲۸—	کور بن مرغوز ۷۵—کور خان ۷۵—
کوک سراي ۱۰۴—	۸۵—۸۶—۹۱—۹۳—
کوکلان ایلی ۵۷—۲۱۰—۲۵۴—	کور خان ابن مغول خان ۱۳—۱۵—
کوکلانک ایلی ۲۴۵	کور خان قوبسی طایفر بیک نینک
کوکلی ۲۸—	لقبی ۴۹—
کوک موران ۴۵—	کوران ناغی ۲۷۲—
	کورد (کوردلار) کردلار ۱۳۷

۸۱ — ۷۹ — ۷۸ — ۷۷ — ۷۶ — ۷۵ —

— ۴۶ — کرابتلار

— ۲۴۳ — کرایلو

— ۲۸ — کرایلی

— ۱۳ — کر تاغی

— ۱۳۷ — کردستان

— ۱۳۷ — کردلار

— ۱۳۷ — ۱۱۶ — کرمان

— ۴۶ — کرموجین

— ۳۳۲ — ۳۳۰ — ۱۸۸ — ۱۸۷ — کرمینه

— ۲۶۳ — کروک کند

— ۱۷۸ — کریم بردی

— ۲۱ — کشیر

— ۶ — کعبه

— ۱۷۳ — کفه

— ۱۷۸ — گلدیش

— ۵۴ — گلکیت بن منکلبک ایچکه

— ۵۴ — گلکیت ابلی

— ۱۴۵ — ۱۴۴ — کلوران

— ۹ — کماری

— ۲۴۵ — ۲۴۴ — ۲۴۲ — ۲۴۱

۳۰۹ — ۲۹۷ — ۲۶۵ — ۲۵۷ — ۲۴۶

— ۳۳۴ — ۳۱۵ —

— ۲۲۴ — قیزل رباط

۷۶ — ۵۵ — ۵۴ — قیشلیق

— ۸۰ — قیاج قرا

— ۲۹۴ — ۷۰ — ۶ — قینان

ک

— ۱۱۵ — ۲۱ — کابل

۲۲۹ — ۲۱۲ — ۲۰۶ — ۲۰۱ — ۱۰۸ — کات

۲۴۳ — ۲۳۶ — ۲۳۴ — ۲۳۰ —

۲۸۴ — ۲۷۳ — ۲۶۷ — ۲۶۳ — ۲۵۶

۲۹۴ — ۲۹۱ — ۲۸۷ — ۲۸۶ — ۲۸۵

— ۳۲۳ — ۳۰۸ — ۲۹۸

۱۵۵ — ۱۵۴ — ۱۵۳ — ۱۴۸ — ۳ — کلشغر

۲۹۶ — ۱۶۲ — ۱۵۷ —

— ۱۷۸ — کبک بن توقتمیش خان

— ۲۴۳ — کبود جامه

— ۱۵۸ — کتک

— ۱۳ — کچیک تاغ

۷۴ — ۵۵ — ۵۴ — ۵۳ — ۴۶ — کرابت

قومی ۲۸—	قودو ۹۲—
قونجی بن شیبان خان ۱۸۲—	قورنغه بن شیبان خان ۱۸۲—
قونقا ناوړ ۷۸—	قورچاقور بن مرغوز ۷۵— قورچاقور
قونقلوت ۵۲—	بو بروق ۴۷—
قونقمار ۵۳—	قورچیق ۲۸—
قونقمار ایلی ۵۲—۵۳—۷۲—۸۰—	قورلاس بن میر ۵۲—۵۹—
قورچق خان ۱۷۸—	قورلاس اوروقی ۳۴—۵۲—۶۰—۶۷—
قویغون ۲۸۰—	قورلاس ایلی ۵۹—
قویلدار ۷۱—۷۷ قویلدار چچن ۷۷	قوری اوروقی ۴۵—
قوی مرل ۹۰—۹۹—۲۹۳—	قورجی سلطان ابن پولاد سلطان
قیات ۳۲—۳۳—۵۰—۵۱—۶۶—	۲۴۹—قولچی ۲۶۱—۲۶۴—
۶۷—۷۱—	قوری سوماجو ۷۹—
قیان ۳۱—۳۳—۳۴—۵۰—۵۱—	قوشجی اوروقی ۱۸۱—
۵۹—۶۹—۲۹۳ قیان اوغلانلاری	قوسوت اوروقی ۳۲۳—
۵۹—	قوش یایق ۲۷۳—۲۹۱—
قیر ۲۲۰—۲۲۳—	قولا ۷۸—
قیرغیز (قرغز) ۳۰—	قولچی بن پولاد سلطان ۲۶۱—۲۶۴—
قیرغیز بیک باقلی بهادر ۲۷۵—	قورجی ۲۴۹—
قیزل آباق ۳۱۵—	قولغین ۲۳۳—
تیزل باش ۱۹۶—۱۹۷—۱۹۸—۱۹۹—	قوم قلعه ۲۳۴—۲۵۶—۲۸۷—
۲۰۱—۲۰۳—۲۱۴—۲۳۷—۲۴۰—	قوم کند ۲۲۰—۲۲۱—۲۲۲—

قنبر ۱۷۹—	۲۳۰—۲۱۹—۱۷۹—۱۷۸—۱۷۷	قزاق
قندھار ۳۱۲—	—۲۹۰—۲۷۶—۲۷۵—۲۳۱—	
قنق ۲۹—۲۷	—۳۰۶	
قنقرات بن جورلیق مرکن ۵۲—		قزاق اوروس ۲۹۲—
قنقرات ایلی ۹۷—۵۷—۵۲—۵۱		قزان سلطان خان ۱۵۲—۱۵۱—
—۱۴۹—۷۸		قزلباش (قیزلباش)
قنقلی (قانقلی) ۱۱۹—۴۹—۳۸—۳۷	—۲۹۵—۲۳۸—۲۳۷—۱۱۹	قزوین
قوبلای قآن ۱۴۷—۱۴۶—۱۴۵	—۲۷۱—قزوینلی ۳۵—	
—۱۴۴—۱۴۸		قلانچ ۲۵۶—
قوبلای نوبان برلاس ۳۹—		قلزم ۱۲۰—
قوبله قآن ابن قبل خان ۶۶—	—۳۰۱—۳۷۶—۲۷۵—	قلماق ۳۷
قوت قاغ ۳۹—	—۳۲۳—۳۱۶—۳۱۵—۳۰۳	
قونلیق بالیق ۱۰۱—	—۳۲۷—۳۲۶—۳۲۵—۳۲۴	
قونور فاجاوا ۱۱۷—	—۳۳۴	
قونوقتو منکو ۶۶—		قل محمد آتالیق ۲۹۹
قونوقو نوبان ۹۱—۱۱۵—		قل محمد بی ۲۴۸—
قوجاش میرزا ۱۹۳—۱۹۰—۱۸۹—		قمار اوغلی ۵۳—
قونوقه بیکی ۸۵—۴۵—		قماق ۱۴۳—
قوجم بورل ۲۹۳—۶۹—۶۰—		قمج سوی ۹۸—
قوداغای ۱۵۱—۱۵۰—		قمر الدین دوغلات ۱۶۱—۱۶۰—
		قمش خاتون ۱۴۳—

قرا خنای ۴۸-۴۹-۸۵-۸۶-۹۰	قتلق زمان ابن حاجی کرای ۱۷۸-
قرا خطای ۹۱-۹۳-۱۸-	قتلق قبا ۱۶۲-
قرا قرم ۱۳۹-۱۴۷-۱۴۸-۱۷۱-	قتلیق بوغا ۱۸۲-
قرا سو ۲۳۸-۲۴۱-	قتلیق تیمور اوغلان ۱۷۹-
قرا قستی ۳۲۲-۳۲۳-	قچی مرکن ۶۰- قچی مرکن ۵۹-
قرا قوم ۱۳-۴۶-۱۸۱-	۶۹-۲۹۳-
قرا کول ۳۲۸-۳۲۹- قرا کول	قداق بن شیبان خان ۱۸۱-
قلعه‌سی ۳۲۹-	قدان بهادر ۶۶-
قرا موران ۱۳۷-	قدان نابشی ۶۳-۷۱-
قران قیری ۲۸۰-	قدقان اوغلان ۱۰۸-
قرانوت بن نوسبودای ۵۲-	قرا اوسون ۴۵-
قرانوت ایلی ۵۲-	قرا اویلی ۲۷-۲۸-
قرا هلاکو ۱۵۰-	قرا ایغر توقایی ۲۹۱-
قربان حاجی ۲۷۹-۲۸۳-۲۹۹-	قرا باغ ۱۷۴-
قرغز ۲۸-۴۲-	قرا بکاول ترکمان ۲۳۷-
قرغز ایلی ۴۲-۴۳-۴۴-۴۵-	قراچار ۱۴۴-
۴۶-۴۸-۸۴-۸۵- قیرغز ۳۰	قراچق ۲۸-
قرم ۱۷۳-۱۷۷-۱۷۸-۱۷۹-	قراجه حاجب ۱۰۳-۱۰۴-
قرنق ۲۷-۲۸-	قرا خان ۱۳-۱۴-۱۵-۱۶-۱۷-
قری کچیت ۲۰۷-	۷۰-۲۹۳-
قربلتوق ۶۴-	

قائلی ۱۸ —	قارلیق ۲۱ — ۳۷ — ۳۸ — ۳۹ — ۷۵ —
قائلی ایلی ۱۸ — قنقلی ۳۷ — ۳۸ —	۱۰۰ — ۱۸۱ —
۴۹ — ۱۱۴ —	قارندز قلعه‌سی ۱۱۹ — ۱۲۰ —
قاهر خواجه ۳۲۲ —	قازغورت ۲۸ —
قایدو بن دوئومنن خان ۴۳ قایدو	قاسم بن ابو سعید ۱۷۸ —
خان ۵۸ — ۵۹ — ۶۳ — ۶۴ — ۶۶ —	قاسم سلطان ابن یونس سلطان
۷۱ — ۲۹۳ —	۲۳۲ — ۲۳۳ — ۲۵۵ —
قایدو بن قاشین ۱۵۳ — قایدو خان	قاسم سلطان ابن خسرو سلطان ۳۱۷
ابن قاشین ۱۵۲ —	۳۲۰ — ۳۲۹ — قاسم خان ۳۲۹ —
قباناق ۲۵۶ —	قاشین (تنکوت) ۹۱ — ۱۴۴ —
قبا نویان ۱۴۹ —	قاشین بن اوکدای قآن ۴۴ — ۱۵۲ —
قبای شیره ۵۱ — ۵۲ —	قاضی اشرفی ۱۳۰ —
قپچاق ۱۹ —	قاضی بی ۱۸۹ —
قپچاق ایلی ۱۹ — ۳۷ — ۴۶ — ۱۲۱ —	قاضی عمر ۱۹۵ —
۱۳۲ —	قاضی محی الدین بردعی ۱۶۸ — ۱۷۵ —
قبل بن تومنه خان ۴۶ — قبل خان	قال ابن آمنک خان ۲۰۴ — قال خان
۴۵ — ۴۷ — ۴۸ — قبول خان ۵۰ —	۲۰۹ — ۲۲۰ — ۲۲۳ — ۲۲۸ — ۲۲۹ —
۵۱ —	۲۳۰ — ۲۳۴ — ۲۳۷ — ۲۵۵ —
قبلی سویی ۹۸ —	قال آج ۲۲ — ۳۷ — ۸۰ —
قبول سلطان ابن دورجی ۱۵۳ —	قالی ۲۷ — ۲۸ —
قغتن (بوقون قغتن)	قالیماجو بن سم سلوجی ۴۰ — قالیماجو
قغتن ایلی ۴۳ — ۷۱ — ۳۰۶ —	خان ۴۹ — ۲۹۳ —

ف	۲۳۰—۲۲۷—۲۲۳—۲۱۵—۲۱۳
فارسی ۱—۳—۳۴—۳۷—۳۱۰—	—۲۴۳—۲۳۴—۲۳۵—۲۳۱—
—۳۱۱	۲۸۹—۲۵۵—۲۴۷—۲۴۴—۲۴۴
فاطمه خاتون ۲۳۳—	علی بار بیک ۲۴۹—
فخر الملك ۱۱۹—	عمر غازى سلطان ۲۲۳—۲۲۲—۲۲۱—
فريدون غورى ۱۱۱—۱۱۰—	عمر (قاضى) ۱۹۵—
فناکت ۱۰۷—۱۰۶—۱۰۰—	عوض قيزل اوکوز ۱۹۹—
فوج ۳۲۵—	عیدگاه ۱۰۲—
فولاد بن مینک تیمور خان ۱۸۲—	غ
—۲۹۲	غایر خان ۱۰۳—۱۰۰—۹۷—۹۶—۹۵—
ق	—۱۰۴—(غیور خان) ۳۸—
قآن ۱۹۴—۱۴۴—۱۰۳—	غازان خان ۱۹۵—۳۵—
قاجولى ۹۵—	غرجستان ۱۱۵—
قاجون ۹۷—	غزنین ۱۲۸—۱۱۷—۱۱۴—۱۱۵—۲۱—
قادر بردى بن توقتميش خان ۱۷۸—	—۱۴۸—۱۲۹
قادر بردى سلطان ابن تیمور سلطان	غلام بهادر ۳۲۰—
—۲۴۴—۲۴۹	غو باليق ۴۸—
قارشى ۳۲۹—۳۱۷—۱۵۲—	غور ۲۰—
قارقیش ۴۹—	غیاث الدین خان ابن تاش تیمور
قارقین ۲۸—۲۷—	—۱۷۸
	غیور خان (ایناالجیق) ۳۷—(غایر خان)

عرب محمد سلطان ابن حاجی محمد	۲۷۳—۲۷۱—۲۶۸—۲۶۶—۲۶۵
خان ۲۵۹—۲۶۶—۲۷۰—۲۷۲—	—۳۲۸—
عرب محمد خان ۲۵۹—۲۶۴—۲۷۳	عبد المؤمن خان ۱۸۳—۱۹۳—۲۵۸
۲۷۸—۲۷۷—۲۷۶—۲۷۵—۲۷۴	—۲۷۲—۲۷۱—۲۶۹—۲۶۵—
۲۸۲—۲۸۷—۲۸۸—۲۹۲	عبيد الله خان ابن محمود سلطان ۲۱۱
عزرائیل ۵—۴—۷—	۲۲۶—۲۲۵—۲۲۴—۲۲۳—۲۲۲
عزیز خانم ۲۵۱—	۲۵۵—۲۵۴—۲۳۸—۲۲۹—۲۲۸
علاء الملك (سيد ترمذی) ۱۰۰—	عجم ۱—۱۲۱—
علی بن بابندو ۱۶۶—	عراق ۳—۲۲—۴۱—۱۱۹—۱۲۲—
علی اوغلان بن بيك فوندى اوغلان	۲۶۴—۲۴۶—۱۹۸—۱۲۸—۱۲۳
—۱۷۷	۳۱۱—۳۰۹—۲۷۲—۲۶۹—۲۶۵
علی اوبرات ۱۶۶—	—۳۱۲
علی ابلی ۲۰۷—۲۱۰—	عراق عجم ۲۲—
علی خواجه بخاری ۹۷—	عراق عرب ۲۲—
علی خواجه غجدوانی ۱۰۶—	عراقین ۱۲۸—
علی سلطان اوکدای خان نسلیندین	عرب ۶—۷—۱۴—۲۲—۴۵—۴۷—
—۱۵۱	—۱۷۶—۱۷۵—۷۴—۶۸—۶۷—
علی سلطان ابن سفیان خان ۲۱۱—	عربی ۳—۳۷—۱۶۸—
—۲۲۹—۲۲۰—۲۱۹	عربستان ۳—۳۷—
علی سلطان ابن محمود سلطان ۲۴۹	عرب سلطان ابن محمود سلطان ۲۴۹
—۲۶۴—۲۶۲—۲۶۱—	—۲۶۴—
علی سلطان ابن اوانش خان ۲۱۲—	عرب شاه بن فولاد ۱۸۲—۲۶۲—عرب
	—۱۸۴

طغای تیمور ۱۶۶—طغای تیمور خان

—۱۶۷

طغرل بن قورچاقور ۴۷—

طغرل خان ابن منکو تیمور ۱۷۴—

طوغاچار قنقرات ۹۲—۱۱۵—۱۱۸—

ع

عادل سلطان ۱۵۳—

عایشه بیکه ۲۱۱—

عباد الله سلطان ۲۶۴—۲۷۳—

عبد العزیز بن عبید الله خان ۲۲۳

—۲۲۵—

عبد العزیز خان ابن ندر محمد خان

۱۷۹—۳۲۰—۳۲۶—۳۲۷—۳۲۸

۳۲۹—۳۳۰—۳۳۲—۳۳۳—

—۳۳۴—

عبد اللطیف میرزا ۱۸۶—

عبد الله (امیر عبد الله ابن امیر

قزغن)

عبد الله خان ابن اسکندر ۲—۱۷۹

—۱۸۳—۱۹۳—۲۴۲—۲۴۹—

۲۵۱—۲۵۵—۲۵۶—۲۵۷—۲۵۸

۲۵۹—۲۶۰—۲۶۱—۲۶۲—۲۶۴

شیره اوغول ۱۵۶—۱۵۷—

شیکی قوتوقو نوبان ۱۱۵—۱۱۶—

ص

صالح سلطان ۲۷۶—

صاین خان (ساین خان)

صفی الله ۶—۷۰—

صفیان خان (صفیان)

صوفی میرزا نایبان ۲۷۵—۲۷۶—

ض

ضامن قلعهسی (زامن) ۲۷۲—

ضیاء الدین (امیر ضیاء الدین) ۱۲۶

ضیاء الملك ۱۱۹—

ط

طالقان ۱۱۴—۱۲۷—

طاهر سلطان ۲۳۶—

طایرسون ۱۴۳—

طائفی ۶—

طراغای بن هلاکو خان ۱۶۶—

طزن ۳۲۱—

- شاه علی سلطان ابن محمد سلطان
 —۲۴۹—۲۴۴—
 شاه قلی بن ایش سلطان —۲۳۶—
 شاه نظر بن قال خان —۲۲۹—
 شرف الدین یزدی —۱۲—
 شریف محمد سلطان —۲۷۷—۲۸۲—
 ۲۸۴—۲۸۶—۲۸۷—۲۸۸—۳۰۱—
 شریف محمد —۲۹۸—۲۹۹—۱۰۰—
 —۳۰۱—۳۰۲—۳۰۳—۳۰۴—
 ۳۰۵—۳۰۶—۳۰۷—۳۰۸—۳۰۹—
 —۳۱۶—
 شکست کولی —۲۲۷—
 شماخی —۱۲۱—۴۷—
 شماهی سلطان —۱۷۷—
 شوی —۲۸—
 شهرستان —۱۲۴—
 شیبان بن جوچی خان —۱۷۰— شیبان
 خان —۷۲—۱۷۷—۱۷۹—۱۸۰—
 —۱۸۱—۱۸۲—۱۸۳—۲۹۳—
 شیبانی (محمد شاه بخت)
 شیت ۶— شیت پیغمبر ۷۰—۲۹۴—
 شیخ اوغلی —۲۵۷—
 شیخ جلیل ناغی —۲۷۵—
 شیخ جمال الدین —۱۵۷—
 شیخ حسن بزرک —۱۹۹—۱۹۷—۱۹۸—
 شیخ حسن بزرک جلایر —۱۹۸— شیخ
 جلایر —۱۹۶—۱۹۷—۱۹۸—
 شیخ حسن بن تیمور تاش —۱۹۷— شیخ
 حسن کوچک —۱۹۸— شیخ حسن
 سلدوز ۱۹۸ (چوبانی)
 شیخ رشید الدین ابن شیخ جمال الدین
 —۱۵۸—۱۵۹—
 شیخ شجاع الدین بغاری —۱۵۷—
 شیخ علی ابن امیر علی قوشچی ۱۹۶
 —۱۹۷—
 شیخ مجد الدین بغدادی —۹۹—
 شیخ محمد بن افاطای خان —۲۲۹—
 شیخ نجم الدین کبری ۹۹—۱۱۲—
 —۲۳۲—
 شیدرفو —۱۳۲—۱۳۳—۱۳۴—
 شیراز —۱۳۷—۲۴۲—
 شیرامون —۱۴۳—۱۴۵—۱۴۶—
 شیرغازی سلطان —۲۲۱—۲۷۷—۲۹۴—
 شیروان —۲۵۷—۲۷۳— شیروان ۱۲۱

- سوراجیق ۲۸ —
سورغو ۱۵۲ —
سورقوتنای بیکی ۴۴ سورقوتنی بیکی
—۱۴۵—۱۴۴ —
سورفی ۲۸ —
سوس ۷ —
سوقوت ۵۶ —
سوقوت ایلی ۵۶ —
سید آنا ۵۳—۷۲—۱۹۹—۲۸۸ —
سید عزّ الدین ۱۲۹ —
سیر ۱۸۴—۱۸۸—۱۹۱—سیر سوینی ۱۳
—۱۸۱—۱۸۷—سیر تینکزی ۲۹۱ —
سیراق (ارسلان سیراق) ۳۹ —
سیرام ۲۰—۲۳ —
سبف الدین ملک ۱۱۶ —
سورغتمیش خان ۱۵۳—سورغتمیش
—۱۵۴ —
سیونج بن مینکتیمور خان ۱۸۲ —
سیونج بالا ۳۲۸—سیونج ۳۲۸ —
سونج خان ابن بابدو خان ۱۲ —
—۳۰—۳۱ —
- سیونج خان بیگ ۱۰۱ —
سیونج محمد سلطان ابن حاجی محمد
خان ۲۵۹—۲۶۴—۲۶۵—۲۷۱ —
—۲۷۳ —
ش
شادکم ۸۵—۸۶ —
شام ۸—۲۱—۲۲—۱۰۸—۱۴۸—۱۶۴ —
شاه اسماعیل ۱۹۵—۱۹۶—۱۹۸—۲۰۱ —
شاه بخت خان (محمد خان شیپانی)
شاه بخت سلطان ابن محمد سلطان
—۲۴۹—۲۶۵ —
شاه بدلق سلطان ابن ابو الخیر خان
—۱۸۳ —
شاه رخیه ۱۸۷—۱۸۸ —
شاه طهماسب ۲۱۱—۲۳۷—۲۳۸ —
—۲۴۴—۲۴۶—۲۴۷ —
شاه صفی ۳۰۹ —
شاه عباس ماضی ۲۴۲—۲۶۴—۲۸۸ —
—۲۹۷—۳۰۹—شاه عباس ۲۶۵ —
—۲۷۱—۲۷۲—۲۷۳—برونقی
شاه عباس ۲۸۷ —

سلنکه ۴۲—۴۵—	— ۲۲۱ — ۲۲۲ — ۲۲۹ — ۲۷۷ —
سلیمان خان ابن محمد بن سنکه ۱۹۷	— ۲۹۴ —
سلیمان سلطان ابن اقلطای خان — ۲۳۳ — ۲۳۴ — ۲۴۹ —	سلطان غیاث الدین ابن سلطان محمد خوارزم شاه ۱۱۹ —
سمرقند ۲۰—۲۱—۲۲—۴۹—۹۷—	سلطان غیاث الدین (براق خان ابن بیسونتو) ۱۵۰ —
— ۱۰۴ — ۱۰۸ — ۱۰۹ — ۱۱۰ — ۱۱۳ —	سلطانی ۲۸ —
— ۱۱۷ — ۱۲۹ — ۱۳۱ — ۱۵۵ — ۱۵۷ —	سلطان (محمد) جلال الدین بن سلطان محمد خوارزم شاه ۹۹ — ۱۱۴ — ۱۱۵ —
۱۵۸ — ۱۶۲ — ۱۶۳ — ۱۸۶ — ۱۸۷ —	— ۱۱۶ — ۱۲۷ — ۱۲۸ — ۱۲۹ — ۱۳۷ —
۲۲۳ — ۲۲۴ — ۲۲۹ — ۲۶۲ — ۲۷۵ —	سلطان محمد خوارزم شاه ۳۷ — ۳۸ —
— ۲۹۴ — ۳۱۱ — ۳۳۴ —	۹۴ — ۹۶ — ۱۱۱ — سلطان
سم ساوجی ۴۰ — ۶۹ — ۲۹۳ —	محمد ۴۹ — ۹۱ — ۹۵ — ۹۷ — ۹۸ —
سمقاجون ۹۵ —	— ۹۹ — ۱۰۱ — ۱۰۲ — ۱۰۳ — ۱۰۶ —
سنبی قون ۴۵ —	— ۱۰۸ — ۱۱۰ — ۱۱۵ — ۱۱۷ — ۱۱۸ —
سنجر (ماضی) ۴۹ —	— ۱۱۹ — ۱۲۰ — ۱۲۱ — ۱۲۲ — ۱۲۳ —
سنجر سلطان ابن علی سلطان ۲۴۸	سلطان محمد خربنده ۱۹۷ —
سند ۱۱۵ — ۱۱۶ — ۱۱۷ — ۱۴۸ —	سلطان محمود خان ابن سیورقتمیش — ۱۵۴ — محمود سلطان ۱۵۳ — محمود خان ۱۵۵ —
سنکون ۷۴ — ۷۶ — ۷۷ — ۷۹ — ۸۰ —	سلطان محمود سبکتگین ۱۲۹ —
— ۸۳ —	سلطانیه ۱۲۷ —
سنکه بن بشموت ۱۹۷ —	سلیمان ارباب ۲۳۲ —
سودای بهادر ۹۲ — (سودای بهادر)	
سو بویی ۲۱۳ — ۲۲۲ — ۲۴۳ —	
سوچلی ۲۸ —	

سغناق ۱۰۴—۱۰۵—	ساوه ۱۱۸—
سغناق نکین ۱۰۰—	سایر ۲۸—
سفیان بن آمنک خان ۲۰۹—سفیان	سایلفغان بن شیبان خان ۱۸۲—
خان ۲۰۶—۲۱۱—۲۱۹—۲۲۰—	ساین خان (باتو خان نینک لقبی در)
۲۲۳—۲۲۹—۲۳۰—۲۳۴—	۱۷۰—۱۸۰—۱۸۱—صاین خان
سفیان خان ۲۰۲—۲۰۴—۲۲۷—	۱۴۶—۱۴۷—۱۴۸—۱۷۷
سقلاب ۹—	سبحان قلی خان ۳۲۷—۳۲۸—
سکاکی (ملا) ۱۴۹—	سبحان قلی عرب ۱۹۵—۱۹۸—۱۹۹—
سکتو بوقا ۱۰۰—۱۰۶—۱۰۷—۱۰۸—	سبکتبکین ۱۲۹—
سکز موران ۴۵—	سبودای بهادر ۱۱۵—۱۱۸—۱۱۹—۱۲۱—
سکین رباط ۳۲۷—	سودای بهادر ۹۲—
سلدوز ۱۲۲—(چوبانی)	سپیر ۴۲—
سلدوس ایلی ۵۵—	سدور ۳۲۶—
سلطان حاجی خان ابن بلیکچ ۲۰۳—	سرای ۱۶۲—
سلطان حسین میرزا ابن منصور	سرایچق ۱۷۲—۱۷۴—۱۷۵—۱۷۶—
میرزا ۹۵—	سرتاق اوغلان ۱۷۲—
سلطان رکن الدین ابن سلطان محمد	سرخس ۱۲۳—۱۲۵—
خوارزم شاه ۱۱۹—	سرخی ۲۸—
سلطان سنجر ماضی ۴۹—	سرخین بی آنالیق ۲۶۲—
سلطان غازی بن ایلبارس خان ۲۰۲	سعد الدین (جان سید) ۲۵۴—
—۲۰۳—سلطان غازی سلطان	
۲۰۳—۲۰۴—۲۰۶—۲۱۹—۲۲۰—	سغدل ۱۸۸—۲۰۶—

ساتی بیکه خاتون ۱۹۷—	رشاو خدای بردی ۲۱۵—۲۱۹—
سارت ۲۰۵—۲۲۳—۲۳۱—۲۳۲—	رشید الدین (خوجه رشید الدین)
۲۳۵—۲۳۹—۲۴۲—۲۵۹—۲۹۷	رشیدی ۲۳۲—
۲۷۱—۳۰۱—۳۰۲—۳۰۳—۳۰۵	رکن الدین (سلطان رکن الدین)
سارمان ۱۴۹—۱۵۰—	روس بن یافت ۹—
سارپچه بن اوز تیمور ۱۷۸—	روس غ (اوروس)
ساری اوغلان ۲۹۳—۲۹۷—	روم ۳۷—۴۹—۱۰۵—۱۴۹—۱۹۷—
ساری سو ۱۸۱—	۲۵۷—۲۷۳—۲۹۵—رومی ۲۵۷
ساریغ قول درسی ۹۴—	ری ۱۱۹—
ساریق خلقی ۲۰۹—۲۸۸—۳۲۵—	ریش تیان آنا ۲۸۱
ساری محمود سلطان ۲۳۱—۲۴۲—	ز
۲۴۳—	زابل ۱۱۵—
ساش میرزا ۲۷۵—	زرنوق ۱۰۰—۱۰۱—
ساغچه قودوغی ۲۵۰—۲۸۱—	زنبور ۱۲۷—
سارج ۲۹۳—۲۹۵—	زنبیل بیک ۲۲۱—۲۲۲—
سالور بن تاغ خان ۲۷—۲۸—	زه اریقی ۲۹۰—
سالور (ایچکی سالور—تاشقی سالور	زهه خانیم ۲۲۱—
—خراسان سالوری)	س
ساله شاه ۲۵۷—	ساین بلکا ۱۴۹—
سام ۹—	ساتلمش خاتون ۱۵۵—۱۵۹—
ساموقه بهادر ۹۰—	

دوی چین ۱۵۰—۱۵۲—۱۵۳—۱۵۵

—۱۹۲—

دهستان ۲۰۱—۲۰۴—

دبار بکر ۱۳۷—

دیب باقوی خان ۱۰—۷۰—۲۹۳—

دپلوان بولدراق ۹۸—

دین محمد بن اوانش خان ۲۱۵—

۲۲۰—۲۳۸— دین محمد سلطان

۲۱۴—۲۱۵—۲۱۶—۲۱۷—۲۱۸

۲۱۹—۲۲۲—۲۲۳—۲۲۴—۲۲۵

۲۲۶—۲۲۷—۲۰۴— دین محمد

خان ۲۱۲—۲۱۳—۲۲۵—۲۲۷—

۲۲۸—۲۳۰—۲۳۵—۲۳۷—۲۳۸

—۲۳۹—۲۴۲—۲۵۸—

دین محمد سلطان ابن جانی سلطان

—۱۷۹—

دین محمد اون بیکی ۳۲۰—

دیوانلار ۱۹۹—

دینار قودوقی ۲۱۴—۳۲۵—

ر

رحمن قلی عرب ۱۹۵—۱۹۸—

رستم (بن زال) ۱۰۹—

دودورغه ۲۷—۲۸—

دوربان ایللی ۵۵—۵۶— دوربان لار

—۵۶—

دوربای ۸۶— دوربای نویان ۱۱۷—

دورجی ۱۵۳—

دورلکان ۳۳— درلکن ۵۷—۵۹—

دورمان ۹۷— ۲۲۴— ۲۳۵— ۲۹۳—

دوستم ۲۸۳—

دوستم ارغون بی ۲۹۲—

دوست محمد بن بوجاغا خان ۲۱۲—

دوست خان ۲۳۶—۲۵۵— دوست

—۲۳۴—۲۳۵—

دوغلان ۹۵—

دوغلان ۹۵—

دوکر بن آی خان ۲۷—۲۸—

دولت آتالیق ۳۳۲—

دولت شیخ اوغلان بن ابراهیم اوغلان

—۱۸۳—

دولت بار بن حاجی کرای ۱۷۸—

دوی تیبور خان ۱۵۰—

— ۳۰۱ — ۳۰۲ — ۳۰۳ — ۳۰۵ —
 ۳۰۷ — ۳۰۸ — ۳۱۴ — ۳۱۷ — ۳۱۸ —
 — ۳۲۰ — ۳۲۱ — ۳۲۲ — ۳۲۳ —
 — ۳۲۵ — ۳۲۷ — ۳۲۸ — ۳۲۹ —
 — ۳۳۳ — ۳۳۴ —

د

داروغان آنا ۲۵۹ — ۲۷۹ — داروغان
 ۳۲۴ داریتای بن برتان بهادرخان
 ۴۷ — داریتای اوتچکین ۸۱ —
 دانشمند حاجب ۱۰۱ —
 دانشمنده خان ۱۵۲ — ۱۵۳ —
 دیون بیان ۶۰ — ۶۱ —
 دربند ۱۲۱ —

درون ۲۰۱ — ۲۰۶ — ۲۱۱ — ۲۱۴ —
 ۲۲۲ — ۲۲۳ — ۲۲۴ — ۲۲۵ — ۲۲۶ —
 ۲۳۰ — ۲۴۲ — ۲۵۴ — ۲۵۹ — ۲۶۱ —
 ۲۶۴ — ۲۷۲ — ۲۷۳ — ۲۸۸ — ۲۹۷ —
 دشت قیچاق ۴ — ۲۰ — ۱۳۱ — ۱۳۴ —
 — ۱۴۴ — ۱۴۵ — ۱۴۷ — ۱۴۸ —
 — ۱۴۸ — ۱۴۹ — ۱۷۲ — ۱۷۳ —

دوتومنن خان ۴۳ — ۴۹ — ۲۹۳ —
 دوتومن ۵۸ —

دوجی طایشی ۳۲۳

خواجه محمد سلطان ابن ابو الخیر
 خان ۱۸۳ خوجوعم تننگ ۱۹۳ —
 — ۱۹۴ —

خواجه مودود چشتی ۲۷۷ —

خوارزم ۲ — ۴ — ۱۰۵ — ۱۰۷ — ۱۱۰ —
 ۱۱۳ — ۱۳۱ — ۱۴۸ — ۱۸۳ — ۱۹۵ —
 — ۳۲۰ — ۳۲۸ — ۳۳۴ —

خوارزمی ۱ —

خوارزم شاه ۱۰۳ — ۱۰۹ — ۱۱۰ — ۱۱۹ —
 خوارزم شاهیلار ۴۹ — ۱۱۷ — ۱۳۷ —

خوارزم شاه سلطان ابن عرب محمد
 خان ۲۷۷ — ۲۸۶ — ۲۸۷ —

خواست منارهسی ۲۷۴ — ۲۹۱ — ۲۹۹ —
 خوی ۱۶۸ —

خیگانک اربقی ۳۰۳ —

خیوق ۱۹۵ — ۱۹۹ — ۲۰۰ — ۲۰۱ — ۲۰۶ —
 — ۲۱۱ — ۲۲۳ — ۲۲۵ — ۲۳۰ —

— ۲۳۴ — ۲۳۶ — ۲۳۷ — ۲۵۰ —
 ۲۵۱ — ۲۵۲ — ۲۵۵ — ۲۵۹ — ۲۵۹ —

— ۲۶۰ — ۲۶۱ — ۲۶۳ — ۲۶۶ —
 ۲۶۷ — ۲۶۹ — ۲۷۳ — ۲۷۴ — ۲۷۵ —

۲۷۶ — ۲۷۷ — ۲۷۹ — ۱۸۱ — ۲۷۲ —
 — ۲۸۳ — ۲۷۴ — ۲۸۵ — ۲۸۶ —

— ۲۸۷ — ۲۹۴ — ۲۹۷ — ۲۹۸ — ۲۹۹ —

خراسان سالوری ۲۰۸—۲۰۹—	۵۷—۹۳—۷۵—۷۶—۷۷—۷۸
خرکرد ۲۴۳	۹۰—۹۱—۹۲—۹۳—۹۴—۱۲۹
خَزَر ۹—	۱۳۳—۱۳۷—۱۳۸—۱۳۹—
خستگان ۲۸۱—	۱۴۰—۱۴۷—۱۵۵—۱۷۱—خطای
خسرو سلطان (ابلبارس خان اوغلانلاریندین) ۱۷۵—۱۷۶—	۱۱—۱۸—۱۳۷—
خسرو سلطان ابن ندر محمد خان ۳۱۷—	ختن ۸۰—
خضر ایلی ۲۱۰—۲۲۵—	خجند ۹۸—۱۰۰—۱۰۶—۱۰۸—۲۱۱
خضر خواجه ۱۹۱—۱۹۲—	۲۱۲—
خطای ۱۱—۱۸—۱۳۷—(ختای)	خجند (خراسانده) ۲۲۹—۲۴۶—
خاج ۲۲ (قال آج)	خجوت ۷۱—
خمار نکین ۳۸—۱۱۰—	خدای بردی (رشاو خدای بردی) ۲۱۵—۲۱۶—
خوام بردی اتالیق ۳۳۰—۳۳۲—	خدایداد ابن امیر بولادچی ۱۴۰—
خوام قلی قوشبیک ۲۶۰—۲۶۱—	خدای قلی ۲۴۸—
۲۶۳—۲۶۹—۲۷۰—	خدای نظر ۲۴۸—
خواجه? بن اوز نیبور ۱۷۸—	خراسان ۲۲—۳۷—۴۱—۱۱۴—۱۲۲
خواجه اوغل بن کیوک خان ۱۴۳—	۱۲۵—۱۲۸—۱۴۴—۱۶۶—۱۶۷
خواجه رشید (الدین قزوینی) ۳۵—	۱۸۶—۱۸۷—۱۹۵—۱۹۶—۱۹۸
خواجه عبید ۱۸۹—	۲۰۰—۲۰۱—۲۰۴—۲۰۶—۲۱۳
خواجه کولی ۲۷۵—۳۰۵—	۲۱۴—۲۱۷—۲۲۱—۲۳۳—
	۲۳۴—۲۴۰—۲۴۳—۲۴۴—
	۲۴۶—۲۴۷—۲۵۰—۲۵۵—۲۶۲
	۲۶۵—۲۶۹—۲۷۸—۲۸۳—۲۸۸
	۳۰۹—۳۱۲—۳۱۴—

- حاجم خان ۱۷۹ — ۲۲۴ — ۲۲۸ —
 ۲۳۰ — ۲۳۴ — ۲۳۵ — ۲۳۶ —
 ۲۴۲ — ۲۴۷ — ۲۵۴ — ۲۵۵ —
 حاجی بی ۲۶۲ —
 حاجی تولی بن عرب شاه ۱۸۴ — ۱۹۲ —
 حاجی قوطاس ۲۵۷ — ۲۵۸ —
 حاجی کرای بن غیاث الدین خان
 ۱۷۸ —
 حاجی محمد خان ابن علی اوغلان ۱۷۷ —
 حافظ قنقرات بیگ ۲۲۷ — ۲۲۸ —
 حام ۹ —
 حیات؟ ۱۴۳ —
 حبش سلطان ۲۷۷ — ۲۸۹ — ۲۹۰ —
 ۲۹۴ — حبش ۲۷۷ — ۲۷۹ — ۲۸۰ —
 ۲۸۱ — ۲۸۲ — ۲۸۳ — ۲۸۴ — ۲۸۵ —
 ۲۸۶ — ۲۸۷ — ۲۸۸ — ۲۹۴ —
 ۲۹۷ —
 حبینه ۱۷۸ —
 حسام الدین قتال ۱۹۶ —
 حسن اوغلان بن حبینه ۱۷۸ —
 حسن ایلی ۲۱۰ —
 حسن حاجی ۱۰۴ — ۱۰۵ —
 حسن خواجه نقیب ۲۶۲ —
 حسن قلی خان ابن ابولک خان
 ۲۰۳ — ۲۰۴ — ۲۰۵ — ۲۰۶ — ۲۷۵ —
 حسنه محله سی ۳۱۲ —
 حصار ۲۲۳ — ۲۲۶ —
 حضرت پهلوان مزاری ۲۶۰ —
 حقلی پهلوان ۲۳۶ —
 حکل ۹ —
 حکیم آنا ۵۳ — ۷۲ —
 حمزه سلطان مصاری ۲۲۳ —
 حمزه سلطان ابن پولاد سلطان ۲۴۹ —
 ۲۶۱ — ۲۶۶ — ۲۶۸ — ۲۶۹ —
 میدرخان ابن حاجی کرای ۱۷۸ —
 خ
 خان بالیق ۸۸ — ۸۹ — ۹۰ — ۹۱ —
 خان جنگلی ۲۳۳ —
 خانقاه ۲۶۸ — ۲۶۹ — ۳۰۳ — ۳۰۵ —
 خان ملک ۱۱۵ — ۱۱۶ —
 خان میرزا ۳۲۴ —
 ختای ۴۱ — ۴۳ — ۴۷ — ۴۸ — ۴۹ —

۳۵ — ۵۳ — ۵۵ — ۶۷ — ۲۱۱ —

چنگیزی ۱ —

چنگ سانگ ۸۹ —

چنگشی ۱۵۱ —

چنیس ۶۴

چوبانی لار ۱۶۶ —

چوتاق قبری ۲۰۸ —

چورچت ۱۷ — ۱۸ — ۴۸ — ۷۶ —

چار جوی ۲۶۹ — ۲۳۹ —

چهارده ۲۰۶

چیکد البک ۲۱۴ —

چین بن یانف ۹ —

چین (چورچت) ۱۷ — ۱۴۷ — ۱۴۸ —

ح

حاجن ۱۴۳ —

حاجی محمد بن اقطاعی خان ۲۳۳ —

حاجی محمد سلطان ۲۲۴ — ۲۲۷ —

حاجم سلطان ۲۲۵ — حاجی محمد

خان ۲۴۸ — ۲۴۹ — ۲۵۳ — ۲۵۶ —

۲۵۷ — ۲۵۸ — ۲۵۹ — ۲۶۱ — ۲۶۲ —

۲۶۳ — ۲۶۴ — ۲۶۵ — ۲۶۶ — ۲۶۷ —

۲۶۹ — ۲۷۰ — ۲۷۱ — ۲۷۲ — ۲۹۲ —

چلوق قلعهسی ۲۷۰ —

چم موران ۹۲ — (جم موران)

چنانج ۴۲ —

چنتای ۶۶ — چنتای اوتچکین ۶۶ —

چنتیمور ۲۰۵ — ۲۰۶ —

چنگز خان ابن یسوی بهادر خان

۱ — ۲ — ۳ — ۱۲ — ۱۹ — ۳۵ — ۳۸ —

۳۹ — ۴۱ — ۴۲ — ۴۳ — ۴۴ —

۴۵ — ۴۶ — ۴۷ — ۴۸ — ۵۰ — ۵۱ —

۵۲ — ۵۳ — ۵۴ — ۵۵ — ۵۸ — ۶۳ —

۶۴ — ۶۵ — ۶۶ — ۶۷ — ۶۸ —

۷۰ — ۷۱ — ۷۲ — ۷۳ — ۷۴ — ۷۶ —

۷۷ — ۷۸ — ۷۹ — ۸۰ — ۸۱ — ۷۲ —

۸۳ — ۸۴ — ۸۵ — ۸۶ — ۸۷ —

۸۸ — ۸۹ — ۹۰ — ۹۱ — ۹۲ — ۹۳ —

۹۴ — ۹۵ — ۹۶ — ۹۷ — ۹۸ — ۱۰۰ —

۱۰۱ — ۱۰۴ — ۱۰۶ — ۱۰۸ — ۱۰۹ —

۱۱۲ — ۱۱۳ — ۱۱۴ — ۱۱۵ — ۱۱۶ —

۱۱۷ — ۱۱۹ — ۱۲۱ — ۱۲۲ — ۱۲۸ —

۱۲۹ — ۱۳۰ — ۱۳۱ — ۱۳۲ — ۱۳۳ —

۱۳۴ — ۱۳۵ — ۱۳۶ — ۱۳۷ — ۱۴۰ —

۱۴۴ — ۱۴۸ — ۱۵۲ — ۱۵۳ — ۱۵۷ —

۱۶۲ — ۱۶۴ — ۱۶۶ — ۱۶۹ — ۱۷۰ —

۱۷۱ — ۱۷۴ — ۱۷۷ — ۱۷۸ — ۱۷۹ —

۱۸۲ — ۱۸۳ — ۱۹۳ — چنگر ۵۷ —

جوزونك ۲۳۴—	جیبای ۱۷۰—
جویرات ۵۷—۷۱—۷۴—۸۲—۸۳	جم موران ۹۲—
جهان تیمور ۱۹۷—	جند ۱۰۰—۱۰۴—۱۰۵—۱۰۹—
جهه ۲۰۹—	جواق سلطان ۱۷۹—
جیخون ۱۱۱—۱۴۸—	جوانمرد خان ۲۲۳—۲۲۹—
ج	جوجی بوقا بن بهادر خان ۱۷۷—
چاقسو ۴۵—	جوجی بوغا ۱۸۲—
چاقیرلار اوروقی ۲۵۴—	جوجی خان ابن چنگز خان ۴—۷۲—
چاموقه چین ۷۴—۸۳—چاموقه ۷۴—	—۸۲—۹۲—۹۷—۹۹—۱۰۰—
—۷۴—۸۳—۷۶—	—۱۰۴—۱۰۵—۱۱۰—۱۱۱—۱۱۲—
چاوجین ۶۴—	۱۳۱—۱۳۲—۱۳۶—۱۳۹—۱۴۴—
چیه نوبان ۶۶—۸۲—۹۳—۹۴—	—۱۶۲—۱۶۹—۱۷۰—۱۷۲—۱۷۴—
—۱۲۰—۱۱۹—۱۱۸—	—۱۷۵—۱۷۷—۱۷۸—۱۷۹—۱۸۰—
چجوت ایلی ۶۴—	—۱۸۱—۱۸۲—۱۸۳—۲۹۲—جوجی
چرقه لنکوم ۶۳—۶۴—۷۱—	ایلی ۱۷۵—
چرکس ۶۶—۱۳۲—۱۳۹—۱۷۱—	جوجی قسار بن بسوکی بهادر خان
چریک ۱۸۱—	—۶۷—۸۲—۱۶۶—
چشت ۲۷۷—	جودی ناغی ۸—۹—
چشمه ۳۰۳—	جوراس پیک ۱۵۹—
چقر خواجه ۸۷—	جورجان ۲۴۳—
چلاون (جلاون) ۷۴—	جورجه موران ۴۵—
	جورلیق مرکن ۵۱—
	جو سوی ۳۷—۳۸—۱۸۱—

جبرائیل ۵—۸—	ع
جینی ۲۷—۲۸—	جائرات ۵۷—
جدابین سویی ۵۷—	جایرم ۲۴۳—
جدابین بیاوت اوروقی ۵۷	جاکبو ۷۵—
جرماغون بیگ ۱۳۷—	جالچوت ۹۳—
جغان موران ۴۵—	جام ۲۴۳—
جغتای بن چنکز خان ۱۳۱—۱۳۷—	جامی ۲۸—
۱۴۹—۱۵۶—۱۷۱—جغتای خان	جائنه ۱۸۲—
۳—۹۲—۱۰۰—۱۰۳—۱۰۴—۱۱۰—	جان سیددورمان (سعد الدین) ۲۲۴
۱۱۱—۱۱۲—۱۱۴—۱۲۹—۱۳۱—	جان غازی سلطان ۲۷۷—۲۹۴—
۱۳۶—۱۳۹—۱۴۸—۱۵۰—۱۵۱—	جانی بیگ بن خواجه محمد ۱۷۳—
۱۵۲—۱۵۳—۱۵۵—۱۹۲—	۱۹۳—
۱۷۱—	جانی بیگ خان ابن اوزبک خان
جغتای ایلی ۱۵۹—۱۸۷—۱۸۸—۲۵۶—	۱۶۸—۱۷۵—۱۷۶—
۲۷۰—۳۱۲—۳۱۴—	جانی بیگ (ابوسعید بن براق
جلال بن ابول خان ۲۴۰—۲۴۱—	خان نینگ لقبی) ۱۷۸—
جلال سلطان ۲۴۱	جانی سلطان ابن یار محمد سلطان ۱۷۹
جلال الدین (سلطان جلال الدین	جانیش ۱۷۹—
ابن سلطان محمد خوارزم شاه)	جاوک ۱۷۹—
جلال الدین بن توقتمیش خان ۱۷۸	جاولدر ۲۷—۲۸—
جلاون (چلاون)	جبار بردی ۱۷۸—
جلایر ایلی ۵۷—۵۹—۶۳—جلایرلار	
۵۸—	

— ۲۵۱ — ۲۳۹ — ۲۳۷ — ۲۳۳
۲۵۹ — ۲۵۶ — ۲۵۵ — ۲۵۳ — ۲۵۲
— ۲۴۷ — ۲۴۴ — ۲۴۱ — ۲۴۰ —

تیمور شاه ۱۵۲ —

تیمور شیخ بن حاجی تولى ۱۸۴ — ۲۹۲

تیمور قابو ۴۷ — ۴۶ —

تیمور قوتلق خان ابن تیمور بیک اوغلان

۱۴۲ — ۱۴۳ — تیمور قتلیق ۱۴۳

تیمور قتلیق اوغلان ۲۹۳ — ۱۴۴

تیمور کورکان (تیمور بی)

تیمور ملک خچند حاکی ۱۰۶ — ۱۰۷

— ۱۰۸ —

تیمور ملک بن شیره اوغول ۱۵۷ —

تین سوبی ۱۹ — ۳۷ —

تین علی دورمان ۲۳۵ — ۲۳۶ —

تینکز بن اوفوزغان ۲۳ — تینکز خان

— ۲۷ —

تینکز خان ابن مینکیلی خان ۲۹ —

۲۹۳ تینکز خان ۷۰ —

تیوه بوینی ۲۲۵ —

تیوهجی ۲۰۷ — ۲۱۰ — ۲۵۳

—

تومنه خان ۴۴ — ۴۶ — ۴۸ — ۲۹۲ —

تونکا بیک قوندی ۱۸۳ —

توی خواجه اوغلان ۱۷۸ —

تویسی طایفر ۴۸

تیانک خان ۴۶ — ۷۴ — ۷۹ — ۸۱ —

۸۲ — ۸۳ — ۸۴ — ۹۱ — ۹۲ — تایانک

خان ۹۲ — ۹۳ —

تیباج ۴۰ — ۴۹ — ۲۹۳ —

تیمور بن انباجی ۱۶۶ —

تیمور بن مینک تیمور خان ۱۸۲ —

تیمور بی ابن امیر طراغای ۱۶۲ —

۱۶۳ — ۱۶۴ — ۲۱۱ — امیر تیمور

۱۵۳ — ۱۵۴ — ۱۵۵ — ۱۶۱ — ۱۶۳

اقساق تیمور ۶۵ — تیمور کورکان ۲۱۱

تیمور بیک اوغلان ابن تئلیق تیمور

اوغلان ۱۶۷ — ۱۷۹ —

تیمور تاش بن قالیماجو ۶۰ — تیمور

تاش خان ۴۹ — ۲۹۳ —

تیمور تاش ابن امیر چوبان سلدوز

— ۱۶۷ —

تیمور سلطان ابن تیمور قتلیق خان

— ۱۷۹ —

تیمور سلطان ابن اقاطای خان

توقتاغو خان ۱۷۳-۱۷۴-	تورامبش ۷۴-
توقتمبش خان ۱۹۲-۱۹۳-۱۷۸-	توران ۲-۳-۲۰-۹۹-۱۲۹-
توقراتو بورلق ۳۹-	۱۳۹-۱۴۰-۱۷۷
توقل خواجه اوغلان ۱۷۸-	تورباتلي ۲۸-
توقلق تيمور بن ايسن بوغا خان ۱۵۷	تورسون محمد بن باينده محمد خان
خان ۱۵۳-۱۵۴-۱۵۵-۱۵۹-	۲۴۰-
۱۹۰-۱۹۱-۱۹۲-	تورسون خان ۳۰۶-۳۰۷-
توقوز اويغور ۴۰-	تورغاوت اوروقى ۴۵-۳۲۳-۳۲۵-
توك قلعеси ۲۳۰-۲۳۱-۲۳۵-	تورفاق اوروقى ۴۹-
۲۷۵-۲۸۰-۲۸۸-۲۹۱-۲۹۷-	توروجى ۲۸-
۳۰۰-	توروجى بي ۲۴۰-
تولاس اوروقى ۴۵-	توسب ۱۵۲-
تولق خان ۱۷۷-	توسبودايى ۵۱-۵۲-
تولك تيمور ۱۷۸-	توقا بن بودنجر ۹۳-
تولنكوت اوروقى ۴۹-	توقاي بيك ۱۷۴-
تولى خان ۴-۳۵-۴۴-۹۳-	توقاي تيمور خان ابن جوجى خان
۱۰۰-۱۱۴-۱۲۲-۱۲۳-۱۲۵-	۱۷۱-توقاي تيمور ۱۷۰-۱۷۲-
۱۲۹-۱۲۷-۱۲۸-۱۳۹-	۱۷۳-۱۷۷-۱۷۸-۱۷۹-توقاي
۱۳۷-۱۳۸-۱۳۹-۱۴۴-۱۴۷-	۱۷۳-۱۷۴-
۱۹۴-۱۹۵-۱۹۹-۱۷۱-	توقتا بيكى ۵۱-۸۴-۸۵-۹۲-
تومات ايلى ۴۵-۹۲-	
تومغان ۱۷۹-	

نکان ۲۸—	۳۱۱—۳۰—۲۲—۹—ترکلار
نکجهک ۱۱۵—	—۵۱—۴۷
نکرین ایلی ۴۲—	ترک امل ۷۸—
نکش خان ۳۷—نیکش ۴۹—	ترکان ۳۷—ترکان خانون ۳۸—۹۹—
نکه ۲۰۹—۲۴۷—۲۸۸—نکه خلقی	—۱۱۰—
—۳۲۴—۳۱۴—۳۱۵—۲۷۲	ترکان خانون ۱۴۹—
تلاش ۲۰—۲۱—۲۲—۳۷—۳۸—	ترکناي بيك ۱۷۴—
توچین ۴۷—۴۸—۸۰—	ترکستان ۲۰—۳۷—۳۸—۴۹—۸۵—
توکه ۴۷—	— ۹۱ — ۹۸ — ۱۸۸ — ۳۰۶ —
تینیک ۸۹—	ترکستانلی ۲۹۲—
تنگری نینک بنی ۵۴—۸۰—	ترکمان ۳۷—۱۲۳—۱۲۴—۱۲۵—
تنگری بردی ۳۰۰—	—۲۰۱—۲۰۲—۲۰۴—۲۰۷—۲۰۸—
تنکز (تینکز)	—۲۰۹—۲۱۰—۲۱۴—۲۲۱—
تنوره ۱۱۱—	—۲۲۲—۲۲۳—۲۳۷—۲۴۲—
قنیش ۱۷۹—	—۲۴۴—۲۵۳—۲۵۳—۲۵۷—
تونک بن ترک ۹—تونک خان ۷۰—	—۲۶۳—۲۶۴—۲۷۰—۲۷۱—
—۲۹۴—	۲۷۳—۲۸۱—۲۸۹—۲۹۰—۲۹۷—
نودا منکو ۱۷۳—۱۷۴—	—۲۹۸—۲۹۹—۳۰۰—۳۰۱—
نوراکنه ۱۴۱—	—۳۰۲—۳۰۳—۳۰۴—۳۰۵—
نورالهی ۴۵—	۳۰۷—۳۰۹—۳۱۴—۳۱۵—۳۱۶—
	—۳۱۷—۳۲۰—۳۲۱—۳۲۲—
	—۳۲۳—۳۲۴—۳۲۵—۳۲۷—
	نرمد ۱۰۰—۱۱۳—۱۱۷—
	نغول نوره ۳۲۴—۳۲۷—

ناغسانان ۶۶—	ت
تالیغه ۱۵۰—	نانار بن اللجه خان ۱۱—۱۲—نانار
تاملیق آنا ۳۳۰—	خان ۱۱—
نانکوت ۱۸ — تنقوت ۸۳—۸۴—۹۱	نانار ابلی ۱۲—۱۷—۱۸—۲۰—۳۰
تنقوت ۱۴۳—۱۴۴—	۳۱—۳۲—۳۴—۴۳—۴۵
نانیکا بیک ۷۹—	۷۳—۹۲—۹۳—۱۰۳—
نایجوت ابلی ۴۳—۴۴—۷۲—۷۳—	نانوله سوقار ۴۵—
نایجوت اوروقی ۷۱—	نایجیک ۱۷ — ۱۸ — ۳۶—۳۹—۴۳
تیت ۱۸—۸۰—	۴۵—۶۷—۶۹—۷۱—۷۴—۱۰۶
تبریز ۱۳۷—۱۶۶—۱۶۷—۱۷۶—	۱۰۷—۱۰۹—۱۱۷—۱۲۳—۱۵۸
تخته پل ۲۶۲—	۱۵۹—۱۸۵—۳۱۱—۳۳۴—
تربت ۲۴۳—	تارخ بن یافث ۹—
ترسک ۱۹۸—۲۰۶—	تارماشیر ۱۵۰—۱۵۱—
ترشیز ۲۴۳—	تاش نیمور ۱۵۶—۱۵۷—
ترک بن یافث ۹—۷۰—	تاش نیمور بن محمد خان ۱۷۸—
ترک ۲—۳—۱۰—۱۲—۱۹—۳۰—	تاشقی سالور ۲۰۹—
۳۶—۳۹—۶۹—۱۰۹—۱۸۲—	تاشکند ۴۹—۱۲۹—۱۵۸—۱۸۷—۱۸۸
ترک ابلی ۳۷—ترک خلقی ۱۲—	۲۲۲—۳۰۶—
۱۳—۳۳—۳۴—۴۱—۴۷—	تاش کوپروک ۳۰۳—۳۱۷—
۴۹—۵۲—۵۴—۶۹—۷۲—ترکی	تاشلی پارمیش سفاسی ۲۸۶—
۱—۳—۱۲—۳۶—۳۷—۴۱—	تاغ بن اوغوزخان ۲۳—تاغ خان ۲۷
۴۵—۴۷—۵۰—۶۴—۶۵—۳۱۰—	تاغ بویی ۲۱۳—۲۲۲—۲۴۳—

- بويان نوره ۳۲۳—
بوبرك اوروفى ۱۸۱—
بويروق خان ۷۴—۸۳—۸۴—
بويش كندى ۳۱۰—
بهاء الملك ۱۲۲—۱۲۳—۱۲۴—
بهادر خان ابن شيبان خان ۱۷۳—
۱۷۷—۱۸۱—۱۸۲—۲۹۲—بهادر
—۱۸۱—
بهادر سلطان ابن اوراز سلطان ۱۷۷
بيات بن كون خان ۲۷—۲۸—
بيات اوروفى ۲۶۳—
بيات قبرى ۲۲۳—
بياتجار ۱۸۲—
بيان قلى خان ۱۰۲—
بياوت ايلي ۵۷—۷۳—
بى بى جه ۲۴۱—
بيرم اوغلان بيك ۲۲۷—
بيسولون ۱۴۹—
بيش باليق ۴۱—۱۰۰—
بيش توبه ۳۰۰—
بيش كند اوغلان ۱۸۷—
بيك تيمور ۱۸۲—
بيكىلى ۲۷—۲۸—
بيك قلى ايتاق ۳۲۸—۳۳۲—
بيك قوندى اوغلان ۱۷۷—
بيكى بن سارمان ۱۰۰—
بيور ناور ۴۳—
پ
پولاد بن كوچك ۱۰۱—۱۰۳—
پولاد بن اقاطاي خان ۲۳۳—۲۳۷—
پولاد سلطان ۲۴۹—۲۵۰—۲۵۱—
—۲۵۲—۲۵۵—۲۵۶—۲۵۷—
۲۵۹—۲۶۰—۲۶۱—۲۶۳—۲۶۴—
—۲۶۷—
پولاد بيك ۳۶ پولاد چنگ سانك
بهادر ۳۶—
پهلوان قلى بن سفيان خان ۲۱۱—
—۲۳۰—
پهلوان قلى سلطان ابن پولاد سلطان
—۲۴۹—۲۶۱—۲۶۶—
پيشگاه ۲۰۷—۲۲۵—۲۵۶—۲۶۷—
—۲۷۸—
پيل كو پروكى ۲۱۱—

— ۲۷۲ بوردونوق	بلیکچ (بالبارس نینک لقبی ۱۹۴ بلیکچ سلطان ۱۹۸ — ۲۰۱ — ۲۰۲ — ۲۰۳
بوره ۴۳	۲۲۰ — ۲۲۲
— ۱۵۰ بوزای	— ۲۱۱ — ۲۰۹ بوجفا خان
بوزوق ۲۴ — ۲۵ — ۲۶	۲۱۲ — ۲۲۰ — ۲۳۰ — ۲۳۴ — ۲۳۶
— بوسقین جالمی ۳۳	— ۹۵ بودات اوروقی
— بوغا تیمور بن قوداغای ۱۵۱ — بوغا تیمور خان ۱۵۰	— ۹۶ بودان قیات
— بوغا ترکمان ۱۲۳	— ۹۹ بودنجر خان ۷۰ — ۲۹۳ — بودنجر موناقل ۴۳
— بوغا خان ابن ناتار خان ۱۱	— ۱۴۱ بوراقچین
— بوغا موناقل بن بودنجر موناقل ۴۳	— ۱۵۱ بوران خان
بوغا خان ۲۹۳	— ۹۲ — ۱۹۹ بورتنه فوجین
— بوقدای فانجات ۷۶	— ۵۱ — ۶۷ — ۶۸ بورچقین قیات
— بوقون تنغن ۶۲	— ۱۳۴ بورغان قالدون
— بوکا جرن کرایت ۷۶	— ۹۲ بورغول نویان
— بوکان طایشی ۶۷	— ۵۷ بورقوت اوروقی
— بوکلی ۴۲	— ۴۵ بور فوجین نوکوم
— بوکه بندون ۶۰ — ۶۹ — ۲۹۳	— ۲۷۵ بورلیچی
— بولجار دوغلان ۶۵	— ۲۳۳ بپرلو قبری
— بولدوم ساز ۲۰۶	— ۲۱۲ — ۲۳۴ بورم (ایش دوست)
— بولغاچین اوروقی ۴۶	— ۲۲۱ بورمه

- بدشمان ۲۱-۹۴-۱۴۸-۲۴۶ — بست ۳۱۲ —
- بدر خان بیك ۲۴۴-۲۴۶ — بسطام ۱۶۶-۲۴۴-۲۶۵-۳۶۶ —
- بدرخان خان ابن بسونتو (لقبى سلطان ۲۷۱-۲۷۳-۳۱۰-۳۱۱-۳۱۲ —
- غياث الدين) ۱۵۰-۱۵۳-۱۶۲ — بسلاى ابن امير قزغن ۱۵۲ —
- براق بن بسونتو ۱۵۲-۱۵۵ — بغداد ۹۵-۱۶۷-۱۶۸ —
- براق خان ابن قوبرچق خان ۱۷۸ — بكدراى ۶۱ —
- ۲۲۳ — بكدوز ۲۷-۲۹ —
- برتان خان ۵۱-۴۷-۶۸-۷۱ — بلا سوغان ۴۸ —
- ۲۶۳-بارتان بهادر ۶۶ — بلا نويان ۱۱۷ —
- برته چنه ۳۴-۴۰-۶۹-۲۹۳ — بلال ۲۰۴-بلال سلطان ۲۰۶ —
- برد ۷-۷۰-۲۹۴ — بردع ۱۶۸ —
- بردى بيك خان ۱۷۶-۱۷۷ — باغ ۲۰-۱۱۳-۱۱۴-۱۱۸-۱۲۲ —
- برسجار ۹ — ۱۴۸-۱۵۳-۱۵۴-۱۸۸-۳۲۲ —
- ۳۲۷-۳۲۸ — بلدىشى ۱۴۹ —
- بركا سلطان ابن يادكلر خان ۱۸۵ — بلغار ۱۳۲-۱۳۹-۱۷۱-۱۷۳ —
- ۱۸۶-۱۸۷-۱۸۸-۱۸۹-۱۹۰ — بلقا ۱۸۱ —
- ۱۹۱-۱۹۲-۱۹۳-۱۹۴-۲۰۶ — بلكدای بن دبون بيان ۶۱ —
- ۲۷۷-۲۹۴ — بلكدای نويان ۱۳۶ —
- بركجار ۱۷۰ — بلكنوت ۶۱-بركنوت ۶۱ —
- بركه خان ابن جوجى خان ۱۷۰ — بلكونى اونچيکين ۶۷ —
- ۱۷۳-بوركا اوغل ۱۴۷-۱۴۸ — بوركه خان ۱۷۲ —

بابراج ۳۲۴—(آدی بابراج) ۳۲۵—

بابراج قبیله‌سی ۳۲۴—

بایستقور ۴۳—۴۴— خان ۴۴—۴۹—
—۲۹۲—

باینال ۱۸۱—

بایندر ۲۷—۲۸—

باینده محمد ۲۳۹—۲۴۰— باینده محمد

سلطان ۲۴۰— باینده سلطان

۲۴۰— باینده محمد خان ۲۴۰—

بجنه بن کوك خان ۲۷—

بچین قیان ۵۵—۹۰—۹۹—۲۹۳—

بحارا ۲۰—۲۲—۳۸—۱۰۰—۱۰۱—

۱۰۲—۱۰۳—۱۰۴—۱۰۹—۱۱۰—

۱۲۹—۱۳۰—۱۳۱—۱۵۵—۱۵۸—

۱۷۲—۱۸۷—۲۰۹—۲۱۱—۲۲۲—

۲۲۳—۲۲۴—۲۲۹—۲۳۰—

۲۳۳—۲۳۴—۲۳۹—۲۴۲—

۲۵۷—۲۵۸—۲۵۹—۲۶۲—۲۶۴—

۲۶۷—۲۶۹—۲۷۰—۲۷۲—۲۸۹—

۲۸۷—۲۹۱—۳۰۰—۳۰۹—

۳۰۷—۳۰۸—۳۰۹—۳۲۰—۳۲۶—

۳۲۷—۳۲۸—۳۲۹—۳۳۰—

۳۳۳—۳۳۴—

بارماس ۱۲۹—

بارین ۵۶—

بارین اپلی ۵۶—

باشقرد ۱۹—۱۳۲—۱۳۹—۱۷۲—

—۱۸۰—

باغ آباد ۲۰۹—۲۳۰—۲۳۳—۲۵۵—

—۲۵۹—

باغ خرم ۱۱۰—

باغو بن کيوك خان ۱۴۳—

باقرغان ۱۹۹—۲۷۹—۲۸۰—۲۸۸—

باقرغان آنا ۲۷۹—

بالبارس لقبی بلیکچ ۱۹۴—۱۹۷—

بالجونه بولاق ۷۷—۷۸—

بامیان ۱۱۴—۱۲۸—

بامی بورمه ۳۲۲—

باورچق ۴۱—

بای تیمور ۷۵—

بایدار ۱۴۹—۱۵۰—۱۷۱—

بایدو بن لوردو خان ۱۲— بایدو

خان ۱۱—

بایدو بن طراغای ۱۶۵—۱۶۹—

اینال ۴۲	— ۲۸۶ — ۲۸۵ — ۲۸۴ — ۲۸۳ —
اینالچی بن قونوقه بیکی ۴۵ —	۲۹۴ — ۲۹۰ — ۲۸۸ — ۲۸۷
اینالچیق ۳۸ (غیور خان) اینالچوق ۹۷ —	ایلباک ۱۸۲ —
اینندی بای ۲۵۲ —	ایلچہ خان ۱۰ — ۷۰ — ۲۹۴ —
ب	ایلیچیکتای نویان ۱۲۸ — ایلیچدای نویان ۱۳۶ —
بابا سلطان ۲۴۹ — ۲۵۷ — ۲۶۱ —	ایلیچیکدای بن دوی چین ۱۵۳ —
۲۶۲ — ۲۶۶ — ۲۶۸ — ۲۶۹ —	ایلیچیکین بن میر ۵۲
۲۷۰ — ۲۷۱ —	ایلیچیکین ایلی ۵۲
بابا میرزا ۲۷۶ —	ایل خان ۱۲ — ۳۰ — ۳۱ — ۳۳ —
بابل ۷ —	۵۰ — ۶۶ —
بات کلکی ۶۵ —	ایل خواجه ۱۵۵ —
باتو بن جوجی خان ۱۳۹ — ۱۴۴ —	ایلدورکین ایلی ۵۵ — ۷۸ —
۱۴۵ — ۱۴۹ — باتو خان ۱۶۹ — ۱۷۱ —	ایلیک خان ۴۸ — ۴۹ — ایلیک ترکمان ۴۹ —
۱۷۲ — ۱۷۳ — ۱۷۴ —	ایلیک سنوبی ۱۸۱ —
بادا قل بن جوجی بوقا ۱۷۷ — ۱۸۲ —	ایماق ایلی ۲۲ —
۱۹۳	ایمل ۴۸ — ۱۴۳ —
بادا قل اوغلان ابن خواجه ۱۷۸ —	ایمیر اوروقی ۲۶۶ —
بادای ۵۴ — ۵۵ — بدای ۷۶ —	ایمر بن تاغ خان ۲۷ — ۲۸ —
بارلاس ایلی ۳۹ — ۴۵ — برلاس ۱۵۳	اینات ۳۶ —
بارتان بهادر ۶۶ — (برتان خان)	
بارغوتای قیربلیوق ۶۴ — ۷۱ —	

ایسن بوغا خان ۱۰۰—۱۰۵—۱۰۶	ایتماس ۱۳۷—
—۱۲۶—۱۰۷	ایتیک ۱۷۹—
ایسیغ کول ۹—۳۷—	ایچکی سالور ۲۱۰—
ایش دوست (بورم) ۲۱۲—	ایچکیلی حَسَن (لقبِ حَسَن اوغلان) ۱۷۸—
ایش سلطان ۲۰۴—۲۳۰—۲۳۴—	ایدکی ۱۹۲—
۲۳۵—۲۳۹—۲۵۰— ایش محمد	ایدکی منعت ۱۹۲—
۲۱۲— ایش ۲۳۰—۲۳۴	—۱۹۳—
ایشم ۲۸۳—	ایدیقوت ۴۰—۴۱—۸۵—۸۶—۱۰۰—
ایشم بی ۲۹۳—	ایران ۲—۳—۴—۲۱—۲۲—۳۵—
ایشم خان ۳۰۶—	۹۶—۹۹—۱۲۹—۱۳۷—۱۴۰—
ایچی قومی ۲۸۶—	—۱۹۳—۱۹۴—۱۹۵—۱۹۶—
ایکدر ۲۷—۲۹—	—۱۷۳—۱۷۵— ایران زمین ۹—
ایکدر چاولدور ۲۱۰—	ابراخی بن ابی سعید ۱۷۸
ایلال قلعه‌سی ۱۱۹—۱۲۰—	ابرنگین ابلی ۶۴—
ایل ایلتر ۴۰	ایردر ناغی ۳۲۶—
ایلبارس بن برکا سلطان ۱۹۴—۲۰۷—	ایردیش ۴۱— ابریش ۸۴—۸۵—
ایلبارس خان ۱۹۷—۱۹۸—۱۹۹—	ایرساری غ ۲۰۴—۲۰۸—۲۰۹—۲۹۷—
۲۰۰—۲۰۱—۲۰۲—۲۰۳—۲۰۴—	—۲۷۱—۳۱۵—
—۲۱۴—۲۲۰—۲۲۱—۲۷۵—	ایرقیل خواجه ۲۵—۲۶—
ایبارس سلطان ابن عرب محمد خان	ایرکه فرا ۷۵—۷۶—
۲۷۷—۲۷۸—۲۸۰—۲۸۱—۲۸۲—	ایروچی بارلاس ۶۵—

— ۵۵ — ۵۴ — ۵۳ — ۴۷ — اونك خان	۱۳۷ — ۱۳۳ — ۱۳۲ — ۱۳۱ — ۱۲۹
— ۷۹ — ۷۸ — ۷۷ — ۷۶ — ۷۵ — ۷۴	— ۹۲ — ۴۲ — ۴۱ — اوكدای قآن
— ۱۹۹ — ۷۳ — ۸۰	— ۱۱۰ — ۱۰۸ — ۱۰۴ — ۱۰۳ — ۱۰۰
— ۸۱ — ۴۷ — اونكوت	۱۳۶ — ۱۳۳ — ۱۲۹ — ۱۱۲ — ۱۱۱
— ۴۵ — اون موران	۱۴۱ — ۱۴۰ — ۱۳۹ — ۱۳۸ — ۱۳۷
۱۴۳ — ۸۵ — ۸۲ — ۵۷ — ۴۵ — اوبرات	— ۱۵۳ — ۱۵۲ — ۱۴۹ — ۱۴۴ —
۲۹۰ — ۲۸۳ — ۱۹۷ — ۱۹۶ — ۱۹۴	۱۹۴ — ۱۷۱ — ۱۸۰ — اوكدای خان
— ۵۰ — اويشون ابلی	— ۱۵۱
۲۷۵ — اويشون باقلى ميرزا	۷۵ — اوكلان ابلی
— ۳۹ — ۳۷ — ۲۵ — ۱۷ — ۱۶ — اويغور	— ۹۶ — اوکين بارغاق
۱۱۹ — ۱۰۰ — ۸۶ — ۸۵ — ۴۲ — ۴۱	— ۱۹ — اولاق
— ۲۰۰ — ۱۸۵ — ۱۸۴ — ۱۴۸ —	— ۱۷۲ — اولاقچ بن باتو خان
۲۷۶ — ۲۷۵ — ۲۵۲ — ۲۳۵ — ۲۱۵	— ۶۴ — اولکچين چنه
— ۲۹۹ — ۲۹۰ — ۲۸۳ — ۲۷۹ —	— ۳۱۸ — اولوغ اربق
— ۱۵۸ — ۱۵۷ — ۱۵۵ — اويغورستان	— ۱۳ — اولوغ تاغ
— ۵۲ — اوبماوت	— ۲۳۷ — ۲۲۲ — ۲۲۱ — اولوغ توبه
۷۰ — ۲۹ — ۲۷ — آی خان	— ۷۱ — ۵۲ — اولون موچين
— ۲۷۳ —	— ۷۱ — ۵۲
— ۱۸۲ — اياجی بن شيبان خان	— ۳۳۰ — اوليا اويغور
— ۱۸ — ايت براق خان	— ۵۷ — اونان
— ۲۰ —	— ۴۰ — اون اويغور
— ۹ — ايتل سويی	— ۴۷ — اونك
— ۱۹۳ — ۲۲ — ۱۹۳ — ايتل	
— ۳۷ — ۱۹ —	

اوز تیمور بن حاجی کرای ۱۷۸—	اوروس خ ۱۹—۱۷۱—۱۷۷—۱۸۰—
اوز خان ابن مغول خان ۱۳—۱۰—	۲۷۰—۲۷۳—۲۷۴—۲۷۵—۲۸۷—
اوزکند ۱۰۰—۱—	—۲۹۱—۲۹۲—۲۹۴— اوروس
اوسقون لوق ننگرم ۳۹—	فزاق ۲۷۳— روس ۱۲۱—۱۳۲—
اوسك ۱۷۹—	—۱۳۹—۱۷۲—
اوشار ۲۷—۲۸—	اوروس خان ۱۴۲—۱۷۸—
اوغان اوروقی ۲۲۰—	اوروس اون بیکی ۳۲۰—
اوغورچه ۲۰۷—	اوروك تیمور (اورکتیمور) ۱۰۱—
اوغوز خان ۱۳—۱۰—۱۴—۱۷—۱۸—	اوزبك ۱—۴۴—۴۴—۶۴—۷۱—۷۴—
—۲۰—۲۱—۲۲—۲۴—۲۵—	—۱۷۹—۱۷۲—۱۸۰—۱۸۹—۱۸۸—
۷۰—۴۲—۳۷—۲۸—۲۷—۲۶—	—۱۸۹—۱۹۷—۱۹۸—۱۹۹—۲۰۱—
—۲۹۳—اوفوز ۱۴—۱۵—۱۶—	۲۲۸—۲۲۵—۲۲۳—۲۲۱—۲۰۸—
—۲۷—۲۴—	—۲۳۱—۲۳۱—۲۴۱—۲۴۲—۲۴۳—
اوقچو تبه ۳۲۶—۳۲۷—	۲۵۹—۲۵۸—۲۵۶—۲۴۶—۲۴۵—
—۳۲۶—	—۲۷۰—۲۶۵—۲۶۳—۲۶۰—
اوقلی (اوغوز خان نینگ نبیره‌سی) ۲۸—	۲۷۶—۲۷۵—۲۷۴—۲۷۳—۲۷۱—
اوقلی خ ۲۴۵—	—۲۷۷—۲۷۸—۲۷۹—۲۸۵—۲۹۰—
اوقلی کوللانك ۲۴۴—	۳۰۱—۳۰۰—۲۹۹—۲۹۸—۲۹۱—
اوقو ۱۴۳—	—۳۰۹—۳۰۸—۳۰۷—۳۰۵—
اوکلر قاجاو ۱۱۵—۱۱۷—	۳۲۲ اوزبکی ۳۱۱—
اوکدای بن چنگز خان ۳—۹۳—	اوزبك ابلی ۱۷۵—
	اوزبك خان ابن طغرل خان ۱۷۴—
	اوز تیمور بن توخای تیمور ۱۷۸—
	—۱۷۹—

اورکنج ۳۷—۳۸—۴۹—۱۱۰—۱۱۱

—۱۱۲—۱۳۲—۱۹۵—۱۹۸—۱۹۹

—۲۰۰—۲۰۱—۲۰۳—۲۰۴—

—۲۰۵—۲۰۶—۲۰۷—۲۰۹—۲۱۱

—۲۱۲—۲۱۳—۲۱۷—۲۱۸—۲۱۹

—۲۲۰—۲۲۲—۲۲۳—۲۲۴—

—۲۲۵—۲۲۶—۲۲۸—۲۲۹—۲۳۰

—۲۳۱—۲۳۲—۲۳۳—۲۳۴—

—۲۳۵—۲۳۶—۲۳۷—۲۳۸—

—۲۴۱—۲۴۲—۲۴۳—۲۴۴—

—۲۴۵—۲۴۶—۲۴۷—۲۴۸—

—۲۴۹—۲۵۰—۲۵۱—۲۵۲—

—۲۵۳—۲۵۴—۲۵۵—۲۵۶—

—۲۵۷—۲۵۸—۲۵۹—۲۶۰—

—۲۶۱—۲۶۲—۲۶۳—۲۶۴—

—۲۶۵—۲۶۶—۲۶۷—۲۶۸—

—۲۶۹—۲۷۰—۲۷۱—۲۷۲—

—۲۷۳—۲۷۴—۲۷۵—۲۷۶—

—۲۷۷—۲۷۸—۲۷۹—۲۸۰—

—۲۸۱—۲۸۲—۲۸۳—۲۸۴—

—۲۸۵—۲۸۶—۲۸۷—۲۸۸—

—۲۸۹—۲۹۰—۲۹۱—۲۹۲—

—۲۹۳—۲۹۴—۲۹۵—۲۹۶—

—۲۹۷—۲۹۸—۲۹۹—۳۰۰—

—۳۰۱—۳۰۲—۳۰۳—۳۰۴—

—۳۰۵—۳۰۶—۳۰۷—۳۰۸—

—۳۰۹—۳۱۰—۳۱۱—۳۱۲—

—۳۱۳—۳۱۴—۳۱۵—۳۱۶—

—۳۱۷—۳۱۸—۳۱۹—۳۲۰—

آوا بن نینکز خان ۲۷—۲۹—

اوانش خان ۲۰۴—۲۰۹—۲۱۲—۲۱۵—

—۲۱۷—۲۱۹—۲۲۰—۲۲۱—۲۲۲—

—۲۲۳—۲۲۷—۲۳۰—۲۳۴—

—۲۴۲—۲۴۳—۲۵۸—

اوانش تکه ۳۲۴—

اونچکین ۱۷۰—

اونرار ۹۷—۱۰۰—۱۰۳—۱۰۴—۱۰۹—

—۱۵۵—

اوج اوق ۲۴—۲۵—۲۷—

اوج ایل ۲۱۰—

اودر بیان ۹۵—

اودر سوپی ۱۸۱—

اوراز سلطان ۱۷۷—

اوراسوت ۴۶—

اوراز تیمور بی توقای تیمور ۱۷۳—

اورتا قودوق ۲۶۷—

اوردو خان ۱۱—

اورده بن جوچی خان لقبی ایچن—۱۷۰—

—۱۸۱—

اورس اینال ۴۳—۸۵—

اورکیر ۲۷—۲۹—

اورماوت ایلی ۵۲—

اورمنت ایلی ۴۳—

اور موران ۴۵—

اوروت بن چاقسو ۹۵—

اورو دروازہ سی (وزیرده) ۲۵۲—

امیر ضیاء الدین ۱۲۶—	امانقه بولاق ۳۳۰—
امیر طراغای برلاس ۱۵۳—	امام قلی خان ۲۹۶—۲۹۷—۲۹۸—
امیر طغاجار ۱۷۴—	۳۰۶—۳۰۷—۳۱۹—
امیر عبد الله ابن امیر قزغن ۱۵۲—	املاق ۹
— ۱۵۳—	آمنك ۱۸۵—۱۸۶—۲۰۰— آمنك
امیر علی قوشچی ۱۲۲—۱۲۷—	خان ۲۰۰—۲۰۱—۲۰۴—۲۰۶—
امیر قزغن ۱۵۲—	۲۲۰—۲۲۱—۲۲۲—۲۲۳—
امیر مزید ۱۸۷—	— ۲۲۹—۲۴۳—۲۵۴—۲۶۲—
امین سلطان ۲۴۹—	امو سویی ۲۲—۱۱۷—۱۳۰—۱۸۸—
انباچی ۱۶۶—	۲۷۴—۲۳۳—۲۱۰—۹۰۷—۲۰۶—
اندجان ۲۰—۳۷—۴۹— اندکان ۱۵۸—	— ۲۸۸—۲۹۱—۲۹۷—۳۰۰—
اندراب ۱۱۴—	— ۳۱۹—۳۰۵— امو دریاسی ۱۲—
انقرا موران ۴۲—۴۴—۴۵—	— ۲۹۰—۲۰۷—
انکراس بن قبای شیره ۵۶—	امویه ۱۲۴—۱۲۵—۱۴۸—
انکراس ایلی ۵۲—	امیر آغا خاتون ۱۶۱—
انوش ۶—۷۰—۲۹۴—	امیر پولادچی ۱۵۶—۱۵۷—۱۵۹—
انوشه محمد بن ابوالغازی خان ۳۱۹—	— ۱۶۰— امیر پولادچی دوغلات
انوشه محمد بهادر خان ۳۳۲—	— ۱۶۰—
انوشه محمد خان ۳۳۲—	امیر تیمور ابن امیر طراغای برلاس
انوشیروان ۴۷—	۱۵۳—۱۵۴—۱۵۵—۱۶۱—۱۶۳—
انوشیروان خان ۱۶۸—	امیر چوبان سلدوز ۱۶۵—۱۶۷—
	امیر حسین ۱۵۲—۱۵۳—۱۵۴—
	امیر خدایداد ۱۶۰—۱۶۱—

الب خان ۱۱۰ —	افطای خان ۲۰۴ — ۲۰۸ — ۲۰۹ —
التان ۸۴ —	۲۲۰ — ۲۲۱ — ۲۲۳ — ۲۲۴ — ۲۲۷ —
التان خان ۸۶ — ۸۷ — ۸۸ — ۸۹ — ۹۰ —	۲۲۸ — ۲۲۹ — ۲۳۰ — ۲۳۱ — ۲۳۲ —
— ۹۱ — ۹۲ — ۱۳۸ —	— ۲۳۳ — ۲۳۴ — ۲۳۵ — ۲۳۶ —
آلتونلی اوجاقلی ایل ۴۴ —	— ۲۴۸ — ۲۵۴ — ۲۵۵ —
التای ۱۴۸ —	آق اورده ۱۷۳ —
التای سویی ۸۶ —	آق بابا سلطان ۲۶۴ —
الفو ۱۴۸ — ۱۵۰ —	اقری موران ۴۵ —
الفنوت ۵۲ —	اقساق تیمور ۶۵ —
الفنوت ابلی ۵۲ —	آق سو ۲۶۵ —
الفه ابولی ۲۷ — ۲۸ —	آق منفی ۱۶۲ —
الله قلی ۲۴۸ —	آلا ناغ ۲۲ — ۱۵۵ — ۱۵۷ —
الله قلی سلطان ابن افطای خان	الا فرنک ۱۲۷ —
— ۲۳۳ = ۲۳۶ — ۲۴۹ —	الاق ۷۶ —
الما اتیشقان قلعهسی ۲۴۱ —	الاق نوبان ۱۰۰ — ۱۰۶ — ۱۰۷ — ۱۰۸ —
الماتی ۹۳ —	الاقچین ۴۴ —
المالیک ۱۰۰ —	الاقوش تکین ۴۷ — ۴۸ — ۱۰۸ —
المنجه خان ۱۱ — ۱۳ — ۷۰ — المنجه خان	الابلیقلی ایل ۴۴ —
— ۲۶۳ —	الان ۱۲۱ —
اله بونتلی ۲۷ — ۲۹ —	الانقرا ۵۰ — ۵۷ — ۶۰ — ۶۱ — ۶۲ —
الیاس خواجه ۱۵۴ — ۱۵۷ — ۱۶۰ —	— ۶۷ — ۶۹ — ۲۶۳ —

— ۲۸۸ — ۲۹۰ — ۲۹۱ — ۲۹۴ — ۲۹۶

— ۲۹۷ — ۲۹۸ — ۲۹۹ — ۳۰۰ —

— ۳۰۴ — ۳۰۵ — ۳۰۷ —

— ۳۰۸ — ۳۰۹ — ۳۱۶ — ۳۱۷ —

اسکندر ۴۷

اسکندر بن توقتمیش خان ۱۷۸

اسکندر بن علی سلطان ۲۴۸

اسکندر خان ابن جانی بیک ۱۸۳ —

— ۱۹۳

اسماعیل بی منفعت ۲۳۰

اسم محمود آنا ۲۵۶

اشرفی (قاضی اشرفی)

اشرفی سلطان ابن اسفندیار خان

— ۳۱۶

اشناس ۱۰۵

اصفهان ۳۰۹ — ۳۱۲ — ۳۱۳

اغانای سلطان ۲۰۴ — ۲۰۵ —

اغشی ۲۱۱ — ۲۱۲ — ۲۲۹ —

افراسیاب ۴۸

افغان سلطان ۲۷۷ — ۲۸۷ —

ارغون آقا اویرات ۱۶۴ —

ارغون اوروقی ۱۸۷

ارغون خان ابن اباقا خان ۳۵ —

— ۱۷۳ — ۱۷۴ —

ارقای جون بهادور ۷۸ — ۷۹ —

ارکنه قون ۳۱ — ۳۲ — ۳۳ — ۳۴ —

— ۵۰ — ۵۹ — ۶۷ — ۶۹ — ۲۹۳ —

ارلات بن منکلیک ایچکه ۵۴

ارلات ایلی ۵۴ —

ارمن ۲۲ — ارمنی ۲۹۲ —

اریز ۴۹

اریق بویکا ۱۴۷ — ۱۴۸ — ۱۶۶

اسا عرب ۱۷۲

استانبول ۲۵۷ —

استداره ۱۲۰ —

اسرافیل ۵ —

اسفراین ۱۱۹ — ۲۱۱ — ۲۶۵ — ۲۶۹ —

اسفندیار بن کشتاسپ ۱۰۶

اسفندیار سلطان ۲۶۴ — ۲۷۲ — ۲۷۳

— ۲۸۳ — ۲۸۴ — ۲۸۵ — ۲۷۹ —

اسفندیار خان ۲۷۷ — ۲۷۶ — ۲۸۷

اداق ایللی ۲۱۱	ابو سعید بن توقتمیش خان ۱۷۸
اداقلی ۲۱۰—۲۲۰	ابو سعید لقبی جانی بیگ خان ابن
اداقلی خضر ایللی ۲۰۷—۲۲۰	براق خان ۱۷۸—
ادریس ۷ — ادریس بیغمر ۷۰—	ابو سعید میرزا ۱۸۷—۱۸۸—۱۸۹—
—۲۹۴	
آدم ۱—۲—۳—۵—۶—۷—۹—	ابوکان ۱۰۱—۱۰۲
۷۰—۷۲—۱۲۰—آدم صفی الله ۰۷	ابول خان (ابو الحان)
—۲۹۴	ابولک ۱۸۵—۲۰۰—۲۰۱—۲۰۳—
آذر بابجان ۲۲—۱۲۱—۱۳۷—۱۹۷	ابیر ۴۲
—۱۷۵—۱۷۶— اذر بابکان ۶۶—	آبیورد ۱۲۵—۲۰۶—۲۱۱—۲۳۰—
—۱۹۸	—۲۳۷—۲۳۸—۲۳۹—۲۴۲—
ارابچی خ ۲۱۰	—۲۴۳—۲۵۸—۲۵۹—۲۸۱—۳۰۹—
اراقوم ۱۸۱—	آتا پای ۲۴۷
ارال ۳۰۸—۳۰۹—۳۱۹—۳۱۷—	اترک کورکان سوبی ۳۲۴—
ارال بن قدان تایشی ۶۴—۷۱—	آتسیز خان ابن آتلی خان ۱۱
ارتاغی ۱۳—	آتسیز خوارز شاهی ۴۹
اریپا خان ۱۹۶—	آتلی خان ۱۱
ارسلان (قارلیق نینک خانی) ۸۵	احمد خان ۱۹۵—۱۷۳—
ارسلان خان ۳۹—۱۰۰—ارسلان	اختیار الدین ترکمان ۱۲۴—۱۲۵—
سیراق ۳۹—	اختیار الدین قلعهسی ۱۸۹
ارغز ساوق ۱۸۱—	اخنوخ ۷
ارغنه خاتون ۱۵۰—	

جدول الأعلام

ابو الخير خان ابن دولت شيخ ١٨٣	ابا بيك اون بيكى ٢٤٥—٢٤٦
١٨٦—١٨٧—١٨٩—١٩٠—١٩٣	اباق خان ١٧٧
١٩٤—٢٢٢—٢٧٧—	اباقا خان ٣٥—١٦٤—١٩٥ ابقا
ابو الخير سلطان ابن تيمور سلطان	خان ١٧٣—١٩٧
٢٤٩—٢٦٤	اباك ١٨٥
ابو الغازى بهادور خان ١—٢٧٧—	اباى ١٧٩
٢٩١ ابو الغازى ٢٧٦—٢٨٣—	ابراهيم ١٨٢ ابراهيم اوغلان ١٨٢
٢٨٤—٢٩٢—٢٩٩—٣٠٠—	ابسكون ١٢٠—١٢٣
٣٠٤—٣٠٨—٣٠٩—٣٣٢—	ابليس ٢
ابو الغازى خان ٢٩٨—٣٠٩—٣١٩	ابو الخان تاغى ٢٠١—٢٠٢—٢٠٩—
٣١٩—٣٢٠—٣٢٧—٣٢٨—	٢٠٧—٢٠٨—٢٨٨—٢٩٧—٣٠٢—
٣٣٢—٣٣٤—ابو الغازى ٣٠٠—	٣٠٣—٣١٤—٣١٥—
٣٠٧—	ابو الخان ابن دين محمد خان ٢٣٩
ابو المعالى (فضام الدين)	ابول سلطان ٢٣٥—
ابو سعيد خان ابن اولجايتو ١٤٥—	ابول محمد ٢٤٠—٢٤١—٢٥٨—
١٤٦—	

قلعهغه کیزمادیلار آئینک اوچون کیم عبد العزیز خان سرقنددا ایردیبلار و بخارا نینک ایچندا بیر نیچه تاجیک بیرلان بیر نیچه خاتون دین اوزکا کیشی بوق ایردی آیتدیلار کیم اگر بیز قلعهغه کیرساک عالم خلقی طعن قیلور کیم ابو الفازی خان بخارانی بیر نیچه خاتون نینک قولندین آلدی تیب اگر تنکری بیرسه عبد العزیز خان قلعه نینک ایچندا تورسه آئینک قولندین آغای من تیدی تقی مالتی و اسیرنی نهایت سیز آلیب خوارزم طرفیکا متوجه بولدیبلار بیر نیچه کوندین سونک قح و نصرت بیرلان کیلیب خیوق توشدیبلار تقی آیتدیبلار کیم باشیمز آلتمشغه بیتدی ایدی دین سونک مسلمان خلقغه یمانلیق قیلماق نینک معنی سی بوق سیر اندک باعث دین آرامیزدا نزاع بولوب ایردی آنداغ بولدی ایرسه حق سبحانه و تعالی قح و نصرت بیریب همیشه غالب قیلدی ایدی قالدان عمرنی تنکری تعالی بنده لیکندا قیزلباش و قلماق نینک غزاتندا صرف قیلورمن تیب پادشاهلیقنی اوغول لاریغه بیریب توبه و انا بت کیلیب ماورا النهرکا ایلچی بیاریب عبد العزیز خان بیرلان باراشیب تاریخ مینک تقی یتیمش تورت دا و تاوشقان بیلندا و رمضان المبارک آیندا دار فنادین دار بقاغه رحلت قیلدی مدت پادشاهلیقی بیکرما اوج ییل بولدی تمام بولدی شجرة ترک تاریخ مینک یتیمش آتی دا و بیلان بیلندا و خیوق ولایتی دا بیتلیدی اما حضرت آدم زمانیدین تا بو دمکاجا هیچ پادشاه و امرا اوز تاریخینی اوزی آیتقان ایرماس ایردی اورکنج خلقی نینک بیوقوف لیقی سببی دین ضرور بولدی تقی آیتدیبلار غفر الله ذنوبهما و ستر عیوبهما تمت

اولوغ بساوبغه يوكورديلار آنى كوروب اونكداقى و سولداقى اوج يوز
بياده هم سوزان ساليب يوكوردى و آنى كوروب بو ايكى يوز اوج يوز
آتليخ هم مير طرفدين آت سالىدى تىكرى نىنك فرمانى بىرلان عبد العزيز
خان نىنك بساوى بوزوليب قاجا بىردى خان جنت مكان نىنك
بهادرلارى قوشدى ياو كىنيكا اوروب توشورا اوروب توشورا ايتلب درياغه
تيفديلار ياو نىنك بىر نيچه خلقى درياغه تاشلاب اولدى و بىر نيچهسى
كوپروك دين اوتوب كىتدى القصه بىر نيچه بهادرلار يىتب عبد العزيز
خاننى نيزه بىرلان سايىب تورولار عبد العزيز خان يوز مينك محنت
بىرلان بولار نىنك قولىندىن قاجىب اوزىنى درياغه تاشلاب دريادين
جقيب قوتلوب كىتدى خان جنت مكان مظفر بولوب حد و نهايت سىز
اولجه و اسير بىرلان قايتب خىوق توشدى لار تقى بارجه خلقى جاقريب
آيتديلار كيم اوغلىمز نىنك اول سفرى ايردى آياقى و يولى مبارك بولدى
عبد العزيز خان تك اولوغ پادشاهى باسدىق و تقى اوروش كويندا
قىلغان ايشلارنىكا تحسین لار قىليب اولوغ نوى قىلدیلار تقى توغ بىرىب لشكر
قوشوب هزار اسبى بىردیلار خان جنت مكان نىنك وردانزى
بارغان لارى نىنك ذكرى آندىن سونك ايت يىلى آتلاىب
وردانزىنى جايىب اولجه بى نهايت و اسير بى غايت بىرلان قايتب خىوقسه
توشديلار بخاراغه سونكى بارغانلارى نىنك ذكرى آندىن
سونك بارس يىلى آتلاىب بارىب بخارا نىنك اطواف و جوانىنى چاب
نمازگاه دروازه سىغه توشديلار تقى اون كون تاخت و تاراج قىلدیلار

آلتی یوز بیغلیب ایردی و اورشیب یوروکان آتلیغ لار هم ایکی یوز اوج یوز بولوب ایردی ناکاه عبد العزیز خان اولوغ یساو بیرلان کیلیب ملتغنی قویدیلار روبرویدین آنینک توتونیدین کیشی کیشینی کورا بیلمادی و معلوم بولسون کیم ابوالغازی نینک اوغول لاری انوشه محمد خان آتالاری کرمینه آتلاغاندا اون تورت یاشلاریندا ایردی لار شول سفر اول سفرلاری ایردی بنده هم شول سفرده همراه ایردیم بیکار آرتیزدین یاو نیتدی خان جنت مکان شیر زیان کشورستان انوشه محمد خاننی کتکان کیشیلارنی فایتار تیب بیاردیلار آلا کتکاندین سونک خواجم بردی آنالیق و دولت آنالیق و بیک قلی اناقنی هم بیاردی لار اما اول جماعت کتکاندین سونک یاو زورلاب کیلیب خان جنت مکان نینک اطراف و جوانب لارینی آنداغ احاطه قیلدیکیم آندین قاجب توتولماق نینک هیچ امکانی بوق ایردی اما بنده سر حساب باردیم یاو بیز نینک جاقلیق یوز حصه بار ایردی آخر الامر یاو بو خلقنی عجب زبون قیلدی ینه بیر ساعت اوتسا یاو بو خلقنی کوتارا آغودای ایردی خان آلدیندین آلتیش بیکیک آت سالدی اولوقتدا انوشه محمد بهادر خان ایکی یوز بیکیک بیرلان (کیلیب) یاونینک بیر طرفندین آت سالدیلار تقی آنداغ اوروشدیلار کیم بارچا خلق احسن تیدیدر آخر الامر عبد العزیز خان نینک اولوغ بساوی آلتیش مینک کیشی ایردی آنی باسیب آلیب بوروی بوردی لار اولوقتدا ابو الغازی خان نینک آلدیندا بیتیش سکسان پپاده بار ایردی شول ییاده لار هم یاو قاجدی تیب سوران سالیب عبد العزیز خان نینک اولوغ

بیر اولوغ آریق کیلیب تیوهلاری اول اریقدین اوتا بیلای یقیلیب توروب
ایردیلار بیرقدین قرق مینک الیک مینک کسی نینک قراسی چاقلیق
کورونه ایردی لار شول بیرکا بیتکاندا خان نینک آرتیندین مینک
چاقلیق بیکیتمیندیکیم غرق آهن و پولاد ایردی و آنی کورکاج خان
جنت مکان آتدین توشدی لار و خان نینک بانینداقی خلق هم توشدی
اما اولوقتا خان نینک بانیندا بوزکا بیتار بیتماس کیسی بار ایردی
خان بیر نیجه خلقی یقیلیب تورغان تیوهکا و خلقه سیاردیلار
کومک اوچون و کارنای و توغنی هم تیوهکا سیاردیلار آیتدی لار کیم سین
کارنایی تارتا تارتا تورغیل یار اول تیوهلاری یاساو خیال ایتب
میزلانی ایراول خیال قلسون تبدیلار آتدین سونک (بادکار آتالیقونی
باش قیلیب K) یانلارینداقی بیکیتملردین اوتوز بیکیتمی یار طرفندین
کیلکان مینک کسی نینک آلدیغه سیاردیلار تقی اوزلاری قالغان پیادهی
آلدلارینه قطار قطار یساولار بسادی لار تقی توردی لار بو اوتوز بیکیتم
باریب الله یار تیب اول مینک کیشی کا آت سالدی ناکاه اول مینک کیشی
قاچا بیردی اندک ماعتدین سونک اول مینک کیشی قایتب بو اوتوز
کیشیکا آت سالدی و بو اوتوز کیشی هم قاچا بیردی کیلیب بساوغه
یتماسدین بورون بو اوتوز کیشی ینه قایتب آت سالدی القسه بولار
بیتق مرتبه*) بیر بیرینی آلدیغه سالیب قاولادی لار اما تیوه تورغان
بیردین بیشلاب اولاب کومک کیلور ایردی خان قاشیغه بیش یوز

(* عربنه

شول ییلی کرمنه اوستیکا باردیلار تقی کرمنه‌نی بخشی جابب قلعه‌نی
آلیب تاراج قلیب اولجه و اسیر قلیب دریا نینک کوپروسدین اوتوب
توشدی‌لر بوکوندا تانکلادا بیزکا یاو کیلور تیب هیچ کئی نینک کونکلندا
یوق ایردی اول کیجه آنداغ فراغت یاتدی‌لر کیم اوز ابولارندین بخشی راق
اما سحر بولغاندا اکثر خلق یوکلانیب قولیغه توشکان آتو تیوه و سفیر
و قوی‌نی آلدیغه سالیب ایلکاری کیندی‌لر و تقی تانک آتا بیرکان وقتدا
کوپ خلق کوچوب اولچسی یولان ایلکاری کیندی‌لر اما بو لشکر اون
بیش مینک کیشی ایردی کون یایلغاندا خان نینک قاشندا بو اون بیش مینک
کیشیدین قالغانی یوز کیشی یوق ایردی خواجهردی آتالیق کیلیب خانغه
آیندی‌کیم عجب غافل باتیب‌سیر تورونک آتلانماق کراک تیب آندا خان
باشلیق تمام خلق یاو قایدا سیراو قایدا تیدی‌لر اما باریش‌دا تاملیق آتا
تیکان بیرکا بیتکاندا اولیا اویغور نینک قوشندین سیر کیشی یوقالدى (* K) تیب
کیلیب ایرک‌لیک کیشیکا آیندی‌لر امانغه بولاق تیکان بیردا سالیق سالیب
ایردیلر خان باشلیق تمام خلق کمان قیلدی‌لر اول کیشی ازغاشیب
سالیغه باردی بولغای تیب اما اول کیشی ییزدین اوج کون اول باریب
عبد‌العزيز خانغه بو خلق کیلا تورغانیدین خبر بیرکان ایرمیش آندین
بولار نینک هیچ خبری یوق ایردی ناکاه بخارا طرفندین گروه گروه
یاو چیقا باشلادی آبی کوروب خان کورستان آتلاندیلر اما بو کیتکان
خلق نینک آرتیندین یوروی بوردیلر اما بو کیتکان خلق نینک آلدیندین

(* بتلاندلی)

بیر اولوغ

آندین سونك شول يىلى قراكول اوستىكا آتلاندىلار تقى بارىب قراكولنى
بخنى چاپ قايىب كوردىش تىكان يىركا توشدىلار اما عبدالعزىز خان
قارشىدا ايردى و بخارا نىك ايسخداكى بىكلار قراكول نىك چاپلغانىن
ايشىب يىش مىنك كىيىرلان آتلاىب كوردىش دا خان نىك آرتىندىن
يىتب روبروى بولدىلار تقى اوروشا يىلمى قاجا يىردىلار اول يىش
مىنك كىيدىن يوز كىيى قاجب قوتولدى آندىن اوزكاسى نىك تامىنى
توتىب اولتوردىلار و بىر نىچە خلق قاجب كىلىب قراكول نىك قلعەسىغە
كىرىب قبالدى خان كىيى ستان هم قايىب كىلىب قراكول قلعەسىغە ياپوشدىلار
تقى قلعەنى آدىلار بو قلعەنى تاراج قىلىب اىچكا اوت قويا يىردىلار
آندىن سونك قلعەنى تاراج قىلىب خلقىنى اولچە و اسىر قىلىب اوركىچ
طرفىكا متوجە بولدىلار بىر نىچە كوندىن سونك خان جنت مكان فتح و
نصرت بىرلان قايىب كىلىب خىوققە توشدىلار چهار جوى
بارغانلارى نىنك ذكرى آندىن سونك بچىن يىلى آتلاىب
چار جوىنى چاپ اولچە و اسىر قىلىب قايىب خىوققە توشدىلار خان
جنت مكان نىنك يايچى بارغانلارنىنك ذكرى تفوق
يىلى نىنك اولنده قمر حمل برجدا ايردىكىم آتلاىب بارىب يايچىنى
تا نىزم كاجا بو طرفى قراكول كاجا چاپ اولچە و اسىر آلىب قايىدىلار
عبدالعزىز خان و قاسم خان ايشىب بخارا دىن آتلاىب كوكردىك كىلىب
قاجقوندىن خبر آلىب رو بروى بولورغە طاقت قىلا يىلمى قايىب
چاپب آتلارنى قىرىب و آروقىن و آت بىنى تاشلاب آندىن سونك

ابلیجی کلدیکیم آقام عبد العزیز خان قصد قیلخان ایرمیش کیم منی
اوتورکای تقی بلخنی آغای ایدی منینک آتام و آقام سیز تورورسیز منینک
سیزدین اوزکا پشت و پناهم یوق اکر سیز آنینک بیرلان باو بولوب بخارانی
چاباسانکر اول کیلیب بلخنی هم آلود و منی هم بیکناه اوتورور تیب اما
سجائقی خان ابو الغازی خان نینک توغخان اینی لاری شریف محمد
سلطان نینک قیزی آلیب ایردی خان جنت مکانغه کیاو ایردی اول
سیدین بو سوزلارنی آیتب بیاریب ایردی و تقی عبد الله خان نینک
هم کیلیب خوارزمنی آلیب اوتوز تقی ایکی پادشاه زاده* همه بو خان
جنت مکان نینک قریبشالدری ایردی اوتوروب اوغلان اوشاقینی اسیر
قیلیب آلیب کتکانی نینک شدتی هم خاطر اشرفلاریدا توروب ایردی
بلخ خانی نینک سوزی هم آنینک اوستیکا بولدی تقی قوی بیلی بخارا نینک
اوستیکا آنلانیدیلد کوکردلیک تیکان بیرکا بیکناندا بیک قلی ایناقتی مینک
بیکیبت بیرلان قراکول اوستیکا بیساردیلار تقی اوزلاری سیونج بالانینک
اوستیکا یورودیلار باریب سیونجنی و تقی اوتوز قرق کندنی قابخارا نینک
دروازه میغلاچا چابدیلا کوب مال آلیب اولجه و اسیر قیلیب قایتب
کوکردلیک توشدیلا اوج کوندین سونک بیک قلی ایناق هم قرا کولنی
بخشی چاب کوب مال آلیب اولجه و اسیر قیلیب خانغه قوشولدی بیر
نیچه کوندین سونک خان جنت مکان دولت بیرلان قایتب کیلیب خوق
توشدیلا خان نینک قراکولنی آغانلاری نینک ذکر

(* پادشاه

آندین

و تغول بېر توپ بولوب آرغان و قالغانیغه باقمای قاچقی خاں تقی
کیجه و کوندوز دینای بوروب سکین رباط تیگان بیردا اوچقوتبه بیرلان
تغول نینک کینیدین ییتدیلار تقی یساب بورودیلا ر قلماق اوروشغه طاقت
کیتورا بیلمای سکین رباطغه قبایب کشی بیساریب عرض قیلدیلا ر کیم ییز
ابوالغازی خان نینک یورقی ایرکانین ییلماس لیکیمیزدین کیلیب ایردوک
عبد العزیز خان نینک یورتیغه بارا تورغانیمیزدا اداشیب کیلیبمیز
ایمدی پادشاه سیز اولتورسانکزدا سیز بیلورسیز و تبرکوزسانکزدا سیز بیلورسیز
بیز ییر کنه‌کار قل تیب اورکنجیدین آغان ماللارین آلدیغه سالیب صداق
و قیلج‌لارین بویونلاریغه آسیب کیلیب خان نینک آباق‌لاریغه ییقیلیب آنت
اسحیب و شرط قیلیب آیتدیلا ر کیم بو کوندین بو یاقغه سیزکا و سیز نینک
یورتونکزغه بمانلیق قیلمالینک قلماقدین و اورکا خلقدین هر کیم بمانلیق
قیلا ب تپسا کوچومیز بیتسا منع ایتالینک کوچومیز بیتماسا خبر قیلا ب نینک
تیدیلا ر خان آیتدیلا ر سیزلا ر نینک آتا و آقلا ر نینک سیزکا بمانلیق قیلغان
ایرماس ایردی سیزلا ر ییلماس‌لیک دین قیلدینک تیب کنه‌لارین بغشلاب
انعام و سیورغاللا ر بیریب یورتیغه اوزاتیب قح و نصرت بیرلان قایتب
خیوق توشدیلا ر و بادکار ایناقغه ایناق‌لیقنی بیریب هزار اسب‌دین
خیوقغه کیتوروب کوب انعام و سیورغال بپردی خان جنت
مکان نینک بخاراغه اول مرتبه بارغانلاری نینک ذکر
القصه تمام ترکمانی تحت تصرف‌لاریغه کیرکوزیب ییر نیجه بیل عیش
و فراغندا بولوب اولتوروب ایردیلا ر کیم ناکاه بلخ خاننی سجانقلی خان‌دین

مرکن طایشی و اقچوتبه و تغول تیمکان تورالاری باش بولوب کیلیب هزار
اسب نینک بیر نیچه کندلارین چاپب سدور باریب آندین خلق نینک
مالی داروغاندا ایرمیش تیب باریب بو آیتلغان بیلرلردین قوللاریغه
توشکان اولچهنی آیب قایتب تورور اولوقتا بو خبرنی ایشتب خان هزار
اسب کیلیب بخاراغه کیتدی بولغای تیب یادکار ایناقنی (K.) عبد العزیز
خانغه ایلیچی بیباردیلاز کیم باریب خبر قیلغل غافل بولماسون اول
بیبارکان ایلیچی داروغان توشیغه بارغاندا کونکلی کا کیلدیکیم دربادین
اوتوب خبر آلابن تیب اوتوب خبر آلدی ایرسه قلماق قایتب کیتب تورور
قایتغانین بیلکچ ایلغاب کیلیب بو واقعاتنی آیتدی اولوقتغه جا آرادین
اون کون اوتدی خان بو خبرنی بیلکاندین سونک اولتوروب بیلکلر
بیرلان کنکاشتیلار بیلکلر قوماقنی اوخشاتمادیلار آبتدیلاز کیم قلماق کنکالی
اون کون بولدی آنکا بیتمک مکن ایرماس خان هیچ قایسی نینک سوزین
قبول قیلمای آتلانیب قلماق نینک کینیدین یورودیلار بیر نیچه کوندین
سونک ایردر تاغندا بیر پاره بولونوب قالغانین بیتب آلدیلاردا خبر
سوردیلار بو توشکان قلماقلار آبتدیلاز موه آلدینکزدا بارا تورور بولارنی
اوتوردیلار تقی یورودیلار شول کیجه سحر وقتندا بیر پاره سینینه آلدیلار
آندین سونک قلماق نینک تورالاری قوتولماسین بیلکاندین سونک کنکاشتیلار کیم
نه ایش قیلماق قوتولغایمیز (آخر) الامر قرار بیردیلاز کیم بارجامیز بیر
بولماق بیر کئی قوتقارمای آکور دیدیلاردا بولوندیلاز اورازلیمز قوتولوب
و ایمکالیمز توتولغایمیز تیب مرکن طایشی بیر توب اقچوتبه بیر توب
و تغول

موندا اولتوروب تورور تیب بو خبرنی ایشیتکچ خان جنت مکان شول
 طرفه بورودیلا یقین بیتکاندا یانلارنداقی کئی لار چاولغه کیتدیلا
 خان نینک یانلارندا اوتوز کئی قالدی القصه خان جنت مکان بو اوتوز
 کئی بیرلان کیلیب آت سالدی آنداغ اوروش بولدیکم هرکز مونداغ بولمای
 ایردی ناکاه خان جنت مکان نینک سیر قلی آدی بابراجنی ملتوق بیرلان
 اوریب ییغدی آندین سونک بو اوتوز بیکیت کوتاریلا آت سالدیلار بقی
 ترکمانلارنی اولتوروب اوغلان اوشاقینی اولجه و اسیر قلیب خانغه آلیب
 کیلدیلا خان هم بو بیکیتلارکا انعاملار بوردی تقی بیر نیجه کوندین سونک
 قح و نصرت بیرلان قایتب خیوق توشدیلا خان جنت مکان
 یمرایلی و ساریق خلقی نی باریب آغانلاری نینک
 ذکرنی آندین سونک ییلان ییلی یمر ایلی خلقینی (باریب فوج تیکان
 بیردا تاییب چاپدیلا اول خلقینی K.) اولجه و اسیر قلیب قایتب دینار
 تیکان قودوق نینک اوستندا توشدیلا بیکار ساریق خلقی یلمای ییتب
 کیلدیلا تکری نینک عنایتی بیرلان بولارنی هم اوغلان اوشاقی و مالی بیرلان
 آلدی تقی نصرت بیرلان قایتب خیوق توشدیلا آندین سونک ترکماننی
 کوپ باریب چاپدیلا هر بارغاندا کوپ اولجه بیرلان کیلدیلا آنینک
 تامینی بیان قلساق سوز اوزاق بولا تورور آنینک اوچون مختصر قیلدوق
 خان کیتی ستان قلماق بیرلان ایکنجی مرتبه
 اورشغانی نینک ذکرنی او* ییلی قلماق نینک تورغوت اوروغیدین

قلماقی توشوردیلار قالغانی قاچتی سونکدین خفتن غه جا قابوب توشدیلار اول
کیجه اول ییردا یاتیب صباحی قایتب دولت و نصرت بیرلان نیچه کوندین
سونک شهرکا توشدیلار آندین سونک ترکمان نینک بایراج تیکان بیر
قیلمسی بار تورور آنینک اولوغی نینک آتی بایراج ابردی شول آدی
بایراج خان جنت مکانغه اطاعت قیلمای باغی بولوب ابردی اول
سیدین تاوشقان ییلی خان جنت مکان دولت بیرلان آنینک اوستیکا
آتландی اما اول خلق نینک ابوی اترک کورکان تیکان سونینک بوندا
ایردی خان نینک بو سفری عجب سفر ابردی بیر نیچه کوندین سونک
ایلکا یقین کلدیم تیب خان قوشنی و آروقی و یمنی بیر ییردا
قوبدلار تقی اوچ کونلیک ییم و آروق آلیب ایلنی موندا تاپارمن موندا
تاپارمن تیب یینی سکر کون یورودیلا ایلنی تاپا بیمادیلار خلق ایچندا
آنداغ آچلیق بولدیکیم بیر نانغه بیر آت تاپا ییلما دیلار و تقی لشکر هر
ییردا بولونیب بولونیب قالدی آخر الامر خان جنت مکان نینک یاندا
اون مینک کشیدین تورث یوز کشی قالدی بو تورث یوز کشی بیرلان بارا
تورغاندا ناکاه تکه خلقندین بیر نیچه سوداگر اوچرادى تقی قاچتی
شول ییردا بیر ایکی سنی توتوب اولتوردیلار اما بیر بوکوروک آتلیغی
قاچیب قوتولدی آنینک آرتدین قوالوب بارا تورغاندا خان میرزا نینک
ابویکا اوچراب کیلدی لار تقی اول اولنی آدیلا ر آتی آلیب قایتب کیلا
تورغاندا ناکاه قراولار بایراج نینک اولتدین سوداغه بارا تورغان تکه
اوانش تیکانی توتیب آلیب کیلدیلار اول آیتدیکیم بایراج نینک اولی
موندا

آتلایب صبح صادقدا فراستی باریب بو اولکان ترکمانلار نینک اولیغه
چاول قلیب ترکمانلار نینک مالینی و اوغلان اوشاقینی اولچه و اسپر
قلیب فتح و نصرت بیرلان خیوق کلیب توشدی لار خان جنت
مکان نینک قلماق بیرلان اورشغانی نینک ذکر
سیغیر ییلندا قلماق نینک قوشوت اورغندین کولدانک دوجی طایشی
تیکان کیلیب کات ولایتی نی چایب قولینه کیرکان اولچهنی آلیب قابتدی اول
وقتدا قلماق نینک تورغاوت اوروغندین بویان تیکان توراسی سوداغه
کیلیب ایردی آنی یورتیغه اوزاتدی لار تقی قلماق نینک کینیدین قاولاب
اون یش کوندا یوکوروک باش تیکان ییردا یشین وقتدا یشیب اوروش
سالدیلار اول کیجه شول ییردا (باتیب K.) ابرتاسی قلماق اوروشغه تاب
کیتورا ییلمای قاجب کتدی خان جنت مکان شول ییردا توشوب آش
پشوروب ایسیب آت و تیوهلارنی سوغار تیپ قلماق کینیدین قاوادی لار
هرچند آت و تیوهسین تاشلاب قاجتی بولمادی آخر الامر قوتولماسنی
ییلکاندین سونک بارجاسی ییغلیب بیر چوقور ییردا بوقوب توروب
کوتاریلا آت سالدیلار اول وقتدا خان بیر آز کشی بیرلان ایلکاری
و اوزگا خلق اوبای جوبای سونک غافل یشیب کیلدی لار آت دس توشوب
بیغیلوب فرصت بولمادی آخر الامر لاعلاج ایلکاری کیلکان ییکیتلار
یوز قایتارمای آت اوستونیدین اوروشدی لار خدای تبارک و تعالی بولار نینک
توکل قیلغانلاریغه فتح و نصرت ییردی قلماقنی باسدیلار شول ییردا
توراسی نینک قولون ملتوق اوردی توغجی سین و توغون و بیر نیچه

چایب اوغلان اوشاقینی اولجه و اسیر قلیب قح و نصرت بیرلان خبوققه
قایتب کلدیلار خان جنت مکان نینک بامی بورمه دا
باریب کوپ ترکماننی قیرغانی نینک ذکره و آندین
سونک طژندین قاچغان و خوقدین بارغان و بلخدین کیلکان ترکمانلار
باریب بامی بورمه تیکان بیر نینک اطرافندا اولتوروب تورور تیب خبر
تاپدیلار تقی سچقان ییلی آلا نینک اوستیکا آتلانیب باردیلار بو
ترکمانلار خان نینک کیلکانین ایشیب ایولارینی قرا قستی تیکان بیرکا
بیباریب قاهر خواجهنی باش ایتب اوزلاری یلانک آتلیخ بولوب
بامی بورمه دا بیغلیب تاشدین قلعه قلیب خان بیرلان اوروشماقغه بیغین
بولوب توردیلار اولوقتا خان جنت مکان هم لشکر بیرلان کیلیب
آلا نینک روبرویندا توشدیلار اما بیر بیرلاریکا (ایلچی لاشدیلار R.) ایلچی
بیرلان ایش بتادی آخر آلامر ترکمانلار خان بیرلان صف تارتیب اوروشدیلار
اول تاشدین قیلغان چیب نینک ایسیندین جقیب یاده لاب سوران سالیب
یوکوردیلار کیلیب ملتچی غه آرا لاشیب آندین هم اوتوب یاساوغه آرا لاشدیلار
اما ترکمانلار نینک حملی کویوب ابردی اولوقتا خان جنت مکان نینک
اونک بویرا کچی سی بیرلان سول بویرا کچی سی تایا تایا تیب ترکمانلار نینک
اوستیکا آت سالدی بو حملی کویوب کیلکان ترکمان قایتب چیکا قاچا بیردی
اما چیکا ییتاسدین بررون بیر ترکماننی قوتقارمای اولتوردیلار آندین سونک
اوزبک بهادرلاری باریب ترکمان نینک چیکا کیریپ ترکمانلارنی اولتوروب
و قیریپ قایتب خان قاشیغه کلدیلار خان جنت مکان هم شول زماندا
اتلانیب

ترکمانلار نینک بیش آتی آقسقالی سی کیلیب خاننی کوردیلار تقی عرض
 قیلدیلار کیم بیز نینک سیز دین اوزکا ایگامیز بوق و بارور ییریمز بوق
 تیب خان جنت مکان هم آیتدیلار کیم بیز هم سیز خلق نینک کنهینگری
 ارتدوک بارغان باردی و قالغان قالدی. تیب و تقی اولکیم بیز هزار
 اسبکا بارا تورورمیز اقسقالار باشلیق تمام خلقینکز بیرلان کیلیب بیزنی
 کوروب انعام و سیورغایمیزی آینک تیدیلار تقی بیر نیچه کوندین سونک
 خان آتلانیب هزار اسب باردیلار هزار اسب نینک قلعه سی نینک تاشقاریندا
 بیر میدان ییردا چادر توتوب اوتوردی لار و ترکمان نینک آقسقالاریغه
 آیتدیلار کیم بیز تانکلا اولوغ آش بیورورمیز سیز خلق تیوه ایرانی وقتق
 ییغیب آلب کیلینک تیدیلار آلا هم خوش بولغای تیب ایولاریکا قایتب
 کیتدیلار صباح بولغاندا ترکمانلار گروه گروه کیلا باشلادیلار اما خان
 جنت مکان کنکاش قیلیب ایردیلار کیم ترکمان بخشی ییغلانیدن سونک
 ترکمانغه آش تارنار وقتدا قول قویالیق تیب ترکمان بخشی ییغلانیدن
 سونک ترکمانغه قول قویدیلار اول ییردا میسک ابکی میسک ترکماننی
 اوتوردیلار تقی آتلانیب ترکمان نینک ایوینی چاییب اوغلان اوشاقینی
 اولجه و اسیر قیلیب فتح و نصرت بیرلان قایتب خوق توشدیلار خان
 جنت مکان نینک طژن بارغانی نینک ذکر ی اما خان
 خوقغه داخل بولماسدین اول خوقدین کوب کوچب طژن تیمکان بیرکا
 باریب جیب قیلیب اوتوروب ایردیلار خان جنت مکان ایت بیلی نینک
 آخرندا قمرجدی برحندا آتلانیب طژندا اوتورغان بیر باره ترکمانلارنی

بهار خان ابن ابو الغازی خان مرحوم و مغفوری بنده بی بضاعت و
 کمینه بی استطاعتغه بو کتاب فی اتمامه یتکور تیب حکم قیلدیلار اگرچه
 بنده بو امر مشکل کا لایق و سزاوار ایرماس ایردم آنداغ هم بولسا بو
 شهنشاه عالی جاه حکمی بیرلارن یسلکانیمکا لایق بو کتاب نینک اتمامیغه
 توجه قیلنوم ندر محمد خان قاسم سلطاننی یانینداقی ییکلاری بیرلارن
 چاقورتوروب بخاراغه آلدی تقی یعقوب تویت باشلیق بیر نیچه خلقنی
 خوارزمغه یساردی اول کیلکاندین سونک خان جنت مکان ینه کیلیب
 خیوقی چابدی یعقوب تویت خانغه رو بروی بولا ییلمای باقیب قالدی
 القصد بخارا نینک ییکلاری ندر (محمد) خان بیرلارن ایمان بولوب ندر
 (محمد) خاننی بخارادین قولاب یساردیلار و ندر (محمد) خان نینک
 اولوغ اوغلی عبد العزیز خاننی بخارادا خان قیلدیلار خان نینک خیوقدا
 تورغان خلقی خیوقی تاشلاب قاچیب کتدیلار آندین سونک خان جنت
 مکان ارالدین لشکر بیرلارن تاریخ هجری مینک تقی الیک توردا و تاقوق
 ییلی نینک اولندا آتلا نیب کیلیب خیوق کیردیلار آتا یورتیغه ایکا بولدیلار
 تقی هر ییردا قاچغان بوسقان ترکان بولسه قایتب کیلسون قالغانلار نینک
 قانیی اوتدوم تیب منادی قیلدوردیلار اولوقندا ترکان غلام بهادر
 دین محمد اون بیکی و اوروس اون نیکی تیکان سردارلاری بار ایردی
 بولار ترکاننی ابوی ابلی بیرلارن آلیب قاچیب هزار اسب نینک آرتنداقی
 قومدا اولتوروب ایردیلار بولار نینک جاسوسی خان نینک منادی قیلدورغاننی
 ایشیب باریب اول ترکانلارغه خبر ییریپ تورور آندین سونک اول
 ترکانلار نینک

قویوب ایردیم اوزکا ییاده لارغه بیر کوزینکز یاودا بولسا بیر کوزینکز مندا بولسون تیب یاو اوتوز قلم بیرکا کلکونجه اولتوردم آندین سونک توردا کلبیب کیلکان کیشیلارنی اوقغه توتدوق شول وقتدا اربق ایچندا یاتقان ییزنینک ملتجی بیر نیچاسی بیزکا چاپقان یاونی آتفولادی و بیر نیچاسی یساوینی بیزکا چاپقان یاو آرالاشا ییلمادی توتدوق شباغه (چیدای آلمای K.) قاجا بپردی کیندین آهسته آهسته بورودوک اونک بویراکچی و سول بویراکچی ایراول بارجاسی مینک آلدمغه کلدیلار ییز ییاده بورودوک توغینی اربق ایچندا کی ملتجی ملتغه توتدی ییز آتلینی ییاده اوقغه توتدوق یاساو تیریتا باشلادی ینه بیر اون قلم بوروکاندین سونک بوزلوب یوزودی بیزدا آتلی کشی بوق کیندین بوروب کشی توشورماکا یاو قاجیب بولغونجه قاراب توردوق تقی آندین آتلانیب تاش کوپروک کلدوک کیتما و تور دیکان بیزدا بیر الامان یوق آندین سولینه کیمه تورغان بیرکا کیلدوک

خان جنت مکان خطلاری تا بو ورق بو واقعاتنی اوز مبارک قول لاری نینک خطی دور الامان نینک بارجاسی اولچاسی بیرلان بیغلیب تورور و بیر نیچسی ایت پشوروب ییب اولتورور خانی و آقسقال لیق لاری یادیندا یوق اول کون سولیندا یاتدوق صباح سودان اوتوب بیر نیچه کوندین سونک ابوکا باردوق معلوم بولسون کیم ابو الغازی خان جنت مکان بو کتابنی تصنیف قلیب شول ورقغه ییتکاندا خسته بولدیلار اول وقتدا اوغول لاریغه وصیت قلیب تورورلار کیم بو کتابنی ناتمام قوبانک اتامینه سعی قیلنک اول سیدین ابو المظفر و المنصور انوشه محمد

چاب اوغل نینک کینن دین بارا ایردوک خجوقدین یاو جفدی خیوقفه
 کلکان اولوغ اریق نینک شمال طرفیندین بورودوک قبله طرفیندین یاو
 بورودی یاو یتماسدین ایلکاری اولوغ اریقدون اوتوب یاوغه قارش
 یوروب باسادوق بیز نینک بخشی و یمانیز اوج یوز کئی یوز بیکرمیسی
 صدقلی اوزوم پیاده بولدوم آتیش کئی منینک بیرلان بیرکا توشدی ابکی
 یوز صدق سبزی توب یاسا قیلدم بیکرمی صدقلینی ایراول بیکرمی
 صدقلینی اونک یاسا نینک آلدیندا قویدوم مونلاردین باشقا بیکرمی
 ملتقیمیز بار ایردی اوتکان اولوغ اریق اونک قولدا بولدی ملتقیمیلارنی
 پیاده قیلدوق آنلار بازیب بیز نینک بیرلان برابر توردی لار ییز باب
 بولدوق اول وقتدا یاو بیتشدی ییزدای بولاک بولاک یاسامادی پیاده
 توشادی کوپ لیکنه آرقا بوردی بیر بولاک قاز قاتی (*) یاساب کلدی
 تقی توردی قراسی مینک بار اما یتتی یوز سکر یوز ساوتلی و قوباقلی
 و چهار آینه و دوبولغه و بوتلیق و تبرلیکی کوزیندین اورکا آجیق ییری
 یوق شونداق کئیی بار ییزدا یش ساوتلی کئی بار اول یش ییکیت
 ییز نینک ایراولکا چابتی تابا بهادر تابا تیب قجقرب بیز نینک بیر
 ابکی ییکیت بیرلان سانجیشیب قلیندی اول قایتب پیرینه بارماسدین
 بورون اون یش کئی چابتی ییز نینک ایراول آیدا قایتاردی اول قایتب
 پیرینه بارغاندا یوز کئی چابتی اول یتماسدین بورون بیز نینک ایراول
 قاجتی تقی پیاده ایچیکا کیردی پیاده نینک آلدی من ایردیم اورکایتب

(*) مارامانی

قوبوب

اسفندیار خان نینک اوغلین و قیزین و کوچین کوچوروب آلیب باریب قارشیدا اولتورتدی خیقو بیرلان هزار اسب نینک عملاتینی اسفندیار خان کیمکا بیرکان بولسا ندر محمد خان نینک کلکان ایلغار بیکلاری شول کشیدین آیرمادی ایلغار کلکان نینک بارچاسی هر قایسی سی بیر ولایت نینک حاکی و یا قورلار نینک باشی ایردی هیچ قایسیسی نی بیلکولیک معین سن حاکم بول تیب تعین قیلمای بیساریب ایردی اول سبب دین ولایت نینک عملاتی و حاصلی ترکان قولیندا توردی یز خیقوئی ارالدین آتلائیب کیلیب کوپ چاپدوق بو واقعات دین یشن آی اوتکان دین سونک ندر محمد خان خسرو. سلطان آتلی اوغلی نینک اوغلی قاسم سلطان تیکاننی خیقوغه بیباردی اولهم خیقو نینک عملات و محصولنه هیچ دخل قیلمادی بورونقی دیک ترکان قولیندا توردی قاسم سلطان کلدی تیب ایشکان دین سونک فقیر ارالدین آتلائیب کیجه یوروب نماز وقتی خیقو نینک دروازه سی نینک آغزیندا کندم کان تیکان کندینه کیلیب چاپ اوغول بیساردم تقی آیتدم تاش کوپروک کا بیخیلینک تاش کوپروکدان ناری کیتکاینکر خانقاها سولینه ارالدین کیمه کلتوروب ایردوک کیمه تورغان بیرکا بیخیلینک تیب آیتدم چاپ اوغول کیتدی قاتیمدا منی قراب یوز بخشی کسی قالدی آت یتکان صدق سیز یاش اوغلان و با باوغه ضرری تیکاس قاری و معیوب شونداق کشیدین ایکی یوز کسی قالدی آرتوق سی آتلارنی و قوشداقی ناری بیرینی* سفلاماق اوچون

(* سیزینی

ایکی ییل تکه خلقی نینک ایچندا توردوم آندین کیتب منقشلاق باردوم اول وقتدا منقشلاق ترکمانی بوزولوب یتتی یوز ایولیک قالیب اولهم قلماقه تابع بولوب توروب ایردی قلماق نینک پادشاهی مینک کیلکانینی ایستیب بخی کیشلارینی بیاریب منی آلیب باردیدا بیر ییل سقلاب اورکچدا اولتورغان اوز خلقیمیز نینک ایچینه بیاردی **ابوالغازی خان نینک پادشالیقی نینک ذکر**ی تاریخ هجری مینک تقی الیک ایکی بیلان ییلندا یورتیمیز و ایلمزکا کیلدوم آلتی آندین سونک ییلتی ییلی نینک اولیندا اسفندیار خان وفات تابدی اسفندیار خان اولکاندین بیر ییل دین سونک آمو سووی نینک تینکرکا قویغان یسرنی ارال دیرلار ایردی تاریخ هجری مینک تقی الیک تورتا قوی ییلی نینک اولیندا فقیرنی خان کوتاردیلار آندین ایکی ییل بودون بارس ییلی نینک آیاقتدا و حوت نینک اولیندا کچیک اینیمیز شریف محمد سلطان وفات تاییب ایردی اسفندیار خاندین ایکی اوغول قالیب ایردی اولوغی نینک آتی یوشان سلطان کچیکی نینک آتی اشرف سلطان اولوقتا امام قلی خان لولوب اینسی ندر محمد خان آقاسی امام قلی خان بیریکا خان بولوب ایردی ییز ترکماندین آقامیز نینک اوغلانلارین و ولایتی تیلادوک بیرمادی تقی ندر محمد خان نینک آینه خطبه اوکوب اشرف سلطان تقی بیاردی ییز باو بولوب خیوقتی ایکی مرتبه چاپدوق آندین سونک ندر محمد خان* (خیقوق بیرلان R. هزار اسبکا حاکم بیاردی

(* سلطان

اسفندیار

ترکمانی دور کند ایچندا اولتورغان بیر اول قیزلباشغه رعیت بولوب اولتورغان ترکمانلاردین دور ایویندین تانیان شول ایکی اولغه بارالی تیب یوروی بیردم (۱ K.) بیر اول نینک آلدینه کیلدوم بیر یاش اوغلان جقدی فی خلق تورور بو اولتورغان تیب سوردوم قیزل آبات میز تیدی سیز منفشلاق اولتورور ایردینکر فی سبب بولوب موندا کیلدینکر تیب سوردوم آتدی سیزی قلماق چاپتی دا مالیمیز و باشبیزدین آیردی قالغانیمز پیاده یاش اوغلانلاریمیزی آرقامیزغه کوتاریب اوچ ییل بولدی موندا کلدوک بو ییل ایو قلیبمیز کلکاندین بری الاجق* قلیب اولتوروب ایردوک بو یقین دا ایل بارمو کیم لار بار تیب سوردوم ترکمان نینک ایرساری تیکان اوروقی نینک اوزوم تانی تورغان بیش آلتی کسی نینک آتین توتدی ایوی نینک ایراقلینغی ایکی فرسنگ سالیق بوردی اولوقتدا ابو ایکاسی کلدی آندین خبر سوردوم اولهم شونداق تیدی آندین سونک خاطرم اول طرفدین جمع بولدیکیم بو ترکمانلار اول ترکمانلاردین ایرماس کیم منی توتوب قیزلباشغه بیرکای اوزوم نینک کیم ایرکانینی آتدم آندین سونک تانیدی تقی اطرافدا اولتورغان ایل لارکا خبر قیلدی بارچاسی ییغلیب کلدیلار تقی آتیدیلار کوز وقتی ایردی بو قیش موندا تورونک یازی بیرلان بیر مصلحت قیلالی قیش توردوم بهار بولغاندین سونک بیز نینک بیریمیز تار قیزلباش ولایتی نینک ایچندا اولتوروب میز تیب ابو الحان تاغیندا تکه خلقی اولتوروب ایردی آندا بارینک تیدیلار ابو الحان تاغینه باریب

(۱) بوروی بیروی دم (۲) اله جوب

یوز باشی تیکاندور بوجاقدهجا هیچ فرزندى بولغان ایرماس تورور شاه
 حکم قیلدی جغتای اوستینه باریب ضعیفه سی آیتدی بوجاقدهجا
 شهددا امام قدمینه باریب سین و ییز خدای تعالی دین فرزند تیلاسک
 تیب اوج تورت کرت آیتب ایردم سین قیلنادینک ابدی بی منت بارا
 تورورسین منی تقی آلابار امام نینک آستانهسینه باش اوراین تیدی آقا
 حرم لارین آلا کیلدی اول وقتدا بول بیرلان کوب تیوه ابکی کجابه لوتوب
 بارا ایردی قولوم بیرلان کورساتم اول تورغان کوب تیوه ییز نینک
 آقا نینک تیوه لاری تورور باشیل کجابه حرم لارینینکیکی تورور ساریق کجابه
 بیر خاصه لاری باردور آتی هم آلا کیلیب تورورلار آهسته سوزلا آقا
 ایشیتاسون اگر ایشیتا شی بسطام حاکی نینک قاتیغه آکیب بارور تقی
 بورنونکی و قلاقینک نی کیستورور کیلیب آرقامنی قاقدی من سنغا مطایبه
 قیلامن قهرینک کیلدی کوب عذر ایتدی تقی باریب بیر طبق اوزوم
 کیلتوروب بیردی آمدین سونک قالغان آتی آلیشیب (۱) توغری یولنی
 یخنی سوروب ییلیب ایردم شول بولغا توشوب یوروی بیردم کیلیب
 خراسان نینک مهین تیکان کندی دین چقیم مهیندین قرادوم قوم ایتاکندا
 ایکی اول کوروندی مهین نینک کندی نینک ایچندا بیر اول کوروندی
 کند ایچندا کی ایولار نینک جغراقی خراساندا یاساغان قوم ایتاکندا اولتورغان
 ایولار نینک جغراقی ترکمان یاساغان آتی تاینغاندین سونک قاتیداغی
 بیکیتلارکا ایتدوم قومدا اولتورغان ایکی اول ابوالخان و با منفلاق

(۱) بولغان اتنی اوج آتغه آلبشیب

ترکمانی

اگر مونی قیلماسانک سغنا سوتومنی بجل قیلبان تیدی توناگون محمد قلی
بیکن دین رخصت تیلادم بار تیدیلار آنینک اوچون سورای تورورمن
مغزنینک یولینی من بو سوزنی آبتقاج تورغان جماعت نینک بارچاسی
راست آیتادور ایکی ییلدین بری خط ییسارماکانی اولار نینک آتدین
ییقیلیب آیاقلاری سینب ایردی اوشبو کونلار تیاق بیرلان تاشقاری
جنیب ایچکاری کیرادیلار عزیز و متبرک کشی دورلار همیشه آیتیا
تورغان دورلار اضفهاندا بیر اوغولی* یوه ضعیفنی انا اوقوندوم
ییکرما ییل مینک کیرمنی بوب خدمتنی قیلدی تیب همیشه خط و
سوغات ییسارا تورغان دورلار آلارنی ملا شاه علی دیرلر کمان قیلا تورغان
اقسقالیغه بارچالاری اعتراض قیلدیلار اول کئی مینک بو سوزم راست
کیلکندین سونک هیچ دم اورمادی ملا شاه علی نینک بهانهسی بیرلان
توغری یولنی بخشی فراغت سوردم کند نینک دازوغهسی نینک بیر قلی
بار ایرکاندور کند ایچندا قویغان منی قاجیب بارادور تیکان اقسقاللیق
کشی ییسارکان ایرکاندور ایکی آتی آلیشیب تقی بیر آتی آلاین تیب
توروب ایردم کیندین کیلیب فوطهم دین بیر کئی توتوب تارتدی یوزینه
باقفادم ای اوغری شاه نینک دشمنی تیب تقی تارتدی سویرادی یوزینه
باقتم کرمی قیل* منعا هذل قیلایم سین بوق ایرسا رامستینک مو
تورور تیدم ایرسا راستم تورور تیدی آیتدم بورینکدین ایریلاین تیب
توروب سین اول اولتورغان چرکس یوسف آقا نینک اینی لاری محمد قلی

(۱) بو اوغلی (۲) کریمی قل

کمان بیرلان آیتدینک من تعافل اوروب توردم سینی قویار بولغای تیب
سین تورغان ساین زیاده قیلدینک کم قیلما دینک موندین ایلکاری آیتدوق
بیر نوکرمنی بیک قیلیب قالین اوستیدا اولتورتوب آلدیدا (۱) بیر بیکی
قول قاوشتوروب توردی تیب مغز یولینی سواری تورغانن نینک معنیسی
اولکیم خراسان دین شاهغه کشی باردی جغتای قندهارنی قبادی تقی
اوتوب کیلیب قلعه بست اوستیدا عراق و خراسان لشکری بیرلان اوروشتیدا
باستی تیب شاه حکم قیلدی قل دین و قرا جیندین کشی قالماسون بارچاسی
مددکارلیقغه بارسون تیب اول اولتورغان کشی (۲) محمد قلی بیک چرکس
دیرلار یوز باشی دور من اصفهانی حسنه محله سندن من آتام من توغان
وقتدا اولوب دور انام بار اما ساچی آقاریب تورور (۳) اوج ییلدین
بری محمد قلی بیک کا نوکر من بیک خراسانغه کیتار بولغاندا من هم
کیتار بولدوم آندا انام آیتدی اوغلوم آتانک اولکاندین سونک بیر طالب
علمی اوغول اوقوندوم تا سنغا دعای خیر قیلغای تیب همیشه آینک
آزوقین ببریپ و تونین تکیب کیرین یوار ایردم بسطام نینک مغز آتلی
کندیندین من دیر ایردی بیکروما بیل اصفهاندا علم تحصیل قیلیب قایتب
کیتدی اوزوم هم بیلورمن اول هر ییلدا خطی انامغه بارور ایردی اوج
ییلدین بری هیچ خط خبری بارمای تورور انام آیتدی سین نیچوک
اوغلوم بولسانک اول ملا هم سندک اوغلوم تورور آینک ایویکا بار تیرک
بولسا خطین و خبرین آلب کیل اولکان بولسا منینک اوجون فاتحه اوقی

(۱) الدا (۲) کشی (۳) اما قریب نور

اکر

آتی قولومغا آلیب آنغا آیشماق بیرلان بولوم سید ارپه کیتوردیدا
خلفغه جار قیلدی بیر ساعت نینک ایچیندا ایکی یوز کشی کیلدی قرق
ایک آت کیتوردیلار بازار بولدی ایکی آتنی آیشدوم بیر آتم قالغاندا
اوزون بویلی آقسقاللی یتیمش دین اوزغان کشی کیلیب توردی (بسطام نینک
ایکی بویلی بولور بیر بویلی کاروان یوری تورغان بنه ۸۰) بیریسی تاغ
ایچیندین یوروب ایکی کوندا اولوغ یولغه قوشولور آتی اوزی نینک بیرلی
خلقیندین اوزگا کشی بیلماس تیب ایشیب ایردم میردین سوردم موندین
مغز تیکان کندکا بارا تورغان توغری یولنی منغا آیتک تیب کیلیب
تورغان آقسقاللی قاری کشی قچقرا بیردی ای خلق اوغلی پیشین دین *)
بری سیزلارکا ایکی اوج کرت آیتدم مینک سوزومکا اینامادینکر الحمد لله
و المته مینک سوزوم راست بولدی یز نینک شو کند نینک کشیسی نینک
اوندا بیری مغز بولین بیلماس اولوغ بول بیرلان کیتمای مغز بولینی
بو کشی فی اوچون سورای تورور ای خلق اوغلی بو کشی اوزبکی شاه نینک
توتوقون لاریندین تورور بنددین چقیب قاجیب سمرقند بارا تورور
شوگون صباح مونینک کینتدین شاه نینک قوغونچیسی کیلور هر کیم مونغا
توتوب آت ساتسانکر کناه کار بولورسیز قولنکر دین کیلسا مونی توتوب بسطامغه
حاکم آلدینه آلیب بارینک اگر کیلسا مونغا آت بیرمانک تیدی بارچاسی
تاجیک سوزلایدور هیچ ترکی ییلور کشی یوق من هم عراق فارسینی
آیتامن من آیتدم ای منافق بیر پیشین وقتدین بری یوز هدیان و بهتاننی

(*) پیشیلدین

ساتیب آل اکر تنکه زیاد کیلسا بیرکای سین کیلماسا سینکلی اول براتفه* کیتدی سحر بیرلان قوبوب آت بازاربدین سکز آت آلدوم بیر بیر بکتوروب حولیدا کسی کورماس ایولاردا یاشتوردوم ایل یاتقانددین سونک بارچاسین ایکرلام ایچیزدا فارسی و ترکی بیلا تورغان کئی بار ایردی آئی بیک قیلدم بیر بیکیتنی دستار جوانجی قیلدم و تقی بیر بیکیتم هم خدمتکار صورتیندا یسادم اوزوم آت باقا تورغان سیس سر و باینی کیدیم آددین سونک بیر بیریزینک سقالیمیزی آلدوق تقی آتلارنی بیر بیر تاشقاری جفاردوق اولوغ شهرلاردا یاریم کیجه بولغاندا نغاره قافرلار اول وقتدا نغاره خانهدا نغارهغه آعاج قوبدیلار آتلانیب یوروی بیردم دروازهغا یقین کیلکاندا شلتر شلتر قیلیب دروازه نینک قفلین آچتی دا دروازهنی ایکی طرفکا تارتدی چقیب کیتدم بسطام کیلکاندا اوج آتم تویدیدا بورومادی کیچ پیشین وفتی ایردی یول اوستیندا بسطام نینک بویش تیکان کندینه کیلدم کورستاندا اوج کئی اولوک قویا تورغان کیم سین تیب سوردوم سیدمن تیدی فقیر کئی ایردی مشهد بارامیز آتیمیزغه یم آلیب بیر تیب قولیغه اون تنکه بیردم اوج آتیمیز سمیزلیق قیلیب بورومادی کند خلقینه خبر قیل آت بیرلان آلیشورمن تیدم من سید بیرلان قوشولوب ایوبنیک ایشکینه کیلدم دیوار نینک سایهسندا زیلوچه سالدیلار بیکیمنز توشوب آندا اولتوردی بیر بیکیتم آینک آلدیندا قول قاوشتوروب توردی بیر بیکیتم آتلارنی توتوب توردی من اوج توغان

(* براتفه

آتنی

ایناندیلار آینک میر کونی ابرتا سحر اسفندیار خان کئی یساریب ترکمان نینک
میخنی کیشلارین میر بیر چاقریب آلیب ابو الغازی بخارادین اوزبکنی
کئی یساریب ارالغا کیتورتدی موندین شریف محمّدی یساردی مونینک
مصلحتین قیلالی تیب تی مینک موندین خیرم یوق اوقلاب یاتیب ایرم
من تانک آتقونجه شهردا بولغان ترکمان نینک یارجاسین اوزی نینک قاشینه
ارک نینک ابجینه کیرکزیب دروازه‌دا کئی تعین قیلیب تی میر کئی
ارکدین چقارمای تیب مینک قاتیدا یش آلتی دین آرتق کئی یوق تانک
آتقاندین سونک منی توتدوردی اوزی نینک اعتبارلی کیشلاریندین ییکرما
کیشکا منی تاپشوردی قیزلباشغه ایلتب میر تیب اول کیشلار منی ایلتب
آبیورد حاکیمه تاپشوروب قایتدی اول ایلتب خراسان نینک بیکلار
بیکسینه تاپشوردی اول عراق آلیب کتدی اولوقدا شاه عتّاس ماضی
اولوب نیرهسی شاه صفی شول ییلی پادشاه بولوب ایردی همدندا باریب
کوردوم اصفهان ییباردی بیر حولی ییردی بیاکیما هر ییلدا اون مینک
تنکه ییردی قاچاسون تیب کئی تعین قیلدی ابو الغازی خان نینک
عراقدین قاچیب تا خان بولغونچه بولغان
واقعات لار نینک ذکرى عراقدا اصفهان شهریندا اون ییل
توردوم اون ییل بولغاندا قاشمدا اوچ کشیم بار ایردی آنلارغه آیتدیم
ایمدی قاچامن سیزلار همراہلیق قیلینک آنداق قلالی تیدیلار یماک اوچون
بیزکا برات بار ایردی آندین مینک تنکه نینک براتینی منی سقلای تورغان
قیزلباشقه ییردم مونی تیز بیکاریب آلیب کیل تقی اوزونک اوچون ییردادک

آلب کبلا تورغاندا مال ایکاسی یورت اوغولدین ایلکاری کیلیب اسفندیار خانغہ خبر قیلیب تی شریف محمدنی آتلاندوروب یورت اوغولنی ابوغازیغہ قوشولماسدین برون آل تیب یورت اوغولدین ییزکا کئی کیلدی کئی قارشیلاتینک تیب ییزنینک شریف محمد نینک آتلانغانیدین هیچ خبریز یوق یورت اوغولغا یوز کئی بیساردوک خجوق نینک کلبانباغ کندی نینک قبله طرفیدا شریف محمد یورت اوغولغہ اوچراب تی شول وقتدا ییزنینک ییسارکان یوز کئی هم ییتیب تی شریف محمد اسفندیار خانغہ کئی ییساریب تی کوماک ارچون ییزکا هم کئی کیلدی کوماک اوچون ییزنینک کئی اوروشا خجوق ساری یوروب تی شول وقتدا ابکیسی نینک هم بولغان کومکی نینک بارچاسی ییتشدی تقی شول بیردا اولوغ اوروش توشدی ببر ایت ییشیم اوروش بولدی شول وقتدا جاو قاچتی اسفندیار خانغہ کیلکونچه قودوق سوز کوپ بارچاسین آیتساق دور و دراز بولا تورور و تقی یاراشتوق شول وقتدا ابکی یوز ابولی اوزبک نینک بخشی کتیلاری بنجارادین کوچوب کات اوستی بیرلان ارال باردی آبی ایستکاندین سونک اسفندیار خان شریف محمد بیرلان فقیرنی چارلاب شریف محمدکا حکم قیلدی سین بو کیجه قاچیب اوزبک ایچینه بار ییز بیلماکان بولالی تیدی شریف محمد قاچیب کتدی صباح ترکمان نینک بخشی لاری اسفندیار خان قاتیغہ باریب سوروب تورورلار اوکانکز نینک کیتکانین ییلورموسیز تیب اسفندیار خان آنت ایچیب تی بیلمان بو ابوغازی نینک ایشی تورور تیب بارچا ترکمان خان نینک بو سوزینه ایناندیلار

آیتاسین آندا قیل تیدی کیلیب امامقلی خاننی کوردم مینک بخاراغه کیلکانینی ایشیب ترکان کشی بیاردی ابو الغازی سلطان کیسون بات یورتدا یوروماسون تیب ترسون خان (امامقلی نینک دشمنی ایردی اول اولکاندین سونک R.) امامقلی خان نینک قاتیندا یوروماگکا یوزوم بولمادی و تقی امامقلی خان ایکی کربت ترسون خان قاتیندا یوروب کلکانینی کنایه بیرلان اظهار قیلدی اوزبک خلقینه آیتدم من بو یورتدا (تورا R.) بیلمایین هر قچان بولسا سیزلار نی آیتاسزلار تیدم ایرسا وقتی آندا بولوب تورور ترکان ایچینه بار هر قچان بولسا سنینک کونکلونک میزدین اوزکا بولور تیکان کمانیز یوق تی اما شریف محمدکا اعتبار قیلا بیلمایز کونکلی ییزدا میدی و با ترکماندا میدی شول وقتدا ترکماندین ینا کشی کلدی اسفندیار خان ترکان ابو الغازی کلتورادی تیب بیزکا اعتبار قیلما قاجب هزار اسب باردی تیب ابو الغازی خان نینک خیوقدا ترکان ایچینه کیکانی نینک ذکری آندین سونک من بیش آلتی کشی بیرلان خیوق کیلدم شریف محمد مندین ایکی آیدین سونک هزار اسبدا اسفندیار خان قاتیغه کیلدی اول ایکسی بیر بولدی تقی مینک بیرلان اوروشدی لار من غالب کیلدم صلح قیلدیلار آلتی آیدین سونک خیوقدا غافل اولتوروب ایردم ایکسی ایلغاب دروازهغه بقین توشدی تاشقاری اولتورغان ترکان نینک قرا بمانی اسفندیار خانغه بیغیلدی اول بیش مینک کشی بولدی مینک قاتیمدا آلتی یوز کشی بولدی میر کون بیکرما کشی هزار اسبغه یورت اوغول بیباردم ایل چاپ مال

کونکلینی کوتاردی کیتالی تیماکدین اوزکا سوز آیتمادی باتراق بولدوزی
توغاندین سونک توب توب بولدی تقی بخاراغه و ترکستانغه کیتدی بیر
کیتکان نینک کینیدین کشی بیاردم قودورا آنی آلیب کیلونجه ایکی اوج
بولکی کیتدی مینک قاتیمدا تورغان بخشنی خلق قرا یمانغه سوز بیردی
بو یورت (بورت R.) بولماس نی توروب سین کیتا کور بیز کینینکدین باردوق
تیب آز آز کیتا کیتا میزان نینک آخری و عقرب نینک اولینده اوج توب
بولدی تقی بیرسی بخاراغه و بیرسی قزاقغه و بیرسی منغغه بیر کرت
بوروی بیردی شریف محمد بخاراغه کیتدی و من قزاقغه کیتدم ترکستاندا
ایشیم خان قاتیندا اوج آی توردم اول وقتدا قزاق نینک خانی ترسون
خان ایردی تاشکنددا اول ترکستانغه کیلدی ایشیم خان کورا باردی
منی ایشیکدا قوبدی اوزی باریب ترسون خانغه کورنش قلب قایتب
کیلیب مینک قولومدین توتوب آلیب باریب کورنش قیلدوروب آیتدی
بو یادکار خان اوغلی ابوالغازی تورور هیچ قچان بیزکا کیلیب بو
جماعتدین کشی قوناق بولغانی یوق ایردی بیزدین بارغان کوپ تورور
بو سیز نینک خدمتینکردا بولغانی بخشنی تیدی ترسون خان بخشنی
آبتاسین آنداق بولسون تیب منی اوزی ببران بیرکا تاشکند آلیب کیتدی
تاشکنددا ترسون خان قاتیندا انکی بیل توردم انکی بیلدین سونک
ایشیم خان ترسون خانی اولتوردی قتغن نی قپردی ایشیم خانغه آیتدم سیز
ایکی خاندین فابده تیکاییکن تیب کیلیب ابردم سیز نینک ایشیکز مونداق
بولدی ایددی رخصت بولسا امامقلی خان قانیغه کیتاین تیدم بخشنی
ایتاسین

قالغان دریا ننگ ایکی طرفدا اولتورغان اوزبک بارچاسی قوی باقا
اورکنجا ساری کوچتی امدی اسفندیار خاننی آیتلی آنینک یاراشقانی نینگ
خیالی بوکیم آنت ایچیب اوزبکی چیدین جفارالی چقاندین سونک شول
ساعت دریا بوننه یتکورمای کیندین باریب آلالی بو خیال بیرلان
کوچوب بیز نینگ یوقاری یانیزغه چقدی ترکمانغه تورونک اوزبک
چقاندین سونک کیندین بارالی تیب اسفندیار خان آیتب تی ترکمان
سوزینی تینکللامای خانقاه نینگ سارتینه چاب اوغولنی قویا بیریب تی
خان قاتیندا یوز کئی قالب تی اوچ کوندا خانقاهنی چاب اولجانی بولوشوب
یر بیرکا بیغلیب تی آندین سونک اسفندیار خان آمو سویینی ییخدین
اوتوب بیز نینگ کینیزدین یوروب تی بیز نینگ کینیزدین کوچوب
کیلا یوروکان ایل نینگ یر کیشی خواجه کولیندا جاونی کوروب ایلکا
خبر قیلیب تی ایل اورکوب بیش توبه نینگ قیری نینگ اوستیندا یر
بوزی سو و یر بوزینه ارا به دین کوران تارتیب بولوب آفتاب ایکی نیزه
بوی چقان وقتدا کیلیب اوروش سالیب تی ایکیسی تفی پیاده اوزوم
باریب سنادم اوزبک تورث یوز الیک کئی ایردی ترکمان بیش مینک
کئی ایکی نماز آراسیناچا اوروشتی اوزبکدین بیکرما کئی اولدی بوز کئی
یرالی بولدی ترکماندین یتیمیش سکان کئی اولدی ایکی بوز کئی یرالی
بولدی اول کچهسی یاندى تانکلا قایتب ایوینه کیتدی اول یاز اسفندیار
خان خیوقدا و شریف محمد بیرلان فقیر اورکنجدا بولدوق اورکنج
اوزبکی نینگ بوزلغانی نینگ ذکرى ایل خلق یورتدین

خبریز بوق جاو نینک بیر اولوشی قالب و بیر اولوشی قاجیب کیتکان
ایرکاندور آنی ییز نینک قرا بیان ییلمادی تقی ینا اوروشماقغه تاب
کیتورا ییلمای قاجتی شریف محمد بیرلان ایکیمز توروب قالدوق چربک نینک
بارجاسی کیتکونجه ترکمان قراب توردی تقی آندین سونک اریقلارنی بیر
بیر اوتوب آهسته بورودی شول وقتدا مینک قاتیدا هیچ کشی قالمادی
کونکلومدین آتیدیم بو خلق قوشغه باریب آندین توشوب بریکسا بخی
ابردی اگر آنداق قیلماسا بو کون کون باتقونجه جاو قوار بولسا جان
قالماس تیدم تقی آت نینک باشینی قویا بیردیم تقی هر بیردا بر قچقردیم
چیبکا کیرچییکا کیر اگر کیرماس سانک تخمونک قالماس تیب چیبکا کیلدیم
اوتوز قرق کشی کیرمای کیندی تورت یوز یش یوز کشی مندین ایلکاری
کیلیب قوشدین ناری باربسنی* آلیب چیدین چقیب بارا بورودی
اوروب قاتاردم کیلکاننی چیبکا کیرکردم آتلار نینک ایکارین آلدوردوم
بیز نینک کشی نینک سونکی بیرلان جاو بیرکا کیلدی پیاده چیدین چقیب
تاکچکجا اوروشتوق ترکمان ملق بیتماسدای بیرکا کیلیب توشدی تقی
چیب قیلدی آلتی کون اوروشتوق (بیتنجی کون کشی ییباریب یاراشالی
تیب باراشدوق R.) بیزکا آنت بیردی و اسفندیار خان آنت ایچدی
بمانلیق قیلماین تیب بیز آتدق سین کوچ تقی کون توغوش طرفینه کیت
بیز ایویزکا کیتالی کوچتی تقی کیندی بیز چیدین چغدوق تقی دربا
باقاسینه باریب قوندق ایرتا بوزدین اوتوب ایویزغه کیتدوک چاپلغاندین

(* بربسنی

قالغان

سوزوم دور بهار بولغان دین سونک قلماق نینک خوفی کپتار قالماقغه
آتلانغان بولوب غافل باریب خیقو نینک دروازه سینه توشالی شریف
محمد باشلیق بارچا خلق منینک سوزمنی قبول قیلما دیلار آتلانماقنی
مناسب کوروب خیقو اوستینه یوردیلار یمان ایش قیلدینکر یورتنی
بوزدونکر تیب آیتا آیتا ایکی کون سونک کین لاریندین باردوم
خیکانک اریقنی نینک لبدا تاش کوپروک تیکان ییردا باریب توشوک
ترکمان نینک آج آریقین تاییب اولتوردوک سارتغا تیکمادوک اوزکا
کندلار نینک بارچاسی خیموقغه کوچوب ایردی خانقاهدین بیر ایولیک
کوجای ایردی هر کوندا بازار بولوب توردی فرق کون تورغان دین
سونک قلماق کیلدی تقی تولای ایلیمز نینک توتدا بیشدا بیرینی آلدی
تقی یوردی ییردی خلق نینک ناموسلیسی قالدی قرا یمانی ایوینه کیتدی
آنی ترکمان ایشتدی ترکمان نینک ابو الحان و منقشلاق دین کوماکی
کیلدی آندین سونک خیقودین جقیب چشمه نینک اوستیندا بیزنینک بیرلان
اوروشدی بیزنینک یساو تورغان ییر توز بولدی آنینک یساوی نینک
آرقاسی آلتی و بیتی اریق بولدی اوروش ترازو بولغاندا آتلی ییاده
الله الله تیب یوکوردوک جاو قاچتی جاو نینک توغی آلتی اریق نینک
اورتاسیندا ایردی ییاده توغی نینک آرقاسینه جا اولتورا اولتورا باردی
تقی جاو قاچتی ایدی اولچادین قوروق قالمین تیب آتینه یوکوردی
کیلیب آتینه منیب باقتی ایرسا جاو بیتی اریق نینک اورتاسینه بیر ییرکا
یغلیب توب بولوب توروب تی ییر سوت بشیم قراب توردی بیزنینک

اولوغ قولى نينك اوتين كوردوك يولدوزداى بولوب تورغان قراول لار
اوزلاردا قاچتى منغا اوج آت ييريب ايردىلار. ايگىسى بولدا تاشلاب
كيلامن تيسون شول زمان من موندن آتلانين شريف محمدكا كشى بارسون
اولم شول زمان آتلانسون بير بيركا بيغىلالى ايجمىزدا آر بولسا یش
آتى يوز ترکان بولور اول ييردا آنى قيرالى تقي خيوق اوشينه بورالى
بو وقتدا ابو الحان و متشلاق نينك تركمانى آشليق آلماق اوچون خيوقه
كليب تى بارچاسى ايوليك ايويته كيتار بهار قوى قوزيلار خيوقدا اوت
بولماس رانك چقار خيوق تركمانى قومغه كيتار سارت ايكن ايكمك اوچون
كندلى كندينه كيتار ايجندا اسفنديار خان قاتيندا كوپ بولسا يوز
آر بولسا اليك كشى قالور غافل باريب دروازه نينك آغزينه توشالى تيدم
مينك سوزومنى قبول قيلماديلار كوپ ايكمكنى مينك و اوزلارى نينك
باشلارينه كيتورديلار محمد حسين بيك ييز نينك قصد قيلغانيمزدن خبردار
بولوب ابل بير اولغان وقتدا دروازه دين چقيب قاچتى ييز نينك كيل
تيب وعده قيلغان نوكر خلقيميز نماز وقتى كيلدىلار محمد حسين بيك اول
وقتدا ايكى منزل يول كيتب ايردى هيچ فايده قيلمادى اولوغ كچيك
اولتوروب كنگاش قيلدىلار من آيتم اسفنديار خانغه كشى بيارالى
محمد حسين بيك اوزى قورقتى تقي قاچتى دا كيتدى اكر بيز نينك يانليقيميز
بولسا بير اولوغ يورت اوتوز قرق كىنى شهر نينك ايجمىدين چقاريب
قويا بيورومو ايردوك اكر دروازه نى بركيب تورساق نى ييردين چقيب
كيتار ايردى تيكالى اسفنديار خان بو سوزكا اينانور تونا كون آنتقان
سوزوم

محمد حسين بيك مير سارت نينك ابويندا توشدى شريف محمد بيرلان ميركا بارغان ترکانلار بيك بيرلان بارغان ترکانلار بيتيمش سڪسان كشي بيك قاتيندا بولدى اوزبك نينك بارچاسى سونينك نارى يوزيندا آنچه ايشكا برار كشيلاربندين اوتوز كشي منى كوركالى كيلدى بو آيتا تورغان سوزلاريمز نينك بارچاسى ميركون نينك ايجندا بولغان واقعه تورود نماز خفتننى اوقوغاندين سونك بارچالارى بيغليب مينيك قاتيمغه كيليب يورت كينكاشيني قيلدیلار شريف محمد سلطان باشليق بارچالارى آبتدى بو كيجه تورت ياقعا كشي يييارالى تانك آتقاندا مينك كشي دروازه دا حاضر بولسون محمد حسين بيك باشليق بو ترکاننى قيرالى تقى خيوقداق اولتورغان ترکاننى چاپالى بو قيش خيوق نينك قلعه سيني قاب ياتالى بهار آلورميز تيديلار من آيتم بو ترکاننى قيرا بيلماس سيز ايشتيب قاچار قيشنه ترکان نينك بارچاسى خيوق اوستيندا تورور آنى هم آلا بيلماس سيز خيوق باريب باتسانكز ابوينكز ابكاسيز بولور قلماق كيلور تقى اوغلان اوشاقينكزنى آلور كيتار محمد حسين بيك باشليق ترکانلارنى يىخنى سيلاب يييارالى شريف محمد كيوك قلعه دا قيشلاسون اوزبك نينك بارچاسيني كوز ۱) بولغاندا كوچوروب شريف محمد بيرلان پيز نينك آراميزغه كيلتورالى هر بيش بوز اوليك ۲) و مينك اوليك مير چيب ساليب قيشلاسون قلماق نينك ايكي بولينه قراول سالالى حوت نينك اونى بولغاندا مير كشيكا اوكراتالى آئين ترلاتيب ابغاب مينيك آلمغه كيلسون تقى آبتسون يان يولغا سالغان قراول لاردن كيلامن تونا كون كيجه قلماق نينك

(۱) بوز ۲) البك

یکه. اوزی نینک قاتیندا بیر نیچا کئی نی تعین قلیب کوز یاغی بیرلان
 سقلادی اورکنج نینک اوزبکی اولتوروب کینکاش قلیب تورورلار ابو الغازی
 سلطاننی نیچوک ایتساک قولومیزغه آلورمیز تیب آخر شونغه قرار بیریب
 تیلار زور بیرلان ^{۱۱۱}میسر بولماس یر تدیر قیلالی شاید تغدیرغه موافق توشکای
 تیب شریف محمد بیرلان قوشولوب بارغان ترکمان نینک یخشی کئی لاری نی
 چارلاب آیتب تیلار بارچا اوز یورت تاشلاب بخاراغه کوچتوک اگر
 یزنی اسفندیار خان کیتاسون تیسا ابو الغازی سلطان بیرلان محمد
 حسین یکنی یسارسون سلطان آقاسی نینک متنی نی آلب و بیک بارچا
 ترکمان نینک متنی نی آلب یمانلیق یوق تیب آنت ایچسا تورالی یوق ایرسا
 شریف محمدنی آلب کیتدوک تیب کوچوب تی لار ایل نینک آلدی تورت
 کوچوب سونکی ایکی کوچکاندین سونک ترکمانلار اینایب بیر یخشی کئی سینی
 اسفندیار خانغه چاپتوروب تی پیشین نمازینی اوقوب اولتوروب ایردم
 اورکنجین تنگری بردی کیلدی تیدیلار اول کیلکان ترکمان نینک آتی تنگری
 بردی ایردی ترکمان نینک بیر یخشی کئی سی اما سینهایت قورقاق ایردی
 آنینک قورقاقلیقی مینک بیتماکان اجلیمکا سبب بولدی خاننی و ترکماننی
 قورقورتی شول زمان ابو الغازی بیرلان محمد حسین بیک بارسون تیب حکم
 قیلدی آتلازیب یوروی میردوک تقی اورکنجکا کیلدوک اول وقتدا اورکنج نینک
 قلعهسی چول بولغان سیدین آمو سویی نینک قبله طرفنداقی (لندا K.) توك
 قلعهسی نینک روی برویندا قلعه سالیب آندا اولتوروب ایردوک قلعهدا اوزبکدین
 هیچ کئی یوق سن باریب ایومکا توشدوم شریف محمد مینک قاتیمغه کیلدی
 محمد

اسفندیار خان نینک آلدینه بارالی بوینمزکا قوطه سالیب عرض قیلالی
 ترکمان فکرسیز کم عقل خلق و هم میز نینک بیرلان قاری دشمن آنینک
 اوپجون جانیمزدین قورقتوق تقی سیزدین رخصت سیز بو ایشنی قیلدوق
 آندا شریف محمد کنابه یوزیتدین آیتدی اسفندیار خاننی اولتورالی ابو الغازی
 آقامنی خان کوتارالی اولتورغان کیشیلار نینک بارچاسی مینک سوزومنی
 یهان کوردیلار شریف محمد نینک سوزین بخشی کوردیلار اویغور خلقیندین
 قربان حاجی نینک اوغلی قل محمد تیکان مینک آتالیقم ایردی اول
 آیتدی مونداق سوزنی آبتماک اکر آبتقودیک بولسانکر اسفندیار خانغه
 آیتورمیز موندین سونک بی علاج بولدوم تقی اسفندیار خاننی کورماککا
 کیلدوک کورکاندین سونک اوج کون خیوقدا توردوق تورتونجی کون قایتب
 کیتالی تیب آت ایکرلاب تورغان وقتدا خان بارلیقی دور اویغور نایماننی
 اولتور اوزکا ایل لارکا داخل و مزاحم بولما تیب هر بیردین قجقریب تابیلغانین
 اولتورا بیردی شول کونی شهر ایچندا اویغور نایمان دین یوز و اوزکا
 اوزبک دین اون کسینی اولتوردی تقی بارچا اوزبککا چاب اوغولنی قویا
 بیردی اویغور و نایمان نینک بهانهسی بیرلان هزار اسب دین تا خواست
 مناره سیغاچا اولتورغان اوزبکنی چاقتی قاوب (۱) بیتکان اوزبکنی
 اولتوردی بیتماکان (۲) نینک مالین آلدی اویغور و نایمان نینک قاری و
 بیکییت و یینکی توغغان بیر آلیقینهچا اولتوردی شریف محمدنی اور کجکا
 بیاردی هر بیردا اویغور نایمان بولسا اولتورکیل تیب منی آلیب قالیب

(۱) قاورا (۲) ایتماکان

خان یورتنی آلدی تیب امامقلی خان بارینک تیب رخصت بیردی
 شریف محمد بیرلان اورکنجکا کیلدوک اسفندیار خان نی خان کوتاردیلار
 خیقو و هزار اسب و کاتی اول آلدی اورکنجی بیزکا بیردی وزیرنی شریف
 محمدکا بیردی بو واقعاتدا تاریخ مینک نفی اوتوز اوچ و تونقر ییلی میزان
 برجندا ایردی ابو الغازی خان نینک بیکرما بیر یاشیندین
 تا بیکرما اوچ یاشینه چا یاشیندین اوتکانی نیز بیکرما
 یاشیزدا ایردوک کیلور بیل سچقان ییلی کوز (ایکین) آغاندین سونک
 بارچا خلق اسفندیار خاننی باریب کورماک لیکنی مناسب کوردیلار شریف
 محمد سلطان بیرلان قوشولوب آتلانور بولغاندا بیر کیجه شریف محمدنی اوچ
 بخش کیسی بیرلان اوزوم نینک ابکی بخشی کشینی چاقردم نفی آیتم
 ایدی بارامیز سیزلار نی آیتاسز بارجالاری بارماقتی مناسب کوردیلار اسفندیار
 خاندین هیچ قورقونجینکز بارمو تیب سوردم بوق تیدیلار من آیتم سیزلار
 شرط قبلینک کشیکا آبتاسلیقغه من کونکلوومکا کیلکاین آبتابن آنت ایچدیلار
 من آیتم اسفندیار خان یورت آغالی بیر ییل بولدی قیردین کیلکان
 ترکانلار نینک بخشیلارین نی اوچون رخصت بیرمای سقلاب تورور البته
 آنلاغه قبلغان بیر وعدهسی بار نیز بارغاندین سونک اوزبکنی قیرار
 علاجی نی تورور تیب سوردیلار ایرسا آیتم اسفندیار خان قانیغه نیز
 باماساق خیقودا تورغان اوزبکنی قیرا باماس بارماغالی اگر بارماقتی
 اوخشاتسانکز خیقوغه یقین بیتکاندا اوزبک و ترکان اسفندیار خان نینک
 نوکلاری نینک بارچاسی بیزکا قارشی کیلورلار ترکاننی شول بیردا قیرالی
 اسفندیار

خان قاجب قيزلباش باردی مينيك كچيك اينيم آتی آيدين. سونك حبش و ايلبارس نينك قاتيندا تورا ييلماي قاجب مينيك قاتيغه كيلدی اسفنديار خان بارغاندا قيزلباش نينك پادشاهی شاه عباس ماضی ايردی اول اسفنديار خانغه درون نسای بار اوركچكا كشی ييبار ابوالمخان ترکانينه كشی ييبار تيب رخصت بيريب اوزاتدی اسفنديار خان درون كيلدی بيزكا كشی ييباردی كيلسون يورتنی ميركا طلب قيلالی تيب اما مقلى خاندین ابکی اوج كرت رخصت تلادوك اوزوم كومك يريب يورتونكنی آلب يورومن تیدی تقی اسفنديار خان قاتيغه بارغالی قويمادی اسفنديار خان اوركنجدا آتاسی نينك نوكرلاری و اوز نوكری و بيز نينك نوكرلاريميز بيرلان سوزلاستی اما كوپراکی مينيك نوكرلاريم ايردی فلان آی نينك فلان كونی تيب وعده قيلدی تقی آتلانيب يورودی اوزی نينك قاتيندا اوج يوز كیسی بار ايردی ابوالمخان ترکانيندين يوز كشی قوشولدی اول وقتدا ايلبارس خيوقدا ايردی اوركچ سوي قوروب چول بولوب ايردی آينك اوجون حبش توك قلعهسی نينك روی برویی آمو سویی نينك لبندا چيب قيليب و اور قازيب اولتوروب ايردی كيليب سحر وقتندا چيب ايچندا كيليب حبش نينك ايوينی باستی حبش ايويندا يوق ايركاندور ايتيب قاجيب قورتولدی اسفنديار خان نينك داستايندا بو واقعاتلار نينك بارچاسینی آيتبميز اوروشوب باستوروب منقشلاق باريب قاييب كيليب يورتنی آلدی ايلبارسنی توتوب اولتوردی حبش قاجيب قورتولدی بيز امامقلى خان قاتيندا ابکی ييل توردوق آندين سونك كشی باردی اسفنديار

کيلکان آت سو ايجماک بيرلان بولدى قولومدا قىچى دا يوق يوز ايسماک بيرلان
آتى سوغه سالم انامدين توقعاندين برى آت يالداغانيم يوق ايردى يالدا
يوروى بيريپ کينمکا قارادم آتى کشى هنوز آتا تورور خدای تعالی
سقلادی بيريسى تیکمادی بورونعى يرادين آغزم نينک ايجى تولا قان
تاشلاى من بنا تولا ايردى اتينک نينک ايجينه سو کيرکاندين سونک هر آياقيم
اون باتمن بولدى بارچا سر و پاييم سو بولدى سونينک اورتا بيرينه
ييتکاندا آتيم نينک قولاقى بيرلان بورنى کوروندى اورکا ييرى باتدى يير
قارى کشى بار ايردى اول آتور ايردى هر قچان جاودين قاچقاندا
سروپاي بيرلان آت بالداسانکز بير آياقنکزنى قيوشقاندين اوتکاريب آت نينک
قويروقينه قويونک بير آياقنکزنى اوزانکيدا قويونک اوزونکز تينک تورونک
بير قولينکز بيرلان ايگر نينک کين قاشينه باسينک بير قولينکز بيرلان آت نينک
جلاروينى کوتاريب تاييب توتونک موندات قيلماسانکز آت ساوتلى سروبايلى
کشينى آيب چقا ييلماس تيب آت باتيب بارا تورغاندا شول کشى نينک
سوزى يادمغه کيلا قالدى شونداق قيلدم آت نينک تا توشیکاچا سودين
يوقارى چقتى تقي اوق آتغانداى يوروى بيردى سودين امان چقدم اول اوج
کشى قاتيمغه کيلدى ايکى کوندا کاتکا کيلدم نوکرلار بهزدين اون کشى مندين
ايلکاري کيلب منى اولدى تيب تورغانلار ايرکاندور اولار بيرلان قوشولغاندين
سونک آت و آروق آيب ماوراء النهر کيتدوک سمرقنددا باريب امامقلى
خاننى کوردوم عزت و حرمت قيلدى يىخنى کيلدينک و خوش کيلدينک
بيکيت سن يورتونکا قاييب بارورسن غم بيماکيل تيب کونکل بيردى اسفنديار
خان

سالدی تقی آرالاشه قالدی قاچتم قاتیمدا بیر کشی بولدی اوزکا
کشی لاربز نینک هر قایسی سی بیر طرفکا کیتدی جاو قالما ی آتقولا ب کیلا
یوروب ایردی بیرسی اوق بیرلان آغزیمغه اوردی اینکا کیم نینک سونکلاری
پاره پاره بولدی آغزیم ایچی تولاقان (بولدی) دریا نینک لی و بیر قالینک
ایردی بیر اولوغ ییلغین نی اورکولوم جاو نینک کوزی منی کورمای اوزکا کشیکا
توشدی شول وقتدا آتیم نینک آیاقی سچقان نینک اینینه کیریب آندا ق ییقیلد بکیم
آندین تورت یش قدم بیراق باریب توشدوم آت توردی تقی غوغا (دین)
قاچتی یوروی بیردی قاتیمدا قی کشی منغا آتینی بیریب اوزی قالدی باش
اوغلان بکه بارا ابردوم کونکولومکا آیتدوم بو یات جاو ایرماس قالغالی بیز
هر بیرکا بارساق بو بیرکا بارور بخشیسی اول تورور کیم سو یقاسینه باریب
اوتماک نینک علاجین قیلاین تیب سویقاسینه کیدم بلند یار هیچ بیردین یول
تا بامد یوقاری بورودم ییردین بول تاییب توشوب کوردوم ایرسا قوییدا
بیر بلند یار نینک توبیندا اوچ کشی یشنه تورور ییز نینک کشی ایرکانین
ییلدیم تقی قاتیمغه کیدیم هیچ قایسی سین تانیمادیم آنینک بیرسی منی تانیدی
اما هیچ نفعی تیکمادی و هیچ خدمت قیلمادی اوز ایشی بیرلان بولدی
صداقیم و قیلچمنی بیئتم ساوتومنی چقاردم فوطه منی بیشانین تیب ایردم
یار نینک اوستیندین یش آلتی جاو کیلیب اور ما اور تیب آتقولای بیردی
اول اوچسی یالانغاج بولوب ایردی سوغا توشوب یوروی بیردی جاو یاردین
توشاین تیسای یول یوق یار نینک اوستیندین یالغوز منی آتقولای بیردی ساوتنی
ایکر نینک قاشینه سالیب سر و پام بیرلان سوغا توشدوم چاقاندا قیزیب

خان آينك آتاسى ايلچه خان آينك آتاسى توتك خان آينك آتاسى ترك
 آينك آتاسى يافت آينك آتاسى نوح يغمبر عليه السلام آينك آتاسى لك
 آينك آتاسى متولخ آينك آتاسى ادريس يغمبر آينك آتاسى برد آينك
 آتاسى مهلائيل آينك آتاس قينان آينك آتاسى انوش آينك آتاسى
 شيث يغمبر آينك آتاسى آدم صفي الله ايمدى اناميز طرفين آيتالينك
 اناميز نينك آتى مهربانو خانيم آينك آتاسى جان غازى سلطان آينك
 آتاسى شير غازى سلطان آينك آتاسى سلطان غازى سلطان آينك آتاسى
 ايلبارس خان آينك آتاسى بوركه سلطان آينك آتاسى يادكار خان
 يادكار خاندا آتاميز بيرلان اناميز نينك آتاسى قوشولور آتى ياشغه
 يتكاندا اناميز حق رحمتينه كيندى تا اون آتى ياشغاچا اوركنچدا آنا
 قولندا بولدوق آندين سونك آتاميز كدخدای قيلدى تقى اوركنچ نينك
 باريمينى اولوغ آقاميز حبش سلطاطغه و ياريمينى بيزكا بيردى بير
 ييلدان سونك حبش و ايلبارس آتلى آقالاريمز بيرلان آراميزدا نزاع
 بولدى او سبيدين تورا بيلماي خيوقغه آتاميز قايغه كيلدوك اولار كاتنى
 انعام قيلديلار اول بهار ابردى كاتنكا باريب آتى آى تررغاندين سونك
 آتاميز بيرلان آتلايب حبش و ايلبارس اوستيكا باردوق اول واقعاتنى •
 تفسير ايتبميز ييز نينك خان توب بولدى لار اسفنديار خاننى سول و
 فقيرنى اونك قليب ايرديلار اولوغ اوروش بولدى فقير اوج آت بيقيلغونچه
 اوروشتوم بارچه خلفدين سونك كيتدم قاتيمدا آتى كشى بولدى كينيدن
 جاو كويلا ب ييتدى قايتب اوروشتوق اول قرق كشى جاو كوتاريلار آت
 سالدى

مینک* تیمور خان آئینک آتاسی باداقل آئینک آتاسی جوجی بوقا آئینک
آتاسی چنکر خان آئینک آتاسی بسوکای بهادر آئینک آتاسی برتان خان آئینک
آتاسی قبول خان آئینک آتاسی تومنہ خان آئینک آتاسی بایستقر خان
آئینک آتاسی قایدو خان آئینک آتاسی دوتومنن خان آئینک آتاسی بوقا
خان آئینک آتاسی بودنجر خان آتاسیز الانقوا آتلی خاتوندین توغدی
الانقوا بولدوز خان نینک نیرہسی ایردی آتاسی ییکیتلیکندا اولدی آتادین
توغوب قالدی اولوغ آتاسی بولدوز قولیندا اوستی اولسیدین آتاسی نینک
آتی خلق ایچندا مشهور ایرمس بولدوز خان نینک آتاسی مینکلی خواجه
خان آئینک آتاسی تیمور تاش خان آئینک آتاسی قالیماجو خان آئینک
آتاسی سم ساوجی آئینک آتاسی بوکہ بندون خان آئینک آتاسی قوچم بورول
آئینک آتاسی قیچی مرکن آئینک آتاسی تیماج آئینک آتاسی بچن قیان
آئینک آتاسی قوی مرل آئینک آتاسی برتهچنه برتهچنه یرلان قیان نینک
آراسی توررت یوز الیک ییل تورور بو ایکیسی نینک آراسیندا اوتکان
کشیلار نینک آتلارینی ییلالی تیب کوپ سعی قیلدق میسر بولمادی هیچ
تاریخدا تاپمادوق ارکنه قون ایچندا برزوقلیقدا بولدی آئینک اوچون
بتیمایتورورلاز قیان آئینک آتاسی ایل خان آئینک آتاسی تینکر خان آئینک
آتاسی مینکلی خان آئینک آتاسی بولدوز خان آئینک آتاسی آی خان
آئینک آتاسی اوغوز خان آئینک آتاسی قرا خان آئینک آتاسی مغول خان
آئینک آتاسی الینجه خان آئینک آتاسی کیوک خان آئینک آتاسی دیب باقوی

(* منکو تیمور

مینک قزاق اورس بار ایرکاندی یولدا آنغه اوچرای قالور ایکسینی سفلار
تقی اوزکاسینی ارتورور سقلاغان کئی لاردین اورکنج نینک خبرین سوار
آنینک بیرسی ترکستانلیق ایرکاندور اول آیتور اورکنج نینک شهریندا
سپاهی دین بیر کئی یوق سپاهی نینک یقین اوتورغانی بیر کونلوك یول
شهردا تنها رعیت تورور بیر طرفی چول اکر چول یولیندین یوز مینک
لشکر بانسا شهرکا کیرکاندا کورار آندین ایلکاری کورماس یات یورتلی
کئی آنچه قولیندین و تیلیندین کینلکان سعی بیرلان خوش آمدنی قیلدی
اورس مومینک سوزینه فریفته بولوب ترکستانلی نی باش چی قیلیب مینک
کئی قیلیب اورکنج نینک میرزا دروازه سیندین* کیریپ اول دکاندا
تورغان بیر قصابغه اوچراب نیزه حواله قیلیب تورور قصاب آئی بیر
سپاه نینک قلی خیال قیلیب نی بوق ییمن کککش ارمنی تیب تی غافللیق
بوغایتدا اول کونی بخشی بماندین مینک کئی اواتورور آتامیز (قوالاب)
اوروسدین بیر کئی قویای قیریپ تی بو واقعاتدین قرق کون اوتکاندین
سونک نیز دنیاغه کیلیبمیز آتامیز آیتب تی نیزکا بو غزات میسر بولدی
مومینک یولی و قدمی مبارک بولدی و تقی مومینک اناسی نینک جماعتی نی
غازیلار دیرلار اول نسبتی هم بار تیب آتمی ابو الغازی قویوب تورورلار
آتامیز نینک آئی عرب محمد خان آنینک آتاسی حاجی محمد خان آنینک
آتاسی آمنک خان آنینک آتاسی بادکار خان آنینک آتاسی تیمور شیخ
آنینک آتاسی حاجی تولی آنینک آتاسی عربشاه آنینک آتاسی فولاد آنینک آتاسی

(* درواسندین

مینک

کیلا کیلا اوج مینک ابولیک بیغیلدی بخارادا تورغان اورکنجین سکر
 یوز ابولیک بیغیلیب کوچوب کات اوستوندین اوج مینک ابولیک اوزبک کا
 قوشولماقغه بارا تورغاندا! اسفندیار خان سویدین اوتوب اول اوزبک نینک
 بارچاسین قیردی تاریخ هجری مینک اوتوز ایکی دا تونقر ییلندا خان
 بولوب ایردی اون آلتی ییل پادشاهلیق قیلیب اون یتتی لانیجی ییل نینک
 اولی (۱ K.) ییلتی ییلی نینک باشیندا وفات تابدی امید موندین سونک
 بولغان واقعات قمبر نینک داستانلاریمدا ذکر تاپار انشاء الله تعالی صاحب
 زمان و خلیفه دوران ابوالغازی خان نینک دنیاغه
 کیلکانی نینک ذکری و تقی ابا و اجدادلاری نینک
 آتلاری اورکنج ولایتیدا تاریخ هجری مینک تقی اون تورت دا تاوشقان
 ییلی و اسد برجی و ریح الاول آبی نینک اون ییشیندا دوشنبه کونی
 آفتاب بیرلان برابر طلوع قیلیب میز ییز دنیاغه کیلماسدین اوتوز ییل
 ایلکاری آمو سویی خواست منارهسی نینک یوقاریسی نی قرا ایغر (۲)
 توقایی دیرلار اول ییردین یول بساب آقیب توك قلعه سینه باریب سیر
 تینکرینه قویغان ایرکاندور اول سبیدین اورکنج چول بولوبدی رعیت
 اورکنج چول هم بولسا اولتوروب خان باشلیق سپاه خلقی یاز آمو
 سویی نینک بقاسیندا مناسب ییرلاردا ایکن ایکب اولتوروب ایکن نی
 آغاندین سونک اورکنج بارورلار ایرکاندور بیز دنیاغه کیلکان ییلی نینک
 اول بهاریندا اون یتتی کئی اورسغه سوداغه کیتار قوش یانیق تیکاندا

(۱) بلندا اولقی لی (۲) ایغور

اسفندیار سلطان باریب اورشیددا باستوردی قاجیب منقشلاق باردی آمی
خلفدین کوپ کئی کینیدین باردی ترکماندین اوچ مینک کئی قوشولدی
قایتب اورکنج کیلدی اوزبک بخشی سی بوزولوب باردی بیکرما ایکی کون
اور قازیب اورشتی بیکرما اوچ لانجی کونی باستی ایلیارس سلطاننی
توتوب اولتوردی حبش سلطان قاجیب سیر بویندا اولتورغان قرا قلفاقغه
باردی آندا تورا بیلمای یم سویی نینک یغاسیندا منغت میرزالاریندین
شانیک میرزا تیکان بار ایردی آنی حبش سلطان اورکنجدا اولتورغان
منغتدین توشکان ایل لارنی شانیککا بیریب بار تقی آتانک یورتیندا
اولتور هر طرفکا کیتکان بولسا سنی یورتهغه کیلدی تیب ایشتا کیلور سین
ایل بولسانک حبش سلطان پورت قیلدی تیکان بخشی آنی مینک کی بولور
تیب شانیککا کوپ انعام لار بیریب بیساریب ایردی اوزوم نینک بخشلیق
قیلیب اوزاتیب بیسارکان نوکریم تیب یم سویندا شانیک میرزا قاتیغه
باردی شانیک سلطاننی و نوکرلارینی توتدی تقی حبش سلطاننی اسفندیار
خانغه بیباردی نوکرلاری آتین و تونین آلیب قویا بیردی اسفندیار
خان حبش سلطاننی کیتورکاچ اولتوردی حبش ایلبارسدین هیچ فرزند
بولمادی حبش سلطاننی اولتورکاندین سونک ایکی آیدین سونک اسفندیار
خان او یغور نایماننی قیردی آندین سونک بارچا اوزبک بیرلان یاو بولدی
اوزبک اوچ بولوندی بیرسی منغت و بیرسی قزاق و بیرسی ماوراء
النهرکا کیتدی اوچ بیلدین سونک اوچ طرفکا بارغانیدین سونک آمو
دریاسی نینک تیکرکا باریب قویغان بیرینه بیش ابولیک و اون ابولیک
کیلا

تور طرف بولماسدای ایلکا تیکمایدی شول کونلار خلق نینک بارچاسی
آتلانیب اسفندیار سلطان نینک کیلکانی نی یخنی بولدی آتاسینی یلمکان
ظالم‌لردین خدای قوتقاردی تیب گروه گروه اسفندیار سلطانه کیلا
ایرکاندور نظر خواجه اوچ بوز تورت بوز کشی اوزی بیرلان آلیب کیلیب
ایل نینک اسفندیار سلطانه کوماک‌کا کیلا تورغان اولوغ یولی نینک اوستیندا
دریا نینک لندا توشوب میر طرفی دریا ینا میر طرفینا اور قازیب تی
یاده آتلی اوتماسدای اسفندیار سلطان‌غه کوماک‌کا کیلا تورغان کشی نینک
بعضی سینی سوز بیرلان و بعضی سینی زور بیرلان اوزینه قوشوب آیتب
تور خدای (تعالی) کورساتماسون (*) اسفندیار سلطان یورت آلسا ایرکاکینگزنی
اولتورور: اورغاجینگزنی ابولحان و منغشلاق ترکمانیکا بویورور اول اولچا
قیلیب آلیب کیتار اگر مینک بو سوزوم بالغان بولسا تنگری نینک کلامی
اورسون منی تیب هر کشی نینک آلدیندا قرآندین میر آنت ایچیپ تور
سلطانه کیلا تورغان کشی نینک بارچاسین قاتیغه ییغیدیدا آلدی اوغلان
اوشاقینکنی ترکمان اولچا ایتار تیب آنت ایچکاندین سونک قورقتی قرا یمان
ییلقی بیرلان صغیردان نی اوزکالیکی بار میر آقسقال سید هر کوندا قرآندین
بوز گرت آنت ایچما من سیزلار نینک غمینگزنی یمن تیساکم اینانماس
حبش سلطان قاجب کیتکاندا بخشى نوکرلاری نینک بارچاسی قالیب
اسفندیار سلطانه سنینک‌کی (بیز) تیب یوروب ایردی نظر خواجه نینک
بیغین اینکانین ایشکاندین سونک بارچاسی قاجب نظر خواجه قاتیغه باردی

(*) کورساتمای سین

اوتوز بیل تورغاندین سونک حق رحمتیکا کتدی آندین نسل قالمادی
 شاه عباس ماضی اسفندیار سلطانه خراسان ایتاکیه بار یورتونکنی
 طلب قیل تیب رخصت بوردی اول درون کیلدی آندین سونک ابوالحان
 قاغینه باردی تکه و ساریق دان بیتیش کشی بیوت دین اون کشی
 قوشولدی اوزی نینک اوج یوز نوکری بار ایردی اول وقتدا حبش
 سلطان امو سوپی نینک قبله طرفندا توك قلعهسی نینک روبروندا
 اولتوروب ایردی باریم کیجهدا کیلیب حبش سلطان نینک ابوننی باستی
 ابوندا بوق ایردی بیر نوکری نینک ابوننه باریم مهمان بولوب یاتیب
 ایردی یونینک کرناپن و سورناپن ایشیدی دا آتلائیب قاجیب اینسی
 ایلبارس سلطان نینک قاتینه باردی ایلبارس سلطان حبش سلطان میرلان
 ایکسی اسفندیار سلطان اوستینه یورودی اورکتجدا عرب محمد خاندین
 قالغان نوکر و فقیردین قالغان و شریف محمد سلطاندین قالغان بارچهمسی
 اسفندیار سلطان ایشیکینه بیخدی باقرغان آمانه سیندا سید آتا اولادیندین
 میر کیشی بار ایردی نظر خواهه دیرلار ایردی ایلبارس سلطان آینک
 قیزین آلدی اول بالخانچی دنیا دوست قلب عیار سپاهی کبرلیک نینک
 بعضی قاعده لایندین وقوفی بار ایردی اول باقرغاندین آتلائیب اسفندیار
 سلطانه کشی بیباریب تی فقیر بندملیک کا باردیم اما سندین ایکی کون
 سونک بارورمن آینک اوچون بقین اولتورغان بعضی ایللار نینک
 چریکینی آلا بارورمن الیک کشی میرلان آتلائیب بولدا حبش سلطان
 میرلان ایلبارس سلطانه طرف بولغودیک ایللار کا تکیب چریکین آلیب
 نور

کشی بیاریب یاراشتی لار اسفندیار سلطان مکه تیب کیتی شریف محمد سلطاننی آلیب قالیب کاتی بیردی لار خوارزم شاه سلطان اون ایکی یاشیندا و افغان (۱) سلطان اون یاشیندا ایردی خوقدا انالاری نینک قاتیندا ایردی لار (۲) شریف محمد سلطان کاتدا تورت آی تورغاندین سونک قاجیب بخاراغه فقیر نینک قاتیمغه باردی اسفندیار سلطان باریب بروغی شاه عباسی کوردی حبش سلطان آتاسینی مصوب قیلغانی تاریخ هجری مینک تقی اوتوزدا و تاقوق ییلیندا ایردی حبش سلطان اورکنج بیرلان شهر وزیردا بولدی ایلبارس خوق بیرلان هزار اسبدا بولدی عرب محمد خاننی و اوچ حرم لاری و ایکی کچیک اوغول لاری قوم قلعه دا اوتورتدی لار عرب محمد خان نینک شهید بولغانی و اسفندیار نینک خان بولغانی نینک ذکر ی بیر بیل بولغاندین سونک ایلبارس سلطان آقاسی حبش سلطانغه آتمای آتاسینی و ایکی کچیک اینسینی خوقغه کیتورتدی اسفندیار سلطان نینک ایکی اوغلی بار ایردی اولوغی اوچ یاشیندا کچیکی بیر یاریم یاشیندا خوقدا ایلبارس سلطان قاتیندا ایردی کچیک اینسی افغان (۳) سلطاننی آقاسی حبش سلطانغه بیاردی مونی آقام اولتورسون تیب آتاسینی و خوارزم شاه آتلی و اسفندیار سلطان نینک ایکی اوغلینی تورتیسینی بیر بیردا اولتورتدی حبش سلطان بو یاش اوغلان نینک نی کناهی بار تیب اولتورمای اورس پادشاهینه بیاردی افغان (۴) سلطان اورس قولوندا

(۱) اوغان (۲) یوردیلار (۳) اوغان

چریکین ییغشتوروب قارشی کیلیب اوردوشور خدای تعالی نینک کیمکا
بیروری معلوم ایرماس بو سوزلارنی کیمدین اوکرانیب کیلدینک سن تیدیلار
اوزوم آیتا تورور من هیچ کیمدین اوکرانکامیم یوق تیدم سنکا بو سوزلارنی
اورکاتکان کیدی نا معقول آیتب تورور بار تقی قوشینک بیرلان مینک
قاتیغنه کیل تیدیلار قایتب باریب قوشنی کچوروب خواست مناره سیندا
خان حذمتیغه باریب آندین کوچوب ایکیچی قومی تیکان پیرکا توشتی لار
اول کونی ینه عرض قیلدیم فقیرنی ییبارینک منی ییبارماسانکز شریف
محمد سلطانی ییباریک کشی یاونی آتمای چاپای آکورد بولسا نی ضروری
آتشیب چاپشیب یوروکای اوشبو ایشنی قیلسانکز حبش سلطان ایلسارس
سلطان بیر اوق آتمای قاجیب کتار یوق ابرسا ایش یان بولور تیدیم
خان قبول قیلما دیلار خان نینک بیگلارینه آتدیم اولار هم قبول قیلما دیلار
کورا بیلا باریب بلاغه اوچرادوق کوچوب علی سلطان قازدورغان تاشلی
یارمیش نینک سقاسینه باریب ایردوک قراول لار کیلدی جاو قراسینی
کوروب اندک بوروب ایردوک یار نینک اوزی کیلدی تقی اوردوشتی ییز
باستوردوق عرب محمد خاننی توتوب حبش سلطان قاتیغه آلیب باریب
تورورلار شول ساعت آتاسی نینک کوزون آلدوردی دا کشی کا تاپشوروب
خیوقعه اوردولاریغه ییباردی اوزی اسغندیار سلطاننی قوالاب هزار
اسب باردی فقیر کات باردوم آندین بخاراغه کتدوم اسغندیار سلطان
شریف محمد سلطان و خوارزم شاه سلطان هزار اسب نینک قلعه سیغه
قبالدیلار حبش سلطان ایلسارس قرق کون قباب اوتورغاندین سونک
کشی

بیرسا اول بولور بولغای تیدیدا بورودی بو سوزنی آیتب اوغلانلارینه کشی
بیساردی خاندین کشی بارغان ساعتی چریکتی سورماک کا کشی تعین
قیدیم قوشقه کشی تعین قیدیدا آیتدوم سیزلار سونی اوتا تورونک
تیب آتام قاتیغه باردوم اولار خیقودین جیب کندم کان تیکان
کندکا توشکانلار ایرکاندور خلق هنوز یاتمای ایردی خان قاتیغه
کیدیم قایدان کیلاسان تیدیلار کاندین تیدیم قاجان کیتدینک تیدیلار
اوشبو کون اولوغ چاشت بولوب ایردی نی اوجون قوشونکنی قویوب
ایلغاب کیدینک تیدیلار کونکلیمکا بیر نمرسا کلدی آنی عرض قیلاین
تیب کیدیم آیت تیدیلار سیز نینک موندین بارا تورغانینگری اول ایکی سی
بوکون ایشیتور یاصباح ایشیتور تقی ایلکا سورا اول بیسارور سیز اسفندیار
سلطان بیرلان سونینک بری یوزبندین یورسانکر منغا امر قیلسانکر اوشبو
زمان کیتسام نماز وقتی کات بارسام آندین آراده بیر یاتیب ایل ایچیکا
بارور ایردیم اوزوم نینک قاتیدا سکر یوز نوکریم بار صحرا اولتورغان
اوزبک نینک یاربیندین کویسی سیز نینک فقیر نینک ایلیدی آلا بی
منت منغا کیلورلار حبش سلطان بیرلان ایلبارس نینک ایللی قورقماندین
کیلور اگر بیردای ایکی دای حبش سلطان قاتیغه کیتسا قرانیغه چا
آلدورورمن صحرا اوتورغان اوزبک دین باشقا حبش بیرلان ایلبارس
سلطان قاتیندا ایکی یوز اوج یوزدین آرتوق کشی بوقتی من بارغاندین
سونک اول ایکی سی نینک قاتیغه کشی بیسارمن سیز یلدام یورونک بیر
اوق آتامی قاجیب کیتار اگر موندات قیلماسانکر سیز بارغونچه ایل نینک

ایشلار بولور پشیمان بولورسیز* فایده بیرماس تیدیم بیر ساعت فکر قیلیب توردیلادا من بو ایشنی قیلا ییلما من قوی ابو الغازی تیدیلار (خان دین K) امید اوزکاندین سونک آتلائیب یاریم کچه دا اسفندیار سلطان قاتیغه باردیم دا واقعاتی آتدیم تقی خان بولماسا بیریکا سیز اوخشاتمانکر فقیر قیلاین تیدیم آتدی آنداغ تیما ابو الغازی آتام مناسب کورماکان ایشنی من قیل تیب هرکیز آیمان امید بو سوزنی آیتقوجی بولما تیدیلار قایتب ایویکا کیلوم اسفندیار سلطان نینک نوکرلاریندین بیر نایمان ییکتی مینک کچه باریب سوزلاشیب قایتقانیمنی بیلیب باریب حبش سلطانغه خبر قیلدی آندین سونک مینک بیرلان دشمن بولدی آتام خپوق کتدی اسفندیار سلطان هزار اسب کتدی حبش سلطان ایلبارس سلطانغه کتی چاپتوردی آتاسی قایتدی تیز کلسون تیب مینک سرم آشکارا بولدی ایکی دشمن نینک اورتا بیریندا تورا یلمادیم کوچوب آتام کیتندین کیتدیم کات ولایتینی انعام قیلدیلار بو واقعاتدین بیش آی اوتکاندین سونک پشیمان بولدی اوغلانلاریدین اونماکانیکا اسفندیار سلطانغه و فقیرغه کتی بیساردی آتلانسونلار تیب شریف محمد سلطان نینک اناسی اورکنجدا ایردی خپوقدا آتاسین کورکالی سلطان کیلیب ایردی آی هم قایتا بیسارمادی آتلاندی اوغلانلاریم نینک قاتیندا اون بیان فته انکیز کتی بار اگر آی منغا توتوب بیرسالار اوغلووم دور جانیم دور آغزیندین اوپارمن دا قایتارمن اگر اول یانلاردین اوتماسا من هم اوغلانلاریمدین اوتارمن تنکری کیمکا

* قبلورسیز

بیرسا

حكيمكزكا تجاوز قيلماس لار بخشي آتاسين حسين حاجي آتلي آتاليزلاري
بار ايردي آينك آتين توتديلار من آينك بيرلان سوزلاشين سن بار تقي
فلان و فلان تيب بيش كشي نينك آتين توتديلار آنلارغه ككاش آندين
سونك باريب اسفنديار ككاشدا اوشبو كيمجه نينك ابچندا كيليب منغا
جواب بير تيديلار من باريب سوزلاشيب كيلدوم دا آيتدوم اسفنديار سلطان
بلشليق بارجالاري آيتديلار ييز بوچاقغهچه اولارغه آتا ييلماي ايردوك
بو ايش موندن ايلكاري كراك ايردي حالا هم بولسه كيمچكا قوبماسون
بخشي عنایت قليب تورورلار تيب عرض قیلدیلار تیدوم خان آیتدیلار
من حسين حاجي غه ككاش كانيم اول آيتادي اوغلانلارينكر نينك بيريسين
اولتورسانكر آندين سونك قالغانی نينك هيچ قابسی سی سيزكا اينانماس من
ايمدی قیلا ييلماي ابو الغازی من آيتدوم بيش آتلی يیل موندن ايلكاري
خراساندين كيلكاندا حسين حاجي نينك آقاسی قربان حاجي حبش سلطان
بيرلان ايلبارس سلطاننی چاقرتا ييباردينكر ايکيسي نينك قاتيندا ييتيشدين
آرتوق كشي يوق ايردي سيزكا كيليب آيتدی ايت باشلی سغیر آياقليدين
اوزكا نينك بارجاسی ييغليب تی تيب سيزكا يالغان سوزلاب خيوقغه قاچردی
مونينك هم عرضی حبش سلطان ايلبارس سلطان اويغور نايهان نينك
حياتیدی اولار بولسون ديتورور تقي اولکيم ايلبارس سلطان نينك ايشيکيندا
اختيار بولوب تورغان دوستم بيرلان ايشيم اول ايکيسي حسين حاجي نينك
يقين اينيسي ايلبارس سلطان اولسا اولهم اولماك كيراك سيزنی توتوب ابوكا
ساليب مالنكرنی آغاندين سونك ايمدی نی قادی تانکلا موندن بيان

بیخیلغان خزینهنی آلدی تقی اینکا و قوشا یردی آتاسی نینک بیکلاری نینک
 بارچاسی تیرک قویوب ماللاری نینک بارچاسین آلدی تقی آتاسینی تیرک
 قویوب خیرقدین چقیب ایویکا کیتدی ایلبارس سلطان آتاسین توتوب
 مالین آلیب یوروکاندا اسفندیار سلطان هزار اسبدا حبش سلطان و فقیر
 و شریف محمد سلطان اورکچدا خلقنی بیغیب توردوق ایلبارس سلطان
 اوستینه یوروماکنی آقسقالیق لار اوخشاتمادیلار آنینک اوچون ییزکا شدت
 قیلیب خاننی اولتورور بارماساق مالین آلودا تاشلار کتار تیدیلار ایلبارس
 سلطان نینک ایوی بیز نینک ایویمیزکا یقین ایویکا کیلدی اسفندیار سلطان
 عرب محمد خان بیرلان بیز نینک بیغین قیلیب یاتقان ییریمیزکا کیلدیلار
 ایلبارس سلطان نینک اوستینه باردوق اوروشا بیلمادی قاچتی دا بیش
 آلتی کتی بیرلان فیرغه چقیب کیتدی ایوینی و ایلینی چاپدوق بارچا
 سلطانلار خان قاتیغه باردوق آتاسنی کوراین تیب کیلدوم اوردودا یکه
 نمار شام اوقوب توروب ایردییلار نامزدین فارغ بولغاندین سونک
 یقین لارغه کیلیب اولتوردوم دا آبتدیم ایلبارس سلطان بیش آلتی کتی
 میرلان فیرغه چقیب کیتدی ایدی نی فکر قیلاسیر آبتدییلار سنینک کونکلننکا
 نی کبلا تورور من آیندوم بو ارا به نینک اولوغ بولندای کورینه تورغان
 نمرسادی آتاسیز آنی قیلماسیز* آبت تیدیلار اسفندیار سلطان بیرلان
 فقیرغا حکم قیلونک حبش سلطاننی اولتورالی دا باریب ایلبارس سلطاننی
 اولتورالی آدین سونک قالغان بیش اوغلبنکر نینک هیچ قایسیسی سیز نینک

(* آتاسیز آنی سیز قیلماسیز

حکیمبنکرکا

خان دین شهر وزیرنی توابع ترکمانلاری بیرلان حبش و ایلبارسغه آلیب
بیردیلار آندین سونک تورت مینک کئی بیرلان باریب خیوقدا آتاسینی
کوردی تقی قایتب وزیرکا کیلدی بیش ییل آما و اوغول بولوب
اولتوردی لار آلتی لانچی ییلی ایلبارس سلطان آیوردنی چابارمن تیب
خیوقدا آتاسینی کورمادی چریک نینک آلدین و آرتین بیخارمن تیب
سارمچه قودوغینه باردی اولوقتدا خان آتلانیب اورکنج کیتدی ایلبارس
سلطان نینک قوبضان کیشی کینیدین باریب خبر قیلیب تورور ایشکاج
آتلانیب خیوقغه کیلیب کوردی خان اولوقتدا ریش تپان آنادا ایرکاندور
خان قاتیندا شول کوی یار اوروشغو کسیدین اوتوز کئی بار ایرکاندور
سحر وقتدا خیوقدین کئی کیلیب تورور ایلبارس سلطان کیلیب خیوقغه
کوردی تیب خان قاتینداغی خواجه عاقل لار آیتب تورورلار باریب
خیوق نینک دروازه سینه توشماک کیراک سیزنی کیلادی تیب ایشکاندین
سونک توراییلورمی جقاردا کتار تیب ایلمغاب کیلیب خیوق نینک خستگان
تیکان کندینه توشوب تورورلار ایلبارس سلطان خان نینک خستگان کیلکانینی
ایشکاج بیش یوز کئی بیاردی بار تقی آتامنی توتوب آلیب کیل تیب
خان حولیکا قبالدی ایلبارس سلطان نینک کیشیلدی آندین توشوب تورت
طرفدین ادروش سالدی لولوقتدا آفتاب باتدی قرانور بولغاندین سونک
دیوانی هر بیردین تیشتی تقی کوردی خانی آتفا مدوروب جلاوینی
آلیب یاریم کیمجه دا خیوقدا ایلبارس سلطان نینک آلدینه آلیب کیلدیلار
آتاسینی بیر ایوکا سالدی ایشیکندا کئی قویدی اوتوز ییلدین بری

با سیر کشی فی بیارمادی کوروب کیل نیمقدار کشی بار تیب آیتادی
 چریکدین کبلکانی ایوینه کندی بروقی ایوینداغیسی کیلور فرصت بولغانی
 بوق حبش اورکنج بقینبه کیلکالی ایکی کون بولدی بو کوپ لشکر آسماندین
 توشتی مو یا بیردین چقتی مو قایدین کیلدی تیب کونکلیکا کیلمادی خان
 کینکاندین سونک حبش و ایلبارس قران قیرینه باریب توشدی اولوقتا
 مزدهقان قلعه سیندین تا باقرغان نینک بری یوزی قویغون تیکان سیرکچا
 بوغدای ایکیلور ایردی یز نینک خان توك قلعه سی نینک یوقاری سیدین
 سیر اریق قازدوروب تورولار فقیر دنیاغه کیلماسدین سیر ییل بورون
 میزان بولغاندا سفاسینی کومرلار ایردی بوغدانینی اورغان وقتدا آچارلار
 ایردی سیر نیچا ییلدین سونک اریق نینک کینک لیک آتقان اون اوتماسدای
 بولدی سونینک آباتی قویغون باردی آندین آچی تنکیزکا باردی* یالغوز
 بوغدای ایکیلور ایردی آتلی کشی اون کوندا بوغدای نینک باشیندین ایلاب
 کیلا ییلماس ایردی اول وقتدا پول بوچک یاریم منقال کومش سیر تنکه
 سیرینه بورور ایردی سیر تنکه کا یاریم تویه یوکی بوغدای سیرورلار ایردی
 سیر منقال کومش کا سیر خردار بوغدای سیرورلار ایردی ایدی آیتا
 تورغان. سوزیمزدین قالماغای میز هر بیردا خان نینک انبار قلیب قویغان
 آشلیقی بولسا آتاسینه تعلق اخص نوکری نینک آشلیقی فی آلدی تقی
 نوکرا سیردی مونی ایشکاندین سونک آشلیق آلمات اوچون قرا بیان نینک
 بارچه سی باردی یخشی سیندین هم باردی سیکلار آراده بورودیلاردا

(* تنکیزکا باردی

خان دین

کشی قالدی شول وقتدا اویغور قربان حاجی تیکان خان نینک آندین اولوغ بیکی یوق ایردی ییساردی اوغلانلاریم کیلیب منی کورسون تیب حاجی صباحی (ییتشدی و K.) یشین وقتیندا قایتب کیلدی من هم آتامنی کوراین تیب ایشیککا باربب ایردیم حاجی ایشیککا کیلدی خان قاتنبه میرکا کیردوک خان (آیدی) کورکان ایشکانینکنی آیت حاجی تیدیلار نی آیتاین خانیم بارغانیمه بشیمان بولدوم یوقاریسی داروغان آتا قویسی باقرغان آتاغهجا اولتورغان اوزبک اوغلانلارینک نینک قاتیغه بیغلیب تورور ایت باشلی سغر آیاقلی دین اوزکا نینک بارچهسی بار من (منی سرکا K. *) آتانکز چارلاتا ییساردی تیب آیتب ایردیم مینک ییردین قچغوردی هر قابسیسی ییر نمرسا آیتب خانیم ایش یمان بولدی اوزونک بیلورسین مینک سنغا جانیم کویکاندا اوزکالار نینک تونی نینک ایتاکی کویماس ایددی خیوقغه کیتاکور بو ظالم لار نینک سوزی یمان تورور سیراق بولا کورونک ایلیمز خلغمیز بیر مصلحت قیلورمیز بو سوزنی ایشکاندین سونک خان نینک قولی آیاقی سست بولدی تلی توتولدی آت اباکارلا تیوهنی یوکلا تیدی کون باتقان دین سونک آتلانب خیوقغه کیتدی خاندین اوزکا بارچا خلق بیلامیز حبش و ایلبارس نینک قاتیندا یتیمیش دین آرتوق کشی یوقینی خدای تعالی امرینه هیچ چاره قیلیب بولماس بیر کشیدین سورمادی بو سوز راست و یا یالغانمو تورور تیب حبش بیرلان میز نینک خان نینک آراسی ابرتانک کیتکان کشی توش بولماسدین برون باربب کیلور ایردی

(* براغز

اورکنجکا وزیرکا جار قیلا کئی پیاریب چریک نینک آلدی و آرتی بیغیلغونجه
یشگاه تیکان قودوقغه بیغیلدی اورکنجیدین یلدام آتلیغه میر کونلیک میر
بولور باریب اون کون توردیلار عرب محمد خان کئی پیاردی قایتب
کیلسونلار شهر وزیرنی بیراین تیب باریب کورماکا آتامدین قورقارمن چریک
کیلسکاندین سونک کورارمن بولغای تیب بارغان کسینی قایتاردی هر بیردا
طلبی بیکیت بولسا توب توب کیتدیلار عرب محمد خان نینک آتالیق لاری نینک
اوغلانلاری و وکیل لاری نینک اوغلانلاری بارچه لاری کیتدیلار شول وقتلاردا
خلق خاندین آنداغ قورقار ایردیلار کیم بارچا اوزبک میر بیلغاچا
ایوبنه کیریب خاتونی میرلان یاتماسون تپسا هیچ کئی نینک حدی یوق
ایردی ایو طرفینه میر قدم قوبا ییلکای خان کورنوشکا جغیب خلفغه
آیتسا اینی اوغلونگری حبش قاتیغه پیارمانک اگر هر کیم پیارسا مندین
بخشیلیق امید قیلماسون منینک بو سوزیمنی بیرری بیرینکزکا آیتنک تیب حکم
قیلسا کئی پیاریب شهرلاردا و بازارلاردا اوشو سوزنی آیتب حار چارلاتسا
میر کئی نینک حدی یوق ایردی ایوبندین باشقاری چیقا ییلکای ایچیندین
خلق نینک کیتکانین یمان کوردی تاشیندین هیچ نیرسا آیتمادی خلق
اوغلی نینک قاتینه بارغانین بخشی کورادی خان اگر یمان کورسا منع
قیلور ایردی تیدی تقی کیتماک میرلان بولدی اول بارغاندین (سونک)
خراسان حابوب قابتدی تقی آتاسیغه هر اوغلی میر کئی دین سوغات پیاردی
اوزی اورکنجکا میر منزل میر کیلدی چریککا بارغان کسیلار ابولی اوینه
کیتدی سلطانلار قاتیندا ناموسلی و عارلی بیکیتلاردین یتیمیش یا سکان
کشی

محمد خان نينك ييتى اوغلى بار ايردى اول اسفنديار خان ايكيني
حبش سلطان اوچونجى ايلبارس سلطان تورونجى
ابوالغازى خان بيشنجى شريف محمد سلطان آلتنجى
خوارزم شاه سلطان ييتىلنجى افغان (۱) سلطان اسفنديار
خان نينك اناسى اوز جماعتيزدين ايردى حبش سلطان بيرلان
ايلبارس سلطان نينك اناسى نايان قيزى ايكسى مير انادين ايردى فقير
انام نينك جماعتى نى بوقاريدا آيتدوم آنداغ هم بولسا ينا آيتالى انام نينك آتى
مهر بانو خانيم آتاسى خان غازى سلطان آينك آتاسى شير غازى سلطان
آينك آتاسى سلطان غازى سلطان آينك آتاسى ايلبارس خان آينك
(آتاسى) بركا سلطان آينك آتاسى يادكار خان آتام بيرلا انام نينك
ايكسى نينك هم آتاسى يادكار خان تورور شريف محمد سلطان (۲) بيرلان
خوارزم شاه سلطان ايكسى نينك اناسى بيرخواجه مودود چشتى اولاديندين
ايردى چشت هرات نينك كندى تورور افغان (۳) سلطان نينك اناسى
ابو الحجر خان اولاديندين ايردى آتاميز خان عرب محمد خان تحغا
اولتورغاندين سونك اون تورت ييل بولغاندا حبش و ايلبارس
جاو بولغانى نينك ذكرى حبش سلطان اون آتى ياشينه ييتدى
ايلبارس سلطان اون تورت ياشينه ييتدى (K) ايكسى هم خيوقدا اوستى
عرب محمد خان اوركنج باريب ايرديلار خيوقدا دولت شراينه مست
بولغان اوزبك نينك بيكيتلارى حبش سلطان بيرلان ايلبارسنى آتلاتوروب

صالح سلطان نیکاننی سونینک آرقاسی بیرلان اورکنجدا اولتورغان اوزبک ایچنه آلیب کیلدیلار آبی ایشیب عرب محمد خان خیقودین باردی خلق خانغه کیلدی قراقغه بارمادیلار بیر ایکی یوز قرا بیان باریب ایردی اول هم قاجتی کتدی صالح سلطانی توتوب کیلتوروب اولتوردی* (بیکرما اویغور نینک (هیچ) قایسی سین اولتورمادی من قراچی خلقیم بیرلان بیان بولمان هر کیم بیان لیق قیلسا آبی خدایفه سالدیم تونا کون صوفی میرزا خسرو سلطاننی کیلتوردی ایرسا آبی هم من اولتورکانیم یوق اینیسی بابا میرزا پادشاهم سیننک دشمننک بیر یوزیندا بولماسون تیب اوزی نینک توقان اینیسی بابا میرزا اولتوردی حالا هم بولسا اویغور خلقی اولتورورمن تیس اوزلاری ییلور من اوز فولوم بیرلان توتوب اولتورمان تیدی* (اویغور خلقی هم اولتورا ییلمادی ایدی ابو الغازی آیتا تورور قدیم خلق بو زمانه نینک خلقیندین بخشی ایردی اگر ایل خلق ییغلیب کتی اولتورا ییلور بولسا و یا کناهکار سهرای ییلور بولسا و یا بیر ایش باشقارماق قولیندین کیلور بولسا نی اوچون بیر مردکا پادشاه آت قویدی اویونینک توروندا اولتورتوب بارچه خلق اختیارلارین آنینک قولینه بیرا تورورلار آخر آتامیز خان نینک باشینه و بارچه یورت خلقی نینک باشینه خان نینک کینکلیکی آرتوق کناهلابینی عفو قیلغای تیدی موندین اون ییلدین سونک **ایکنجی قلماق کیکانی** باقرغان اوستندین ینه بیر مینک قلماق کیلیب ایلنی چاپوب اسیر و مال آلیب کتدی آنینک کیندین ییتا ییلمادیلار عرب

(۱) کیلتوردی (۲) اولتورورمن

ایچیکا کیریب قیلیمچی قویا بیردیلاز خلق اولچاغه بولغاندا یوز اوروس دریا
لیکا (۱) باریب توك قلعهسی نینک قوی سیندا یغاج دین قلعه سالیب بالیق
آلیب بیدی (۲) دا اولتوردی عرب محمد خان باریب قبادی تقی اون بیش
کوندا آلدی اوروسنی آغاندین سونک آتی آی دین سونک قلماق نینک
اول کیلکانی مینک قلماق کیلدی موندین ابلکاری اوزبک مسلمان بولغاندین
بری هیچ قلماق کیلکانی یوق ایردی خواجه کولی بیرلان شیخ جلیل
تاغی نینک آراسیندین اوتوب سونینک ابکی لبندا اولتورغان ایلی تا توك
قلعهسینه چابدی دا بورلچی دین چقیب کتدی عرب محمد خان کیندین
باریب اسیرنی و مالنی آلیب قالدی اما قلماقدین آلا یلمادی قزاق
کیکانی و تقی اول کیم ماوراء النهردا یوروکان ایلبارس خان اوغلاریندین
خسرو سلطان تیکاننی نایمان خلقی بیر کیجه خیق نینک ایچیکا کیرکوزدیلاز
عرب محمد خاننی اولتوروب خسرو سلطاننی پادشاه قیلالی تیب کنکاش
ایچداکی کشیلاردین ابکی کشی (بیری قیرغیز بیک باقلی بهادور و بیری
اوبشون باقلی میرزا R) کلیب خانغه خبر قیلدی خسرو سلطاننی توتوب
اولتوردیلار کیلتورکان کشیلار نینک باشی نایمان صوفی میرزا تیکان ایردی
آنی هم اولتوردیلار اوزکالاریکا تیکمادیلار (دولت خواه لبقنی قراچی لبقنی
ایکی کشیدین کوردوک R) ایکنجی قزاق کیکانی بو واقعاتدین ابکی
ییل اوتکاندین سونک اویغور خلقیندین بیکرما کشی آق سقالیسی ساش
میرزا تیکان بارجاسی اورکنجدین سمرقند باریب حسن قلی خان اولادیندین

کونی غافل کیلیب اورکنج نینک قلعه سینہ کیردی شهردا رعیت دین اوزکا
 کئی یوق ابردی خان نینک اوردوسی و سپاه خلقی آمو سویی نینک
 لندا ابردی لار خیقودا خانغه کئی چاپتوردیلار یتتی کوندا خان کیلدی
 اورکنحدار رعیت دین مینک کئی اولتوردی و مینک قیز بیرلان جوانینی آلدی
 مینک ارا به غه بختی مال لارنی یوکلادی بز (۱) و بویاغلی و پلاس و تون و
 توشاک یاستوق موندانغ نیرسالار نینک بارچاسینی اوتقا یاقدی بولارنی
 سرانجام قیلغونچا یتتی کون بولدی آندین سونک اورکنج دین چقیب دریا
 لیکا (۲) یوردی عرب محمد خان آلدیغه باریب اور قازدی و چیب قیدی
 ایکی کون اوروشتیلار اوچونجی کونی چیب زور قیلیب آلدی تقی
 باسیب اوتدی اوردوس پیاده ییز نینک خلق آتلی ابلاغ ایکی فرسنگ
 بری یوزوندا کیلیب بنه اور قازدی ییز نینک خلق نینک غرضی بوکیم
 ایسیق کوندا چولدا آلا کورالی سوغه بارغاندین سونک توغایدا اوردوس
 میر کوندا قلعه سالور آندین سونک اوردوسغه کئی بیسارور آندین کوماک
 یکلور اوشو بیردا بارچامیز قیرالی تیب زور قبلدیلار اوردوس بوکلاکان
 سوننی، تمام قیلدی اوروشتیلار اوردوس قان ایجا باشلادی یشلانجی
 کون قانی هم تاووسدی (۳) اوزبک هر ییردین توب توب چاپتی اوردوسنی
 اولتوروب اولتوروب قایتی اول ارا به دین چقیب اوروشا ابردی آخر
 ارا به نینک ایچیندین چیقا بیلهادی عاجز بولدی یتتی لانجی کونی بارچه
 اتفاق بیرلان چاپتی لار ارا به غه کیلکاندین سونک آندین توشوب کوران

(۱) بوز (۲) لیکا (۳) تاوستی

ایچیکا

نسایدا خبر تابدوق شاه عباس نسطام کیلدی تیب آندین درون کیلیب سیز نینک ترکمان اچینه کیلکانینگزنی ایشدوک تقی بنده نیک کا کیلامیز شول ساعت آنلاندى لار تقی سکیز کوندا اورکنج کیلدیلار اورکنج بیرله وزیرنی حاجی محمد خان آلدی خیقوق بیرلان کاتنی عرب محمد خان آلدی هزار اسبنی اسفندیار سلطانغه بیردیلار عبد الله خان اورکنج دین هابداب آلیب کیتکان اوزبکی دین بیر اوغلان قالمای بارچاسی کیلدی حاجی محمد خان نینک اولوغ اوغلی روم کیتدی تیب یوقاریدا آیتب ایردوک اول رومدا ایشتدیکیم عبد الله خان اولکان ایرمیش تیب آندین سونک شیروان کیلدی یوردنن خبر آلاین تیب کیلکاندین سونک نی واقعات بولغانین ایشتدی و بیلدی تقی کیمه کا منیب مقتسلاقدین جقتی سچقان ییلی نینک باشیندا حاجی محمد خان ایت ییلی کیلیب ایردی اول ایکی ییل دین سونک کیلدی حاجی محمد خان اورکنج بیرلا وزیرنی آنغا ایردی اوزی خیقوقغه کیلیب کچیک اوغلی عرب محمد سلطان قاتیندا بولدی بیر ییلدین سونک سیونج محمد سلطان حق رحمتی کا کیتدی بیر اوغلی قالدی عباد الله آتلی بیر ییلدین سونک اول هم آتاسی کینیدین کیتدی حاجی محمد خان تاریخ هجری مینک تقی اون بیردا وبارس ییلی نینک آیاقیندا سکسان اوج باشیندا حق رحمتکا کیتدی عرب محمد خان نینک پادشاه لیقی نینک ذکرى اوغلی عرب محمد سلطانى خان کوتاردیلار کات ولایتی نی هزار اسب اوستیکا اسفندیار سلطانغه بیردیلار خان بولغاندین آتی آی اوتکاندین سونک قوش یابن تیکاندا بوروکان اوروس نینک قزاقندین مینک کشی سرطان نینک اولی

عتاس حاجی محمد خان نینک اوغلی محمد ابراهیم سلطان نینک اوغلی
بار ایردی بوروندوق آتلی اولوقتا بیکرمه یاشار بیکیت ایردی آمی آلیب
قالدی حاجی محمد خان اوغلی عرب محمد سلطان آنینک اوغلی اسفندیار
سلطانغه رخصت بیردی اسفندیار سلطان اولوقتا اون اوچ یاشیندا
ایردی بولار کیتکاندین سونک نورم خانغه هم رخصت بیردی حاجی محمد
خان استراباد کیلدی آندین اوتوب کوران تاغینه (کیلدی) تکه خلقی نینک
ایچینه ایدمی نی بیرکا کیتارین بیلمای حیران بولوب توروب ایردی اول
کونلاردا آتا اوغول ایکی سی نینک قاتیندا یخنی و یمان اون یش کشی لاری
بار ایردی سرطان ایچی کون ایسوق ییر کون ابرتا تانک (*) نمازینی
اوقوب تاغ نینک سایه سیندا اولتوروب ایردی لار درون طرفندین ایکی
آتلی نینک قراسی پیدا بولدی یقین کیلکاندین سونک تانیدیلار ایکی سی
هم نایمان عرب محمد سلطان نینک بخاراغه توشوب کیتکان نوکرلاریندین
ایرکانین کیلیب خانغه کونوش قیلدی لار تقی قاتب یوکونوب عرض
قیلدی لار عبد المؤمن خان اولدی خدای تعالی سیزکا اوزاق باش
بیرکای خان بو واقعاتنی یخنی تقریر قیل تیدی اولار آیتدی لار
بیز مرودین کیلامیز عبد المؤمن خاننی کیجه کوچوب بارا
تورغاندا ضامن قلعه سی نینک آلدیندا آتاسی نینک بیک لاری اوق
بیرلان آتیب اولتوردی لار شول کیجه سی من بری کیتدیم تبب مرو
حاکمی نینک کشی کیلدی بیز سیزنی عراقدا تابارمیز تبب بارا ایردیک

(*) ایرتانک

نسایدا

اوچونجی کیجهسی بیر بیرکا توشوب یاتیب ایردیبلار آت آیاقی نینک آوازی کیلدی
صداق لارین باغلاب آتلانندی لار یاو کیلیب توبولدی قوشلارین و نوکرلارین
یاریمین آلدیلار اوزلاری آز کشی بیرلان قورتولدی صباح چاشت وقتیندا
ینه بیتمدی اوروشا اوروشا کیتدیبلار ینه قالغان کشی لاری نینک یاریمین
آلدی یاریبی بیرلان اوروشا اوروشا استراباد باردی آندین سونک قزویندا
شاه قاتیغه باردی لار هزار اسبدا عبد الله خان اوزی کیلیب بابا
سلطاننی، تورت آی قباب آلیب اولتوردی بابا سلطان قاتیندا اوز نوکر بندین
اون بیس کشی ایرساری ترکمان دین اوچ کشی بار ایردی آندین اوزکا
بارچا هزار اسب نینک سارتی ایردی هزار اسب نینک هم بخشی خلقی
قلعهغه کیرمای قالدی قلعه ایچیندا کسه ایردی حاجی محمد خان
اوغلی عرب محمد خان و سیونج محمد سلطان نینک
کیلیب یورتغه ایکا بولغان لاری نینک ذکری تاریخ
هجری مینک تقی آلتی دا تاوق ییلی نینک آیاقیندا عبد الله خان اولدی
ایت بیلی اولیندا قزویندا شاه عتاسغه عبد الله خان اولدی تیب کشی
باردی بو خبرنی ایشیتکاندین سونک شاه عتاس لشکرکا جار قیلیب آتلانیب
بسظام کیلدی حاجی محمد خان شاه عتاس دین رخصت تیلادی دا
آبتدی عبد الله خان اولکاندین سونک اوزبک عبد المؤمن خاننی اولتورور
اول وقتدا ییز یورتیمزغه یقین بولماساق ییز نینک جماعتیمزدین ماوراء
النهردا قزاق بولوب یوروکان کوب تورور آنلار نینک بریسینی خلق
کلتوروب پادشاه قیلورلار آندین سونک بیزکا پادشاهلیق ییتماس تیدی شاه

بارابن تیب اورکنج نینک جغتای و ترکماندین بیر نیچا کئی آلدی بخاراغه
 آلیب بارغان اورکنج اوزبکیندین منغنه سوداغه بارورمن تیب بو ایشلاردین
 غافل کوپ کئی کیلیب ایردی بیر ایکی یوز کئی تابدی تقی بابا سلطان
 قاتیغه (بارابن) تیب درها یقاسی بیرلان هزار اسب کیتدی غافل چلوق
 قلعهسی نینک رو بروینه کیلیب ایردی آلدیندین یاو جقتی بیر بیرکا
 ییغلیب توردی یاو مینک کشیدین کوپ ایردی باشی خواجم قلی قلماق کیلیب
 اوروش سالدی توکاراک قبادی تقی حکم قیلدی سلطاننی قوتقارمانک توتونک
 تیب کوپ اورزشتیلار ۱) محمد قلی سلطان نینک کشیسی آر قالدی سلطان
 آیتدی مونداع اوروشاق یزدین بیر کئی قالماس کیلینک خلق اوغلی بیر
 ییردین چاپوب چقالی ابمکالیمز اولار اورازلیمز قورتولورمیز سلطان نینک
 بو سوزینی معقول کوروب بارچلسی بیر ییردین کوتاریلا چاچتی لار یاو
 ایکی یاریلا بیردی باشی بوتون یاودین جقتی لار سلطان شول قاچقاندین
 آتاسی قاتیغه بارمادی منغیت بورتینه باردی منغیت نینک بیر باش
 میرزاسی بار ایردی کوچک آتلی آنینک سینکلینی حاجی محمد خان محمد قلی
 سلطانغه آلیب ییریب ایردی قاین آتاسی کوچک میرزا نینک ایویکا باردی
 اول توتوب ۲) اوروسغه ییباردی محمد قلی سلطان کوپ بیبلاردین سونک
 اوروسدا اوادی محمد قلی سلطان بیرلان باسقیدان چقان کیشیلاردین بیر
 کئی قاچیب اورکنجدا حاجی محمد خان قاتیغه باردی شول زمان حاجی
 محمد خان اوغلی عرب محمد سلطان بیرلان قاچتی لار ایکی کون یوروب

۱) اولوینز بولالی ۲) نوروب

لوچوچی

نیجهسى غافل تامنى تیشیب ایچکاری کیرا قالدی بارچاسینی آلیب شول
بیردا اوتوردی ابدی بو باو نینک نیچوک تیز کیکانین آیتالی عبد الله
خان تاریخ هجری مینک تقی تورتدا قوی ییلیندا
چریکین کیتوروب یالتورواق بولدوزی توغان (چاغدا) بخارادین آتلاندی
موندین ایلکاری آیتوق اول کونلاردا اوغلی عبد المؤمن خان اسفرایندا
ایردی بو قیش اوغلو بیرلان خراسان قیشلارمن تقی اگر اوخشاسا بهار
عراق اوستینه بورورمن تیب خواجم قلی غه حکم قیلدی سین ایراول
بول*) تقی چهار جوی دین اوتا تور من کردیشدا اوردک کا قوش سالابن
تیب خواجم قلی غه تعلق لشکر سودین اوتکان وقتدا هزار اسب حاکی
قاجب باردی دا بو کون تورت کون بولدی بابا سلطان عراق دین کیلیب
خیوق دا منکلیش بی نی اوتورکالی تیب آیتدی شول زمان قاجیب کیلکان
خواجه نی عبد الله خان آلدیغه بیاریب تورور خان خبرنی سورغاندین
سونک خواجم قلی غه حکم قیلیب تورور سین اورکنج اوستیکا بور مونا من هم
کینینکدین باردیم تیب بابا سلطان خیوقنی آغاندین سونک اون اوج کوندا
هزار اسب نینک دروازه سینه یو کیلدی حمزه سلطانی خانقاهدا آغاندین
سونک خواجم قلی بیشتی شول کیجهسی حاجی محمد خان اوستیکا بورودی
حاجی محمد خان نینک کچیک اوغلی محمد قلی سلطان یاوغه بهادر
آتقوجی توغوشلی بنخی بیکیت ایردی اول آتاسینه آیتدی سیز اقام بیرلان
اورکنجدا توروب سیز من میر نیچه کشی نی آلیب بابا سلطان قاشیغه

(* بو

توردی دا خانقاه باردی اینسی حمزه سلطان خانقاهدا بیر نیچه کون شراب ایچارمن تیب توردی بابا سلطان هزار اسبکا باریب یخنی و میانغه سرانجام یریب قایتاین تیب هزار اسب نینک جهان نماینددا توشوب ایردی بیر ییکیت قبله طرفینه قارادی تقی لی بو کیلا تورغان کئی لارنی کورونک بونی *) کتیلار تورور تیدی با با سلطان قوپوب باقی کوردی یاو بیر باستورا اولجوم پوش کیملی کله چاپار آتلی قیلیجی الیندا یکه ایلکاری کیلا بورور آینک کینیدین بیر چاپدار آتلی (کیلا بورور K.) آینک کینیدین اوتوز کئی بیر توپ کیلادی بابا سلطان دروازه اوستی بیرلان دروازهغه یوکوردی دروازه نینک بیر تختھسینی (بابا سلطان یاپتی و ینه یریری سینی K.) یاپاسدین بورون کله آتلی دروازهنی اوج کرت چاپتی آینک کینیدین چاپدار آتلی اوج کرت چاپتی ابکیسی هم قایتا یردی قلعه نینک اوستیدین تفنک یرلان آتدیلار دروازه نینک آلدیندا تفنک بیتماس یردا توروب ییغیلدی یوز الیک کئی بولدی خبر سوردی سارتدین سارت آیتدی بابا سلطان قلعه نینک ایچیدا تاشقاری دا سباهدین هیچ کئی یوق اینسی حمزه سلطان خانقاهدا بو سوزنی ایستکاندین سونک کینکا کئی چاپتوردی بو تورغان یوز الیک کئی خانقاهغه یوروی یردی توش وقتدا غافل حمزه سلطان نینک اوستیکا باردی اول بازار ایچیکا توشوب ایردی پیاده توروب اوروشتی الیک آلتیش کئی بولدی توشدین تا ایل یاتقونچه اوروشتی ایل یاتور چاقدا یاو توپ توپ پیاده بولدی تقی بیر نیچهسی اوروشتی بیر

(*) بری بونی

نیچهسی

بیرلان ابلاغدی تقی استراباددا کینیندین بیتدی آندین کوران تاغینه کلدیلار
تکه و بیوت دین الیک آتیش کشی قوشولدی اولوقتا منغیشلاق بوزلوب
ایردی ایرساری منغت نینک کوپ چاپقان سبب دین کوردش و اورتا
قودوقغه کیلیب اولتوروب ایردی ایرساری ایچینه کیلدیلار آندین یش
آلتی بوز کشی قوشولدی تکه و بیوت محمود سلطان اوغلانلاری نینک رعیتی
ایردی محمود سلطان حاجی محمد خان بیرلان اناسی بیر ایردی اول
سیدین حاجی محمد خان اوغلانلارینه ایکاردیلار ایرساری پولاد سلطان
و تیمور سلطان نینک رعیتی ایردی اولار بابا سلطانه ایکاردیلار
یشگاه کیلکاندین سونک حاجی محمد خان ایکی اوغلی بیرلان اورکنج
کیتدی بابا سلطان ایکی اینسی بیرلان خیقو باردی ساری اوغلان
اورکنج نینک ارکینه قالدی قاتیندا الیک کشی سی بار ایردی کیجه بولغاندین
سونک قلعه نینک بیر بیرین تیشیب کیردیلاردا ساری اوغلان باشلیق
بارچا نوکرین اولتوردی تکه و بیوت دین یش آلتی کشی قالدی اوزکاسی
اولچانی آلدی تیوهسی کا آشلیقنی یوکلادی تقی ایویکا قایتدی بابا سلطان
خیقوقغه باردی اولوقتا خیقو نینک ارکی یوق ایردی اولوغی (۱) قالدی
سارت قلعهنی بوزدی دا بیردی منکلیش بینی یوز کشی بیرلان اولتوردی
هزار اسب حاکی کات حاکی بخارا قاچتی بابا سلطان بیرلان کیلکان
ایرساری دین اون یش کشی (۲) قالدی اوزکاسی اولچهنی آلدی تیوهسینه
آشلیقنی یوکلادی تقی ایویکا قایتدی بابا سلطان خیقوق دا اون کون

(۱) اولوغ (۲) یش چاکشی

کیلیب اورکنجی فی آلفانی و عبد الله خان نینک
 اوچونجی کرت اورکنجی کا کیکانی نینک ذکرى اولوقتا
 استراباد ترکمان نینک امیر تیکان اوروقی علی یار ییک تیکان نینک قولیندا
 ایردی بسطام بیرلان استراباد کندی بیرى بیرینه بقین بولور سلطانلار
 حاجی محمد خان قاتینه کیلدیلاردا آبتدیلار استرابادداغی ترکمان اوز
 ایلینکر ایشتایز خبوق دا سپاهدین آلمیش کئی اورکنجی دا قرق کئی بار
 ایرمیش بازساق ترکمان نینک کوماکی بیرلان یورتنی آلیب آندین سونک
 فلک نیچوک اینانلسا آنغه لایق ایش قیلور ایردیگ اکر شاهغه آیتساق رخصت
 بیرماس آیتمای شو کیجه کیتالی دیتورورمز خان اوخشاتمادی خان نینک
 سوزین توتمادیلار حاجی محمد خان نینک ایکی اوغلی عرب محمد سلطان
 و محمد قلی سلطان بولاد سلطان نینک اوچ اوغلی بابا سلطان و حمزه سلطان
 و پهلوان قلی سلطان ایل نینک آلدی یاتقاندا آتلانیب کیتدیلار سحر
 ترکمان نینک قراولی تورغان بیرکا کیلدیلار کون توش بولغاندا استراباد
 کیلدیلار حاجی محمد خان ایرتا شاه قاتبغه باردی تقی واقعاتنی آیتدی
 شاه آیتدی عبد الله خان تیرک تورغاندا یورتنی طلب قیلماق اوخشاماس
 اکر آلسالار هم باشلارین بیورولار ایمدی اولار من دین بی رخصت کیتدیلار
 قایتب منینک قاتبغه کیلماک کا اویالورلار اوزکا بیرکا کیتازلار تقی ضاح
 بولورلار سین خان بابا اولار نینک کینسیندین بار آتخیل اویالماسونلار و
 قورقماسونلار ینه قایتب منینک قاتبغه کیلسونلار تیدی حاجی محمد خان
 بو سوزنی ایشیتکندین سونک ایکی نیرهسینی و قوشینی قویوب یلانک آت
 بیرلان

شاه بخت سلطان بو آیتقایمز اون ایکی صداق باغلاغان ینه آنغه یقین کچک لار بارچاسینی بیر کوندا ساغرج ولایتیندا آق سونینک لنیندا شهید قیلدی اورکچ اوزبکی نینک مشهور دولتمند کئی لارینه محصل قویوب مالنی آلدوردی قرا بیان نینک باشینه اوتوز تنکه سالدی اولوقتا عبد الله خان نینک بیر تنکسی بیر اشرفیدین آرتوق (ایردی) تاپا بیلمای (قاجغان نینک تنکسینی کفیل بولغان کئی دین آلدی تاپا آلمان R) اوغلین قیزین ساتیب بیرکان کوپ بولدی بیر قران دین آس ایچا تورغان اون کئی اون بیش کئی بارچاسیندین باشقا باشقا آلدی اون باشا اوغلاننی بیر ایویک بتیدی تقی تنکه سالدی حاجی محمد خان اینی اوغلانلاری (بیرلان) باریب قزوین دا شاهنی کوردی شاه حاجی محمد خانغه قارشی کیلدی قوشینه کیلکاندا آتدین توشورتدی قولیدین توتوب آیب باریب اور ارنیدا اولورتدی قول قاوشتوروب توروب یخنی کیلدینک خوش کیلدینک خان بابا تیدی کوپ انعام یردی سیوخ محمد سلطان ایکی اوغلی بیرلان کافر ایچیندا تورا بیلمان تیب رومغه کتدی اوزکالاری حاجی محمد خان بیرلان اوج بیل توردیلار بیلان بیلی باریب ایردیلار اول بیل توردیلار قوی بیلی یالتوراق یولدوزی توغان چاغدا عبد الله خان اوغلی عبد المؤمن خان خراسان نینک تمام ولایتلارین آیب ایردی اسفراین تیکان ولایتدا قیزلباش قبالیب قالیب ایردی کیلیب آمی قبادی اسفراین حاکی کئی بیاردی شاه عباس اولوغ چیریک بیرلان قزوین دین آتلابی بسطام کیلدی حاجی محمد خان نینک عراق دین

اوغلانلاری بیرلان دروندا حاجی محمد خان قاتیغه باردی اولارغه*
بیر آیدین سونک کسی باردی عبد الله خان اورکنچی آلدی تیب حاجی
محمد خان نینک اولوغ اوغلی سیونج محمد سلطان آنینک اوغلی عباد الله
تقی بیر اوغلی عرب محمد خان که فقیر نینک آتام تورور آنینک اوغلی
اسفندیار سلطان حاجی محمد خان نینک ینه بیر نیرهسی محمد ابراهیم
سلطان نینک اوغلی حاجی محمد نینک ینه بیر اوغلی محمد قلی سلطان
بارجاسی اوج اوغول تورت نیرهسی عبد الله خان بیرلان بخاراغه کیتدی
پولاد سلطان نینک اوغلی دین محمد خان نینک نیرهسی عبد الله خانغه
مرونی پیشکش قیلغان لولی بجه بولار نینک بارجاسی اون بیر تورا عرات
کیتدی لار شاه عباس ماضی قاتیغا پولاد سلطان یاشیم بیتیشکا بیتکاندا
کافر ابیحینه نیچوک بارابن من بیر تتک کسی من منی عبد الله خان نی
اوجون اولتورور تیدی تقی قایتب عبد الله خان قاتیغه کیتدی حاجی
محمد خان قاتیندا اوج مینک کسی ابردی بارجالاری اولار یغه قایتدی
بخشی و بیان حاجی محمد خان بیرلان بوز الیک کسی کیتدی عبد الله خان
بخاراغه بارغاندین سونک پولاد سلطان نی قولچی آتلی اوغلی بیرلان
حاجی محمد خان نینک اوغلی محمد ابراهیم سلطان نی (تیبور سلطان نینک
اوج اوغلی محمد سلطان قادر بردی سلطان ابو الحیر. K) سلطان نی محمود
سلطان نینک تورت اوغلی محمد سلطان و علی سلطان و عرب سلطان و
آق بابا سلطان محمد امین سلطان نینک ایکی اوغلی شاه علی سلطان و

(* اولاردین

شاه

هیچ قحان آغریشاغان قریتناش میز اورکنجینی ییزکا میریب کیتار اگر بیرماسا
آلیب بارور هر قایسی میزغه اورکنج دین وزیردین آرتیق ییر بیرور حاجی
محمد خان اوغلانلاری بیرلان تیرک تورغاندا ییزکا یمانلیق قیلماق کونکولیندا
بولسا تقی قیلا ییلماس خلق کوپ زور قیلیب تورورلار تورا تیکان بی
دولتلار نینک بریسینه خلق نینک سوزی معقول بولمای تورور آنت
ایحیب اولتورغاندا بیکیتلار هجوم قیلیب کیلیب تورورلار سلطانلاردین
رخصتسیز بیکلانی. توتالی آیتب آق سقاللارلار منع قیلیب قابتاریب
تورورلار بیکلار نینک آنتینه اینانیب تورورلار (تورا R.) و قرا باریب
عبدالله خاننی کوردیلار تورالارنی داد خواه بساوللار و هم ساغرج
حاکمی ایردی ایشیم بی تیکانکا تاپشوردی اوزبکننی سہسالاری خواجم
قلی قالماقغه تاپشوردی خواجم قلی اوروق اوروقنی ابو ابونی خطغه
آلدی اون ابولکننی بیکرہه ابولکننی بیر دولت مند کفیلکا (۱) بیردی تقی
محصل قوپرب سوردی اورکنج بیرلان وزیرنی ساری اوغلان تیکانکا بیردی
و خیوقنی دورمان منکلیش بی کا بیردی و هزار اسبنی اوزی کا نوکر
بولوب بودوکان بیر خواجه بار ایرکان دور هزار اسب نینک کروک تیکان
بیرکندیندن آغه بیردی کاتنی اورکنجینی ترکان نینک بیات R. ۲)
اوروقبندین اوزی نینک ملا ابامی بار ایرکان دور آغه بیردی تقی
تاریخ هجری مینک تقی ایکیدا ییلان ییلیندا اوکنج
پورتینی آلیب قایتب بخاراغه کیتدی بولاد سلطان

(۱) دولت مندکا کفیلکا (۲) سارت

علی آتلی اوغلی بار ایردی ییلی معیوب اولتورغاندا و یوروکاندا تون ایچیندا معلوم بولماس ایردی آتغه منیب یوروسه درد قیلور تقی یوروی یلماس ایردی بارجالاری نینک تیلی اول ایردی عبد الله خان باریب قبادی بیر آیدین سونک کشی ییاردی بابا سلطان نینک قیلغان ایشینه اچقلانیب کیلیب ایردیم اول موندا یوق قریقتاش من سیزلار نینک قیلغان کناهنکر یوق منی کیلیب کورونک تیب سلطانلار کنکاشیلار تقی ییری میرینه آتدیلار عبد الله خان بیرلان ییز نینک آرامیزدا قان یوق و کینه یوق و تقی اولکیم حاجی محمد خان اوغلانلاری بیرلان خراساندا تیرک تورغاندا ییزکا یانلیق قلماس باریب کورکان بخشی تبدیلار تقی کشی قوشوب ییاردیلار ییکلار کیلیب آنت ایچسالار چغیب کورالی تیب عبد الله خان حسن خواجه نقیب و آتالیقی سرخین بی و دپوان بیکی سی محمد باقی بی و سمرقند حاکی حاجی بی و پروانچی سی دوستم بی ارغون نی ییاردی بو ییشی سی کیلیب تحتہ پل اوستندا اولتوردی اون سلطان اتوز قرق قرا کشی بولار بیرله اولتوروب آنت ایچتی لار ییکلار دروازهغه کیلیکان وقتدا خلق آیتب تورولار بو کیلیکان کشیلار ایل نینک باشی و یورت نینک مداری تورولار عبد (الله) خان بولار نینک بیرسی نینک تیرناق بی تمام اورکنجکا میرماس توتالی کشی لار نینک قولینه خط بیرالی ییز بولاری دشمنلیق اوچون توتقانیز یوق عزت و حرمت بیرلان سفلامز هر قاجان اولار دولت بیرلان بخاراغه باریب توشالار ییز بو بیکلارنی اوزاتالی تیکالی علی سلطان آیتب تورولار بونی سوز تورورکه سیزلار آیتا تورورسیر عبد الله خان بیرلان

بیج

رعیت مندین قالسون* تیدی کیجه توروب سحر آتلانیب پولاد سلطان نینک
کیندین کیتدی ایدی پولاد سلطانی آینالی کیچ پشین وقتیندا خیروقدین
کشی باردی خواجهقلی قوش بیکی کیلیب شهرکا کیردی تیب کونکلارینه
یمان کیلمادی بوریلارنی ارابهلارغه محکم باغلاب تاوقلارغه دانه وسو بیرماک
بیرلان بولدیلار ابرتا. کوچی لار اولوغ چاشت بولغاندا آلمه آتیشقان قلعهسینه
باردیلار شول وقتدا قراول کیلدی جاو ییتدی تیب اراهنی بیر یرکا
بیغدیلار تقی آلدیندا یساو یسادیلار جاو یساب کیلدی تقی اوروش
سالدی کشین ارابه دین و مال دین چیقارا بیلمادیلار اندک اوروشی تقی
قاچیلار کوپ مالغه بولدی کشی توشرا بیلمادی پولاد سلطان نینک
(اوغلی) قولچی سلطانی تیرک توشوردی آدین اوزکا سلطانلار بارچاسی
قاچیب وزیر باردیلار بیر آت یر قیچی ایکی کون تورغاندین سونک
وزیر سلطانلاری آتدی عبد الله خانغه یز هیچ یمانلیق قیلغانیمز یوق
حاجی لار نینک و کاروان نینک مالین آلیب یمانلیق قیلغان کشی بابا سلطان
تورور مونی ایچیمزدا سقلاماغالی تیب قوالادیلار آتاسی پولاد سلطان
ایکی ابنسی حمزه و پهلوان قلی تورتسی حاجی محمد خان نینک کیندین
درون باردیلار محمود سلطان نینک تورت اوغلی و ایکی نیرهسی تیمور
سلطان نینک اوج اوغلی اورکنجیدین حاجی محمد خان اوغلی محمد ابراهم
سلطان ایوی بیرلان کوچوب وزیر کیلدی آنینک بیرلان اون تورا کچیکلارین
آتماین بولار نینک بارچهسینه باش بولوب تورغان محمود سلطان نینک

(* قالسون

ابوی ابلی بیرلان کوچوب باردی تقی خیقودا اولوغ بیغین قیلدی
ایرسا عبد الله خان تورا بیلمای قایتب کیتدی حالا هم بولسا شونداق
قیلماق کیراک تیب خیقوغه کوچتی تمام اوزبک سلطان بیرلان کوچوب خیقوغه
کیلدیلار ایکی کون تورغاندین سونک بیری بیرینه اینانا بیلمای حضرت
پهلوان آنینک مزارلارینه باریب قرآندین آنت ایجتی لار مومینک بیرلان هم
بیری بیرینه اینانا بیلمای خیقودا بیغین قلیب برکیب توروب بولماس
وزیرکا بارالی تقی کوچمیزی بیر قیلالی بیغین بیر بیردا بولسون تیب
ایرتا بیرلان توروب تیمور سلطان نینک اوج اوغلی پولاد سلطان تورت
اوغلی بیرلان بارچه نوکر خلقی ارابه بیرلان توپغا بارا تورغان دیک
نماز وقتیدین کوچدیلار توش قایتغاندا دروازه دین ارابه نینک سونکی
چیقدی بوریلارینی یوکلای تاوقلارینی ارابه نینک کوتیکا باغلاب کیتدیلار
ایکی مینک ایولیک کوچ نینک آلدی پشیندا سونکی ایل باتغاندا زه اربقی نینک
آیاقینه باریب قوندیلار خواجیقلی آتلی عبد الله خان سبهسالار قیلغان
قلی اوج مینک کئی بیرلان ارابه نینک کینی نینک هنوز قراسی اوزولمای
ایردی خیقوغه کیلیب کیردی تقی دروازه کیلدی جار چاقرتی قالغان
اوزبک بیخنی و بیان بارچاسی کیلسون انعام میراین بیخنی لارینه خاندین
سرحد آلیب میراین یمانلارین نوکر قیلاین تیب خلق بیغیلیب باردی
بارچهسی نینک آتین خطغه آلدی تقی آتدی سحر آتلانوزمن خاندین
امیدلی کئی جانیندین و مالیندین امید قیلغان کئی خواه اوزبک و خواه

(*) کبلا

رعیت

محمد خان قاتیغه کیلدی عبد الله خان اول کیلکاندا مرو و آیورد و
نِسای و باغ آبادنی آلدی دروندا حاجی محمد خان نینک اوغلی عرب
محمد خان که فقیر نینک آتام بولغای اول قالدی دروندبن اوزکا حاجی
محمد خان قولیندا خراسان دین ولایت قالمادی عبد الله خان فایتب بخانا
قیشلادی اورکنج اوزبکی نینک آغزی آلا بولدی یاریسی عبد الله خان
کیلدا اوروشالی تیدی یاریسی آیتدی نی اوچون اوروشامیز عبد الله خان
کیلدا بوزولوب بارورمیز تقی یخشمیز بیک و یمانمز نوکر بولورمیز حاجی
محمد خان ابل نینک اوروشامیز بیلکان دین سونک محمد ابراهیم آتلی
اوغلین اورکنجدا قویدی و سیونج محمد آتلی اوغلی نی آبنک ایکی اوغلینی
و محمد ابراهیم نینک پیر اوغلینی و اوزینه تعلق نوکرینی آلدی تقی درونغه
عرب محمد سلطان قاتینه بارورمن تقی بهاری بیرلان نساینی چاولارمن
تیب اولوغ چله نینک امچیندا اورکنج دین چقیب کیتدی اول وقتدا هزار
اسدا تیمور سلطان نینک اوچ اوغلی بار و خیموقدا تور ت اوغلی بیرلان
پولاد سلطان بار اورکنجدا حاجی محمد خان اوغلی محمد ابراهیم سلطان
بار وزیردا محمود سلطان نینک تور ت اوغلی و ایکی صداق باغلاغان
نیرمسی بار ابردی کچیک چله بولغان دین سونک عبد الله خان کیلدی
تیکان آوازه بولدی خیموقدین اوز و هزار اسبدین اون کشی داروغان
آتاغه قراوللیقغه بیساردیلار حوت نینک اولی کونی اوزکاسینی آلدوروب
اوچ قراول قاجب کیلدی بو خبرنی ایشیکان دین سونک محمد سلطان آیتدی
عبد الله خان موندین برون کیلکاندا آتام هزار اسنی تاشلاب خیموقه

پادشاه اورکنج باشقا پورت مینک نوکریم ایرماس تبدی آندا حاجی
 قوطاس آیتدی تانکلا تنگری قاضی بولوب ییغیر شفاعتی بولغاندا سنی
 توتوب یوکونورمن دا آیتورمن خدایم حاجی محمد خان نینک کوچی
 عبد (الله) خان نینک بر نوکربندین آرتیق ایرماس ایردی عبد الله
 خان نینک کوچی بیتار ایردی ایریندی تقی باریب مینک حقمی آلیب
 میرمادی دیرمن خان آیتب تی بیر اولوغ یبردین توتدونک* خوب
 خوب قولیمزدین کیلسا قیلالی تیب تی اوچونجی سبب اولکیم اوانش
 خان نینک نیره لاری نینک بارجهسی اولدی ابول خان نینک لولی دین
 توغان بیر نا معلوم اوغلی قالدی مرو بیرلان آیورد آنغا تعلق ایردی
 حاجی محمد خان نینک اینی لاری نینک اوغلانلاری هر بیلدا مرونی
 چاپوب حیف مرو بو لولی بیجه کا تیب کوپ ازار بیردی لار نورم خان
 ازار جیدامای عبد الله خان غه کتدی بو خیال بیرلان کیم خطبه نی حاحی
 محمد خان آتینه او قوماسام عبد الله خان آتینه او قوغلین مرونی منغا بیرو
 تقی قایتا بیارور تیب عبد الله خان نینک اوغلی عبد المؤمن خان دین
 محمد خان نینک قیزیندین توقان ایردی بو نستی هم بار نورم خان باریب
 عبد الله خان نی کورکاندین سونک عبد الله خان آتلا نیب مرو کیلدی
 مرو نینک اوزبکینی بخارا غه سورماک کا کسی تعین قیلدی مرو غه ایکا
 بولدی نورم خان غه ایچکان شرابی خمار قیلدی کیفیت نینک غلط خیالی
 معلوم بولدی بیر کیجه بیکره اوتوز کسی بیرلان قاچیب اورکنجکا حاجی

(* تونونک

محمد

قبول قیلدی بو کوندين سونک بیری بیریمیزکا یانلیق قیلاغالی تیدی تقی قاتب بخاراغه یوروی بوردی عبد الله خان نینک کیلکانی نینک ذکرى بو کیلماک لیکنه اوچ نمرسه سبب بولدی بیرسی اولکیم عبد الله خان نینک آواز هسینی ایشیب روم پادشاهی ساله شاه تیکانی ایلمچی قلیب بیاردی من بو طرفدین بولایین عبد الله خان اولطرفدین بولسون تقی شیخ اوغلینی اورتا بیردین کوتارالی تیب عبد الله خان ساله شاهنی یخنی سیلاب قاتاردی کیلکاندا هندوستان یولی بیرلان اوچ ییلدا کیلیب نی ساله شاه آتور موندین اورکنج بارابن آندین ترکمان باریب کییکا اولتوروب شیروان بارسام استانبول بو یولدن تورت آیلق بیری تورور تیب اورکنج کیلدی حاجی محمد خان نینک اوغلی محمد ابراهیم سلطان بارچا مالینی آلدی رومغه بیتکودیک خرجی بیزدی مقیشلاقغه بیباریب شیروان کیسینه سالیب بیاردی عبد الله خان مونی ایشیب یان آغردی و تقی اولوقتا شیروان روملی قولیندا ماوراء النهر نینک حاجی لاری و سوداگرلاری قیزلباش بوزین کورماکالی تیب اورکنج اوستی بیرلان مقشلاق باریب کییکا اولتوروب شیروان بارا تورغان عبد الله خان اورکنجکا کیلاس دین بیر ییل برون حاجی قوطاس تیکان کوپ حاجی لارغه و کاروانغه باش بولوب خیقو کیلدی پولاد سلطان نینک اولوغ اوغلی بابا سلطان بارچه مال لارینی آلدی تقی پیاده بخاراغه قوالاب قویا بوردی حاجی قوطاس عبد الله خان آتلانغاندا باریب بوکونوب عرض قیلور آندا عبد الله خان آتور حاجی محمد خان مندای

هزار اسبدا ابردی آتلاندی تیب خبر کیلکاندین سونک تیمور سلطان
کوجوب خیقو کیلدی هزار اسب نینک اوزبکین و سارتین قباناقدین
یوقاری اولتورغان اوزبکنی و سارتنی بارچاسین خیقو غه کیلتوردی
دروازه نینک آلدیندا اولوغ اور کیسدی اورکنج خلقی اورکنجدا وزیر
خلقى وزیردا قبالی صحرادا اولتورغان اوزبک مینک ابولیکی و ایکی
مینک ابولیکی هر قایسی سی بیر برک بیردا چیب قیدی هر کوندا
حاجی محمد خان غه بیر کشی پیساردیلار تقی اولتوردی لار عبد الله خان
فلانچ کیلدی قراول لاری نینکی اریقدا تورار ابردی اون کون تورغاندین
سونک حاجی محمد خان کیلادی تیب خراساندین کشی کیلدی ایشیب
چنین و بالغانین یلا بیلمادی تقی الیک کشی نی پیساردی نوخواست
بارینک آندین سونک قوم قلعه بارینک آندین اسم محمود آتاغه بارینک
تقی تورونک اگر حاجی محمد*) خان نینک کیلا تورغانی راست بولسا
چریک دین قایتغان کشی اوچرار آلیب کیلینک اول کشی لار اسم محمود
آتاغه بارورلار کات نینک جغتای لاریندین آلتی کشی یولوقور آتی عبد الله
خان نینک آلدیندا آلیب کیلور خان خبرنی سوزار کاتلی لار آیتور حاجی
محمد خان نسای دا ابردی سیزنینک کیلکان خبرینکر باردی شول کونی
آتلاندی تقی ایلخاب کیلا بورور خاندین نیز پیشگاه دین آیرلوق تونا کون
خان اورکنج باریب نوشتی بو خبرنی ایشتکاندین سونک عبد الله خان
کشی پیساردی پولاد سلطان بیرلان تیمور سلطان غه یاراشالی تیب بولار هم

(* محمود

قبول

خاننی آنلاندوروب کلتوروب خیوق بیرلان هزار اسب آراسیندا عید
خان بیرلان اوروشتوروب باسماقلیقغه سبب بولغان حاجم خان ایردی
ایکنجی عید خان نینک بیکلارینی اولتورمای عید خان آلدینه آلیب
باریب آناسی نینک آقاسی قال خان و آناسی اقاطای خاننی اورکنج
اوزبکیدین بیر ایولیک قوبمای نارچاسینی کوچوروب کلتوروب بوزولغان
اورکنجینی توزاتب پورت قیلغان حاجم خان ایردی اوجونجی آناسی نینک
اولکانین ایشیب خراسان نینک باغ آباد تیکان ولایت دین ایلغاب
اورکنج کیلیب آناسینی اولتورکان یونس خان نینک اوغلی قاسم سلطاننی
اولتورکان آناسی نینک قانینی اوج آغ قوبماغان حاجم خان ایردی
اورکنجدا ایش سلطاننی اولتوروب و خیوقدا دوست خاننی اولتوروب
آق کیزنینک بیر کنجینی علی سلطان و اوج کنجینی اوج اینسی توتوب
حاجم خاننی اورتا ییردا اولتورتوب اوتوز توقوز یاشینه بیتکاندا
بیلقی بیلندا تاریخ توقوز یوز آتمیش ییشدا* اورکنج ولایتدا خان
کوتاردیلار حاجی محمد خان نینک خان بولغانیندین
تا وفات تابغانیغاچا حاجی محمد خاننی خان کوتارکاندین سونک
توقوز بیلدا علی سلطان اولدی حاجی محمد خان اورکنج آلدی محمود
سلطانغه وزیرنی یردی بو واقعاتدین بیر نیچه ییل لار اوتکاندین سونک
عبد الله خان لشکر تارتیب اورکنج اوستیکا کیلدی اول وقتدا حاجی
محمد خان خراسان باریب ایردی پولاد سلطان خیوقدا و تیمور سلطان

(* توقوزدا

بیرلان اناسی بیر ابردی عقللی قلیقولی صرفهلی و سرانجاملی و دنیالیقغه
 قولی قشق ملالار نینک و درویشلار نینک و شیخلار نینک صحبتینه مایل
 همیشه مسئله سورغان نقل مشایخه قلاق سالغان حسابدان رعیتدین
 آلا تورغان و نوکرکا بیرا تورغان مال نینک بارچاسینی یادبندا ساقلاب
 یلا تورغان او قوماغان آندا ق هم بولسا کون و آی و ییل نینک حسابی
 اون ایکی بزج و ستاره و لشکر و رجال الغیب نینک حسابین یلا
 تورغان شونداق ایرکان دور حاجم خان نینک ذکرى آمنک
 خان نینک اوغلانلاری آرقادین اورکنج کیلکاندا اقاطای خان صداق
 باغلاب کیلکان بیکیت ایرکاندور کیلکاندین سونک ترکمان نینک
 رعیت چیلیک نی قبول قیلغانیغه دخل قیلما قبول قیلماغانی نی چابارلار
 ایرکاندور اقاطای خان باریب کوللانک ایلینی جابوب تی آندا جاقرلار
 تیکان اوروقی نینک اون بیکی نینک قیزی توشوب تی آنی ایوکا آلیب
 کیلکاندین سونک اقاطای خان نکاح قیلیب آلیب تی خان نینک اول
 ضیفه دین اوغلانی کوب بولوب تی آنچه تورغانی حاجی محمد خان و محمود
 سلطان اوچ قیزی اوزاتیب تی تاریخ توقوز یوز اوتوزدا لوی ییلندا
 دنیاغه کیلیب تی اوچ قیلغان ایشینی اول آبتدوق موندا هم آیتالینک
 عیید خان اورکنجی آلیب ایلینی ماوراء النهرکا ایلیکاندا اوزی نی کسی کا
 ییلدورمای سعد الدین بیرلان قاجیب دروندا دین محمد خان (*) قاتینه
 باریب آتلانیب یورت طلب قیلماق کراک تیب کینکاش بیریب دین محمد

(*) سعد الدین دروندا محمد خان

خاننی

یقا. یلمای توشوم بیر قوی اولتوروب کلتوردی آنینک اوچه سینی آنامغه
 آلیب کیلیم آتام سوردی بو نی ایت تورور تیب قاتیدا بارغان کئی لار
 آندیلار سلطان سیرکا چیقیب ایردی لار بیر بای تکلیف قلیب قوی
 سویوب ایردی بو آنینک اوچه سی تورور شونداق تیکاج آتام قاجچی
 آلیب کیل تیدی تقی. مینک یاشیم الیک کا ییتیپ تی هنوز کجا کئی ایوینه
 توشمای من سین *) اون بیش کا ییتمای کئی ایوینه توشوب قوی نی بیسانک
 ییکرمه کا ییتکان دین. سونک ییلتی بیر سین سین دین نی کورسا نوکرلارینک
 شونی قیلور تیدی تقی کئی کا توتوروب اوز قولی بیرلان یوز قجچی اوردی
 یوزومدین قان روان بولدی آق تونم بار ایردی بارجا ییری قیزیلقان
 بولدی آدین سونک قایتب کورنش خانه دین چیقیب بارا ایردیم اولوغ
 آقامیز حاجی محمد خان اوچراب امان مو سین تیمور نی حالینک بار
 تیدی واقعاتی بیان قیلدیم خوش قلیب تی یخشی قلیب تی آتاک
 یوزینک نینک قانین بوما بو آق تونونک نی چیقاریب ناشلاما صباح ایرتا
 کیلیب آتاک نی کور تیدی من آندا قیلدیم آتام اول نصیحت ایتدی
 سونک قیلغان ایشنه پشیمان بولوب عذر ایتدی تقی ترکان نینک تیوه چی
 اوروغینی بیردی سینک اینجینک بولسون تیب اول وقتدا تیوه چی بیش
 آتی مینک ایولیک بار ایردی شول کونی خدای تعالی نی کواه قلیب
 آنت ایجیب من اولکونجه کئی ایوینه توشایین اگر بیلسام نوکرلارین
 هم توشورمایین تیب محمود سلطان نینک صفتی حاجم خان

(* من

نیقیلب بیچکی پاره پاره بولوب تی بو مقدار آیتوق بیتار اینیسی تیمور
سلطان نینک صفتی عقلی آز سوزی بی نمک اما قیلغان
ایشلاری نینک بارچاسی بخشی جاوغه بهادر عادل تا اولکونجه کئی
ایوبینه مهمان بولوب آش بیمای دور میر کورت هزار اسبدین آقاسینی
کورکالی خبیوقغه کیلیب تی پولاد سلطان نینک آتالیقی اویغور ایندی بای
تیکان پولاد سلطان نینک آغیزی تیلی و اختیاری تورا قیلیب یوروکان اول
ایوبیندا کوپ آش و اسباب و کوپ پیشکش لار یسیغین قیلیب تیمور سلطان
آقاسی پولادنی کوروب قایتقاندا سلطان نینک آلدینه چقیب میر تار کوجه دا
یوکونوب ایوبینه چاقرب تی سلطان آت اوستیندا هیچ جواب یرمای
توروب تی ایندی بای ایماک قیلغان میر قاری قلونک من بو وقت غاچا
کئی ایوبینه توشماکانینک نی بیلورمن منی اوزکا خلقدین آرتوق سیلار* تیکان
امیدیم بار یراق داغی و یووق داغی آنتقای تی تیمور سلطان هیچ کئی ایوبینه
توشماس ایردی ایندی بای نینک ایوبینه توشوب آشین ییدی تیکای لار
تیب تی قیش کونلاری ایرکان دور سلطان نینک اوستیندا زربفت ناشلی
آتون توکله کیش پوستینی بار ایرکان دور چیقارب رکاب دارینه اشارت
قیلیب تی اول آلیب آتالیق آرقاسینه سالیب تی آتینی قاجیلاب یوروی
یریب تی تیمور سلطان آیتور ایرکان دور اون یش یاشیمه یتکاندا میر
کون یش اون ییکیت برلان آتلا نیب وزیر نینک اورو دروازه سیندین
چقیب سیر قیلیب یوروب ایردیم میر اولغه کیلیم ایو ابکاسی میر زمان
آتدین توشوب آتلا نینک تیب ایوبینه تکلیف قیلدی اول کئی نینک خاطرین
یقا

و تقی اولکیم عبد الله خان اورکنچ یورتینه اوج کیلدی اول کیلئاندا
آلا بیلما یئکی اریقدین قاینب کتدی عبد الله خان یئکی اریقدا
تورغان دا یاش ییکیت بیش یوز کئی باقیب تورمالی بو کون جاو نینک
قراولی بیرلان شوکوملاشالی تیب آتلا نیب کتیب تورورلار پولاد سلطان
من هم بارورمن تیب آتلا نیب تی اینسی تیمود سلطان یاش اوغلانلارغه
قوشولوب قیدا بارورسین تیب منع قیلیب تورور بارچا یئکلار هم منع
قیلیب تورورلار قبول قیلما ی کتیب تی اول باریب قراولار بیرلان
اوروشقاندا غالب کلیب تیلار اوروش قیزغاندین سونک آیرلا ییلمادیلار
جاو نینک کوماکی کوپ کیلیب تی قاچیب تورورلار پولاد سلطان بارچادین
ابلکاری قاچب کیلیب آتدین توشوب خیقو نینک دروازه سیندا بوساغا نینک
اوستینه منیب توروب قلاچینی یایب کیلور بولسانک کیل جاو شهرکا نیچوک
کیرارسین ایمدی تیب فریاد قیلا (تورور) ایرمیش اوج ضعیفه سی بار
ایرکاندور اولوغی نینک آتی عزیز خانیم ایلبارس خان نیره سی اول کونی
آنینک ابونیه کیلیب تی تقی ضعیفه لارغه اوزینی تعریف قیلیب تی بو کون
جاوغه (آندا ق اوروشتم مونداق اوروشتم ایمدی صباحدین ناری R) آندا ق
قیلورمن و مونداق قیلورمن تیب عزیز خانیم بو سوزلاریغه یات ضعیفه لاردین
شرمنده بولوب اولتورغان ایرکاندور عزیز خانیم قویونک ایمدی تیب تی
سلطان نینک قهری کیلیب سوکوب تی خانیم جواب بیریب تی آندا بوق
ییا مکهنج تیب تی خانیم مکهنج نینک ایری قبان بولور تیب تی تقی
چوب مالنی کوتاریب حواله قیلغاندا توروب قاچا بیریب تی بلند صفه دین

سلطان نینک صفتی بولاد سلطان عفلسر و غیرت سز تنک کئی
ایردی بیز کچیک ایرکاندا آندین کوب نیمرسه لار نقل قیلورلار ایردی قیلغان
ایشلاری خلق ایچیندین اوتوب بولوب کیتاسون اوج تورتنی نقل قیلالی
آنینک ایکی عادتی بار ایردی بیرسی سوزلاکانیندا بیر سوزنی آیتور تقی
کینیندین شلق رو دیر ایردی و تقی بری ایکی کچیک بارماقینی یوموب
اودتا بارماقینی باش بارماقی نینک اوستیندا قویوب ایکی کچیک بارماقینه
اوروب شرق شرق آواز چیقارور ایردی نیچوک کیم منجره لار و معرکه لار
قیلور ایردی * K.) ایکی قولینی شونداق قیلیوب شلق رو دیر ایردی
هر قیلغان ساین بیر شلق رو دیر ایردی بیر کرت سوردیکیم خراسانغه
کاروان کینا تورغان بارمو دیب کاروان تونا کون کیتدی تیدیلار بیر کئی کا
حکم آیتدی بار تقی کاروان نینک بارچاسینی قایتاریب آلب کیل اول
کئی ساغچه قودوقیندا کاروان نینک کینیندین ییتیب قایتاریب خیوقفه
آلب کیلدی اول مسلمانلار نینک کونکلینه بو معقول بولدی کیم الله
سلطان خراسان بیرلان جاو بولا تورور یوق ایرسه اگر اوزکا ایش اوچون
بولسا بیز نینک بیریمزنی قایتارماق کیراک ایردی کاروان خلقی نینک
بارچاسین سلطان آلدینه آلب کیلدی لار سلطان یوزلارینه باقیب قوللارینی
شرق شرق ایتب منغا بیر بیتی پاکی شلق رو تورت بیش کرت شونی
مکتر آیتدی کاروان خلقی توشادیلار سلطان نینک نوکلاری آیتدی منغا
بیر (بیتی) پاکی کیتور اوزکا نیمرسه کیراکاس دیتورلار بارینک کتینک

(* معرکه کبرلار قیلور

و تقی

اوغلانلاری نینک ذکری آتی اوغلی بار ایردی اولوغی حاجی محمد خان ایکنجی محمود سلطان اوچونجی پولاد* سلطان تورتونجی تیمور سلطان بیسینجی الله قلی سلطان آلتیلانجی سلیمان سلطان الله قلی بیکر مه ایکی یاشیندا اولدی سلیمان اون سکر یاشیندا اولدی محمود سلطان قرق یاشیندا اولدی آتی اوغلی قالدی اول محمد ایکنجی امین اوچونجی علی تورتونجی محمد امین بیسینجی عرب آلتنجی آق بابا امین بیرلان محمد امین آتاسیندین سونک اولدیلار قالغان تورتیسینی و محمد سلطان نینک ایکی اوغلی بار ایردی کدخدا قیلغان اولوغی نینک آتی شاه علی و کجیکی نینک آتی شاه بخت اول ایکی سینی بو تورت اغولدین بولغان اوچ تورت یاش اوغلانلاری بار ایردی بیر یاشار و ایکی یاشار بارچاسینی عبد الله خان شهید قیلدی علی سلطان و عرب سلطان نینک ضعیفه سی حامله ایردی اول ایکی ضعیفه گه کسی تعین قیلیب ساقلادی بیر قیز توغوردی آتی قوبا ایردی و بیر اوغول توغوردی اوشول کونی اولتورتدی تیمور سلطان قرق یاشیندا اولدی اوچ اوغلی بار ایردی اولوغی محمد سلطان ایکنجی قادر بردی سلطان اوچونجی ابو الحیر سلطان اوچسینی هم عبد الله خان اولتوردی پولاد سلطان نینک تورت اوغلی بار ایردی اول بابا سلطان ایکنجی حمزه سلطان اوچونجی قوربیجی سلطان تورتونجی پهلوان قلی سلطان پولاد سلطان نی اوچ اوغلی بیرلان عبد الله خان شهید قیلدی پهلوان قلی سلطان آتاسیندین بیش ییلدین سونک اجلی بیتیب اولدی پولاد

(* فولاد

توروب چهره‌نی کيلتورتوب بير اولوغ يغاچنی كومدوروب چهره‌نی آستوروب
جانى چقاندین سونك كتيب تى سلطان نينك ايكي اوغلى بار ايردى
اولوغى نينك آتى اسكندر و كچيكي نينك آتى سنجر
اسكندر آتاسيندين آتى آيدین سونك اولدى سنجر ديوانه ايردى آندا ق هم
بولسا نايان قل محمد بى ايمكك ايتكان ايكام نينك اوغلى دى تيب نسايدا
پادشاه قىلدى سلطاننى سكر كوندا بير كورنشكا چقارور ايردى تاكشى
احوالنى ييلماسون تيب كاه اوزى سلطان قاتىغه كريب قاتىب چغيب سلطان
مونداق تيديلار و آنداق تيديلار تيب آيتور ايردى كاه سلطان نينك
محرم لاريندين بيريسينه اوكراتور ايردى اول قل محمد بى اوزى نينك
مهمان خانه سيندا اولتورغاندا كيليب آيتور ايردى آتا بيك سلطان سيزكا بير
نيچه خدمت بيورديلار موني بيك پروانه بولوب ييتكورسون مثلاً فلاينغه
مينك تنكه انعام قىلديلار خدای قلىغه ييش مينك تنكه الله قلىنى شاهغه
ابلجى ليك كا ييبارسون (۱) تيديلار اول ييش كشىنى بى تعين قىلسون هر نيمرسه
كيم خزينه‌دا بولسا آيب بيرسون بولماغانين اوزكا بيردين آيب بيريب قيمتىنى
ديواندين حواله قىلسون فلان علمنى (۲) خدای نظرغه بيرسون تيديلار قل
محمد بى نينك سنجر سلطان نينك حقندا قىلغان ايشلارى نينك قايسى بيرين
آبتاينين اوزكالارنى مونينك بوزيدین قىياس قىلونك بيكرمه ييش ييل اوشبو
روش بيرلان سنجرنى پادشاه قليب اولتوردى آندین سونك سنجر اولدى نسلى
قالمادى حاجى محمد خان باشليق اقاطباى خان نينك

(۱) بارسون (۲) علمنى

اوغلانلارى نينك

آنکه در دهسر نام او فاش است از دم آفتاب شمشیرش
شاه طهماسب همچو خفاش است رفت آن شه زعالم و اکنون
هر طرف فننه ز اوباش است سال تاریخ فوتشان کفتم
ده کم از قاتل قزلباش است **علی سلطان نینگ ذکر**
علی سلطان بخشی کشی ایردی حاجم خان آیتور ایرکاندور یادکار خان
زمانیدین تا بوچاق غهجا علی دای کشی توقانی یوق قیقلی آغزی آرو
جاوغه بهادر و جوانرد و صرفهلی سرانجاملی نوکرنینگ احوالینه بخشی
قرای تورغان عادل سیاستلی بوینی برک حیاسی حد دین نهایتدین زیاده
بوغایتدا کیم اولوب بارا تورغاندا آتالیقی آتا بای تیکان جانی بارمیکان
یوق میکان کوراین تیب قولینی یورقان نینگ آستینه سالیب آباقین توتوب
تی اولوب بارا تورغان کشی کوزینی آچیب آیتب تورور اولماسدین برون
آبروینی و حیامنی کیتاردینک عدالتی مونداق کیم خراسان آتلانیب بارا
تورغاندا توغچی نینگ آتی یوقالیب تی لشکر کوچکاندا اینیسی آتینی ایزلاماک
اوجون پورتغا قایتب بارغاندا بیر قوشدا قوچقار نینگ کلهسی یاتقان ایرکان
دور آلیب یانینه بغلاب تی قایتب لشکرکا کیلکاندا بیر کشی تانیب دعوا
قیلب سلطانغه یوکونوب تی اول کشی یورتدین تاپتوم دیب تی قوچقار ایکاسی
همین زمان قوشیندین آلدیم تیب کلهنی آلیب کیلیب تی سلطان تیوه نینگ
جهازبندین آستورتوب اوتورتوبتی بیر کرت سلطان آتلانیب فالیز نینگ
کناریندین اوتوب بارا تورغاندا بیر چهره آتدین توشوب ایک قاون آلیب تی
قاون ایکاسی یوکوروب باریب سلطانغه عرض قیلیب تی سلطان شول بپردا

بیش آلتی مرتبه شونداق قیلغاندین سونک اوروش کرم بولدی اوزبک نینک
بارجاسی توشلی توشیندین اوروشا بیردی ابا بیک قیزلباش نینک آرقاسینه
ایلاندی اوزبک یوروب اوروشا اوروشا یساوغه ییتدی ابا بیک آرقاسیندین
اوزبک پیاده آلدیندین الله الله تیب قیزلباشغه آرالاشه قالدی تاب کیتوروب
تورا بیلمادی قاچتی تیموه قوشینی پیاده آلدی تقی قایتب کیلیب آتلاندی دا
قیزلباش نینک سونکینه توشدی کون باتقونجه قاودی قیزلباشدین بدر خان
باشلیق آز کشی قوتولدی سلطان نینک میر آخوری آتور ایرکاندور سلطانغه
کیلکان آت نینک توقوزدین بیرین آلور ایردیم من یتیمی یوز آت آلدیم
اوزکا اولجانی موندین قیاس قیلنک بو واقعاتدین اون بیش اون آلتی میل
اوتکاندین سونک اورکنجین کوز نینک باشیندا آتلاندی خراسان نینک خنجد
جلاکاسینه باریب قیشلادی بو تیت بیرلان کیم بهار آتلانیب باریب عراقتی
چاپاین شاه طهماسب کیلسا اوروشاین اولوغ جله نینک ایچندا ابکی
باغرنی نینک اورتا بیرینه کوبدورکی چقدی مونی کسیکا آیتمادی کوبدورور
وقت اوتکاندین سونک ییقیلدی خلق کورالی تیکاندا کورساتمادی آنینک
اوچون حیاسی آنداغ غالب ایردیکیم طهارت قیلغانینی هیچ کسی کورکان
ایرماس ایردی آخر خلق آیتدیلا تونونکرنی کسب کورالی آغا هم رضا
بولمادی زور بیرلان بویونینی چاک قیلدیلا تقی کوردیلار اوت قوتوری
وقت اوتوب تورور داغ قیلدیلا فایده قیلمادی حق رحمتی کاکیتی تاریخ
توقوز یوز یتیمیش آلتی دا سغیر بیلندا فرق باشیندا ایردی سلطان نینک
تاریخینی بیر شاعر نظم قیلیب تورور **قطعه** سرور خسروان علی سلطان
آنکه در

آتلارنى و تيوه لارنى محكم بغلاتدى اول وقتدا قىزلباش يىتېب كىلدى تىقى
 اوروش سالىدى هر يىردان بيش يوز و مينك توب توب بولوب چاپتى
 اوزبك پياده بوكوروب اوقعا توتا يىردى قىزلباش تورت اور* دين
 اوتا بيلمادى هر قچان قىزلباش چاپغاندا اوزبك قارشى بوكوروب اوروب
 قايتاردى هر قچان ملتغعه توتغاندا قوشغه كريب تيوه نىنك پناهندا بولوب
 اولتوردى قىزلباش عاجز بولدى اوغلى خلقى نىنك يىكى ابا بىك تىكان
 اون بىكى و ايل بخشيلارى اوچ يوز كشى يرلان سلطانى كوركالى كىلب
 ايردىلار لشكر نىنك اورتا يىرىنداغى توز يىردا آتلارين توتوب اولتوروب
 ايردى ابا بىك بارىب سلطانه عرض قىلدى اوروش برابر بولدى توردى
 سىزدا آتلى كشى بوق قىزلباشنى قاچغاندا قولماقغه قايتب بارىب يىرىندا
 تورا تورور منكا رخصت يىرىنك آتلانيب يىر طرفىدىن اوروش سالاين
 سلطان رخصت يىردى ابا بىك آتىنى منىب دروازه قوبغان يىردىن
 چغدى ابا بىك سلطان قاتىندىن رخصت آلب قايتغاندا اولتورغان خلق
 آتىدىلار مونغانى اوچون رخصت يىراسىز يىزنى آز كوروب قىزلباشغه
 قوشولماقغه بارا تورور سلطان آتىدى قىزلباش اون ابكى مينك كشى تورور اوچ
 يوزى آرتوق بولسون اوزى كىلكان كشىكا يىانلىق قىلماق نامردلار نىنك
 ايشى تورور من اوزومنى خدايغه تاپشوروب من ابا بىك آتلاندى تىقى
 قىزلباش نىنك يىر طرفىدىن اوروش سالىدى قىزلباشدىن زور كوركاندا
 اوزبك كا آرقا يىردى قايتا يىركاندا سونكىدىن بوروب آيب چاپا يىردى

(* كوز

نوکرینه اون آتی قوی بیرو ابردی اول ترکان نینک قویین اولاشتورور
ایردی 'یتماکانینه خراسانی چپار و آینک پنج یکنیدن بیرو ابردی
یریل آز کئی بیرلان اوغلی کولانکدین برات آلورمن تیب استراباد
باردی تقی نوکرلارین بیاریب برات آماقغه مشغول بولدی ایمدی
قیزلباشنی آیتالی شاه طهاسب هر ییلدا ایشتور ایردی علی سلطان کیلیب
فلان ولایتی چاپتی تیب تغافل قیلور بو ییل قیش بدر خان تیکان میکینه
حکم قیلدی اون ایکی مینک قورچینی آل تقی خراسان بار هر قچان
علی کیلسا آینک بیرلان روی بروی بول اما بو سوزنی کیشکا آیتا تا علی
سلطان ایشتماسون آت اوستینه مینکاندا آیت تیدی بدر خان آنلانیب بسطام
کیلدی دا ایشتیدی کیم علی سلطان آز کئی بیرلان کیلیب استراباددا ترکان دین
برات آلیب یاتور هر نوکری یر ترکان نینک ایشکندا سلطان قاتیندا هیچ
کئی یوق تیب ابلخاب استراباد کیلدی قیزلباش نینک قراسینی کوروب
سلطانغه خبر قیلدیلاز قیزلباش اون ایکی مینک کئی سلطان اوچ مینک
کئی ایردی خبر ایشکان زمانی آنلانیب کورکان سویی نینک یقاسینه کیلدی
فقیر آمی کوروب منی ایکی لبی جار بولور بعضی بیرلاری یوز قری بولور
فلان کذر فلان کذر تیکان قدیمدا چاپب یساغان کذرلاری بولور بلند
جار نینک لینه لشکرینی توشوردی جار طرفینه کئی توشورمادی قوشی
تورت قات بیش قات حلقه توشوردی جار لیندین بیر اولوغ یول قویدی
قوش نینک تاشیندین آت یوکورا آلماسدای تورت اور* قازدوردی

(* کوز

آنلاری

و ناموس سبز و قورقارق* (کشی ایردی K.) بخشیلقدین آنغا خدای
تعالی ذرهجا نیرسا بیرکان ایرماس ایردی آئینک اوچون ساری محمود
دبرلار ایردی (کیم) آمَنک خان اولادیندا تا اوشبو وقتغهجا ایرکاکدین و
قیزدین شول تیتک دین اوزکا ساری یا آق غیر از کندم کون هیچ بولغانی
یوقتورور تمامی میر رنک بولغان تورور اول ناپاک میر کون کوپ خلق
میرلان بوزه ایچیپ اولتورغان ایرکان دور میر کشی کیلیب تورور مونا
جاو کیلدی تیب بارچا خلق آتغه یوکوروب تورورلار اول یوکوروب کیلیب
خملاردا تورغان بوزهنی بیچاق میرلان نشانه قیلا ایرمیش بوخم نینک
بوزهسی بو نشانهدا و بوخم نینک بوزهسی بو نشانهدا تیب ایو ایکاسینه
تاپشورا ایرمیش اول اولدی نسلی قالمادی (اوانش خان نینک K.) کچیک
اوغلی علی سلطان تاغ بویندا نسای و آیورد و (سو K.) بویندا اورکنج و هزار
اسب و کات آئینک قولیندا ایردی سو بویی تاغ بویی بو ایکی یورتدا
بولغان تورا و قرانینک اختیاری علی سلطان نینک قولیندا ایردی هر ییلدا
حوت نینک باشیندا اورکنجدین آنلانیب خراساننی چاوپ یابلاقلاردا
بایلار ایردی چاپا تورغان بیرلاری نینک جیتی ییل کوهرکی ۱) ترشیز
تربت و جام و خرکرد آغان ولایتلاری جورجان آئینک پای تختی ۳) کبود
جامه دیرلار جاجرم کرایلو استراباد لشکری قرق مینک کا بیتدی کوز
عقرب بولغاندا قایتب اورکنجنی قیشلار ایردی آتلانا تورغان کوپ
اوزبک نینک بارچاسی نینک آئینی دفترکا بیتب علوفه بیورور ایردی آیاق

۱) و قورقارق و ساران ۲) سبل کوپراکی ۳) پای کسی

حاجم خان نينك اينى لارى و اوغلانلارى اوركنجدين باريب مرونى چايب سين لولى بجه قجان ييز نينك قريتا شيز سين تيب كوب ايذا بيروور ايردى لار بو اهانتكا چيداي بيلماي باريب بخارادا عبدالله خانغه مرونى پيشكن قليب كوردى عبد الله خان نور محمدنى آليب اولوغ لشكر بيرلان آتلايب مرو كيلدى نور محمد نينك غرضى بو ايرديكم عبد الله خان مرونى (آليب) بيريپ منى قايتا بيسارور آينيك آينه خطبه اوقوب اولتورسام حاجم خان نينك اينى اوغلى منغا تيكما بيلماس اول تيكاني بولمادى و تقى اولكيم عبد الله خان مرونى آغاندين سونك جانيندين قورقتى تقى يير كچه قاجب اوركنجكا حاجم خان قاتىغه كيلدى تنكريم يورسا آيتقوميز تورور حاجم خان بيرلان قيزلباشغه باردى يش بيل قيزلباشدا تورغاندين سونك عبد الله خان اولدى نور محمد خان كليب مرونى آدى اوزى نينك ايمكك قليب خان تارتقان اوزبك خلقينى قيردى سارت بيرلان تركماننى بسادى موني ايشكاندين سونك قيزلباش پادشاهى شاه عباس ماضى كليب مرونى قبادى قرق كوندن سونك بيجاره بولوب چيقيب شاه عباس (نى) كوردى شاه مرو و آبيورد و نساي و دورون بارچا نور محمد خانغه تعلق ولايت لاركا حاكم قويوب قايتب كيندى نور محمدنى ايلتيب شيرازده يير محكم ييردا سفلاتدى نور محمد آندا اولدى دين محمد خاندين هيچ نسل قالمادى اوانش خان نينك ايكي اوغلى نينك ذكرى اولوغ اوغلى نينك آتى (دين محمد ابكينيچى اوغلى نينك آتى K.) محمود ايردى آنى سارى محمود سلطان ديرلار ايردى بى نهايت تتك و غيرت سيز و ناموس سيز

مشهدکا بیغیلدی شهر نینک شمال طرفندا قراسونینک یغاسیندا ابکی لشکر اوروشتی قیزلباش غالب کیلدی جلال سلطان* باشلیق اون مینک اوزبک نینک باشین کیسدی ابول خان یالغوز اوغلیندین آیریلغان دین سونک بیبار بولدی هیچ نی بیبار ایرکانین بیلمادی لار مشهد دین طیب کلتوردیلار اول آیتدی بو یکه اوغلندین آیریلوب تورور ینا اوغلی بولسا بخی بیولور یوق ایرسا بولماس خلق آیتدی لار فرزند زور بیرلان یا مال بیرلان میتر بولور نیرسا ایرماس مرودا بیر ضعیفه بار ایردی بی بیجه آتلی خاتونلار آراسیندا دف قاقیب و نقش ایتب یورور ایردی هیچ ایرکا بارغانی یوق ایردی تورت یشار اوغلی بار ایردی اوغلینی بیلک لار نینک آلدینه آلیب کیلدی دا آیتدی میر کیجه خان منغا نقش ایتوردیلاردا منغا میل قیلدیلار حامله بولوب شو اوغلاننی تاپدیم بو وقتغچا خان نینک حرم لاری خانیمدین قورقوب آتا ییلما ی ایردیم بیلک لار اوغلاننی طیبکا تاپشوردیلار طیب خان قاتیغه آلیب باردی خان اول وقتدا کشین بخی تانما ی ایردی طیب اوغلاننی خاننی یلانغاج قیلدی خان نینک قوینیغه سالدی اوستینه یورقان باپیب باتقوردی تقی خانغه قچقوروب آیتدی بو سیز نینک اوغلونکر تورور کوندا اوج وقت شونداق قیلدی خان کونکوندین ایلکاری بولدی تقی بخی بولدی آتی اوغول قیلدی نور محمد آت قوبدی بیکیت بولدی آندین سونک ابول خان اولدی نور محمدنی خان قیلدیلار اول بیر نیجه بیل پادشاهلیق قیلدی آنینک زمانیندا

(* جلال خان

باينده محمد سلطان کم عقل ايردی بير کون آتاسی کورنشدا اولتورغاندا
کلیب بوکوندی آتدی مینک یاشیم ابول محمد دین اولوغ آبی خان
دیتورولار منی سلطان سیزینک حکمینکز بیرلان آیتامی دولار یا
اوزلاری آیتامی دولار خان بو سوزکا نی آیتورین بیلماي توروب
ايردی. خان نینک بیر یخنی بیکی بار ايردی (توروچی آتلی ترکا نینک
لاینا اوروغیندین بی نهایت عقلی کسی ايردی K.) آیتک آیتقان یخنی
سوزلاری کوپ تورور اول آتدی مومینک توراسینی پادشاه من بیرابن
خان آندا قیل تبدی توروچی باينده سلطانغه باقیب آتدی سیزنی
خدای تعالی بیرکاندا آتاکر سلطان ايردی اوکانکز دنیاغه کیلکاندا آتاکر
خان ايردی کسی نینک آتاسی نی بولسا اوغلی شول بولور سلطان دین
توقانی سلطان دیرلار و خاندین توقانی خان دیرلار تیدی بو سوز
احمغه معقول بولوب قوبوب کیتدی اول هم آتاسیندین سونک وفات
تاپدی باينده محمد خان نینک بیر اوغلی بار ايردی تورسون
محمد آتلی مرودا پادشاه ايردی بی نهایت توغوشلی یخنی بیکی
ايردی بیکرما اوچ یاشینه تیکاندا اوز نوکلاریندین بیر نیچه کسی کیچه
یاتقان بیریندا بچاق بیرلان سانجیب اولتوردیلار فرزندى یوق ايردی
ابول محمد خان آتاسی اولکاندین سونک مرودا
خان بولدی بیر اوغلی بار ايردی جلال آتلی اول خراسان
اوستینه لشکر تارتیب باردی تقی تورت طرفیکا چاپاول بیباردی تقی
اوزی مشهد اوستیندا بیکرما کون توردی تمام خراسان نینک قیزلباشینی
مشهدکا

سونك آیورددين آتلاندى تقي مرغاب آياقينه كىلدى حكم قىلدى هر كشى اوج درخت نىنك شاخىنى كىس دىلار ايكىنى ابكى قنجورغىغى و پىرىسىنى آت نىنك قوبروقينه باغلادى تقي هر كىنى پىر پىردىن بوروتدى مرو نىنك پىرى يومشاق پىر بولور قراول لارغى آيتدى بو كون جاو نىنك قراولنى كورونك اكر پىراق هم بولسا اول كونى آرغينه يوروب قوندى قراول لار جاو نىنك قراولنى كوروب كىلدى تانكلا كوچتى تقي پنه آرغينه يوروب قوندى جاو نىنك قراول لارى بارىب آتلاندىلار دىن محمد خان اولوغ لشكر پىرلان كىلا تورور آهسته كوچوب مونى اىستكاندىن سونك كشى پىاردى لار اول كشى دىن محمد خان نىنك قراولنى و لشكر نىنك جانغىنى كوروب بارىب اولوغ لشكر كىلا تورور تىدى بو سوزنى اىستكاندىن سونك ايجىمىزدا بولمى جاو تاشىمىزدا دىن محمد خان ابكى جاو نىنك اورناسىندا نىچوك اولتودورمىز تىب كوچوب بخاراغى قاجتى لار دىن محمد خان مروغا بارىب پادشاهلىق قىلىب اولتوردى اوزى نىنك اوضاعى جاوغى بهادر جوانمىزدا هىچ مال سفلاماس ايردى نوكركا مهربان فعلى كىچك بعضى وقتدا قىلقى ديوانه لارغى اوخشار ايردى آتىنك قىلغان ايشلارنى كوزى پىرلان كورماى اىستكان كشى اىنانغودىك ايرماش تورور تارىخ همجىر توقوز آلتىمىشدا و سغىر پىلندا مرو شهرىندا و قرق باشىندا وفات تاپدى ابكى اوغلى بار ايردى اولوغى نىنك آتى باينده محمد كچىكى نىنك آتى ابول محمد آنى قالمخانى قىلىب ايردى اول سببىدىن آتاسى تىرىكىندا ابوالحان دىرلار ايردى

اولتوردی بو واقعاتنی شاه طهماسب ایشکاندین سونک اولوغ لشکر بیرلان آتلازیب دین محمد خان اوستینه یورودی دین محمد خان ایشدیکیم شاه طهماسب یقین کیلدی تیب قرق ایلک کشی بیرلان آتلازیب شاهغه قارشى کیتدی شاه اول وقتدا مشهد نینک شمال طرفیدا بیر قرا سو بولور آنغا کیلیب ایردی قراول لار دین محمد خاننی کوروب شاهغه خبر آلیب باردیلار اینانمادی و تقی بیر قراول باردی آنغا هم اینانمادی تقی بیر کشی کیلدی مونا دین محمد خان ایشیک کا کیلدی تیب شاه چادر نینک طنایغه قارشى کیلدی دین محمد خان کیلیب ایگوسینی توتا بیردی شاه بیر قولین بویننه (سالیب و بیر قولین کویلاکی نینک یقاسینه سالیب R.) توردی یوراکی هیچ اورمای خان نینک بوزینه باقیب یوراکنک تاشدین قرا دین محمد تیدی اول کونی اولوغ توی قیلدی صباحی کوب انعام لار بیردی تقی آیوردنی سنغا بیردیم و قیلغان ایشلارینک بارچه سینی اوتدوم تیب اوزاندی تقی اوزی قزوین قایتب کیتدی دین (محمد) خان نینک تقی بیر قیلغان ایشی بو تورور کیم مرو شاه جهاننی عبید خان نایمان یولم بی تیکانکا بیریب ایردی ایشیک خلقی یولم بی دین خانغه کوب غیبت ایتدیلار بیان خاطر نشان قیلدیلار یولم بی بوسوزنی ایشندی تقی خاندین قورقتی خان نیچه مرتبه کشی بیاریب چاقرتی بارمادی کیلماسین بیلکاندین سونک اوتوز مینک کشی بیاردی توتوب آلیب کیلینک تیب لشکر مرو اوستینه کیلکاندین سونک آیورددا دین محمد خانغه کشی بیاردی مرو اولار نینک بیشکی منی بو بلادین قوتقارسالار تیب بو سوزنی ایشکاندین

سونک

بو کیم حاجی محمد و محمود بو ایکیسی بیر انادین بولغان پولاد و تیمور
بو ایکیسی بیر انادین بولغان محمود سلطان حاجم خان قاتیندا وزیردا
بولدی بولادغه خیقو نینک یاریبی و ترکماندین اولوغ توبه و کونشینی
بیردیلار تیمورکا خیقو نینک یاریبی و ترکماندین قراکاولنی بیردیلار تقی
تیج کونکل بیرلان اولتوردیلار دین محمد سلطان نینک ذکر
قال خاننی خان کوتارکاندین سونک دین محمد خانغه نسای بیرلان
آیوردنی بیردیلار دین محمد خان بیر ییردا فراغت تورغودیک کشی
ایرماس ایردی همیشه قیزلباشنی چاقتی اول سبب دین شاه طهماسب لشکر
بیساردی دین محمد خان نسایدا ایردی کیلکان لشکر آیوردنی آلیب حاکم
قویوب قایتب کیتدی دین محمد خان تنک بولدی آنینک اوچون باریب
قزویندا شاه طهماسبنی کوردی تقی آتی آی توردی بو امیدکا باریب
ایردیکیم آیوردنی قایتا بیرکای شاه طهماسب تغافل اوردی بیر مهرکنکا
شاه طهماسب نینک آینه مهر قازدوردی آیورد حاکمی نینک آینه حکم
بتیدی آیوردنی دین محمد سلطانغه سیورغال قیلدوق یارلیق کورکاج
تاپشورسون تیب شاه طهماسب آوغه کیتکاندا بیر کیچه آتلاندی تقی
یوروی ایردی شاه طهماسبغه آتدیبلار کیتکانینی اوزی کیلیب ایردی
اوزی کیتدی تیدی دین محمد خان آیورد کیلدی یارلیقنی حاکم نینک
قولیغه ایردی حاکم دروازهنی آچا ایردی اول باریب ایوبکا توشدی
کیچه باتدی تانکلا دروازهغه کسی تعیین قیلدی تقی قیزلباش دین
بیر کشی (نی) قوتقارمای بارچهسینی اولتوردی تقی آیورددا فراغت

کینهسی همیشه بار ایردی جاو قلعه اوستینه میدی ایش سلطان قلعهغه
 یقین کیلکاندا تین علی سلطاننی اوق بیرلان آندی آت نینک سغریسینه *)
 تیکدی آت تولادی دا بیقیلدی تام نینک کنجینه سلطان نینک اورتان
 یلیکی تیکدی تقی سیندی نوکرلاری هر قانیسی بیر طرفکا قاچتی لار خیقو
 سارتیندین حقلی پهلوان تیکان کوچلی بهادر یخنی بیکیت بار ایردی
 ایش سلطان آنغا تربیت قلیب همیشه اوزی بیرلان ایرکا آلیب بورور
 ایردی حقلی دین اوزکا کشی قالمادی اول سلطاننی بیقیلیب باتقان
 ییردین کوتارتیب اولتوردی سینغان آباقین اوزاندی اول وقتدا جاو
 کلدی حقلی سلطان نینک اوستیندا توروب اولکونجه چاپوشتی کویلاب
 اولتوردی لار ایش سلطاننی هم شول ییردا اولتوردیلار آقاسی دوست
 خان خیقو دا ایردی کشی بیساریب آنی هم اولتوردیلار ایش سلطان نینک
 ایکی اوغلی بار ایردی اولوغ اوغلی نینک آتی شاه قلی و کچیکی نینک
 آتی طاهر آنلارنی بخاراغه بیساردیلار آندا بارغاندین سونک ایکیسی
 هم اولدی بوجضا خان نینک اوچ اوغلی بار ایردی اوچندین هم نسل
 قالمادی بو واقعات تاریخ هجری توقوز یوز آلتیشیش ییشدا و ییلقی
 ییلی نینک آقایی ایردی حاحم خاننی خان کوتاردیلار اول وقتدا
 اوتوز توقوز یاشیدا ایردی تقی وزیرنی ییردیلار اورکنج و هزار اسب و
 کاتنی علی سلطانغه ییردیلار اول وقتدا اقاطای خان نینک الله قلی و
 سلیمان آتلی ایکی اولوب ایردی تورت اوغلی حیات ایردی آنلاری

*) سوباسینه

بو کیم

ترك توشكان كشي آت و تون بيريب قويا بيردى اويغور نايماندين
توشكاننى عقوبت بيرلان اولتوردى آخر ياراش قىلديلار حاجم خان
اوركنج قايتدى ايش سلطان خيوق باريب اويغور نايماننى قوالادى آينىك
بيرينه دورماننى يسادى مير نيچه وقتدين سونك تقي آتلاىب اوركنج
باردى حاجم خان اينىلارى بيرلان قارشى چقيب توك قلعهسى بيرلان
اوركنج نينك آراسيندا اوروشتيلار ايش سلطان ينه برونقى ديك ارايه آيب
باريب ايردى كوران تارتيب اوروشتى مير هفته اوروشتيلار هيچ قايسى
غالب كيلمادى ايش سلطان مير گيجه آتلاىب حاجم خانغه يلدورماي
اوركنجكا باريب كيردى شهردا سارتدين اوزكا كشى بوق ايردى اقاطاي
خان اوغلانلارى وزيركا بارديلار ايش سلطان اوركنجدا اولتورغان اوزكا
ايلنى اوز اختيارينه قويا بيردى اويغور و نايمان نينك مالين آلدى اوغلان
و اوشاقين وزيركا قوالادى ايكي ايكي ييردا جاو بولوب تورديلار تقي ايكي
هم على سلطانه كشى ييباريب چاقرتدىلار سلطان نسايدا ايردى كشى بارغاج
آتلاندى تقي حاجم خان قاتنغه كىلدى آندين سونك اقاطاي خان نينك
اوغلانلارى على سلطان دين محمد خان اولوب ايردى اوغلى ابول
سلطان بارجالارى كيليب اوركنجنى قباديلار تورت آي بولغاندا سحر وقتيندا
قلعهغه يوكوروب ميندبلار ايش سلطان آتلى و نوكرلارى پاده (ايرديلار ۱۴)
جاوغه قارشى يوروب بارا ايردى دورمان خلقى دين تين على آتلى
بايرى نوكرى بار ايردى آينىك مير قىز سينكلى بار ايردى ايش سلطان
اول قىزغه زور بيرلان باقيب ايردى تين على نينك كونكلىندا آينىك

ایردی آنغا آیتدی بیر بیردین آروق آللی یوق ایرسا موندین بخاراغه
 ازوق سز نیچوک بارورمیسز تیدی نوکری آیتدی سین موندا اولتور منی
 هیچ کشی تانیماس ایلکا باریب آروق آلیب کلاین تیب آنلانیب کیتدی
 تقی ایلغاب اورکنجکا حاجم خان آلدینه کیلدی تقی کورکانین آیتدی حاجم
 خان کشی ییساریب توتوب کیلتورتیب اولتورتدی سفیان خان نینک
 اوغلانلاری بارچاسی اولدی هیچ نسلی قالمادی قال خان نینک اوغلانلاری
 اولدی آنلاردین هیچ نسل قالمادی اوانش خان اوغلانلاری خراساندا
 بولدی اقاطای خان اوغلانلاری اورکنج بیرلان وزیردا بولدی بوجغا
 خان نینک اوغلانلاری ایش و دوست بورم خیق و هزار اسب و کانددا
 بولدی دوستنی خان کوتاردیلار فقیر و درویش نهاد کشی ایردی اینیسی *
 ایش جاوغه بهادر نوکردین مالین آتاماس عقلی میانه مسلمانلیقی آر تخوشی
 حددین و نهایت دین تاشقاری همیشه قیلا تورغان ایشی کشی نینک خاتونی
 و قیزینه باقماق اوزی نینک ایمکک قلیب یوروکان بختی کیشیلاری نینک
 خاتونینه و قیزینه باقار ایردی ایش سلطان نینک خاطرلی اوچون آقاسی
 دوستی خان قیلدیلا خیق آقام نینک کی منغا اورکنجی بیرینکلار تیب
 تیلادی بیرمادیلار ایش سلطان خیق دین لشکر تارتیب اورکنج اوستینه
 آتلانندی قوم قلعه بقینیندا جونوک تیکان بیردا حاجم خان کوپ ایش
 سلطان آر ایردی آرقاسین دریاغه بیردی بیر یوزینه ارابه تارتدی سکیز
 کون اوروشتیلار هیچ قایسیسی غالب کیلمادی ایش سلطان اوزکا ابلارین

(* اناسی

تبرک

خان نينك قورساقی آغريتورور تيب قاتيغه كشي كيركيزماي سقلادی بير
كيجه اوج تورت كشيكا اوكراندى خان نينك قولين و آياقين بغلانك كيزي
كينيندين ييارينك تقي بولغانك اولكونجه موداق قيلسانكز تني نينك هيچ
ييريندا كوك يا اوزكا نشان بولماس كيندين قان كيلور ايچي آغريغاني
راست ايركاندور ديرلار بارغان كشيرلار شونداق قيلدي سحر خان نينك
اولوكين ارايهغه ساليب وزيركا اوغلانلاري قاتيغه يياردي اقاطاي خان نينك
آلتی اوغلی بار ايردي اولوغی حاجی محمد ابكنجی محمود اوچونجی
بولاد تورتونجی تيمور بيشنجی الله قلی آلتنجی سليمان اقاطای خان شهيد
بولغاندا حاجی محمد بيرلان محمود خراساندا و باغ آباددا ايردي
تورت اوغلی اوزينينك قاتيندا ايردي ايكي اوغلينه كشي ييارديلار
خان نينك شهيد بولغانين آيتب بوخبرني ايشكاندين سونك ايكي سي آتلاندي
تقي وزيرداكي ابني لاربنه كشي يياردي آتلانسون فلان كوني اوركنجدا
تاپوشالی تيب حاجم خان اوركنج نينك كون تعوشيندا فاطمه خاتون
توغايندين آمو سوينی اوتوب يورودي وزيرداكي اوغلانلاري هم آتلانديلار
يونس خان مونی ايشيكاندين سونك كيجه اوركجدين جفیب بخاراغه
قاجتی قاشندا نوكر قالماي هر قايسى بير طرفكا كيتدی باراتوروب اوغلی
قاسم سلطان آتاسيندين آداشتی آتاسی توغری بخاراغه كيتدی اوغلی كيجه
يوروب تانكلا بير برك قيش نينك ايچندا بارا ايردي بير جنكل سو
اوچراي اول وقتدين بري آني خان جنكلي ديرلار بورلو قيري بيرلان
قولغين نينك آراسيدا بولور اول كون آندا ياندي قاشيندا بير كيشی بار

آتلانماقنى اوخشاتدیلار خان ملايم كشي ايردى اوزى اوخشاتماي ايردى
خلق نينك سوزين ييغا ييلماي آتلاندى دا اوركنج كيلدى بونس خان
قارشى چيغدى شيخ نجم الدين كبرى عليه الرحمه نينك كون باتيشى
طرفدا اوروشتيلار ياز كوني توش وقتى ايردى بونس خان باستى
اقطاي خان قاجب بارا ايردى بونس خان نينك بير اوغلى بار ايردى
قاسم آتلى اقطاي خان نينك قيزيندين بولغان ايردى اول نوكرلارى بيرلان
قواب خان نينك كينندين ييتب باباسيغه سلام ميردى دا آيتدى بو
ايسغدا نى بيركا باراسيز درخت سابهسيه توشونك بو كون تورونك صباح
كتينك خان آيتدى آتلك نينك ايجى قزان كوتيندين قارات تور منكا
بخى ليق قيلور بولسانك تيكماكل اوج تورب مرتبه قاسم سلطان آيتان
سوزيني آيتدى اقطاي خان اوشبو جوابنى بيردى خان قايتماسين
ييلكاندين سونك كيليب باباسى نينك جلويندين توتوب قايتاريب شهركا
اكيب كيليب ارباب نينك ايويكا توشوردى غرضى بو كيم خاننى ارباب نينك
ايويندا اولتوردى تىكان آوزه بولسا اوركنج سارتى نينك بارچهدسى اقطاي
خان اوغلانلارى بيرلان قسانلى بولور مندين آيريلماس تيب بو خياله
باردى ارباب نينك آتى سلمان ايردى بونس خان اقطاي خاننى سلمان
ارباب نينك ايويندا سقلادى تقى وزيردا اوغلانلارينه كشي بيىاردى
قارى كشي اسبق كوندا آت چاقاندا قورصاقى آغريب تورور بيىارايين
تيسام منى قيناب بيىارما كتمان اوغلوم (نينك قايتدا بولماسام نيرم نينك
قايتندا ياتبمن ديتورور اولارغه معلوم K.) بولسون اون اون بيىش كون كاجا
خان نينك

توكدا توروب كون باتقاندين سونك ايلغاب ياريم اخشام دا اوركچ نينك قبله طرفدين كيلدبلار تقي آتدين توشتلار يياده خندق لينه كيلدى اول وقتدا اوركچ نينك قلعه سنى كوندا كچه مشعل بيرلان اوركولوب سفارلار ايردى ايجلاربندين چقان قزان نينك قورقونچدين يونس سلطان خندق لينه كيلكاندا مشعل بيرلان يير نيچه كشي حاضر باش تيب كيلدى يونس سلطان بيركا بغرين قوبوب باتدى آنلار اوتكاندين سونك قلعه توييكا كيلدى بيريسى آجاج تاشلاب قلعه غه مندى اول ينا بيريني قلعه غه تارتيب آلدى بارچاسى قلعه غه مندبلار تقي سارى محمود سلطان نينك ايشيكينه كيليب آهسته ايوينه كيريب توتديلار اول يير مشهور تيتك كشي ايردى على سلطان ديك بخشى اينى نينك آرقاسيندين اوركچنى ييب اولتوروب ايردى آتنيك اولوسى و تيريسى برابر و هم آرالاريندا قان يوق ايردى قاتينه يير ايكي كشي سيني قوشوب وزيردا اقاطاي خان قاشيغه بياردى اوركچ نينك اوزبكي و سارتى كيليب كورديلار اول كوني اوزيني خان كوتارتدى سپاه و رحمت مومنيك كيلكانين بخشى كورديلار اول تيتك نينك سوزيني و قيليغيني تيك كوروب عمرلابندين يزار بولوب ايردبلار يونس خان عقللى و جوانيزد و غيور يارلىقى قتي كشي ايردى محمود تيتك اقاطاي خان قاتينه باردى دا آيتدى آقا نى اوچون توروب سين آتلان يونس نينك قاتيندا فرق كشي بار اوركچ نينك اوزبكي مينيك نوكرم رحمت ييز آنفا برابر*) نى اوچون توروب سين خان خلقينه كنگاشتى بارجالارى

(* آنفا ييزكا برابر

بیری نینک آتی یونس و بیری نینک آتی پهلوان قلی بوجغا خان نینک
و اوانش خان نینک و اقاطای خان نینک اوغلانلاری بارجهلاری بریکب
سفیان خان نینک بو ایکی اوغلینی بخاراغه قولادیلار آندین سونک قال
خان کاتدا اولتورغان ابکی اوغلینی هم بخاراغه قولادیلار آندین سونک
اقاطای خان وزیردا بولدی اورکنجی علی سلطان آلدی تقی محمود آتلی
بیر بیان آقاسی بار ایردی آنغا ایردی اوزی دروننی آلدی باغ آبادنی
حاجم خانغه بیردیلار نسای و آبیوردنی دین محمد خانغه بیردیلار
خیوق و هزار اسپنی بوجغا خان نینک ایکی اوغلی ایش و دوستغه بیردیلار
تقی فراغت اولتوردیلار فلک ینه بیر نیچا (بیل) اورکولدی سفیان
خان نینک اوغلی یونس نینک آخالی اسمعیل بی تیکان نینک قیزی ایردی
اولوقندا منغت نینک بیکی اول ایردی یونس بخارادین قرق کتی بپرلان
آتلانندی منغندا قاین آتام قاشیغه بارورمن تقی اورکنجکا یورتار (من)
تیب کات نینک شمال طرفندین اوتوب توك قلعهسینه باردی اول وقتدا
ایل اورکنج نینک اطرافیندا وزیر اوستیندا اولتورورلار ایردی توكدا
ایل بولماس ایردی اول کیجهسی توكدا قوندی ایرتا توك نینک قلعهسی نینک
اوسبینه چغیب قراب اورکنج نینک قلعهسین کوردی تقی قزاقلارینه اول
کورونا تورغان نی قلعه دور تیدی آنلار اورکنج نینک قلعهسی تورور
تیدیلار یونس آتیدی مونداق نامردلیک بولورمو آتام بورتی اورکنج نینک
قلعهسی کورونا تورغای تقی من موندین منغته کیتکای من قزاقلاری سیننی
قیلسانک ییز تودوبمیز تیدیلار اورکنجکا بارماقی قرار بیریب اولکون
توكدا

سیندین اورکا کشی نینک قولیندین کیلماس تیب تکلیف قیلدیلار اولتقی قبول
 قیلیب بیکلارنی آلیب عیید خان نینک کینیدین باریب بخارادا کوردی
 عیید خان بختی عزت و حرمت قیلدی آتاسین و ایلین بیردی آندین
 سرفند باریب جوانمرد خاننی کوردی اول هم شونداق قیلدی آندین
 حصار باردی اول تورالار هم قال خاننی ایلی بیرلان بیردی قال خاننی
 آتاسی اقاطای خاننی آلیب اورکنج دین ماوراء النهردا بیر ایولیک قویمای
 بارچسینی کوچوروب اورکنج کیلدی آندین سونک بارچهلاری اتقاق بیرلان
 اورکنجدا قال خاننی خان کوتاردیلار قال خان نینک ذکر آتینک
 زمانیندا اورکنج آبادان و خلق تیج بولدی بی نهایت ارزانلیق بولدی قال
 خان خان بولدی بیر بولمه بیر نان بولدی تیدی لار بیر نیچه بیلدین
 سونک حق رحمتینه کتدی اقاطای خان نینک ذکر اقاطای
 خاننی وزیردا خان کوتاردیلار قال خان نینک ایکی اوغلی بار ایردی
 بیر نینک آتی شیخ محمد و بیر نینک آتی شاه نظر اول ایکیسینه کاتنی
 بیردی لار فلک بیر نیچه اورکولکاندین سونک آمنک خان نینک نیرهلاری نینک
 بارچاسی بیکیت یتشدیلار ولایت و ایل و مال کوپ (*) بولدی اولوغ
 آقالاری سفیان خان نینک بیش اوغلی بار ایردی علی آتلی اوغلینی
 سلطان غازی سلطان اولتوردی آغش آتلی اوغلی خراسان نینک خجند
 تیکان شهرینی ایاسی نینک قالکنینه آلیب آندا بولدی یوسف آتلی اوغلی
 قولیندین قان آلدوردی قانی توختامادی تقی اولدی ایکی اوغلی قالدی

(* کرک

قولیندین یایی ساچراب توشا قالدی یلدم اوروشقا کوزین آلدورب
 یایی نینک توشکانین توبمادی آتدین توشوب یایی نی آلیب قولیغا بیردیم
 بوزومکا باقیب آتدی ای اوکام سننک بیرلان ییز نینک آرامیزدا بو بیر سر
 بولسون دین محمد خان مندین انکی یاش اولوغ ایردی شول اوروشدا
 اول بیکرما باشیندا ایردی من اون سکزدا جاودین آیریلغان دین سونک
 تیریک توشکان بیکلارنی دین محمد سلطان آلدیغه آلیب کیلدیلار بو فلان
 یک و فلان یک تیب سلطان نینک آلدیندین بیر بیر اوتکازا ایردیلار سلطان
 آت اوستندا بیر بیککی آلیب کیلدیلار بو کیم تورور تیب سوردی آلیب
 کیلکان کنی حافظ قنقرات تیدی آندا سلطان آتدی سین حافظ همیشه عید
 خان آلدیندا اورکنچی مسلمان ایرماس کافر دور دبر ایرمیش سین نی
 سببدین ییزنی کافر دیتورورسین آندا حافظ بوکوندی تقی آتدی اوشبو
 زمان مسلمانلیق بیرلان کافرلیک معلوم بولور سلطان هیچ نیرسا تیمادی
 حافظ قنقرات نینک بو سوزی شول کوندین بری اوزبک آراسندا مثل
 بولوب قالدی بیکلار نینک بارچه سین بیر کایغیب قال خان و
 اقاطای خان باشلیق ماوراء النهرکا آلیب کیتکان ایل نینک مصلحتین
 سوزلاشتیلار بیکلار بارچالاری آنت ایسجدیلار اورکنجین آلیب بارغان
 تورالار نینک و ایللار نینک بارچاسین بیبارالی اگر عید خان بو سوزومیزنی
 قبول قیلماسا ایویز بیرلان سفا بوزولوب کیلالی تیب بیکلارکا آت تون
 بیردیلار بختی عزت و حرمت قیلدیلار حاجم خاننی سین عاقللیق
 بیکیت سین باریب آتانکنی و ایلنکنی آلیب کیلور کئی سین سین بو ایش
 سیندین

تورور اول اورشدین بری آنی شکست کولی دیرلار آندا باریب گول نینک
کون باتشیدا آتدین توشوب اولتوردی تقی قراول سالدی کیمه*) بولوب
ایردی مونا کیلدی تیب قرلول کیلدی آتلاندی دا ایکی بولدی بیرینه صفیان
خان نینک اوغلی بوسف سلطان باش بولدی (و بیرینه) دین محمد سلطان
(اوزی) باش بولدی اقاغای خان نینک اوغلی حاجی محمد سلطان دین
محمد سلطان قاتیندا بولدی اوانش خان نینک اوغلی علی سلطان سکر یاشیندا
ایردی آبی بیش آتی بخشی کئی کا تابشوروب بیر جیت بیردا قویوب
آتدیلار اگر ییز نینک ایشیز بیان بولسا بو اوغلاننی آلیب قاچ تا
جراغیمیز سوناسون آتدین سونک تنکریغه یاپوشوب یول نینک ایکی
طرفیدا بوقوب توردیلار لشکر کیلیب اوتا بیردی بیرم اوغلان و حافظ
قنقرات باشلیق بارچه ییکلار بیر بیردا کیلا ایردیلار آتدین ییلدیلار
کیم اوتوز قرق مشعل نینک شعلهسی بیر بیردا جقار ایردی شول یقین
کیلا میرکاندا ایکی طرفدین آت سالدیلار لشکر نینک سونکی خبردار بولغونچه
بیرم اوغلان و حافظ قنقرات بارچه ییکلارنی اجلی تبکانین اولتوروب
تیماکانی نینک بوینین قولین باغلا دیلار لشکر قجا بیردی یلدام بیکیتلار
بوز کئی توشوردیلار قنقرات کون تغار بهادر آتیش کئی سانیج
بیقدیم دیر ایرکاندور حاجم خان آیتور ایرکاندور اوردوش کونی اولیندین
تا آخریغاچه دین محمد خاندین هیچ آیریلما دیم دین محمد خان بیرلان
کوب لشکر نینک ایچینه کیرا قالدق آتشیب یوروکاندا دین محمد خان نینک

(* سحر

بارچه نوکرلاری (۱) آیتدیلار بیز اوج مینک کنی جاو قرق مینک کنی اوروشمقلیق دولتکا مناسب ایرماس تورور قایتیب درون بارالی عید خان اوزی اورکنجدا تورماس قایتیب کیتار (بیز) تقی کیلالی اورکنجکا کیلماک و قایتماق عید خانغه مشکل تورور بیزکا آسان دین محمد سلطان سوزلارینی تینکلماق آتلاندی بارچا بی لار چابوب دین محمد سلطان نینک آلدینه چغیب آتدین توشوب ایکی یوز اوج یوز کنی قطار یوکونوب اوتونامیز قایتیدیلار دین محمد سلطان هیچ جواب بیرمای باسیب اوتدی تقی آتلا نیب چابوب آلدینه چغیب شونداق قیلدیلار بو کورت هم جواب بیرمای باسیب اوتدی و تقی شونداق قیلدیلار بو کورت بیلارغه یقین کیلکاندا آتدین توشقی بیر اوج (۳) تورراقی بیردین قارباب آلدی دا دیدی تفکریم جانینی سنغا تاپشوردوم تمنی تورراغنه تاپشوردوم تیب تورراقی کویلاکی نینک یقاسیدین قوینیغه قویوب قویا بیردی دا ییک لارکا قراب آتدی من اولدوم اکر سیزلار نینک جانینکر مندین آرتوق بولسا اورشغه بارمانک اکر منینک بیرلان برابر بولسا قالمانک تیدی تقی آتلا نیب یوروی بیردی خلق دین آندا ق غریبو قوبدی کیم بیر کونک صدا بیری بارچه لاری یغلا ی (یغلا ی ۲۰) دین محمد سلطان نینک کیندین کیتدیلار جاودین خبر کیلدی (۳) کیم بو کون هزار اسب دین اوتوب قوندی تیب و تقی مونی ایشیدیلار کیم کیمجه کوچوب کوندوز یاتا تورور تیب دین محمد سلطان اول اخشام کردن خواست باردی آندا بیر جو قور کول نینک اورنی بار

(۱) نوکرلار (۲) آپوج (۳) کیلدیلاری

تورور

کیمه دین اوتوب دروندا دین محمد سلطان قاتیغه باردی دین محمد سلطان عید خان بیرلان اورشقانی نینک ذکرى حاجم سلطان کیلکاندین سونک بارجهسی اولتورب کنکاشتیلار تقی اورکنج اوستینه یورودیلا کوردیش کیلدیلار تقی خضر ایلی نینک اداقلیسی نینک بخشى لارین جاقریب آبتدیلا بورت ایزلاب بارامیز اگر مدد بیرسانک تنگری تعالی بورتنى میزکا میرسه سنی ترخان قیلالی سول یاقدا اورون میرالی بخشینک نی نوکر قیلالی اوزبک نینک* میر بخشى اوروغى نیچوک بولسا سین هم شونداق بول تیب تورور تورالار شرط قیلدیلا تقی یورودیلا اداقلیدین مینک کتى قوشلاری ایکی مینک کتى اوز نوکرلاری اوچ مینک کتى بیرلان یشگاه کیلدیلار تقی کنکاش قیلدیلا اگر اورکنج بارالی تسانک عید خان اوغلی عبد العزیز سلطان بار تقی اولکیم سودین اوتماک جلودین بیان راق خیروقدا جاودا یوق سوده یوق تیدیلا خیقو کیلدیلار خیقو تیب داروغه بار ایردی بیش اون کتىسی بیرلان آنی توتوب اولتوریدیلا هزار اسب نینک داروغهسی قاجیب کتیدی بو واقعاتی ایشیکاندین سونک عبد العزیز سلطان اورکنجنى تاشلاب آتاسی قاتیغه قاجتی عید خان بو ایشکا قتق ناموسی کیلدی چریک جاقریب اورکنج اوستیکا یوروب تیوه بوینیغه کیلدی تقی اوزی توردی میر اولوغ بیکی بار ایردی اوغلان اوروقیندین آنی باش قیلیب بارچا لشکرینی دین محمد سلطان اوستیکا بیاردی آنی ایشیب دین محمد خان خیقودین آتلاندی

(* اوزبک نی

قاتیغه باردیلار تورانینک و قرانینک بارچهسی نینک جاو قولینه
توشماکانی دوروندا دین محمد سلطان قاتیغه بیخیلدی لار اقاطای خان نینک
اوغلانلاری نینک حاجم خاندین اوزکاسی کچیک ابردیلا آتا اناسی
بیرلان بخاراغه کیتدیلا حاجم خان اون سکز باشیندا ایردی جاو
کلیب ایلکا آراشقان دین سونک قاجب چیقا یلمادی هر نمرسه نینک
معنی سین ییلا تورغان عاقللیق کسی آتاسی نینک میر بخشی نوکری بار
ایردی دورمان دین جان سید آتلی آنینک ایویکا باردی میر کهنه
تلیک وچکن کیدی قولینه قوروق آلدی جان سید نینک بیلیسین باقیدا
یورودی دورمان خلقینی سمرقند تورالاری اولچالاب ایردی آیداب قزیل
رباط آلیب باریب آندا اولتورتدیلا اوج آی اوتکان دین سونک تانی
تورغان اورکنجی لار میری بیرینه آتا باشلادیلا اقاطای نینک اوغلی
حاجی محمد سلطان نی کوردوم جان سید نینک بیلیسین باقیب یورور کون
کوندین زیاده بولدی جان سید سلطانه آتیدی اورکنجی نینک بو بیردا
اولتورغانلاری سنی ییلدیلا امیددی بو کون تانکلا بو سوز عید خانه بیتار نی
آیتاسین تیدی حاجم سلطان آتیدی اکبر قولونک دین کیلسه اوزینک یولتاشلیق
قیل کیلماسا آت میر دین (*) محمد سلطان قاتیغه کتاین جان سید تورت
آت آلدی ایکی آتنی ایکی سی میندی جان سید آلدیند و ایکی آت
خورچین نی اوستنه سالب حاجم خان کینیدا اولوغ یول بیرلان اورکنج
کیلدیلار کیمه اول وقتدا اورکنج بیرلان وزیر نینک آراسندین یورور ایردی

(* بریدین

کیمه دین

بواق خان سمرقندین جوانمرد خان حصار دین حمزه و مهدی سلطان نینک
نیره‌لاری بخارا دین عید خان بارچاسی آنلاندی لاردا اورکنج کیلدیلار
آمنک خان نینک اوغلانلاری نینک خیرق و هزار اسبدا اوتورغانی تورا
یلمای قاجب اوانش خان قاتیغه باردیلار اوانش خان تقی اورکنجدا
تورا ییلمادی بارچاسی برکیمب قیر طرفینه قاجتی لار عید خان اورکنج
کیلدی اوانش خان نینک کینیدین کشی ییناردی وزیر نینک شمال
طرفیندا بیات قیری تیکاندا اوانش خان نینک کینیدین بیتی بارچاسین
توشوردی اوانش خاننی عمر غازی سلطانغه بپردی قاتلینک تیب عمر
غازی اوانش خاننی اوتوردی اقاطای خاننی عید خان سقلادی (قال
خاننی حمزه و مهدی نینک نیره‌لاری حصار توره‌لاری سقلادی K.) اورکنجی
عید خان عبد العزیز آتلی اوغلینه بپردی اول اورکنجدا توروب قالدی
سارت و ترکان بارچا رعیت نینک تاوقی نینک آیاقین سیندرمادی پیرلی
پیریندین تبرتمادی اوزبک نینک اوروقلارین سنادی تقی تورت بولدی
یر بولکنی عید خان و بیرینی (حصار توره‌لاری و بیرینی سمرقد
توره‌لاری و بیرینی K.) تاشکنند توره‌لاری آلدی تقی هر قایسی سی اوز
ایلینه کتی قویوب سوروب قایتب کیتدی اوانش خان نینک اوغلانلاری محمود
سلطان و علی سلطان (۱) جاو قولینه توشمای قاجیب دین محمد سلطان قاشیغه
درونغا باردیلار (۲) علی سلطان بیتی باشیندا ایردی سفیان خان نینک
اوغلانلاری یوسف و یونس بولار هم جاو قولینه توشمای دین محمد سلطان

(۱) اوغلی محمود و علی سلطان (۲) باردی

و اوغلانلارین اولتورمادی آت تیوه ییریب قاشیغه تورت یش کشی قوشوب (اولوغ توبه زنیل بیک قیزی سلطان غازی سلطان نینک خاتونی فی ایکی K.) اوغلی ایکی قیزی بیرلان بخاراغه اوزاتدی بلیج سلطان نینک اوغلانلاری ینکی شهردین آتلازیب وزیر بقینه کیلدی لار ایرسا ایشیلار. کیم سلطان غازی سلطان جاوغه قارشو چقیب قوم کند باردی تیب ایلغاب قوم کند کیلیب اوروشدا اولسکان اولولارنی کوردیلار تقی واقعاتنی ییلدی لار قایتب اولارینه بارمادی لار اورکنج اوستی بیرلان بخاراغه یوردی میردی لار اولجاعت نینک نسلی ماوراء النهدا کوپ بولوب ایردی لار شو زمان تاربخ هجری مینک تقی ییشیش تورت تورور هیچ کشی قالدی منقطع بولدی تاغ بوبی و سو بویی آمنک خان نینک اوغلانلارینه قالدی (* اوانش خان اورکنجدا اولتوردی آندین اوزکا ولایت لارنی و ترکمان لارنی مراتب بیرلان آیشدی لار تقی تیج کونکول بیرلان اولتوردیلار درون محمد غازی سلطان نینک ولایتی تورور سنک المانکدی تیب دین محمد سلطان غه یوردی لار عید خان نینک اورکنج آغانی نینک ذکرى سلطان غازی سلطان نینک اوغلی عمر غازی توشلی بخشی بیکیت ایردی بخاراغه بارغاندین سونک عید خان خدمتیدا بولدی همیشه خاندین مدد قلدی عید خان تقی اورکنج نینک بوزولخاین ایشدی اگر بارسام یاریی آمنک خان اوغلانلارینکی بولسا یاریی منکی بولور تیدی تقی بارچه ابو الحیر خان نینک اوغلانلاری آتلاماق غه اتفاق قلیب تاشکنت دین

(* اوغلانلاری قیلدی

براق

وزیردین آتلانیب قوم کند کیلدی سلطان غازی سلطان ایلکا رحمی آز و
ظلمی کوپ نوکرکا بیرماکی آز خدمتی کوپ کشی ایردی بو سبب دین
ایل عجایب بیان کورارلار ایردی آبی ایکی لشکر صف تارتدی سلطان
غازی سلطان بساو یساب بو روکانیندا بویر نینک کیشی آز بولوب تور
کوپرک کراک ایردی تیدی بساو ایچندا تورغان کوپ لوزبک بیریمی
قچغور ایردی اول یر نینک کیشی آز بولسا بیلقینک نی وتقی یر بیرکا
سغرینکی قوی تیب کوپ نینک ایچندا کیم آیتقانی معلوم بولمادی سلطان
تغافل اوردوب هیچ نیمه تیمای اوتا یردی ایکیسی اوروشتیلار اوانش خان
باسدی شول کونی جاونی قوالای کیلیب وزیرکا کیردیلار اولوغ و کچیک
ایلبارس خان اوغلانلاریندین سلطان غازی سلطان باشلیق اون آتی
جاننی اولتوردی لار سلطان غازی سلطان نینک کوچی کوپ ایردی
خراسان نینک بورمه تیکان یریندا ترکمانتی چاپقاندا اولوغ توبه زنیل
یک تیکان نینک قیزین آلیب ایردی آندین ایکی اوغلی و ایکی قیزی بار
ایردی اولوغی نینک آتی عمر غازی سلطان و کچیکی نینک آتی شیر غازی
(سلطان) اولوغ قیزی نینک آتی زهره خانیم و کچیکی نینک آتی نوناش
خانیم اول اوردوسینی اقاطای سلطان نوکرلاری اولجه قیلدی عمر
غازی سلطان اون بیش یاشیندا و شیر غازی سلطان اون ایکی یاشیندا
ایردی آمنک خان نینک اوزکا اوغلانلاری هر قایسی اوزلاری اولجه
قیلغان سلطانلارینک ابولارین تلادی اوغلانلارینی اولتوردی قیزلارین
خاتونلارین اولجه قیلدی اقاطای سلطان هیچ نیرساسین آلمادی

آودین کیلدی محمد غازی سلطان نینک اولو کین کوردی دین محمد قایدا
تورور تیب سوردی آیتدی لار محمد غازی سلطاننی اولتورکان ساعتی
نوکرلاری بیرلان سیزدین قورقوب آنلا نیب قاچتی بیلمای میز نی بیرکا
کیتکانینی خان ابنی لاریم و بیک لاری بکا کینکاشیب بووت مصلحتینه قایسی
ایش یخنی بولسا آمی قیلاین تیب توروب ایردی وزیردین کشی کیلدی
سلطان غازی سلطان علی نی اولتوردی تیب بو سوزنی ایشکاندین سونک نی
قیلورنی بیلما دی حیران بولوب توروب ایردی ابنی لاری قال خان
و اقاطای خان آقاسی سفیان خان و بو جفا خان نینک اوغلانلاری بو
خبرلارنی ایشیب سلطان غازی سلطان نینک ایللی اوانش خاننی چابار
تیب اورکنجکا *) اورکتی اوانش خان نینک ایللی هم اورکنجکا اورکتی
آمنک خان نینک اوغلانلاری نوکولاری بیرلان اورکنجکا بیغیلدی ایلبارس
خان نینک اوغلانلاری نینک ایللی وزیرکا بیغیلدی هر چند اوانش خان
یاراشالی تیب آتدی ابنی لاری و آقاسی نینک اوغلانلاری و نوکر خلقی قبول
قیلما دیلار وزیر اوستیکا یورودیلار سلطان غازی سلطان یئکی شهردا
بلیج سلطان نینک اوغلانلارینه هر کوندا بیر کشی بیبارود ایردی تیز کیلا
کورسون لار تیب آنلار مونبا باردوق دیرلار ایردی اما یتیماس لار ایردی
آنلار کیلماسدین برون آمنک خان اوغلانلاری وزیرکا باردیلار وزیر نینک
کون تخوشیندا قیر نینک ایتا کیندا بیر فرسنگ بیردا قوم کند آتلی بیر
کندی باردور اول وقتدا عجایب آبادان ایردی سلطان غازی سلطان

*) وزیرکا

وزیردین

بولوب یا شونورخه سیر ایزلادی تاپمادی بیلاج بولغاندین آت نینک توده قیلیب قویغان قوروق میده سرکین بار ایردی آینک ایچینی قازدی زنیلنی اوستیکا تارتیب کریب یاتدی دین محمد سلطان قرق الیک نوکرلاری بیرلن یوکوروب اناسی ایویکا کیلدی بارچهلاری بایلب ایزلادی لار تاپمادیلار دادک لاردین سوردی هیچ قایسی سی یلمادی بیرسی آبتدی شو طرفکا کتکانین کوردوم شول طرفکا دین محمد سلطان یوکورا بیردی هر نوکری هر ایوکا کریب ایزلادی لار بیرسی خانلیق اخته خانه سینه *) کوردی آخوولارنی قراب یوروب ایردی کوردی کیم سرکین نینک اوستندا بیر پاره قیزیل ایسکی باتور بو نیمه (ایرکان دیب یقین کلب کورسا چوپدار تون نینک ایتاکی K.) ایرکانین ییلدی تقی یوکوروب کلب دین محمد سلطانغه خبر قیلدی اول تقی بارب زنیل نینک آستندین جقاریب باشین کیدی شول ساعت بو شهر نینک ایچندا فاش بولدی اورکنج بیرلن وزیر نینک آراسی آلتی بیلاج سیر بولور سلطان غازی سلطان نینک نوکرلاری نینک اورکنجدا یورکانلاری نینک بیرسی شول کونی بارب سلطان غازی سلطانغه آبتدی سلطان نینک کچلو خاتونی سفیان خان نینک قیزی ایردی سفیان خان نینک علی آتلی اوغلی مینکلنی کورکالی بارب ایردی سلطان غازی سلطان اینسی نینک اولکانین ایشکاج هیچ کشیکا کینکاش قیلمای فکر قیلمای قریشاش آچمینه جدای یلمای شول ساعت ایویندا پاتغان قاین آقاسی علی سلطاننی توتوب اولتوردی اوانش خان

(*) خانه غه

خطالارنی آلیب باردی محمد غازی سلطان خطالار نینک مضمونین معلوم
قیلغاندین سونک آتلا نیب اورکنج ساری ابلخادی اورکنج نینک
دروازه سیدین کربب خان حولیسینه کیلیب آتدین توشوب سینکلی نینک
قایتیغه یوکورا بیردی محمد غازی نینک اول کون ۱) قانی توکولماک کرک خان
شول کونی ایتتا بیرلان قرچجای سالا چقیب ایردی دین محمد سلطان نینک
کیجه کوندوز قراب تورغانی اول محمد غازی سلطان نینک کیلکانیدین خبر
تاپ نوکرلاری نینک آلدیغه توشوب یوکورا بیردی ۲) یاز کونی چاشت
وقتی ایردی محمد غازی سلطان سینکلی اولتورا تورغان سرای نینک ایشیکدین
کربب باردی سینکلی آقاسی نینک کیلکانیدین خبری یوق کورکاج بیریندین
قوبوب قارشی کیلیب ایکیسی کورشدی سلطان آتدی ۳) خدا یغه شکر
یخشی بولوب سین سنک خطنک باردی دیدار قیامتغه قالمسون تیب
آتدین سونک کیجه کوندین بیر یاتمای کیلامن سنکلی آتدی بیمار
بولغانیم یوق و خط هم بیبارکام یوق بوسوننی ایشیکاندین سونک قورقوب
اولتورمای یوکورب قایتیب چقدی کوبور کوبور قیلغان دین محمد
سلطان نینک آباقی نینک آوازین ایشدی آتدین سونک میر بلا بارین جزم
یلدی حولی ایشیکنه بارمای قورقوب اوزکا طرفکا یوکوروب بارا ایردی
میر اولوغ ایشیک اوچرادی یوکوروب کوردی کوردیکیم اخته خانه هیچ
کشی یوق چقالی میر قرادی تاپادی قلاق سالیب توردی یوکوروب
یوروکان کوب پیاده نینک آباقی نینک آوازین ایشدی قورقونجی غالبراق

۱) اولولونی ۲) برکوا بردی ۳) سلطان باردی آتدی
بولوب

بیری سین (۱ K) اولتوردیلار قاینه قوم سالدیلار اولوکلارنی یوکلاب یولدین بیراق ایلتب کومدیلار سلطان بارچه نوکلارینه آنت بیردی بو ایشنی کشیکا آیتاسلیغنه آدین اورکنج کیلیب آتاسین کوردی آتاسی خبر سورغاندا آیتی محمد غازی سلطان اول آغریغان کشیدیک ایش قیلیب ایردی سونک آت تون بیردی بخشی سیلادی عذر ایتیب اوزاتدی آتاسی ایناندی شول کونی بازاردین بیر مهرکننی کیتوروپ آتاسی نینک آتینه مهر قازدوردی آتاسی نینک کوچی محمد غازی سلطان نینک سینکلی نینک آتینه بیر مهر قازدوردی اوانش خان نینک تلیندین بیر خط بتتیدی محمد غازی سلطانغه کوب دعادین سونک اولکیم سینکلنک خسته اولار اولماسین تکرری بخشی بیلور سینک دیدارینک دین اوزکا آرزوسی بوق سینکلی نینک تلیندین بیر خط بتتیدی آقامغه کوبدین کوب بنده لیکیدین سونک اولکیم نیچه کوندین بیری بیارمن بو خسته لیقدین بخشی بولوریم غه (۲) هیچ امیدم بوق ایمدی یکی مرادیم و آرزویم شوتورور کیم سنی بیر کوروب اولسام (۳) تیز کیلا کورکین کیم دیدار قیامتغه قالماسون بو ایکی خطنی بیر اعتبارلی نوکری نینک قولینه بیریب قالغان سوزنی (۴) اوکراتیب قوش آت بیرلان بیاردی تقی اوزی بیرلان بیرکا آتلاتیب یورت اغولغه بارغان بیکیتلارنی قانیغه ییغیشتوروب آنلاردین باشقه تقی اون بیکرمه بیکیتنی اوزیکا یار قیلیب هر کوندا تاپقان بولغانی بیکیتلار بیرلان ییب ایجیب کوزینی خراسان یولینه تکیب توردی دین محمد سلطان نینک کشیسی

(۱) کشیکا بریسنی (۲) بولور تیکا (۳) اولسا (۴) بو سوزنی

باتما تیز آلیب بار خانغا مینک دعامدین سونک آیت آنداغ ایشتوک کیم بو توغمه خاندین رخصت سیز کینکان ایرمیش موندا کیلیب شونداق ایشلار قیلدی آنینک اوچون تنیه قیلدیم آندین سونک ریشاو خدای بردی یشیش آلتی کشی بیرلان سلطاننی آلیب ایلغاب کیندی کیجهلار یوروکاندا هر ییردا کیم ایل بار بولغای تیب کمان قیلسا آندا بلند آواز بیرلان چرلار ایردی غرضی بوکیم نوکرلاریمدین بو ایل نینک ایچندا منی سفلاب باتقانی بولسا آوازیمنی ایشیتیب تانیب کیلکای هر قچان سلطان چرلارسا خدای بیردی ریشاو دیر ایردی آنینک بو سوزی سلطانغه اوق قلیچ دین بیان راق کیلور ایردی خدای بیردی نینک بو سوزنی آیتماقلیق عادتی ایردی آنینک اوچون ریشاو خدای بیردی دیرلار ایردی دین محمد سلطان نینک موندین خبری بوق منی مسخره قیلا تورور تیب کولکلیکا کیلور ایردی کوردیش کیلدیلار سحر وقتدین کوپ ایل اولتوروب ایردی سلطان نینک قزاقلاریندین یشیش آلتی کشی اوشبو ایل نینک ایچندا ایردی آت آیاقی نینک آوازی کیلکانکا قزاقلار قوبدی اول وقتدا سلطان چرلادی بارجهسی آوازیمن تانیب یوکوروب کیلدیلار خدای بیردی توشار وقت بولدی ایلکا توشالی تیدی سلطان آیتدی من ایلکا توشا کا ناموس قیلامن بیر زمان یوروب توشالی خدای بیردی قبول قیلیب یوروب تانک آتغاندا توشدی تقی قاتینداغی کیشیلاری نینک بارجهسی یاتدیلار سلطان نینک قزاقلاری کینیدین کیلدی بیرسی سلطان نینک آیرسین سندورب بوشاتی سلطان خدای بیردی نینک قلیچین آلیب (اوزینی K.) چاپدی بویننا هر کشی بیردی سین

يکي باريب محمد غازي سلطانه آيتدي سلطان دين محمد سلطان نينک بو قيلغان ايشيکا قتق آجقي کيليب حساب قليب قاينور وقتندا بوللار يه کوپ کئيلار تعين قيلدي اول کئيلار سقلاب تورديلار تقی کيلکاندا غافل توتديلار نوکرلاری نينک اولچاسين و باری سس (* آلب کوپ ازالار بيريپ قويا ييردلار دين محمد سلطانی توتوب محمد غازي سلطان آلدیغه آلب باردیلار اول تقی يير ايوکا سالیب ايشيکين برکتب يير نيچه کسی تعين قیلدی قاچورمای سقلانک تيب نوکرلاری نينک کويسی پياده ييلا قويا قايتب ايولاریکا کيتدی و يير نيچا حقيقت ليسي سلطانی بنددا قويوب يورتغه باريب ني آيتورميز تيب کوردبشدا اولوغ يول نينک اوستندا اولتورغان ايللاردا کدایليق قليب يورودیلار ايولاريغه بارغان نوکرلاری باشلاريندين اوتکان واقعاتنی آيتديلار بو سوزنی اوانش خانغه ييتکوردیلار خان هيچ نيرسا تيمادی آينک اوچون دين محمدکا آتا کوزی بيرلان قرامای ایردی و تقی ييري اولکيم خان اول وقتدا اليک ياشيغه ييتيب ایردی علی سلطان نينک اناسی خان بيرلان هم سن ایردی محمد غازي سلطان نينک کورکالی بخنی سينکلی بار ایردی آتی تازه آلب ایردی دين محمد سلطاننی يير نيچه کون سقلاغاندين سونک قولينه آیری اوردوردی اويغور خلقيندن ريشاو خدای ييردی نیکان نوکری بار ایردی آنغا تاپشوردی بيش آتی کسی قوشدی خدای برديکا آيتدی آياقینی آت نينک قريندين باغلا کيجه کوندوز

(* بايری سبن

بیکیتلاری خراسانغه باریب قزیلباشغه یورتوب مال تایب کیلورلار ایردی دین محمد سلطان بیر نیچه بیکیتلاری قولیغه آلیب استراباد باریب مازندران یورتارمن تیب آتاسی دین ۲) رخصت سیز قوق کتی بیرلان آتلائیب کتی سوبقاسی بیرلان چیکدالیک توغایغا باردی آندین دینار تیکان قودقغه باردی آندین آتلائیب بارا یوروب ایردی میر کتی اوچرادی آتی تیوه و اوتوز قوی بار قیدا باراسین تیب سوردی اول کتی آبتدی محمد غازی سلطان نینک فلان تیکان کتی سی نینک نوکری تورورمن ترکمانکا براتغه کیلیب ایردیم براتمنی بتوروب قایتب درون بارامن تیدی اول وقتدا درون حاکی ایلبارس خان نینک اوغلی محمد غازی سلطان ایردی قوی نینک ایچندا بیر ساری سرکه بار ایردی دین محمد سلطان آبتدی اوشبو سرکه نی بیزکا میرکین بولومیز یخنی تنکریم میورسا قایتغاندا سوغا میرالی اول کتی قبول قیلمادی سلطان نینک آچقی کلدی اول کتی نی باغلاتیب اوردوردی تیوه سین و قویین بارچاسینی آلدی تقی یورو بیردی بیز کچک ایرکاندا آقسالیقلار آبتور ایردی یان ایشنی بو آر دور موندین نی بولور تیب قیلغوجی بولمانک بیز نینک یورتیمز بیر ساری ایچکو سبب بولوب بوزولغان تورور آبتغان ایچکولاری اوشبو ایچکو تورور بوزوق لوقنی آیتومیز تورور دین محمد سلطان استراباد باردی تقی اوچ تورت کرت قزیلباشغه یورتوب کوپ اولچه بیرلان آتاسی قایتدی ایدی قویین آلدورغان برات دارنی آتالی اول کتی باریب بیکنه آبتدی

(* دبدبن

بیکی

قرا ابردی اوزی آیتور ابردی منغت فلان میرزا تیکان نینک قبادین توقان قیزی ابردیمن منغت یورتی بوزولدی منی بیر کشتی اولجه قلیب سودا کرکا ساتدی ابکی کچیک اوغلی نینک اناسی منغت میرزالار نینک قیزی ابردی دین محمد خاننی ایچکادین آیریلغاندین سونک علی سلطان نینک اناسی بیم کا تاپشوردی هر پادشاه کیم منغت میرزالاری نینک قیزینی آلسا آنی بیم دیرلار ابردی بیم دین محمد خاننی کوب زبون سفلار ابردی دین محمد خان آلتی یشار اوغلان ایرکاندا اوغلانلار یرلان اولتوروب قلعه یساب یر نیچاسینی قلعه نینک ایچکادا قویوب و یر نیچاسینی تاشندا قویوب آیتار ابردی یوکورونکلار قلعهغه هر قایسینکیز قلعهغه برون چیقساینکیز انعام یرورمن و قورقوب قالغانیکرنی اولتورورمن بیم کیلدی تقی آیتدی کوتیکا باق بو توغما نینک سنکا شهر و قلعه اورونینه تاش توپراق بار دین محمد خان قویا کیلیب قول قاوشتوروب تعظیم قیلدی بیم نینک قهری کیلیب من مونی سوکامن بو منکا تعظیم قیلا تورور تیدی دین محمد خان آیتدی سیز منکا تاش توپراق بار دبتورور سیز مونی آغیزینکیزغه تنکری سالا تورور شهر و ولایت تاش توپراق دین بولور شول تیتیکا لایق خدای تعالی آنغا یردی دین محمد خان آنا قولیندا اون توقوز یشادی آناسی آنکا هیچ نیرسا یرمادی اول وقتدا خراسان ایتاکی تا استرابادغه چا اورکنج پادشاهلارینه تعلق ابردی آبی تاغ*) بوی اورکنجنی سو بوی دیرلار ابردی ایکسی بیر پادشاه نینک یورتی ابردی اورکنج نینک طلبی

(*) ناق

بیرالی تیب تورورلار قیزینک توفان آقلااری یش ایرکانین آبتدوق آنلار نینک ایچندا آغش سلطان آدمی قفیر درویش نهاد موجیق بیکیت ایرکاندور آنی باش قیلیب توقوز کسی بیساریب تورورلار مال آغالی قزویندا باریب شاهنی کوروب تورورلار شاه بیکلارینی قارشى چقاریب اولوغ بیغین قیلیب کوروب لوازم عزت و حرمت نینک حدینی (* کیتاریب تورور آغش سلطانغه خجند شهرینی یریب تورور اونوز ییل خجنددا حکومت قیلیب اولدی تا اولکونجه خجندین آتلانیب هیچ یریکا سفر قیلمادی بوجضا خانغه توقوز آلتون خشت و توقوز توقوز کمش خشت و توقوز چادر باشی زربفت آباقی چوبتاردین توشاکی بیرلان یریر مجلس نینک اسبابی بارچاسی آلتون کمش دین توقوز آت ایکاری یوکانی یرلان مینک یپاک قماش بیساریب تور خان هم قیزنی پادشاهلارغه لایق اسباب یرلان اوزاتیب تور فلک نیچه اورکولکاندین سونک بوجضا خان وفات تابدی اوانش خان نینک پادشاهلیقی نینک ذکرى اوانش خاننی اورکنچدا خان کوتاردیلار بوجضا خان نینک اوج اوغلی بار ایردی اولوغی نینک آتی دوست محمد ابکنجیسی نینک آتی ایش محمد و اوچونجیسی نینک آتی بورم آتی ایش دوست دیرلار ایردی اول ایکسینه کاتنی بیردیلار اوانش خان نینک اوج اوغلی بار ایردی اولوغی دین محمد خان آندین کچیکی محمود آندین کچیکی علی سلطان دین محمد خان نینک اناسینی منغت دین کیلکان بازارکاندین ساتیب آلیب ایردی جهرمی

(* لولاسی نینک عزت و حرمت حدین

قرا

هم سالیب آلدیلار اداق ایلینه نوکر سالدیلار بیر نیچه ییل اوتکاندین
سونک سفیان خان حق رحمتیکا کتدی بوجغا خان نینک ذکرى
بوجغا خاننى اورکنج کاکیلتوروب خان کوتاردیلار سفیان خان نینک یش
اوغلی بار ایردی اولی یوسف ابکنجی یونس اوچونجی علی تورنوجی
آغش یشینجی پهلوان قلی بو یشی سینه خیوقنی بیردیلار بوجغا خان
زمانیندا بخارادا عید خان بار ایردی اول نیچه کرت خراسان اوستینه
باریب ولایتلارینی آلدی قالغانینی اوزبک همیشه یورتوب اولجه اسیر قیلا
تورور ایردی آیورد و نسای و دورون اورکنج اوزبکی نینک قولیندا* ایردی
مولار هم آنلانیب تا ییل کوپروکینهجا چاپارلار ایردی بیروی قاتسا بیروی
بارور ایردی خجند بیرلان اسفراین نسایدین آرادا قونوب بارا تورغان
بیر بولور اول ابکی سی نینک حاکملاری ابکین ابکا بیلمای و مال سقلای
بیلماسلار ایردی قیش و یاز قورغان نینک ایچندا قبایب اولتورولار ایردی
بو سیدین شاه طهاسب بسیار تنک بولدی تقی بوجغا خانغه ابلیجی
یبباردی سوزی بو کیم من خانغه اوغول بولاین دیتورورمن تیمور بی
چنکر اولادینه کیو بولدی ایرسا هنوزکاجا آتی تیمور کورکان دیتورورلار
من هم چنکر اولادینه کیو بولماقی کونکوم ایزلای تورور تا خونکاردیک
اولوغ دشمانیم آبتغای کیم شاه طهاسب اوزبک پادشاهی نینک قیزین
آلدی یخشی یاراشدی تیب بوجغا خان نینک قیزی بوق ایرکاندور آقاسی
سفیان خان نینک بویی یتکان قیزی بار ایرکاندور عایشه ییکی آتلیق شونی

(* قولوغا

کشی یساریب تیلادی ایرسا تقی پردی لار شول قرق مینک قوی اولار نینک
بوینیدا نیچا پشتلار (غمچه ۱۱۰) قالدی ایمدی اوزکا ترکمانلار نینک میرا
تورغان ماللارینی هم موندین آلیب قالمالنک اوشبو ییردا آیتالنک بو
واقعاتدین ییر نیچه ییل اوتکاندین سونک اوزکا ترکمانلار نینک باشلارینه
و ماللارینه لایق مال میرا تورغان ترکمانلار نینک باشی نینک و مالی نینک
یورتیندین حساب قلیب ابجکی سالورغه اون آلتی مینک قوی موندین باشقا
پادشاهلیق شیلاندا سویماق اوچون مینک آلتی یوز دونان قوی مونضا
قران قویی تیب آت قویدیلار اول اون آلتی مینک قویضا برات قویی
تیب آت قویدیلار تقی نوکرکا بیردیلار ترکمان نینک هر اوروقینه نیمقدار
برات قویی ساللار آنینک تاشیندین قران قویی دهیک آلدیلار برات
قویی نی نوکر آلیب کنار بس پادشاه نینک شیلانخانهدن اولتورماک کا قویی
ییرماس سین مو تیدیلار حسن ایلینه اون آلتی مینک برات قویی و مینک
آلتی یوز قران قویی سالدیلار آنینک اون ایکی مینکی نی ایکدر چاولدور
کوتاردی و تورت مینکی نی اوشاق ایللاری کوتاردی ابا بجمه تورت
مینک برات قویی و تورت یوز قران قویی سالدیلار کولانکا اون ایکی
مینک برات قویی و مینک ایکی یوز قران قویی سالدیلار ادا قلیضا اون ایکی
مینک برات قویی و مینک ایکی یوز قران قویی سالدیلار آمو سویی نینک
یقاسیندا ایکین ایکیب اولتورغان اوج اوروق ترکمان بار ایردی آنی
اوج ایل دیرلار ایردی خضر ایلی نینک اداقلیسی علی ایلی و تیوهچی
مونلار نینک ایکین لاریندین دهبک آلدیلار تیوهچی بیرلان علی ایلینه مال
هم

آنلار اقاطای سلطان نینک آلدندا اوشبو آبتلخان سوزلارنی آتب قرآندین آت ایجتی لار اقاطای سلطان ترکمانلارنی قوشوندا اولتورتوب آقاسی سفیان قایتیغه باریب ترکمانلار نینک کنهین اوتوندی آقاسی اوتدی آندین بوجفا خان آندین اوانش خان آندین قال خان قوشیغه باردی بارچاسی آیتدیلار سنکا باغیشلادیق و اوتدوک نیچوک قیلورینکی سین ییلورسین تیدیلار قایتب قوشیغا کیلدی کورکان و ایشکانین ترکمانلارکا آبتدی موللار سیونیکانندین یوراکلاری یاریلورغا کیلدی آندین سونک ترکمانلارکا آبتدی آقام خود کاهلارینکیزی اوتدی اییدی سیزلار جریمانه نه مینه بیورر سیزلار آنلار آبتدی سیز نه مینه تیساینکز ییز آمی بیرالنک اقاطای سلطان سوردی خان نینک نوکرلاریندین نیچه کتی اولتوردونکز تیب ترکمانلار حساب قیلیب آیتدیلار بختی یمان قرق کتی سلطان آبتدی آنداغ بولسا بو ییل خود چایلدینکز تنکریم بیورسا کیلور ییل هر کتی نینک قانی اوچون آقامغه مینک قوی بیرینک آندین سونک نیچوک بیریب آوروونکیزی آقام بیرلان اوزلارینکیز سوزلاشور سیز بولغای تیدی آنلار جانلاری بیرلان قبول قیلدیلار تقی اون آلتی مینک قوینی ایرساری اون آلتی مینک قوینی خراسان سالوری سکر مینک قوینی تکه و ساریق و بیوت بیرماک بولدیلار بو آبتلخان ایللار نینک بارچاسی میر اوروق تورور جمله سینه تاشقی سالور دیرلار خان قایتب اورکنجکا توشدی کیلور ییل برات دار بیساردی قرق مینک قوینی میر کم سیز بیریب اون یکی بختی لاری برات دار نینک آلدیغا توشوب کوپ یشکش لار بیرلان کیلیب خاننی کوردیلار ایکنجی بیلی

توب توب بولوب هر قابسی میر ییردین چاباولی قویا بیردیلا ایرساری
 بیرلان خراسان سالوری آراش اولتوروب ایردیلا آنداق چابدیلار کیم
 سوروب بووی یلمادیلار اوغلان اوشاقینی اسیر قیلدیلا بیر اقداقسی
 قاجیب قوتولدی آت یتکان بیزدا چابولمای قوتولغانی میر بزک قیر بار
 تورور ابو الحان نینک قطب طرفدا ابو الحان بیرلان آینک آراسی آلیضا
 اوج کونلوك یول بولور آبی جوتاق دیرلار عیبی شول تورور کیم ایچندا
 سوی بولماس بوق ایرسا یاو کیلیب یوز ییل قیسا آلا نیلماس میر بولی
 بولور یوکی قیوه چیقا تورغان فقیر آبی کوپ کوروب من باریب آنکا
 قالدیلار چاباول بیضیلماندین سونک خان باریب جوتاقنی قیصادی
 ترکمان میر کون ابکی کون اولتوردی سوسیزلیقدین قیریلورغه کیلدی
 آقسقال یقلاری تاغدین نوشوب اقاطای سلطان نینک قوشینی سوروب
 کیلدیلار تقی اقاطای خانقه کورنوش قلدیلار تقی عرض قلدیلار کیم
 آنداق ایشیب بیز اوزبک رسندا اویو بورت کنجه اوغول نینک کی بولور
 ایرمیش آبا باشلیق بارچا آقار کنجه اوغولنی سیلارلار ایرمیش تیب
 بکنک خان نینک اوغلانلاری نینک اییدی قالغان کنجه سی سنی تورور
 تیب ایشتمیز بیز نینک قولومیز تقی سننک ایتاکنک اگر سین بیز نینک
 کنهیمیزی آقار نینک دین اوتونوب آلسانک بارچامیز آنت ایچالینک اوغول
 اوغول قیز قیزیزغه جا اقاطای خان نینک تمندین هر کیم بولسا آنکا
 سرکش لیک قلیب روی کردان بولماسیمیزغه تیدیلار اقاطای خان اول
 کتیلارنی قایتا بیاریب بارچه ایش کا یرار کتیلارین چاقرتیب کیتورتدی
 انلار

بوييل شونداق قىلدى يولغا چىغاندىن سونك سانادىلار بىخى سان قىرق
كشى بولدى ايلكلا بارىب هر كشى مير اودوق نىنك مالينى يىتكارىب
بوروب ايردىلار تركمان نىنك يىكىنلارى سوزلاشتىلار تقى هر قايسى
لوز اوروغىنه كىلكان برات دارنى اولتوردىلار مير نىچا وقتدىن سونك بو
خبرنى خانغا يىتكوردىلار خان تركمان نىنك بو قياخان اشىكا آچقانلىب
تورت اينسى يىرلان. آتلاندى تقى ابو الحان باردى اول وقتدا اوركىچ دىن
ابو الحان بارماق بو اولدىن اول اولغا بارغان تىك ايردى آينىك لوجون
آمو سوبى اوركىچ نىنك قلمسى نىنك توبىدىن. اوتوب ابو الحان تاغى نىنك
كون توغوشىنا بارىب تاغ نىنك توبىنه تىكىب قىلە طرفدىن اوركولوب
كون باتشىغا بارىب آندىن اوتوب اوغورجه بارىب مازىدران تىنكىزىنا
قويار ايردى و تقى اولكىم آمو دىياسى نىنك ابكى طرفى تا اوغورجه
بارغونجه ابكىنجى لىك يوزم باغى و درخستان ايردى و (بازى ك) بلند
يىرلارىكا چقار تورورلار ايردى و ماللى خلق كوكادىن و چىن وقتدا
مىر ابكى منزل يىراق قودوق لارغا كىتارلار ايردى چىن ياتقاندىن
سونك سونىنك بقاسىغا كىلورلار ايردى آبادانلىق و معبورلىق نىنك هىچ
نهابتى يوق ايردى پىشكادىن تا قرى كىچىتكاچا سونىنك ابكى طرفدا
اداقلى خضىر ابلى اولتورور ايردى قرى كىچىت دىن تا ابو الحان
تاغى نىنك كون باتشىغاچا ابكى طرفدا على ابلى اولتورور ايردى
آندىن تا تىنكىزكا قويغان يىرىكچا تىوچى خلقى اولتورور ايردى ايدى
آبتا تورغان سوزومىزدىن قالماغالىنك ابل چىتىنه كىلكاندىن سونك تورالار

سونگهسین موندین قیاس قینک خلق بوزلوب جفا باشلادیلار کئی
 آز قالدی اولوغ شهر و آز کئی قلمهغا یسای یتیمادی تورث آی بولغاندا
 آلدیلار تقی حسن قلی خانقی و اولوغ اوغلی بلال سلطان بیرلان ایکسینی
 لوتوردیلار و باش (* اوغلانلاری اناسی بیرلان بخاراغه بیاردیلار بو
 وقتدا اول جماعتدین سفددا اون بیش چاقلی کئی بار آندین سونک
 صفیان خان نینک ذکرى صفیان خانقی خان کوتاردیلار تقی
 اورکنجی بیردیلار وزیر و ینکی شهر و ترسک خراساندا درون و مانقشلاق
 ترکمانیتی برکا سلطان نینک نیرفلاری سلطان غازى سلطان باشلیق آلدیلار
 سو بویوندا خیرق و هزار اسب و کات و بولومساز و نیکیکا تلو بویوندا
 باغ آباد و نسای و آیورد و چهارده و مهنه و حصه امو سویى نینک
 بویوندا اولتورغان و ابو الحاندا و دهستاندا اولتورغان ترکمانلارنى
 موللار نینک بلرجاسینی آمنک خان نینک تورث اوغلی آلدی تقی مراتب
 بیرلان بولوشیب تیج کونکل بیرلان لوتوردیلار صفیان خان ترکمانکا کئی
 بیاردی اول وقتدا ایرماری خلقی ابو الحاندا لوتوردیلار ایردی تفکوری
 بویوقیندا زکات بیرمالک فرض تورور هر ییلدا مال لاریندین زکات
 نیرسونلار من کئی بیاریب چابورماین بو سوینی قول قلیب هر ییلدا
 حال لاری نینک زکات لارین سیرب باقندیلار بیر نیجه پیل سیرب توردیلار
 ییر پیل صفیان خان کئی بیاردی هر ییلدا اولوغ اورقلاری غه سیر
 کئی و کیچک اورقلار نینک ایکسنا و اوچوستنا سیر کئی بیارور ایردی

(* باش)

بو ییل

کوب پیاده نینک ایچینه کربب خندق لندا نیزه میرلان کشی سانیب چیقدی
 کوب پیاده اوق میرلان اول آتینی اوروب ییقدی لار آندین سونک اوزینی
 ییقیب باشین کس دیلار پیاده نینک آلدی نیزه میرلان اوق آرتی قلعه قاجیب
 کنار ییری بوق هر جند زور قیلدی لار بولمادی آخر قایتب قوشلاریغه
 توشدی لار اورکنج نینک برجین سنادیلار وتوره لار نوکرلارینه لایق برج لارینی
 آلیشب کونکلارینی اورکنجی آلمای قایتماسلیق غه قرار ییری ب اولتوردیلار
 حسنقلی خان نینک و میر نیچا لار نینک اجلی و میر نیچا لار نینک ایماکینه
 اغانای سلطان اولا قالدی اول اولسه ایردی حسنقلی خاندا قانلاری
 و اوجلاری بوق ایردی شاید میر نیچا کون تورغاندین سونک میر سرحد
 ییری ب اورکنج دین چیقاریب بیبارکابلار ایردی اغانای سلطان نینک اولکانی
 یتیماس یارا و آغیر ایماک (* K) بولدی اورکنج اولوغ شهر تیز اوق
 قحظلیق بولا قالدی میر اشک نینک کلهسی قرق الیک تنکه بولدی تاپیلمادی
 چیغرق تیسا اورکنج سارتلاری نینک آچیغی کیلور آنینک معنی سی اولتورور
 کیم اورکنج نینک سلالار تیکان جماعتی بولور اولار نینک میر دولت مند بخشی
 کشی سی بار ایردی رعیت دین میر کشی نینک آنینک میرلان ایشی بار
 ایرکاندور اول ابویکا کربب بارسا کورار کیم سلالار نینک آسقالین لاریندین
 بیش آلتی کشی اولتوروب تورور ابو ایکاسی ایشک نینک ذکرینی طبق غا (۲)
 سالیب ییلقی نینک اوکورکان قازیمین توغراغان دک چیغرق چیغرق
 تورغای تورور خلق نینک احوالی ایکی آیدا شونداق بولدی آندین

اون دین کوپ بولدی بارچاسی نینک باشی سلطان غازی سلطان آمنک
 خان نینک آتی اوغلی بار ایردی اولوغی صفیان خان و ایکنجی بوجنا
 و اوچونجی اوانش و تورنومجی قال و بیشنجی اقاظای و آلتنجی اغانای
 بو آلتی سی نینک اوغلانلاری کوپ ایردی حسنتلی خان زمانیدا آتی سیدین
 باشقا صداق باغلاغانی ینا آتی بولوب ایردی حسنتلی خان آتادین بلغوز
 ایردی اوغلانلاری کوپ اما صداق باغلاغانی بلال آتی بیر اوغلی بار
 ایردی آتا اوغول ایکسی هم توغوش (سبز راق ایردی بیر طرفدا ایلبارس
 خان نینک توغوشلی K. کوپ اوغلانلاری و بیر طرفدا آمنک خان نینک
 توغوشلی کوپ اوغلانلاری حسنتلی خان نی بلغوز اورکنج نینک حاصلنی
 کوپ ییلدیلاز تقی بارچاسی *) اتفاق بیرلان یاو بولدی لار مونلار کوپ
 حسنتلی خان آر چغیب اورشفتوک قوتی یوق ییلاج بولدی تقی اورکنج
 شهرینه قبالدی اورکنج نینک اول وقتدا ایرک قلعهسی یوق ایردی آندین
 سونک الیش سلطان ایرک سالدوردی بارچهسی کیلیب اورکنجنی قبادی لار
 تقی بارچه توره لار یسوی بیرلان خراسان دروازهسینه کیلدیلار حسنتلی
 خان دروازه دین ییاده چغیب خندقه آرقا *) بیریب یسادی تاشقاریکی لار
 آتلی و ایچکارکی لار ییاده اولوغ اورش توشی چاشت وقتدین تایشین کاجا
 آمنک خان نینک کیچک اوغلی اغانای سلطان شول وقتدا ایکرما اوزغان
 ییکیت ایردی ایرتادین پیشین کاجا اورشوب آلا ییلماکان لارینه ناموس قیلیب
 چاپوچی لارغه باش بولوب چاپدی تقی یاوغه بیتکان بیردین قایتمادی

(۱) اغیر اغریق (۲) آقا

کوپ

سونك يورتنى قزلباش قولىندىن آلدىم تىدى تقى بولغان اوغلان لارى نىنك بارچه سینه غازى آت قويدى فلان غازى و بهمان غازى تىب اينسى بليچ سلطاندين بولغان اوغلان لار نىنك (*) بارچه سینه حاجى آت قويدى فلان حاجى و بهمان حاجى تىب اول وقتدا يادكار خان نىنك نيره لارى نىنك ايجندا بليچ اوغلى سلطان حاجى دين باشقه اولوغى يوق ايردى آى نىكى شهردين وزيركا كيتوردىلار و خان كوتاردىلار سلطان حاجى نىنك ايلي و نوكرى آز ايردى ايل مال و يورت نىنك اختىارى ايلبارس خان نىنك قولىندا ايردى (اول) اولكاندين سونك اولوغ اوغلى سلطان غازى سلطان نىنك قولىندا بولدى اول عاقلىق توغوشوليق و بويى بروك يىكىت ايردى اول زماندا ايل ايجندا بوسوز مشهور ايردىكىم سلطان خواه بخشى و خواه بيان حكم قىلسا سلطان غازى يارلىقى دور چاره نى تىماك اما بيان عيسى شول كيم بخىل ايردى سلطان حاجى خانفه ابكى اولوش بىرىب ايردى بىرىسى خانلىق نىنك آتى ابكى شىلان آشى نىنك آلدى اول تقى بىر بىل توغوب آتاسى كىنىدىن كىتدى آندىن سونك باشقا اولوغى ابولك خان نىنك اوغلى حستلى خان ايردى خان كوتارىب اور كىچى آنكا بىردى لار بارچىسى بىر يادكار خان نىنك اوچ اوغلى نىنك اوغلانلارى ايردىلار اوچ گروه بولوب اوچ باشقا آتلاىب توشارلار ايردى بىرىسى ايلبارس خان نىنك اوغلانلارى و اينسى بليچ سلطان نىنك اوغلانلارى مولار نىنك كىچىك لار يىندىن باشقا صداق باغلاغانلارى حستلى خان زمانىدا

(*) سلطان بولغاندين اوغلانلارى نىنك

آيتوق ايجىك ايا تورغاندا مصوب بولوب ايكي تيزيندين توپى جاني يوق
بوتينا ياپوشا نىكان ايركاندور اول مسبدين آتقا اولتورا يىلماي ارايهغا
مينار ايركاندور بير كى فراغت اولتوروب ياتقوديك قودلاق ارايه نىك
تيكر حكيئا تيمور قابلاتب بلام ارغيمات آتلارنى تيكوروب تورت بيش
بهادر بيكىتلاركا باشين ييتوروب هميشه ابوالخان و مانفلاققا پورتا
ايركاندور كرايلىب يازماس مرکن ايركاندور ارايه نىك ايجىدا ياتيب ۱) تيك
يوكونوب نوروب اونكى و سوللى آتقانيغا كوز ايكارماس ايركاندور اولوغ
ياو بولغاندا اوزى بيكىتلاركا باش بولوب ايراول بولور ايركاندور ارايه
باشين آليب يوردوكان بيكىتلاركا بولاي يور آلاى يور ايلكارى يور كيرى
قابت تيب آيتور ايركاندور آتليغ كى بيرلان بيركا تيب نىك اوروشور ۲)
ايركان دور ارغيمات آت بلكان يوكسز قودلاق ۳) آتليق كشيدين قالاس
ايركاندور تركمان نىك بير نىچىسى رعيت بولوب ملل ييرود ايركاندور
بير نىچىسى ياو بولور ايركاندور رعيت چيلىكىنه نه مقدار مال بيرودين
قرار ييرماكان ايركاندورلار كاه كوب و كاه آر ييرود ايركاندور تكمريم يورسه
صفيان خان نىك حكايى دا تركمان نىك مالينه قرار ييريلكانى آيتقوميز
تورود بير نىچى يىل شونداق قىلىب اولتورديلار بليكچ سلطان اولدى
آدين سونك ايلبارس خان هم اولدى ايلبارس خاندن بيتى سكر
اوغول قالدى اولوغى نىك آنى سلطان غازى ايكنجى محمد غازى
اوزكالارى نىك آتلارى معلوم ايرماس ايلبارس خان وزيرنى آغاندين

۱) آتيب ۲) برلان بركا نىك يوروب اوروشور K. ۳) (ارابه K.)
سونك

ایتا کینی آغانی و ابوالخان و مانقشلاق و دهستاندا اولتورغان ترکه مانلاری رعیت قیلغانلاری نینگ ذکرى اول وقتدا یادکار خان نینگ تورت اوغلی نینگ بارچاسی اولکان ایرکاندور اولار نینگ *) اوغلانلارینه کئی بیساریب آتیب تورور ییز کیلیب وزیر بیرلان اورکنجی آلدوق خیق و هزار اسب دین قزلباش کتمای توروتورور اگر موندای کیلیب تنکریدین تیلارمن تیسالار ایل کوپ ولایت دیسالار خراسان توژیدا اولتورغان این دیسالار ابوالخان و مانقشلاقدا ترکمان بار بارغان کئی بو سوزلاری آیتقاندین سونک ابولک خان نینگ بیر اوغلی آمنک خان نینگ آتی اوغلی ایوی و ایللاری بیرلان کوچوب اورکنج کیلیب تورورلار ایلبارس خان وزیرنی اوزی آلیب اورکنجی بولارغا بیریب تورور آندین سونک آمنک خان اوغلانلاری خیق و هزاراسنی کوپ چاپوب خراب قیلغانینه قزلباش قورقوب قاچبدور آندین سونک خیق و هزار اسب و کاتی آلیشیب خراسانغا آتلانیب چاپوب تورورلار اول وقتدا شاه اسماعیل اولوب تورور اوزبک قورقونچدین خراسان تاغی نینگ شمال طرفینداکی سر حدلار نینگ کون توغوشی مهینهغهجه *) و آیاقی درونغاچا بارچاسین حاکملاری تاشلاب قاچب تورور اوزبک نینگ بیرى کینک بولوب تورور هر تورا باریب بیر نیچه ولایتی ایکالاب تور آندین سونک قبلهسی خراسانغا کون باتشی ابوالخان بیرلان مانقشلاقغه قایتا قایتا پورتوب چاپوب تورور ایلبارس خان نینگ اینسی بلیک سلطاننی یوقاریدا هم

(۱) آنبک (۲) مهینهغهجه

بیرلان اولتوروب تورورلار ایلبارس خان نینک نوکری آزلیق قیلیب تورور
یادکار خان نینک ایللی نینک کویسی ابولک و امنک (۱) اوغلانلاری نینک
قاتیندا قالیب تورور بیر کون بیکلارین چاقریب آتیپ تورور بیز آرز
ایل بیرلان موندا کلدوک ایلیمز نینک کوپی قرینداشلاریمز قاتیندا قاندى
ایمدی سیزلارکه اوخشاسا قرینداشلاریمزنی چاقرساق دیمز تیدی آندا
بارچا بیکلار آیتدیلار بیز سیزنی موندین ایلکاری راق کتی بیارورمو
ایرکان تیب کونکومیزکا کیلور ایردی اوبغور اوبوغی دین بیر قری کتی
بار ایردی آنکا اوی ایچندا اوردون تیکمای تیشقاری اولتورور ایردی اول
بیریدین قوبدی و خان آلدیغه کیلدی تقی قول قرشتوروب توروب عرض
کیلدی بورونغی اوتکان اوزبک نینک اهل تجربه سی آتیپ تورورلار
توره نینک دولتی بولوری نینک نشانه سی اولتورور کیم نوکرکا مهربان
بولور و بیدولتی نینک نشانه سی قرینتاشغه مهربان بولور
ایلبارس خانغه اول سوز بیان کیلیب تورور اولتورغان بیکلار بارچاسی
اول کشینى سوکوب ایکی قریتاشنی بیر بیرى بیرلان یمان قیلیب خوش
آمد آتیپ آرادا سوز یورتا تورغان شونداق مردکلار تورور تانکلا
قرینتاشلارینکز کیلکان سونک شونداق بزوق سوزلای تورغان (۲) یمانلاردین
بیرنی ایکنی اولتورماسانکز توزوک بولا بیلماس سیز دیب تورورلار
ابولک خان و آمنک خان نینک اوغلانلاری نینک
اورکنج کا کلیب خیوق و هزار اسب و خراسان

(۱) ابولوک و آنینک (۲) سوزلاری تورها

ایناکینی

کچک بارچا اولتوروب سېخانقلی نینک آلدیندا آنت ایسچی لار سنکا یانلیق
ساختماسزغه اگر اوزبک کیلسا آلدینکدا توروب اوروشورومیزغه تیب آندین
سونک سېخانقلی رکاب داریفغا آیدی بیر رکبی تنکه کیلتورکیل تیب اول
آلیب کیلدی اورتا ییردا قویدی سېخان قلی اکابراک باقیب آیدی ییرینی
ییلدام بخشى بیکیت تاپنک وزیرغه باریب اوشبو واقعاتنی بخشى بیلیب
کیلکای هنوز آنلار کسى نینک آتین توتمای ایردیلار قراول خلقی نینک
دیوانلار تیکان جماعتدین ییزلار کچک ایرکاندا عوض قزل اوکوز تیکان
ییر کسى بار ایردی شونینک آتاسی توغوشلوق بیکیت ایرکاندر شول
قوپا کلیب بو خدمتنی من قیلاین تیب تورور آندا سېخانقلی آیتب تورور
سین باریب کیلکاندا آیتخان خبرینکا من شونداق اینانورمن که بوتنکهنی
آلورسین و سب صحابه قیلور سین دیب تور اول تنکه آلیب و سب صحابه
قیلیب وزیرکا باریب کلیب هرنه بولغان واقعاتنی ییر ییر آیتب تور ایلبارس
خان وزیردا اوج آی تورغاندین سونک آتلانیب اورکنج اوستینه (کلیب K.)
تور سېخانقلی اورکنج کوماکین قولیغه آلیب شهردین یاریم فرسنگ چقیب
اورشوبتور ایلبارس خان باسیب اولتورا اولتورا شهرکا کیلیب کریب تور
سېخانقلی بارچا نوکرلاری ییرلان اولوب تور آندین سونک ایلبارس خان
ایوینه و ایلی نه کسى ییاریب کوچوروب آلیب تور خیوقدا و هزاراسبدا
تورغان قریل باش هم اورکنج حاکی سېخان قلی دای سارتقا کنکاش
سالیب تور کیتارین و تورارین کیتارینه رضا بولمای ساقلاب تورورلار
اورکنج دین اوزبک نینک بورتاولی کیلیب خیوقی چاپار ایرکاندور شونینک

خان کیلکان چاقدا. اوج حاکم نشین ییر قالیب ایردی اول وزیر ایکنجی
ینکی شهر اوچونجی ترسک ایلبارس خان وزیردا بولدی ینکی شهرنی اینیسی
بکیلیج سلطانغہ ییردی ترسکا حاکم قویدی دا اولتوردی ایلبارس
خان نینک اورکنج فی آلفانی نینک ذکرى وزیر خلقی
قرلباشنی قیرغاندا ییر یتیم ییر ویران خانهدا باشورونوب یاتدی تقی
کج بولغاندین سونک دروازه دین چیتی تقی اورکنج کیلدی اول هم آیتب
ایردوک اورکنج حاکمی نینک آتی سبحانقلی عرب وزیر حاکمی نینک آتی
رحمنقلی عرب تیب سبحانقلی نینک آلدیغه کیلیب آنچه کورکانینی بیان قیلدی
سبحانقلی اورکنج نینک اکابرلارینی چارلاب آتدی وزیردا شونداق واقعات
بولغان ایرمیش نیچه بیلدین بری سیز خلق نینک توزونکرنی یی تورورمن
ایمدی سیز نینک رضانکر منینک کیتما کلیکیدا بولسا کتاین و یا تورماقلیغدا
بولسا توراین اورکنج خلقی آتدیبار الحمد لله شاه اسماعیل دیک
پادشاه تخت اوستیدا تورور تمام عراق و خراسان آینک قولندا سبن
کیلکالی تورت یش ییل بولدی سندین هیچ زور و ظلم کورکانیمز یوق
آرقادین ییر یش اون اوزبک وزیرکا کیلدی تیماک ییرلان سین پادشاه
آلدینه نه دیب بارورسین و ییز سنی نه دیب ییبارورمیز اوزبک نینک ایوی
و ایلی یوق ییر ییردا قرار قیلیب توماس یش اون کوندین سونک
وزیرنی تالار و چاپار قایتور کیتار آینک اوچون نه تیب اضطراب تارتا
تورور سیز تبدیلار ایرسا سبحانقلی آتدی اگر بوسوزلارنی راستینکر ییرلان
آیتا تورغان بولسانکر منینک آلدیمدا بارچانکر آنت ایچنکلار اولوغ و
کچیک

تورور تیب سوردیلار خواجه بیر نیچه ییلدا میر کُرت آرقاغا اوزبک ایجه باریب خلقینک نیازینی آلیب کلور ایردی اول ایلبارس خان نینک اصلینی و اوزی نینک یخشی و یانلیقی بارچا نیرساسینی میر میر بیان قیلدی آندین سونک وزیر خلقندین ایکی یخشی کشی و خواجه نینک میر کشی خواجه نینک کتابتین وزیر اکابرلاری نینک عرضه داشتینی آلیب ایلبارس خانغا باردیلار ایلبارس خان اینسی بالبارس بیرلان آتلاندی تقی وزیردین بارغان کشیلارنی اوزیندین ایلکاری پیساردی اولار کلیب وزیر خلیغه خبر قیلدیلار اکابرلار بارچالاری بیغیلیب اولتوروب کشی پیساردیلار اول کشی کلیب ایلبارس خانغه آتدی بنده لیک دین سونک خلق نینک عرضه داشتی بوکم قلعه دین کورونماسدای میرکا کیجه سی بیرلان کیلسونلار تقی بوقسونلاردا بیزکا کشی پیسارسونلار ایلبارس خان آندا قیلدی ایلبارس خانغه بارغان اکابرلار نینک کشی ایلبارس خان نینک کیلکانین آتدی آندین سونک اولوغ و کچیک بارچا بیغیلدیلار تقی دروازه لارغا کشی تعین قیلدیلاردا قلعه ایچندا تورغان قزلباشنی قیردیلار هیچ کشی قوتقارمادیلار تانکلا سینه ایلبارس خان کیلدی بارچا خلق خان نینک آلدینه قارشو باردیلار تقی کیتوروب شهردا حاکم اولتورا تورغان ایویکا توشوردیلار ایلکا ساون سالدیلار اولوغ توی قلیب اوزبک و سارت بارچاسینی بیغیلیب اتفاق بیرلان تاریخ توقوز یوز اون بیردا و قوی ییلدا ایلبارس خانی خان کوتاردیلار قدیم وزیرکا تعلق حاکم اولتورا تورغان ولایت کوب ایردی بوزولا بوزولا ایلبارس

هم. قتلیق بولسون و ینکی دینکز هم قتلیق بولسون بو اکابرلار تانک قالب
آیدی ینکی دین تیکانینکز نه تورور تیب قاضی دین سوردیلار تقی قاضی
آیدی هنوزکاجا پادشاهینکز شاه اسماعیل نینک بو حاکمینکز نینک نه دینی
و مذهبی بارینی ایشتمای موسیز آنلار آنت ایجیب آیدی لار بیزکا بیر
نیچه ییلدا هر کیم خراسان پادشاهی بولسا آمدین داروغا کیلور بیز مونی
هم شونداق خیال قیلا تورورمیز قاضی آیدی اون اوج اون تورت ییل
بولدیکیم شاه اسماعیل بو مذهبنی اختیار قیلغالی بو بیر باطل مذهب
تورور تیدی تقی بیر بیان قیلدی حالا بو داروغه نینک کشی سی آریز
کوب قورقندن طاهر قیلماق تورور بیر نیچه وقت توروب اختیارینکزنی
آلغاندین سونک اولسوز اکابرلارکا سب صحابهنی تکلیف قیلور سیزلارنی
اوزی نینک کی قیلغان سونک عوامغا تکلیف قیلور قیلماغانی اولتورور
تیز غمکزنی یماسانکز مسلمانلیقدین آبریلیب کافر بولدونکز تیدی بو سورنی
ایشکاندین سونک بارچا وزیر نینک اکابرلاری اوشبو فکر بیرلان بولدی لار
بیر ایکی ییل اوتدی هیچ ایش قیلا بیلما دیلار اول وقتدا باقرغاندا سید
آتا نسلدین حسام* الدین قتال تیکان بیر یخنی کشی بار ایردی آنکا
باریب آیدیلار سیزنی پادشاه قیلالی تقی قزلباشنی قرالی تیب اول آیدی
مینک پادشاه بولورمغا خلق بو کون قبول قیلسالار هم سونک قابل
بولماسلار اگر سیز بو ایشنی راستیکز بیرلان قیلور بولسانکز من بیر
یخنی اصیل پادشاه تاییب بیران تیدی ابرسا وزیر خلقی آنی کیم

(* حسام

تورور

اورکنجی نیچوک آغانینی آتالینک شاه بخت خان ماوراء النهرنی آلدی سلطان حسین میرزا هراة دا اوز اجلندین اولدی شاه بخت خان باریب خراسان سلطان حسین میرزا نینک اوغلانلاری نینک قولندین آلدی سلطان حسین میرزا نینک اوغلانلاری و نیرهلاری کوپ ایردی ایکسی و اوچوسی قاجیب قوتولدی آندین اوزکا بارچاسینی اولتوردی اول وقتدا اورکنج سلطان حسین میرزاغا تعلق ایردی شاه بخت خان علیه الرحمه اورکنجکا داروغا بیاردی بو واقعاتدین پیش آتی ییل اوتکاندین سونک شاه اسماعیل کیلیب مرودا شاه بخت شیبانی خان بیرلان اوروشوب باسیب اولتوردی درجه شهادت که یتکوریدیدا آتی ایشیتکاندین سونک شاه بخت شیبانی خان نینک اورکنجدا قونقان داروغهسی اورکنجی تاشلاب کتدی شاه اسماعیل بارچا خراسان نینک ولایت لارینه داروغه بیاردی خوارزمغا اوچ داروغه بیاردی بیر ییری خیوق و هزار اسبکا و بیر ییری اورکنجکا و بیر ییری وزیرکا اورکنج و وزیرکا بیبارکانی ایکسی بیر توققان ایردی اصلی عرب ایردی اورکنجدا تورغانی نینک آتی سجانقلی وزیردا تورغانی نینک آتی رحمان قلی ایردی رحمان قلی عرب وزیرکا کیلکاندین سونک وزیر نینک اکابرلارینی بیغیشوروب اولوغ آش بیریب بارچاسیغا خلعت یوردی اول وقتدا وزیر نینک قاضیسی عمر آتلیق عاقل لبق و عالم قاری کشی ایردی بو حاکمی کیلیب کورمادی آشغه چارلاغاندا بارمادی بیمارمن تیب ایردی حاکم آش بیرکان کون نینک تانکلاسیغه قاضی عمر کشی بیباریب ارباب باشلیق اوچ تورت اکابرنی پنهانی چارلادی تقی آتدی ینکی کیلکان حاکم نینک بیرکان سر و پای

اوتغا ماى سالیب سینیك اوغلونك بولور و سینیك قیزیك بولور و سینیك
فلان نیرسانك فلان بولور تیب فال باقیب قوشاشلیق قیلور ایردی اول
اوغلان نینك اوزیندین بولغانین و یا اوزکادین بولغانی نی (*) بیلوردای
عقلی یوق ایردی اما اوزکا خلق نینك بارچاسی خوچوغم تیتك برکا نینك
اوغلبنی اوزم نینك کی تیب اوغول قیلیب یورور دیرلار ایردی ملای
خان زاده اوزی نینك فایده سی اوچون راستینی آتمادی ییز نینك
آسفال لیقلاریمز آیتورلار ایردی عبد الله خان اولوغ آتاسی برکا نینك
قائینی ابو الحیر خان اوغلانلاریندین بیرینه اوننی و ییکرمانی آلدی
ییز نینك جناعت اوزی نینك یقینی ایردوك ییلماس لیکدین آتی هم قیردی
اوزی اولدی اوغلی کینی دین کتدی نسلی قالمادی یورتنی باتغه ییردی
ایمدی برکا نینك اوغلانلارین آیتالینك آندین سونك تنکریم بیورسا اینی لارینی
آیتالینك برکا سلطان نینك اوغلانلاری ایلبارس و
بالبارس نینك ذکرى برکا سلطان دین ایکی اوغول قالدی اولوغی نینك
آتی ایلبارس و کچیکی نینك آتی بالبارس خلق ایچندا مشهور آتی بلیج
ایردی ایچاک ایما تورغان وقتدا خسته بولوب ایکی آباقی معیوب بولوب
ایردی تیزیندین توبانی نینك جانی یوق ایرکاندور بو ایکی اوغول ایرلیک کا
ییتشدی لار ایکیسی هم توغوشلی یخنی بیکیتلار بولدی آتا بورتندا یورودیلا
شاه بخت خان علیه الرحمه ماوراء النهرنی آلدی (*) اول بورتدا یادکار
خان اوغلانلاری دین اوزکا کشی قالمادی ایمدی ایلبارس خان نینك

(۱) اولغانی (۲) ایلی اکینی دین کیتی

اورکاتجنی

ایمکاین تار تیب یر یریدا اوسوب ایردیم آنی ایزلاب یوروکان کشی لار نینک
اوستومکا بیغلسونلار اول یای بویی دشمندین اجراسین تیب یر ایش
قیلب من قالغانین سین بخشی ییلورسین تیدی شاه بخت خان اول
قیلغان ایشینی بخشی کوروب قانین بغیشلاب انعام یردی آدین سونک
بارجالاری برکانی ایزلامک یرلان بولدیلار اول کیجهسی یر بارماق چا قار
یاغیب ایردی یر کشی اول نینک چتیندا یر یلانک آیاق نینک ایزین
آلب ایزارلاب بارا ایردی کولکا کیرکان سونک اول کشی نینک آیاقندین
یوز نینک اوستویکا قزیل قان آقا یردی قاننی ایزارلاب کلدی ایرسا
یر آدمی قانک قیش نینک ایچندا اولتوروب تورور مونی کوردی تقی
بولداشلارینه قچغوردی یش اون کشی بیغیلیب کیلب توتوب شاه بخت
شیانی خان علیه الرحمه آلدیغه آلب باردی لار شول زمان سلطانی
شهید قیلیب ابوین چابوب و تلاب قایتب ایویکا کتدی قوجاش میرزا نینک
قیزی برکا سلطان نینک کوچی ایردی آنینک سلطان دین بویندا ابکی
آیلق اوغلانی بار ایردی آی ابوالمحیر خان اوغلی خواجه محمد
سلطان اولجه قیلیب آلدی اول یتی آدین سونک یر ایرکاک اوغول
تغوردی آنینک آتینی جانی بیک قویدی آنینک اوغلی تورور اسکندر خان
آنینک اوغلی مشهور و معروف عبد الله خان آنینک اوغلی عبد المؤمن
خان خواجه محمد سلطان کم عقل راق کشی ایردی آنی خوجوغم
تینک دیرلار ایردی بمانلیقی بوغایتدا ایردیکیم آوبلداغی (*) ضعیفه لارغه

(*) آلدراغ

میلادوک قایدا کیتکانین ایدی سلطانی آیتالینک سلطان اوردهدا (* K. *
بلانقاج باتیب ایردی آت آباقی نینک آوازی کیلمدی یلانک آباق کیش
پوستینی آرقاسینه سالیب یوکوروب تاشقاری چقتی کوردی ایرسا یاو
تورور ابوی توغای نینک ایچندا ایردی ایشیکی نینک آلدندا. قمشلی
اولوغ کول ایردی کون ساق ایردی قیش نینک ایچینه یوکورا بیردی
بوز نونک اوستوندا بارا یوروکاندا آباقینه قیش نینک چوکوری اوردی
تقی یاردی قانی هیچ توقتامادی قالینک قیش نینک ایچینه باردی تقی
آباقینی پوستین ایتاکنه چرماب اولتوردی شاه بخت شینانی خان قاجخانلارنی
یریر توتوب برکانی ایزلاب و سوراب یوری ایردی برکا سلطان نینک
یر ایتاقی بار ایردی اوبغور اوروغندین موناکه آتلیق اول هم قاجیب
ایردی برکا سلطاننی ایزلاب یوریکان کیشلار نینک بیرسینه اوچرادی اول
کشی کیم سین تیب سوردی موناکه آتدی من شول ایزلاب یوروکان کشی من
موناکه پیاده اول آتلیغ ایردی آتدین توشوب توقماقه قورقتی دا آت اوستوندا
توروب قچقور ایردی بولان موندا بولان موندا تیب بو آوازی ایشبتکان
اول آنکا اول آنکا قچقوردی برکا سلطاننی ایزلاب یوروکان کشی لار نینک
بارچهسی ییغیلیب موناکهنی توتوب شاه بخت شینانی خان آدیغا آلیب
باردی لار برکانی تابدوق تیب خان و ایشیک خلقی نینک بارچهسی تانورلار
ایردی خان بو برکا ایرماس برکا نینک موناکهسی تورور تیدی تقی آتدی
نه اوچون من برکامن تیدینک سین موناکه سین آتدی کوپ توزین ایچیب

(* اوردهدا

ایبکاکین

اوتوردی لار* آینک اگرچه اوغلی و نیرهسی کوپ ایردی آنداغ هم بولسا کوپ دشمن قول سوقتی اوغلانلاری نینک بیر نیچه سین اوتوردی قالغانلاری تورت یاقغه قاچتی لار کوپ ابلی نینک بارچاسین تورت یاقغه توزدوردی لار اول وقتدا آتانک ایوبین یاو چاپسا بیرکا جاب تیکان قاری سوزی تورور بو سوزکا عمل ایتب برکا سلطان تقی میر یاقدین قول سوقوب ایردی بو وافعات دین میر نیچه میل لار اوتکاندین سونک ابو الحیر خان نینک نیرهسی شاه بخت خان توغوشلی بیکیت توغدی تقی آتا یورتیغه کیلدی آرغان و توزغان ایلتی بیغدی برکا سلطان میرلان آتا باباسی نیچوک سلوک قیلا تورغان بولسا بوهم شونداق قیلیب یورودی دشمن لیقین هیچ ظاهر قیلمادی میر میل سیر نینک آباقین قیشلاب ایردی شاه بخت خان برکا سلطان دین میر توغای یوقاری قیشلاب ایردی میر کون شاه بخت خان خلقینه جار قیلدی بو کون بارچالاری کیلیب ایشکدا یاتسونلار تانکلا ابرتانک میرلان آوغا بارامن تیب نوکرلاری ییغیلغاندین سونک تون یاریبی بولدی تیکاندا آتلانندی تقی برکا نینک اوردوسی ساری یورودی نوکرلارینه آیتدی تانک میرلان باریب برکانی ایوندا باسارمن هیچ کسی اولچمه بولمانک ایوبینی توکارک قمانک تقی برکانی قولغا سالا کورونک آیتخانیدای تانک آتقاندا کیلیب اوردونی قباب سلطاننی ایزلادی لار ایرسا تاپمادیلار قول و ددک دین سوردیلار ایرسا آنلار آبتدی سیز کیکوچمه بار ایردی سیز کیلکاندین سونک هر قابسیمز میر طرفکا قاچدوق سلطاننی

(* اوتورسالار

کوندین سونک لشکر برونقیدین خراب بولدی آخر موسی بی باشلیق بارچا
میکلار کیلیب سلطانغه عرض قیلدیلار کیم میان بوت بولدی آت سیز پیاده
نه بیرکا بارورمیز بو بیل بولاسا کیلور بولسون قایتماقلیق دولتکا مناسب
تورور تیدیلار سلطان آتدی اوشوکون و تانکلا یورکالی اگر خبر بیلساک آنکا
عمل قیلالی خبر بیلماساک قایتالی تیدی تقی ابرتا بیرلان ایردی آتلانندی دا
یورودی آلدیدا بیر قیر بار ایردی قیرنیک اوستیکا چیتی ایرسا ناری
آستیندا بیر جوقر بیردا کوب ایل کوروندی قیردین قایتب آندین
توشدی تقی ایکی کشتی بیاردی ایلدین خبر آلیب کیلینک تیب آنلار
باریب میر توارچینی آلیب کیلدیلار آندین سوردیلار ایرسا اول آتدی
قوجاش میرزا نینک ابوی تورور آتلانندی لاز تقی غافل باریب میرزا نینک
ابونه قوبولدی لار قوجاش میرزا قولغا توشتی سلطان آتی اولتوردی ایلینی
چاتی کوب اولجه لار آلدی قالغانی باقندی ملای خان زاده تیکان قوجاش
میرزا نینک میر قیزی بار ایردی آتی برکا سلطان آلدی اول قیش آندا
قیشلادی تقی یازی بیرلان قایتب ایویکا توشتی یادکار خان نینک
وفات تاپقانی و برکا سلطان نینک شهید بولغانی نینک
ذکری بو واقعات دین بیر نیچه بیل اوتکاندین سونک یادکار خان وفات
تاپدی آندین سونک ابو الحیر خان تغوشلی دوستلارنی کولدورب
دشمنلارنی یغلاتیب یوروکان کشتی ایردی تور تانینداغی اولتورغان
قرینداشلاری نینک هیچ قایسینه تیری اوتماکان و قولی بیتماکانی یوق
ایردی اول سیدین بارچاسی باش کوتاردیلار تقی ابو الحیر خاننی
اولتوردی لار

عید سرقددین باریب آراده بوروب آنت ایجیب محمد جوکی میرزانی
قلعه دین چقاریب ابو سعید میرزاغه کورنش قیلدوردی اول سوزبکا
وفا قلیب محمد جوکینی اولتورمادی اما خراسان نینک اختیار الدین
تیکان قلعه سیندا بند قلیب قوبدی بو واقعه تاریخ سکر یوز آتمیش دا
ایردی منغت موسی بیگ نینک برکا سلطان ایشیکینه
کیلب کوماک تیلاکانی نینک ذکرى موسی بی بیرلان قوجاش
میرزا ایکیسی یاو بولوب اوروشدیلار قوجاش میرزا غالب کیلدى موسی بی
قاجیب چیتی تقی اوز اوزینا و قاتیداغی کیشلاریکا کینکاشتی* قایدا
بارسام من بو اوجومنی آلورمن تیب اکر بو ایش کیلسا برکا نینک قولندان
کیلور اوزکا کشی نینک قولیدین کیلماس تیب برکا سلطان نینک اوردوسیغه
کیلدى تقی احوالینی عرض کیلدى برکا سلطان آیتدی یخنی کیلدینک
و خوش کیلدینک قولومدین کیلگاین آبانابن آتام خان بولسون سین
ایشیکندا اولوغ بی بول تورت یاقداغی ایلینی و خلقینی کیلتوردی اولوغ
توی بیردی آناسی یادکار خاننی آق کیزکا سالیب خان کوتاردی
اوزبک ایچندا مشهور تورور ابو الحیر خان و قاضی بی یادکار خان
موسى بی تیکان سوز نینک معیسی بو تورور آدین سونک سفر یراغینی
قیلب موسی برنی آلدیضا سالیب باشچی قلیب آتلاندى قیش کونی
ایردی قار اولوغ توشتی بارا بارا آتلاری آریق بولدی و ازوقلاری
تاوسولدی خلق قایتماقی اوحشاتدیلار سلطان قایتمان تیدی بیر نیچه

(* کناشتی

داروغه‌لار بيماردی اول وقتدا خبر کيلدی کيم ابو سعید ميرزا اولوغ لشکر بيرلان بلخغه کيلدی تيب مونی ايشتيکاندين سونک بارچا اولوغ و کيچيک اولتوروب کنکاش قيلدیلار برکا سلطان آتدی کيم شکر تنکریغا تاشکند و ترکستان و ماوراء النهر قولومیزدا تورور اوزبک و جغتای نينک آغیر چريکی آلدیمیزدا حاضر هیچ نيه‌دان کيمیز بوق آمو سویی نينک يقاسیندا بارالینک یاونی اوتکارمالی اگر اوتسا اوروشالی جغتای بی لاری آتدی موندین قایتب سیرنی کچالی تقی شاه رخيه‌دا تورالی ماوراء النهرنی ساقلاي یيلماس میز ترکستان بيرلان تاشکندنی ساقلاسات بیزکا بیتار محمد جوکی میرزا برکا سلطان نينک سوزی نينک معقول ایرکانین ییلدی اتا اور ایل نينک سوزینی بیقا یيلمادی تقی کرمنه‌دین کوچوب شاه رخيه ساری یوزلاندی جغتای نينک قرا یمانی ابو سعید میرزا نينک کیلوریکا تاب کيلتورمای قاچتی تيب خیال قيلدی تقی شول کونی اوق بوزولوب ابو سعید میرزاغه کیتاک بيرلان بولدی برکا سلطان آیتغان سوزین تنکلاماغانغه آچقلاندی بنه کوردیکیم جغتای دین هیچ کسی قالمادی ماوراء النهر یورقی یاویننک کی بولدی نوکرلارینه حکم ایتدی چایینک سفدنی تيب کوفندین جا پاولنی قویا بیردی اوج کون توروب تریک مالنی هایدای بیلکان جاقلی اولوک مالنی یوکلاي بیلکان جاقلی آلیب ایویکا قایتب کيلدی محمد جوکی میرزا شاه رخيه‌غه باردی ابو سعید میرزا بو خبرلارنی ایشتب کینیدین باردی اول شاه رخيه نينک قلعه‌سینه قبالدی ابو سعید میرزا تورب آی قباب اولتوردی آلا یيلمادی آخر خواجه عبید

قوشاين برکا سلطان خان نينک سوزين قبول قليب محمد جوکی ميرزانی
آليب اوتوز مينک کتی بيرلان آتلانيب تاشکند کليب تورور آتاسندين
و اوزندين قالغان و ابو سعيد ميرزادين کونکلی ياريم بولغان جغتای
ابلی بوزلوب محمد جوکی ميرزاغه کيلدیلار آندين سونک تاشکندکا باریب
کیردی آندين شاه رخیه نی باریب آلدی آندين سیرسوی اوتوب سمرقندغه
باردی ابو سعيد ميرزا خراسان کتکاندا سمرقنددا اوز بيرينه ارغون
اروغيندين امير مزید تیکانی قویوب کتیب ایردی اول اوزينه تعلق کتی
بيرلان سمرقنددين چقیب یساو یساب اوروشی برکا سلطان محمد جوکی
ميرزانی جغتای لشکری بيرلان توب قیلدی اوزی سول بولدی ابو الحیر
خان نينک قوشغان چریکینه یش کند اوغلان تیکانی باش قليب اونک
قیلدی اوروشی خدای تعالی برکانينک قولون یوقاری قليب محمد مزید
ارغون نينک توغینی پست قیلدی اوروش شهر یقیندا ایردی تا شهر نينک
دروازه سیغا تیکونجه جغتای لشکرين قیلچ دین اونکارا باردیلار تقی
قایتدی لار امير مزید قولغا توشمای شهرکا کیردی تقی دروازه لار و
برج لارغه کیشیلار تعین قیلدی قبل یراغين قیلدی تقی خراساندا ابو سعيد
ميرزاغه واقعاتنی یتیب عرضه داشت ییاردی سلطان ابو سعيد ميرزا
عرضه داشتی کورکاج خراسان لشکرينه حکم قیلدی تیز ییغیلسونلار
ییغیلغاندين سونک آغیر چریک بيرلان اوزی سمرقند ساری یورودی
محمد جوکی ميرزا کوفین و کرمنه کا کیلدی بخارا و سمرقند نينک ایچدین
اورکا بارچا ماوراء النهر ولایت لاری محمد جوکی کا میسر بولدی بارچاسينه

کافی عرب آنکا کاف تصغیر دیر اول کیچیکینه مضیسینه بولور اوزبک آنی غینه
 دیر گاه بردا کینه دیر نیچوک کیم کیچک آتنی آت غینه و کیچک کشینی
 کشیکینه دیر آمنک نینک معنسی جان غینه تیماک بولور ایسدی
 آیتا تورغان سوزومیزدین قالالینک یادکار خن نینک اولوغ اوغلی
 برکا سلطان عجایب توغوشلی توقغان بیکیت ایردی آیتورلار کیم آنینک
 کوکراکینی خدای تعالی بتو یرانغان ایرکان دور توشنونک سونکاک لاری نینک
 آراسندا کمرچکی بولور آنینک هیچ کمرچکی یوق بیکت جوی سیز میر
 تخته ایرکاندور برکا سلطان بیکیت لیکى دا ابوالخیر خان نینک قاریلقی
 ایکیس ییر وقت دا ایرکاندور تیمور بی اولادبندین ماوراء النهر دا ابو سعید
 میرزا اوز قرینداش لاربندین عبداللطیف میرزانی اولتوروب تور تقی پورتغا
 اینکا بولوب تورور عبداللطیف میرزا نینک-اوغلی میرزا محمد جوکی قاجب
 ابو الخیر خانغا باریب تورور ابوالخیر خان نینک خاتونی عبد اللطیف
 میرزا نینک سینکلی ایرکاندور محمد جوکی نینک عمهسی ایردی میر نیچه
 وقت خان ایشیکندا تورغان دین سونک ماوراء النهر دین میر کسى کلب
 تورور سلطان ابو سعید میرزا سمرقند دین آتلا نیب خراسان کتدی آندین
 ناری مازندرانغه هم بارورمن تیب بو سوزنی ایشیکان دین سونک میرزا
 محمد جوکی خاندین کوماک التماس قلیب تورور خان برکا سلطانی
 چاقریب آیتب تورور میرزا محمد جوکی ییزدین کوماک تیلای تورور
 مینک اوغلانلاریمدا و یقین اینی لاریمدا بو ایشینی باشقارغودیک کسى
 یوق سهن هم مینک اوغلام سین اوز چریکینک یرلان آتلان منم چریک
 قوشابن

باریب اوزکا تورالارکا نوکر بولدی خانیم آلتی آیدین سونک سیر ایرکاک
اوغول تاپدی آئینی یادکار قوبدیلار اوغور خلقی سیر کئینی ییاردیلار
یوروب بارچا کیتکان ایللاردین سیونجی تیلاکیل تیب اول کئی اول
نایمان خلقینه باردی آنلار سیر قرا قاشغه آت سیونجی بیردیلار تقی
قایتب کوچوب اورده قاتیغه کیلدی لار ایرسایینکی توقغان اوغلانی اناکسی
کوتاریب آتاسی کورنوش خانه سینه کیلتوروب توردا اوتورتدی سول مغول
رسمدا اونکدین اولوغ بولور آئینک اوچون بدن ملکی نینک پادشاهی
یوراک تورور یوراکتی تنکری تعالی سول یاقدایار اتغان تورور نایمانی
اویغور مهمان سین تیب سولدا اوزیدین یوقاری اورون بیردی بو وقت غلچا
نایمان نینک یوقاری اوتورماقلیقی نینک سیسی اول تورور آندین سونک
آتاسندین قالغان نوکرلاری امید قیلغانی کیلدیلار ایشیکدا باشی بوتون
ینکی و بقالی ابل اویغور بیرلان نایمان بولدی اول ایکیسی نینک یادکار
خان اوغلانلارینه قراجی من تیماکلیکی نینک معیسی بو تورور اوزبک
لغیندا قراجی تیماکلیکی نینک معیسی اوتورور کیم یعنی قراجی یخینینی
و بیانی کیلورنی کتارنی ایمکالینی و ایمکک سیزنی هیچ کئشیکا طرف
توتمای کورکیل تیماک بولور یادکار یسکیت بولدی آندین تورت
اوغول بولدی اول برکا ایکنجی ابولک اوچونجی آمنک تورونجی
اباک آمنک نینک معیسی بو تورور کیم اول وقتدا مغول تیلی
کوب اونوت بولوب کیتمای ابردی لفظ جان عرب تیلی تورور
تاجیک هوش دیر و اوزبک تین دیر و مغول آمن دیر اول آمنک نینک

یابنک نینک باشین یایلاب و سیر نینک آباقین قشلاب تاتولوق بیرلان عمر
اوتکازدیلار عرب اولکاندین سونک اوغلی حاجی تولى* آتاسی
اوریندا اولتوروب ایلکا بادشاهلیق قیلدی آینک میر اوغلی بار ایردی
تیمور شیخ آتلیق حاجی تولى اولار بولغاندا تیمور شیخنی اورنیسه
اوتورتوب کتدی تیمور شیخ نینک ییکیتلرک وقتندا قلماقدین ابکی مینک
کشی کلب ایلین چایب قایتدی تیمور شیخ نینک قهری کلب کینی دین
قوا باریب چریکی بیغیلماس دین برون بیتب اورشتی تقی باستوردی دا
آندا شهید بولدی هیچ فرزندی یوق ایردی ایل یاوغه چاپوردی
توراسدین آیریلدی و پادشاهندین اینسی دا اوغول قالمادی امبدسزلیک
بیر بیری نینک اوستینه بولدی بو سبب دین اولتورغان خلق اوزکا تورالارکا
کتدی آندا اویغور خلقی نینک آسقالیق لاری بیغلیب اوردا ایشکینه
کیلدیلار تقی خانیمغه کشی بیباردیلار تقی آبتدیلار کیم ابل بارچاسی
کتدی ییز تقی کیتا تورومیز توزلارین بحل قیلسونلار کیم ینه بیر سوزیتر
بو کیم خان نینک خاتونلاری و قمالاری کوپ ایردی مونی بخشی قاراسونلار
اکر بیرسی نینک بو یوندا بولسا کیتالینک اول بولغانچه اولتورالینک بو
سوزنی ایشکاندین سونک خانیم آیتدی اوزکاسی نینک بو یوندا یوق منینک
اوج آیلوق اوغلانیم بار بو سوزنی ایشکاندین سونک اویغور خلقی اورده
بیرلان اولتوردیلار نایمان خلقی کتیب ایردی بو سوزنی ایشکاندین سونک
اوزکا توراکا نوکر بولمادی قایتب اورده قاتبغه دا کیلمادی اوزکا ابللار

(* جوجی تولونی

باریب

دولت شیخ اوغلان آینک اوغلی ابو الحیر خان آینک اون بیر اوغلی بار
 ایردی اولوغ اوغلی نینک آتی شاه بداق سلطان آینک ایکی اوغلی بار
 ایردی اولوغ اوغلی نینک آتی محمد لقبی شاه بخت علیه الرحمه اوزی
 شاعر ایردی شیخان خان نینک نسلندین بولغان اوچون اوزیکا شیانی
 علیه الرحمه تخلص قلیب ایردی شاه بداق سلطان مذکور نینک کیچیک
 اوغلی نینک آتی محمود سلطان آینک اوغلی عیدالله خان ابو الحیر خان
 مذکور نینک ایکی لانجی اوغلی نینک آتی خواجه محمد اما اوزبک آتی
 خوجوم تتک دیرلار آینک اوغلی جانی (*) بیک اولهم بیعقل کتی ایردی
 آینک اوغلی اسکندر خان اولهم کم عقل کتی ایردی اما آینک ایکی
 هنری بار ایردی اول نماز فریضه و نافله فی اوقوماقغه عجب رجوعی
 بار ایردی آندین سونک قارجیغای سالماقغه و آتی ساقلماقغه بکتای
 جهان ایردی آینک اوغلی مشهور و معروف عبدالله خان و آینک اوغلی
 عبد المؤمن خان بو جماعت نینک نسلی عبد المؤمن خاندا منقطع بولدی
 و معلوم بولسون کیم عبد الله خان نینک حکایتی عالیدا مشهور ایردی اول
 سبب دین بتفصیل بیان قیلما دوق توقوز لانجی باب جوجی
 خان ابن چنگز خان نینک بیش لانجی اوغلی شیخان
 خان نینک اولادندین خوارزم دا پادشاه لیق
 قیلغان لارینینک ذکر ی فولاد اولکاندین سونک آتاسی دین قالغان
 ایلارنی ایکیسی مولوشیب ایکی آغا اینی میر ییردا کوچوب و قونوب

(*) خان

قورنغه اياچي سا بلغان بيا نچار ماچار قونجی ايكنجی اوغلی بهادور خان
آتاسی اوریندا اولتوردی آینک ایکی اوغلی بار ایردی اولوغی نینک آتی
جوجی بوغا و کیچیک نینک آتی قتلیق بوغا جوجی بوغا آتاسی
اوریندا اولتوردی آینک تورت اوغلی بار ایردی آتلاری مولار تورور
باداقل بیکتیمور نقچار یسبوغا جوجی بوغا بو دنیادین اول دنیاغه
کینکاندین سونک اولوغ اوغلی باداقل آتاسی تخندا اولتوردی و آینک
یر اوغلی بار ایردی مینکتیمور آتلیغ اول عجایب بهادر و توغوشلق و
عاقل لیق ایردی اول سیدین آتی کولوک مینکتیمور خان دیر ایردی لار
کولوک نینک معنسی ترک لغتندا بو تورور کیم یر کشی یر تیغان نیرسانی
بولسا آیتساکیم اوشبو نیرسا اکر بار بولسا من هیچ یانلیق یوزین کورمان
تیب شول نیرسا کا کونکلی اینانسا مینکتیمور خان نینک آتی اوغلی
بار ایردی آتلاری مولار تورور ایلباک حانته فولاد سیونج تېمور تونکا
یک قوندی آتاسی مینکتیمور اولکاندین سونک اوغلی فولاد آینک اوریندا
اولتوردی آینک ایکی اوغلی بار ایردی ابراهیم و عربشاه آتلیق
اوزبک اول ایکی سی نینک آتینی اسا عرب تیر شیبان خان نسلندین
ماوراء النهر دا پادشاه بولغانلار نینک ذکر ی چنکر
خان نینک اوغلی جوجی خان آینک اوغلی شیبان خان آینک اوغلی
بهادر آینک اوغلی جوجی بوقا آینک اوغلی باداقل آینک اوغلی مینک
تیمور* آینک اوغلی فولاد آینک اوغلی ابراهیم اوغلان آینک اوغلی

(* مونکا تېمور

دولت

كېسى ارابه‌لارنى بوزدى بارچاسى يىاده نيزه بىرلان قىلچغە چاپدىلار
كۆندىن ساين خان و آرتىندىن شيان خان شول يىردا يىتمىش مينك
كشىنى اولتوردى لار اول يورتلار نىنك بارچاسى ساين خانغە تعلق بولدى
اول سفردىن قايتب توشكاندىن سونك جوجى خان نىنك اولوغ اوغلى
آتى اورده لقبى المچغە بو سفردا ايشىمىزنى بتوركان سين بولدوك تىب
اون مينك اوپليك ايل بىردى اينىسى شيان خانغە جولدوك تىب اون
يش مينك اوپليك ايل بىردى شيان خانغە كنه اول سفردا آلمان اولچە
و ولايتلاردىن كورل يورتىنى بىردى بايرى ابلدىن قوشچى و نايمان و
قارلىق و بوپرك بو تورت اوروق ايلنى بىردى تقى آبتىكىم اولتورور
بورتونك آقام المچن بىرلان مينك آرامىزدا بولسون يازىنه ارغزساوق دا
و اور و ابلك تا اورال تاغىناچا بايق نىنك كون توغوش طرفىنى
يايلاغىل قىش بولغاندا ارا قوم قرا قوم و سىر سويى نىنك بويى جو
سويى نىنك آياقى سارى سونىنك آياقىنى قىشلاغىل تىدى شيان خان
كورل يورتىنه بىر اوغلىنى بىخنى بىك لارى و ابلى بىرلان كوچوروب
يىياردى تا اوغول اوغول غاچا اول بورت شيان اوغلانلارى نىنك
قولىندا قالدى آنداغ آيتورلار كىم اوشبو وقتدا تقى كورل نىنك پادشاهلارى
شيان خان نسلدىن ايمىش يىراق بىر تورور آنىنك راستىن يلغانىن تىكرى
بىخنى يىلور شيان خان اوشبو آيتلغان يورتلارنى يايلاب و قىشلاب اولتوردى
تقى نىچە يىلدىن سونك اولدى آنىنك اون ايكى اوغلى بار ايردى آبلارى
بولار تورور ترتيب بىرلان بتلدى باينال بهادر قداق بلقا چرىك مرکن

بیش لانیجی اوغلی ششیان خان نینک اولادی نینک
ذکری تورور بو ایکی باب اندک موندین توبی راقدا آیریلور
بو بپردا ایکسین بیر قوشوب بیر آبتاق ضرور ایردی آینک اوچون
آیتلدی جوجی خان ماجار و باشقرد و اوروس و کورل و نمش بو
یورتلارغه آتلانابن تیب ایلکا جار قیلدوردی یتتی ییللیق سفر یراغی نینک
غتمین ییسونلار تیب هنوز لشکر ییغیلما ییردی. بیمار بولوب اولدی اولم
آیتلیب ایردی چنکر خان نینک اول وقتدا تبرک ایرکان نبرهسی آتی
باتو و لقبی ساین خان آنکا حکم قیلدی آتانک نه میرکا باراین تیب
نیت قیلغان بولسا سین آتانک اورنیغه باش بولوب بارغیل تیب ساین حان
چریکین ییغشتوروب بوروکاندا چنکر خان تقی اولدی ایکی ییلدین سونک
اوکدای قآن خان بولدی اولتقی ساین خانغه امر قیلدی آتلان تیب تقی
آتلاندی اوروس نینک ولایتلارین آلا آلا ماسکو باردی آندا کورل و نمش
و اوروس نینک پادشاهلاری ییغیلیب جیب قیلدیلار و اور قازدیلار اولوغ
اوروش بولدی تا اوچ آبغاچا آخر بیر کون شیان خان (آقاسی ۴۰) ساین
خانغه آیتدی منکا اوز نوکریمدین باشقا بیش آلتی مینک کتی بیر میر
کیچه یاو نینک آرتیندین بوقاین تانکلا ابرتا بیرلان سیزلار آلدیدین اوروش
سالینک من آرتیندین بولابن تانکلا شونداق قیلدیلار اوروش قیزغان
وقتدا شیان خان کوتاریلا چاپدی تقی اور نینک لیکا کیلدی شیان
خان نینک اوزی آتدین توشوب اوردین اوتدی اور نینک ایچندا توکارک
بارچا میرکا اراهنی تیمور زنجیرلار بیرلان برکوتیب ایردیلار زنجیرلارنی
کیسدی

اول بولدی آندین سونك ايتك جانیش فبر تیش اوسك جاوك جوجی
خان نینك اوچ لانجی اوغلی توقای تیمور نینك
نسلندین ماوراء النهردا پادشاه بولغانلار نینك ذکری
چنکر خان نینك اوغلی جوجی خان آنینك اوغلی توقای تیمور آنینك
اوغلی اور تیمور آنینك اوغلی ابای آنینك اوغلی تومغان آنینك اوغلی قتلیق
تیمور اوغلان آنینك اوغلی تیمور بیك اوغلان آنینك اوغلی تیمور قتلیق
خان آنینك اوغلی تیمور سلطان آنینك اوغلی محمد خان آنینك
اوغلی جوات سلطان آنینك اوغلی مانقشلاق سلطان آنینك اوغلی یار محمد
سلطان آنینك اوغلی جانی سلطان آنینك اوغلی دین محمد سلطان آنینك
اوغلی نور محمد خان آنینك اوغلی عبدالعزیز خان اوزبك نسابلاری
آنداغ آیب تورودلار کیم عبدالعزیز خان نینك آتالاری و قزاق
پادشاهلاری نینك آتالاری و قرم پادشاهلاری نینك آتالاری جوجی خان
ابن چنکر خان نینك اوچ لانجی (*) اوغلی توقای تیمور خان نینك نسلیدین
تورور و تقی حاجم خان نینك و عبد الله خان نینك و کوچم خان نینك
آتالاری جوجی خان ابن چنکر خان بیشلانجی اوغلی شیان خان نینك
نسلیدین تورور معلوم بولسونکیم بو اوچ خان مذکور هم عصر ابردیلار
یر بیرى نینك سونکغیدین دنیادین نقل قیلدیلار جوجی خان نینك
اوغلانلاری نینك اوزکالاری و پورتلاری یوقاریدا آیتلدى سگزلانجی
باب بیرلان توقوزلانجی باب جوجی خان نینك

(*) اون اوچلانجی

نسلندین قرمدا پادشاهلیق قیلغانلارینینک ذکرى
چنکر خان نینک اوغلى جوجى خان آنینک اوغلى توقای تیمور آنینک اوغلى اوز
تیمور آنینک اوغلى ساریجه آنینک اوغلى کونجک اوغلان آنینک اوغلى توغل
خواجه اوغلان آنینک اوغلى توی خواجه اوغلان آنینک اوغلى توقمیش خان
آنینک سکز اوغلى بار ایردی بو ترتیب بیرلان جلال الدین جبار بردی کک
کریم بردی اسکندر ابو سعید کوچک قادر بردی توغلى خواجه مذکور نینک
اینیسی نینک آنى تولک تیمور آنینک اوغلى حینه آنینک اوغلى حسن اوغلان
آنى ایچکیلى حسن دیرلار آنینک اوغلى محمد خان آنینک اوغلى تاشتیپور
آنینک اوغلى غیاث الدین خان آنینک اوغلى حاجی کرای آنینک سکز اوغلى
بار تورور بو ترتیب بیرلان دولت یار نور دولت خان حیدر خان قتلق
زمان کلدیش منکلى کرای خان یغورجی اوز تیمور قرم نینک پادشاهی
حاجی کرای خان نینک نسلندین تورور الحال بیر نینک بیر اقلیقیدین
بیلیب بولماس کیم قرمدا حاجی کرایخان نینک قایسی اوغلى نینک نسلى
تورور پادشاهلیق قیلا تورغان توقای تیمور نینک نسلندین
قرمدا پادشاه بولغانلار نینک ذکرى چنکر خان نینک اوغلى
جوجى خان آنینک اوغلى توقای تیمور آنینک اوغلى اوز تیمور آنینک اوغلى
خواجه آنینک اوغلى بادا قول اوغلان آنینک اوغلى اوروس خان آنینک اوغلى
قویرجق خان آنینک اوغلى براق خان آنینک اوغلى ابو سعید لقبی جانی بیک
خان آنینک توقوز اوغلى بار تورور بو ترتیب بیرلان ایرانجی محمود قاسم که
محمد خان شیبانی بیرلان اوروشیب محمد خان نینک شهید بولماقیضه باعث
اول

قویمادی اولتوردی کیم یورت اوزوم کا باقی قالغای تیب ییلمادی کیم
دنیا فانی تورور آخر پادشاهلیقی ایکی ییلمغه ییتمادی تاریخ (ییتی
یوز) آلتیش ایکی دا وفات تابدی صاین خان اولادی بردی بیک دا
منقطع بولدی حالا اوزبک ایچندا مثل تورور نار بوینی بردی بیک دا
کسلی آندین سونک جوجی خان نینک اوزکا اوغلانلاری نینک اولادی
پادشاهلیق قیلدیلار سکزلانجی باب جوجی خان ابن چنکز
خان نینک پیشیلانجی اوغلی شیبان خان نینک
اولادیندین توراندا و قزاقدا و قرم دا و ماوراء النهردا
پادشاهلیق قیلغانلارینینک ذکر جکر خان نینک اوغلی
جوجی خان آنینک اوغلی شیبان خان آنینک اوغلی بهادر خان
آنینک اوغلی جوجی بوقا آنینک اوغلی باداقل آنینک اوغلی موسکا تیمور
آنینک اوغلی بیک قوندی اوغلان آنینک اوغلی علی اوغلان آنینک اوغلی
حاجی محمد خان آنینک اوغلی محمود خان آنینک اوغلی اباق خان
آنینک اوغلی تولق خان آنینک اوغلی شای سلطان آنینک اوغلی اوراز
سلطان آنینک اوغلی بهادر سلطان محمود خان مذکور نینک اوغلی مرتضی
خان آنینک (اوغلی). کوچم خان بو جماعت نینک نسلی کوچم خاندا منقطع
بولدی بو کوچم خان توران ولایتدا قرق ییل پادشاهلیق قیلدی اوزون
یاش تابدی آخر ایکی کوزی نابینا بولدی تاریخ مینک تقی اوچ ییلدا
کوچم خان نینک قولندین تورانی اوروس آلدی کوچم خان قاجب منفعت
خلق نینک ایچیکا باردی حق رحمتی کا کتدی توقای تیمور

چاقرتیب ملک اشرف نینک اوستیکا آتلانندی. باریب ملک اشرف بیرلان
 محاربه قیلیب باستی تقی ملک اشرفنی اوتوردی و ملک اشرف نینک تورت
 یوز تیوه لعل و جواهری بار ایردی اوزکا مالدین باشقه جانی
 بیک خان شول لعل و جواهرنی تمام لشکرکا قسمت قیلدی اوغلی بردی
 بیکنی آندا حاکم قیلدی تقی فتح و نصرت بیرلان اوز یورتیغه مراجعت
 قیلدی اوز یورتیغه کیلکاندین سونک آنینک ذات شریفیکا بیر خستهلیق
 پیدا بولوب اوزاقعه تارتدی خان ایدی من بو خستهلیقدین قورتولمان
 تیب اوغلی بیردی بیک خانغه اذربایجانغه کیشی بیاردی کیلسون
 تیب بردی بیک خاننی اذربایجانغه حاکم قیلیب ایردی القصه بیردی
 بیک خان کیلماسدین بورون جانی بیک خان خراب بولدی تقی خلقنی (*
 یغیب غایبانه بیردی بیک خاننی ولی العهد قیلدی و کوپ پند و
 نصیحتلار آیتدی تقی تاریخ یتتی یوز الیک سکزدا حق رحمتیکا کیتدی
 و اون یتتی ییل پادشاهلیق قیلدی و سراپجفدا مدفون بولدی
 بیردی بیک خان ابن جانی بیک خان نینک
 خان بولغانی نینک ذکر ی جانی بیک خان اولکاندین
 سونک تبریزدین بردی بیک خان سراپجی کیلدی اوج کون عزا
 توتدیلار عزادین سونک تمام شهزادهلار و امرالار بردی بیک خاننی
 خان قیلدیلار بردی بیک خان عجب ظالم طبع و فاسق و ایچی
 قرا بد نیت کیشی ایردی آقا اینیسیندا قرپتاش اوروغیندا هیچ کیشی

(* خلقی

قویادی

خلق اول صاحب دولت نينك سيندين شرف اسلامغه مشرف بولدى لار
آندين سونك بارچه جوحى ايليني اوزبك ايلي تيدى لار تا قيامت غمچه
هم آيتغوسى تورورلار داد و عدل نينك دادين بيردى و ايكي مرتبه
ايران يورتيغه ابو سعيد خان اوستيكا باردى تقي ايرانى آلا
ييلماى قايتب كېلدى آخر الامر دنيادين نقل قېلدى جاني بيك خان
ابن اوزبك خان نينك خان بولغانى نينك ذكرى
اوزبك خان اولكاندين سونك جاني بيك خاننى خان قېلدى لار بو جاني
بيك خان عجب مسلمان پادشاه ايردى علما و فضلاً و زُورار* و عبادنى
بخنى حرمت قىلور ايردى و شهر سرايچوقدا تخغه اولتوردى و شريعت
غزاني پاس توتار ايردى ملك اشرف بن تيمور تاش تيكان اذربايجاندا
ايردى اول ملك اشرف عجب فاسق و ظالم ايردى اول سيبدين
اذربايجان نينك اهالىسى و موالىسى هر طرفكا متفرق بولدىلار قاضى
معى الدين تيكان قاجب شهر سرايچوقغه باردى دا آندا ساكن بولدى
اما كوندا و عطا آيتور ايردى بير كون قاضى نينك و عظيمى ايشيماك اوچون
خان و عطا مجلسيكا باردى قاضى و عطا آيتب يولغاندين سونك ملك
اشرف نينك ظلم و بيداديندين آنداغ حكايته لار آيتديكم خان باشليق
بارچا، خلق زار زار بغلاذيلار آندين سونك قاضى، خانغه آيتدى اكر
باريب ملك اشرفدين بيز نينك داديميرنى آيب بيرماسنك فرداى قيامت
سينك ايتاكنكدا بيز نينك قولوميز تيدى خانغه بو سوز تايسر قىليب چريك

(* زيار

پادشاه بولغائین ایشتیب توقای و ترکتای تیکان ایکی بیکنی باش قیلیب
سکسان مینک کئی بیرلان ارغون خان نینک اوستیکا ییباردی ارغون خان
هم بو خبرنی ایشتیب امیر طغاجار تیکانی لشکر بی نهایت بیرلان ایلکاری
ییباردی تقی اوزی آیینک آرتیندین آتلاندی بو ایکی لشکر قرا باغ اوستیدا
اوروشتیلار منکو تیمور خان نینک خلقی باستوروب قاچب کیتدیلار بو
خبرنی منکو تیمور خان ایشکاندین سونک بیچی غصه باغلاب اولدی
آندین سونک تودا منکو بن توقای بن باتو خان پادشاه بولدی بو تودا
منکو خان بسیار ظلم و بیداد قیلماقینی آغاز قیلدی توقتاغو خان ابن
منکو تیمور خان آیینک ظلمندین قاچب کلیب کتدی تقی میر نیچه وقتدین
سونک کوپ لشکر جمع قیلیب کلیب تودا منکو بیرلان اوروشیب تودا
منکو نینک لشکرین باسیب تودا منکونی اولتوروب اوزی پادشاه بولدی و کوپ
یورتلارنی آلیب آتا و آقسی نینک دستوری بیرلان عمل قیلیب آخر الامر دار
فنادین دار بقاغه رحلت قیلدی مدت پادشاهلیقی آلتی ییل ایردی و شهر
سواجقودا مدفون*) بولدی اوزبک خان ابن طغرل خان ابن
منکو تیمور خان ابن باتو خان ابن جوچی خان ابن
چنکز خان نینک خان بولغائی نینک ذکرى توقتاغو خان
اولکلندین سونک اوزبک خان خان بولدی تقی ایلنی اون اوچ یاشندا
آتا باباسی نینک دستوری بیرلان ضبط قیلدی و هر کیم نینک مرتبه سینه لایق
حرمت قیلیب انعاملار ایردی و ایل الوسنی دین اسلام غه کوروزدی بارچه

(* برفون

خلق

هم آيتدی ابرسه اولهم مسلمان بولدی آندين سونك دين اسلامنی آشكارا قليب هر پيردا كافر بولسا آينك بيرلان يمان بولوب آينك قصدندا بولدی آخر الامر آينك ذات شريفندا قولنج عتقی ييدا بولدی تقي تاريخ آلتی يوز تقي آلتيش تورندا حق رحمتی كا كيتدی مدت پادشاهلیقی بيكرمی يش ييل ايردی منكو تيمور خان ابن توقای ابن باتو خان نينك ذكری آندين سونك تودا منكو بن توقای ابن باتو خان نينك ذكری آندين سونك توق تاغو خان ابن منكو تيمور خان نينك ذكری بره خان اولكاندين سونك منكو تيمور خان خان بولدی تقي ايل اولوسنی ضبط قيلمافه مشغول بولدی و آقا و ابني لاربكا باتو خان دستوريفه عمل قیلدی تقي آق اورده تیکان مملکتی بهادر خان ابن شيان خانغه بيردی كفه و قرم ولايتینی اوران تيموركا بيردی اوران تيمور بن توقای تيمور ايردی و اوزی بلغار مملکتیكا آتلاندى تقي ايکی ييلدين سونك مظفر بولوب قايتب کلدی آندين سونك سانسيز چريك بيرلان آباقا خان اوستيكا آتلانيب ايران مملکتیكا باردی تقي آباقا خان بيرلان صلح قليب قايتب کلدی همیشه بير بيربكا يشکلنلار بيرلان باريش كيليش قيلور ايردی لار تاريخ آلتی يوز سکاندا آباقا خان دنيادين نقل قیلدی آينك اورنيغه احمد خان مسلمان ايردی خان بولدی بير نيجه وقتدين سونك ارغون خان ابن آباقا خان نينك قولندا شهيد بولدی آندين سونك ارغون خان ابن آباقا خان پادشاه بولدی دشت قيجاقدا منكو تيمور خان ارغون خان نينك

جوجی خان نینک تحت‌کاهی دشت قیچاقدا کوك اوردده نینکان پیر ایردی معلوم بولسونکیم باتو نخان نینک ماجار و باشقرد و روس و کورل و نمش بو یورت‌لارنی آغانی و اوزی نینک وفات بولغانی موندین تومانراکدا آیتلیب تورور بورکه خان ابن جوجی خان نینک دشت قیچاقدا خان بولغانی نینک ذکرى باتو خان اولکاندین سونک منکو قآن باتو خان نینک اوغلی سرتاق اوغلاننی خان قیلدی لول هنوز خانلیق مسندیندا اولتورماسدین بورون وفات تابدی آندین (* سونک آنینک اینیسی اولاقچی خان قیلدی‌لار اولاقچ هم آز مدتدا وفات تابدی آندین سونک منکو قآن بورکه خان ابن جوجی خاننی خان قیلدی برکه خان خان بولغاندین سونک اولوغ توپلار قیلیب کوب انعام‌لار یوردی و تام آقا و اینی‌لاریکا باتو خان بیرکان اولوسنی یوردی‌دا قآن‌غه کوب پیشکش‌لار ییاردی آندین سونک خدای تعالی بیر کون برکه خان نینک کونکلیکا مسلمان‌لین نینک محبتی‌نی سالیب اوزی نینک ناحق ایرکانین ییلدی القصه بیر کون آتلائیب آقاسی نینک سالغان شهریکیم آتی سرابجق تورور آندا باردی کوردیکیم بخارادین کوب کاروان کلب تورور اول کاروان نینک ایچندین ابکی بخش کشینى پیر اولاق بیرکا چاقریب ایلتوب مسلمانلیق نینک طریق و آدابینی سوردی بو کیشیلار مسلمانلیقنی یخشی بیان قیلدی‌لار اول پادشاه کامکار یعنی برکه خان صدق دل بیرلان مسلمان بولدی آندین سونک کچیک اینیسی توقای تیمورنی چاقریب بو سرنی آنکا

(* این

خان نینک تحت کاهی فرا قرم طرفیکا متوجه بولدیلار کیلیب قرا قرمدا
جیبج امرالار و شهزادهلارغه قوشولدیلار تقی اولوغ عزا توندیلار. عزادین
فارغ بولغاندین سونک باتو خان و جیبج شهزادهلار چنکر خان نینک
وصتی بیرلان اوکدای قآنغی تحتدا اولتورتوب اولوغ توی قیلیب قآنغه
آباق بیردیلار قآن هم شهزادهلار و امرالارغه آباق پیریب حزینه نینک
ایشکین آجیب آنداغ انعام بیردیکیم هیچ درویش قالما دی همه غنی
بولدیلار ختای مملکتی دین بیر نیچه ملک نینک پادشاهلاری باو بولوب
ایردیلار قآن اول طرفیکا آتلانور بولدی تقی باتو خانغه حکم قیلدیکیم
بو سفردا مینک بیرلان همراه بولضیل تیب باتو خان هم بیش اینسی
بیرلان آتلاندى اول سفردا قآن اول مملکتلار نینک بارچاسینی قتل
و غارت قیلیب قایتب قرا قرم کیلدی تقی باتو خانغی اوروس و چرکس
و بلغار و بنه اوزکا قلعهلارغه نامزد قیلدی اوزی نینک اوغلی کیوک خان
و تولى خان نینک اوغلی منکو قآن جغتای نینک اوغلی بایدارنی بو سفردا
باتو خانغه خدمت قیلینک و مدد بیرینک تیب قوشتی باتو خان بولارنی
آلیب آتلانیب اوزی نینک تحت کاهیکا کیلدی باتو خان نینک اینسی
توقای تیمور خان بو جماعتی مهان قیلدی اوج کیجه کوندوز ساقلادی
آندین سونک باتو خان بو جماعتی قرق کیجه کوندوز مهان قیلدی
بو قرق کیجه کوندوزدا بیر دم عیش و عشرتدین خالی بولمادیلار آندین
سونک لشکر جمع قیلماقغه توغاجی لار اطرافغه بییاردی اندک فرصتدا
آندا ق لشکر جمع بولدیکیم حد و نهایتی یوق ابردی معلوم بولسونیکیم

اولکائین ایشیتکاندین سونک عجب پریشان بولوب عزا توتدی اول وقتدا
مملکت مصلحتی اوچون اوغلانلاری و امرالایغه همه پند و نصیحت آیتا
باشلادی و وصیت آمیز سوزلار سوزلاشا باشلادی فی الجمله عزادین فارغ
بولغاندین سونک اوتچکین کا آبتدیکم سین دشت قیچاقغه بارغیل تقی
جوجی خان نینک ایکی لانجی اوغلی باتو و لقبی ساین خان تورور آبی
آتاسی نینک تخندا اولتورتوب اینی لاری و امرالاری نی آنکا تابع قیلغیل
اگر اینی لاری و امرالاری سوزنکنی توتماسالار اوزونک آندا تورغیل تقی
منکا عرضه داشت یببارکیل بیز آنینک فکرنی قیلالی تیب بییاردی
اوتچکین باتو خان نینک اوردوسیغه یقین یستکاندا باتو خبر آلیب
اوغلانلاری و اینی لارینی پیش واز بییاردی اوزی هم آلا نینک آرتیندین
پیش واز جغیب اوتچکین بیرلان کورشوب عزانی تازه قیلدیلار اوج کوندین
سونک اوتچکین باتو خاننی آتاسی نینک تخندا اولتورتوب باتو نینک
اینی لاری و امرالایغه چکر خان نینک آیتغان سوزلارینی آیتدی تمام
خلق قبول قیلدیلار آندین سونک اولوغ توی قیلیب مغول رسی بیرلان
باتوغه آیاق ییردیلار باتو هم آلا رغه آیاق بوردی و کوب انعاملار
بوردی اول وقتدا ناکاه چکر خان نینک اوردوسیندین بیر کنی کیلدیکم
خان اولدی تیب بیر زماندا آنداغ عزا توتوب بغلاشدیلار کیم در و
دیواردین غریولار چیقدی القصه عزادین فارغ بولغاندین سونک باتو
خان مملکتنی کچیک اینیسی توقای تیمورکا تاپشوروب پیش اینیسی اردو
شیان برکه جبهای برکجاری آلیب و اوتچکین بیرلان قوشولوب چکر
خان نینک

اولتوروب خزینه و دڤنه*) سینه صاحب بولدی بو واقعه تاریخ بیته
یوز تقی الیک توقوزدا ایردی ییتی لانجی باب جوچی خان
اولادیندین دشت قچاقددا پادشاهلیق قیلغانلارینینک
ذکری اول جوچی خاننی بیان قیلالی جوچی خان نینک اناسی نینک آتینی
بورته فوجین دیرلار بورته فوجین حامله ایردی چنکر خان یوقلوقددا مرکیت
خلقی نینک خاننی چنکر خان نینک ایوینی چابتی تقی بورته فوجیننی اولجه
قیلیب آلیب کیتدی اونک خان نینک خاتونی بورته فوجین نینک ابکاجیسی
ایردی اونک خان بیرلان مرکیت خاننی نینک آراسیندا دوستلوق بار ایردی
اول سبیدین اونک خان بورته فوجیننی نیلاب آلیب چنکر خانغه
بیاردی آینک اوچون کیم اونک خان بیرلان چنکر خان نینک آتاسی
بسوکی بهادر دوست ایردی القصه بورته فوجین بولدا جوچی خاننی
توغوردی اول بیرده کهواره یوق ایردی کیم آنی سالغایلار القصه ایتی
آغرباسون تیب خمیردبن بیر نیرسه تعیه قیلیب آینک اجمیکا سالیب
آلیب کیلدیلار چنکر خان بو اوغلینی کوروب خوشحال بولوب بیژکا
جاوچی کیلدی تیدی مغول تیلیندا جوچی تیب ینکی کیلکان مهماننی
آیتورلار او سبیدین آتینی جوچی قویدیلار و معلوم بولسونکیم جوچی خان
آتاسیندین اول اولدی آینک ذکری محمل چنکر خان نینک داستانیندا
تحریر تاپوب ایردی آینک اوچون مختصر قیلدوق باتو خان ابن
جوچی خان نینک ذکری چنکر خان جوچی خان نینک

*) و دڤنه

کلیب شیخ حسن کوچک سلدوز بیرلان مقاتله قیلدی شیخ حسن کوچک
مظفر بولدی شیخ حسن بزرک جلایر قاجیب بغداد کیلدی تقی خانینی
عزل قیلدی و اوزی خان بولدی آندین سونک شیخ حسن سلدوز نینک
ایشی رونق تابدی بو شیخ حسن کوچک نینک بر عرب خاتونی بار
ایردی اول خاتونینغه یعقوب شاه تیکان عاشق ایردی خاتون هم آنکا
عاشق ایردی بیر کون یعقوب شاه بیر کناه قیلدی آیینک اوچون شیخ
حسن آبی زندانغه سالدی بو خاتون خیال قیلدیکیم آبی بو خاتون بیرلان
ایشی بار تیب زندانغه سالغان بولغای اول سیدین بیر کیجه امیر شیخ
حسن مست بولوب کلیب یاتغاندا بو عرب زن شیخ حسن نینک
خایه سیندین توتوب تاولاب اولتوردی آندین سونک شیخ حسن
کوچک نینک اینسی (بار ایردی K.) ملک اشرف تیکان آقاسی نینک اوریندا
اولتوردی هلاکو خان نسلدین انوشیروان تیکاننی خان قیلدی بیر نیچه
وقتدین (سونک) آبی عزل قلیب اوزی خان بولدی خطبه و سگهنی اوز
آنبغه قیلدی بو ملک اشرف عجب بی پاک ایردی مسلمانلار آیینک سیدین
هر طرفکا قاجب کیندیلار قاضی محی الدین بردعی قاجب دشت قیجاوغه
جاننی بیک خان قاشیغه باردی تقی جانی بیک خان نینک آلدیندا ملک
اشرف نینک بی پاک لیکینی آنداغ بیان قیلدیکیم جانی بیک خان و جمیع
خلایق زار زار یضلادیلار آخر الامر جانی بیک خان لشکر بی نهایت
بیرلان ملک اشرف نینک اوستیکا آتلانندی اذربایکان کلیب خوی نینک
اوستیندا ملک اشرف سلدوز بیرلان محاربه قیلدی تقی مظفر بولوب ملک اشرفی
اولتوروب

ایردی آئینک اوستیکا یوردیلار لذر بایجاندا* اویرات خلقی یرلان
موسی خان کیلیب طغای تیمورکا قوشولدی شیخ حسن جلایر بو خبرنی
ایشیب قارشو کیلدی بو ایکی گروه صحرای کرم روددا محاربه قیلدیلار
شیخ حسن جلایر مظفر بولدی و موسی خان اوروشدا اولدی طغای
تیمور خان (و) شیخ علی ابن امیر علی قاچیب خراسان کیتدیلار شیخ حسن
ابن تیمور تاش ابن امیر جویان سلدوزکه آنکا شیخ حسن کوچک دیرلار
ابو سعید خان نینک امری یرلان روم نینک بیر طرفیندا حاکم ایردی
اول هم بو خبرلارنی ایشیب لشکر بی نهایت یرلان شیخ حسن جلایر نینک
اوستیکا یوردی بو ایکی گروه نهمچوان اوستیندا اوروشدیلار. شیخ حسن
کوچک مظفر بولدی محمد خان اوروشدا اولدی شیخ حسن جلایر قاچیب
سلطانیه کتدی شیخ حسن کوچک ساتی (بیک) خاتون بنت سلطانمحمد
خربندنی تبریزدا تتخدا اولتورتدی تقی شیخ حسن بزرک نینک آرتیندین
باردی شیخ حسن جلایر ایلاری کیلیب شیخ حسن کوچک کا تابع بولوب
صلح قیلدیلار تقی بیر ییلدین سونک شیخ حسن کوچک ساتی بیک خاتوننی
عزل قیلیب سلیمان بن محمد بن سنکه بن بشموت بن هلاکو خاننی
خان قیلدی تقی ساتی بیک خاتوننی آئینک نکاحغه کیرکوزدی بیر نیچه
وقتدین سونک شیخ حسن بزرک امیر شیخ حسن کوچک دین روی
کردان بولوب بغداد باردی تقی جهان تیمور بن الافرنک بن کیخانو*
خان ابن ابقا خان ابن هلاکو خاننی خان قیلدی تقی لشکر جمع قیلیب

نسلندین ایران مملکتی دا ابو سعید خان دین سونک امرالار قیلغان لارینینک ذکرى معلوم بولسونکیم بو خانلار نینک آتی خان تورور مملکت مصلحتی دا هیچ اختیار (لاری) (یوق) تورور تقی سلدوز نینک امرالاری کیم آلارنی جوبانی لار دیرلار ابو سعید خان دین سونک امرالار اربا خان که اریق (*). بوکا بن تولى خان نسلندین ایردی خان کوتاردیلار علی اویرات که بغداد حاکی ایردی موسی بن علی ابن بایدو بن طراغای بن هلاکو خاننی خان قیلدی اربا خان بیرلان اوروشب غالب کیلدی تقی اربا خاننی اولتوروب مملکتینی تحت تصرفه کیرکوزدی اول وقتدا شیخ حسن جلایرکه آنکا شیخ حسن بزرک دیرلار روم نینک حاکی ایردی اول موسی خان بولغانین ایشیب محمد بن یول قتلوق بن تیمور بن اناجی بن منکو تیمور بن هلاکو خاننی خان قلیب روم دین و کرجی دین لشکر عظیم جمع قلیب ایران طرفیکا متوجه بولدی کلیب تبریز اوستیندا موسی خان بیرلان اوروشب غالب کیلدی علی اویرات که اویرات خلقی نینک اولوغی ایردی اولدی موسی خان قاجیب اویرات ایلی نینک ایچنه باردی اول وقتدا شیخ علی ابن امیر علی قوشچی که خراسان حاکی ایردی بو خبرنی ایشیب خراساندا اولتورغان تمام مغولنی جمع قلیب بسطام باردیلار چکر خان نینک اینسی جوجی قمار نینک نسلندین طغای تیمور تیکان مازندراندا حاکم ایردی آتی کیتوروب خان قیلدیلار تقی محمد خان که شیخ حسن جلایر نینک خاننی

(* آنزوق

ایردی

احمد خان ابن هلاکو خان پادشاه بولدی آئینک پادشاهلیقندین ایکی ییل اوتکاندین سونک ارغون بن آباقا خان ابن هلاکو خان آئی اوتوروب آئینک ییریندا اوتوردی اول هم یتتی ییل پادشاهلیق قلیب دنیادین نقل قیلدی آندین سونک ارغون نینک اینسی کیخاتو (۱) بن آباقا (خان) ابن هلاکو خان خان بولدی آئینک پادشاه لیقندین تورت ییل اوتکاندین سونک بایدو بن هلاکو خان آئی اوتوروب اوریندا خان بولدی آئینک پادشاه لیقندین سکر آئی اوتکاندین سونک غازان خان ابن ارغون خان ابن آباقا (خان) ابن هلاکو خان آئی اوتوروب آئینک اوریندا پادشاه بولدی اولی خان نسلیندین ایراندا اول کئی که دین اسلامغه مشرف بولدی اول لیردی اسلام نینک شهرتیکا (۲) کوشن قیلدی کفر پنهان بولدی و بتخانهلارنی اوتغه یاقتی آئینک سیدین ایران نینک جمیع مغولی اسلامغه مشرف بولدی پادشاه لیقندین توقوز ییل اوتکاندین سونک تاریخ یتتی یوز تقی بیردا دار الفنادین دار البقاغه کتدی مدت (عمری) اوتور ییل ایردی آندین سونک اولجایتو (خان) ابن ارغون خان ابن آباقا خان ابن هلاکو خان پادشاه بولدی اون اوچ ییل پادشاهلیق قلیب وفات تاپدی آندین سونک ابو سعید خان ابن اولجایتو خان پادشاه بولدی ابو سعید خان آناسی اولکاندا اون ایکی یاشیندا ایردی اول سیدین بیر نیچه وقت زلم اختیارین امیر چوبان سلدوزغه بیردی پادشاه لیقندین اون توقوز ییل اوتکاندین سونک حق رحمتیکا کتدی **هلاکو خان**

(۱) کبجانبو (۲) شهریکا

اولتوروب اوغلان اوشاقینکزی اسیر قیلور تیدی آندا خلق آیتدیلار میز
سینک اوچون بارا تورور میز یوق ابرسه میز تیمور بی نی تانباس میز
تیدیلار آندین سونک تیمور قتلیق اوغلان ایلی نی آلیب قایتدی تقی باریب
سیر کوشه دا اولتوردی آلتی لانجی باب چنکز خان نینک
کچیک لوغلی تولى خان نینک نسلیندین ایران
یورتیندا پادشاه لیق قیلغان لار نینک ذکرى کيوك خان ابن
اوکدای قآن اولکاندین (سونک) منکو قآن ابن تولى خان خان بولدی معلوم
بولسونکیم قآن معنی سی * بودور کیم هر کیشی عزتی و دولتی خان لیک مرتبه
سندین آرتوق کیسه امرالار خلایق لار آنی خاقان دیرلارینه هر کیم نینک
مرتبه سی خاقان دین بوقاری بولسه خلق آبی قآن دیرلار قآن دین بوقاری
مرتبه عزت بولماس تقی اویرات خلفندین ارغون آقا تیکاننی خراسانغه حاکم
قیلیب بییاردی ارغون آقا نینک حکومتیندین اون ییل اوتکاندین سونک
ارغون آقا اولدی آندین سونک منکو قآن اوزی نینک اینسی هلاکو خانغه
لشکری نینک پیش دین ییرینی ییریب ایران مملکتی نینک حکومتی نی ییردی
اول ایرانغه کلب جماعه ملاحدهنی و خلیفه معتمدنی اولتوروب آلاز نینک
ملکینی تحت تصرفیه کیرکوزدی آندین باریب شام مملکتینی آلدی
تقی توقوز ییل پادشاهلیق قیلیب دنیادین اوتدی آندین سونک آباقا خان
ابن هلاکو خان عی قوبلای قآن نینک حکمی بیرلان آتاسی نینک اوریندا
اولتوردی اون ییتی ییل خانلیق قیلیب آتاسی نینک کینیندین کتدی آندین سونک

(* معناسینه

احمد

تیمور ایران مملکتی کا آتلاندی توقتمیش خان ماوراء النہرنی خالی تاپیب
 سمرقندغہ کیلیب بیر نیچہ مسلمانلارنی شہید قیلیب قتل و غارت قیلیب
 قایتب کیتدی امیر تیمور بو خبرنی ایشیب قایتیب کیلیب سمرقنددا تورمای
 توقتمیش خان نینک اوستیکا آتلاندی باریب ایتل سویی نینک بویندا
 توقتمیش خان بیرلان اوردوشیلار آخر امیر تیمور نصرت تاپیب توقتمیش
 خان قاجیب کیتدی تیمور بی کوپ خلغنی قتل عام قیلدی یوقاریدا
 آیتیلیب ایردیکیم تیمور قتلیق خان توقتمیش خان دین قاجیب امیر
 تیمور نینک قاشیغہ کیلدی شول تیمور قتلیق بو چریک دا امیر تیمور
 بیرلان ہمراہ ایردی کیلیب امیر تیمورکا عرض قیلدیکیم توقتمیش خان
 مینک موروثی خلغیننی زور بیرلان آلب ایردی ایمدی آنداغ ایشتامن
 کیم آلاز نینک بارچاسی صحت و سلامت ایرمیش اگر رخصت بیرسانکز
 آلاز نینک بارچاسین سبز نینک خدمتینکزکا آلب کیلور ایردیم تیب امیر تیمور
 تقی تیمور قتلیغہ رخصت بیردی تیمور قتلیق ایلنی ایتل سویی نینک
 بویندا تاپدی تقی کوچوروب امیر تیمور نینک طرفیکا روان بولدی بیر
 نیچہ منزل کیلکاندین سونک ایدکی منغت تیمور قتلیق غہ (۱) آیتدیکیم بو خلغنی
 قیور بی کا ایلتکانینک دین نی فایده (۲) بار تیمور بی بو خلغنی سمرقندغہ
 آلب باریب هر قایسینی بیر بیرکا بیارور سین اولوغی داک تیمور بی کا
 نوکر بولوب یورورسین تیدی تیمور قتلیق اوغلان ایدکی منغت نینک سوزینہ
 عمل قیلیب قیلہ نینک آسقالی لارین بیضیب آیتدیکیم سیزلارنی تیمور بی

(۱) تیمور خانغہ (۲) نی خانده

خواجه تورور اول خضر خواجه نى كيلتوروب آناسى نينك اورنيغه خان قيلديلار اول وقتدين بو وقتغىجا هر پادشاه كيم كاشغر و ياركنددا بار خضر خواجه خان ابن توقلق تيمور خان ابن ايسن بوغا خان ابن دوى چچن بن براق خان ابن يسوتو بن موتوكن بن جغتاي خان ابن چكز خان نينك نسلدين تورولار آق منغت قيله سيندين قتلق قبا تيكان يير كشي بار ايردى آينك يير اوغلى و يير قيزى بار ايردى قيزى تيمور بيك اوغلان آلدى تيمور قتلق خان آندين وجودغه كيلدى اوغلى نينك آتى ايدكى تورور اول توقميش خانغه نوكر بولدى وقى كه توقميش اوروس خاندين قاچيب تيمور بي نينك يانيغه سمرقند كيلدى آرتيندين ايدكى منغت كيلدى آيتديكيم اوروس خان لشكر جمع قليب بو طرفكا متوجه بولدى تيب تيمور بي نينك مددى يرلان توقميش خان اوروس خاننى باسيب جوجى خان نينك خلقينه ايكا بولوب شهر سراى دا خانلىق تحتدا اولتوردى تيمور قتلق خان حد تميزكا (۱) بيتكاندين سونك ايدكى منغت توقميش خاتدين آيريليب تيمور قتلق خانغه قوشولدى آينك اوچونكيم تيمور قتلق خان كونكلىندا پادشاهلىق دغدغىسى (۲) بار ايردى اول سيدين توقميش خانغه كردن كشلريك قيلور ايردى توقميش آتى توتوب اولتورماككا قصد قيلدى تيمور قتلق خان آندين قاچيب تيمور بي نينك يانيغه كيلدى ايدكى منغت تيمور قتلق دين آيرولوب قالب ايردى آتى آيدين سونك ايدكى منغت (تيمور) قتلقغه كليب قوشولدى يير نيچه وقتدين سونك

(۱) خذ تميزكا (۲) وعدهسى

تيمور

اوغلان بار ابردی آینک اناسی نینک آتی امیر آغا ابردی امیر آغا خاتون بو اوغلاننی آلیب امیر خدای داد قاشغه باردی و امیر خدای داد بو اوغلاننی کیزلادی هر چند قمر الدین کئی بیباردی بیرمادی اول وقتدا امیر تیمور لشکر بی نهایت بیرلان قمر الدین نینک اوستیکا کیلدی بولار مقاتله و مجادلکا مشغول بولغاندا امیر خدای داد توقلق تیمور خان نینک اوغلینه اناکه لار تعیین قیلدی آلاغه تاپشوروب بیر نیچه اعتبارلی کئی لار بیرلان کوه بدخشانغه بیباردی آندا ساکن بولونک لار تیب القصه امیر تیمور قمر الدین نینک اوستیکا میش کلدی هر کیلکندا صف آرای لیق قلیب اوروشور ایردی لار القصه سوفی کیلکانیدا قمر الدین علت استسقاغه اوجراب ابری امیر تیمور نینک کیلا تورغانینی ایشیب بیر نیچه خلق بیرلان قاجتی لار آینک اوجون کیم قمر الدین دا بیر نفس دین اوزکا حرکتی یوق ابردی بالضروره بیر نیچه کونلوك آرزق بیرلان قمر الدین فی بیر کیزککا تاپشوروب بیر اولوغ بیشه بار ابردی آنکا بیباردی لار بیر نیچه کوندین سونک ایشتدی لار کیم امیر تیمور نینک کیلا تورغانی غلطا ایرمیش تیب خلق قایتب بیرلک بیرینه کیلدی لار قمر الدین اوجون بیشه کا کیشی بیباردی لار اول کئی لار بیشه کا باریب قمر الدین فی چندانکه ابستادی لار اثار و علامت تاپمای قایتب کیلدی لار آخر معلوم بولدی کیم قمر الدین مالک عجم (*) نینک خدمتیکا باریب تورور القصه اول اوغلان کیم بدخشانغه بیباریب ایردی لار آینک آتی خضر

(*) عجم

منصبی دا اولتورغوزوب ایردی لوزی امیر الامرا ایردی آندین یتتی یشار
اوغل قالدی خدای داد آتلیق آتلسی نینک منصبی نی آنکا ایردی اما
امیر پولادچی یش آقا اینی ایردی لار اوج لانیجی اینیسی نینک آتی قمرالدین
ایردی اول عجب بی پاک ایردی اما عظیم الحد و پهلوان ایردی لقصه
بیز کون خان کورنش خانه دا اولتوروب ایردی قمرالدین عرض قیلدی
امیر خدای داد یاش تورور مونداغ اولوغ ایلکا سردارلیق قیلیب
باشقارا بیلماس آنینک منصبی نی منکا بیرینک تا اول باشقارغودای
بولغونجه مندا تورسون تیدی خان آبی قبول قیلمادی اول سببدین
قمرالدین خان دین آغریب کونکلوندا سقلادی توقلق تیمور خان تاریخ
یتتی بوز اوتوزدا تولد تاپدی * امیر پولادچی دوغلات نینک سیمی
بیرلان اون سکر باشیندا خان بولدی بیکرمی تورت باشیندا نور ایمانسه
مشرف بولوب مسلمان بولدی اوتوز تورت یاشیندا تنکری نینک حکیمینی
یتکاریب دار الفنادین دار الباغه کیندی خان نینک وفاتیندین سونک
قمرالدین دوغلات خروج قیلیب الیاس خواجه بن توقلق تیمور خان نی
اولتوردی ۲) اول کون توقلق تیمور خان نینک نسلیندین اولوغ و کچک
اون سکر کیشی نی درجه شهادت کا بیتکوردیلار و تقی اعتبارلی کتی لارینی
قوبدیکیم هر بیردا توقلق تیمور خان نینک نسلیندین موجود بولسا
اولتورونک تیب آندین سونک قمرالدین لوزیکا خان آت قویوب خطبه
و سگهنی لوز آتیغه قیلدی اما توقلق تیمور خان دین بیر سوت ایما تورغان

(۱) اون آلتی باشیندا ۳) قیلدی

اوغلان

و تمام ماوراء النهرنی آلدی شیخ رشید الدین آتاسی نینک وصیتی نی آیتاق
اوچون خان نینک اوردوسیغه کیلدی هر چند سعی قیلدی خان نی کورا
یلمادی بیر کون صبح صادق بولغاندا اوردونینک بانیغه کیلیب بلند آواز
میرلان اذان آیتدی خان بو آوازنی ایشیب کیشی ییاردی باریب شول
قچقرغان کشی نی آلیب کیل تب ابردی باریب شیخی آلیب کیلدی خان
آبتدی سین ییزنی چوجوک اویقودین نی اوچون اویغاتدینک نیدی شیخ
رشید الدین آتالاری نینک هر نیچه آیتقان سوزلارینی بیر بیر خانغه
بیان قیلدی لار خان اوزی کلمه شهادتی آتب مسلمان بولدی تقی امرالارینی
میر میر چاقریب آلارنی هم مسلمان قیلدی اما میر یکی بار ابردی جوراس
آتلیخ اول آبتدی موندا میر پهلوان بار تورور بو تاجیک آسینک میرلان
کوراش توتسون اگر آی بیقما من مسلمان بولاین تیدی هر چند خان
منع قیلدی قبول قیلادی شیخ رشید الدین آبتدی امیر جوراس بیخی
شرط قیلدی پهلواننی آلیب کلینک کوراش توتالک تیدی مغول نینک پهلوانینی
آلیب کیلدی لار شیخ آسینک میرلان کوراش توتوب تلاشیب بوروکاندا
پهلوان نینک کوکراکینه میر سلی اوردی بیهوش بولوب ییقیلدی میر زماندین
سونک پهلوان اوز حالینه کلب کلمه شهادتی آیتا آیتا پیریندین توردی
تقی شیخ نینک آباقیغه ییقیلدی اول حالتی کوروب امیر جوراس مسلمان
بولدی و جمیع مغول مسلمان بولدی اول کون یوز آتیش مینک کتی
مسلمان بولدی جفتای ایللی نینک ایچندا اسلام آشکارا بولدی میر نیچه
کوندین سونک امیر بولادچی وفات تاپدی توفلق تیغور خاننی خانلیق

یز مسافر میز پادشاه نینک یارلیق قیلغانینی ییلکانیمیز یوق کتک تیکان یردین
 کلایمیز خان سوردیگیم تاجیک مو سیز تیب شیخ تاجیکمیز تیدیلار خان
 تاجیک دین ایت هم آرتوق تورور تیدی شیخ آیتدیلار ایمان ییزدا بولماسا
 ایتدین هم کم تورورمیز تیدیلار بو سوز خان نینک کونکلیکا اثر قلیب بیر
 یساولغه بویوردیکیم من قایتت توشکاندین سونک بو تاجیکی آلب کیلکای
 سین تیب خان قایتب توشکاندین سونک یساول اول شیخنی خان آلدیغه
 آلب باردی خان خلوتدا اولتوروب ایردی خان آتدی سین ایمانسیر
 کتی ایتدین هم کم تورور تیدینک اول سوزنیک معناسینی تورور ایمان
 تیکان نی تورور تیدی شیخ ایماننی آنداغ تعریف قیلدیکیم خان نینک تاشدای
 قاتق کونکلی مومدای یومشاق بولدی و کفرنی آنداغ مَدَمَّت قیلدیکیم خان
 کفر دین یزار بولدی و کوپ یغلادی تقی شیخغه آتدی الحال مسلمانلیقنی
 آشکار قیلسام خلقنی یولغا کیلتورا ییلماین صبر قیلغیل تقی هر وقت موروثی
 مملکتلارمنی آسام البته البته منینک بانیمه کیل کیل تیب کوپ مبالغه لار
 قیلدی شیخ قایتب اوز قوشیغه کیلدی بیر نیچه وقتدین سونک شیخ خسته
 بولدی لار اوغول لاریغه وصیت قیلدی لاردا آیتدی لار کیم بو خان اولوغ پادشاه
 بولغوسی تورور البته قورقمای خان نینک قاتیغه باریب منینک سلامینی
 ییتکورکیل تقی منینک یرلان عهد قیلغانینی آیتیل زینهار قورقماغیل تیدی تقی
 دار الفنادین دار البقاغه کیتدی شیخ نینک اوغول لاری نینک آتی رشید الدین
 ایردی شیخ آلارنی ولی العهد قیلدی لار آتدین نیچه ییل اوتکاندین سونک
 خان کاشغر و تاشکند و یارکند و اوغورستان و اندکان و سمرقند و بخارا
 و تمام

تورود تیب سوردی شیره اوغول نینک محلمسی تورود تیدیلا تاشتیور منگی
خاتون نینک و آنینک حبلی نینک خبرین سوردی منگی خاتون نینک
ایسن بوغا خاندین ییر اوغلی بولدی آتینی توقلقتیور قویدیلار و شیره
اوغول دین ییر اوغلی بولدی آنینک آتینی تیمور ملک قویوب تورولار
ابکی سی هم محلهدا اویناب یوروب ایردی القصد تاشتیور کوب حیللار
قیلیب توقلق تیمور خاننی امیر بولادیغه کلتوردی آندین سونک امیر
بولادچی توقلق تیمور خاننی خان کوتاریب مغول رسمینه توبلار قیلدی
توقلق تیمور خان آر وقتدا کاشغر و یارکند و آلا تاغ و اوغورستاننی
آلدی آندین سونک ماوراء النهر مملکتینی تحت تصرفیغه کیرکوزوب الیاس
خواجه آتلیق اوغلینی سمرقنددا قویوب اوزی کلیب حق رحمتیکا کیتدی
آول کسی کیم چنکر خان نسلدین کاشغردا مسلمان بولدی اول ایردی
مسلمان بولماقی نینک سپی بو ایردی کیم ییر کون آونی قیلدوردی تقی شکار
قیلیب یوروب ایردی ناکاه ییر جماعت غه نظری توشدی کوچوب قیلیب
اوتوروب ایردیلا خان حکم قیلدی شول جماعت نینک قولین و بوینین
باغلاب آلیب کلینکلار تیب یساولار باریب باغلاب آلیب کلدیلا خان
آیتدی کیم منینک یارلیقیمی توتمای منینک شکارگاهدا نی قیلیب یوروب
سیزلار اما خان یارلیق قیلیب ایردی شکارگاهدا کئی بارماسون تیب اگر
یورسه باغلاب آلیب کلینک تیب ایردی بو باغلاب کیتورکان خلق نینک
اولوغی شیخ جمال الدین تیکان ایردی شیخ شجاع الدین بخاری نینک
اولادیدین بولار آنا انادین صاحب حال کیلکان تورولار شیخ آیتدیلا

اوغلانی بولمىس ایردی اولی سبب دین منکی آتلی کنیزی بار ایردی آتی
اوردودا ساقلاب آنکا باقار ایردی ناکاه اول کنیزک حامله بولدی خان
شکارغه کیتکاندا ساتلمیش خاتون اول کنیزکنی شیره اوغول تیکان مفلوئه
یردی تقی آیتدیکم سین بو حلاکدا تورما کوچوب مفلو یورتیغه باریب
آندا ساکن بولمیش تیدی اول مفلو بو سوزکا عمل قلیب کوچوب کیتدی
اما اول کنیز نینک خاندین حامله بولغانینی تمام خلق یینلیب ایردی
خان شکار دین کیلمکاندا اول کنیزنی سوردی ایسا تمام واقعاتنی آیتدیلا
خان ساتلمیش خاتونغه هیچ سوز آیتمادی آینک اوچون کیم مفلو
قاعدسی تورور کیم پادشاه نینک نیچه خاتونی بولسا بیر خاتونینی
اوزکالاریکا حاکم قیلور ایردیلاز بو خاتون (*) اوزکا خاتونلادغه هر نیرسا
ایتسا آنکا سوز آیتماس ایردیلاز آینک اوچون آنکا سوز آیتمای بیر نیچه
کوندین سونک ایسن بوغا خان اولدی جغتای اولادیندین پادشاهلیقه لایق
کشی قالمادی هر قبله اوز آلدیغه بیر خان کوتارفیلار ملوک طوایف کوپ
بولدی ایسن بوغا خان نینک امیر پولادچی تیکان لمیری بار ایردی
منکی خاتون نینک حامله کیتکایدین خبردار ایردی تاش تیمور تیکانکا
لوتور قوی یردی آرزق اوچون و تقی آیتدی هر وقت سین منکی خاتوندین
و آینک حملیندین خبر تاپ کلسانک حدسیر و نهایت سفز تکه بیرومن
تیب وعده قلیب تاش تیمورنی بیاردی تاش تیمور هم عالمی کشت قلیب
کردی مفلو بو تیغه توشدی ناکاه بیر مهله کا کلب بو مهله کیم نینک محلسی

(*) بو خان

تورور

بیرلان چوک توشوب اولتورور ایردی و ایلیچی کیلکاندا هم امیر تیمور خانینی کورنش قلیب ادب بیرلان اولتورور ایردی الفصه امیر تیمور نینک سلطنتدین اوتوز اوچ ییل اوتوب و عمریندین آلتیش ییل اوتکاندین سونک روم اوستیکا باردی تقی بلدم بایزید بیرلان روبروی بولوب صیحم دین یارم کچه کاجا اوروشتی بلدم بایزید قاجتی محمود خان آینک آرتیندین قاودی تقی تانکلاسی پیشین آرتیندین یتیب یلدم بایزیدنی توتوب امیر تیمور نینک آلدیغه آلیب کلدی امیر تیمور اول ییل رومدا توروب یلدم بایزید بیرلان محمود خانینی اولتوروب خطبهنی اوز آتبه اوقوتوب سگهنی اوز آتبه قاقوردی آندین سونک قایتب سرقد کیلدی تقی ختای ملکتی نینک اوستیکا آتلاندی دا اوترار کیلکاندا دار الفنادین دارالبقاغه رحلت قیلدی مدت عمری یتیش ییر ییل و مدت سلطتی اوتوز آتی ییل ایردی تاریخ هجری سکیز یوز یتتی دا ایردی **توقلوق تیمور خان نینک مسلمان بولغانی نینک** ذکری جغتای خان اولادیندین ایل خواجه لقبی ایسن بوغا خان ابن دوی جچین بن براق بن بسونتو بن موتوکن بن جغتای خان ماوراء النهدا توغوب ایردی کاشغر و یارکند و آلا تاغدا اویغورستان مملکتدا جغتای خان نسلدین هیچ پادشاه نافذ فرمان یوق ایردی اول سبیدین امراء مغول یغلیب کنکاش قلیب بخارادین ایسن بوغانی کلتوروب کاشغر و یارکند و آلا تاغ و مغولستاندا پادشاه قیلدیلار و پادشاه عظیم الشان بولدی دا آینک ساتلیش خاتون تیکان خاتونی بار ایردی آینک

خان نینک قولیدا اولدی و بیر نیجه خلق قاچیب کیتدی امیر تیمور بیرلان
امیر حسین قاچب نکوردی و هزاره ایچیکا باردیلار توفلق تیمور خان
بیر ییل ماوراء النهردا توردی الیاس خواجه آتلیق اوغلی بار ایردی ماوراء
النهر نینک حکومتی نی. آنکا بیردی تقی اوزی کاشغر قایتب کندی بیر
ییلدین سونک اولدی آنینک اولکان خیرینی ایشتیب امیر تیمور بیرلان
امیر حسین کلیب الیاس خواجه خان بیرلان مقاتله و محاربه قیلدیلار الیاس
خواجه قاچب کاشغر کیتدی آندین سونک ماوراء النهردا بو ایکی امیردین
اوزکا اولوغ کیشی بوق ایردی آخر الامر بو ایکی امیر بلخ اوستیندا محاربه
قیلدیلار امیر تیمور مظفر بولوب امیر حسین نی اولتوروب ماوراء النهردا
ایکه *) اوزی بولدی و سیورغیشنی ظاهرده خان قلیب تحتدا اولورتدی
معنی دا اوزی خان ایردی خطبه نی آنینک آینه اوقور ایردی سیورغیش
خان نینک یالغانچی سلطنت دین بیکرمی ایکی ییل اوتکاندین سونک
خان حق رحمتی کا کیتدی آندین سونک آنینک اوغلی سلطان محمود خان نی
خان قیلدی سلطان محمود امیر تیمورنی و آنینک اولادینی آنداغ عزیز
و اولوغ توتار ایردی کیم هیچ وجه دین امیر تیمور نینک خاطر یفه غبار
اوتورماس ایردی کیجه و کوندوز قرآن و نماز اوقوب و روزه توتوب
امیر تیمور نینک دعای دولتی نی قلیب اولتورور ایردی امیر تیمور
یارلیقلار نینک طغراسیندا عادل محمود خان امیر غازی سوزومیز تیب
یازدورور ایردی توبدا و عیدلاردا امیر تیمور خانغه کورنش قلیب ادب

(* بکه

بیرلان

ابن امیر قزغن توتیب عادل سلطان بن محمد (بن) پولاد بن کونجک بن
دوی جچین بن براق خان ابن یسوتو بن هوتوکن بن جغتای خاننی
خان قیلدیلار وقتیکه امیر تیمور امیر حسین نینک تصدیغه آتلانغاندا
امیر حسین خاندین بدکان بولوب خان نینک قولین آیلقین باغلاب
درباغه تاشلاب اولتوردی تقی آندین سونک قبول سلطان بن دورجی
ابن ایلچیکدای ابن دوی جچیننی خان قیلدی آندین سونک امیر تیمور
ابن امیر طراغای برلاس بلخ اوستوندا امیر حسین بیرلان مقاتله قلیب امیر
تیمور مظفر بولوب امیر حسین بیرلان خانینی اولتوردی آندین سونک
امیر تیمور سیورغتمیش خان ابن دانشندجه خان ابن قایدو بن
قاشین (*) بن اوکدای قآن ابن چکر خاننی خان قیلدی سیورغتمیش
خان حق رحمتی کا کیتکلندین سونک آنینک اوغلی محمود سلطاننی
آناسی اورنیندا خان قیلدیلار قزان سلطان خاندین سونک آتلغان
خانلار نینک آتی خان ایردی و بس هیچ ایش کا اختیار یوق
ایردی القصه هر پیردا هر قبيله نینک اولوغی اوز آلدینه خان کوتاردیلار
ملوک طوایف کوب بولدی امیر تیمور بن طراغای برلاس قریندایش اوروغینی
ییضیب ییر ساعت مقاتله و محاربه دین فراغت بولمادی اول زماندا جغتای
خان نسلدین توقلق تیمور خان تیکان کاشغردا عظیم لشکر خان بولوب
ایردی ملوراء النهر نینک اخبارتینی لیشتیب هوس قلیب لشکر بی نهایت
بیرلان ملوراء النهر کا کلدی ییر نیچه خلق تابع بولدی و بیر نیچه خلق

(* طابشی

اوغلان اوشاقلاری بیرلان خوشلاشیب و بچلیق تیلاب بارور ایردیلار
بو سببدین خلق آنکا عاصی بولدیلار تقی توسب خلقیندین امیر قرغن
تیکان قران سلطان خانسه تیغ تارتدی بو ایکسی مغتله قیلدیلار قران
سلطان خان امیر قرغنی باسیب آینک تاجلارینی قتل و غارت قلیب
قارشی قیشلادی و امیر قرغن قاجب قوتولدی اما قارشیدا کوب قار
یاغدیدا قران سلطان خان نینک لشکری نینک آتاری تمام قیرلدی امیر
قرغن بو حالدین خبر تاییب لشکر بی نهایت بیرلان کلیب قران سلطان خان
بیرلان محاربه قیلدی تقی امیر قرغن مظفر بولوب قران سلطان خاننی درجه
شهادت کا بیتکوردی چنکر خان اوغلی حضاى خان نسلندین ماوراء النهردا
قران سلطان خان نینک شهادتیکلجا یوز تقی توقوز ییل سلطنت سوردیلار
بیکرمی میر تن ایردیلار القصه امیر قرغن دانشمندجه خان ابن قایدو
خان ابن قاشین* بن اوکدای قآن ابن چنکر خاننی خان قیلدی ایکی
ییلدین سونک آبی اولتوردی آدین سونک بیانقلی خان ابن سورغو بن
دوی جچین (بن) براق بن یسونتو بن موتوکن بن حضاى خان ابن
چنکر خاننی خان قیلدیلار امیر قرغن اولکاندین سونک اوغلی عبدالله
بیانقلی خان نینک خاتونیه عاشق بولدی تقی بیانقلی خاننی بی کنه
اولتوردیدا تیمور شاه بن یسون تیمور بن ابوکان بن دوی جچین بن
براق خان ابن یسونتو خان ابن موتوکن بن حضاى خاننی خان قیلدی
امیر عبدالله اولکاندین سونک آینک برادر زادهسی امیر حسین بن بسلاى

(* عایشی

ابن

اولکی دین لاریکا کریب ایردی یار اما تارماشیر بیرلان مسلمان بولغانلار هرکر قایتادی آندین سونک بوران بن دوی تیمور بن دوی چین پادشاه بولدی آندین سونک تارماشیرنی شهید قلیب اوزی پادشاه بولدی آندین سونک چنکشی بن ابوکاز بن دوی چین پادشاه بولدی آندین سونک یسون تیمور بن ابوکان بن دوی چین پادشاه بولدی چنکشی بیرلان یسون تیمور بسر آتا و بیر انادین توغوب ایردی یسون تیمور چنکشی نی اولتورماککا اتقاق قلیب ایردی اناسی بو خبرنی چنکشی غه آیتدی آندین سونک چنکشی بیرلان یسون تیمور صف تارتیب اوروشی لار یسون تیمور چنکشی نی باسیب اوزینی و لشکرینی اولتوردی تقی اناسی نینک ایسچاکینی کستی آندین سونک اوکدای خان نسلدین علی سلطان تیکان جغتای خان اولادینه غالب بولدی تقی ماوراء النهردا پادشاه بولدی آندین سونک محمد بن پولاد بن کونجک بن دوی چین پادشاه بولدی آندین سونک قران سلطان خان بن یسور بن اورکتیمور ابن بوغا تیمور بن قوداغای بن بوزای بن موتوکن بن جغتای خان پادشاه بولدی معلوم بولسون کیم جغتای خان اولادیندین ماوراء النهردا بیکرما بیر کتی پادشاه بولدی و پادشاهلیق قیلدی آندین سونک هر کیم که جغتای خان اولادیندین پادشاه بولدی امرالر خان یساب خانلیق مسندندا لوتوتدی یار اما آتی خان بولدی و لیکن حکومت مصلحتندین هیچ نیرسه کا اختیاری بولمادی بو سوز نینک راستلیقیغه بوکواه تورور کیم قران سلطان خان عجب پادشاه غیور ایردی هر وقت امرالر کورنوشکا بارور بولسالار

قیلغان لاری نینگ ذکری جغتای خان اولکاندین سونک قرا
هلاکو بن موتوکن بن جغتای خان پادشاه بولدی اما آندین سونک
مبارک شاه بن قرا هلاکو بن موتوکن بن جغتای خان پادشاه بولدی
اما مبارک شاه طفل ایردی اناسی ارغنه خاتون مملکت نینگ یسخی و
یسائی سورا ایردی آندین سونک الغو بن بایدار بن جغتای خان
پادشاه بولدی آندین سونک براق خان ابن یسوتو بن موتوکن بن جغتای
خان پادشاه بولدی تقی ابکی بیلدین سونک مسلمان بولدی آنکا سلطان
غیاث الدین لقب قوبدیلار اول کسی کیم جغتای خان نینگ اولادیندین
نور ایمانغه مشرف بولدی اول ایردی آندین سونک بیکی بن سارمان بن
جغتای خان پادشاه بولدی آندین سونک بوغا تیمور خان ابن قوغای
ابن بوزای بن موتوکن بن جغتای خان پادشاه بولدی آندین سونک دوی
چچن بن براق خان ابن یسوتو بن موتوکن بن جغتای خان پادشاه
بولدی آندین سونک کونجه خان ابن دوی چچن بن براق خان خان بولدی
آندین سونک تالیغه بن قوداغای بن بوزای بن موتوکن بن جغتای
خان پادشاه بولدی آندین سونک ایسن بوغا بن دوی چچن خان بولدی
آندین سونک کوبک بن دوی چچن خان بولدی آندین سونک دوی
تیمور خان ابن دوی چچن خان بولدی آندین سونک تارماشیر بن دوی
چچن خان بولدی تقی مسلمان بولدی تمام اولوس ماوراء النهر آنکا
تبعیت قلیب مسلمان بولدی اول براق خان مسلمان بولغانی آیتلیب
ایردی اما براق خان اولکاندین سونک تمام مسلمان بولغانلار قایتب
اول کی

قویوب ایردی اوزی اوکدای نینک قاشیدا ایردی و ملا سکاکی آنینک ندیی (* ایردی میر کون سکاکی دعا اوقوب میر لشکر کورکوزدیکیم اول لشکر نینک اوزی و سلاحی اوندین ایردی جغتای بی اختیار وهم قیلدی جغتای خان نینک میر وزیر ی بار ایردی سکاکی میرلان یمان ایردی میر کون وقت تاییب سکاکی دین غیت قلیب بندلاب زندانغه سالدی آخر شول زنداندا اولدی آنداع یساقلار پیدا قیلدیکیم تمام آندین تنک بولدیلار آخر الامر میر خسته لینگه اوچرادیکیم طبیبلار آنینک علاجیدین عاجز بولدیلار آخر تاریخ آلتی یوز قرقدان دنیادین اوتدی جغتای خان نینک خاتونلاری و اوغلانلاری نینک ذکر ی جغتای خان نینک خاتونی و قبالاری کوب ایردی اما ایکی خاتونی معتبر ایردی میرینینک آتی یسولون تورور قنقرات نینک پادشاهی قبا نویان تیکان نینک قیزی ایردی جغتای خان نینک معتبر اوغلانلاری آندین بولغان تورور ینه بیری نینک آتی ترکان خاتون تورور یسولون نینک سینکی تورور یسولون اولکاندین سونک آلیب ایردی جغتای خان نینک یتیمی اوغلی بار ایردی بو ترتیب میرلان اولوغی نینک آتی موتوکن یسولون خاتون دین توغوب ایردی ایکنجی اوغلی نینک آتی موجی اوچونجی اوغلی نینک آتی بلدش تورتوئنجی اوغلی نینک آتی ساین بلکا بیئننجی اوغلی نینک آتی سارمان آلتی لانجی اوغلی نینک آتی یسومونکا بیئننجی اوغلی نینک آتی بایدار جغتای خان نینک اوغلانلاری نینک ماوراء النهر دا پادشاه لیق

(* ذکر ی

بوکا نینک خبرین ایشیب قرا قرم کیلدی اریق ۱) بوکا قآن نینک کیلا
تورغانیدین خبردار بولوب قاجیب کیتدی بیر نیچه وقتدین سونک آتین
آرغیزیب تونون توزدوروب قوبلای ۵). قآن نینک درکاهیغه کیلدی دا
عذر ایتدی ایرسه قآن هم آینک کناهنی اوتدی اولخالدا هلاکو و بورکا
و الغودین ایلچی کیلدیکم ییز قوبلای قآنغه تابع بولدوق و آینک
خان یلیغه رضامیز تیب قآن تقی جیحوندین تا مصر و شامغه چا هلاکوغه
بیردی دشت قیچاق بیرلان هر ولایتکه صاین خانغه تعلق ایردی بورکا کا
بیردی آلتای دین تا امویه سوی نینک کناریغه چه الغوغه بیردی الغوجغای
خان نینک نیرهمی تورود آندین سونک قوبلای قآن تمام چین ولایتینی
آلدی اوتوز یش ییل پادشاهلیق قیلدی تقی وفات تاپدی مدت عمری
یتیش اوج ییل ایردی آتینک عجایب و غرایب ایشی کوپ ایردی
آینک بارجه سینی آتساق کتابغه سیغماس بولدی آینک اوچون مختصر
قیلدوق پیشانچی باب چنکز خان فینک ایکنچی اوغلی
جغتای خان نینک و آینک اولادیندین ماوراء النهر
و کاشغردا پادشاهلیق قیلغان لار نینک ذکر ی جغتای
خان هیتلیک و سیاستلیک پادشاه ایردی و عاقل و دانا ایردی چنکر
خان ماوراء النهرنی و خوارزم نینک بعضی سینی و بلاد اوغور و کاشغر
و بدخشان و بلخ و غزنین تا سند سوی غابجا آنکا پیریب ایردی بو
آتلغان ولایت نینک هیچ قاسیغه اوزی بارغان بوق اما داروغه لار

۱) آرتوق ۲) منکو

قویوب

تقی اوزی سانسیز لشکر بیرلان چن ماچین اوستیکا یورودی و چین یورتینی
 ییر کم سیز آلیب ییر اولوغ و بلند قلعه بار ایردی اول قلعهنی قبادی
 هر چند قصد قیلدی آلا ییلمادی قیش اوتدی تقی یاز بولدی هوا عجب
 اسیغ بولدی امرالار عرض قیلدیلار کیم هوا اسیغ بولدی بو لشکر نینک
 کوپراکی عهونت باغئندین اولدی ابدی ۱) قایتب قیش کیلماک کراک
 قبول قیلمادیدا بو قلعهنی آلمای کیتمان تیدی آندین سونک آنکا ییر
 خسته لیق عارض بولدی تقی سکر کون بستر محنتدا باتدیدا توقوز لاجی
 کونی اولدی **قوبلای قان نینک خان بولغانی نینک**
ذکری قوبلای قان تولى خان نینک تور تونجی اوغلی تورور منکو
 قان اولکاندا ختایدا ایردی ناکاه منکو قان نینک اولکانین ایشتی
 تقی کوپ عزالار توتدی عزادین فارغ ۲) بولغاندین سونک یانئدای
 شاهزاده لار و نویان لار نینک اتقایی بیرلان خان لیق مسندندا اولتوردیدا
 داد و عدل غه مشغول بولدی و آئینک ییر اینسی بار ایردی اریق ۳)
 بوکا آئی منکو قان قرا قرمدا اوردوسیغه تعین قیلیب ایردی اول هم منکو
 قان دین سونک خان لیق مسندندا اولتوروب قوبلای قان غه باو بولوب
 قوبلای قان نینک ایلمجی لارین اولتوردی و دشت قیچاقدا صاین خان
 اولکاندین سونک اینسی بورکا اوغل خان لیق مسندندا اولتوردی اریق ۴)
 بوکا اولوغ لشکر بیرلان بورکا نینک اوستیکا کیلیب اویوشتی بورکا باستی
 اریق ۵) بوکا قاجیب قرا قرم کیلدی اولوقندا قوبلای قان اریق ۶)

۱) ابدی الحال ۲) فارغ ۳) آرتوق ۴) ۵) ۶) آرتوق

منكسار نوياننى ايكي مينك كيشى بيرلان بياردى خبر آغيل تيب
منكسار نوبان شيرامون نينك لشكرى كا كىلدى شيرامون آبي كوركاچ
اضطرابدا بولدى تقي آبتديكىم بيز قآننى كورماكا كىلا تورورمىز تيب
منكسار نويان آبتديكىم اكر. قآننى كورماكا بارا تورغان بولسانك
تور مينك بيرلان همراه بار تىدى ضرورتدين شيرامون منكسار بيرلان
قوشولوب قآن نينك اوردوسىغه باردى دا قآننى كوردى قآن اوچ كون
شيرامون اوچون مجلس قىلدى تقي تورتلانجى كوني تخت اوستيندا
اولتوروب شيراموننى بارچه يولداشلارى بيرلان قستاندى ابرسه هممى
قىلغان اتقاق لاريني آيتا باشلاديلار قآن شيرامون نينك كيشيلارندىن
سكسان كيشىنى اولتوردى و شيرامون بيرلان كيوك خان نينك اوغلانلاريني
قرىتاشلىق باغثندىن عفو قىلدى آندىن سونك تمام شاهزادهلار و نويانلار
و امرالارغه انعامات غير مكرر بيرىب هر قايسى سيغه* اوز منزلىنكر كا بارىنك
تيب رخصت بيردى منكو قآن قوبلاى قآن مشرق
طرفنداكى مملكت لاركا و هلاكونى مغرب طرفنداكى
مملكت لاركا يىباركانى نينك ذكرى منكو قآن باتوكه لقبى صاين
خان تورور آينك سعي بيرلان تحتدا اولتورغاندين سونك امور مملكتنى
سراىجام بيرماكا مشغول بولدى مشرق طرفندا بير نىچه مملكت بار
ايردى ايل بولماغان و مغرب طرفندا هم بير نىچه مملكت بار ايردى
ايل بولماغان قوبلاى قآننى مشرقغه هلاكونى مغرب طرفىكا بياردى

(* قابىسىنى

تقى

تورور نیز دشت قیچاقه بارماس میز تیب اولوقتا سورقوتی بیکی
اوغلانلاریغه آبتدیکم دشت قیچاقدا عمکینکز باتونینک آباقی آغریب
باتیب تورور آتی باریب سورانک تیدی سورقوتی بیکی نینک اوغلانلاری
منکو قآن و هلاکو خان و قوبلای قآن و موکا اوغل دشت قیچاق
باریب باتونی ملازمت قیلدیلار باتو منکو قآننی کورکاج شاهزادهلار و
نویانلار و امرالارغه آبتدی خانلیقغه منکو قآننی مناسب کورامن سبزلا نی
آتاسیز تیدی ایرسه بارچه خلق قبول قلیب مناسب تورور تیدیلاز تقی
خان قیلدیلاردا آبتدیکم کیلور ییل موضع کلوراندا تمام خلق جمع
بولوب بنکی دین منکو قآننی کوتارینکلار فی الحمله بیر ییلدین سونک
بارچا خلق ییغیلیب موضع کلوراندا منکو قآننی خان کوتاردیلار ییتی
کونکاجه توی قیلدیلار هر کوندا ایکی مسک ارابه شراب و عرق اوج یوز
ییلقی بیرلان سغیر ایکی مینک قوی کباب قیلور ایردیلاز تاریخ آلتی یوز قرق
سکزدا خان بولدی شیرامون باشلیق کیوک خان نینک اوغلانلاری منکو قآننی
اولتورورمیز تیب اتفاق قیلدیلاز تقی بیر نیچه ارابهغه اسلحه یوکلاب شیراموننی
یش یوز کیشی بیرلان ایلکاری ییساردیلار و اورکالاری آنینک آرتندین
بارماق بولدیلاز وقت تاپچاق قآن نینک اوستیکا قویولمایلار اما قآن
عیش بیرلان ایردی عالم دین خبری بوق ناکاه قآن نینک نوکرلاندین بیر
کیشی نینک تیوهسی بوقالدی اول کیشی تیوهسین ایستای چیقیب ایردی تیوهسین
ایستاب یوروکاندا ناکاه شیرامون نینک اوردوسیغه ییتب کیلدی دا ارابهدا
تورغان اسلحهلارنی کوروب قایتب کیلیب قآنغه خبر قیلدی قآن هم

ایردی اما اوکدای قآن نینک تیرک لیکندا اولدی توروتولانجی اوغلی نینک
 آتی قراچار تورور بیش لانجی اوغلی آتی قاشین ۱) تورور آیینک اوچون
 قاشین ۲) آت قوبدی لار کیم اول تنکفوت ولایتی کا قاشین ۳) تیب آیتور
 ایردی لار چنکز خان قاشین ۴) نی آلفاندا بولوب ایردی آیینک اوچون
 قاشین ۵) آت قویوب ایردی لار و اول کوپ شراب خوار و فاسق ایردی
 اول سیدین بیکی تلیکندا اولدی الفصه کیوک خان آتاسی نینک اوریندا
 پادشاه بولدی تقی خزینه نینک ایشیکین آجیب قریتاش و ییکانه قیسر
 و مسکین اولوغ و کیمیک کا آنداغ انعام ییردیکیم هیچ کم مونداغ قبلامیش
 ایردی اما دین نصاریغه رواج ییرور ایردی و مدت پادشاه بقی ییر ییل
 ایردی که دنیادین رحلت قیلدی منکو قآن نینک ذکر کیوک
 خان اولکلان دین سونک چنکز خان نینک نسلندان هر کیشی کیم بار
 ایردی تولی خان نینک خانونی سورقوقتی ییکی نینک خلق ییرلان ییخی
 معاش قیلغانیدین سونک تولی خان نینک اوغلانلارندین ییربسنی پادشاه
 قیلقاقه راضی ایردی لار و جوجی خان نینک اوغلی باتو هم آلاردین
 پادشاه بولماقغه رضا ایردی با وجود چنکز خان نینک نیره لاری نینک
 آراسندا باتودین سلطنت و حشمتدا آرتوق کیشی یوق ایردی باتو
 شاهزاده لار و نویانلار و امرالارغه کیشی ییماردیکیم دشت قیچاقدا حاضر
 بولونک لار اتفاق ییرلان ییرونی تحتدا اولتورتوب خان کوتارالی تیب
 بعضی لار کیلمای آیتب ییماردیلار کیم چنکز خان نینک بورتی کلوران

(۱) ۲) ۳) ۴) ۵) قاشی

تورور

قآن نينك خاتونلارى نينك و اوغلانلارى نينك
ذكري اوكدای قآن نينك تورت معتبر خاتونی و آلتمش قماسی بار
ايردی اولوغ خاتونی نينك آتی بوراقچين ابكنجی خاتونی توراكنه
مرکت خلقندین ايردی و بعضی لار آيتب تورورلار کيم توراكنه اویرات نينك
اولوغی طابرسون نينك خاتونی ايردی طابرسوننی اولتوركاندا اولچه
قيليب اوكدای قآن آليب ايردی توراكنه كوركليك ايرماس ايردی اما
اوكدای قآنغه كوركليك ايردی اوچونجی خاتونی مونغه تورتونجی خاتونی
حلچن ايردی قآن نينك بيتی اوغلی بار ايردی يش معتبر اوغلی
توراكنه خاتوندين بولوب ايردی و ابکی اوغلی قبادين بولوب ايردی
قآن نينك اولوغ اوغلی نينك آتی كيوك آينك يورتی قماق تيكان بيرادا
ايردی بعضی لار منكرات و ايميل تيب تورورلار اوكدای نينك ولی العهدی
شيرامون تيكان نيرھسی ايردی ولی توراكنه خاتون نينك اوغلانلارینی
آتاسی نينك فرمانيغه مخالفت قيليب كيوك خاننی قآن قيليب آتاسی نينك
مسندندا اولتورتديلار با وجود اول مرض مزمنه بيرلان گرفتار ايردی
آينك اوج اوغلی بار ايردی بو تفصيل بيرلان اولوغی نينك آتی خواجه
اوغل اناسی نينك آتی قمش ابكنجی اوغلی نينك آتی باغو اول هم قمش
خاتوندين بولوب ايردی آينك يير اوغلی بار ايردی حبات آتلی
اوچونجی اوغلی نينك آتی اوقو ايردی آينك اون اوغلی بار ايردی اوكدای
قآن نينك ابكنجی اوغلی نينك آتی کوتان تورور آينك يورتی تنكفوت
تورور اوچونجی اوغلی نينك آتی كوجو تورور اما بو عجایب دانا و عاقل

ايرديم *) تيب قآن ابكى بوز ياستوق آتون بيرينك تيب حكم قبلدى
سودا كرجيلىق قيلمون تىدى كنى لار آيتديلار بو قرى كىشى اولوم حالدا توروب
تورور مونكا مونجه آتوننى بيرماك دركار ايرماس و تقى مونيك فرزندى
قريناشى يوق تيديلار آندا قآن آيتديكىم بو كىشى بيز اميد يرلان كيليب
تورور مونى محروم قوبماق بيزكا لايق ايرماس تىدى تقى آتدى اولماسدين
بورون آتوننى قولمغه تيز بيرينك بيكار اولماسين تىدى خزينه جى لار
شول ساعتى قريغه كيلتوروب ابكى بوز ياستوق آتوننى ساناب بيريب بولغاچ
اول قرى اولدى و تقى اولكىم بير مغلس كىشى كيليب قآن غه عرض
قىلديكىم دست مايم يوق تيب قآن اول كيشيكا بيش بوز ياستوق
آتون بيردى. دستمايه قيل تيب اول كىشى پيش بوز ياستوق آتوننى
آيب كتيب خرج قىلدى تقى بيه دستمايم يوق تيب كىلدى قآن بيه
بيش بوز ياستوق آتون بيردى آر وقت اوتكاندين سونك بيه دستمايم
يوق تيب كىلدى ابرسه خلق آيتديلار بادشاهيم بو كيشيكا نىچاقلى آتون
بيرسانكز خرج قىلا تورور بيزماكان بىخنى قآن سوردىكىم نىچوك خرج
قىلا تورور آتدى لار كيم آتوننى ولايت نيك خطيفه ساتيب پولنى بيماك
و ابچاك و كيمكا خرج قىلا تورور قآن آتدى آنداغ بولسه بيه منيك
خزينه غه كيلور تىدى تقى اول كيشيكا بيه بيش بوز ياستوق آتون بيردى تقى
ايمدى كوپ اصراف قىلماغىل تىدى اوكدای قآن نيك مونداغ قىلىق لارنى
يازساق بير كتابغه سىغماس اول سىيدىن مختصر قىلدوق اوكدای

*) ايرديكىم .

قآن

آيتدی مو يا تيلماچ آيتدی مو اول كيشی آيتدی خان نينك اوزی آيتدی
آدين سونك قآن سوردیکيم سين مغول تیلی نی ییلورموسین تیب اول كيشی
بيلمان تیدی قآن آيتدی بو كيشینی اولتورونك تیدی آينك اوچون يالغان
آيتب تورور چنكر خان مغول تیلندن اوزکا تیل بيلماس (ايردی) تیدی و تقي
اوکدای يارليق قليب ايرديکيم هيچ كيشی قوينی بوغازلاب اولتورموسون
و سينه سندن ياريب اولتورسون تیب ايردی بير مسلمان بازاردين
بير قوی آلب کتوروب ايشيکینی بايليب بوغازلادی اولوقتا بير مغول
بو مسلماننی انکديب تام اوستوندين ايويکا توشوب بو مسلمان الكینی و
بوينینی باغلاب قآن غه آلب کيلدی قآن بخشی تفحص قیلدی تقي
مغولنی اولتورونك تیب حکم قیلدی آيتديکيم بو مسلمان حکم توتوب
ايشيکين برکتیب تورور اما سين يارليق توتماي براونينك لويکا بی رخصت
کريب سين و تقي بير مفلس تیمورچی بار ايردی بير کون نورت ييش
بز ياساب بزلارنی قولیغه آلب قآن نينك اوتا تورغان يولندا توردی
قآن آتلاييب اوتوب بارا ايرديکيم ناکاه بو تیمورچی کا کوزی توشدی
بير بساول غه آيتديکيم باريب اول كيشی نينك احوالين سورغیل تیب
يساول کليب آينك احوالینی سوروب پينکش کلتورکان بزلارنی آلب
قآن يانيغه باردی قآن اول تیمورچی نينك هر بزى اوچون بير
اشرفی ييردی و تقي اولکيم بير كيشی قری بار ايردی آينك هيچ
فرزندى و قرينداشی بوق ايردی بير کون قآن نينك درکاهيغه
کليب عرض قیلديکيم قولمدا دست مايم بولسه سوداگرچيلىق قیلور

ذوق قیسه نوکرلاری آکلانیب اون کونلوك بیردین جانورلارنی قابوب
کیتوزوب شول دیوار نینک ایچیکا سالور ایردیلار اوکدای قآن آی شکار
قیلور ایردی و تقی اولکیم شاهزادهلار یتتی ییلدین سونک بارغان
ولایتلارنی آلیب قایتیب کیلدیلار و ینه هرات ویران بولوب ایردی قآن نینک
حکمی بیرلان ینکی دین آباد قیلدیلار و بورونقیدین بخی راق بولدی
اوکدای قآن نینک اولکانی نینک ذکرى پادشاه کیتیستان
اوکدای قآن ختاینی فتح قیلیب و شاهزادهلار هم اورکا ولایتلارنی فتح
قیلیب کیلکاندین سونک قآن اطراف و جوانبغه کیشی پیباریب آیتدیکم
تمام قریتاش و اوروقوم کیلسونلار و منینک انعامنی آلیب بیر نیچه کون
مینک بیرلان عیش و عشرتغه مشغول بولسونلار تیب اولوقتدا هر طرفدین
خلق کروه کروه بولوب کلدیلار تقی اوکدای قآن اوردوسندا آنداغ جمعیت
بولدیکم عالمدا هرکز مونداع بولمای ایردی قآن بو خلق بیرلان کوپ
عیشلار قیلیب انعاملار بیردی بیر نیچه کوندین سونک خلقغه رخصت
بیردی هر کیم اوز منزلی کا کیتدیلار بو خلق کیتکاندین سونک قآنغه
یکبار خستهلیق عارض بولوب دارالقنادین دارالبغا کیتدی پادشاه ایران
و توران اوکدای قآن نینک بعضی قیلقلاری و
افعاللاری نینک ذکرى بیر کیشی بار ایردی محمد ییخبر صلی
الله علیه و سلم نینک دینیکا منکر ایردی بیر کون قآنغه کیلیب آیتدیکم
بو کیچه بیر توش کوردوم چکر خان منکا آیتدیکم اوکدای کا آیتدیکم
مسلمانلارنی اوتورسین قآن آیتدی بو سوزنی سکا چکر خان اوزی
آیتدی مو

تقی اوغلان اوشاقی بیرلان اوتغه یانب اولدی القصه تولى خان ختای
خانی نینک اولکائینی و ختایی مسخر قیلغانینی قآنغه عرضه داشت قیلیب
بیباردی قآن هم ختایغه کلب جمیع ولایتلارنی مسخر قیلیب محمود
یلواجنی داروغه قیلیب قایتدی اولوقندا تولى خان خسته بولدی تقی اولدی
آناسندین سونک اون تورت ییل پادشاهلیق قیلیب آتاسی نینک آرتیندین
کیتدی اوکدای قآن نینک شاهزادهلارنی روس و چرکس
و بلغار و توران و باشغرد و اوزکا ولایتلارنی فتح
قیلماقغه ییبارکانی نینک ذکرى اوکدای قآن ختاینی مسخر
قیلیب قایتغاندین سونک تاریخ آتی یوزه تقی اوتوز اوچدا و بیجین ییلندا
جوجی خان نینک اوغلی باتو و اوزی نینک اوغلی کویوک و تولى
خان نینک اوغلی منکو و جغتای خان نینک اوغلانلارینی روس و چرکس
و بلغار و توران و باشغرد و تقی اوزکا ولایتلارنی فتح قیلماق اوچون
یسلردی تقی اوزی قرا قرمدا ختای دین کیتورکان استادلار و نقاشلارنی
آلدیغه کیتوروب بیخشی ایولار و کوشکلار یاسادی و بارچه شاهزادهلار
و ییکلار اول کوشک نینک اطرافندا اوزلاری اوچون ایولار بنا قیلدیلار
آندین سونک زنگرلارکا آلتوندین و کومش دین ییل صورتی و شیر صورتی
یاسایب هر قایسی نینک آلدندا کومش دین حوضلار یاسادی ییل بیرلان
شیر نینک آغزندین حوضلار نینک ایچینه شراب توکولور ایردی و تقی
یضاج بیرله کبسک دین تورت دیوار سالدوردیکیم هر قایسی نینک اوزونلیقی
ایکی کونلوك بیر ایردی آنکا دروازهلار قوردوروب ایردی هر وقت شکارغه

بار ابردی اول شهرکا کیلدی آینک خلقی قرق کون قبایب اوروشتیلار
آخمر آلمر شهرینک خلقی عجب تنک بولوب امان تیلاب شهرنی آلاغه
تاپشوردیلار ختای ساهندین اون ایکی مینک کیشی کیمه بیرلان قاجب
کیندی آندین اوزکا کوب خلقنی قتل عام قلیب اوغلان اوشاقینی بنده
قلیب ختای نینک بنه بیر شهرینه متوجه بولدیلار اوکدای قآن تولی
خاننی اون مینک کیشی بیرلان ایلکاری بیاردی تقی آینک آرتندین آهسته
آهسته یورودی اولوقتدا ختای پادشاهی التان خان بو خبرنی ایشیب
امرالریندین بیر ایکاونی یوز مینک کیشی بیرلان قارشی بیاردی بو یوز مینک
کیشی تولی خانغه یولوقوب تولی خان نینک لشکرینی آز کوروب ایلانیاقینی
قبادی لاز اولمالدا تولی خان خبردار بولدیکیم ایش مشکل بولوب
تورور فکر قیلدی تقی یدمچی لارغه حکم قیلدی یده قیلنک لار تیب
یدمچی لار اوج کیجه کوندوز یده قیلدیلار یاز نینک اسبخ کونیدا قار بیرلان
یغور بغا باشلادی آنداغ ساوق بولدیکیم کوب کیشی قولینی قوینی دین
چهارا بیلمادی تولی خان کوردیکیم ختای لشکری ساوق دین عاجز بولوب
تورور* چریکی کا حکم قیلدیکیم ختای لشکری کا اطرافدین آت سالنک لار تیب
مغول لار اطرافدین آت سالدیلار تقی ختای لشکرینی باستق لار یوز مینک
کیشی دین بیش مینک کیشی قاجب قورتولدی اوزکالاری همه قتل عام بولدی
بو خبرنی التان خان ایشکاج آنداغ قاجب کیندیکم آندین هیچ کیشی
خبر بیلمادی و بعضی توارسخدا آیتب تورور کیم بیر اولوغ اوت یاندوردی

(* تورور

تقی

آینغان وصیتلارین آیتب اوکدای کا خانلیق سنکا مقرر تورور تیدیلار
اوکدای آیتدی مندین اولوغلار بار عمکینی و یا اقام جفتای نی ویا اینیم
تولی نی خان کوتارینک تیب قرق کونکاجا مناظره بولدی قرق کوندین سونک
بارچهلاری ییز چنکر خان نینک سوزینی اورکا قیلا بیلماس مز تیب جفتای
خان اونک قولینی و تولی خان سول قولینی آلیب اوکدای قاننی تحت
اوستوندا اولتورتیدیلار مغول رسی بیرلان آباغلار تولوب اولوغ توی
قیلیب مبارک باد قیلدیلار تاریخ آلتی یوز یکرمی یینی دا ایردی چنکر
خاندین سونک بعضی بیرلاردا فتنه لار پیدا بولوب ایردی بارچاسین
دفع قیلیب سلطان جلال الدین دفعی اوچون جرماغون بیکنی و ایتماسینی
اوج تومان کیشی بیرلان ایرانغه بیساردی سلطان جلال الدین اول مهلدا
هنددین کلب کرمان و شیراز و اذربایجان و تبریزی آلیب و اورکا
شهرلاری مسخر قیلیب یانغنه کوپ کیشی بیضیب اوزیکا کوچ و قوت پیدا
قیلیب ایردی جرماغون بیک سیر باره کیشی بیرلان ایتماسینی ایلکاری
بیساریب ایردی سلطان جلال الدین آلا نینک کیلا تورغانلارین بیلیب
قاجب دیاربکر و کردستان کیتدی کزدلار آت و تویغنه بولوب اولتوردیلار
و بعضی لار آیتب تورورلار کیم قلندر بولوب کیتدی و الله اعلم خواندیم
شاهی لار دین عالمدا کیشی قالمادی اوکدای قان نینک ختای
بارغانی نینک ذکر ی تاریخ آلتی یوز تقی بیکرما یینی دا و رمیح
الاول آیندا اوکدای قان و جفتای خان و تولی خان سانسز چریک
بیرلان خطای طرفیکا یورودی قرا موران تیکان سونینک بویندا سیر شهر

دولتی زیاده بولدی و تقی آیتور ایردی کیم تومان آقاسی و هزاره و صده و دهجه هر ییل نینک اولندا و آخرندا منی کوروب منینک ییلیکیمنی ایشته اول کیشی اولوغ لشکرکا باش بولا ییلور و هر قاچان مونداغ قیلماسالار آگار خلغه باش بولماقغه یاراماس تورورلار آنداغ کیشی بیر تاشغه اوخنار کیم آی بیر سونینک اورتاسیغه تاشلاغای لار اول باتیب کیب هیچ کورونماکای و تقی آیتور ابردیکیم هر کیشی اوز ایوینی یخنی سقلاب مملکتی هم سفلار و تقی هر کیشی اون کیشینی ترتیب بیرلان یاسا اولوغ لشکرنی هم یسار و تقی هر کیم یانلیقدین اوزی نینک ایچنی پاك قیلسه ملک دین اوغرینی هم پاك قیلور و تقی هر کیشی اولوغ قاتیغه بارسه آدین سوز سورمای سوزلامسون اگر سوز سورمای سوزلاسه آنینک سوزینی ایشیتسالار نی خوب اگر ایشیتمالار ساوق تیسورکا چکوج اورغان تیک بولور چنکز خان نینک مونداغ سوزدین سوزلاری کوب ایردی آنینک بارجه سینی بازار بولساق بیر اولوغ کتاب بولور بو سیدین مقتصر قیلدوق تورتونچی باب چنکز خان نینک اوچونجی اوغلی اوکدای قآن نینک و چنکز خان نسلندین هر کیم مغولستاندا پادشاهلیق قیلسه آنینک ذکرى چنکز خان وفات تابغاندین ایکی ییلدین سونک دشت قیچاق دین جوجی خان نینک اوغلانلاری و جغتای خان و تولى خان اوغلانلاری بیرلان و مشرق طرفدین بلکدای نویان و ایلچدای نویان و بارجه ییکلاری بیغیلیب کیلیب چنکز خان نینک بیغیب بیرکان عهدنامه سین چتاریب خان نینک آبتغان

و بیلک لاری و رسم و قاعده لاری نینک ذکر ی جنکز
خان اون مینک کیشینی بیر کشیکا تاپشوردی تقی آنکا تومان آقاسی آت
قویدی و مینک کیشینی بیر کشیکا تاپشوروب هزاره آت قویدی و یوز
کیشینی بیر کشیکا تاپشوروب صده آت قویدی و الینک کیشینی بیر کشیکا
تاپشوروب پنجه آت قویدی و اون کیشینی بیر کشیکا تاپشوروب ده آت
قویدی تقی یارلیق قیلدیکیم هیچ کیم نینک هزاره و صده و دهجه سی ینه
یرو نینک هزاره و صده و دهجه سینه قوشولماسون اگر هر اینی بوله
خلق آتی امرآه تومانکا امرآه تومان امرآه هزارغه امرآه هزاره امرآه
صدهغه امرآه صده امرآه دهجهغه حواله قیلسون تیدی و تقی حکم قیلدیکیم
ابر و خاتون بزدین تا ایکنه کاجا سفلاسون و تقی هر تورلوك سلاح کیم
اوروش کوندا درکار بولور بیر کم سیز سفلاسونلار هر کیم خلاف حکم
قیلسه غضب پادشانه بیرلان ادب ییرور ایردی و تقی هر اوغلی کیم
آتاسی نینک و هر اینی کیم آقاسی نینک سوزین و نصیحتین قبول قیلماس
ایردی هر خاتون کیم ابری نینک اتفاقی بیرلان بولماس ایردی هر کیاوی
کیم قاینینی آغر بتور ایردی هر اوغری که اوغریلیق دین اوزکا ایش قیلماس
ایردی و هر بمانی که یانلیقونی اوزیکا یشه قیلیب ایردی بو آیتخان نینک
بارچه سی جنکز خان نینک زمانیدا مونداغ ایش لارکا هر کیز: قدم قویادی
و تقی اولکیم هر کیم عاقل و بهادر ایردی آتی لشکرکا باش قیلدی هر
کیم جست و جالاک ایردی آتی ییلقیغه بیاردی و هر کیم که بیعقل و سست
ایردی آتی چوبان قیلدی آنینک اوچون اینی کونکوندین یخنی بولوب

قآآن نينك آراسندا عهد نامه يازدوردیدا آبتديکيم من اولسام کسيکا
ييلدورمانک تا شيدرقو خلقي بيرلان کلكونجه شيدرقو کيلکاج خلقي بيرلان
اولتورونک آندين سونک مينينک اولکانينى ظاهر قيلنک تيدى و روحى نينک
قوشى تى نينک ققى دين اوجوب کتيدى شاه زادهلار آتاسى نينک وصيتى کا
عمل قيليب خان نينک اولکانينى کسيکا ييلدورمادى لار بير نيچه وقتدين
سونک شيدرقو لشکرى بيرلان کلدی شاه زادهلار شيدرقونى لشکرى بيرلان
توتوب اولتوردیلار تقي چنکز خان نينک اولکانينى ظاهر قيلدیلاردا جَزَع
و فَرَع کوپ قيلدیلار چنکز خان بير کون شکار قيليب يوروکاندا بير اولوغ
درخت نينک آستيغه کلدی تقي آبتديکيم من اولسام منى بو درخت نينک
توبندا قويونکلار خان اولکاندين سونک خان نينک اولکينى بير صندوقه
ساليب صندوقى شول درخت نينک آستندا قويدیلار اول بيرنى بورخان
قالدون ديرلار خاننى قويغان دين سونک اول بيردا کوپ درختلار ييدا
بولدى آنداغ کيم اوق اورسه اوتماس ايردى اول بير تام پادشاهلار و
امرالار نينک مقبرهسى بولدى چنکز خان تاريخ آتى يوز بيکرما تورتدا و
تونقوز ييلندا دنيادين نقل قيلدى و تقي تونقوز يىلى دا دنياغه کلدی و تونقوز
يىلى دا خان بولوب تحت سلطنت دا اولتوردى خان نينک مدت عمرى يتيش
اوج يىل ايردى و بيکرى بيش يىل پادشاهلىق قيلدى اوج آى اوتکونجه
اطراف و جوانبدين خلق کليب شاه زادهلارغه تعزیه ييتکوردیلار عزادين
فارغ بولغاندين سونک هر کيم قوشلى قوشیغه کتيدیلار اما سلطنت
مصلحتى دين هيچ سوزلاشادیلار چنکز خان نينک بعضى مثل لارى
و ييليك لارى

اوستیکا باردی شیدرقو هم لشکر سی نهایت بیرلان کلب خانغه
روبروی بولدی اولوغ اوروش بولدی آخر الامر شیدرقو قاچتی تقی
بیر مضبوط قلعه‌دا قبالدی چکر خان ولایتینی تالاب خراب قلیب نصرت
بیرلان قایتب اوردوسیغه توشدی اولوقتدا شیدرقونینک ایلیچی سی کلدی
آیتب بیساریب تورور کیم اگر کتاهمنی اوتسالار من باریب کورار ایردم
ولی بو شرط بیرلان منی اوزلاریکا فرزند قیلغای لار آنت و شرط قیلسالار
چکر خان بو سوزلار نینک باری سین قبول قلیب کوب عنایت لار ایتب
ایلیچی قایتاریب بیساردی ایلیچی خان ایشیکندین آتلانیب کیتکاج
خانغه بیر خسته لیق عارض بولوب بیقلدی چکر خان نینک خسته
بولوب اوغلانلاریغه نصیحت قلیب دنیا دینا دین
اوتکانی نینک ذکر ی چکر خان ختای اوستیکا بوروکاندا بیر
واقعه کوروب آندین عجایب قورقوب ایردی اوزی نینک یقیندا اولارین
جزم قلیب ایردی ناکاه خان خسته بولدی اوزی نینک حالندین خبردار
بولوب اوغلانلارینی و امرالارینی آلدیغه کلتوروب و جوجی خان اولوقتدا
اولوب ایردی آسینک هم اوغلانلارینی کلتوردی تقی نصیحت لار قیلدی و
اوغلانلاریغه آبتدی کیم زینهار بیر بیرینکزدین دنیا مصلحتی اوچون آزرده
خاطر بولانک اگر هر قایسینک نینک کونکلندا بیر ذره نفاق بولسه البته
آمی کونکلینکزدین جقارینک تا دشمن نینک مکرن دین امان بولغای سیز و تقی
اوکدای نی منینک اورنیغه پادشاه قلیب بارچه نکز آنکا تابع بولوب آسینک
چار اطرافیه حاضر بولینک تیدی اوغلانلاری و امرالاری بیرلان اوکدای

اوزاتدی تاریخ رشیدبا آنداغ آیتب تورور کیم اورکنجکا ابنی لاری بیرلان
بارغاندا چنکز خان اوکدای نینک تیلندین جقماسون تیکانی اوچون جوجی
خان نینک کونکلی آغریب ایردی اول سبیدین اورکنجی آغاندین سونک
قچاق و روس و چرکس و بلغار و مجار و باشفرد بو یورتلارنی آلماقمه
مشغول ایردی چنکز خان اوز یورتیغه قاتغاندین سونک جوجی خانغه
نیچه مرتبه کیشی بیساردی کیلسون تیب اولوقتا جوجی خان خسته
بولوب ایردی عذر ایتب بیساردی چنکز خان عذرینه ابنانمای قتیغ
آغریدی جوجی خان بیر کون کوجوب بارا ایردی بیر آولی بیرکا توشدی
اوزی خسته بیکلارینه بویوردیکیم اولانک اولار اولاب یوروی ایردیبار
کیم بیر منغت اوتوب چنکز خان قاتیغه بارا ایردی بولارنی کوروب جوجی
خاننی بیرکا خیال قیلیب کندی تقی بیر نیچه کوندین سونک چنکز خان
قاتیغه باردی چنکز خان جوجی خان نینک خسته لیقین سوردی اول
منغت آیتدیکیم خسته و ساع ایرکانین بیلما دیم فلان بیردا او اولاب یوردور
ایردی خان بو سوزنی ایشکاج آجقلانیب جوجی خان نینک اوستیکا
آتلانور بولدی اول محلدا خبر کیلدیکیم جوجی خان وفات تاپدی تیب
خان بیلدیکیم منغت نینک سوزی غلط تورور منغتنی هر چند ایزلادیلار
تاپادیلار خان اوغلی نینک اولکانیکا بیر نیچه تعزیه توتوب آندین سونک
چنکز خان شاهزاده لار بیرلان یسخنی شکارلار قیلیب اوز یورتیغه کلب اوغلان
اوشاقلارین کوروب خوشحال بولدی اولوقتا خبر کیلدی تنکفوت حاکی
شیدرقویا بولدی تیب خان اولوغ چریک بیرلان آتلانیب شیدرقونینک
اوستیکا

اهالی و موالیسی خاندین بارلیقی تیلادیلار خان هم عنایت بوزندین اول خلقغه ترخان بارلیقی بیردی بخارادین سرقند باردی تقی دشت قیچاقغه جوجی خانغه ایلمجی بیساردیدا آبتدیکم فرزند عزیز تمام لشکرینک بیرلان آتلانغیل تقی دشت نینک جانورلارینی ییزنینک طرفیزکا قاب کیتورکیل تا شکار قیلباغیز اولدا آیتب ایردوک کیم شاهزادهلار خوارزم اوستیکا بارغاندا چنکز خان آیتب بیساریب ایردی جوجی بیرلان جغتای اوکداینی اوزلاریکا مقدم بیلیب آنینک حکمندین چقماسونلار تیب اول سیدین جوجی خان خوارزمی آغاندین سونک خان نینک بو سوزیکا ناموس قیلیب دشت قیچاق باریب دشت نینک تمام ایلینی اوریکا مسخر قیلیب اولاب و قوشلاب یوروب ایردیکم آتاسی نینک ایلمجیسی کلب آتاسی نینک آیتخان سوزلارین آبتخاندین سونک جوجی خان تمام لشکری بیرلان آتلانغیب دشت نینک تمام جانورلارین آلدیغه سالیب کلب آتاسیغه قوشولدی تقی کوب پینکشلار نارتدی و آندین یوز مینک آت پینکش قیلدی و آنینک بیکرمی مینکی کوک و بیکرمی مینکی توروق و بیکرمی مینکی قرا و بیکرمی مینکی چیسار ایردی چنکز خان هم جوجی خانغه عنایت و التفاتلار قیلدی جوجی خان اینلاریکا بجنخی شیرین زبانلیقلار قیلدی آندین سونک چنکز خان شاهزادهلار بیرلان بجنخی شکارلار قیلیب اوز پورتیغه کلب اوغلان اوشاقلارین کوروب خوشحال بولدی آندین سونک جوجی خانغه یورت مصلحتی دین کوب نصیحتلار قیلیب یلوغه و ایلکا نیچوک قبلوری نینک کنکاشین آیتب دشت ساری

اوز یورتیغه قایتغانی نینک ذکرى چنکر خان بهار وقتندا
اوز یورتی طرفیکا قایتدی ولایتلارغه و قصبه‌لارغه* حاکم و داروغه
تعیین قیله قیله امو سویندین اوتوب بخاراغه کیلدی و اطرافغه بیبارکان
شاهزاده‌لار و نوبانلار تام کلب قوشولدی‌لار خان کشورستان بخارا
خلفیغه کیشی بیبارب آیتدیگیم منکا بیر دانشم کیشی نی بیبارینکلار
آندین بیر نیچه سوزلار سوزای تورورمن تیب بخارا خلقی قاضی اشرف
تیکان بیولان بنه بیر واعظنی بیاردی‌لار چنکر خان آلاردین سوردیگیم
سزلار نیچوک مسلمان سزلار تیب آلا آیتدی‌لار کیم مسلمانلار خدای نینک
بندهسی تورولار خدای بیر تورور و بی مثل و بی مانند تورور چنکر
خان آیتدی من هم تنکرینی بیر بیلورمن و تقی آیتدی‌لار بیغم تنکری نینک
ایلمچی‌سی تورور تنکری تعالی اوزی نینک امرینی و نهینی بنده‌لارغه
آیتاق اوچون بیبارب تورور چنکر خان بو سوزکا هم قابل بولدی
آندین سونک هر کوندا یشن وقت نماز اوقورمیز تنکریغه بنده‌لیک قبلورمیز
تیدی‌لار آبی هم بیخشی کوردی آندین سونک اون بیر آی آشنی هر وقت
خواه‌لاساق بیرمیز اما بیر آی کوندوز آش بیباسمیز تیدی‌لار مونی هم
خوش کوردی آندین سونک خدای نینک مکه آتلیخ ابوی بولور اگر
قوتیمز بیسا آنکا بارورمیز تیدی‌لار چنکر خان آنکا قابل بولمادی
آبتدیگیم تام عالم خدای نینک یورتی تورور بیر بیبری تحصیص قلیب
بارماق نی تورور تیدی آندین سونک آلاغه رخصت بیردی و بخارا نینک

* یولد اولارو قصبه‌لارغه

اهالی

کلیب هراتنی قبادی هرات خلقی آلتی کونکاچه قتیغ اوروشلار قیلدیلار
مسلمان و کافر دین سانسز کیشی اولدی آخر آلمر قلعه نینک تورت
طرفی نینک هر طرفندین بیکرمی مینک کیشی قلعهغه یوکوروب قلعهنی
آلدیلار تقی قتل عام قیلدیلار مینک مینک آلتی یوز مینک کیشینی درجه
شهادتکا بیتکوردیلار هرات نینک قلعهسینی خراب قلیب بیر بیرلان یکسان
قیلدیلار هراتدا اون بیش کیشی تیرک قالدی آندین اوزکا بیر کیشی
قالمادی چنکز خان نینک اینی و اوغلانلاری بیرلان
مغولستانیغه قایتماقنی کنکاش قیلغانی نینک ذکر
چنکز خان ایران بیرلان توران یورتینی تمام آلیب دشمنلار نینک بعضی
اولوب و بعضی قاجاندین سونک خان نینک قهر و غضبی پست بولدی
بو حالدا ختای طرفیدین خبر کیلدیکیم ختای خلقی یار بولوب چنکز
خان دین یوز او یوردی تیب خان بو خبرنی ایشکاج اوغلانلارینی و
امرالارینی چاقیرتیب کنکاش قیلدی تقی جغتای خاننی کح و مکران طرفیکا
بیباردی تا سلطان جلال الدیننی تاییب قولغه قاتغای و اوکداینی
عزنین طرفیکا بیباردیکیم سلطان محمود سبکتکین نینک یورتینی خراب قیلغای
چنکز خان اوزی توران یورتیغه قایتماق بولدی اوکدای قآن آناسی نینک
حکی بیرلان عزنین باریب اولاد سبکتکین نینک یورتینی محتر قلیب
تورانغه قایتدی جغتای خان تقی مکران باریب اول یورتلارنی خراب
قیلیب خلقنی اولچه و اسیر قلیب سلطان جلال الدیندان هیچ خبر
تابهای بخارا و تاشکند و سرقند طرفیکا قایتدی چنکز خان نینک

یاریبینی چنکر خانغه بیرینک تیب بو سوزنی ایشکاندین سونک هرات
خلقی ایکی فریق بولدیلار سلطان جلال الدین خلقی ایل بولماس میز
و قلعهنی آنکا بیرماس مز تیدیلار اما شهر خلقی دروازه لارنی آجیب اوزلاری
بناریب تولى خائنی کوزدیلار خان هم شهرکا کیریب سلطان
جلال الدین نینک اون ایکی مینک کیشینی اولتوردی تقی شهر خلقی نینک
کناهنی باغشلاب ملک ابو بکر تیکاننی حاکم قلیب اوز ملازم لاریدین
مینکای تیکان مغولتی داروغه قلیب اوزی آتاسی طرفیکا متوجه بولدی دا
طالقاندا آتاسیغه قوشولدی تولى خان کتکاندین سونک ملک ابو بکر بیرلان
مینکای داد و عدل قلیب اولتوردیلار اولوقندا غزنین بیرلان بامیان نینک
آراسندا سلطان جلال الدین بیرلان چنکر خان نینک نویان لاری نینک
آراسندا اولوغ اوردوش بولدی تقی نویانلار میان باستوروب مغول لاریدین
کوب کیشی اولوب ایردی اول اوردوش تمام عراق و عراقین و خراسان
و ماوراء النهردا شایع بولدی خلق آنداغ خیال قلدیکیم چنکر خان
سلطان جلال الدین بیرلان هیچ روبرو (بول) بیلماکای اولوجه دین هرات
خلقی ملک ابو بکر بیرلان منکاتای داروغهنی اولتوروب چنکر خان بیرلان
بلو بولدیلار ملک مبارز الدین تیکاننی حاکم قلدیلار بو خبرتی خان
کشوستان ایشکاج تولى خانغه اعتراض قلدی آیتدیکیم اگر سین اول خلقی
اولتورسانک ایردی مونداغ فتهلار بولماس ایردی تیب آجیقی کلیب
ایلیچیکتای نویانی سکان مینک کیشی (بیرلان R) هرات اوستیکا بیاردی
تقی هراتی آلیب بئر کیشینی تیرک قوبانک تیدی ایلیچیکتای نویان آتالیب
کلیب

خاتون و یاش اوغلاندين باشقه مينك مينك ييتى يوز قرق مينك كيشيني
اولتورديلار تولى خان نينك هرات بارغانى نينك ذكرى
تولى خان نسابورنى خراب قىلغاندين سونك هرات اوستىكا يورودى هراتغه
يقين بيتكندين سونك زنبور آتليخ نوكرىنى ايلچى قليب هرات نينك اكابر
اشرافلاريفه آيتب ييباردىكيم بيزكا ايل بولنك تا اوزنكر اولوب اوغلان
اوشاقلارينكر اولچه و اسير بولماغاي اولوقتدا سلطان جلال الدين ملك
شمس الدين محمد تىكاننى هراتدا حاكم قليب يوز مينك كيشى آنكا تعين
قريب ايردى ملك شمس الدين محمد تولى خان نينك ايلچى سيني اولتوردى
تقى قلعه دارلىق و اوروش اسباينى تيار قىلماقغه مشغول بولدى تولى
خان ايلچىنى اولتوركائين ابشتيب غضب يرلان آتلايىب كليب هراتى
قبادى ييتى كون اوروش بولدى آنداغ اوروش بولديكم قانلار سو اورنيغه
آقدى تولى خان نينك مينك تقى ييتى يوز يىكى اولدى سكرلنجى كونى
مغوللار هجوم قليب كلدى ملك شمس الدين محمد نينك لشكرى هم هجوم
قريب قلعهدين چقيب اولوغ اوروش قىلدبلار اول اوروشدا ملك
شمس الدين محمدكا اوق تىكيب شهيد بولدى تولى خان ايكى يوز كيشى
يرلان هرات نينك دروازسيغه چايىب كليب باشندين تولخاسينى آليب
قلعهداغى خلقغه قچغريب آيتدى هرات خلقى بيلنك و آكاه بولنك من
چنكر خان نينك اوغلى تولى خان تورورمن اكر اوزنكر اولماى اوغلان
اوشاقينكر اسير بولماى فراغت بولان تيسانكيز قلعهدين چقيب منى كورنك
و منكا ايل بولوب هر ييلدا سلطان جلال الدينكا ييرا تورغان مال نينك

خاننی کوردیلار خان عبدالملک دین شهر نینک (K) مالینی و خزینہ سینی
طلب قیلدی تقی ایکی یوز مغولنی آنکا محصل قیلدی آندین سونک شهر
خلفینی صحراغه چیقارینک تیب بارلیق قیلدی تورت کوندا خلقنی شهر دین
صحراغه چیقاریب بولدیلار هنرلیک کیشیدین تورت یوز کیشینی آلیب
قالدیلار آندین اوزکا ایر و خاتون و اوغلان اوشاق بارچاسینی لشکرکا
قسمت قیلدیلار هر مغولغه تورت یوز کیشی تیکدی هر کیشی اوزینه تیکان
حصه سینی اولتوردیلار سید عزالدین تیکان بیر نیچه دیوانلار بیرلان
مرونینک ایچمدین چیقاریب اولتورکان کیشیلارنی خطاغه آلدیلار صحرادا
اولکاندین باشقه شهر اطرافنده اولکانلارنی اون اوج کوندا خطاغه آلیب
بولدیلار مینک مرتبه مینک تقی اوج یوز مینک کیشی ایردی القسه
مغوللار خان حکمی بیرلان مرونینک قلمه سینی و عمارت لارینی آنداغ
ویران قیلدیلار کیم هیچ نشانه قالمادی مرونینک اکابر لاریندین امیر
ضیاء الدین تیکان بار ایردی آنی مرودا حاکم قیلدی قاجیب بوسیپ
قالغان خلق بیرلان ایکیب اولتورونک تیب و بارماس تیکاننی آلاغه
داروغه قیلدی تقی اوزی مرودین آتلائیپ نشابور طرفیکا روان بولدی
آندین سونک اوج مرتبه مرودا خلق بیغلی تقی قرغیندا الیک مینک
آتمیش مینک کیشی اولدی تولى خان نشابور بارغانی نینک
ذکری مرونی آلفان دین سونک تولى خان آتلائیپ نشابور کلدی نشابور
خلقنی قاضی لارینی خانغه بیساریب امان تیلادیلار خان امان بیرمادی
تقی اولوغ اوروش قیلیب نشابورنی آلدی تقی خلقینی قتل عام قیلدی
خانن

مجدالملك كا آيتديكيم مغول لشكري مروني قباب آلماتا لوجون كيلا ايرميشلار اول لشكر نينك بير پارهي امويهغه كيلدى كراك كيم تيمم مروغه هم كيلكاي لار مجدالملك عجب پريشان بولدى بويورديكيم خلق قبال اساييغه مشغول بولغايلار و اختيار الدين مرودين قايتب نه بير نيجه تركمان بيرله موافقت قليب مغول لشكري بيرلان مرونيك آراسندا بير اولوغ سونينك بويندا توشدى مغول لشكردين سكر يوز كيشي كليب تركمانلار نينك محلهسینه چاول سالديلار و اكثر محلهنى تاراج قليب خلقنى اولتوروب بعضى لارين امير قيلديلار اولوقتا تولى خان نساى و آيورد و سرخسنى و خراسان نينك نه بير نيجه ولايتلارنى آلب محرم آبي (* نينك باشندا تاريخ آلتى يوز اون سكردا حدسير لشكر بيرلان كليب مروني قباب توشديلار مرونيك ايجدين لشكر چقيپ اوروش سالى تغي بير ساعتدا مغولدين مينك كيشيني اولتورديلار نيكومي بير كون اورشدىلار آخر آمو تولى خان آچقلايپ آتدين توشوب ياده بولوب قالغانين باشيغه تارتيب مرونيك دروازهسيغه يوكوردى تمام مغول خان نينك آرتدين يوكورديلار اولخالدا مرودين چقيپ اوروشوب يوروكان سكرسان مينك كيشي ابردى بارچاسى قاچب قلعهغه كيرديلار مغوللار قلعهنى يوز صف ابكى يوز صف قباديلار مجدالملك كورديكيم بو لشكرقا مقاومت قليب بولماس بيجاره بولوب تولى خانغه ايلچى بياردى م ايل و تابع بولدم تيب آتدين سونك مجدالملك كوپ ييتكىش (لار بيرلان قلعهدين چقيپ باريب

(* ايلي

بيساردی لار مجدالملك بو خطنی كوركاج شيخ الاسلامی اولتورتوب آياقدين سوراييب چهار سوغه تاشلاتدی اول حالدا مرونيك سونكى حاكی بهاء الملك كه يازر قلعهسيندا قالدی تيب ذكر تاييب ايردی يازردين چقيب مازندران باريب مغول امرالديغه مرونيك واقعاتنی عرض قيلديكم منكا لشكر قوشونك من باريب مرونيك خلقنی سيزكا تابع قليب هر ييلدا ابو باشندين بير تولىق بون رعيتچليق آلب بيرين تیدی ايرسه مغول نينك امرالاری آينك سوزینی قبول قليب آنكا بيتی مينك كيشی قوشوب مرو طرفيكا بيساردی لار بهاء الملك بيتی مينك مغول بيرلان آتلاييب شهرستان تيكان بيركا كيلدی آندا ايشتيديكم مجدالملك مرودا سكران مينك كيشی بيرلان حاكم بولوب اولتوروب تورور تيب بهاء الملك بير مغول بيرلان بير قلندردين مجدالملك كا خط بيساردیدا آبتديكم مغول لشكری بيرلان اوروشوب بولماس بخشي اولتورور كيم من بيتی مينك مغول بيرلان بارا تورور (من) البته سيزكا تابع بولينك تيب آلا مروغه كيليب خطنی مجدالملك كا بيرديلار مجد الملك بو خط نينك مضمونيغه مطلع بولغاندين سونك اول ايکی كيشینی اولتورتدی تقي هر بولدا قراول لار قويدی بهاء الملك بيرلان كيلا تورغان بيتی مينك مغول بو خبرنی ايشتکاج بهاء الملكنی اولتوروب اوزلاری قايتب كيتديلار مغول لار نينك خبری تسكين تابغاندين سونك مجد الملك مرونيك بخشي خلق لاری بيرلان شراب ايچمك كا و عشرت قيلمافغه مشغول بولدی اولوقندا امويه حاكی اختيار الدين تركمان بير نيچه تركمان لار بيرلان مروغه كيليب مجد الملك كا

تولى خان نينك لشكر ندين ايكي سردار لشكر عظيم يرلان مرو نينك اطرافيه كليب توشدى بهاء الملك نينك نايبي شيخ الاسلام تمام خلق يرلان قلعه دين جنيب سردارلارنى كوريب ايل بولوب مال بيردیلار نوبانلار هم بو مالغه راضى بولوب مرو دين اوتوب كتدیلار اول زماندا سلطان محمد نينك بوقا ترکان تىكان باشچيسى بار ايردى مرو نينك بير بيشه سيندا ياشونوب ياتوب ايردى مغول لشكرى كيتكاندين سونك اول بيشه دين جنيب بير نيجه ترکانلار يرلان موافقت قليب مرو نينك ايجيكا كيردیلار آندين سونك هر ييردا قاجخان و بوسخان ترکان و تاجيك و سلطان محمد نينك نوكلاريندين بولخانى بوقا ترکان نينك قاتنغه ييغىليب خدمت كمرين بيل لاريكا باغلادیلار بوقانينك لشكرى حد و نهايت دين تاشقارى بولدى وقتى كه سلطان (محمد) جزيره اسكوندا دار فادين دار بقاغه رحلت قىلغاندين سونك مرو نينك اولكى حاكى محمد الملك بير نجھيرنى منيب عراق دين مروغه كليب توشدى بوقا ترکان حاكم بق ذوقندين محمد الملك مروغه كيركوزمادى بير نيجه كوندين سونك محمد الملك بير حيله يرلان اوزىنى مرو نينك ايجيكا سالى مرو نينك بوقا باشلىق جميع خلقى محمد الملك كا تابع بولوب حاكم كوتاردیلار اولوقندا سرخس خلقى مغولغه تابع بولوب ايردى مغول لار سرخس نينك شيخ الاسلامى نى سرخس دا حاكم قليب ايردى مرو نينك شيخ الاسلامى محمد الملك دين بير نيجه شكابت لار قليب سرخس نينك شيخ الاسلاميه بيباردى محمد الملك نينك رهدارلارى شيخ الاسلام نينك كيشينى توتوب خطنى آيب محمد الملك كا

یشتکشلار تارتیب کورنوش قلیب اوزلاری نینک قیلغان ایشلارینی عرض
قیلدیلار خان تقی بولار نینک قیلغان ایشلاریکا تحسینلار قلیب کوپ
انعاملار و سیورغاللار بیردی چنکز خان تولى خان فی
خراسان اوستیکا بیبارکانی نینک ذکرى خان کشورستان
بلخی آغاندین سونک تولى خاننى خراسان اوستیکا بیباردی تولى
خان چنکز خان نینک لشکری نینک اوندین بیری سکسان مینک کیشی
بیرلان مرو اوستیکا آتلاندى اولوقتدا خراسان عجب معور ایردی خصوصا
مرو آنداغ معور ایردیکم مرونینک دهقانلاری مال و بصت نینک
کوپ لیکی نینک غرورندین اوزلارینی بادشاهلار و بیکلاردین آرتق توتار
ایردی لار اول زماندا سلطانتجد مجدالملک تیکانی مرودا حاکم قلیب
ایردی مجدالملک نینک عمکی سندن بیر کناه صادر بولدی اول سبب دین
سلطانتجد مجدالملکنی مرونینک حاکم لیکیدین چقاریب بهاء الملک تیکانی
مروغه حاکم قیلدی بو مجدالملک سلطانتجد عراق بارغاندین سونک
سلطان نینک خدمتیغه باریب یورور ایردی ناکاه مغول لشکری نینک
خراسان کیلکانی عراقدا شایع بولدی ایرسه سلطانتجد مرو حاکمیغه
یارلیق بیباردبکم هر وقت مغول لشکری اوستونکرکا کیسه آنینک بیرلان
اوروشمانک آنکا ایل بولوب مرونی آنکا بیرینک تیب اول یارلیق مرو
حاکمیغه کیلکاندین سونک بهاء الملک مرودا تورماقنى مصلحت کورمای
یازر قلعه سیغه باریب قبالدی و بیر نیچه خلق اوزکا ولایتلارغه متفرق
بولدی لار و بیر نیچه اجلی بیتکان خلق مرونینک ایچندا قالدیلار اولوقتدا
تولى

کتب بیهوش بولدی تقي قايتب اوزينه كيلمادی اتا لله و اتا اليه راجعون
 اول محلدا كفن تامپاديلار تقي توي بيرلان كومديلار بو واقعه بيلان
 ييلي تاريخ آلتى بوز تقي اون بيتى دا واقع بولدى سلطانمحمد نينك
 پادشاهلىقى بيكرمه بير يميل ايردى آندين سونك ننجوان و اذربايجان
 ولايتى نى آيب خراب قليب آندين سونك شروانغه باريب شماخى دين
 اون خجرجى آيب بيريسين اولتوروب اوركاسين قورقوتوب آيتديلار كيم
 ييزنى يىخى بول بيرلان باشلامايانكىزلار يولداشينكركا نه قىلناق سيزلاركا
 شونى قىلوميز تيب آنلارغه باشلا تيب دربند بوليندين اوتوب يوروديلار
 اولوقتا قىچاق و الانلار* آلا نينك بول لارنى توتوب توروب ايرديلاو
 سبوداي يهادر قىچاقغه كيشى ييساريب آيتدى كيم ييز نينك قرينداشيمز
 تودورسيز الان يريات خلق تورور آنلارغه كوماك ييرمانك و ييز نينك بيرلان
 موافقت قىلنكلار تيب كوپ پىنكش لار ييسارديلار قىچاق لار تقي بولار نينك
 سوزلارين قبول ايتب الان قومندين آيزيلديلار كوماك كتكاندين سونك
 مغول لار اوروشوب قيزيب اولجه و اسير قىلديلار قىچاق ايلي روس سارى
 باريب آندين كوماك آيب مغول لار نينك اوستىكا كلذيلار مغول لار آلارنى
 كوروب مكر قليب قاجدى قىچاق لار قورقوب قاجدى (تيب) اون كونكاجه
 كينيدن قاوديلار آندين سونك مغول لار قايتب توروب بيتى كونكاجه
 اوروشى لار آخر الامر مغول لار غالب كيليب باسب قريب كوپ اولجه لار
 آيب خوشحال و خرملق بيله چكز خان نينك خذمتىكا باريب كوپ

(* الانبوان

قورقونچندین هیچ ییردا توردا بیلمای قارن دزغه کیتدی یانیدافی کیشی لاری هر قابیسی بیر طرفه کیتدی قارندزغه بارا تورغاندا بیر پاره مغولنه اوچراب اوروشوب سلطان محمد نینک آتیغه اوق تیکیب قاجیب قارندز باردی آندا هم تورمای کیلان ساری متوجه بولدی مغوللار کینی دین یتب اولوغ اوروش بولدی مغوللار بیر پاره لشکرین قارن دزدا قوبوب سلطانمحمد نینک کینی دین کیتدی سلطانمحمد کیلان باریب یتتی کون توروب استدرهغه متوجه بولدی یولدا خزینهسی تلف بولدی آندین قلم دریا سیغه باریب آندین اِسکون جزیرهسی کا باردی آندا توردا بیلمادی اولکون کیم سلطان چقیب کتدی مغوللار هم باریب سلطانی تاپمای قایتب قارندز کیلیب سلطان نینک بیر نیچه خاتونی و اوغلان اوشاقینی آندا ایردی آلیب اولچه و اسیر قلیب کچیک اوغلانلاری ایلال قلمسندا ایردی آنکا باردیلاردا قادیلار آیتورلار کیم آدم زمانیدین تا بودم کاجا هیچ یغور کم بولماس ایردی آنچه حوضلار و سفایه لار قازیب ایردی لار کیم خلق ییللار اولتورسالار ایردی سوغه احتیاج بولماس ایردی چنکر خان نینک دولتی سلطانمحمد خوارزم شاه نینک نکبتی دین بیر قطره یغور یاغمادی آخر اون بیش گوندا سولاری توگاندی سلطانمحمد نینک وزیر ی ناصر الدین چقیب چه نویانی باریب کورکان ساعتی یغور یاغا میردی آنچه یاغدی کم سیل لار بولدی خزینه و جواهر کیم بار ایردی مغوللار آلدی لار وزیر ی و سلطان نینک اناسی و اوغلانلارینی چنکر خانغه بیساردیلار چنکر خان وزیر ی و اوغلانلارینی اولتورتدی سلطانمحمد بو خبرنی ایشیتب اوزندین کتب

تیب بو خبرنی ابستکاندین سونک سلطان ییکلارینی چاقرب کنگاشتی دا
لوغلان اوشاقین قارن دز قلعهسینه ییاریب اوزی عراق ساری کیتدی
فخر الملک و نظام الدین ابو العالی کاتب و ضیا الملک بر نیچه ییکلارین
نشابور ضبطغه قوبیدی دا اوزی ری دین اوتوب قزوین باردی اوغلی
سلطان رکن الدین اوتوز مینک کیشی بیرلان آندا ایردی آتاسی نینک کلا
تورغانین ایشیب قارشو چقیب و ینه بیر اوغلی سلطان غیاث الدین نی
اناسی بیرلان قارن ذرغه ییاردی اولوقتا چه نویان بیرلان سبودای
بهادر نشابور باریب سلطانمتمد نینک قویغان ییکلاریکا کیشی ییاردی
اولار کوپ پیشکش لار بیرلان اوج کیشی ییاریب آبتدیلاز کیم باریب سلطان
متمدنی آلیب کیلسونلار ولایت آلاز نینک کی تورور چه نویان اویغور تیلی
بیرلان خط یردی چنکز خان نینک بیرکان نشانی بار ایردی مضمونی بو
کیم خدای تعالی عالمنی منکا بیریب تورور هر کیم منکا تابع بولسه
دولتغه یتار اکر بولماسا اوزی نیست بولوب اوغلان اوشاقی بیرلان
(اولجه) یتار آبی هم یردی تقی نشابوردین قمرجی آلیب سلطانمتمد نینک
کینی دین کیتدی آندین مازندران باریب کوپ کیشینی اولتوروب قلعهسین
بیر بیرلان یکسان قیلیب اسفراین بولغنه کیریب اول بولدا هر کیم اوچراسا
ایل بولغانیغه تیکمای ایل بولغانین بیر بیرلان یکسان قیلیب ایلال قلعهسی
کیم سلطانمتمد نینک اناسی آندا ایردی قبال قیلیب آندین ری باردی
رینی آلیب کیشی سین قیریب قلعهسین بیر میرله تیک قیلدی خوارزم شاه
بو خبرنی ایشیب باریب تورارغه بیر تابمای ییکلار بارچاسی کنگاشیب

ایشیب اوزی بلخنی قباب توروب چه نویان و سودای بهادر و طوغاچار
قنقراتی هر قایسیغه اون مینک کیشی قوشوب سلطانمختدی آماغونجه
هیچ ییردا توبمانک تیب بییاردی هر ولایت کیم سیزلارکا باقیب امان
تیلاسه امان بیرینک هر قایسی باقماسا اوزلارینی اولتوروب اوغلان
اوشاقینی اولجه و اسیر قلیب شهرلارینی کوبدرونک اوج بیل غنجه کراک کیم
ایشینکز سر انجام تاپضای من هم موندا تورمای اوز یورتومغه بارغوم
تورور سیز ایشینکز بیتکاندین سونک اول یولدین دشتغه بارغای سیز
بیلک لار هم خاندین رخصت آلیب دربادین اوتوب بلخ باریب آندین
هرات ولایتی کا بارغاندا هرات خلقی بیشکشلار آلیب چقیب اظهار اطاعت
قیلدیلار چه نویان تقی متعرض بولمای سلطانمختد ساری یوردی
بیردی لار اما طوغاچار قنقرات سونک قالب ایردی هراتغه کیلیب
بولار نینک سوزین قبول قیلمادی اوروش سالدیلار هرات خلقی ضروردین
اوروشدیلار طوغاچارغه قلعه دین آغزان اوق تکیب اولدی لشکری باریب
چه نویانغه قوشولدی آندین سونک سلوهغه ییتدیلار ساوه ایلی آلازغه
الثفات قیلمای دروازلارینی باغلادیلار بولار هم یولیمزدین قالمالینک تیب
اوتوب یوردی بیردی لار ساوه ایلی عقل سیزلیق قلیب مخره توتوب
مخولارنی سوکا ببردیلار بولار هم آجقلانیب قایتیب کیلیب اوج کون قباب
تورتونجی قلعه نی آلیب بیر کیشی تیرک قویمای قردیلار تقی نشابور یوردیلار
لولوقدا سلطانمختد ایشیدبکیم مخولدین اوتوز مینک کتی سودین اوتیب
برق و باد تیک کلا تورور تیب سلطاندین اوزکا نیرسه کیرالشماس
تیب

اون یش کون بولوب تورور غزنینغه حاکم قویوب ایلخاب سند لپی کا باردی سلطان هم کیمه لارین تعین قلیب ایرتلی اوتاین تیب تورور ایردی خان کوردیکیم بو کیجه صبر قیلسا ایرتاسی اوتوب کیتا تورور سلطان نینک لشکری نینک اطرافینی احاطه قیلدی اوج قات و تورت قات مغول کوپ و تاجیک آز سلطان آفتاب چغغاندا کوردیکیم اوت بیرلان سونینک اورتاسندا تورور چنکر خان سلطاننی تیرک توتا کورونک تیب اوکار قلجاو و قوتور قلجاونی ایر اول قلیب میر مرتبه کوتاریلا آت سالدی لار اونک و سولین کوتاردیلار سلطان یش آلتی یوز کیشی بیرلان اولیاقفه و بو یاقفه آت سالیب ایرتادین تا توشکچه شول کوپ لشکر بیرلان اورو شوب مردانه لیلولار قیلدی آخر مغول لار اورتا بیرکا آلدیلار یقین ایردیکیم دست کیر قیلغایلار ضرردین دریاغه توشوب اوتوب یوروی بیردی چنکر خان سلطان نینک قیلغان ایشی لارینه کوپ تحسین لار قلیب اوغلانلارینه آیتدیکیم آتادین اوغل توغسه شونداغ توغسون تیب سلطان نینک اوغلان اوشاقین و خزینه سین آلدیلار تقی دور-بای نویان بیرلان بلا نویانی سلطان نینک کینی دین ییاردی آنلار تقی هندوستان نینک یاربیمه چه بازیب خبر و اثر ییلمای قلیتب کیدیلار چنکر خان شول ییردین قایتب اطراف و جوانب داغی ولایت لارنی آلیب بارچاسیغه حاکم لار قویدی تقی سمرقند قیشلادی چنکر خان نینک سلطان محمد نینک کینی دین لشکر ییبارکانی نینک ذکره سلطان محمد نینک آز کیشی بیرلان ترمددین امو سوین کیچیب کیتکانین ایشتیب

سلطان خان ملكنى اونك سيف الدين ملكى سول قىلب اوزى توب بولوب يساب مغوللار نينك اوستىكا كىلدى مغوللار تقى صف باغلاب اورشتىلار سلطان نينك لشكرى تمام يياده و كوب و مغوللار تقى آز اخشام غهجه اورشتىلار اخشاملار كىكزدىن و شالدين كىشى يساب آتلار نينك و تيوهلا نينك اوستىكا بركىب آرقالارندا يساو قىلب ايرتا توروب اوروشقا باردىلار سلطان جلال الدين نينك لشكرى بولار نينك ايتكان ايشلارين يىلماي كوماكى كىلدى تىب قاچالى تىدىلار سلطان جلال الدين قچقوردىكىم مغوللار حيله قىلب تورور قورقمانك آندىن سونك كونكلارين بركىب بير مرتبه حمله قىلدىلار تقى مغوللارنى اورتا بيركا آلدىلار آخر الامر طاقت قىلب تورا بىلمادى و قاچقىلار مغوللاردين كوب كىشى اولدى شىكى قوتوقو آز كىشى بيرلان قاچىب خان قاشىغه كىلدى چنكر خان آچقلاىب لشكر بيغشتورماقغه مشغول بولدى سلطان جلال الدين قايتب ابويكا توشدى مغوللاردين كوب اولجه توشوب ايردى آن بولوشوب يوروكاندا بير آت اوچون خان ملك بيرلان سيف الدين ملك اوروشدىلار خان ملك سيف الدين نينك باشىغه قىچى بيرلان اوردى سلطانغه عرض قىلدى سلطان توراسىن بيرمادى اول سببدين سيف الدين ملك آچقلاىب بارچه قنغلى خلقى بيرلان كىچىسى بوزولوب كرمان تاغلارينه يوروى يىردىلار اولچاقدا سلطان جلال الدين چنكر خان نينك سانسز چريك بيرلان كىلا تورغانىن ايشىب تورا يىلماي سند سويتىدىن كىچماكنى قرار يىرىب كىندى چنكر خان تقى كىچه كوندوز بوروب غزنىن باردى آندا خبر آلدىكىم سلطان جلال الدين كىتكالى اون

چنگز خان نینک سلطان جلال الدین بیرلان
 لوروشقانی و آنینک سند سویندین کچیپ قاجقانی
 اولوقتا چکر خان سلطانمحمد نینک سونکوندین چه نویان و سودای
 بهادر و طوغاچار قنقراتی بیارکاندا خان ملک کئی بیاریب ایل من
 تیب قالیب ایردی طوغاچار آنینک سوزینه اینامای اوروش سالیب قلعه‌دین
 آتقان ادق تکیب اولوب ایردی اول سب‌دین چکر خاندین قورقونجوق
 ایردی اول محلدا سلطان جلال‌الدین نینک غزنین کیلکانین ایشیب
 سلطانغه کئی بیاریب آتدیکم من هم بنده‌لیککا بیتوم بیک مردانه
 بولسونلار تیب و چکر خان هم احتیاط اوچون غزنین و غرجهستان و
 زابل و کابل نینک یول‌لارینه شیکی* قوتوقو نویان و تک‌جک و ملقا و
 لوکار قججانی باش قیلیب اوتوز مینک کئی بیاریب ایردی قججانی
 معنی‌سی هزل قیلغوجی تیساک بولور ایرمش قوتوقو نویان ایشتدیکم
 خان ملک سلطان جلال‌الدین‌غه قوشولماقغه بارا تورور تیب ایلغاب
 سونکوندین کج بولغاندا بیتدی کچه اوروشا بیلما‌دی ایرتا اوروشاین
 تیب کچه توشدی خان ملک کچه‌سی بوروب سلطانغه باریب قوشلدی
 تک‌جک و ملقا بیر پاره لشکر بیرلان قوتوقو نویان‌دین آیریلب والیان
 قلعه‌سنی قباب یقین ایردیکم آغای سلطان جلال‌الدین کوب لشکر
 قوشولان‌دین سونک ایلغاب والیان باریب مغول‌لار نینک قراول‌دین مینک
 کئی آلیب اولتوردی قالغانی قاجیب کیلیب قوتوقو نویان‌غه قوشلدی

(* شنکی)

اوجون كيم سلطان جلال الدين تيرك ايردى آينك تيركليكدا بو خلق البته مخالفتليك قيلور تيب القصة خان بلخ نينك خلقى بيرلان قتيغ اوروش لار قليب بلخنى آلدى تقي خلقنى قتل عام قليب بلخ نينك قلعه سيني ييزير هيرلان يكسان قىلدى بلخدين فارغ بولغاندين سونك تولى خانى بير نيجيه نويان لار بيرلان خراسان اوستيكا يياردى تقي اوزى طالقان كىلدى اما طالقان عجب مضبوط شهر ايردى آينك خلقى تابع بولماي اوروش اسبابى نى تيار قليب خان كورستان بيرلان اوروشا باشلادى لار القصة ييتى آي اوروشى لار آخر الامر تولى خان خراسانى مسخر قىلغاندين سونك لشكر بى نهايت بيرلان كىليب طالقاندا آتاسيغه قوشولدى بو كوپ لشكر بير بيركا قوشولوب طالقان خلقى بيرلان قتيغ اوروش قليب آلارنى باستى لار هيچ كىنى قويماي شهيد قىلديلار حتى ابجك ايا تورغان اوغلانلارغىچا و تقي قلعه نى ويران قىلدى لاردا اندراب كىلدى اندراب نى آيب خلقى نى اولتوروب قلعه نى ويران قليب اوتوب باميان كىلدى باميان خلقى قلعه غه قابيب كوپ اوروشوب و كوپ مردانه لىق لار قىلديلار ناكاه اول اوروشدا جفتاي خان نينك اوغليغه اوق تيكيب اولدى اول اوغلاننى چنكر خان عجايب سيور ايردى خان كورستان اول حالنى كوروب دماغندين دودلار چقيب بو بورديكم مغول لار قلعه غه ياپوشونك لار مغول لار قلعه غه ياپوشوب آلديلار تقي اولوغ و كچيك بخنى و يمان اير و خاتوندين بير كىنى قويماي اولتورديلار و قلعه نى ييزير بيرلان يكسان قىلدى لار چنكر خان اول قلعه نينك آينى ماو بالغ قويدى يعنى يمان قلعه تىماك بولور چنكر

کیلسونلار شیخ آیتدیلار یوزدین کوب تورور شاه زادهلار آیتدیلار مینک کسی بیرلان کیلسونلار حضرت شیخ آیتب بیساردیلار کیم ییخنی بقدا من بو خلق نینک تمامی بیرلان آشنا و دوست و یار ایردیم ابدی یمان کوندا نیچوک بولارنی تاشلاب بارابن و من بارا نیلماس من تیدی اول محلدا مغوللار حضرت شیخ نینک محله سیغه قویولوب کیلدیلار حضرت شیخ بیر نیجه مغولنی اوز قوللاری بیرلان درجه جهتم کا بیساردیلار تقی شهید بولدیلار قالوا اتا لله و اتا الیه راجعون چنکز خان نینک نخشب و ترمذ و بلخ بارغانی نینک ذکرى چنکز خان ماوراء النهرنی مسخر قیلغاندین سونک شاه زادهلارنی خوارزمغه بیساردی تقی اوزی سمرقند باردی اول بهار سمرقنددا توروب نخشب کیلدی نخشب دین ترمذ کیلدی ترمذ خلقی تابع بولمای صف قارتیب اوروشی لار آخر الامر چنکز خان ترمذنی آلب قتل عام قیلدی اولوقتا مغوللار بیر خاتوننی اولتورماککا آلب کیلدیلار اول خاتون آیتدی منی اولتورمانک من سیزلارکا بیر ییخنی در میراین تیدی آلاز آیتدیلار درینک قابدا نورور اول خاتون آیتدی درنی بوتقان تورورمن در قاریندا تورور مغوللار اول خاتون نینک قارینینی یاریب درنی آلدیلار اول سیدین هیچ اولوک قالمادی تمامی نینک قارینینی یاردیلار خان کورستان ترمزدین اوتیب بلخ باردی اولوقتا بلخ آنداغ توزک ایردیکیم مینک تقی ایکی یوز مسجد جامعی بار ایردی و مینک تقی ایکی یوز حمامی بار ایردی فی الجملة بلخ نینک اهالی و موالی سی کیلیب خاننی کوروب امان تیلادیلار خان قبول قیلما دی آسینک

کیم اول اوج مینک مغول دین بیر کنشی قورتولمادی و هیچ وجه بیرلان مغول لار اورکنجنی آلا ییلمادیلار آنینک اوچون کیم شاه زاده لار نینک آراسندا اندک مخالفت لیک توشوب ایردی چنکز خان ایشدیکیم ییتی آی بولدی اورکنجنی آلا ییلمای تورولار خان کورستان آیتب بیاردیکیم جوجی خان و جغتای خان اوکدای قآننی اوزلاریکا مقدم ییلسونلار و آنکا تابع بولسونلار ویر بیرلاریکا مخالفت قیلماسونلار آندین سونک خوارزم شاهی لار بیرلان رو بروی بولسونلار تیب شاه زاده لار آتاسی نینک یارلیقین توتیب اوکدای کا تابع بولوب مخالفتی آرادین چقاریب لشکرنی خوارزم شاهی لار کا روبرو قلیب قاتیغ اوروشتی لار آخر الامر اورکنجنی آلیب محله محله کا اوت قویوب تمام خلقنی صحراغه چقاردیلار تقی یوز مینک ایولیک کسینی اهل هنر تورور تیب آلدیلار و جوان خاتون و یاش اوغلانلارنی تقی بنده قیلماق اوچون آلدیلار آندین اوزکا خلقنی لشکریکا قسمت قیلدی هر بیر کشیکا بیکرما تورت کنشی تیکدی و حکم قیلدی لار کیم اولتورنک لار مغول لار اولتوردیلار منقول تورور کیم حضرت شیخ نجم الدین کبرانینک آوازه سی عالم غه مشهور بولوب ایردی اول سبیدین شاه زاده لار حضرت شیخ غه کنشی بیاردیلار شیخ آیاق آستندا قالماسونلار اوغلان اوشاق لاری بیرلان قلعه دین چقیب کیلسونلار تیب حضرت شیخ آیتب بیاردیلار کیم من بکه ایرماس من مینک قرینتاشیم و خدمتکارلاریم بار تورور شاه زاده لار آیتب بیاردیلار کیم اون کنشی بیرلان کیلسونلار شیخ آیتدیلار کیم اون دین کوب تورور شاه زاده لار آیتدیلار کیم یوز کنشی بیرلان کیلسونلار

ایردی اول باغدا مغوللار نینک آرتدین بیتدیلار اول ییردا مغوللاردین کوپ کسی بوقوب توروب ایردیلار ناکاه ایکی طرفدین مغولنین بوقتی سی مسلمانلارغه آت سالدیلار آنداغ اوردوش بولدیکیم اول یوز مینک کشیدین بیش اون کسی قورتولوب شهرکا کیلدیلار آلا نینک آرتدین قابو کیلیب مغوللار اوزلارینی تنوره تیکان محلّهکا سالیب اول محلّهنی کیچهکاجا تالاب و اوتغه اورتاب قایتب کیتدیلار صباح بولغاندا مغولنینک بیر پاره لشکری کیلیب شهر نینک اطرافندا صف تارتیب قلعهغه نظاره قیلیب توردیلار سلطانمحمد خوارزم شاه نینک فریدون غوری تیکان یکی بیش یوز بیکیت بیرلان دروازهغه تعیین بولوب توردی اولوقندا کوردیلار کیم جوجی خان و اوکدای قآن و جغتای خان لشکر بی نهایت بیرلان آتلا نیب کیلیب اورکنج نینک اطرافینی قباب توشدیلار تقی شاه زادهلار اورکنجکا ایلچی بیساردیلاردا آیتدیلار کیم بیزکا تابع بولوب ایل بولسانکز اوزونکز امان بولوب اوغلان اوشاقنکر اولچه و اسیر بولماس اورکنج خلقی آبی قبول قیلما دیلار و اطاعتغه بویون ایکمادیلار آندین سونک یتتی آی خوارزم لشکری ایرتادین اخشامغهچه اوردوشوب ایردیلار مغوللار اورکنج اطرافندا منجانیغغه سالماقغه تاش تاپمادی توت نینک کندهلارینی کسب منجانیغغه سالیب آتار ایردیلار اولوقندا مغوللار خواهلادیلار کیم جیخونتی باغلاغایلار تا اورکنجکا سو بارماغای جیخونتی باغلاماق اوچون لوچ مینک مغول آتلا نیب باغلار بیرکا کیلدیلار اول ایشدین اورکنج خلقی خبردار بولوب کیلیب اوچ مینک مغولنی اورتاغه آلیب آنداغ اوردوشی لار

کریب اوزکا دروازه‌لارنی هم آجدیلار جمیع مغول‌لار قلعه‌غه کریب تاراج
 قیلاقه مغول بولدیلار و تقی سلطانمحمد نینک خانلارندین آلب خان
 تیکان مینک کنی بیرلان اوروشا اوروشا قورتولیب کیندی آندین اوزکا جمیع
 خانلار لشکری بیرلان شهید بولدیلار اهل حرفت‌دین اوتوز مینک کیشینی
 اوغلانلاری و نویان‌لارینه اولاشتوردی آندین سونک شیخ الاسلام بیرلان
 قاضی‌غه ایک مینک ایولیکنی باغیشلادی آندین اوزکاسیدین ابکی یوز
 مینک قزیل رعیت چیلیق آلدی بو واقعات تاریخ یوز تقی اون آلتی‌دا
 واقع بولدی چنکز خان اوغلانلارینی خوارزم‌کا
 ییبارکانی نینک ذکر ی خان کشورستان سمرقند بیرلان بخارادین
 فارغ بولغاندین سونک جوجی خان و اوکدای قآن و جفتای خاننی
 خوارزم اوستیکا تعیین قیلدی و شاه زاده‌لار لشکر بی نهایت بیرلان اورکچ
 طرفیکا متوجه بولدیلار لولوقندا خوارزم‌دا. خوارزم شاه نینک بیک‌لارندین
 خمارتکین و مغول حاجب و فریدون غوری تیکان بار ایردی اما
 خمارتکین خوارزم شاه نینک اناسی ترکان خاتون نینک قریتلشی ایردی
 آمی اورکچ‌دا حاکم قیلیب ایردی اورکچ‌دا خوارزم شاه نوکرندین و اکابر
 و اشرافدین اول مقدار خلایق بار ایردیکیم حساینی تکرری تعالی بیلکای
 اول مسلمان‌لار فلک نینک کردشدین غافل اولتوروب ایردی‌لار ناکاه بیر
 نیچه آتلیغ مغول کیلیب دروازه نینک آلدندا تورغان آت و ایشکی آلیب
 کیتدی‌لار آتلی و پیاده یوز مینک کنی اول مغول‌لار نینک آرتدین قاب
 کیتدی‌لار اورکچ نینک قلعه‌سیندین بیر فرسخ بیردا باغ خرم تیکان باغ بار
 ایردی

قويوب ابردی اول لشکر نینک آتمیش مینکی ترک الیک مینکی تاجیک
ابردی کیم هر ییری اوروش کونینده شیر زبان و پیل دماندین یوز
قایتارماس ابردی و ییکر مه پیل جنکی قویوب ابردی بو آیتلغان کیشیلاردین
اورکا چندان خلایق بار ابردی کیم ساندین و حسابدین تاشقاری ابردی
و قلعه نینک خندقینی قازیب سوغه تیکوروب ابردی لار چنکز خان اوترار
کیلکاندا سمرقند نینک مضبوط لیقینی و خلایق نینک کوپ لیکنی ایشیب
اوغلانلارینی اوتراغه تعیین قلیب و نویانلارینی سمرقند نینک سرحدلاری کا
یسیاریب اوزی بخاراغه کیلیب بخارانی آغاندین سونک سمرقند کیلدی
و اوغلانلاری اوتارانی آلیب و نویانلاری سرحدلاری فتح قلیب سمرقندا
خان کشورستان نینک اوردوسیغه قوشولدی لار خوارزم شاه نینک سمرقند
ایچندا قویغان خانلاری سان سیز لشکر بیرلان دروازه دین چقیب چنکر
خان نینک بیر پاره لشکری بیرلان قاتیغ اوروش سالدیلار اول اوروشدا
خوارزم شاه لار مغول لار نینک بیر نیچه سینی اولتوروب و بیر پاره سین
اسیر قلیب قایتب سمرقندغه کیردی لار تانکلاسی خان کشورستان نینک
اوزی آتلایب اورشغه کیلدی اول کون آنداق اوروش بولدی کیم خوارزم
شاهی لاردین هیچ کیشیدا دروازه دین چیقماقغه حد بولادی اما قلعه نینک
اوستیدین قاتیغ اوروشدی لار تا اخشام غه جا اولوقندا سمرقند نینک
شیخ الاسلام بیرلان قاضی سی کیلیب خاننی کوروب امان تیلادی لار خان
هم آلاغه کوپ عنایت و التفات لار قیلدی شیخ الاسلام بیرلان قاضی
قایتب باریب نمازگاه دروازه سینی آجدیلار مغول هجوم قلیب دروازه دین

بدر کتدی مغول لشکری هم تیمور ملک نینک آردیندین گروه گروه بولوب
کتدیلا تقی تیمور ملک نینک آردیندین ییتیب کوبلار اوروشتی لار تیمور
ملک مینک ییکیتی بیرلان مردانه لیق لار قیلدی آخر الامر ییکیت لاری تمام
شهید بولدیلار آندین سونک تیمور ملک نینک آردیندین اوج مغول ییتدی
تیمور ملک نینک اوج اوقی قالیب ایردی بیرسی نینک ییکانی یوق شول
ییکانسیز اوق بیرلان بو اوج مغول نینک بیرسی نینک کوزیکا اوردیکیم
کوزی کور بولدی مغول لار مونی کورکاندین سونک قایتدی لار تیمور ملک
خوارزم باردی تقی خوارزم دین لشکر آلیب کات باریب کاتدا چنکر
خان نینک حاکمی نی اولتوروب قایتب خوارزم کیلدی تقی خوارزم دین
سلطان محمد نینک قاتیغه باردی سلطان محمد آنکا کوب الثفات و عنایات لار
قیلدی آندین کیتب شام باردی تقی بیر نیچه ییل آندا توروب آندین
خجند باردی کوردیکیم چنکر خان اوغلینی خجندا حاکم قیلیب تورور
و اوغلی بیرلان دانشدی اوکدای قآن قاتیغه کتدی یولدا قدقان اوغلانغه
یولوقدی قدقان اوغلان آنی تانیب باغلاییب مغول بیرلان اوروشقانی
سوردی ایرسه اول هم بی ابا جواب بیردی قدقان اوغلان نینک آچقی
کلیب آنی میر اوق بیرلان اوردی تیمور ملک شول بیردا شهید بولدی
الاق نویان و سکتو بوقا خجندی آلیب سمرقند طرفیغه متوجه بولوب چنکر
خان خدمتیغه کلدیلار چنکر خان کشورستان نینک
سمرقندی آغانی نینک ذکرى سلطان محمد خوارزم شاه مغول
لشکری نینک قورقونجیدین بوز اون مینک کیشی اوتوز خان بیرلان سمرقندا
قوبوب

تیب آتا تیمور ملك اون ایکی کیمه یاسا تیب ایردی اوستی سر پوشلیق
آنکا اوق آتاق و تفنک آتاق اوچون درجه‌لار ترتیب بیریپ ایردی
اول کیمه‌لارکا بیر عمل قیلیب ایردی کیم اوق و تفنک نیرسه آنکا اوتماس
ایردی اول کیمه‌لارنی منیب آنداغ اوروش‌لار و مردانه‌لیق‌لار قیلدیلار
کیم تمام مغول‌لار تحسین‌لار قیلدی‌لار و هیچ بابدا آئی آلا ییلمادی‌لار
عاقبت مغول‌لار الیک مینک حشری تاجیکی آدیغه سالیب (تاش و
کیساک تاشلادیلار اولاری R.) تاش و کیساکنی سوغه سالور ایردی‌لار
آخر الامر مغول لشکری غالب بولغان سیدین تیمور ملك ییتیش کیمه‌کا
قوش و اسباب یوکللاب اول مذکور بولغان اون ایکی کیمه سیکا مینک
بیکیتی بیرلان منیب کیمه بولغاچ رود خانه نینک ایچی بیرلان یوروی
بیردی الاتق نویان بیرلان سکتو بوقا مغول‌لارغه سیزلار هم دریا لی بیرلان
تیمور (ملك) نینک آرتدین یورونک تیب حکم قیلدی مغول‌لار تغى
رود خانه نینک لی بیرلان تیمور ملك نینک کیمه‌سیکا یاناشیب اوروشا
اوروشا بوردور ایردی‌لار ناکاه تیمور ملك فناکت شهری نینک روبرویغه
ییتدی کوردیکیم رود خانه نینک اوستیدین اولوغ زنجیر تارتیب تورورلار
کیمه اوتا ییلماسون تیب تیمور ملك اول زنجیرنی میر تبرزین بیرلان
اوردیکیم زنجیر پاره پاره بولدی و کیمه‌لاری آندین اوتوب کیتدی آندین
سونک مغول‌لار رود خانه نینک هر بیرندا و هر منزلدا باریب تیار
بولوب توردی‌لار تیمور ملك بیرلان اوروشات اوچون تیمور ملك بولارنی
کوروب دریادین چقیب ییابان بولی بیرلان خوارزم طرفیغه برق لامع‌تک

اول کیشیلارکه چتمورنی اولتورماگکا قصد قیلیب ایردی آلارنی شهید
قیدلیدی اوزکا خلق نینک قانین باغیشلاب بارچاسینی قلعه‌دین تاشقاری
چقاریب مال لارینی تالایب علی خواجه غمجهوانی نی جنکا حاکم قیلدی
الاق نویان نینک سکتو بوقا بیرلان فناکت و خچند
کیلکانی و خچند حاکمی تیمور ملک نینک ذکر
یوقاریدا ذکر قیلیب ایردوک کیم چکز خان الاق نویان بیرلان سکتو بوقانی
یش مینک کشی بیرلان فناکت و خچند طرفیکا بیاردی تیب الاق نویان
و سکتو بوقا کیلیب فناکتی قبادیلار فناکت خلقی اوج کونکاچه
دروازه لارنی تاریب قلعه‌غه قبالیب توردیلار تقی تورتلانجی کونی تمام خلقی
قلعه‌دین چقیب کوپ یشکش لار بیرلان کیلیب الاق نویان و سکتو بوقانی
کوردیلار آردین سونک بو ایکی سردار اهل پیشه‌نی بیر باشقه و سلطان
محمد نینک نوکرلارینی بیر باشقه ایردی تقی نوکر خلقینی اولتوروب اهل
یشه بیرلان تاجیک خلقینی حشر اوجون خچند طرفیکا سوروب اوزلاری
هم آتلاندیلار کیلیب خچندکا توشدی اما خچند نینک تیمور ملک آتلیخ
حاکمی بار ایردی کیم اوروش کوندا رستم و اسفندیار آینک آلدندا
طاقت کیلتوروب تورا بیلماس ایردی تیمور ملک خچند نینک رود
خانسی نینک اورتاسندا بیر قوروق بیر بار ایردی آندا بیر قلعه سالیب
ایردیکیم آنداغ مضبوط قلعه ایردیکیم آنکا عفریت نینک قولی یشماس
ایردی اول قلعه‌دا تیمور ملک مینک ییکیت بیرلان قبالدی الاق نویان
بیرلان سکتو بوقا اول قلعه‌نی کوروب تانکلاندیلار نیچوک قیلیب آلتایز
نیب

تیکان بیر مسلمان نوکری بار ابردی آنی سغناقغه ایلچی قیلیب بیاردی دا
آیتدیکیم باریب خلقغه نصیحت قیل کیلیب منی کوریب قلعهنی منکا بیریب
منکا اطاعت قیلسونلار (حسن حاجی سغناقغه باریب K.) خلقغه نصیحت قیلا
تورغاندا بازاری لار ثواب تورور تیب تکسیر آیتب حسن حاجی نینک اوستیکا
توکولیب (اولتوردیلار و تقی دروازهنی برکتیب K.) قالیب توردیلار بو
خبرنی ایشیب جوجی خان قتیق آچقلانیب مغول لارغه قلعهنی یاپوشیب
آلینک لار تیب حکم قیلدی بیر ساعتدا مغول لار یاپوشوب قلعهنی آلدیلار
تقی بیر حسن حاجی نینک قانی اوچون اون مینک مسلماننی شهید
قیلدی لاردا حسن حاجی نینک اوغلینی سغناقغه حاکم قیلدی لار آندین
سونک جوجی خان آتلانیب اورکندکا کیلدی اورکند خلقی قلعهدین چقیب
بخنی پیشکشلار بیرلان کیلیب جوجی خاننی کوردیلار خان هم آلا رغه
عنایت قیلیب اوزیکا و مالیه دخیل قیلما دی آندین سونک آتلانیب
اسناش تیکان قلعهغه کلدیلار اسناش نینک خلقی چقیب اوروشتی جوجی
خان نینک لشکری آلارنی باسیب بارچه سین شهید قیلدی لار اول حالدا
جند حاکی جوجی خان نینک خبرین ایشیب جنددین قاجیب خوارزم
کیتدی جوجی خان مونی ایشیب چتور تیکان نوکرینی جند خلقغه
ایلچی قیلیب بیاردی جند خلقی اطاعت قیلما ی چتورنی اولتورما کا
قصد قیلدی لار چتور حیله لار قیلیب آلار نینک قولدین قاجیب جوجی
خان نینک خدمتیه کلدی تقی هر نیچه کورکانین خانغه عرض قیلدی
جوجی خان آچقلانیب جندکا باریب جندنی قبادی تقی قلعهنی آلدی

آينك اوچون كيم بو فتهلار آينك باعئندين پيدا بولوب ايردي قراجه حاجب هر چند غاير خانغه آيتاق بيرلان قبول قيلمادی ايرسه اوزی نينك اون مينك كشی سی بيرلان بير كچه دروازه صوفی تیکاندين چقيب شاه زادهلار نينك خدمتغه كیلدی شاه زادهلار قراجه حاجبغه آيتديلار كيم سين اوز پادشاهينك غه نی وفا قيلدونك كه بيزكا نی قیلغای سین تيب آنی اون مينك كشی سی بيرلان شهيد قيلديلار مغول لار دروازه صوفی دين كليب اوترار نينك ايچيكا كيرديلار اوترار نينك جميع خلقینی صحراغه چيقاريب شهيد قيلديلار اول حالدا غاير خان بيكرمی مينك كشی بيرلان ارککا قبالدی هر کوندا چقيب اوروشور ايردي يسخی مرادنهلين لار قيلدی و مغول چريکدين کوپ كشی لارنی (اوتوردی اوزی نينك قاتداغی كشی لاری K.) تام شهيد بولدی مغول لار ارک نينك قلعه سين تقی آلدی آخر الامر غاير خان ايکی كشی بيرلان قاچب بير تام نينك اوستيكا چيغدی اول ايکی نوکری هم شهيد بولدی آخر اوزوشا اوروشا غاير خان نينك اوقی توکاندی عاقبت كيزلاری ديواردين خشتلارنی آيب پيرا باشلادی لار اول خشتلارنی آيب اوروشتی آخر الامر ايلانايافینی قباب تيرك توتوب شاه زادهلار نينك آلدیغه آيب بارديلار شول وقتدا شاه زادهلار ايشتديلار كيم چنکر خان بخارانی آيب سرقند كليب تورور اوکدای قآن و جغتای خان لشکر بی نهایت بيرلان سرقند طرفيكا متوجه بولديلار تقی كوك سرای تیکان پيردا غاير خاننی شهيد قيلدی لار جوجی خان نينك چند بارغانی نينك ذکری جوجی خان اوتراردين آتلايب سفناق كیلدی حسن حاجی تیکان

مالیتگری قین سبز قیستاق سبز چیقاریب بیرینکلار ولایت نینک خلقی
ظاهر و پنهان مالینی کیلتوروب بیردیلاز اول حالدا میر کئی کیلیب خانغه
آیتدیکم بو شهر نینک ایچندا خوارزم شاه نینک اکثر کئی لاری باشوروب (*
تورور بو سوزنی ایشکان دین سونک خان نینک حکمی بیرلان شهرکا اوت
سالدیلاز بخارا نینک اکثر عمارت لاری یاندی اول عمارتی کیم تاشدین ایردی
یانمای قالدی آندین سونک ارك نینک ایچندا سلطان محمد نینک بیر نیچه
سک لاری قبالیب ایردی آبی هم آلیب اولتوردی و بخارا نینک قلعه سینی
بیر بیرلان بکسان قیلدوردی القصه بخارا قآن نینک زمانغیچه ویران
ایردی و قآن نینک حکمی بیرلان یانکی باشدین بخارانی آباد قیلدیلاز
اوکدای قآن و جغتای خان نینک غایر خان بیرلان
اوروشوب اوترارنی مستخر قیلغانی نینک ذکر ی سلطان محمد
خوارزم شاه الیک مینک کئی میرلان غایر خاننی اوترار ولاتین ساقلاماقغه
قویوب ایردی و تاتار لشکری هم اوتراغه کیلماککا قصد قیلغان ایرمیش
تیب سلطان قراجه حاجب تیکاننی نوکرنی اون مینک کئی میرلان غایر
خانغه کومککا بیاریب ایردی و اوترار نینک ایچندا آلتیش مینک کئی
بیرلان غایر خان قبالیب ایردی و شاه زاده لار بیش آبی قباب یاتدیلاز
اوترار نینک ایچنداکی خلق پریشان بولا باشلادی قراجه حاجب غایر
خانغه آیتدیکم اوترارنی شاه زاده لارغه بیرالی تقی ایل بولالی شاید بو
قبال و پریشانیقیدین قورتولماغیز غایر خان آنینک سوزینی قبول قیلمادی

(*) بلشور نیب

قوی بولوب بیکرمی مینک کئی باسیب بیر زماندا نیست و نابود قیلدیلار
تانک آتفاندین سونک دروازه‌لارنی آجیب بخارا نینک جیبع شیخ مشایخی
و بلا و مہمتی سی یغشی یانی شہردین چقب خان نینک خدمتغہ کیلدیلار
خان ہم آتلانیب شہر نینک ایچیکا کیریب سیر قلیب مسجد جامع نینک
ایشیکا کیلدی و مسجد نینک ایچیکا آت بیرلان کیریب مقصورغہ کیلدی بو
مسجد عجائب اولوغ عمارت ایردی خان سوردیکیم بو سلطانمختد نینک
ابوی تورورمو خلق آیتدیلار کیم تنکری نینک ابوی تورور آتدین توشوب
منبر نینک اوستیکا جیقدی و مغول‌لار علما و مجتهدلارکا آت توتوروب
اوزلاری پیاله ایچماککا مشغول بولدیلار مصحف نینک ورق‌لازی آنلار نینک
آیاقی نینک آستندا یایب ایردی اول زماندا بخارادا سیدلار نینک
اولوغی بیر سید بار ایردی مصحف نینک ورقینی آت نینک آیاقی نینک
آستندا کوروب بیر مجتهدین سوردیکیم بو نی واقعات تورور تیب اول
مجتهد آبتدی آی سید تیک تورغیل تنکری تعالی نینک غضب وقتی تورور
چکنر خان آتلانیب عیدکاهغہ باردی تقی جیبع خلایقی حاضر قیلدی
و مئبرکا جیقدی تقی مسلمان‌لار نینک عیینی آیتا باشلادی سلطانمختد نینک
خلاف وعده قلیب بازرکاننی و ایلیجینی اولتورکاننی آتدین سونک آیتدیکیم
لی قوم سیزلاردین اولوغ کنه‌لار جیقدی تنکری تعالی نینک قهری کیلیبمن
تنکری نینک بیرمان بلاسی من منی سیزلارکا مسلط قلیب یسیاریب تورور
بو سوزلارنی آیتب بولغاندین سونک آیتدیکیم سیز خلق نینک کورونیب
تورغان مالکنرنی آتفاق حاجت ایرماس اما بیر آستندا باشورغان
مالینکرنی

قالب دروازه‌لارنى تارتدیلار بو حالدا پادشاه جهان ستان نینک دانشمند حاجب تیکان میر کتیسی بار ابردی اوزی مسلمان ابردی آی زرنوق خلقینه ایلیچی لیک کا بیاردی دانشمند حاجب باریب شهر نینک خلقی غه کوب نصیحت لار قلیب قورقونچ لار بیرکاندین سونک شهر نینک تمام خلقی کوب یشکش لار آلیب کلیب خاننی کورنوش قیلدی لار خان هم آلا رغه شفقت و مرحمت لار قیلدی چنکر خان زرنوق نینک آئینی قوتلیق بالیق قویدی یعنی مبارک شهر تیماک بولور و اول شهر نینک بیکیت لارینی اوزی بیرلان همراه قلیب آلیب کتدی و قاری لاریغه رخصت بیردی تقی اول بیردین آتلانیب نورغه کیلدی نور خلقی قلعه غه قبالدی لار آندین سونک کوب ایلیچلاشب تمام خلق قلعه دین چیقب یشخی یشکش لار بیرلان کلیب خاننی کوردیلار خان هم اول خلق غه عنایت و شفقت لار قلیب حکم قیلدیکیم سین خلق اوزونکا تیکو چاقلیق آروق و تم و قوش اوکوز و نکوزنی آلیب قلعه دین چیغیل قالغان مالینکنی لشکر تالاسون اول خلق هم خان نینک حکمی کا عمل قلیب قلعه دین چیقدیلار قالغان مال لارینی خان نینک چریکی تالاب آلدی آندین سونک آتلانیب عاشورا آیی نینک اولندا تاریخ آلتی یوز اون آلتی دا و بیلان بیلندا بخارا غه کیلیب قلعه نی قباب توشدیلار یاریم کیجه بولغاندین سونک سلطان محمد نینک بخارادا قویضان ییک لارندین کوک خان و سیونج خان و کوجلوک خان بیکرمی مینک کئی بیرلان چنکر خان لشکرینه شېخون اوردی خان نینک چریکی هم خبردار بولوب کوب اوروشدیلار عاقبت خان کشورستان نینک دولتی

بیرلان بیان بولوب مفتی لاردین فتوی آلیب ترمد سیدلارندین علاء المملک
 تیکانی خلیفه کوتاریب اولار نینک آتلارین خطبه و سگهدین چقاردی
 تقی بیرسی غایر خان نینک سوزینه کیریب چنکر خان نینک ایلچی سینی
 و بازارکانلارینی فکر قیلمای اولتورتدی و تقی چندان بیان ایشلار قیلیب
 توردر آیتساق سوز اوزاق بولا توردر چنکر خان نینک بخارا
 طرفیغه یوروکانی نینک ذکرى تاریخ آلتی بوز اون یشدا
 چنکر خان لشکر بی نهایت بیرلان اوز بورتوندین آتلانیب اوترار اوستیکا
 کیلدی یولدا قارلیق خلقی نینک خانى ارسلان خان کوپ چریک بیرلان
 کلیب قوشولدی و ایدی قوت لویغور نینک کوپ ایلی یش بالیق دین کلیب
 قوشولدی و آلمالیق دین سغناق تکین ایلی بیرلان قوشولدی اوکدای قآن
 و جغتای خانى اوترارغه تعیین قیلدی چنکر خان جوجی خانى جند ۱)
 طرفیغه بیباردی الاق نویان و سکتو بوقانی یش مینک کشی بیرلان
 فناکت ۲) و خنجد طرفیغه بیباردی و خان کشورستان اوزی تولى خان
 بیرلان قالغان لشکری آلب بخارا طرفیغه یوردی بخارا تیماک نینک
 معنی سی مغول ۳) تیلندا علم و اهل علم نینک جمع بولا تورغان بیرى
 تیماک بولور چنکر خان اوتراردین آتلانیب بخارا ساری کیلا تورغاندا
 ناکاه تازک بیرلان زرنوق قلعه سینه یتوشوب کیلدیلار عجب سوران سالدیلار
 ییکبار زرنوق نینک خلقی خبردار بولدیلار کیم زرنوق نینک اطرافینی
 سانسیر چریک قبادی بو خلق عجایب و غرایب قورقتی لار قلعه غه

(۱) بچند ۲) فناکند ۳) مغ

قبالیب

کوردومدا قاچتم دیرمن مو تیب بیکلار نینک سوزین قبول قیلما ی توروب
 یاساب سلطانمحمد بیرلان اوروشتی جوچی خان اوزی باشلاب نیچه مرتبه
 چاپدی آخرندا توغغه یتب سلطانمحمد نینک قالقانیغه ابکی اوج مرتبه
 چاپدی یقین ایزدیکیم سلطان محمد نینک لشکری قاچقای سلطانمحمد (نینک
 اوغلی سلطان K.) جلال آلدین بخنی ایشلار قیلیب لشکر نینک قاچماس یقیغه
 سبب بولدی اول کون احشامغچه اوزوشتی لاز کیجه بولغاندین سونک
 مغوللار هر ییردا اوت باقی تقی بوردی بیری دیلار ابرتا توروب (سلطان
 محمد نینک چریکی بارسه مغول کیجه بیرلان K.) کیتب تورولار (آلار هم
 یورتیغه K.) قایتدیلار جوچی خان باریب آتاسیغه قیلغان ایشلارینی عرض
 قیلدی ایرسه خوشحال بولوب کوب عنایتلار قیلدی سلطانمحمد بیکلاری بیرلان
 کنکاشیب هیچ قایسی اوروشماقی مناسب کورمای لشکرینی هر ولایتلارغه
 بیاریب قبالی قرار بیریب قایتدی سلطانمحمد نینک دولتی نینک
 قایتقانی نینک سببی اول بولدیکم بیر کیجه مستلیکدا اناسی
 ترکان خاتون بیرلان تهمت قیلیب شیخ مجد آلدین بغدادی نی شهید
 قیلدردی صباح قیلغان ایشندین پشیمان بولوب بیر طبق آلتون و جواهرنی
 شیخ نجم آلدین کبراغه بیاریب آتدیکم مینک بو کناهنی عفو قیلسونلار
 شیخ آیتدیلار کیم آینک خون بهاسی آلتون و جواهر ایرماس بلکیم
 اولتورکان کتی نینک باشی و مینک باشیم و نیچه مینک (*) خلاقلار نینک
 باشی تورور آندین سونک امیر المؤمنین ناصر آلدین ابو العباس خلیفه

(* ملك

کنکاشیب سلطانمحمد نینک اوستیکا پوروماک بولوب چریک بیغشتورماقغه مشغول بولدی دا سلطانمحمدکا کئی بیباردیکم سینک ساری متوجه بولدوق سنکا معلوم بولسون تیدی جوجی خان نینک سلطانمحمد خوارزم شاه بیرلان اوروشقانی نینگ ذکرى چنکر خان اولوغ اوغلی جوجینی ترکستان اطرافندا اولتورغان کوجلوك دین آبریلیب قالغان هر اوروغ دین ایللار بار ایردی آنلار نینک اوستیکا بیباردی اولوقتدا سلطانمحمد چنکر خان نینک اوزی نینک طرفینه متوجه بولغانین ایشیب لشکر بیغشتوروب سمرقند کلب آندین خجد کلدی اول محلدا خبر تابدیکیم جوجی خان کلب ترکستان اطرافنداغی ایللارنی چاپدی تیب ایلغاب ایل اولتورغان بیرکا باردی ایرسه کوردیکیم قلی و قچ تیکان ابکی سونینک آراسندا کوب اولولکلار یا تور آنلار نینک آراسدین میرنیم جان کیشی تاییب خبر سوردیلار اول آتدی جوجی خان نینک کیلا تورغانین ایشیب قاجب کیلا ایردوک توناکون شو چاق دا سونکفومیزدین شو بیردا ییتب اوروشوب باسیب قریب اولجه و اسیر قلیب آلیب کیندی مونی ایشکاج جوجی نینک سونکفوندین قاب صباخی ییتدی سلطان محمد نینک ییتکاین کوروب جوجی خان ییکلاریکا کنکاشدی ییکلار آتیدیلار ییزنی خان سلطان محمد بیرلان اوروشغالی ییازکانی یوق چاپ و آل تیکان ایللارنی چاپدوق و آلدوق بخشیسی اولتورور کیم ییز آر و اول کوب پوروی بیرالی ایلغاب سونکفومیزدین آر کشی ییتار آنکا اوروشالک جوجی خان آتیدی من آتامغه و اینی لارمغه باریب نی آتورمن بلونی بیراقدین کوردوم دا

اون تنكه ليك نيمرسه ييريب كوپ عناية لار قليب قوناقلغه تعين قىلدى
تقى بيك لاريكا حكم قىلديكم بارچانگز بو بازاركانغه كشى قوشونك كشى
قوشى لار بارچاسى تورت يوز اليك كشى بولدى چنكر خان اوج كشى سيني
سلطانمختدا ايلچى قىلدى ييرى محمود خوارزمى ييرى على خواجه بخارى
ييرى يوسف اوترارى آيتب يياركان سوزلارى بو كيم آنداغى بازاركان لار
كليب بيز نينك عناية و شفقتيمزنى كوروب بارديلار بيز هم موندن يير
نچه كشيلارنى يياردوك توقع اولتورور كيم آلارنى سيلاب يياركاي سيز
تقى سين مينيك اوغلوم بولغول خدای تعالى عالمى بيز ايلكوييزكا
ييريب تورور بيز آنا و اوغل بولوب يير ييريمز ييران يىخنى بولساق
بول لار ايمين بولوب مسلمانلار فراغت و آسايشدا بولورلار تيب
ايلچى و بازاركانلارنى يياردى اولار اوترار بارديلار اوترار نينك حاكى
اينالجوق كيم سلطانمختد نينك تضايى ايردى سلطانمختد آنكا غاير
خان آت قويوب ايردى بازاركانلار آي كورا باردى آنلار نينك
آراسندا بىر كشى بار ايردى اينالجوق نينك آشناسى اول غاير خان
تيمى اينالجوق تيدى آنينك اول سوزى بيان كليب بازاركان لارنى توتوب
سلطانمختدا بىر پاره كيشى جاسوس ليقغه كليب تورور تيب عرضه داشت
قريب يياردى سلطانمختد هم فكر قيلمى اولتورسون و مالين آسون تيب
حكم يياردى بو هم بولارنى اولتورورب مالينى آلدى بازاركان لار نينك
ييريى قاجيب باريب بو واقعاتنى چنكر خانغه عرض قىلدى چنكر خان
بو سوزنى ايستانكدين سونك قاتيق آجيفلانيب بيك لارنى چاقريب

سلطان محمد خوارزم شاه نينك غاير خان نينك تيلي
بيرلان چنكر خان نينك ايلچي و سوداگرلارين
اولتورگاني نينك ذكري اولوقتا ايران بيرلان توران آراسي آنداغ
ايمين ايردي كيم اكر بير كشي مغربدين مشرقهجا باشغه بيز طبق آلتونفي
قوبوب يوروسه هيچ كشي نينك حدي يوق ايرديكيم آنكا متعرض بولغاي
مغوللار نينك اولتورغان. بيريندا شهر يوق ايردي دايم بازاركانلار قماش
وتون و بز* و بوياق آليب باريب كوب فايدهلار كورارلار ايردي بو هوس
بيرلان ماورا^۱ النهر نينك بازاركانلاري اتفاق قليب مغول ايلنه دركار قماشلاري
يوكلاب چنكر خان نينك اوردوسينه كلديلار چنكر خان بازاركان لاريدين
بيرسني چارلاب كلتوروب كلتوركان نيمسهلارين بها قيلدوردى. اول كشي اول
نيمسه كيم بير آتونغه تيكار ايردي اون آتون بها قيلدى چنكر خانغه بو
سوز باقماي آيتديكيم بو كشي آنداغ خيال قيلوركيم بو نيمسهلار كيم كلتوروب
توزور بيز كورماكان بولغايميز و بيزدا يوق تورور خزينهجي مينه بوپورديكيم
قماش كلتوريكل باريب مينك صندوق بارچه كلتوردى بارچهسي زربفت
ايردي آندين سونك بوپورديكيم بو بازاركان نينك مالين تالانك تالاديلار
آيتدى ايمدى اوزكا بازاركانلارني كلتورونكلار كلتورديلار قماشلاري نينك
بهاسيني سوردى آنلار آيتدیلار بيز ني آيتالينك اكر خاصه شريفهغه مناسب
بولسه بيشكش تورور ساتغالي كلتوركانميز يوق خانضه بولار نينك سوزلاري
خوش كليب بارچه كلتوركان رختلارني آليب بير تنكليك نيمسه سينه

(* بوز

اون

یلواجغه بیردی محمود یلواج آتدی تکرری نینک حقی اوچون مینک
خانیم راست آیتا تورور بو سوزنینک راستلیقی سیرکا هم تیز معلوم
بولغی سی تورور بو سوزدین سلطانمحمد نینک عجب آجیقی کلیت محمودغه
آیتدیکیم ای محمود سین هیچ ییلورموسین کیم مینک مملکتیم نینک اوزونی
و ایلانایاقی نیچاقلیق بیر تورور و مینک دولتم نیچوک اولوغ دولت
تورور و سینک خانینک نیچاقلیق کیشی تورور کیم اوزینی مندین اولوغ
ییلیب منی اوغلو م تیکای و آینک نیچاقلیق چریکی بولغای کیم اوزینی مندین
زیاده توتغای سلطان محمد نینک بو سوزی دین محمود یلواج قنغ قورقتی
تقی عرض قیلدیکیم چکنز خان نینک لشکری سینینک لشکرینک نینک
(یابندا آی نینک نوری بیرلان آفتاب نینک R.) نوریغه اوخشار محمود نینک
بو سوزندین سلطانمحمد نینک آجیقی باسیلیب محمود یلواج آینک غضبندین
قوتولدی آندین سونک ایکی طرف دین عهد و یمان قیلدیلار کیم بیر
بیرلاری نینک دوستیغه دوست و دشمنیغه دشمن بولغای لار و بیر بیرلاری
یمانلیق قیلماغایلار موندین سونک چکنز خان نینک ایلیجی لاری سلطانندین
رخصت تاپیب قایتب خان کورستان نینک خدمتیغه باردیلار و خان
سلطان محمد نینک عهد و پیمانیدین خوشحال بولوب کونکلندا مقرر قیلدیکیم
سلطانندین یمانلیق چیمای آنکا یمانلیق قیلماغای و باوجودکیم ناصر خلیفه
بضداددین خانغه ایلیجی ییاریب ایردی آنفا هم هیچ التفات قیلمادی
بو عهدنی سندورماقی هیچ کونکلیکا کتورمادی تاغیر خان سلطانمحمدنینک
حکمی بیرلان خان نینک سودا کرلارینی و ایلیجی سینی اولتورما کونچه

قاشیغه بیخستوروب یوروکانین ایشتب یسوت اوروقدین چه نویانغه کوپ
چریک قوشوب ییاردی اول باریب اوروشوب باستی اوزی آر خلق
بیرلان قاجیب کندی قالغاین قیریب اوغلان اوشاقین اولجه و اسیر قیلیب
کوجلوک نینک یانیداغی نوکرلارین اولتوردی اوزی اوج کشی بیرلان قاجیب
بدخشاندا ساریغ قول تیکان درهکا باردی چه نویان تقی سونگقوندین
باریب هر چند ایزلاب سورا دی تا با بیلما دی آخر بیر کون بیر قوش
سوروب یوروکان کشی آیتدیکم سیز آیتقاندای نشانه لیق اوج کشی اول
طرفکا کنندی چه نویان مونی ایشکاج ایلخاب باریب کوجلوکنی توتوب
باشین کیسب قایتب خان نینک خدمتی غه کلب کوپ انعام و سیورغال غه
اوجرادی چنگز خان نینک محمود یلواج (* تیکاننی
ایلچی قیلیب سلطان محمد خوارزم شاه غه ییبارکانی نینک
ذکری چنگز خان محمود یلواج تیکاننی سلطان محمد خوارزم شاه غه ایلچی
قیلیب آیتب بییاردیکم خدای تعالی مشرقدین تامسینک ولایتککلاجه منکا
بیریب تورود ایندی کراک کیم سین مینک اوغلو بولوب یخنی لیق غه سعی
قیلضای سین تا مسلمان لار تسبیح و فراغت اولتورغای لار محمود یلواج
باریب سلطان غه بو سوزلارنی عرض قیلغاندین سونک سلطان محمد میر
کون محمود یلواج نی اولتوردا چاقریب آیتدیکم سندن بیر سوز
سورای تورورمن راستین آتغیل سنینک خان نینک ختای یورتی نی
الغانی راست مو تیب بیر قیمت بها درنی بازو سندن چیقاریب محمود

(* بلواج

بلواج غه

قآن تور تونجی تولى خان جوجى نينك معنی سی مهان تیماک بولور
اوکدای نینک معنی سی بلند تیماک بولور تولى نینک معنی سی آینه تیماک
بولور هر بیرینی بیر ایشکا تعین قلیب ایردی صحت و توی و اویوتی
جوجیغه بارغو آلدورماق و توندورماقی جفتایه مملکت نینک مالینی و
ضبط قلماقینی اوکدایغه و چریک ترتیبینی تولى غه بو تورت اوغل دین
باشقه نه اورکا خاتونلاردین بیش اوغلی بار ایردی ختای بویینی
الماتی تیکان بیرکجا آلیب بو بیش اوغلی و آقا و اینیسی نینک اوغلانلاریغه
بیریب قایتب ایردی بو تورت اوغلیغه ایللارنی بولوب بیریب نیر
بیردا اولتورتوب آتدیکم بیر بیرنکر بیرلان موافقت قیلینک مخالفت ایتمانک
تیدی رتقی صداقتدین بیر اوق چیقاریب سندوردی بیر نیچه اوقی بیر
بیرکا قوشوب آتدیکم مونی سندورا بیلور کئی بارمو هیچ کئی سندورا
بیلمادی چنکر خان اوغلانلاریغه باقیب آتدیکم بو اوقلار سیزلارکا اوخشار
اگر بارچانکر بیرکیب بیرینکرنی پادشاه قلیب آینک تیلندین چیقماسانکر
هیچ کئی سندورا بیلماس اگر اتفاق قیلماق مخالفت قیلماسانکر بیر لوقنی
نیچوک سندورسالار سیزلارنی هم شونداق سندورولار تیب یختی نصیحتلار
قلدی کوجلوک اوستینه چپه نویان تیکاننی بیبارکانی
و آینک کوجلوکنی اولتوروب کیلکانی نینک ذکرى
نایان تایانک خان نینک اوغلی کوجلوک کیم قاچیب باریب کور خان قرا
ختای غه پناه کیلتوروب آخر کور خان بیرلان باغی بولوب آینک ولایتلارین
آلیب مغول و تاتار ایلندین هر کیم چنکر خان غه دشمن لقی بولسه آنلارنی

مرکیت توقتا بیکی نینک اینسی قودو. لوج اوغلی بیرلان قاجیب باریب
 نایمان بودتیندا اولتوروب ایردی آنلار کوپ فته و فساد قیلا تورور
 ایرمیشلار تیب سوبدای بهادر بیرلان قنقرات طوغاچارنی کوپ چریک
 بیرلان آنلار نینک اوستیکلا بیاردنی آنلار باریب جم موران تیکان سونینک
 لندا تاییب اوروشوب باسیب قریب اولجه و اسیر قیلدیلاز قاریخ آتی
 یوز اون اوچ دا مرکیت ایلی نینک دولتی منقطع بولدی بورغول
 نویاننی تومات ایلی نینک اوستینه پییارکانی نینک
 ذکرى تومات ایلی چنکز خان ختای یورتینه کیتکاندین سونک یاغی
 بولوب ایردی خان قایتب کیلکاندین سونک بورغول نویانغه لشکر
 قوشوب بیاردی اول باریب اولجه واسپر قیلیب خان نینک خذمتیغه کلدی
 چنکز خان نینک اوغلانلاری و خاتون لاری و
 قمالاری نینک ذکرى چنکز خان نینک خاتونی (و قمالاری کوپ
 ایردی بیش یوزدین آرتوق ۱۵۰) لیرکاندور بارچه خاتونلاری خانلار نینک
 قیزی و خاتونی ایردیلاز بارچهسی نینک اولوغی بیش خاتون ایردی
 سیری بورتیه فوجین اوغلانلاری نینک اناسی ایردی ایکنجی کنجی اللتان
 خان نینک قیزی ایردی اوچونجی کوی مو تایانک خان نینک خاتونی ایردی
 تورتونجی میسولون* بیشجی یسولان ایکیسی تاتار ایلندین بیر کشتی نینک
 قیزی ایردی سیری اولکاندین سونک بیرین آلیب ایردی تورت اوغلی
 بار ایردی اولوغی جوجی خان ایکنجی جفتای خان اوچونجی اوکدای

(* میلیون)

قان

بيكى نينك قولغىغە توشدى التان. خان بو خبرنى ايشتيب زهر ييب اولدى
 آندىن سونك خان بالىق شەرى چىكىز خان سردارلايغە مستخر بولدى
 مغول نينك امرالارى چىكىز خانغە ايلچى يىباردىلار خان بالىقى التان
 خان كوپ خزينە و دفينسى بىرلان آلدوق تىب چىكىز خان قىتوقو
 نوياننى ابكى بيكى بىرلان خان بالىغىغە يىباردىكىم التان خان نينك
 خزينە سىن يوكلاب آلب كيلنكلار تىب بو اوچ بىك خزينە و دفيننى
 يوكلاب چىكىز خان نينك خىزمىتىغە باردىلار چىكىز خان بيش يىلدا
 ختاي نينك اكثر ولايتلارنى آلدى حاكملار و داروغەلار قويدى تقى
 قايتىب اوزدوسىغە توشدى و اقاشىن ولايتى كا يورودى بو وقتدا اول شەرنى
 تىغوت دىتورولار اول ولايت نينك بارچەسىنى آلدى تقى كونكلىنە مونى
 قرار يىردىكىم يە بىر بولى ختاي اوستىكا بارغاي تقى قالغان ولايتلار نينك
 بارچاسىنى آلتاي بو قىصدى اول سىدىن ترك تاپدىكىم نايان تىانك
 خان نينك اوغلى كوچلوك آباسى اولكاندىن سونك قاجىب تركستان
 ولايتى كا بارىب ايردى چىكىز خان نينك بعضى دشمنلارى اتقاق قىلىپ
 كوچلوكنى پادشاه كوتارىپ سلطانمختدا ايلچى يىبارىب آينك كىكاشى
 بىرلان كور خان بىرلان ياغى بولغاي اولوقتدا تركستان كور خان قرا
 ختايغە تعلق ايردى كوچلوك كور خان نينك ولايتلارى نينك يارىمىنى
 آلدى اول خبرنى چىكىز خان ايشتيب آيتدىكىم مونداغ اولوغ دشمن
 مملكتىم نينك بىر طرفندا پىدا بولوب تورغاندا اوزاق سفرغە بارماقنى لايىق
 ايرماس تىب ختاي بارماقنى بر طرف قىلدى اولوقتدا خبر كىلدىكىم

ختای نینک سردارینی اندک* کناه اوچون اولتوروب کتیب ایردی اولسب
 قرا ختای نینک بیر نیچه بهادرلاری التان خان نینک اوغلی نینک ییلقی و
 قوی و تیوه و سفیرینی قوب چنکر خان نینک چربکی کا قوشولدی آبدین
 سونک قرا ختای دین بیر ییکیت خروج قلیب ختای نینک بعضی
 ولایتلارینی آلیب چنکر خانغه ایلمچیلار بیاریب عاقبت اوزی خلقی
 بیرلان خان کئورستان نینک خدمتیغه باریب عنایت پادشاهانه و مرحمت
 خسروانه سیغه مخصوص بولدی و موندای کوپ خلق التان خان نینک
 بیکلاریندین کفران نعمت قلیب اندک سببدین قاجیب باریب چنکر
 خان نینک اوردوسیغه قوشولدی لار التان خان نینک اوغلی بیش آبدین سونک
 فلک نینک رفتارینی بیقرار کوروب خان بالیق نینک حکومتنی بیکلاریکا
 تاپشوروب اوزی آتاسی نینک قاتیغه باردی چنکر خان التان خان نینک
 عاجزلیقندین خبر تاپوب ساموقه بهادر بیرلان مینکان* بهادرنی کوپ
 چربک بیرلان خان بالیقنی آلینک تیب بیاردی بولدا ختای نینک اکثر
 خلقی بو ایکی سردارغه قوشولوب خان بالیقغه متوجه بولدی لار مونداع وقتدا
 التان خان ایشتدیکیم خان بالیقدا عجب آچلیق ایرمیش تیب اول سببدین
 التان خان ایکی ییکی کا لشکر قوشوب بیر نیچه مینک خروار آشلیق ییریب
 خان بالیقغه بیاردی اول ایکی بیک آشلیقنی آلب کیلا تورغاندا چنکر
 خان نینک ایکی سرداری بیرلان اوچراشتی تقی اولوغ اوروش بولدی
 التان خان نینک ایکی ییکی لشکری و آشلیقنی بیرلان چنکر خان نینک ایکی

(۱) انداع (۲) مسکان

بیکلی

ياراشيب قيز اليب قايتغاني نينك ذكري التان خان
چنكر خاندین قاجب خان باليقغه بارغاندين سونك ايشديكیم چنكر
خان كوپ ولايتلارنى و كندلارنى آليپ خان باليقغه متوجه بولغان
ايرميش التان خان بيكلارى بيزلار كىكاش قىلديكیم چنكر خان بيزلار،
اوردوشغان بخشى مو و يا باراشغان بخشى مو چكىمانك آتلى وزيرى بار
ايردى و آيتديكیم ياراشغان بخشى توردور آينك اوچون كيم ياراشغاندين
سونك چنكر خان اوز يورتينه قايتب كىتار و بيز فراغت بولوب جمیع
بخشى لار و بيكلارنى يىغيب يورت مصلحنى اوچون بخشى كىكاش قىليب
آينك علاجنى قىلماق كراك التان خانغه وزير نينك سوزى معقول بولوب
چنكر خانغه ايلچى بيازدى و پرده عصمتدا قىزى بار ايردى آنى
خانغه يشكش بيازدى چنكر خان كىشورستان التان خان نينك
ايلچى سيغه كوپ عنايتلار قىليب بيازكان قىزىنى اوزى آلدى تقى
راضى بولوب ياراشب اوز يورتيغه قايتب كىتى آيدىن سونك التان خان
مىلكىنى پرىشان كوروب تىنك دىكان شهركا بارماقغه قرار بىردى بو
تىنك شهرىنى التان نينك آتاسى ياسب ايردى اول شهر عجايب مضبوط
شهر ايردى آينك ابلاناياقى قرق فرسنگ ايردى بىر اولوغ سونىنك يقاسندا
واقع بولوب ايردى صبح صادق اول باشيدىن كىتىكا اولتورسالار نماز شامدا
بو باشيغه جيقار ايردىلار بو قلعه نينك ابلانا ياقىدىن اوچ قلعه ساليب ايردى
مونداع مضبوط ايردى التان خان (خان) باليقنى اوغليغه بىريب اوزى تىنك
شهرىغه متوجه بولدى التان خان خان باليقىدىن آتلانا تورغاندا قرا

اوستیکا بورودی التان خان تقي اولتورغان شهردين سان سيز چريك
 بيرلان آتلاييب چيقدى و بير دره بار ايردى اول دره نينك يولى
 صراط نينك بليدان هم نازك راک ايردى التان خان شول دره نينك
 آغزندا کليب توشدى چنکز خان کشورستان کلب ختاي نينك کوپ
 ولايت لاريني اوتغه ياقدى و التان خان هم بير بيکيني کوپ چريك بيرلان
 چنکز خان نينك آلدينه يياردى چنکز خان نينك لشکردين بير کسى
 قاچيب التان خان نينك ايلکاری ييارکان بيکينه کلدی تقي آيتديکيم چنکز
 خان سان سيز چريك بيرلان کليب ختاي نينك بير اولوغ شهريني آلب
 خلقينى قتل عام قليب اوتغه ياقيب اولچالارنى آيشيب يوروب ايرديلار
 کيم من قاچتم التان خان بيکي بو خبرنى ايشکاج کوپ لشکر بيرلان آتلاييب
 چنکز خان نينك لشکرينه تیکدی چنکز خان هم بو لشکر نينك کلکانيدين
 خبردار بولوب اولوغ چريك بيرلان آتلاييب تکريره ياپوشوب التان
 خان نينك بيکي بيرلان رو برو بولوب کوپ اورشتى لار چنکز خانغه خدای
 تعالى نصرت بيريب التان خان نينك بيکيني باسوب و لشکريني قتل عام
 قليب ختاي نينك کوپ قلعه لاريني آلدی آندين سونک بو قورولتاي چريك
 بيرلان اول دره که التان خان آندا توشوب ياتيب ايردى چنکز خان کليب
 التان خان بيرلان کوپ اوروشتى لار عاقبت التان خان اوتوز مينک کتسيبني
 قيردوروب خان باليق باردی هر کيم خان باليق دا بادشاه بولوب تخدا
 اولتورسه التان ديرلار بو اوروشدين سونک چنکز خان ختاي نينک کوپ
 ولايت لاريني آلدی چنکز خان نينک التان خان بيرلان
 ياراشيب

قهرین التان خان دین آنگای من امید وارمن تیب*) خان نینک بو سوزینی
بی لار بخشی کوروب تمسین لار قلیب آنداغ عرض قیلدیلار کیم التان
خانغه اول ایلچی بیارالی اکر سنینک حکمنگی توتوب سنکا تابع
بولماسا آندین سونک آنینک اوستینه آتلا نیب بارماق کراک چنکز خان چقر
خواجه تیکان نوکرینی ایلچی قلیب التان خانغه بیاردی تقی آتدی کیم
خدای جاوید بیر بوزی نینک پادشاه لیقینی منکا بیریب تورور منینک
آوازم عالم خلقی غه یایلیب تورور سین که التان خان سین منینک ایلچینی
کوروب بو سوزومنی ایشکاج منکا تابع بولوب منی اولوغ پادشاه یلیکل
اگر آنداغ قیلما سانک کوپ چریک بیرلان آتلا نیب سنک بیرلان دوستلیق
و دشمن لیقینی سینا شورمن تا خدای قدیم تاج دولتی کیم نینک باشندا قویغای
و پلاس نکنتی کیم نینک اوستیکا یا بغای بولسه اول بولور چقر خواجه التان
خان نینک اوردوسینه باریب چنکز خان نینک آیتغان سوزلارینی بیر بیر
آیتقاندین سونک التان آچقلانیب چقر خواجه غه آتدی کیم چنکز خان
منی اوزکا ترک لار دای ییلماسون اکر اوروشور هواسی بولسه تیز کلسون
من آنینک بیرلان اوروشماق غه تیار بولوب توروب من تیب چقر خواجه غه
رخصت ییردی چقر خواجه هم خستای نینک بول لارینی و منزل لارینی
و تاغ لارینی و سولارینی بخشی کوروب و ییلب قایتیب کلیب چنکز خانغه
التان خان نینک آیتغان سوزلارینی عرض قیلدی چنکز خان بو سوزلارنی
ایشکاندین سونک چریک چاقرتیب کوپ لشکر بیرلان التان خان نینک تقی

(* تیب امیدوارمن

آراسندا مشهور بولدی ابرسه ایدی قوت کور خان نینک نوکری شادکمنی
 اولتوروب چنکز خانغه ایلمچی بیساریب عرض قیلدیکیم آلار نینک آوازه سینی
 ایشکالی مهر و محبتلاری کونکلوم دا جای کیر بولوب تورور امید وارمن
 کیم مادام الحیات آلازغه تابع بولوب آلار نینک خذمتندا بولغای من ایلمچی
 چنکز خان نینک اوردوسیغه واصل بولغاندین سونک چنکز خان دوربای
 تیکاننی ایلمچی قیلیب اوبغور نینک پادشاهی ایدی قوتغه بیساردی ایدی
 قوت کوب پیشکشلار یرلان کلب خاتنی کوروب باقندی ابرسه چنکز
 خان هم ایدی قوتغه سانسیز عنایتلار و التفاتلار قیلیب کوب عزت و
 حرمتلار قیلدی آندین سونک ایدی قوت عرض قیلدیکیم پادشاه جهان
 ستان نینک کرمندین امید وارمن کیم پادشاه نینک بیشلانچی لوغلی
 بولغای من اما چنکز خان آنینک سوزندین فهم قیلدیکیم خاندین قیز
 تیلای تورور خان هم بیر قیزی آنغه بیردی معلوم بولسون کیم ایدی
 قوت نینک معنی سی مغول تیلندا دولت لیک تیماک بولور چنکز
 خان نینک ختای و قرا ختای و چورچمت
 ولایت لارینی الغانی نینک ذکر ی خان کشورستان مغول
 ایلی نینک مخالفیندین* فارغ بولغاندین سونک مغول (بی لاری) نینک
 بارجه لارینی بیر بیرکا جمع قیلیب آبتدیکیم ختای پادشاهی التان خان
 مینیک آتالارم و آقارلامغه بیان ایشلار قیلغان ابردی ایدی خدای تعالی
 منکا نصرت بیریب ختای ملکینی مسخر قیلیب آتالارم و آقارلام نینک

(* مخالفندین

قهرین

قرغز نینک پادشاهی اورس ابنال تیکان ایردی یخنی کسبلارینی کوب
(پیشکش لاری بیرلان بیساریب باقندی) پیشکش لاری نینک باشی آیاقی
و بورنی و کوزی قزیل آق شونقار ایردی چنکز خان نینک
آتلا نیب کوچلوك بیرلان توقتا بیکی نینک کینیدین
بارغانی نینک ذکرى قیش ایوندا توروب یازی بیرلان
کوجلوك نینک کینیدین باردی ایرتیش کا یقین ییتکاندا اویرات ایلی (*)
اوجرادى بیکی نینک آتی قوتوقه بیکی و قارلیق نینک خانى ارسلان
ایردی اوزلارینی آز و چنکز خانى کوب کوردیلار و تقی باقندیلاردا
خانغه قجرچی بولدیلار ایرتیش یقاسندا کوچلوك بیرلان توقتا بیکی
تاپدیلار اوروشا ییلماى قاچتی ییتب توتوب توقتا بیکی اولتوردیلار
کوجلوك قورتولوب ترکستاندا قرا ختای کور خان قاتبغه باردی کور خان
یخنی عزت قیلدی و قیزی بیردی و اوغل او قوندی چنکز خان قایتب
اوردوسینه توشدی اویغور خلقی نینک ایلی بولغانی نینک
ذکرى اویغور ایلی نینک پادشاهی ایدی قوت قرا ختای کور خانغه
تابع بولوب مال بیردی و کور خان هم شادکم آتلیخ نوکرینی اول
خلقغه داروغه قیلیب بیساردی شادکم اول خلق نینک آراسندا قرار
تاپغاندین سونک کوب فسق و فسادلار قیله باشلادی کیم اویغور ایلی آتینک
اول بیان عملینه طاقت قیلماى بیحد آررده بولدیلار اول زمانده چنکز
خان نینک مەولستان و ختابغه بارغانی و جمیع یخنی لوقلاری عالم خلقی نینک

(*) اوبلی

باسقانی کوز ایردی اول قیشی اویوندا قیشلادی تقی یازی بیرلان مرکت ایلی نینک اوستینه یورودی آیینک توراسی توقتا بیکی تیکان ایردی تیانک اوزوشوب باستورغاندا میرکا ایردی چنکز خان بیرلان توروب اوروشا بیلمادی قاجیب نایمان بویروق خان قاتیغه باردی چنکز خان مرکتی آلدی تقی اوزی نینک ایلنه توزدورا قوشتی تقی تقوت ولایتینه یورودی تقوت نینک توراسی قلعهغه قبالدی آز کوندا قلعهنی آلب بیر بیرلان برابر قیلدی و پادشاهینی اوتوردی تقی هر ولایتغه بیر حاکم قویوب ایویکا توشدی چنکز خان نینک نایمان بویروق خان نینک اوستیکا یوروکانی نینک ذکری تقوتدین قایتب کلکان بیلی ایوندا قیشلاب اول بهار بویروق خان نینک اوستینه یورودی ایلکا یقین ییتدی بویروق خان چنکز خان نینک آتلانغانین ایشتمای آز کشی بیرلان کیک آویغه چیق ب ایردی چنکز خانغه اوچرادی شهل ییردا توتوب باشین کیستی تیانک خان نینک اوغلی کوجلوك و مرکت توقتا *) بیکی و اوغلانلاری جلاون و مجار بیرلان بویروق خان نینک اوردوسندا آوغه بارمای قالب ایردی بویروق خان قاشیندین کشی قاجیب کلیب خبر قیلدی کوجلوك بیرلان توقتا بیکی قاجب ایزتیش کیتدی لار بویروق خان نینک ایوینی و ایلینی آلب قایتب اوردوسینه توشدی قرغز خلقی نینک ایل بولغانی نینک ذکری چنکز خان آلتان بیرلان تورلمیشنی ایلچی قلیب قرغزغه بییاردی منغه باقونسونلار تیب اولوقتا

(*) توقتای

قرغز نینک

باغیشلام نوکر شونداى كرك توزنى حقلادينكز ايمى باى سونوب كلنك
تیب بیش آلتى مرتبه آيتدى قبول قيلمادى لار بير قالغونجه اوروشه اوروشه
اولدى لار بولار نينك (اولكانى نى كوركاندين سونك تيانك خان نينك) قاتيندا
قويغان كسيلار خاننى آت نينك آلدينه آلب قاجقى لار بارا توروب اولدى
تيانك خان نينك كوجلوك آتلى لوغلى بار ايردى اول اوروشدين امان
چقيب تيانك خان نينك اولوغ آقاسى بوپروق خان قاتينه باردى
چاموقه چچين نينك اولكانى نينك ذكرى جوبرات چاموقه
چچينى آيتدوق اونك خان نينك اوغلى سنكونغه سوز ميريب اول
بوروق يقنى باشلاغان لول ايردى اونك خان اولكاندين سونك باريب
نايان تيانك خانغه قوشولدى تيانك خان اولكاندين سونك ايوكا باردى
جوبرات خلقى اولتوروب كنگاش قىلديلار چنكر خان ايكاميز و هم يقين
- قريتايشين كرايت لونك خان ييز نينك نيز ايردى نايان تيانك خان نيز
ايردى باريب آنگه قوشولوب چنكر خانغه اوق آقاي ميز بو ايشلار نينك
بارچمسين قىليب بوسوكان چاموقه چچين تورور موندان اوتماساك ييز
ايل بولماس ميز تيديلار تقي چاموقهنى توتوب قولون آياقين باغلاب چنكر
خانغه آلب كلدیلار خان بوپوردى بوغون بوغون كيسيب اولتوردیلار
بوغونون كيسا تورغاندا آيتدى من كونكليدين آتور ايردم چنكر خان
مينك قولومغه توشما بوغون بوغون قىليب اولتورسام تيب مينك تيكانيم
بولمادى چنكر خان نينك مركت ايلينى و آردين سونك
باريب تنقوت يورتينى الغانى نينك ذكرى تيانك خاننى

آرین بولسه نینک ایلم نینک آتی سز تورور بارچه نکیزغه من آت بیراین
تیدی تاریخ هجری آتی بوزدا و سیچقان ییلدا آتلانیب تیانک خان
اوستینه یوردی چیه نویانی منضای قلیب ایردی اول بیر تیل آلب
خانغه بیاردی خان آدین خبر سوردی اول آیتدی تیانک خان
آلتای سوی نینک یقاسیندا نایمان چریکندین باشقه مرکت چریکی و
اویرات چریکی و جویرات چریکی بارچسی تیانک خان نینک قاشیغه
پیضلب چنکز خان نینک اوستینه یوروماک تورورلار تیدی تیانک خان
چنکز خان نینک کلکانیدین خبر تابتی تقی آتلانیب قارشى چقیدی
قراوللار کوروب کلب چنکز خانغه خبر ییردیلار شول ییردا یاساو
یاسادی اینسی جوجی قسارنی اونک قولغه باش قیلدی (اولوغ اوغلی
جوجی خاننی سول قولغه باش قیلدی K.) اوری توب بولدی تقی
ایرتادین تاکون باتقونچه اوروشی لار تیانک خان* آغیر یرالی بولدی
نایمان چریکی قاجقی تیانک خاننی آتغه آلب یوروی ییلمادی لار اوروش
تاغ نینک ایتاکندا توشوب ایردی تیانک خاننی تاغ نینک اوستیکا آلب
چقیدیلار خاندین کوب سوردی لار هیچ جواب یرا ییلمادی خاندین
امید اوزکاندین سونک نایمان نینک بیکلاری آیتدی تورادین و ایو ابلدین
آربلب یات یورتنه باریب خوارلیقدا یوروکونچه اولکان ییخنی تیب
تیانک خاننی شول ییردا قویوب تاغدان توشوب چنکز خان بیرلان
اوروشی لار آر قالغاندا چنکز خان آیتدی سیزلار نینک قان و مالینکرنی

(* خانینی

باغیشلادم

مغولسان نینک آنداغ قتی ساوق لاریندا قیش کونلارنی بالانقاج و یالانک
 آیاق یورور ایردی و تقی آیتور ایردی هر نیچه کوندا بیر کرت غایبیدن
 من بیر بوز آت کلتورا تورورلار آنغه منیب آسمانغه باریب تنکریغه
 سوزلاشیب کلان تیب چنکز خان نینک نایمان ایلی
 بیرلان اوروشوب غالب کلکانی نینک ذکری نایمان
 تیانک خان اونکوت ایلی نینک بیکی آلا قوش تکین کا کشی ییاردی
 چنکز خان اوروقی نینک تیلین آلمای یوروکان کشیلارین اولتوردی
 و بیان لارین اوزینه باقوتوردی کرایت بورتیمیز نینک بیر اولوغ ایلی
 ایردی آنینک خانی باشلیق یخشی لارین قردی و یمانلارین اوزینه
 باقوتوردی اوشاق ایللار قورقاندین اوزی باریب باقینا تورور بورونقی
 یخشی لار آتیب تورور اون درویش بیر پلاس نینک بوزینه سیغار ایکی
 پادشاه بیر یوزیکا سیغماس تیب امیدکی نوبت فی سینک دور و فی منینک
 اول اوستومیزکا آتلان ماسدین بورون ایکیز بیر بولوب چنکز خان فی
 تنکری دین تیلکالی آلا قوش تکین بو سوزلارنی ایشکاندین سونک بیر
 یخشی کیشینی چنکز خانغه ییاریب تیانک خاندین ایشکان سوزلاری نینک
 بارچه سینی آیتوردی چنکز خان بو سوزنی ایشکاندین سونک ییک لارین
 چاقریب کنکاش قیلدی بارچه ییک لار آیتدی لار حالا آتیمز آریق تورور
 هر قاچان سرسا نایمان اوستینه آتلانماق کرک چنکز خان نینک آتاسی نینک
 اینیسی داریتای اوتیمکین آتیدی آت آریق لیقین بهانه قیلاسیزلار بو کونکی
 ایشنی تانکلاغه سالغان کشی نینک ایشی هیچ یتماس سیزلار نینک آتینکز

اولار نينك قلخان ايش لاريني عيب كوردى تقي اونك خان نينك باشينه
 كوموش قابلاب يوزيني ايشيككا باقتورب هميشه تخت نينك اوستندا قويار
 ايردى بير كون اونك خان نينك قوروق كلهسى تيليني آغزندن چقاريب
 تيرتدى شول كوني لوچ كرت شونداغ قيلدى موني نابان نينك قيريلاردى
 ايرمغه باند كورديلار سنكون تبت يورتينه باردى بير نيجه ييل لار آندا
 توردى تبت خلقى آتى توتوب اولتورالى تيديلار آتى ايشتت قاجتى تقي
 ختن ولاتينه باردى ختن نينك حاكى قال آج اوروقندين قيلج قرا آتلى
 آتى توتوب اولتوردى تقي خاتونى نى و اوغلان اوشاقيني سنكون نينك
 باشيني چنكز خانغه ييباردى چنكز خان نينك خان
 بولغانى نينك ذكرى چنكز خانغه اولوغ دولت ميتر بولدى يقين
 اولتورغان ايل لار نينك كوجلىسى باقمادى كوج سزى و آزر اقي بير بير
 كليب باقندى تاريخ هجرى يش يوز تقي توقسان توقوزدا تونقز ييلدا (*)
 قرق توقوز ياشندا ايردى خان كوتارديلار نيمان كهره تيكان بيردا خان
 اولوغ توى قليب اولتورب ايردى قونقمار اوروقندين منكليك ايجكه نينك
 اوغلى كوچه كلدى كوچه نى خلق تنكروى نينك بتى دپرلور ايردى اول
 آيتى منغه تنكريدن اشارت بولدى بار توجينغه و ايل كا خلقغه
 تقي آيت بوكوزدين سونك توجين تيماسونلار بير يوزى نينك يادشاهلىقى نى
 چنكز خانغه و آينك اوغلانلارينه و تحينه بيردم تيدى چنكز نينك
 معنىسى اولوخ و قتى تيماك بولور چنكز خان آينك جمى تورور كوچه

(*) توقوزدا ييلدا

مغولستان نينك

ارابه نینک بیر اربشی اوغلونک سنکون بولسه بیر اربشی من ایردم نی
اوچون دولتنکی توکاسین ارقای جون باریب بو سوزلار نینک بارچسین
آتدی اونک خان چنکز خان هر سوز که آیتب تورور راست آیتب تورور
بو سوزکا منیفک هیچ جوام یوق بو ایشلارنی قلیب یورولکن سنکون
تورور آنغه بلر جوائینی اول بیرسون تیدی ارقای جون سنکون قاتیغه باردی
سنکون آتدی ایکیمز اوروشالی تنکری قایسیزغه بیرسه اول بولسون حونا
سوزونک نینک جوابی تیدی چنکز خان قایتا قایتا ایلچی بیاردی یاراشاین
تیب اونک خان یاراشمادی یاراشماق لیقیدین امید لوزکاندین سونک
آتلاندی اونک خان تقی ایشیب قارشی کلدی ایکی سی اوروشتی لار چنکز
خان غلب کلدی اونک خان و اوغلی سنکون هر قابسینی بیش آتی کیشی
بیرلان قاچیب بیر طرفکا کیتدیبلار کرایت ایلچی ایسکینچی و کندلاری کوپ
و هم چهار پای دار بولور ایردی چنکز خان بارچسینه ایکا بولدی اونک
خان نایمان تیانک خان قاتیغه بیتب بارا (تورور ۱۵) ایردی نایمان ولایتینه
نارغاندا تیانک خان نینک قوری سوماجو و تانیکا نیکلن* ایکی اولوغ
بیکنه اوچرادی کرایت نایمان نینک قری دشمنی ایردی شاید مونی تیرک
آلب پارساق تیانک خان اولتورمای ساقلاغای تیدی تقی شول بیردا
بارچه سینی اولتوردیلار تقی اونک خان نینک باشینی تیانک خانغه
آلیب باردیلار تیانک خان آتدی مونداغ اولوغ پادشاهنی و هم قری
کشی بولغای نی اوچون اولتوردونک تیری آلیب کیلماک کرک ایردنک تیب

(* اولار نینک

قایتب ایردی آیینک اوچون ایرا بیلمادی چنکز خان بالحونه بولاقتدا کوچ نینک کینیدین ییتدی بولاق نینک سوی آز ایردی بخشی بیتشادی آیینک اوچون اولتورا بیلمادی کوچی تقی قولا سوی نینک یقاسینه بارب سونینک لبی بیرلان کوچوب بارا ایردی اولتورغان ایل بولوقدی نی ایل سیز تیب سوردی ایرسه قنقراسیز تبدیلار اولوقتدا قنقراتغه باش بولوب یوروکل اولوغی نینک آتی ترک امل ایردی خان آغه کشی ییاردی هیچ زماندا بیللاشماغان قوده اینده بولوب کیلا تورغانمیز اگر ایل بولسانک دولتمکا شریک بول و اگر یاو بولسانک موئا اوزوم کلیب توروب من اول کبی بارب بو سوزنی آبتقاندین سونک قنقرات نینک بارچھسی کلیب خانی کوروب رامتی بیرلان باقدی لاد آندین سونک قولا سوی دین *) کوچوب قورغانلور تیکان سوغه کلیب فراغت اولتوردی تقی ایلدورکین اوروقدین ارقای جون بهادورنی ایچی قلیب کرایت اونک خانغه ییباردی سوزی کیم ایکی کرت یوزتونکنی آلدوروب آتامینک ایشیکنه کلدونک ایکی سندا هم آتام بارب یوزتونکنی آلب میریب سنی آتانک تختدا اولتورتوب کلدی اوزوم بیش آتی پیردا سنکا یسخنی لوقلار قیلیم تیب بارچھسین میر بیر آتدی نیز آیینک بارچھسین خطغه یازساق سوز اوزاق بولا تورور تقی آتدی من سندن ایل و مال تیلاکانیم یوق و گناه قیلغانیم یوق نی سبب اوچون اوزونکی قینای سین و منی قینای سین ارا به نینک ایکی ارینی بوتون بولسه توزوک کوچار سینک دولتینکی یوکلایب یوروکان

(*) اینغان

ارابه نینک

سونك خان كنگاش قىلدى چىكر خان يىز نىنك قىلالى. تىكان حيله ميزنى
يىلدى ايمىدى حيله و مكر بيرلان. ايش بىتكاريب بولماس تانكلا كىچە آئلانالى
تقى تانك آتاسىندىن بورن چىكر خاننى ايوندا باسالى تىدى من بو سوزنى
اشتكاندىن سونك سوتقى بىرىب تقى ايلغاب كىلا مى سىزكا آتايىن تىب
تىدى چىكر خان بو خىبرىن اشتكاندىن (سونك اطرافى دا اولتورغان ۱۸۰۰)
ابلنه خبر قىلدى تقى كوچىنى كوچوردى تقى آتىدى سىزلارنى بالهونه
بولاقدا تاپايىن تىب اوزاتدى تقى صداقلى كىنى آلب قالدى. ايكى مينك
يش يوز كشى بولدى كىچە آتى نىنك تىزكىنىن توتوب يورتدا اولتوردىلار
آقتاب ايكى نىزه بويى چقاندا يار كىلدى اول اون ايكى مينك كشى
ايكى مى ياساب اوروشتىلار خان قاتندا كنگاش آيتقونك كىيدىن منغت
قويلدار جىچى بار ابردى خان آدىن كنگاش سوردى اول آتىدى من
اوز جماعتىم بيرلان يار نىنك كىنى كا جىقب بارىب توغمنى آندا تىكايىن سىز
آلدىدىن بولىنك قويلدار آندا قىلدى سىر طرفدىن چىكر خان اوروش
سالدى كرايت توب توب بولوب اوچ مرتبه چابتى اوروب قاتاردىلار
تورتونجىدا اونك خان نىنك اولوغ اوغلى سنكون چابتى تقى آلدى
آرالاشدى سنكون نىنك يوزينه نىزه بيرلان سانجىدىلار كرايت نىنك كوېى سىن
شول يىردا اولتوردىلار سىر نىچەسى يارالى بولوب قاتىدى چىكر خان
آتىدى هر نىمقدار تورساق بىزكا زىيانى كوېراك آينىك اوچون آينىك
كوماكى كوب كىلور ايمىدى بو چاقلى يوزىنى قاتارغاندا كوچ كىنىدىن
كىتالى تىب يوروى بىردى باو شول يىردا توروب قالدى بوزى

آتلا نیب اونك خان نینك اوستیكا كلدی بارچاسی بیر ایل قرا بیان اورشادی آز کیشی بیرلان اونك خان اوروشا یلمای قاجیب تقی یسوکى بهادرغه کلدی یسوکى بهادرینه آتلا نیب باریب ایرکا قرا بیرلان اوروشوب آنى اولتوروب اونك خانى (خان قلیب قایتدی آندین سونك اونك R.) خان اولوغ خان بولدی دولتی کون کوندین زیاده بولدی کم بولادی بو بخشى لیلارینی اونوتوب چنکر خانغه قیز بیرامیز دیب جاقرتا کیشی بیبارالی تقی کلکاندا باشین کیسالی تیب بوقدای قنجات تیگانی جاقرتا بیباردی اول کشى نینك آتی بوقدای ایردی اونك خان نینك بکاولی ایردی مغول بکاولی قنجات دیر اول وقتدا ایولاری یقین ایردی چنکر خان چاموقه نینك سوزدین و سنکون نینك حیلہ سیندین غافل قاتبغه ایکی کشى آلیب اونك خان نینك ایویکا کتدی بولدا منکلیک ایچکه اوچراب اونك خان نینك حیلہسنی بیر بیر بیان قیلدی چنکر خان بوقدای قنجاتغه آیتی بو کونلار سوغوم آریق تنکرم بویورسه بیر نیچه کون اوتکاندین سونك خبر مندین بولسون تیب قنجاتی بخشى سیلاب اوزاتدی بو واقعاتدین بیش آلتی کون اوتکاندین سونك چنکر خان نینك قاتبغه ایکی بیکت کلدی اولوغی نینك آتی بدای و کچبکی نینك آتی قیشلیق خبریز بار تیدیلار خان سوردی بدای آیتدی کرایت بوکاجرن تیگان نینك ییلقی سی من تونا کون ییلقی دین سوت آلیب باریب ایونینك باشندا توروب ایردم بوکاجرن اینیسی الاغه آیتدی بوقدای قنجات چنکر خان نینك * قاشیندین قایتب کلکاندین

(* خان کناش

سونك

سوزلی بوزوق کئی تودور آینک سوزینه اینایب دوست بیرلان دشمن بولساق بخش ابرماس تیدی اونک خلن نینک بیزکا بخش لیق قیلغانی کوپ تودور تیکانی نینک معنی سی اولکیم کرایت ایلی نینک بیر پادشاهی بار ایردی مرغوز آتلی آینک ابکی اوغلی بار ایردی اولوغی نینک آتی قورچاقور کچی نینک آتی کور مرغوز خان اولکاندین سونک ایلینی ایکی بولوب ایکی اوغلی آلیب اولتوردیلار قورچاقور نینک بیش اوغلی بولدی اولوغی نینک آتی اونک خان ابکچی ایرکه قرا اوچونجی مامیشای بیشی جاکبو بارجالاری توغوشلی اوغلانلارین کندخدا قیلغاندین سونک قورچاقور لولدی آبادین قالغان ایلی و مالنی بخش آلسیب اولتورا ییلمادیلار آز ایل و کوپ تورا بولدی اونک خان و کنجه اینسی جاکبو بیر طرف بولدی ایرکه قرا ایکی اینسی بیرلان بیر طرف بولدیلار تقی اوروشتی لار اونک خان غالب کلدی ایرکه قرا قاچب نایمان ایسجه باردی تقی نایماندین کومک آلیب کلب اونک خاننی قوالاب پورتهه ایکا بولدی اونک خان قاچیب بسوکی بهادرغه پناه کلتوردی بسوکی بهادر آتلانیب باریب ایرکه قرانی قوالاب اونک خاننی آتاسی اورنیدا اولتورتوب قایتب کلدی ایرکه قرا آقاسی کور خان قاتیغه باردی کور خان اینسی اونک خانغه کوپ کئی ییباریب آتدی آتادین بیش اوغل قالب سیز بو چاقمهجه آرانیکردا یسخنی لیق و میللیق بولسه آتی اودال قیلنک تقی ایلی بارچانکز آلیشینک تقی فراغت اولتورونک اونک خان آقاسی نینک سوزین قبول قیلادی آقاسی کور خان اونک خان سوزینی قبول قیلماغانیغه آچیقلائیب

و آوازه‌سی مغول ایچندا شهرت تابدی چنگز خان نینگ کرایت
اونک خان بیرلان اوروشوب غالب کیلکانی نینگ
ذکری جویرات ایلندین جاموقه جین-تیکان بار ایردی جین نینگ
معنی‌سی عرب عاقل دیر و تاجیک باخرد دیر و مغول و اوزبک جین
دیر عقلی تیماک بولور بو وقتدا هم سوزنی بجنی سوزلاکان کسیکا جین
دیرلار عقلی تیماک بولور عقلی بولماسا سوزنی نیچوک بجنی سوزلار
اول باریب اونک خان نینگ اولوغ اوغلی بار ایردی سنکون آلتیق آغه
آبتدی سیز آتا و اوغل چکزی اوزینکرکا دوست بپلاسز اول پنهان کتی
یباریب فیان نینگ خانلاری تیانک خان و بوپروق خان بیرلان
سوزلاشا تورور اوچجز ۱) بیر بولالی تقی اونک خان بیرلان اوغلی سنکونی
لورتا بیردین کوتارالی تیب هیچ کتی چکز خان نینگ سرین مندین
بجنی ییلماس بیر اولکیم-قریتاش من بیر ییردا توغوب اوسوب من
ایکنجی بارچانکز ییلوزسیر منی آنده دیتورغانی ۲) نایمان بیرلان سوزلاشادی
تیکانی نینگ معنی‌سی اولکیم کرایت یورتی بیرلان نایمان یورتی توتاش بولور
آرالاریندا تقی ایل بولماس ایردی بو نسبدین ییری ییری بیرلان قری
دشن ایردی لار گاه یاراشورلار و گاه اوروشورلار ایردی جاموقه نینگ بو
سوزینه آتا و اوغل ایکسی تقی ایناندی اما آتاسی آبتدی یسکی بهادر و
اوغلی چکز خان نینگ بیژکا قیلغان بجنی لیلاری نینگ هیچ حدی و
نهایتی بوق اول اول میانلیق قیلمای توروب ییز نیچوک قیلورمیز جاموقه کوب

۱) ایکیمیز ۲) دیتورغاندی

سوزلی

اون اوج یاشندا ایرکاندا یاو بولدیلار کوب آشیب چلپشتی لار بیریری
بیریری نینک نوینی کوتارا ییلادی لار بارس نیلی نینک یاشندا چنکز خان
قرق یاشینه ییتکاندا کئی قاجیب کلدی تایجوت باشلیق بارچه نبرون
ایلی سیز نینک اوستینکزکا آتلاندی یات ایل لاردین بیاوت مرکت و تاتار
تقی تایجوت غه قوشولوب بیرکا آتلاندی تیب چنکز خان اول وقتدا
کوب زبون ایرماس اپردی هم بخشی و میان نی کوروب اسیق و سوقنی
اوتکازیب آچیق و سوچیکنی تاتیب ایردی اوزیکا تعلق ایلنی ایوی و مالی
بیرلان بیر بیرکا بیغدی اون اوج اوروق ایل بولدی اون اوج کوران
ایتدی بیریری بپرینه تیکرا توکارک قوندوردی مال بخشی سین جیب بیرینه
پناه قلیب محکم باغلاتدی و بیانی کوراندین تاشقاری قویدی اولوقتا
یاو کیلدی آتلانیب کوران کا آرجه پیریپ یاسادی تقی اوروشی چنکز خان
اون مینک و یاو اوتوز مینک کئی ایردی قتی و اوزاق اوروش بولدی
آخر خدای تعالی چنکز خان نینک قولون یوقاری قیلدی اوشول کونی
یش آتی مینک کسینی اولتوردی تایجوت دان تیری توشکان بخشی
کشیلرنی باغلاتیب قویدی تقی بیتمش ییردا قران آستوردی تولتورتا سو
سالوردی سو قاینانغان وقتدا قولون و آیاقین باغلاب هر قرانغه بیر
کسینی باشی قوی سالیب ایکی آیاقین یوقاری توتوب تورذیلار تا مهر
پشکونجه آسندین سونک آتلانیب تایجوت نینک ایلینه باردی چابتی
بخشی لاری نینک اوغلان اوشاقین بنده قیلدی میان لارینی سوروب کلتوروب
اوز ایلکا قوشتی اول ایل قوشولغاندین سونک کوچلی بولدی آتی

القنوت اوروقیندین ایردی عقللی و ایسلی و سرانجاملی ضعیفه ایردی
قونقمار اوروقیندین بیر کشی بار ایردی اول شیخ لبق قیلور ایردی بارچه
مغول نینک پیری ایردی آتی منکلیک لقبی ایچکه و مغول آتاسینی ایچکه
دیر آنی سیلاب بارچه خلق ایچکه دیرلار ایردی ترک خلقی عزیز
کشی لارنی آتا دیر مثل حکیم آتا و سید آتا دیکان دیک چنکز خان نینک
اناسی منکلیک ایچکه کا باردی اول سبلی بارچه قونقمار اوروقی چنکز
خانغه قوشولدی لار ییز تاریخنی مغولدا اوزبکدا اوتکان پنخی پادشاهلار
و کنگاشلی بی لار نینک اصلینی و قیلغان ایشلارینی و آیتخان سوزلارینی
بارچهسینی بیر بیر آیتب اولوغ کتاب قیلمات کونکلیمزدا بار ایردی
آیتاین تیب یورکان وقتدا خسته بولدوم خسته لیقیم اوزاقسه تارتدی
کونکلیمدین آیتدم اولا قالسام کتاب آتولمای قالور من تک ییلور کشی یوق
خصوصا ییز نینک جماعتییزنی یادکار خاندین تا فقیر غمجه یات یورت نینک
کشی سی مونی ییلماس اوز خلقیمزدا هیچ ییلور کشی یوق پس من مونی
گورکا آلیب بارغانیمدین نی فایده آیتدیم تقی تورت نویسنده نی اولتورتدوم
تقی آدم دین تا جوجی خانغه کلکونجه گاه کهنه تاریخلار نینک یوزینه
باقیم گاه باقمای آیتدیم آنینک لوچون بارچهسین یاد ییلور ایردم شیخان
خاندین تا اوزوم کا کلکونجه هیچ کتاب یوزینه باقامم اوزوم نینک یادیمدا
بار ایردی آیتدم اما عقلم کم بولوب ایردی گاه اولتوروب آیتا ایردم گاه
یاتیب آنینک اوچون مختصر قیلدیم لفظی مختصر هم بولسه معنی سی مختصر
ایرماس تورود تاجوت باشلیق نیرون ابلی نینک کوپسی چنکز خان
اون

بیراق بیرکا باریب اولتوردیلار یسوی بهادر نینک ایلی نینک ایچندا تاجیوت اوروقی دین باشی و مالی کوپی یوق ایردی اوروقی بیرلان بو ایل لارکا باش بولوب کوچوب آیریلدی اولوقتا تاجیوت نینک باشی بارغوتای قریلتق ایردی آنینک آتاسی ارال آنینک (آتاسی) قدان تاشی آنینک آتاسی مینقای قآن آنینک آتاسی مورقدو کجه آنینک آتاسی چرقه لنقوم آنینک آتاسی قایدو خان موندا چنکز خان غه قوشولور یسوی بهادر نینک ایلی ایکی بولندی اوچ اولیشی تاجیوت (غە R.) قوشلدی بیر اولیشی چنکز خان قاتیندا قالدی خان نینک اولوغ آتاسی برتان خان دین توقانلار منقت نینک یاریسی و اوزکا ایل لار دین ایکی یوز ایولیک یوز ایولیک الیک ایولیک اون ایولیک یش ایولیک قالدی منقت دین کوپی یوق ایردی اول وقتدا منقت نینک خان قاتیندا قالغانی نینک باشی قبولدار تیکان ایردی قنغن و خجوت و جویرات و قیات باشی بوتون تاجیوت غه قوشولدی مرکت ایلی یسوی بهادر بیرلان یاو ایردی اول تقی تاجیوت غه قوشولدی آتیشه و چاپشه و بیلقی قولاشه اولتوردیلار چنکز خان نینک اون اوچ یاشندین تا قرق یاشینه چه قیلغان ایشلاری نینک ذکر ی چنکز خان نینک اناسی نینک آتی اولون ایردی ایکه لقت قوبوب ایردی لار بیرسی اولون ایکه تقی بیر اولون فوجین ایکه مغول تیلی تورور اولوغ تیکان بولور فوجین ختای تیلی بو تورور معنی سی اولکم مغول خاتون دیر تاجیک بانو دیر اوزبک بای بجه دیر ایونینک و مال نینک ایکسی تیماک بولور

آناسى تنكر خان آينك آناسى مينكى خان آينك آناسى يولدوز خان
آينك آناسى آى خان آينك آناسى اوغوز خان آينك آناسى قرا خان
آينك آناسى مغول خان آينك آناسى النجه خان آينك آناسى كيوك خان
آينك آناسى ديب باقوى خان آينك آناسى ايلجه خان آينك آناسى
توتك خان آينك آناسى ترك آينك آناسى يافت آينك آناسى نوح ييغبر
عليه السلام آينك آناسى لك آينك آناسى متوشخ آينك آناسى ادريس
ييغبر آينك آناسى برد آينك آناسى مهلائيل آينك آناسى قبان آينك
آناسى انوش آينك آناسى شيت ييغبر آينك آناسى آدم صفى الله يسوكى
بهادر اولكاندا اولوغ اوغلى چنكر خان اون اوج ياشندا ايردى
ابنلارى ياش ايردى بودنجر خان نسلى نينك بارچهسى يسوكى بهادر نينك
فرمانيدا ايردى مغول نينك رسى انداغ تورور كيم بيلقى و تبوه و سغر
و قوى پادشاه هر ييلدا ابل نينك بو تورت مالى نينك اوندين بيرىنى
آلور اكر نير پادشاه نينك بيش و يا اون اوغلى بولسه آناسى اولكاندين
سونك ييرىنى خان کوتارورلار اوركاسى خلقغه قشولور هر ييلدا ماليندىن
بیر آت و با بير تبوه آلورلار اولار اولوب اوغلانلار ينه قالغاندين سونك
اوزكا خلقدين نچوك مال آلسالار بولاردين هم شونداق آلورلار يسوكى
بهادرغه مال بيرا تورغان ابلى اوتوز قرق مينك ايوليك بار ايردى
بارچهسى اوزى نينك قريتشاشلارى چنكر خان نى ياش بيلديلار تقى
قورقباديلار مال آدم فرزندى نينك معشوقى ييرماك يمان آلمات بخشى مال
ييرماسليك اوچون چنكر خان دين روى كردان بولوب قاتيندين كوچوب
بيرلق

بايسنفر خان ييشنجي آتاني بوداكور دير آينيك آتاسي قايدو خان
آلنجي آتاني مورتى دير آينيك آتاسي دوتومنن خان ييتى لامجى آتاني
دوتاقون دير تايىتى آتاغچه آت قويار آندين سونك قوباس ترك و
تاجيكدا بارچه آدم فرزندى نينك ايجندا رسدى ييتى آتاني سند
قيلماق ترك خلقى آيتور ييتى آرقادين برى نيمورجى من و يا آيتوركه
مينك ييتى آتام اوشبو يورتدا اوتكان تورور يا آيتوركيم ييتى آرقادين
برى يارلق بوزين كوركآيم يوقدى تاجيك هم شونداق دير ايمدى آتما
تورغان سوزيمزدين قالماغالى دوتومنن خان نينك آتاسي بوقا خان
آتاسي بودنجر خان آتاسيز الانقوا آتلى خاتوندين توغدى الانقوا يولدوز
خان نينك نيرھسى ايردى آتاسي ييكيتليكندا اولدى آتادين توغوب
قالدى اولوغ آتاسي يولدوز نينك قولندا اوستى اول سبدين آتاسي نينك
آتى خلق ايجندا مشهور ايرماس يولدوز خان نينك آتاسي مينكلى
خواجه خان آينيك آتاسي تيبور تاش خان آينيك آتاسي قاليماجو
خان آينيك آتاسي سم سلوجى آينيك آتاسي بوكه بندون خان آينيك
آتاسي قوجم بوردل آينيك آتاسي قيجى مرکن آينيك آتاسي تيباج آينيك
آتاسي بچن قبان آينيك آتاسي قوى مرل آينيك آتاسي برته چنه برته چنه
ميرلان قبان نينك آراسى تورت يوز اليك ييل تورور بو ايکى سى نينك
آراسندا اوتكان كشيلا نينك آتلا رينى ييلالى تيب كوپ سعى قيلدوق ميتر
بولمادى هيچ تاريخدا تاپمادوق ارکنه قون ايجندا بوزوقليقدا بولدى
آينيك اوچون بيتى ماى تورورلار قبان آينيك آتاسي ايل خان آينيك

ایردی منغه کلیب جفت بولا تورغان کئی نینک زکی آقساری کوزلاری
بورجنن تیب آیینک آیتقان سوزی نینک نشانهسی توقوز آرقاده معلوم
بولدی بو سوز تقی معلوم بولسونکیم کئی نینک کوزی نینک بوبهچکی
قرا بولسا آقی آتی بولسه بوبهچک بیرلان آتی نینک آراسنداغی قرا قزبل
بولسا عرب آبی اشهل دیر مغول بورجنن دیر آیینک اوجون بورجنن
قیات تبدیلار اوچونجی باب چنکز خان نینک دنیاغه
کیلکانی نینک ذکرى چنکز خان تاریخ بیس یوز قرق ۱)
توقوزدا تونقیز ییلندا مغول یورتوندا بلون بلدق تیکان ییردا دنیاغه کیلدی
بیر قولی بیوق ایردی اناکه بولغان خاتون قولنی آجتی کوردیکیم بیر
پاره اویوشقان قان مونی کلیب آناسیغه آیتدیلار اولتورغان خلق هیچ
کشی بیلمادی بیر کشی آیتدی بو اوغلان اولوغ پادشاه بولود بیر
یوری نینک بارجهسین آلور کوب ایللارنی و ولایتلارنی قتل عام قیلور
بو قان آیینک نشانهسی تورور تیدی لول کئی نینک تیکانی تک بولدی
آتاسی آینی تموجین قویدی خان کوتارکاندا چنکز لقب قویدیلار
چنکز خان نینک آتالارینی بوقاربدا آیتدی ایدی بارجهسینی بیر ییردا
آیتماق لیقنی مناسب کوروب تقی آیتا تورورمیز چنکز خان آتاسی نینک
آتی بسوکی بهادر مغول آتانی ۲) ایچکه دیر آیینک آتاسی برتان خان
ایکنجی آتانی ابوکن دیر آیینک آتاسی قبل خان اوچونجی آتانی الینجک دیر
آیینک آتاسی تومنه خان تورونجی آتانی بوداتو دیر آیینک آتاسی

۱) بیس یوز تقی توقوزدا ۲) اناسینی

آقان سیل یدام و کوچلی تورور آئینک اوچون اول آتنی قویوب
تورورلار ارکنه قون ایچندا قیان اوغلانلارینه قیات تیدیلار کوب
ییللار اوتکاندین سونک هر جماعت ایل آتین کوتاردیلار مونداق کیم
بیرسی قنقرات من تیدی و بیرسی قورلاس من تیدی و بیرسی دورمان من
تیدی قیات آتی ایل ایچندا هیچ قالمادی یوق بولدی کیتدی تا اوج
تورت مینک ییلغه یقین قبل خان نینک آلتی اوغلی بولدی آلتی سی هم
بهادر و پهلوان و بلدان ایردی لار آئینک اوچون اولارغه قیاتلار تیدیلار
قیات ایلی اولار نینک نسلی تورور قبل خان اولدی اوغلی برتانی
خان کوتاردیلار آئینک تورت اوغلی بار ایردی اولوغی نینک آتی
موندای ابکنجی سی بوکان طایشی اوچونجی سی یسوی بهادر تورونجی سی
داربستای بولاردین بولغان اوغلانلارنی هم قیات تیدیلار برتان خان
اولکاندین سونک اوغلی یسوی بهادر نی خان کوتاردیلار
یسوی نینک بیش اوغلی بار ایردی اولوغی چنکز خان آتاسی قویغان
آتی تموجین ایردی خان کوتارکاندا چنکز آت قوبدیلار ابکنجی حوجی
قار حوجی نینک معنی سی مهان قار نینک معنی سی عرب آبی سبع
دبر تاجیک دد دیر تورت آیاقلی جانورکه ایتدین اوزکا نمرسه ییماکای
مثل بوری و یولبارس و قیلانک اوچونجی قاجون تورونجی تونکه بیشجی
بلکوتی اوتجیکین یسوی نینک بیش اوغلی بلکه نسلی نینک کوپراکی
آقباری کوزلاری اشهل بولدی مضول اشهلنی بورجنن دبر آئینک
اوچون یسوی بهادر نینک نسلینه بورجنن قیات تیدیلار الانقوا آتب

توقوزلانجی اوغلی نینک آتی چنتای بارچا یسوت اوروقی آئینک نسلی
تورولار بارچهسی نینک کنجهسی ایردی کنجهنی مغول اوتچیکی دیر
اوتچیکی نینک معنیسی اوت ایکاسی تیماک بولور آئینک اوجون اوزکا
اوغلانلارنی ابولانتورب اوزاته اوزاته اویدا بکه کنجه قالور تقی آتاسی نینک
اوجاقی نینک ایکاسی بولور کنجه اوغلی مغول رسندا بارچه اوغلانلاردین
ارتوق عزت و حرمت قیلورلار چتای اوتچیکی دین توقان اوغلانلار
بهادر و توغوشلی بولدیلار چنکر خان ماورا^۱ النهر کلکاندا چه*
نویان تیکانکا اونوز مینک کشی یریب سلطان محمد خوارزم شاهینک
کیندین بیباردی اول سلطان محمد خوارزم شاهینک اوغلان اوشاقین و
خزیندهسین آلیب بارچه ایران و اذربایکان و کرجستاننی آلب تیمور
قاپی دین اوتوب تاغستان و چرکس و قیجاقنی قیریب ایتل و یایق
سوپدین اوتوب تورت ییلدا چنکر خان قابتقاندا الا تاغدا کیندین
باردی چه چتای نسلی یسوت لوروقی دین ایردی تومنه خان
اولکاندین سونک اوغلی قبلنی خان قیلدیلار آئینک آلتی اوغلی
بار ایردی اولوغی نینک آتی اوکین بارغاق ایکنجیسی بارتان بهادر
اوجونجیسی قتو قتو منکو تورونجیسی قدان بهادر بیشنجیسی قوبله قآن
آلتی لانجیسی بودان قیات و قیات نینک معنیسی نی یوقاریدا آبتوق موندا
هم آیتالی تاغدان کیلکان سیلنی مغول قیان دیر قیات آئینک جمعی
تورور قیات نینک اصل معنیسی کوچلی و یلدام تیماک بولور تاغ دین

(* چنه

اقان

ایل آئینک زمانیندا دولتی و تیج بولدی لاد توقوز اوغلی بار ایردی بعضی
اوغلیدین بیر اوردوق و بعضی لاریندین ایکی اوج تورت اوردوق بولدی
بو توقوز نینک قبول و قاجولی آتلی ایکی اوغلی ایگز توغوب ایردی اولوغ
اوغلی نینک آتی چاقسو آئینک اوج اوغلی بار ایردی اولوغ اوغلی نینک
آتی تو یاقین ایکنجی اوغلی نینک آتی اوروت اوچنجی اوغلی نینک
آتی منقت بو اوچوسی نینک اوغلانلاری اوج اوردوق ایل بولدی لار
ایکنجی اوغلی نینک آتی یاریم شیر بو قانجو آندین توغلانلار
تقی بیر اوردوق ایل بولدی لار اوچنجی اوغلی نینک آتی قاجول آئینک
اوغلی نینک آتی ایروچی بارلاس بارچه بارلاس ایلی
مونینک نسلی تورودلار اقساق تیمور اوشبو اوردوقدین ایردی بارلاس نینک
معنی سی سہسالار تیماک بولور ترکی سی جریک باشلاب یوروی تورغان
کشی تورور تورونجی اوغلی نینک آتی سمقاجون یدورکین اوردوقی
آئینک نسلی تورور بیسنجی اوغلی نینک آتی بات کلکی بارچه بودات
اوردوقی آئینک نسلی تورود آلتنجی اوغلی نینک آتی قبل خان جنکز
خان و تقی کوپ ایل لار*) بو قبل خان نینک اوغلانلاریندین پیدا
بولغان تورور تکریم بو یورسه آنلار نینک بارچاسینی ییرلی ییریندا آیتقومیز
تورور بیتیلانجی اوغلی نینک آتی لودر بیان کیفوم اوردوقی آئینک نسلی
تورور سکرلانجی اوغلی نینک آتی بولجار دغلان مغول اقساقی دغلان
دیر بیر آیاقی اقساق ایردی بارچه دغلان اوردوقی آئینک نسلی تورور

(* بیلار

حافظ تیکانی بولور آئینک اوغلی ارال آئینک اوغلی بارغوتای و لقبی
قربلتوق آئینک معنیسی کونجی ساراں تیماک بولور اوزبک آس بیکاندا
تماقندا تورغان کشتی قریلدی دیر قوبنلاب کوب ییدی تقی تماقندا توردی
تیکانی بولور قربلتوق تیکانی قریلغوجی تیکانی تورور تاییجوت ایلینه باش
بولوب جنکر خان بیرلان کوب اوروشقان اوشبو بارغوتای قربلتوق ایردی
اوججی اوغلی نینک آتی جاوچین چجوت ایلی ایرتکن ایلی
آئینک نسلی تورور قابدو خان اولکاندین سونک اوغلی جرعه لفقوم اوکای
اناسینی آلدی آندین ایکی اوغلی بولدی اولوغی نینک آتی کندوچنه
ایکجی اوغلی نینک آتی اولکچین چنه ایرکان بوری و اورغاجی بوری
تیماک بولور آئینک اوغلانلاری کوب بولغاندین سونک جنیس تیدیلار اول
چنه نینک جمعی بولور ترکیسی چنه لار تیماک بولور اول جماعتکا بارا
بارا نکوز هم تیدیلار بو نکوز بورونقی آبتلخان* نکوزدین باشقه
تورور بورونقی نکوز نینک آتی ایل ایچندا یوق بولوب کیتب ایردی
اولوغ اوغلی بایسنقرنی خان قیلدیلار عاقل و عادل
بخشی پادشاه ایردی کوب ایللارنی اوزینه باقندروب دوست لارغه
بخشی لیق قیلیب دشمنکا بیان لیق قیلیب بیر نیچه ییل پادشاهلیق
قیلغاندین سونک اوغلی تومنهنی اوز بیریندا اولتورتوب اوزاق سفرغه کیتدی
تومنه خان نینک ذکرى تومنه خان بخشی اولوغ پادشاه
ایردی مغول نینک بارچه نیرون اوروق لارینه کوب ییللار پادشاهلیق قیلدی

(* ایتخان

ایل

قتغن (K.) ايلي آينك نسلى تورورلار ايلكنجى سى نينك آتى بوسقين جالجي
جالجوت ايلي آينك نسلى تورور اوچلانجى سى نينك آتى بودنجى مونات
آتى خان کوتارديلار چنكر خان و مغول نينك كوپ اوروق لارى آينك
نسلى تورور بو اوچ اوغلاندين بولغان ايل لاركا بارچه سينه نيرون ديرلار
آينك معنى سى آرو تهم تيماك بولور نيچوك كيم مغول نينك زعيمغه نوردين
بولدى ديتورور بودنجى نينك ايلكى اوغلى بار ايردى اولوغى نينك آتى بوقا
و كچيكى نينك آتى توقا توقادين نسل قالغانى معلوم ايرماس بودنجى
اولكاندين سونك بوقا خان فى خان کوتارديلار
بوقانينك پير اوغلى بار ايردى دوتومنى آتلى آتاسى
اولكاندين سونك دوتومنى خان فى خان قىلديلار و
دوتومنى نينك توقوز اوغلى بار ايردى سكرىنى جلاير خلقى اولتوردى
آينك حكايىنى يوقارى دا جلاير ايلي نينك ذكريندا آيتدق اولوغ
اوغلى نينك آتى قايدو ايردى اول قيرغيندا امان قالدى دوتومنى (۱) خان
اولكاندين سونك اوغلى قايدو خان فى خان قىلديلار قايدو نينك (۲)
اوچ اوغلى بار ايردى اولوغ اوغلى نينك آتى بايسنقر ايلكنجى
اوغلى نينك آتى چرقة لنقوم تايجوت ايلي آينك نسلى تورور
چرقة لنقوم نينك اولوغ اوغلى نينك آتى مورقدو كوچنه آينك اوغلى
ميفى قان آينك اوغلى قدان تايشى قدان آتى تورور تايشى ختاي
تيلي تورور حافظا كه يىخنى خوش آواز كوينده بولغاي آتى تايشى دير

(۱) دومين (۲) قايد نينك اتى

بولغانی نینک واقعاتین سوردیلار الانقوا آنچه کورکانین آبتدی تقی آبتدی
منکا ایر کیراک بولسه بارماسو ایردیم و تقی اولکیم ضعیفه هم بولسام کوب
خلق منی پادشاه قیلیب تورورلار اوزومنی. مونجه ایلنی و خلغنی و ایکی
اوغلومنی شرمنده قیلیب موندای نا معقول ایشنی هرکز قیلورمن مو بیر
نیچه کیچه او یوم نینک تاشیندا ساقلاب یاتینک خدای تعالی منی شرمنده
قیلماس بولسه سیزلارکا هم کورساتور و تقی اولکیم منینک بو قارینداقی
اوغلان توغسه البته رسمی کیشیکا اوخشاماس آندین هم ییلورسیر خدای
تعالی نینک بیر حکمتی بار تورور منینک بو حامله بولماق لیقیدا تیدی بو
سوزنی ایشیتکندین سونک بارچهلاری ایناندی لار آنینک اوچون الانقوا نینک
قیلیقین ییلور ایردی لار انداغ هم بولسه کوب خلق کوندا کیچه ایونینک
اطرافین ساقلاب یاتدی لار تقی نوبت بیرله اویغاق اولتوردیلار بیر نیچه
کوندین سونک سحر وقتیدا تونک لیکدین ایونینک ایچنه توشکاندا آفتابداقی
برق اورا تورغان نیرسه آسماندین پیدا بولدی اول کورکانی قاتیندا
یاتقانلارنی تورغوزوب کلب الانقوا نینک ایونینک تونک لیکندین کوردی
بیر زماندین سونک قایتب چیقیب کتدی یاتقان خلق نینک کیلکانین
آزراقی کوردی کیتکانین بارچهسی کوردی اما کشی نینک صورتینی کورا
ییلما دیلار موندین سونک الانقوا نینک سوزی نینک جینلیقی بارچهغه معلوم
بولدی الانقوا نینک اوغلانلاری نینک ذکر الانقوا
اوچ (*) ایر اوغل تاپدی اولوغی نینک آتی بوقون قنغن (بارچه

(*) لوجام

قنغن

ییتمای ایردی وفات تابدی ایکی باش اوغلی قالدی بیرسی آلتی و بیرسی
 ییتی باشندا اولوغی نینک آتی بلکدای و کچیکی نینک آتی بکجدای و
 بعضی نسخه‌دا بلکنوت برکنوت* تیب تورورلار **الانقوا نینک**
عجایب و غرایب حکایتی الانقوا نینک کنخداسی دبون بیان
 اولکاندین سونک اولوغ آتاسی بولدوز خان نینک آقا و اینی لاری نینک
 اوغلانلاری بار ایردی ایللی و نوکرلی پادشاهلار آلا نینک بارچاسی
 باشقه باشقه الانقوانی تیلادی لار بارمادی تیدی من جانیم تیریدا ایرکا
 بارمان اوغلانلارم ییکیت بولفونجه اوزوم ایلکا باش بولوب تورارمن
 آندین سونک اوغلانلارغه تاپشورورمن تیدی تقی قبول قیلمادی موندین
 میر نیجه ییل اوتدی میر کیجه باتیب ایردی سحر وقتندا اویغاندی
 تونک لیکدین میر یاروق نمیرسه کلب کیردی کوندای کوردیکم باروق نینک
 ایچندا میر کشی شکلی آق ساری کوزلاری شهلا کلب ایونینک ایچیکا
 توشدی الانقوا قاتیندا باتقان ضعیفه لارنی تورغوزماق اوچون قچقراين
 تیدی آوازی چیقلمادی تلی توتولدی تورابن تیدی قول آباتی نینک
 جانی کیتدی اما عقلی بیریندا اول کشی آهسته آهسته قاتیزه کلدی تقی
 جفت بولدی ینه تونک لیکدین چقب کیتدی بو سوزنی آیتسام هیچ کشی
 اینانماس تیب آیتمادی پیش آلتی کون اوتکاندین سونک ینه کلدی هر
 نیچه کوندا میر کیلماکین قویمادی اول کیلکان کیجه سی الانقوا حامله بولدی
 تورت یشیش آلیق بولغاندین سونک قرینتاش لاری ییغیلیب کلب حامله

(* بوکنوت)

آتی قورلاس اوروقندین برته چنه ایردی اول اولکاندین سونک آینک
قوی مرل آتلی اوغلی بار ایردی آتی بادشاه قیلدیلا اول وفات
تابقاندین سونک بچین قیان آتلی اوغلی بار ایردی آتی بادشاه
قیلدیلا اول وفات تابقاندین سونک آینک تیماج آتلی اوغلی بار ایردی
آتی بادشاه قیلدیلا اول اولکاندین سونک آینک قچی مرکن آتلی
اوغلی بار ایردی آتی خان کوتاردیلار اول اولکاندین سونک آینک
قوجم بورل آتلی اوغلی بار ایردی آتی خان کوتاردیلار اول
اولکاندین سونک آینک بوکه بندون آتلی اوغلی بار ایردی
آتی خان کوتاردیلار اول اولکاندین سونک آینک سم سلوچی
آتلی اوغلی بار ایردی آتی خان کوتاردیلار اول اولکاندین سونک آینک
قالیماجو آتلی اوغلی بار ایردی آتی خان کوتاردیلار اول اولکاندین
سونک آینک تیمور تاش آتلی اوغلی بار ایردی آتی خان کوتاردیلار
اول اولکاندین سونک آینک مینکلی خواجه آتلی اوغلی خان
کوتاردیلار اول اولکاندین سونک آینک یولدوز آتلی اوغلی خان
کوتاردیلار یولدوز خان نینک ایکی اوغلی بار ایردی ایکسی هم اوزی
تیرک ایرکاندا اولدی میر اوغلندین میر اوغل قالدی دبون بیان*) آتلی
و میری سندین میر قیز قالدی الانقوا آتلی الانقوا نی اولوغ توی قلیب دبون
بیانغه آلیب بیردی آندین سونک یولدوز خان اولدی نیرهمسی دبون
بیان آتا تختدا اولتورب مغول ایله بادشاه بولدی هنوز اوتوز یاشینه

(* دبو بیان

بینمای

کیم سانادیلار بیش یوز کشی چیقدی بارجاسینی ایری و خاتونی و اوغلانلاری بیرلان سورب قایدو خان آلدیغه آلیب کلدیلار تقی آیتدیلار نی قیلورینکنی سین بیلورسین قایدو خان قرینتاشلاری و ایلینه کنکاشتی ایرسا آنلار آیتدیلار سنینک قانینک بیرلان بولار نینک قانی برابر ایرماس بنده قیل اوغل اوغل و قیز قیز بنده بولسونلار بارچه بو سوزنی اوخشاتیب بنده قیلدیلار اول جماعت اوستیلار و کوپ بولدیلار جلایرمیز تیمادیلار مغول قیان اوغلانلاریمیز تیب آیتورلار ایردی رسم تورور آزاد قلار خواجه سی نینک اوروقین آتماق چنکز خان اولوغ پادشاه بولغاندین سونک جلایر نینک بارچه سی اوزینی بنده جلایرغه اوخشاتیب مغول قیان اوغلانلاریندین میز تیدیلار اول جلایرلار تا اون اون بیر آرقا چنکز خان نینک تورتونجی اوغلی کیم نیره سی نینک نیره سی بولغای اول وقتغچه بنده ایردی لار بولیشه بولیشه هر پادشاه زاده نینک ایشیکندا اون ایولیک ییکرما ایولیک بولور ایردی جلایر نینک اصل سونکاکلاری مغول نینک درلکن اوروقندین بولور درلکن ایلی نکوز اولادی. تورور مغول پادشاهلاری نینک ذکر ی قیان بیرلان نکوز نینک اولادی ارکنه قون ایچندا کوپ بولغان دین سونک هر جماعت بیر اوروق آتین کوتاردیلار قیان نسلندین قورلاس آتلی بیر کشی بار ایردی آتینک نسلی بارچه اوروقلاردین کوپ بولدی آنغه قورلاس ایلی تیدیلار اول قورلاس نسلندین بیر کشین ی پادشاه کوتاردیلار آتی معلوم ایرماس همیشه شول قورلاس دین تورا قیلدیبلار خلق ارکنه قوندین چیغاندا پادشاهلاری نینک

قایتب کیتدی چاپولغان ابل نینک آج و آروقی ییماککا نیرسهلاری
یوق لیقیندین صحرا پیازیننک توبین قازیب ییر ایردیلار چنکز خان
ییتی لانیجی آتاسی دوتومن ۱) خان اولوب ایردی خان نینک سکز اوغلی
قالدی بارچه اوغلانلار نینک اناسی نینک آتی متولون اولوغ اوغلی قایدو
خانغه قیز آلدی اول قالینک لیق ادینای کیتب ایردی ابوی نینک یقینیدا
ییر یخشی توز ییر بار ایردی دوتومن خان نینک اوغلانلاری اندا آت
چاپوب اوینارلار ایردی اول ییر نینک پیازی کوپ ایردی آنینک اوچون
چاپولغان ۲) آجلار اول ییرنی انداق قازدی لار کیم آت بوروی آلماسدای
بولدی آنی کوروب اوغلانلار کیلیب اناسیغه آیتدیلار اناسی آچیقلائیب
آتلانوب باردی ایرسا کوردیکیم ییر نیچهلاری ینه قازیب اولتوروب تورورلار
قللارینه بویرردی اورونک تیب اوردیلار جلایلار ییغلیب شول ییردا
اولوغ اورش بولدی ییر نیچه کشی جلایلردین اولدی متولون باشلیق ییر
نیچه کشی موندین اولدی شول زمانی چاپولغان جلایلار ییغلیدلار
تقی متولون نینک ابوین چاپدیلار دوتومنین خان نینک ییتی اوغلی باشلیق
قوللارینه توشکان کشی نینک بارین قردیلار آجدین اولوب بوروکان
آجلار بو بهانه بیرلان بیر تویدیلار مونی ایشکاندین سونک قاین
آتاسی نینک ایوندین قایدو خان کلدی قرینتاش لاری و اوروق لاری و
نوکرلاری بارجالاری ییغلب جلایلر خلقینه کشی بیاردی لار شونداق ایش
بولوب تورور نی آیتاسز تیب جلایلر نینک یخشی لاری قیلغان کشیلارنی

(۱) دومن ۲) جاسونبورغان

کیم

تياك بولور كورلاوت اوروقى و بورقوت اوروقى بو ايكىسى هم مغول تورور مغول ايجندا قريبتاشلىقى ققراغه يقين بولور قديم يورتلارى هم ققراوت بيرلان بير بولور ايردى اوكلان ايلي نينك ذكرى لوكلان ايلي نينك اصلى هم مغول بولور اما مغول نينك قايسى (۱) اوروقينه يقين ابركاني معلوم ايرماس جويرات جاجرات هم ديرلار بو ايل نينك سونكاكى مغول بولور و تقى مغول ايجندا الانقوا نسلدين تورور بياوت ايلي نينك ذكرى بو ايل كوپ اوروق بولور اما بخنىسى و كوبراكى ايكى اوروق بولور بيريسينه جدانين بياوت و بيريسنه مكرين بياوت ديرلار جدانين و مكرين تيكان آقا تورغان ايكى اولوخ سو بولور اول سولار نينك يقاسندا اولتورولار ايردى آينك اوچون بو آت قالدى يورتلارى اويرات يورتينه يقين بولور بياوت ايلي مغول نينك درلكن اوروقندين (۲) آبريلور جلاير ايلي نينك ذكرى قديم ايل تورور بى نهايت كوپ بولور ايردى انداق آيتورلار كيم بير كرت ختاي پادشاهى بيرلان باو بولغاندا هر بيردا اولتورغان جلايرلار نينك بخنى و بيان بارجهلارى بير بيردا ييغليدار ايولارى ييتمش كورن بولديلار اوروقلارى كوپ ايردى هر نيچه اوروقلارى بير كشىنى آقا قليب بير يورتدا اولتورور ايرديلار كوپ راكى مغول يورتيدا اوتان ديكان بيردا اولتورولار ايردى بير كرت ختاي دين لشكر كليب جلاير خلقى نينك بير بيردا اولتورغان كوپ جماعتينى قريب اولجه واسير قليب

(۱) قايلى (۲) اوروققين

بخنى راق ايردى آتاسى اولار بولغانيدا كچيك اوغلىنى تورا قىلنك تيب
وصيت قىلدى خلق هم كچيك اوغلىنى تورالدىك كالايق بىلىب خان كوتاردىلار
آينىك آتى قىچى مرکن ايردى تورت اولوغى خلق غه كوپ آيتدىلار مېز
تورتىز نىنك هر قايسىزنى تورا قىلسانكتر راضىمىز اما كچيك كا راضى
ايرماس مېز تيب خلق اول تورتنى نىنك سوزلاردين قبول قىلمادى لار آينىك
اوچون ايلكا اوبكالب يورتدان كىت يات ايل نىنك ايجنه بارىب اوتوردىلار
مغول تورتنى دوربان دير يات ايل بو بيكىت لاركا دوربان لار تيب آت
قويدىلار اول تورتنى اولدى اوغلانلارى قايتب قريستان لارى ايجىكا
كلى لار بارىن و سوقوت ايلي نىنك ذكرى مېز دوربان نىنك
اوچ اوغلى بار ايردى اولوغى نىنك آتى بارىن بارجه بارىن ايلي
آينىك* نىلى تورولار كچيك اينسى كنجداى بولدى ضيفهسى اوغلان
تاپادى آينىك اوچون دادا كينه باقتى دادا ك حامله بولدى خاتون
دادا ك نىنك قريشه هر كوندا اورار ايردى توشسون تيب توشمادى مېز
كچه يارىم اخشام دا ايركك اوغلان توغوردى آتاسى نىنك پوستىنى نىنك
ايتا كنىدىن كىسب آلدى تقي اوغلاننى جرماب ايونىنك كىتدا يلغون ايجندا
ايلتوب قويدى ايرتا آتاسى طهارت سندورغالى باردى ايرسه اوغلان
آوازى كلى بارىب كوردى اوزى نىنك پوستىنى نى تانىدى آدىن سونك
اوز اوغلى ايركائين يىلدى تقي كوتارىب اناسى قتيغه آيب كلى اناسى
سقلادى اوغلانسه سوقوت آت قويدىلار مغول يلغوننى سوقاى دير يلغونلى

(* ايلي نىنك

تېماك

يکي نينک ييلقى سين باقارلار ايردى بير کون (باداي R) ييلقىدين سوت کلتورب ايونينک ايشيکينه کيلدى ايرسه ايچکاريدا بيکلار سوزلاري تورور ني آيتار ايرکانلار تيب قولاق ساليب توردي خاتونيفه آيتدي ساوتتي و قوباقتي چقاريب قوي اونک خان آتلانيب پاريب چنکرنى ابوندا باسا تورور ايکي خان نينک اوي لاري يقين ايردى اونک خان آتا چنکر خان اوغل بولوب فراغت اولتوروب ايرديلار باداي ايچکاري کريب سوتتي بيردى ييلقىفه کليب اينسيکا آيتدي بولار مغول ايردى چنکر خان هم مغول اوز پادشاهي نينک اولارينه تاب کيلتورا ييلماي کرايت خلقي باشقه يات ايل چنکر خانغه کليب آيتديلار مونينک حکايتي اوزون داستان تورور بولار سبيلي چنکر خان اولومدين قورتولدي بو ايکي سيني ترخان قيلدي ترخان نينک مجنسي بو تورور کيم اول کشيدن هيچ نيرسه آلمغاي لار هر قلجان خان ايشيکينه کلسه هيچ کتي منع قيلماغاي اوزي کيرکاي و اوزي چيغماي اگر کناه ايش قيلسه توقوزغه چه سورماغاي لار آبدن سونک سورغاي لار تا توقوز ارقا بولغونجه شونداق بولغاي اويشان ايلي نينک ذکري بولار نينک تقي سونکي مغول تورور سلدوس ايلي نينک ذکري بو ابل نينک هم سونکي مغول تورور ايلدورکين ايلي نينک ذکري ابلدورکين سلدوس ابلدين آيرلخان تورور کنکيت ايلي نينک ذکري بولار هم مغول نينک بير اوردق تورورلار دوريان ايلي نينک ذکري مغول نينک بچين قبان آتلي پادشاهي نينک ميش اوغلي بار ايردى کچيکي بارچاسيندين

اولوم دین قوتقاردی منکلیک ایچکه چنکز خان نینک خدمتتدین هیچ
 ایرلاس ایردی چنکز خان نینک اناسینی آغاندا خان اون اوج باشندا
 ایردی اولوقتدین تا اوزی اولکونجه اوروشلار و بیان کونلاردا و یمنی
 کونلاردا هیچ خاندین آیرلمای خان نینک اونک طرفندا بارچادین یوقاری
 اولتورور ایردی بورونقی خاتونیدین اوج اوغلی بار ایردی اولوغی نینک
 آتی کوجیه خلق آتی تنکری نینک بی دیرلار ایردی چنکز خان نینک
 تحتدا اولتورغان داستانیندا کوجیه نینک نیچوک کشی ایرکاین آیتقومیر
 تورور ارلات ایلی نینک ذکر ایکی لانیجی اوغلی ارلات آنینک
 معنی سی انانینک سیور اوغلی تیماک بولور ارلات بیر* کشی نینک آتی
 تورور آتی اناسی کوپ سیور ایردی آنینک اوچون ارلات تیدیلار بارچه
 ارلات ایلی آنینک نسلی تورور کلکیت ایلی نینک ذکر ایچلانجی
 اوغلی کلکیت کشی نینک که تیلندا کم لیک بولسا آتی ترک خلقی پلتک دیر
 مغول کلکی دیر بو کشی نینک تیلی نینک کم لیک بار ایردی آنینک اوچون
 کلکیت تیدیلار بارچه کلکیت ایلی اول کشی نینک نسلی تورورلار یوقاربدا
 هم آیتدوق مغول تیلندا تا یای نسبت معنی سینه کلور بو سوزنینک
 معنی سین یمنی و بیان ییلورتک آیتالی آتلی و تونلی یای نسبت تیکانلاری
 مونا بو تورور بادای و قیشلیق ایلی نینک ذکر کلکیت
 اوروقتدین بیر کشی نینک ایکی اوغلی بار ایردی اولوغی نینک آتی بادای
 و کیچکی نینک آتی قیشلیق بو ایکی سی کرایت اونک خان نینک بیر

(* بر بر

ییکی نینک

آتی ۱) معلوم ایرماس اما بیکیٔ بولغاندین سونک خلق قونقمار آت قوبدی‌لار قونق نینک معنی‌سی اولوغ تیماک بولور بو وقتدا هم اولوغ قرغە‌تی قونق قرغە دیرلار قمار نینک معنی‌سی برون تیماک بولور اول کشی نینک بورنی بسیار اولوغ ایردی آنینک اوجون قونقمار لقب قالدی بارجه قونقمار اوروقی بو کشی نینک نسلی تورورلار بو وقتدا قمار اوغلیمز تیب آیتا تورور منکلیک ایچکه قونقمار اوروقندین ایردی منکلیک آناسی قویغان آتی مغول آتانی ایچکه دیر ترک خلقی عزیز کشیلارنی آتا دیر مثل حکیم آتا و سید آتا منکلیک مغول نینک عزیز کشی‌سی ایردی آنینک اوجون ایچکه دیر ایردی‌لار چنکز خان نینک آناسی ۲) اولکاندین سونک اناسی منکلیک ایچکه‌کا باردی کرایت پادشاهی اونک خان منکلیک ایچکه‌کا کشی بسیار دی من تاشقاریدین سین ایچکاریدین بولوب چنکزنی یوق قیلالی قالغان ایلی و مالی نینک یاری سیننک و یاری سیننک تیب اونک خان چنکز خان نینک آناسی بیرلان و اوزی بیرلان دوست ایردی چنکز خان آنینک دشمن‌لیقین هیچ بیلناس ایردی چنکز خانفه کشی بیاردی اولوغ اوغلی جوجیغه قیزینی بیراین اوزی بیزنینک اویکا کلسون ایکیز نینک هم مرادینیز و مقصودینیز تورور توی قیلالی و تقی توننی بهانه قیلیب بیر نیچه کون عیش عشرتغه مشغول بولالینک چنکز خان بوسوزکا اینانیب اونک خان نینک اوینه کتدی یولدا منکلیک ایچکه اوچرادی تقی اونک خاندین ایشکان سوزلاری نینک بارچسین آبتدی تقی خانی

۱) اقلی ۲) اوناسی

اینکایب باشینی آت نینک بوینیغه پناه قیلدی بیر زمان تورغاندین سونک
 باشینی کوتاردی جورلیق اینیسنی ایادی تقی کونکلندین آیتدی مونی
 انداغ آتابن قورقسون اما ضرر تاپاسین قولاقندا اولوغ حلقسی بار
 ایردی آنی قصد قیلیب آندی حلقه نینک ایچنمدین اوتوب کیتدی جورلیق
 مرکن نینک بیر اوغلی بار ایردی قنقرات آتلی بارچا قنقرات ایلی آیینک
نسلی توردر انکراس ایلی و القنوت ایلی نینک ذکر
 قباى شیره نینک ایکی اوغلی بار ایردی اولوغی نینک آتی انکراس
 و کچی نینک آتی القنوت ایکی اوروق اوشو ایکی سی نینک نسلی توردرلار
 چکز خان نینک اناسی نینک آتی اولون ایردی آتی اولون ایکه دیرلار
 ایردی و گاه اولون فوجین دیرلار ایردی القنوت اوروقندین ایردی
قرانوت ایلی نینک ذکر توسبودای نینک ایکی اوغلی بار
 ایردی اولوغی نینک قرانوت بارچه قرانوت ایلی آیینک نسلی توردر
قورلاس ایلی و ایلیچکن ایلی بو ایکی سی نینک
 ذکر ایکیجی اوغلی قونقلوت آیینک بیر اوغلی بار ایردی میر آتلی
 آیینک ایکی اوغلی بار ایردی اولوغی نینک آتی قورلاس بارچه
 قورلاس اوروقی آیینک نسلی توردرلار کچیکی آتی ایلیچکن بارچه
 ایلیچکن اوروقی آیینک نسلی توردر اورماوت ایلی نینک ذکر
 بو وقتدا آتی اویماوت دبتوردرلار بارچه اورماوت اوروقی اول
 کیشی نینک نسلی توردرلار قونقمار ایلی نینک ذکر اورماوت
 اوروقندین بیر کشی بار ایردی آیینک اوج اوغلی بار ایردی اولوغی نینک
 اتی

تیدیلار آئینک اوجون مغول تاغ دان آقان سیلنی قیان دیر قیات
 آئینک جمعی تورور قبول خان نینک اوغلانلاری نینک اولوغی برتان خان
 ایردی K. *) آئینک اوغلی چنکز خان نینک آتاسی بسوکی بهادر
 ایردی یسوکی بهادر نینک کوزی شهلا ایردی مغول شهلانی بورجنن دیر
 اول سیدین یسوکی بهادر نینک نسلی بورجنن قیات مز تیدیلار قیات آتی
 قبول خان نینک اوغلانلارندین سونک تقی تازه بولدی بارچا ترکلار نینک
 اوروقین ییر قویسای بیلماک و آیتماق بیر کشی نینک قولندین کلماس
 اوزیمز نینک احوالیزغه لایق آنچه بیلکانهیمیزی اوزکا ترکلار نینک اوروقین
 آیتدوق ایدی مغول نسلندین بولغان اوروق لارنی آیتالنک مرکیت
ایلی نینک ذکری مرکیت نی مرکیت هم دیرلار ایکی سی ییر بولور
 چنکز خان زماندا ایلکا باش بولوب یوروکان کشیلاری نینک آتی توقتا
 یکی ایردی بو ایل همیشه چنکز خان بیرلان یاو ایردی لار بیر کرت چنکز
 خان نینک ایوبین چابدیلار خاتونین اولجه قلیب آلدیلار تقی بیر کرت
 چنکز خان صحرادا یکه یوروکاندا توتوب بند قلیب خون بهاسین آلیب
 قاتا بوردیلار **قنقرات ایلی نینک ذکر**ی قیان نسلیدین بیر کشی
 بار ایردی آئینک اوج اوغلی بار ایردی اولوغی نینک آتی جورلیق مرکن
 ابکنجی سی نینک آتی قباى شیره اوجونجی سی نینک آتی توسبودای جورلیق
 اندای آتار ایردی اوقنی کیم بیر کون اینسی قباى شیره بیرلان اوروشتی
 ابکی سی هم آت اوستوندا ایردی باین آلیب اوقین کزلادی قباى شیره

(*) اولوغی ایردی برنان خان

تیماک بولور پادشاهلار اوزلارینی سفلاتماق اوچون میر نیچه کشینی تعیین قیلور ایردی آنلار کلیب ایشکدا یاتقاندا نوبت بیرلان اولتورور و نوبت بیرلان اوقلارلاز ایردی اولتورغانلاری طبل و یا ایکی یغاچنی قاقرلار ایردی و دشمن کلکاندا بیلکای ساقچی لار نینک اویغات ایرکانین اوقلامای اولتورغانی اوقلانغیغه آیتور ایردی مینک نوبتم بولدی ایمدی سین تور قاق تیب اول سبیدین پادشاهنی سفلاغان کیشیلارکا تورقاقلار دبرلار ایردی مغول ایملاری نینک ذکر ی ایل خان نینک اوغلی (قیان و اینیسی نینک اوغلی K.) نکوز بو ایکی سی ارکنه قون تاغی نینک ایچنه کیرکاندین سونک اوغلانلاری کوب بولدی قیان اوغلانلارینه قیات تبدیلار نکوز اوغلانلارینه درلکن تبدیلار بارا بارا هر جماعت میر ایل نینک آتین کوتاردیلار قیات آتیدا یوقالدى درلکن آتیدا یوقالدى قیان نسلیدین تورلاس اورقیندین الانقوا آتلی صحیفه ابرسز اوج آدم دین دکل اوغلان K.)* توغوردی تکریم بویورسه بو سوزلارنی آیتورمیز بو ییردا آیتماق لیقنی هم مناسب کوردک اول اوج اوغول نینک نسلی عجایب کوب بولدی آنلارغه نیرون تبدیلار معنی سی صلب پاك تیماک بولور ترکیسی آروتم تیماک بولور آیینک اوچون بو آتنی قویدیلار کیم مغول نینک زعی اول اوج اوغلی نوردین بولدی دیتورورلار چنکر خان نینک اوچلانجی آتاسی قبول خان آلتی اوغلی بار ایردی بارچاسی تفوشلی و بهادور و یلدام خلق بو ییکیت لارغه قیاتلار

(* لوج ام ابرکک اوغلان

تبدیلار

بولور اول قلعه نينك اطرافندا ترك خلقى كوب ايردى خصوصا قنقلی ایللی ولایتی تالار و چابار ایکنین ییدورولار ايردى اول سبیدین ایلک خان ختای دین کیلکان بیك کا کشی بیساردی کلسون ولایت آنغه تعلق تیب اول کلدی تقی ولایت کا ایکا بولدی ایلک نی اوزینه نوکر قیلدی حکم ایتدیکم بو کوندین سونک هیچ کشی مونی ایلک خان تیماسون ایلک ترکمان تیسونلار تیب آندین سونک اوزینه کور خان تیب لقب قویدی کور نینک معنی سی ختای تیلدا اولوغ پادشاه تیماک بولور آندین سونک باریب اندجاننی آلدی آندین سونک ترکستان و تاشکندنی آلدی آتلائیب سمرقندنی چاپدی قبادی صلح ایتدیلار بیر ییلدا فلانجه نرسه بیراین تیب آندین سونک قایتب او یونه توشتی بیر اولوغ بیکی بار ايردی آریز آتلی آبی باش قیلیب اورکنج کا بیساردی اورکنجی چاپتی اولجا و اسیر قیلدی قلعه سینی قباب اولتوردی اورکنج نینک پادشاهی خوارزم شاهی لار جماعتدین آتسیر تیکان ايردی هر ییلدا بیکرما مینک اشرفی بیرماک بولدی آریز آنغه راضی بولوب قایتدی تا اولکونجه هر ییلدا بیردی آتسیر اولکاندین سونک اوغلی تیکش پادشاه بولدی اول هم اولکونجه بیردی اول اولکاندین سونک اوغلی سلطان محمد پادشاه بولدی اول بیرمادی تقی باو بولدی سلطان سنجرماضی روم دین بری ولایت نینک لشکرین آلیب ترکستان باریب قرا ختای کور خان بیرلان اوروشتی باستوردی تمام لشکر قریلیب اوزی قاچیب مرو کلدی تورقاق اوروقی نینک ذکرى سونکاکی معلوم ابرماس قایسی ترکدین ابرکانی معنی سی سلقی

بورور بولغاندا الا قوش تکین کا کشی پیاردی منغه باقین سین تیب
چنکز خانغه باقیندو آندین سونک خان ختای اوستینه آتلاندی الا
قوش تکین خانغه قارشی کلیب اونکونینک دروازه لارین آجتی چنکز خان
بیرلان قوشلوب ختای اوستینه باردی ختای ایلی نینک ذکر
ختای یورتی ایکی بولور بیرسینه قرا ختای دیرلار قرا ختای دین کوپ
جماعت یر سبب بولوب پادشاهلاری بیرلان یاو بولدیلار تقی کوچوب
قاجتی لاردا قرغز ولایتینه کلدیلار آندا اولتورغان ایللار مسافر ییلیب
ماللارینه دست درازلیق قیلا باشلادیلار آندا هم اولتورا بیلمای ایمل
تیکان یبرکا کوچوب کلیب شهر سالدیلار و اولتوردیلار و ایکن ایکدیلار
آبادان بولدی هر بیردا مالیندین آیرلغان آج و آروق و یوتاغان بارچسی
بو شهرکا ییغدیلار قرق مینک ایولیک ایل بولدیلار شول وقتدا چورجت
تیکان یر اولوغ یورت بولور آیینک پادشاهی قرا ختای پادشاهی بیرلان
اوروشتی تقی غالب کلدی بورتینی آلدی و پادشاهی اولتوردی آیینک
یر اولوغ یکی بار ایردی تویسی طایفر آتلی اول کوپ نوکری و ایلی
بیرلان قاجب قرغز ولایتیه کلدی تاریخ بیش یوز اون اوچدا آندین ایل
شهرندا اولتورغان ختای لارغه کلدی عقلی و دانشمند کشی ایردی بیر
ایکی ییل آندا اولتورغان دین سونک آتی و آوارسی تورت باقغه توشتی
اول افراسیاب نسلندین ایردی بلاساغون تیکان شهردا بیر خان بار
ایردی آتی ابلک فقیر راق کشی ایردی اول شهرنی موصول غو بالیق دیر
غونینک معنی سی یخشی و بالیق نینک معنی سی شهر یخشی شهر تپناک
بولور

اولوغ بادشاهی بار ایردی مرغوز آتلی (آینک K.) بیر اوغلی بار
 ایردی آتی قورچا قور لقبی بویروق آینک اوغلانلاری کوپ ایردی بیر
 اوغلی نینک آتی طغرل ایردی ختای پادشاهلاری اونک تیب لقب
 قویدیلار اونک نینک معنی سی ولایت پادشاهی تیمک بولور چنکز خان
 بیرلان اوروشقان کرابت اونک خان بو ایردی اونکوت ایللی نینک
 ذکرلی ختای خلقی اوز یورتی نینک تاشندا بیر بلند دیوار تارتیب
 ابکی اوچینی تنکیرکا تیکریب ایردیلار آتی کشی یقی تاک و بوزغی تاک
 ایرماس ایردی کاروان کیریپ چیغماق اوچون بیر ایکی دروازه ییری
 قویوب آنغه تیموردین دروازه قوردیلار انداغ دیوارنی عرب سد دیر
 ترکی تیلی بیرلان تور قورقه دیرلار ختای خلقی اونکو دیرلار اسکندر
 باجوج ماجوج نینک آلدینه سد سالدی آنوشیروان شماخی دا سد
 قیلدی بو وقتدا آتی تیمور قابی دیتورولار شول سد نینک ایشکی
 تورور ختای پادشاهلاری ترک خلقندین بیر نیچه جماعتکا سیزلارکا هر
 ییلدا آنجاقلی نیرسه بیراین سد نینک دروازه لارین سفلا ساینکز تیب
 بیورور نیرسه سین قرار قیلدی اول ترک لار آتی قبول قیلیب سفلا دیلار
 اوغل اوغل و قیز قیز بو ایشنی قیلدیلار اول جماعتکا اونکوت تیدیلار
 مظل تیلندا اونکوت نینک تیبی یای نسبت تک بولور نیچوک کیم اورکنجی
 وطیفی و ایشکی تیکان تک سدنی اونکو و سفلاغان کشلارنی اونکوت
 تیدیلار سدجی تیکان بولور چنکز خان زمانیدا تور تورت مینک ابولیک ایردیلار
 بیکلاری نینک آتی الا قوش تکین ایردی چنکز خان ختای اوستینه

تیکان ایردی اول کلب چکر خاننی کوروب (باقیدی R). بولغاچین
 گرموجین بو ایکی اوروق قرینتاش بولورلار بولار نینک یورتلاری
 قرغز یورتینه یقین بولور مولار چنکز خانغه ایل بولدی لار تولنکوت
 اوراسوت کوستهای بو اوج اوروق ایل ییری میرینه قرینتاش
 بولورلار بولار نینک ایچندا طیب کوب بولور باراچی لیقنی یخشی بیلورلار
 و دارولارنی تانورلار یورتلاری قائلک یغاچدا اورمان ایچندا بولور
 بارجالاری آوخی بولورلار کیش و سوسار و آس و تین و قندوز سودا
 بالیق و قیردا کبک جانلی نمیرسه نینک بارچاسینی اولارلار نایمان
 ایلی نینک ذکر ی بو قدیم ایل تورور باشلاری و ماللاری کوب
 بولور ایردی بورنقی لارین بیلمایز آنچه بیز نینک ایشکانیز بیر پادشاهلاری
 بار ایردی قارقیش آتلی اول اولکاندین سونک اینسی بار ایردی
 ایناٹ آتلی آبی پادشاه قیلدی لار چنکز خان زمانیدا پادشاهلاری نینک
 آبی تیانک خان دیرلار ایردی اوغلی بار ایردی کوجلوك آتلی یورتلاری
 مغول یورتیندا بولور قرا قوم تیکان یردا و ایکنلاری بولماس کرایت
 ایلی نینک ذکر ی کرایت نینک معنی سی قرا بران تیساک بولور یر
 کشی نینک یتتی اوغلی بار ایردی بیتی سی هم قرا آنلارغه خلق کرایت لار
 دیرلار ایردی شوندان توغضانلارغه کرایت لار تیدیلار قدیمی ایل بولور
 باشلاری و ماللاری کوب پادشاهلاری باشقه ایردی اول زماندا کرایت دین
 کوچلی ایل یوق ایردی یورتلاری نایمانغه یقین اول سببدین همیشه
 نایمان بیرلان گاه اوروشوب و گاه یراشورلار ایردی کرایت نینک (بیر
 اولوغ

سببدين كشمبیز قيرلدى تيدیلار تاتار خلقى نينك چنکز خانغه نيجوك
باقينغانين چنکز خان نينك حكاتيندا تنكرم بيورسه آبتقوميز تورور
اويرات ايلي نينك ذكرى آقيب بارا تورغان اولوغ سونى تركى
تيليندا ساي دبر و تاجيك كچمكين رود و اولوغين رود خانه دبر عرب
وادی دبر مغول موران دبر مغول يورتى نينك كون تغوشندا سكر سو
بولور آتى سكر موران دبرلار شول سولارنينك آرالاريندا اولتورورلار ايردى
آينك بارجاسى كليب آيقرا مورانغه قوشولور اول سكر سونينك آنلارى
مونلار تورور كوك موران اون موران قرا اوسون سنبى
قون اقرى موران اور موران جغان موران جورجه
موران چنکز خان زمانيدا اویرات نينك پادشاهی قوتوقه بيكى
ايردى آينك ايكي اوغلى بار ايردى اولوغى نينك آتى اينالجي و كچمكى نينك
آتى تورالجي اول چنکز خان بيرلان ياغي بولوب ايردى سونك ايل
بولدى قيز ييردى و قيز آلدی خانغه باقیندی تورغاوت قورى
تولاس بو آيتلغان اوچ اوروق ايل نينك هم اصلى اویرات بولور هر
قايسى اویرات نينك بير اوروقى تورور تورغاوت نينك معنى سى آرى ياق
تياك بولور مغول يورتى نينك ناربعى چتبنى سلنكه دبرلار بو ايللار
سلنكه نينك اول يوزيندا اولتورورلار ايردى آينك اوچون تورغاوت تيدیلار
تومات ايلي نينك ذكرى تومات اویرات نينك بىر اوروقى
تورور بورقوجين توكوم تيكان ييرلاردا اولتورورلار ايردى قرغز ولايته
يقين بولور چنکز خان نينك زمانيدا بيكلارى نينك آتى تاتوله سوقار

بیر نیچه کوپ ایللاری آبقرا موران تیکان سونینک یقاسیندا اولتورورلار
ایردی آبقرا موران قرغز ولایتی نینک توشیندین اوتکاندین سونک کوپ
سولار آنغه قوشولور تقی اولوغ سو بولور تقی باریب (۱) اجی تینکزکا
قویار قویغان ییریندا تینکز یقاسیندا بیر اولوغ شهر بولور کندلاری
کوپ کوچوب یوروکان مال ایلی کوپ ییلقی سی اولوغ بولور بیاغی سی
بیز نینک قونان ییلقیز دای بولور ییلقی سی نینک بارچاسی آلا اورکا رنک
بولماس اول شهر نینک آتینی الاقچین دیرلار آنینک یقیندا کومش کانی
بولور اول ایل نینک قازانی و طبعی و آیاغی بارچه سی کومش دین بولور
اوزبک نینک آللی ییلقیلی آلتولی اوجاقلی ایل بولور ابرمیش تیکانی بو
تورور چنکز خان اولکاندین سونک قرغز (۲) یورتی و آنینک تورت
یانبداقی یورتلار بارچه سی تولى خانغه تعلق بولوب ایردی تولى خان
اولکاندین سونک اوغلانلاری نینککی بولدی تولى خان نینک اولوغ خاتونی
بارچه اوغلانلاری نینک اناسی سیوروقتای بیکی اختیار آنینک قولندا
ایردی اول خان خاتون اوج بیکنی مینک کشیکا باش قیلیب کیمه بیرلان
ییساردی الاقچینغه بارینک قولیکزدین کلسا چاپونک کلماسه خبر آلیب
کلنک تیب کوپ وقتلار اوتکاندین سونک ییتی یوزی اولوب اوج بیک
اوج یوز کسی بیرلان قایتب کلیب آتیدیلار هر نمبرسه کیم ایشیب ایردینکز
بارچه سی راست کومشی کوپ آلیب ایردیک کیمه نی سونینک بو قاریسینه
یوروتا ییلماس (۳) لیکن تاشلادیق هواسی بیان ایسینق بولور ایرکاندر اول

(۱) باب ۲ (قرغه ۳) بیماس

سبب دین

دبر مغول و تاجیک پادشاه تیکان دیک اولوقتا تورالری اوردس
اینال تیکان ایردی چنکر خان بوره تیکان نی ایلیچی قیلیب منغه باقین سین
تیب قرغز ایلنه ییباردی اوردس اینال ایلیچینی بخشی سیلاب اوزی
کیلمادی کوب پیشکش لار بیرلان بخشی کیشیلارینی قوشوب ییباریب باقیندی
پیشکش لاری نینک باشی ییر آیاقی و بورنی و کوزی قیزل آق شتقار ایردی
اورمنتت ایلی نینک ذکرى بو ایل نینک یورت لاری قالینک
یغاج نینک ایچندا تورور آنینک اوچون اورمنتت آت قویدی لار بولار نینک
یورت لاری قرغز ولایتنه یقین بولور چنکر خانغه باقیندی لار بولاردین باشغه
تقی ییر اورمنتت آتلی ایل بولور ابکی سی نینک ییری ییرینه هیچ
قریتاشلیقی بولماس بو آیتا تورغانیز اوز آلدینه ییر باشغه ایل تورور
تقی بیری مغول نکوز اوغلانلاریندین تورور اودمان ایچندا کوب اولتورغان
اوچون آنلارغه هم اورمنتت آت قالب تورور **تاتار ایلی نینک**
ذکرى آنینک آتی قدیم دا و بو وقتدا هم مشهور تورور قدیم یتیمیش
مینک ابولیک ایردی لار کوب اوردق ایردی لار هر قایسی فلان ایل میز
تیب آیتورلار ایردی هر اوروق لاری باشغه باشغه ییر ییردا اولتورورلار
ایردی اما بخشی لاری و کوب راکی ختایغه یقین بیورناور تیکلن ییردا
اولتورورلار ایردی و ختای پادشاهلارینه اطاعت قیلورلار خدمت قیلورلار
ایردی کاه کاه ختای بیرلان یاو بولورلار ایردی آندا ختای پادشاهی (*
شکر ییباریب اولتوریب و چاپتورتوب تقی اوزیکا باقیتورور ایردی

(* پادشاه

حسابدان ایردی اوج یورت نینک مالینی ییخنی ضبط قیلیب هر بیلدا اوکدای قاآنغه بیبارور ایردی تکرین ایلی نینک ذکرى و آنى مکرین هم دیرلار بولار نینک یورت لاری اویغور ایلینه یقین برک تاغلار نینک ایچندا بولور اصلی مغول غه و اویغور غه قوشولماس باشقه ایل بولور چنکز خان زمانیدا مینک ابولیک ایردی خان ایلیچی بیباردی سوزی بو کیم تنکریم منغه اولوغ دولت ییردی تورت طرفداکی ایلار نینک بارچهسی باقیندی سینى نی آبتاسین تیب اولچاقدا تکرین نینک توراسی چنلج تیکان ایردی بوکای آتلی کورکالی بخی قیزی بار ایردی آنى باش قیلیب کوپ ییشکشلار بیرلان کیلیب خاننی کورب باقیندی خان تقی کوپ انعاملار ییریپ سیلاب قاناردی اول قیزنی خان آلدی تقی بارچه خاتونلاریندین آرتوق راق سیودی خان اولکاندین سونک اولغی اوکدای قا آن آلدی اول تقی بارچه خاتونلاریندین آرتوق سیودی قرغز و کمکجوت ایلی نینک ذکرى اوغوز خان نینک قرغز آتلی میر نیرهسی بار ایردی آنینک نسلی تورولار اما بو وقتدا قرغز نسلندین کتی آز تورور مغول دین و اوزکا اوروقلاردین اوتسه و سوغه بولوب قرغز یورتبنه باریب اولتوروب قرغز آتین کوتاریب تورولار اولاری قابسی اوروقدین ایرکانلارین بیلورلار قرغز و کمکجوت ایکی ولایت تورور ییری میرینه یقین بر طرفی سلنکه آتلیق و میر طرفی آتیرا موران آتلیق ایکی سی هم اولوغ آقار سو تورور ایپر و سبیر تیکان ایکی ولایت بولور قرغز یورتی آنسه یقین تورور قرغز ایلی توراسینه اینال دیر

توردیلار* بیر نیچسی بورتیندا اولتوروب قالدی و بئر نیچسی ایردیش سوی نینک یقاسینه کیلدیلار تی اوج بولک بولدیلار بیر بولکی بیش بالیق شهرینه باریب ایکیب ولایتی آبادان قیلدیلار بیر بولکی ییلقی و قوی ساقلاب بیش بالیق نینک یقیندا کوچوب و فونوب یورودیلار بیر بولکی ایردیش نینک توغاندا هیچ مال ساقلاماب بالیق و قندوز و کیش و سوسار و تین آلاب آتین ییب ترپسین کیارلار ایردی ترک مالی و ییپاکدین بولغان و پنجه دین بولغان قماشنی عمرلاردا کورماس لار ایردی انالاری اکر قیزلارینی قارغاسالار آیتورلار ایردی ییلقیلی و قویلی کشیکا توشوب ایت ییب و قیز اییب باشینکغه یمان کونلار توغای تیب چنکز خان زماندا باورجیق تیکان ایدیقوت ایردی اول چنکز خانغه کیشی ییباریب باقنوب هر ییلدا مال بیور ایردی چنکز خان آتلا نیب ماورا* النهر اوستینه کیلکاندا باورجیق ایدیقوت لشکری بیوران کیلب یولدا چنکز خانغه قوشولوب بخی خدمت لار قیلدی اویغور خلقدن ترکی تیلی اوقوغان کیشیلار کوپ بولور ایردی دقتدار لیقنی و دیوان حساب لارینی بخی بیورلار ایردی چنکز خان نینک نیره لاری نینک زماندا ماورا* النهردا و خراسان و عراقدا دیوان لار و دقتدارلار بارجالاری اویغور ایردی ختای نینک یورت لاریندا هم چنکز خان اوغلانلاری دیوان و دقتدارنی اویغور خلقدن قویوب ایردیلار چنکز خان نینک اوزی نینک اوریندا اولتورغان اوغلی اوکدای قآن خراسان و مازندران و کلان نی اویغور کورکوز تیکان کا تاپشورب ایردی اول بخی

(* نوزدیلاز

اون اويغور ديرلار ايردى توقوز سايدا اولتورغان نى توقوز اويغور ديرلار ايردى شهرلارى و كندلارى و ابكين لارى كوپ بولور ايردى يوز ييكرمه اوروق ايل ايرديلار بير كشيى پادشاه كوتاريب آينك آغزينه باقماس لار ايردى بو سبدين بوزولورغه كلديلار بير كون بارچاسى ييغليب ككناش ديلار تقى آتديلار بيز ايكي بولك ايل ميز هر قايسىمىز بير كشيى تورا قيلالى هر كيم آينك سوزين قبول قيلماسه مالين آلدورسين و باشين آلدورسين تيديلار تقى اون اويغور اوروقيندين منكوتهى آتلىق كشيى تورا كوتاريب ايل ايلتر لقب قويديلار توقوز اويغور اوز اوروقيندين بير كشيى تورا كوتاريب كول ايركين لقب قويديلار بو ايكيى نينك اوغلانلارى يوز ييل غه چه تورالين قيلدىلار آندين سونك تقى بير اويغور بولدى اون اويغورغه هر كيم تورا بولسا ايل ايلتر تيديلار توقوز اويغورغه هر كيم تورا بولسا كول ايركين تيديلار كوپ ييل لار تورالارى نينك آتلازىنى شونداق ديرلار ايردى و آندين سونك هر كيم تورا بولسا آنغه ايديقوت تيديلار ايدي نينك معنى سى بارچه ييلورسىز يياردى تيماك بولور آيتورلار كيم ييپنى اى يييار تيمكان بولور سغر ايدي يعنى سوتىنى ساقلامدى يياردى جاننى ترك خلقى قوت دىر بير كشى كا آيتورلار كيم آينك و يا تونينك قوتلى بولسون جانلى بولسون تيماك بولور ابكاسى نينك جانى بولماسه اول نيچوك مبارك بولور ايديقوت يعنى بارچا خلق جانى ييياركان تورور تيماك بولور بو وقتدا اوزبك ايركليك كشى ديتورور ايكي سى نينك معنى سى بير بولور اوج مينك ييل غه يقين اوشبو آبتلغان يورتدا اولتورديلار آندين سونك بوزولديلار اولجه و اسير بولوب تورديلار

بارلاس قوبلاى نويان تيكانى ايلچى قىليب منغه باقين تيب قارلوق ايلينه
بييارى اولوقتدا قارلوق نينك پادشاهى ارسلان خان تيكان ايردى اول
قوبلاى نويانغه قوشولوب اوزى نينك قىزى باش قىليب كوپ يشكش لاز
بىرلان كليب خانى كوردى تقي آنت ايجتى تا اولكونجه بندهليك دين
بوينومنى تولغامين تيب خان تقي اوز جاعتندين بىر قىز بىردى عنايت
و شفقت قىليب قايتاردى تقي چنكز خان يىكلارينه باقىب آيتدى مونى
نيچوك ارسلان خان تيب بولور ۱) بو كوندىن سونك مونى ارسلان سىراق
تسونلار تيب حكم قىلدى مغول نينك لغتندا تاجىكنى سىراق دىر ايرمىش
اويغور ايلي نينك ذكرى اويغور نينك معنى سى يابوشغور تىماك
بولور آيتورلار سوت اوبودى سوت ايركائيدا بىرى بىرىندىن آيرىلور
اوبوغاندىن سونك آيرلماس اوبودى يعنى يابوشقى و تقي آيتورلار كىم امامغه
اويدوم امام اولتورسه اولتورا تورور تورسه تورا تورور پس ياشقانى بولور
انداق آيتا تورورلار كىم مغول يورتندا ايكي تاغ بولور اوزونلىقى ۲) كون
توغوشيدىن كون باتيشيغى بى نهايت اولوغ تاغلار تورور بىرىسى نينك آتى
توقرا تو بوزلوق و تقي بىرى نينك آتى اوسقونلوق تىكرم بو ايكي تاغ
آراسندا مغول يوتقى نينك كون باتيشندا تقي بىر تاغ بار تورور آتى قوت
تاغ دىرلار بوآيتلغان تاغلار نينك آراسندا بىر بىردا آقا تورغان اون ساي
بار تورور و بىر بىردا توقوز ساي بارجهسى اولوغ سولار تورور قديم اويغور
ايلي شول سايلار نينك آراسندا اولتورورلار ايردى اون سايدا اولتورغاننى

۱) بولوب ۲) اوزىنى

اورکنج قنغلی خلقی دین هر کیم که اول ضعیفهغه یقین قرینتاش ابردی
بیر بیر سلطانمحمد خدمتیغه کلیب ایمانغه مشرف بولوب سلطان خدمتدا
توردیلار ترکان خاتون نینک توغغان آقاسی بار ابردی خمار تکین آتلی
اول سلطان خدمتیغه کلیب مسلمان بولدی سلطان آنغه اورکنج تینک
داروغه یقین بپردی ترکان خاتون نینک آتاسی نینک اینسی نینک اوغلی بار
ابردی اینالجیق آتلی اول کلیب مسلمان بولدی آنغه تمام ترکستان ولایتینی
بپردی تقی حکم قیلدی بو کوندین سونک هیچ کئی سینی اینالجیق تماسون
غیور خان تیسونلار تیب آندین سونک قنغلی نینک بیر بخش کیشی بار
ابردی کونک آتلی اول کلدی آنغه کونک خان آت قویوب بخارانی بپردی
سلطان محمد خوارزم شاهغه قنغلیدین کلیب نوکر بولغان الیک مینک و
آکمش مینک بار ابردی چودا و تلاشدا قالغانی هم اون مینک ایولیک
بار ابردی چنکز خان کلیب اول تلاشدا اولتورغان قنغلی نی آلدی
بارچه یورتلارنی آلدی و قیردی قنغلی هم شول خلق بیرلان بیرکا یوق
بولدی بو یوروکان قنغلی لار سونک ییقیلیب ایل بولغانلاری تورور قارلوق
ایلی نینک ذکر ی قارلوق ایلی موصولستاندا برک تاغلار نینک ایچندا
یورت قیلیب اولتوردیلار ایکی ایسکارلار ابردی و ماللاری هم بولور
ابردی بیری بیخیشینی پادشاه کوتاریب اول اولسا ینه بیری سینی (کوتارورلار
ابردی K.) و کوپ ایرماسلار ابردی کاه توزوک بولغاندا ایکی مینک
ایولیک بولور ابردی تورت مینک ییلغه یقین اول یورتدا اولتورغاندین
سونک چنکز خان مصول ایلینه پادشاه بولوب اوزکا ایللارنی هم باقیندروب
بارلاس

بولوب قلماقه باریب آندا بیر ییل توردوم مغول نینک تیلینی و رسینی و اصطلاح لارینی بخی اؤکوندوم بو تاریخی بخی و بیان بارجه لاری پیلسون تیب ترکی تیلی بیرلان آیتدیم ترکی نی هم آندا آیتب من کیم بیش یاشار اوغلان توشونور بیر کلمه جغتای ترکی سندین و فارسیدین و عربی دین قوشمای من روشن بولسون تیب اگر اجل نینک اوندای جیسی اوندای کیلماسا اوشبو کتابی 'فارسی تیلی بیرلان مرصع ایتمک کونکولومدا بار تکرر ییتکوره ایمدی سوزلادوک سوزلالی تیب باشلاغان سوزیمزدین قالمخالی اول مغول دین اوزکا اوروکلار نینک آنجه ییلکانیزنی آتالی مغولنی تنکریم بویورسه سونک آیتورمیز اوغوز خان نینک داستابدا (۱) آیتوق ترک ایلندا اول ایل آتینی کوتارکان بیش اوروکل تورود تیب **اویغور قنقلی قیچاق (۲) قال آج قارلوق** اوغوز اوغلانلاری ترکماندین آیرلای ماورا* النهر و خراسانغه توشدیلار قیچاق تین و اتل و یاقق بو آیتلغان سولار نینک آرالاریندا اولتوردیلار قنقلی ترکمان بیرلان اولتورور ایردیلار ترکمان ولایتکا توشکاندین سونک ایسیق کول و چو و تلاش بو آیتلغان سولار نینک یقالاریندا وطن قیلیب کوب بیللار اولتوردیلار اورکنج پادشاه لاریندین تکش خان قنقلی نینک بیر اولوغی نینک قیزین آلدی ترکان آتلیق سلطان محمد خوارزم شاه اول قیزدین بولدی سلطان محمد اولوغ پادشاه بولدی یورتی نینک بیر طرفی هندوستان و بیر طرفی اندجان و ترکستان بیر طرفی عربستان و بیر طرفی روم پای تختی

(۱) داستابدا (۲) ققچاق.

و تقی خان نینک بیر اولوغ ییکی بار ایردی آتی بولاد و لقبی چکسانک
آنغا علیحدّه بویوردیلار کیم بو وقتدا مغول نینک اصل نسبینی سندن
بخشی بیلور کشی یوقتور هم مغول نینک تیلین بیلورسن هم کتابین اوقورسن
تیب حکم قیلغاندین سونک بولاد چکسانک بهادور باشلیق اول جماعت
آیندیلار تاریخ هجری بیته یوز تقی ایکیدا ایردی من بو تاریخنی بتم
و آتینی جامع التواریخ قویدم شول تاریخ فقیرنینک آلم دا بار کتاب نینک
اولندا هم آتیب ایردم موندین باشغه اون بیته چکزر نامه حاضر توروب
تورور آنلار نینک یوزیندین بتی تورور من کاتبلار تیکان بیروت احقرلار
بو کتاب نینک یوزیندین اول کتابغه بتی بتی آندین بری اوچ یوز ییتیش
ایکی میل بولوب تور خدای بیلور ییکرمی نسخه غه بتیلیب تورور و یا
اوتوزغه هر نسخه غه اونکارکان ساین بیر نیچه سوزنی غلط قیلا قیلا تمام
تاریخلار نینک اوچدان بیرین بلکه یارینمی غلط قیلیب تورورلار
تاریخلاردا بتیلکان تاغلار نینک و سولار نینک و بیرلار نینک و کشی لار نینک
آتلاری مغول و با ترک تیلی تورور کتاب آیتخان مصنفلار بتی تورغان
کاتبلار ایکسی (فارسی R) هم تاجیک نی مغول بیلین بیلورلار و نی
ترک تیلین مغول نینک بعضی کیشیلاری نینک آتلارینی بیر تاجیک کا اگر
اون کون اوکراتیب اوتورسانک تیلی اوکرولهاس اول نیچوک بیته سون بو
فقیر ترکی و فارسی نینک تیلی نی و لغتلارینی و اصطلاحلارینی بیلماک لیکدا
خدای تعالی اول مقدار نصیب بیریپ تورور بو وقتدا ترک و تاجیکدا
کوک کیم فقیرغه بیرکانبه بیرکان کشی بولماغای و تقی بیر نیرسه سبب
بولوب

مغول غه پناه کيلتوروب مغول بولماسالار هم مغول ميز تيب اوزلاريني
مغولغه قوشدیلار مغول نينك و اوزکا تركلار نينك ذكري
و اصلي ني و آتساري ني و لقبلاري ني ايردي
قزوينلي خواجه رشيد آيتا تورور ايراندا چنکز اولاديندين پادشاهلین
قيلغان جماعتدين اول كشي كه مسلمان بولدي چنکز اوغلي تولى خان
آينك اوغلي هلاكو خان آينك اوغلي اباقا خان آينك اوغلي ارغون خان
آينك اوغلي غازان خان عليه الرحمه ايردي اول پادشاه بولغاندين سونك
بیر بيرني باي تحت قیلدی منی چاقريب عنایت يوزينه کليب وزير قیلدی
تمام ايران مملکتی نينك اختياري ني منينك قولومغه ييردي بير ييل بولغاندين
سونك بير کون منی چاقريب آيتدی الحمد لله بيز مسلمان بولدوق بيز نينك
اولوغ آتاميز هلاكو خان مغولستاندين کيلکاندين بری ايکی اوچ آرقا
اوتدی ايدی بيزدين سونك دنياغه کيلکانلار مغول نينك تيليني و يسوينی
ييريني و يورتيني و اوروقلاريني اونوتورلار ييلماس لار مغول يورتيندا
اولتورغان ابل کوپ تورور آنلار نينك قايسى سي نينك سونكاکی مغول
تورور و قايسى سي مغول ايرماس مونلار نينك بارچه سيني بير بيرکا جمع
قبلغیل تيب حکم قیلدی من عرض قیلدم بير كشي نينك قولپندين بير
ايش كيلور منغه اولوغ خدمت بو يوروب سيز تيب خان آيتدی بو ايش
سندن اوزکا كشي نينك قولپندين کيلماس بيزدا مغول تیلی ييرلان بتيگان
کتابلار بار بتيلماکان سوزلارنی ياد ييلا تورغان کشلاريمز بار تيب بيش
آلتی مغول نينك قری سوزيني ييلا تورغان كشي لارنی منينك قاتيدا قويدیلار

آنی معقول بیلدیلار ایلکا اوتون و کومور سالدیلار تاغ نینک کینک بیرینه بیر قات اوتون و بیر قات کومور سالدیلار تاغ نینک اوستین و ناری یوزون و بری یوزون تولتورغاندین سونک بیتیش تیریدین کوروك یاساب بیتیش بیردین قوردیلار تقی بیر کره باستیلار خدای نینک قدرتی بیرلان اوت قیزغاندین سونک تاغ تیمور بولوب آقا بیردی تقی یوکللی تیوه چقودیک یول بولدی کون نینک آی نینک ساعتین قراب تاشقاری چقیدی لار آندین بری مغول نینک رسمی تورور شول کوننی عید قیلورلار بیر پاره تیمورنی اوتغه سالب قیزل قیلورلار اول خان انبور بیرلان تیمورنی توتوب سندان اوستندا قویوب چوکوج بیرلان اورار آندین سونک بیلک لار اول کونی عجایب عزیز توتارلار قبالدین چقیب آتا یورتینه کیلکان کون تورور تب اولوقتا مغول نینک پادشاهی برقه چنه قیان نسلی و قورلاس اوروقندین ایردی اول بارچه ایل لارکا ایچی بیساریب ارکه قوندین چقیب کیلکانین معلوم قیلدی بعضی لاری یخنی کوردیلار و بعضی لاری بیان کوردیلار تاتار خلقی بیان کوروب یاب بولدی تاتار بیرلان مغول ایکسی صف تارتیب اوروشتی لار مغول غالب کلیب اولوغ لارین قلیچدین اوتکاریب کیمک لارین بنده قیلدی تورت یور الیک ییل بولغاندا قانیی و مالینی آلدی تقی آتا یورتیدا اولتوردی اول بیردا اولتورغان ترک خلقی نینک اوروق لاری نینک ایچندا تاتاردین کوی و توغوشلی سی بولماس ایردی ارکه قوندین چقیب تاتارنی قیریب آتا یورتیدا اولتورغاندین سونک مغول تاتار بیرینه بارچه ایل لارکا باش بولدی بعضی ایل لار مغولنی

نیچه سینه (نکوزلار تیدیلار و ببر نیچه سینه R.) دورلکان تیدیلار قبان نینک
معنی سی سلی که تاغ دین کوچ بیرلان بیلدام قویغه کپلکای ایل خان نینک
اوغلی کوچلی تیز کیشی ایردی آنینک اوچون قبان دیرلار ایردی قیات
قبان نینک جمعی تورور کوپ بیللار بو ایکی کشی نینک اوغلانلاری ارکنه
قون نینک ایچندا توردیلار اوجلاری اوزادی و یانلاری یایلدی هر جماعت
باشقه باشقه اوماق بولدیلار و اوردوق آتین کوتاردیلار تکریم بو بوردسه
بارچاسینی آیتقومیز تورور اوماق نینک معنی سی سونکاک تیماک بولور ترک
خلقی ببر کشیدین سورسه آیتور اوماقینک نی تورور دیر و سونکاکینک نی
تورور تیماک بولور تورت بوز نیلدین کوپ راک ارکنه قون ایچندا اولتوردیلار
ماللاری و باشلاری آندا کوپ بولدیکیم سبغادیلار اول سببدین ببر ییردا
یغلیب اولتوروب کنکاش قلدیلار آندا آتیدیلار آتالاریمزدین ایشیتبیمیز ارکنه
قون نینک تاشندا کینک بیلار و بختی یورتلار بولور ایرمیش بیز نینک
یورتمیز قدیم اول بیلرلاردا ایرکاندور تاتار باشلیق اوزکا ایللار بیز نینک
اوردوقیزنی قیریپ یورتمیزنی آغان ایرمش تنکریغه شکر بوچاقدا باشیمیز
آندا ق بولمای تورور کیم دشمن دین قورقوب تاغ ایچندا قبالیب اولتورغایمیز
تاغ نینک آراسندن یول ایزلاب تاپالینک تقی کوچوب چقالی هر کیم دوست
من تیشه آنینک بیرلان کوروشالی و دشمن بیرلان کوراشالی تیدیلار بارچه لاری
بو سوزنی معقول کورب چیقماقسه یول ایزلادیلار تاپمادیلار ببر تیمورچی
آبتدی موندا ببر تیمور کانی بار تاغ بلانک قاتغه اوخشای تورور شونینک
تیمورینی ایریتساک بول بولور ایردی اول بیرنی باریب و کورب کلدیلار تقی

و یادوبن قایتا قاجب کیلکان تورت تورلوك مال نینک تورتیسیندین هم کوب تابدیلار و ایکی سی کنگاشدیلار تقی بیری بیریکا آتدیلار اگر ایلکا بارالی تيساك تورت طرفیداغی ایللار نینک بارچھسی بیزکا باو اگر بارمای یورتدا اولتورساتق بیز بوروکان و تورغان غه اوچرامای بولماسیز ابدی یخشی سی اول تورور تاغلار نینک ایچندا کیشی نینک یولی توشماس دای ییر بیر ایزلاب تبا کورالی تیب مال لاریق هیداب تاغ ایچنه باردیلار برك تاغ نینک ایچندا ارقار نینک سالضان بولینه توشوب باردیلار تاغ نینک اوستینه چقیب ناری بوزینه توشدیلار تقی یخشی ایلانیب و اورکولوب کوردیلار اوزلاری کیلکان یولدین اوزکا هیچ یولی یوق اول هم انداق یول ایردی کیم بیر تیوه ویا بز یوز اسمکک بیره یورور ایردی اگر آباقینی غلط باسه پاره پاره بولور ایردی ایچی نینک کینک لیکی نینک هیچ نهایی یوق آقار سولار و چشمه لار و تورلوك اوتلار مبهولی دزختلار و تورلوك تورلوك اولار اول پیرنی کورکاندین سونک تکریغه شکرلار قیلدیلار مال لاری نینک قیشینه ایتین ییدیلار و یازینه سوتین ایچیلار و تریسین کیدیلار (اول بیرکا R. ارکنه قون*) آت قویدیلار ارکنه نینک معنی سی تاغ نینک کمری تیماک بولور قون نینک معنی سی تیز و اوتکور تیماک بولور تاغ نینک قیری ایردی بو ایکی سندین اوغلان و اوشاق کوب بولدی قیان نینک اولادی کوب بولدی نکوزنینکی آندین آر بولدی قیان اولادینه قیات تیدیلار نکوز اولادینه ایکی آت قویدیلار بیر

(* قون قون

نیچه سینه

مغول غالب کیلدی بیر کون سیونچ خان باشلیق بارچا ایل لار نینک خان لاری و بیک لاری اولاقدا کنکاش دیلار تقی آیتدیبلار مغولسه حیله قیلماساق ایشز بیان بولدی تیب تانکلاسی ایرتانیق بیرلان باستورب قاچقان لشکر تک آغیر یوکی و بیان مالینی تاشلاب کوچوب قایتدیبلار مغول آبی اورشغه تاب کیتورا بیلمای قایتب بارا تورور تیب آرقاسندین باریب ییتشدی مغولنی کوکوکاندین سونک تاتار قایتیب یاسادی ایکی سی اوروشتیلار تاتار غالب کیلدی مغولنی اولتورا اولتورا ایوکا کیلدی بارچا مغول نینک ایوی بیر بیردا ایردی ایوینی و مالینی آنداغ آلدی کیم بیر ایولیک قورتولمادی اولوغ لاری نینک بارچهسینی قیلچ دین اوتکاردی و کچیک لارینی بنده قلیب هر کیم بیرسین آلیب کیتدی و مغول دین کشی قالمادی قالغانی هم کشی نینک ایشکیندا بنده بولدی خواجهمسی نی ایل بولسا آنینک آتین توتدی غرض مغول دنیاا هیچ قالمادی قیان بیرلان نکوز نینک ارکنه قون غه باریب یورت قلیب اولتورغانلارینینک ذکری سیونچ خان مغولنی چایب قایتب کیلا ایردی ایل خان نینک اوغلانلاری کوپ ایردی بارچهسی اوروشدا اولدی بیر کچیک اوغلی بار ایردی قیان آتلیق آبی شول ییل کخدا قلیب ایردی ایل خان نینک اینسی نینک اوغلی بار ایردی نکوز آتلیق قیان بیرلان یاشیب اول هم شول ییل کخدا بولوب ایردی بو ایکی سی بیر قوشداقی کتیلار نینک قولینه توشوب ایردیبلار اون کون بولغاندین سونک بیر کچه ایکی سی هم خاتونی بیرلان آتلا نیب قاچتی لار تقی یورتغه کلدیبلار آداشخان

پادشاه ليق قېلدى اوزاق عمر تاپدى قرى بولغاندين سونك اوغلى ايل خان غه پادشاه ليقنى تاپشوروب بير نيچه ييل لار تنكزيغه بنده ليق قېليب وفات تاپدى ايل خان نينك ذكرى ايل خان مغول ايلينه پادشاه بولدى ايلكارى آيتوق تاتار خان لارى نينك توقوزلنجى سى سيونج خان (ايردى تيب ايل خان و سيونج خان K) ايكي سى بير چاق دا ايرديلار هميشه ايكي لارى نينك آراسندا اوروش و تلاش بار ايرديلار ايل خان غالب كلور ايردى اول سيبدين سيونج خان قيرغيز خانيزه كشي ييبارب كوپ نمرسالار بيريپ قالغانيزه كوپ وعده لار قېليب آنى اوزيكا بار قېلدى اول ييرلاردا ايل كوپ ايردى مغول اول ايل لار نينك بارچاسندين كوپ راق ايردى هر زمان اوروش و تلاشلارى بولغاندا بير اوروق بيران كيم اورشو ايردى مغول آنكا غالب كلور ايردى اول ترك ايل لاريندا مغول نينك تيري اوتكان و قولى بيتكان ايل بوق ايردى بو سيبدين بارچا ايل لار مغولنى كونيلاب آه سنى مو ديرلار ايرديلار سيونج خان قيرغيز خانينى اوزيكا بار قېلغاندين سونك ايل لار نينك بارچا سينه ايلچى ييبارب اوزيكا كوك قېليب فلان آى نينك اونى كوني فلان ييردا تا بوشالى *) تقى مغولدين كينه ميزنى تارتالى تيب شول آبتخان ييرلار يندا بارچالارى بير بيركا قوشولوب مغول ايلي نينك اوستينه يوروديلار مغول ايلي ابولارين و مال لارين بير بيركا بيغيب چريكي ابولارى نينك آلديدا اور قازيب اوتور ديلار سيونج خان باريب اون كونكاچا اورشتى هر كوندا

اله یو نتلی نینگ معنی سی آله آتلی تیماک بولور اور کیر نینگ
 معنی سی بخشی ایش قیلغی تیماک بولور ایکدر نینگ معنی سی اولوغ
 تیماک بولور یکدر نینگ معنی سی خدمتکار تیماک بولور اوا نینگ
 معنی سی مرتبسی بلند تیماک بولور قنق نینگ معنی سی عزیز تیماک
 بولور کون خان بیتیش ییل پادشاهلیق قیلغاندین سونک اینیسی آی خاننی
 اوز اورنیدا اولتور توب حق رحمتی کا کیتدی ای خان نینگ
 پادشاهلیقی نینگ ذکر ای خان بخشی عادل و آغر و ادب لیک
 کنی ایردی آتا و آقاسی نینگ آبتضان نصیحت لارینه عمل قیلیب کوپ ییل لار
 آقاسی نینگ سالغان یولندین یوروب حق رحمتی کا کیتدی یولدوز
 خان نینگ ذکر بو تقی بخشی پادشاه ایردی اما آمی جزم بیلماییز
 کیم آی خان نینگ نیمه سی ایردی نیره سیمو ایردی و یا یاناشه قرینتاشی مو
 ایردی یولدوز آتلیق بیر اینیسی بار ایردی اول هم (* ابرماس تورور
 هر کیم بولسا اوغوز خان نسلندین ایردی بیر نیجه ییل پادشاهلیق قیلیب
 اوغلی منکلی تهنندا اولتورتوب وفات تاپدی منکلی خان نینگ
 ذکر منکلی خان تقی بخشی پادشاه ایردی اول تقی بیر نیجه ییل لار
 ایت ییب قیز ایچیب آق آش قراکش بیچیب آیدای کوندای سلولارنی
 قوجوب سیابدای یورغالارنی و ییلدای یوکوردک لارنی منیب کونکلی
 تیکان یسرلارکا اوچوب اوغلی تینکز خان نی اوز اورنیدا اولتورتوب اول
 دنیاغه کیتدی تینکز خان نینگ ذکر تینکز خان تقی کوپ ییل لار

(* اولخوم

اوغلى نينك هر قايسى سى نينك قمادين بولغان بو آبتلغانلاردىن باشقه بنا
تورت اوغلى بار ايردى آتلارى بو تورور اما قايسى اوغلىدىن بولغانى
معلوم ايرماس كنه كونه تورباتلى كرايلى سلطانلى اوغلى كوگلى سوجلى
هراسانلى يورنچى جامچى توروجى قوبى سورقى بو وقتدا آنى سرخى ديتورورلار
قورچىن سوراجىن قراجىن قازغورت قرغز تكان لالا مرده شوى سپاير
اوغوز خان نينك بيكرما تورت نيسره سى نينك
معنى لارى قالى نينك معنى سى محكم تىماك بولور بيات نينك
معنى سى دولتلى تىماك بولور القه ايولى نينك معنى سى موافق
تىماك بولور قرا ايولى نينك معنى سى هر قايدا اولتورسه خرگاه ييرلان
اولتورغوجى تىماك بولور يازير نينك معنى سى ابل لار آقاسى تىماك
بولور يايير نينك معنى سى آلدېغه هر نيسره اوچراسا آنى بيقار تىماك
بولور حودور غه نينك معنى سى يورت آماقنى و آنى ساقلماقنى
يىلكىچى تىماك بولور حوكر نينك معنى سى توكرك تىماك بولور
اوشار نينك معنى سى ايشنى يىلدم ايشلاكيچى تىماك بولور
قرنق نينك معنى سى بوكه تىماك بولور بىكدلى نينك معنى سى
سوزى حرمتلى تىماك بولور قارقين نينك معنى سى آشلى تىماك بولور
بايندر نينك معنى سى نعمتلى تىماك بولور بچنه نينك معنى سى
سعى قىلغوجى تىماك بولور جاولدر نينك معنى سى ناموسلى تىماك
بولور جېنى نينك معنى سى بهادر تىماك بولور سالور نينك معنى سى
قىلچلى تىماك بولور ايمر نينك معنى سى بايلار نينك بابى تىماك بولور
اله

چاپیب اوج اوق (اوغلانلاری و نوکرلاری بیرلان کومش تقوقنی آت
 بیرلان چاپیب K.) آتدیلار اوردیلار اورغلان کئی لارکا کوپ انعاملار بیردی
 کون خان آتاسی نینک قیلغانیغه عمل قیلیب توقوز بوز بیلیقی و توقوز
 مینک قوی اولتورتدی و توقوز بولغار حوض غه (عرق سالدی و توقسان
 بولغار K.) حوض غه قپز سالدی قرق کچه کوندز عیش و عشرت
 قبلدیلار اوغوز خان نینک اوغلانلاری و نییرهلاری نینک
 آتلاری نینک ذکرلاری اوغوز خان نینک آتی اوغلی بار ایردی
 اواغی نینک آتی کون خان ایکنجی آی خان اوچونجی بولدز خان
 تورونجی کولک خان بیمنجی تاغ خان آلتنجی تینکز خان بو آتسی نینک
 هر قابسی سیننک تورت اوغلی بار ایردی آمی خاتون دین بولغان و
 قادین بولغان هم بار ایردی و آتی هم آیتقومیز تورور کون خان نینک
 تورت اوغلی بار ایردی اول قالی ایکنجی بیات اوچونجی القه ابولی
 تورتنجی قرا ابولی آی خان نینک تورت اوغلی بار ایردی اولوغی نینک
 آتی بازیر ایکنجی بابیر اوچونجی دودورغه تورونجی دوکر یولدوز
 خان نینک تورت اوغلی بار ایردی اولی اوشار ایکنجی قرناق اوچونجی
 بیکدی تورونجی قارقین کولک خان نینک تورت اوغلی بار ایردی اول
 بایندر ایکنجی بجنه اوچونجی جاولدر تورونجی جنی تاغ خان نینک
 تورت اوغلی بار ایردی اول سالور ایکنجی ابر اوچونجی آله بونتلی
 تورونجی اورکیر تینکز خان نینک تورت اوغلی بار ایردی اول ایکدر
 ایکنجی بکدوز اوچونجی آوا تورونجی قنق اوغوز خان نینک بو آتی

ایل لاردا اولوک مال لار و تیرک مال لار قالب تورور سیز آلتی اوغول نینک
هر بیر ینکز دین تورت اوغل بولوب بارچاسی بیکرما تورت پادشاه زاده
بولوب تورور سیز آلتینکز دین باشقه من آندین قورقا تورور من دینالیق
اوچون آغزلار ینکز آله بولور تیب ہیئت زر و نعمت و گلها و رمه *
برایشان بخشیم یکر همه * جدا هر یکی را بود یک نشان * چونام
لقبهای تمغای شان * چو از قسم خود هر یک آکه شود * زجنک و
جفا دست کوته شود * هر آن کس که از نسل ایشان نژاد * رود
هم بدین گونه از راه داد * از ایر قیل خواجه کون شنید این سخن *
پسندید گفتار مرد کهن * کون خان ایر قیل خواجه سوزینی قبول قلیب
اولوغ قبولتای قیلدی بخشی و بهان خلق نینک بارچه سی کیلکان دین
سونک اول اوغوز خان دین قالغان ولایت لار و ایل لار و اولوک مال لار
و تیرک مال لار بارچه سینی بو آیتلغان پادشاه زاده لار نینک اولوغینه
اولوغ چه و کچیکنه کچیک چه بیردی بو بیکرما تورت اوغل آلمی
خاتون لار دین ایردی بولاردین اوزکا قمالاردین بولغان اوغلانلار کوب
ایردی آنلار نینک هم احوال لاریغه لایق نمرسه لار بیردی آندین سونک
اوغوز خان قیلدورغان آلتون اوپونی تیکتوردی و تقی اونک یاقدآ آلتی
آق اورکا و سول یاقدآ آلتی آق اورکا تیکتوردی و تقی اونک یاقدآ
باشینه آلتون تقوق برکتکان قرق قولاج بغاچنی تیکتوردی و سول یاقدآ
باشینه کومش تقوق برکتکان قرق قولاج بغاچنی تیکتوردی و تقی خان
یارلیقی بیرلان بزوق اوغلانلاری و نوکرلاری بیرلان آلتون تقوقی آت بیرلان
چاپیب

بولغونچه بزوق نينك بير يخنى سى پادشاه بولسون اوزكالارى اونكغه
اولتورسونلار اوج اوق لار سول بولسونلار اويونينك سول طرفدا
اولتورسونلار و دنيا آخر بولغونچه نوكرليككا راضى بولسونلار تيب آبتدى
اوغوز خان يوز تقي اون آلتى ييل پادشاهلىق قىليب حق رحمتى كا
باردىلار اوغوز خان نينك اولوغ اوغلى كون خان نينك
پادشاهلىقى نينك ذكرى. اوغوز خان نينك اويغور آت قويغان
جماعت نينك آق سقالى سى نينك اوغلى بار ايردى اير قىل خواجه
آتلىق اوغوز خان تخندا اولتوروب تا اولكونجه وزيرى وكىلى اول
ايردى عقللى و دانشلى و كوپ بىلىكلى كشى ايردى و كون خان تقي
آمى وزير قىليب ايردى تا اوزى اولكونجه آينك سوزينه عمل قىلور
ايردى اير قىل خواجه اوزاق عمر تابدى كونلاردا بير كون خان يالغوز
اولتورغاندا آبتدى آتاك يوزدا اون آلتى ييل يازينك ايسقیندا سايدا
اولتورماي و قىش نينك ساوقندا اوبودا اولتورماي قىليخ اوروب كوپ
يورتلارنى آجب سيز آلتينكزغا قويوب كىتدى اكر سيز آلتينكز نينك
و سيزلاردين بولغان اوغلانلار بارچانكز نينك آغزىنكز بير بولسا اوزاق يىللار
و كوپ كونلار بو يورتلار قولينكزدىن چىقماس اكر آغزىلار ينكز بير بولسا
اولجا يورتىنكزدا و بايرى يورتىنكزدا كىتار مالىنكز و جانىنكزدا كىتار تىدى
كون خان آبتدى آتامغه كىكاش يىرا تورغان ايردينكز آتام اورنپه ايدى
آتام سيز سيز سيزنى ايشى اوخشاتسانكز من آتى قىلورمن تىدى ايرسا
اير قىل خواجه آبتدى اوغوز خان دين كوپ يورتلار و شهرلار و

بو بیتنی اول اوینیک وصفندا آیتب تورورلار بیت میر اوی تیکی
 آلتوندین اول شهریار * کیم اول ایو فلک ایوندین قیلدی عار * توقوز
 یوز ییلقی و توقوز مینک قوی اولتوردی * بولغاریدین توقسان توقوز
 حوض قیلدردی * توقوزیغه عرق توقسانیغه قیز تولتوردی * بارچه
 نوکرلارینی جاقریب کیلتوتدی * اول آلتی اوغلینه کوب نصیحتلار آیتب
 و بیلکلار اورکاتیب یورتلار و شهرلار و ایللار و انعاملار بیردی بویتلارنی
 آینیک وصفندا آیتب تورورلار بیت اوغوز قیلدی اول تویدا جرغامشی *
 بو آلتی اوغلی سیورغامشی * بولار کورساتیب ایردی مردانهلیق * آتا
 بیرله کوب تورلی فرزانهلیق * آناغه بسی قیلدیلار یارلیق * اوروش
 کونیدا بارچهسی بارلیق * آندین سونک بارچه نوکرلارینیک آتغان و چاپقان
 و قیلغان خدمتلاریغه لابن شهرلار و سرحدلار و کندلار و انعاملار بیردی
 تقی اوغلانلاریغه آبتدی سیز اوچ اولوغینکز آتون یای تاییب کیلتوردینکز
 تقی آتی بوزوب آگشتکز سیزلار نینک آتکز بزوق بولسون سیزلاردین بولغان
 اوغلانلارنی هم تا قیامتخهجا بزوق تیسونلار اوچ اوق کیلتورکان اوچ کیمک
 اوغلینی و آندین بولغانلارنی بو کوندین تا دنیا آخر بولغونجه اوچ اوق
 تیسونلار یای و لوقنی که تاییب کیلتوردینکز اول اول کشیدین بولمادی
 تنکری دین بولدی بیزدین بورون اوتکان خلقلار یایی پادشاه اوریندا
 ییلیب تورورلار و اوقنی ایلیجی میریندا آینیک اوچون کیم یای اوقنی قایسی
 طرفه تارتیب ییبارسه اوق آفضه بارور ایدی من اولکاندین سونک
 بزوق نسلدین هر کیم قابل بولسا خلق آتی پادشاه قیلسونلار دنیا آخر
 بولغونجه

اوقلارنى كون باتشى طرفيغه ايتيب يايى نىچوك قوى سانك مونى
شونداق قويغىل تىدى اول كشى يارلقغه عمل قىليب كىلدى بو واقعه دىن
بىر يىل اوتكاندىن سونك اوج اولغ اوغلى كون آى يولدوزنى چارلاب آيتدى
يات يورتغه كىليب من ايشم كوپ آو اولماقغه قولوم ييتشماى توردر كون
توغوشى طرفندا فلان چولنبنك آوى كوپ ايرميش تيب ايشتدیم اوز
نوكرلارينكز بىرلن آندا بارىب اوتو سوقوب كلينك لار تىدى آندىن سونك
اوج كچيك اوغلى كوك تاغ تىنكز بو اوجى سىنى چارلاب آقالارينه آيتغان
سوزنى آيتىب كون باتشى طرفيغه يىلاردى بىر نىچه كوندىن سونك اوج
اولغ اوغلانلارى بىر آتون ياي بىرلن كوپ آونى خان آديغه كىلتوردىلار
و اوج كچيك اوغلانلارى تى اوج آتون اوق بىرلن كوپ آونى كىلتوردىلار
اول آونىنك ايتلارينه كوپ ايتلار و تورلوك آشلارنى قوشوب خلقى
چاقريب ياي نىنك (و اوق نىنك K) تايىلغانىنى ايرىم قىليب اوزلارنىكا قاتا
بىردى اوج اولوغ اوغلى يايىنى سىندروب آيشدىلار اوج كچيك اوغلى
هر قايسى بىر اوقنى آدبلار آغان ولايتلاردا كوپ يىللار توروب
دشمنلارنى يوق قىليب و دوستلارنى سيلاب باشى سىرام آياقى مصرغىجا
آغان ولايتلارى نىنك بارچەسىنه حاكم لار قويوب قايتب اوز يورتىغه توشدى
اوغوز خان نىنك يورتىغه كىليب توى قىلغانى نىنك
ذكرى اوغلانلارم و خلقىم بىرلن ايسن و آمان بارىب كىلدىم تيب اولوغ
توى ياراغىن قىليب بىر خرگاه ياساتوردى بارچه يىچاچلارى نىنك باشينه
آتون قابلادى لعل و ياقوت و زمرد و فروزه و در بىرلن مرصع قىلدردى

بیتشادی کیلاتورور ایردیم سونینک یقاسندا کوردیم که بیر شغال بیر قرغاولنی
آلدی یضاج بیرلان شغالی اوردوم ایرسه قرغاولنی تاشلاب قاجدی آئی
آلیب کباب قلیب خاتونه ببریپ تورور (۱) ایردیم سونکدا قویغان کشی لارینکز
بولوقوب آلیب کیلدیلار خان اول فقیرغه آت و آزوق و مال ببریپ بو
چریککا بارماغیل تیب قال آج تیدی بارچه قال آج ایللی شول
کشی نینک نسلیدین تورورلار آئی بو وقتدا خلج دیتورور ماورا النهردا
کوب بولور ایماق ایلینه قوشیلا تورورلار خراسان و عراقدا هم کوب بولور
اوغوز خان تلاش دین اوتوب سمرقند و بخاراغه کیلیب آمو سویندین
اوتوب خراسانغه باردی اولچاقدا ایران یورتیدا بخیی بادشاه بوت ایردی
کیورث اولوب ایردی هوشکنکی هنوز بادشاه کوتارمای تورورلار ایردی
آنداق وقتنی (۲) عرب ملوک طوایف دیر معنی بوکیم هر بیر ایلدا بیر توره
آیتماک بولور ترکلار آنداق وقتنی اوی باشینه قرا خان دبرلار معنی سی
بیر اوبودا قرا کشی بیر خان بولوب تورور هر اویوکا بیر خان تیماک
بولور اولچاقدا ایران یورتی شونداق ایردی خراساننی آلدی آندین
اوتوب عراق عجم و عراق عرب و آذر بایجان و ارمن و شام و مصرکاچه
آلدی بو آیتلغان ولایتلارینیک بیر نیچه سینی باقیندروب اوزیکا تعلق قیلدی
اوغوز خان شام ولایتندا تورغاندا پنهان بیر نوکری نینک قولینه بیر آکتون
یای و اوچ اوقنی ببردی تقی آتدی یاینی کون توغوشیدا بیر چولدا کئی
آیاقی بیتساس ییردا توفراقغه کوموب بیر اوجینی چیقاریب قویغیل و

(۱) تورور توروب (۲) وقیشی

اوقلارنی

سونکیندین کیلاتورور ایردوک تاغ ایسجندا بئر کبجه اولوغ قار یاغدی
آندین سونک یوروی بیلمای شول یردا باتدوق آتلاریمز و تیوهلاریمز
بارچاسی اولدی بهار بولغاندین سونک پیاده کیلا توروریمز تیدیلار خان
حکم قیلدی اول جماعتغه قارلیق تیسونلار تیب بارچا قارلیق ایلی
آنلارینک نسلیندین تورور آندین اوتوب کابل و غزینتی آلدی آندین
کسیر اوستیکا بورودی اولجاقد کسمیرینک پادشاهی ننک آتی یغما ایردی
کسمیرینک محکم تاغلاری و اولوغ سولاری کوپ بولور یغما آغزه آرقا
بیریب اوغوز خانغه باقینمادی بیر ییل اوروشتیلار ابکی طرفدین کوپ
کشیلار اولدی عاقبت کسمیرنی آلدی تقی یغمانی اولتوردی لشکرینی قتل عام
قیلدی بیر نیچه وقت آندا توروب قایتب بدخشان اوستی بیرلان سرقند کلدی
آندین مغولستانغه باریب لویکا توشدی اوغوز خان نینگ ایران
و شام و مصر ساری یوروکانی نینگ ذکر ی بئر ییل
یورتیدا توروب ابکنجی ییل ایلکا جار قیلدوردی ایران ساری یوروی
تورور من تیب نیچه ییل لیق غملارین ییسونلار تیب ابکنجی ییلی آتلاندی
تقی تلاش شهریکا کلدی خان نینگ لشکر کینیدا قویغان کئی لاری بار ایردی
آریغان و آجیغان و اداشغان و تیکاننی آیب کلسون تیب اول کئی لار
لشکر سونقیندا قالغان بئر اوبولیک کشینى خان آلدیغه آیب کیلدیلار
خان اول کسیدین سوردیکیم فی اوچون قالیب ایردینک تیب اول
آتی کونلیکیم آزلقندین لشکر نینگ سونقین کیلاتورور ایردیم
خاتونم حامله ایردی توغوردی آچلیق سبیدین اناسی سوتی اوغلانغه

بیرلانی دشت قیماق دبرلار اوغوز خان ایت براق خانغه باستورغاندین
اون یتتی ییلدین سونک تقی آتلائیب باریب براق خان بیرلان
اوروشوب باسیب ایت براق خاننی اولتوروب یورتینی آلب مسلمان
بولغانلاریغه، تیکمای قویوب تنکریغه ایمان کیلتورماکانلارینی اولتوروب
اوغلانلارینی اسیر قلیب قایتیب اویکا توشدی اوغوز خان نینک
توران و هندوستانغه یوروکانی نینک ذکر ی اوغوز
خان تام مغول و تاتار ایل نینک لشکرینی جمع قلیب تلاش و سیرامغه کیلدی
تاشکند و سمرقند و بخارا پادشاهلاری صف تارتیب اوروشا ییلمادیلار اولغ
شهرلار و محکم قلعهلارغه بیرکندیلار اوغوز خان سیرام و ماشکندنی اوزی
قبا آلدی ترکستان و اندجانغه اوغلارینی ییاردی آنلار آلتی آیدا
ترکستان بیرلان اندجاننی آلب آتاسی خدمتیغه کلدیلار اوغوز خان بو
آیتلغان ولایتلار نینک بارچاسیغه داروغه لار قویوب سمرقند ساری
یوردی تقی سمرقندنی آلب داروغه قویوب بخاراغه باردی بخارانی
آلب بلخ باردی بلخی هم آلب غور ولایتی نینک اوستیکا یوردی قیش
ایردی کونلار بیان ساق ایردی غورنینک تاغلاریغه قار کوب توشوب
ایردی لشکر خلقی یوروماکا قینالدی لار خان حکم قلدیکم هیچ کیم
مزدین قالماسون تیب باریب غورنی آلدی ایرسه ییل کیلیب یاز بولدی
لشکرینیک سانین آلدی بیر نیچه کیشی کم کیلدی آنلارنی سوردی هیچ
کیم ییلمادی بیر نیچه کوندین سونک اول کیشی لار خان خدمتیغه باردیلار
خان آنلارینیک احوالین سوردی ایرسه آیتدی لار کیم بیر نیچه کیشی لشکرینیک
سونکیندین

و آرتین بیغدی اولغ پادشاهلارینک عادتلاری تورور اولاق سفرغه بارغاندا کوچلارین آلیب بارماق نوکر خلقی نینک هم بعضی لاری آلیب بارورلار اوغوز خان نینک میر بیکی کوچین آلیب باریب ایردی اوزی اوروشدا اولدی خاتونی قورتولوب ایکی سونینک آراسندا خان کینیدین بیتدی یوکلای ایردی تولغاغی توتدی کون ساوق ایردی کیرماکلا اوی یوق میر چرک یغاچ نینک ایچندا اوغلان توغوردی مونی خانغه معلوم قیلدیلار ایرسه خان آیتدی مونینک آتاسی بیزینک آلدیمزدا اولدی غمخوری یوق تیب اوغول اوقوندی آتینی قیچاق قویدی قدیم ترک تیلندا ایچی قوش یغاچنی قیچاق دیرلار ایرکاندور آینک اوچون اول اوغلان یغاچ ایچندا توغدی تیب آتین قیچاق قویدیلار بو وقتدا هم ایچی قوش یغاچنی قیچاق دیتورولار قرا خلق نینک تیلی کیلماس لیکدین قافی جم اوقوی تورورلار شول قیچاق تورور قیچاق دیتورولار اول اوغلانی خان اوز قولوندا ساقلادی ییکیت بولغاندین سونک اوردوس و اولاق و ماجار و باشقرد ایللاری یاغی ایردی لار قیچاقه کوب ایل و نوکر بیریب اول باقغه تین و اتل سوی نینک یقاسینه بیساردی تین و اتل ایکی سی هم اولغ سونینک آتی تورور اوچ یوز ییل اول بیرلاردا پادشاهلیق قیلیب اولتوردی بارچه قیچاق ایلی آینک نسلدین تورورلار اوغوز خان نینک زلمیدین چنکیز خان زمانهجه تین و اتل و بایق بو اوچ سونینک یقاسندا قیچاق دین اوزکا ایل یوق ایردی تورور بوز (*). K. ییلخهجه اول بیرلاردا اولتوردیلار آینک اوچون اول

(* مینک)

باریب تاتارنی چاقتی تاتار خانى كوپ چريك بېرلان كيليب اوروشتى اوغوز
خان باستى تقي لشكرىنى قزدى اوغوز خان نىنك لشكرى نىنك قولينه اولچاقلى
اولوك مال توشدى كيم بوكلاما ككا كولوك آزلىق قىلدى بېرىنچى چيركشى
بار ايردى اول فكر قىليب ارايهنى ياسادى آندىن كوروب بارچا ارايه ياسا
مال لارېنى بوكلاب قايتدىلار ارايهغه قانق آت قويدىلار آندىن ايلكارى آتدا
بوق ايردى اوزيدا بوق ايردى آينك اوچون قانق تيدىلار كيم يوروكاندا قانق
قانق قىليب آواز قىلور آنى ياساغان كىشىنى قانقلى تيدىلار بارچه قانقلى ايلي
اول كىشى نىنك اوغلانلارى تورور اوغوز خان يىتمىش ايكى يىل غمچه مغول و
تاتار اوز سونكاكى ايردى آنلار بېرلان اوروشتى يىتمىش اوچ يىل بولغاندا
بارچه سىنى اوز آغزېنه باقتوروب مسلمان قىلدى آندىن سونك يوروب
خطائىنى آلدى و چورچتى آلدى و تقي تانكفوتنى آلدى نانكفوتنى
تاجىكلار تبت دىرلار آندىن سونك باريب قرا خطائىنى آلدى اول هم
اولخ يورت بولور كىشى سى نىنك چرايى هندو تك قرا بولور هندوستان بېرلان
خطاي نىنك آراسندا و محييط تىكيزى نىنك يقاسندا بولور تانكفوت نىنك
قىش بولغاندا كون توغوشى و يازى بولغاندا توشلىقندا بولور خطاي نىنك
نارى يوريندا تىنكز يقاسندا برك تاغلار نىنك ايجندا كوپ ايل بار ايردى
آينك پادشاهى نىنك آتىنى ايت براق دىرلار ايردى آينك اوستينه آتلايىب
باردى اوروشتيلار ايت براق خان غالب كىلدى اوغوز خان قاچتى اوروشقان
بېرىنك برى بوزيندا آقېب بارا تورغان ايكى اولخ سو بار ايردى اول
ايكى سونىنك آراسندا بىر نېچه كون توروب قاچقان لشكر نىنك آندىن
و ارتىن

تورور آیتورلار سوت. او بوندی سوت ایرکانیدا بیری بیریدین آبرولور ایردی قاتق بولخاندین سونک بیری بیری کا بابوشا تورور و تقی آیتورلار کیم امامغه لویدوم امام اولتورسا اولتورا تورور تورسا تورا تورور پس بابوشغانی بولماس مو آلا کلب اوغوز خان نینک ایتاکنه ایکی قوللاری بیرلان محکم بابوشتی لار ایرسه خان آلا رغه اویغور تیدی بابوشغور تیماک بولور قرا خان بیرلان اوغوز خان صف تارتیب اوروشیتلار خدای تعالی اوغوز خاننی غالب قیلدی قرا خان قاچدی اوروشدا قرا خان نینک باشیغه اوق تپکدی و کیم آتقانین ییلما دیلار قرا خان اول یرادین اولدی اوغوز خان آتاسی تحتیندا اولتوردی اوغوز خان نینک خان بولغانی نینک ذکر ی اوغوز خان ایل نینک بارجه سینی مسلمان لیقغه دعوت قیلدی مسلمان بولغانلارنی سیلادی بولغانلارنی چاپدی اوزلارینی اولتوردی اوغلانلارینی اسیر قیلدی اولوقتا قرا خانغه تعلق ایلدین باشقه ایللار کوب ایردی بیر اولخ ایل نینک بیر باشقه پادشاهی بار ایردی کچیک ایللار آنلارغه قوشولورلار ایردی قرا خان نینک مسلمان بولغان ایللاری اوغوز خانغه قوشولدی مسلمان بولغانلاری اورکا خانلارغه باریب قوشولدی اوغوز خان هر ییلدا مغول یورتی دا اولتورغان ایللار بیرلان اوروشور ایردی تقی غالب کیلور ایردی آخر بارجه سینی آلدی و قاچیب قورتولغانلاری تاتار خانیغه باریب سفندی لار تاتار خلقی اولوقتا جورجتغه یقین اولتورورلار ایردی جورجت تیکان بیر اولخ یورت تورور شهرلاری و کندلاری کوب خطای نینک پیمور قازق طرفیدا بولور هندو و تاجیک آنی چین دبرلار اوغوز خان

ایردی موندین کوپ بیللار اوتدی بیر کون اوغوز خان بیراق بیرکا آوغه کیتدی قرا خان بارچه کوچلارین و کلینلارین چاقریب آش بوردی تقی سوزلاشیب اولتورغاندا خاتونیدین سرردیکیم مونینک سببی نی تورور اوغوز سونقی آلمان خاتونینی سیور و برونقی آلمان ایکی خاتونی نینک قاتیغه هیچ بارماس خاتونی آیتدی من بیلمی من کلینلار یخشی راق بیلورلار تیدی خان کلینلار دین سوردی ایرسه اولغ کلین آیتدی اوغلینکیز مسلمان بولوب تورور بیز ایکمزکا مسلمان بول تیدی قبول قیلهقت کچیک کلینکیز مسلمان بولوب تورور آبنک اوچون اوغلینکیز آئی کوپ سیوا تورور تیدی قرا خان بو سوزنی ایشکاندین سونک بیکلارین چاقریب کنکاشتی. تقی سوزنی مونغه قویدیلار کیم اوغوزنی آودا بوروکاندا توتوب اولتورکابلار قرا خان ایلکا کشی. بیساردی تیز کیلسونلار آوغه چیقا من تیب بو سوزنی اوغوز خان نینک کچیک خاتونی ایشتب قرا خان نینک قیلغان کنکاشلاری بارچهسینی آیتب اوغوز خانغه کشی بیساردی اوغوز خان بو سوزنی ایشکاندین سونک ایلکا کشی لار بیساردی آتام چریک تارتیب منی اولتورکالی کیلاتورور منی تیکان منکا کیلسون آتامنی تیکان آتامغه بارسون تیدی ایل نینک کوپی قرا خانغه باردی و آزراقی اوغوز خان قاتیغه باردیلار قرا خان نینک اینی لاری نینک کوپ اوغلانلاری بار ایردی آلارنی قرا خاندین آیرولور تیب هیچ کیم نینک کونکلینه کیلهاس ایردی آلار نینک بارچهلاری اوغوز خان قاتیغه کیلدی لار اوغوز خان آلاغه اوغوز آت قویدی اوغوز ترکی تورور معنی سی بارچهغه معلوم یابوشغور معنی سینه

اغوز بیکت بیتشدی ایرسه قرا خان اینسی اوز خان نینک قیزی آلیب
بیردی اغوز کشی یوقدا قیزغه آتدی عالی و سنی و بیزنی یاراتقان بار
آنینک آتی الله تورور آتی بار بیلکیل و بیر بیلکیل آنینک بو یورغاندین اوزکا
ایشنی قیلمایغیل تیدی ایرسه قیز آتی قبول قیلمادی شول زمانی قویدی
تقی قیزدین باشقه یاتدی کیجهلار باشقه یاتیب کوندوزلار سوزلاشماس
ایردی بیر نیچه وقتدین سونک قرا خانغه آتدیلار کیم اوغلینکیز کوچینی
سیومای تورور سیوماسلیکیدین آغان کوندین بری بیر بیردا یاتمای تورور
قرا خان بو سوزنی ایشکاندین سونک تقی بیر اینسی کوز خان نینک
قیزینی آلیب بیردی آنغا هم ایمان عرض قیلدی اول قیز هم قبول قیلمادی
آنینک بیرلان هم بیر بیردا یاتهادی بو واقعاتدین بیر نیچه ییل اوتکاندین
سونک اغوز خان آوغه چیقیب قایتب کیلا ایردی کوردیکیم سونینک یقاسیندا
بیر نیچه ضعیفهلار کیم یوا تورورلار آتاسی نینک اینسی کور خان نینک
قیزی هم مونلارنینک ایچندا اولتوروب تورور قیزغه کشی بیباریب سوزلاشاک کا
سرم آشکارا بولور تیب قورقتی قیزی گوشه کا چارلاب آنت بیریب آتدی کیم
آتام مانغا ایکی قیز آلیب بیردی آنلارنی سبوماکانیم نینک سبی بو کیم
من مسلمان اول کافر هر چند مسلمان بولونک تیدم قبول قیلمادیلار
اکر سن مسلمان بولسانک ایردی سنی آلور ایردم تیدی ایرسه قیز سین نی
بولدا بولسانک من شول یولدا اولاین تیدی آندین سونک اغوز خان
آتاسیغه آتدی آتاسی کور خان نینک قیزینی اولغ توی قیلیب اغوز
خانغه آلیب بیردی اول مسلمان بولدی اغوز خان آتی کوب سپور

اگر آتاسی نینک مسلمان بولغانین ایشیتسه اوغلی اولتورور ایردی و اوغلی نینک مسلمان بولغانین ایشیتسه آتاسی اولتورور ایردی اولچاق دا مغول نینک رسی انداق ایردیکیم تا اوغلان بپر یاشیغه بیتهاکونجه آنغه آت قویباس لار ایردی اوغلان بپر یاشیغه بیتدی ایرسه قرا خان ایلکا ساون سالدی تقی اولغ توی قیلدی توی کونی اوغلاننی معرکه ایچیکا کیلتوروب قرا خان بیکلاری کا آیتدی بیزنینک بو اوغلیمز بپر یاشیغه بیتدی ابدی مونغه نی آت قویارسیز تیب بیکلار جواب بیرماس دین بورون اوغلان آیتدی مینک آتیم اوغوز تورور پیمت اوشال بپر یاشار اوغلان اندا روان * کلب تیلکا تیدی بیلنک لار عیان * آتیم دور اوغوز خسرو نامدر * بیلنک لار یقین بارچه اهل هنر * تویغه کیلکان اولغ و کچیک بارچه اوغلان نینک بو سوزی کا تانک قالدی لار تقی آتیدلار بو اوغلان نینک اوزی آتینی آیتا تورور موندین یخشی آت بولور موتیب آتینی اوغوز قویدی لار تقی آتیدلار کیم بپر یاشار اوغلان نینک مونداق سوزلاکانینی هیچ زماندا هیچ کیم ایشیتکان کورکان یوقتورور تیب آتی ایرم ایتب آتیدلار کیم اوزاق عمرلی و اولغ دولتلی و اوجی اوزاغان و یانی یا ییلغان بولغی سی تورور تیدیلار اوغوز نینک تیلی چیق بپروکاندا الله الله تیب آتور ایردی هر کیم ایشیتسه آیتورلار ایردی اوغلان تورور تیلی کیلماس لیکیدین نی آتورین بیلماق تورور دیرلار ایردی آنینک اوچون کیم لفظ الله عرب تیلی تورور مغول نینک هیچ آتاسی عرب تیلینی ایشیتکان ایرماس اوغوزنی خدای تعالی مادرزاد ولی یاراتیب ایردی آسینک کونکلینه و تیلینه اوزی نینک آتینی سالا تورور ایردی چون

هیچ نیرسانینک مرتبه سین توقوزدین یوقاری یاراتقان ابرماس تورور مغول
خان کوپ بیللار پادشاهلیق قیلدی تورت اوغلی بار ایردی اولغی قرا خان
ایکنجی اوز خان اوچونجی کوز خان تورونجی کور خان مغول خان
اولار بولغانیدا اولغ اوغلی قرا خاننی اوز اورنیدا قویوب کتدی قرا
خان نینک ذکرى آتاسیندین سونک تمام ایلکا پادشاه بولدی
ار تاغی و کر تاغی بو زماندا آبی اولغ تاغ و کچیک تاغ دی تورورلار
آبی یایلار ایردی قیش بولغاندا قرا قوم و سبر سوی نینک بقاسینی قیشلار
ایردی قرا خان زمانیدا ایل انداغ کافر بولوب ایردی لار کیم ایچلارندا بیر
مسلمان قالمای ایردی اوغوز خان نینک دنیاغه کیلکانی نینک
ذکرى قرا خان نینک اولغ خاتونیدین بیر اوغلی بولدی کورکالی آی
کوندین آرتوق اوچ کیجه و کوندوز اناسینی ایمادی هر کیجه اول اوغلان
اناسی نینک توشیکا کریب آیتور ایردی ای انا مسلمان بولغیل اگر مسلمان
بولماسانک اولسام اولارمن سنینک ایچاکینکتی ایمان تیب اناسی اوغلیغه
قیا بیلمادی تقی تنکری نینک بیرلیکه ایمان کیلتوردی آندین سونک اول
اوغلان ایچاکین ایمدی اناسی کررکان توشینی و مسلمان بولغانینی کشیکا
آیتمادی تقی یاشوردی آنینک اوچون کیم ترک خلقی یافتدین النجه خان
زمانی غه چه مسلمان ایردی لار النجه خان پادشاه بولغاندین سونک خلق نینک
باشی و مالی کوپ بولدی دولتکا اسیر بولدی (*) تقی تنکرینی اونوتدی لار
و بارچه ایل کافر بولدی لار قرا خان زمانیدا کافرلیکدا انداغ محکم ایردی لار کم

(* اسر بدیلار

مغول بیرلان تاتار پادشاه بولغاندین تا بابدو زمانبغه چا هیچ آرالایردا نزاع یوق ایردی مغول خان اوغلانلاری اوز ایلیکا پادشاهلیق قیلورلار ایردی تاتار اوغلانلاری اوز ایلیکا پادشاهلیق قیلورلار ایردی بابدو فکرسیز زعمسیر ییکیت بولدی مغول خان اوغلانلاری بیرلان یاو بولدی تقی آارنیزک ایللارین چابا باشلادی اولوقندا اجل کلب یقاسیندین توتوب آتاسی نینک قاتیغه آیب کیتدی آندین سونک اوغلی سوینج خان آتاسی اورنیدا اولتوردی سوینج خان نینک زمانیدا مغول بیرلان تاتار ایلی نینک آراسیندا دشمنلیق اوتی انداق کوپ باندیکیم اگر امو دریاسی نینک سوینی سالسالر سونماکای ایردی همیشه مغول غالب کیلور ایردی تنکریم بویورسه مغول خان لاری نینک سونقندا سوینج خان نینک قیلغان ایشلارینی آیتقوموز تورور ایکنجی باب مغول خان نینک ذکرى تا چنکز خان نینک دنیاغه کیلکانیکاچه اصل لفظ مغول مونک اول تورور عوام نینک تیلی کیلماس لیکنین بارا بارا مغول تیدیلار مونک نینک معنی سین بارچه ترک ییلورلار قایغو معنی سینه تورور اول نینک معنی سی ساده دل یعنی قایغولی ساده تیماک بولور بو طایفه دین توقوز کئی پادشاهلیق قبلدی لار اولی مغول خان آخری ایل خان شرف الدین یزدی ظفر نامه نینک مقدمه سیندا آیتب تورور ترک خلقی نینک ایچندا رسم تورور هر نیرسانی توقوز قیلماق اول توقوزنی مغول نینک توقوز خانى نینک یوزیندین آیب تورور تقی کتاب نینک اولندا هم آبتولدی خدای تعالی نینک یاراتقان نیرسه لار نینک بارچه سین مرتبه یاراتقان تورور

ایکاسین قبار تیکان اول تیکانلاین هر کشی نینک بیر سیوری اولکان بولسا اوغلی و قیزی ویا آقا اینسیدای آنکا اوخشاتیب اوبندا بیر قورچاقنی یاساب قویدی تعی بو بیزینک فلانینک صورتی تورور تیب آتی سودی آشینک آلدینی آینک آلدینه قویدی آتی اوبدی یوزینی و کوزی نی سورتوب باش اوردی شونداق قیلا قیلا بت پرستلیق آشکار بولدی النجه خان نینک ایکی اوغلی بار ایردی ایکیز توقخان اولغی نینک آتی تاتار کچیکی نینک آتی مغول النجه خان قرغان سونک ایلینی بولوب ایکی اوغلیغه ببردی بو ایکی سی بیری بیری بیرلان میانلیق قیلماق بۇخشی لبق بیرلان دولت سوروب عمر اوتکار دیلار اول تاتارنی آیتالی تنکریم بو یورسه آندین سونک مغولنی آتورمیز تاتار خان نینک ذکرى اوزیندین باشقه تا یتتی اوغلی غهجه پادشاهلیق قیلدیلار تاتار خان کوب ییللار پادشاهلیق قیلیب وفات تاپدی اوغلی بوقا خان آتا اورنیدا اولتوروب کوب ییللار پادشاهلیق قیلیب اولدی آندین سونک اوغلی یلنچه خان آتا تختندا اولتوروب بیر نیچه ییللار ایلکا حکومت قیلیب اولدی آندین سونک اوغلی آتلی خان پادشاه بولوب بیر نیچه ییللار عیش و عشرت قیلیب آتاسی کیندین کیتدی آندین سونک اوغلی آتسیز خان آتا اورنیدا اولتوروب بیر نیچه ییللار یاونی یاولاب آونی اولاب آتاسی کیندین کیتدی- آندین سونک اوغلی اوردو خان پادشاه بولوب بیر نیچه ییللار عرق و قیز ایجب خطای کخهانی پیچیب ترنک سولارنی کجیب آتاسی کیندین کیتدی آندین سونک اوغلی بایدو خان پادشاه بولدی بیر نیچه ییللار پادشاهلیق قیلیب

عقللی و دولتی یخشى پادشاه ایردی ترك ایچندا کوپ رسم لارنى اول
 پيدا قیلدی عجم پادشاهلاری نینک اولی کیومرث بیرلان معاصر ایردی کونلاردا
 بیر کون آوغه چقیب کیک اولتوروب کباب قیلیب ییب اولتوروب
 ایردی ایلکندین بیر تورغام ایت بیرکا توشدی آنی آلیب پیدی ایرسه
 آغزیغه بسیار خوش مزه کیلدی آنینک اوچون اول بیر توزلاق ایردی آشغه
 توز سالماقنى اول چیقاردی بو نمکین رسم آندین قالدی ایکی یوز قرق
 ییل عمرندین اوتکاندین سونک اوغلی **ایلیجه خان فی** اوز اورنیدا
 اولتورتوب بارسا کیلماس تیکان شهرکا کیتدی ایلیجه خان تقی کوپ ییل لار
 پادشاهلیق قیلیب آشلارنى آشاب یاشلارنى یاشاب آتاسی کیندین کیتدی اولار
 وقتدا اوغلی **دیب باقوی خان فی** اورنیدا اولتورتدی دیب نینک
 معنی سی تحت ییری باقوی نینک معنی سی ایل اولغی تیماک بولور اول
 تقی کوپ ییل لار پادشاهلیق قیلیب دوست لار نینک کولکانین و دشمن لار نینک
 یغلاغانین کورب و سیونب کوپ ییل لار پادشاهلیق قیلیب اوغلی **کیوک**
خان فی اورنیدا اولتورتوب بارسا کیلماس تیکان شهرکا کیتدی کیوک
 خان تقی آتا تخیدا اولتورتوب نیچه ییل لار داد و عدل قیلیب اوغلی **النجه**
خان فی بیریندا قویوب خلق بارا تورغان بیرکا باردی **النجه** خان کوپ
 ییل لار ایلیکا پادشاهلیق قیلدی نوح علیه السلام نینک زمانیدین تا بو **النجه**
 خان نینک زمانیهه چا بارچه یافت اولادی مسلمان ایردی لار **النجه** زمانیدا
 بورت آبادان و ایل دولتی بولدی اوزبک نینک مثلی تورور ایته سرسه (K.) *

(* قنورسه

ایکاسین

رحمتی کا کیتدیلا ر آندین سونک نوح پیغمبر اوچ اوغلی نینک هر قابی سبن
پیر پیر کا پیاردی حام آتلی اوغلی نی هند و ستان یورنیغه پیباردی
سام آتلی اوغلینی ایران زمین کا پیباردی و یافت آتلی اوغلینی قطب
شمالی طرفی کا پیباردی تقی اوچی سیکا هم آیتدیکم آدم فرزندلارندین
سبز اوچکز دین اوزکا کشی قالمادی امدی اوچکنیز اوچ یورتدا تورونک
هر قاچان اوغلان اوشاقتکیز کوپ بولسا اول پیر نی یورت قلیب
اولتورونک تبدی یافت نی بعضی لار پیغمبر ایردی تیب تورورلار و بعضی لار
پیغمبر ایرماس تیب تورورلار یافت آتاسی نینک حکمی بیرلان جودی
تاغندین کتیب اتل و یایق سویی نینک یاقاسیغه باردی ایکی بوز الیک
یپل آندا توردی تقی وفات تابدی سکر اوغلی بار ایردی اولادی بسیار
کوپ بولوب ایردی اوغلانلاری نینک آتاسی مولار تورور ترک خورز
سقلاب روس منک چین کماری تاریخ یافت اولاریندا اولغ اوغلی
ترک نی اوریندا اولتورتوب اوزکا اوغلانلاریغه آیتدیکم ترکنی اوزلارینکزکا
پادشاه بلیب آتینک سوزیندن چقمانکپزلار ترک کا یافت اوغلانی
تیب لقب قوبدیلا ر بسیار ادب لیک و عاقل کش ایردی آتاسیندین
سونک بیرلارنی بوروب کوردی تقی پیر بیرنی خوشلاب آندا اولتوردی
بوکونلار اول پیرنی ایسیخ کول دیرلار خرکاه اوینی اول جیقاردی ترکلار
ایچندا کم بعضی رسملار بار آندین قالدی ترک نینک تورت اوغلی بار
ایردی اول تونک ایکنجی حکل اوچونجی برسجار تورونجی املاق اولار
بولغانیدا **توتک نی** اوز اورنیغه پادشاه قلیب اوزاق سفرغه کیتدی تونک

معلوم ابرامس اول تقي اولار بولغانيدا اوغلى نوحنى اورنيدا اولتورتدى
اول ايكي يوز ايلك ياشيغه بيتكاندا خدای تعالی آنی پيغمبر قليب ائد
زمانداغى خلقغه ييباردى ييتى يوز ييل خلقنى مسلمان ليقغه ترغيب
قيلدى اير و خاتون سكران كتى ايمان كيلتورديلار ييتى يوز ييل دنيا
طولى خلقغه يوروب تنكريغه ايمان كيلتورونك تيكانيدا سكران دين
آرتوق كتى ايمان كيلتور ماكانكا قاتيق آچقى كيليب دعای بد قيلدى جبرائيل
عليه السلام كيليب آيتدى خدای تعالی سنينك دعانكى قبول قيلدى فلان
وقتدا بارچه پير يوزنداكى خلقنى سوغه غرق قيلماق بولدى كيمه
ياساون امر قيلدى تيدى تقي كيمه نى نچوك ياسارون اوكرتدى نوح پيغمبر
اوزيكا ايمان كيلتوركان كتى بيرلان كيمه ياسادى آندين سونك پير دين
سو چيقدى و آساندين يغور ياغدى نوح پيغمبر اوچار قوشلاردين
و آياقندين يوروكان جانورلاردين هر حبل دين پير جفت نى آلدى
و اوزيكا ايمان كيلتوركان كتى لار بيرلان كيمه كا مندى و اوزكا پير يوزنداكى
جانلى نيمرسانينك بارچه سى سوغه غرق بولدى آندين سونك خدای
تعالی نينك امرى بيرلان پير سونى اوزيكا تارتدى شام يورتندا موصل
شهرى نينك يقيندا جودى تاغدين كيمه چيقدى رجب آبي نينك اولى
كونى كيمه كا منب ايرديلار محرم آبي نينك اولى كونى آلتى آي اون كون
بولغاندا كيمه دين چيقديلار تقي تاغ نينك توبيندا اولتورديلار بارچه لارى
بيمار بولديلار نوح پيغمبر و كوچ لارى و اوچ اوغل لارى و اوچ
كلين لارى بھنى بولديلار آندين اوزكا كشى لار نينك بارچه لارى حَق
رحمتى كا

تقی سکز یوز قرق ییل آتاسی یولندا یوروب اوغلی مهلائیل نی اورنیدا اولتورتوب تنکری یقینیغه باردی مهلائیل زمانیدا آم فرزندلاری کوپ بولدیلار مهلائیل بابل اقلیندا بیر شهر سالدی تقی آتینی سوس قویدی و تام اویلار سالدوردی و کندلار قیلدوردی آندین ایلکاری تام اوی یوق ایردی تاغ لار نینک قوشیندا و جنکل لاردا اولتورولار ایردی ایل کا حکم قیلدی بیر یوز یکا یایلینک هر بیردا مناسب بیر تاپ سانکر ایکن ایکنک و کندلار سالینک تیب خلق انداق قیلدیلار مهلائیل توقوزبوز بیکرما ییل بو دنیادا توروب اول دنیاغه کتدی اولاریندا اوغلی بر دنی اوز بیر یندا اولورتدی و برد تقی توقوز یوز آلتش ییل یاشاب اوغلی اخنوخ نی اوز اورنیدا اولتورتوب آتاسی کیندین کتدی سربانی ییلی بیرلان آتی اخنوخ ایردی علم دینی و حکمت و طب نی کوپ درس آتور ایردی اول سبیدن عرب اولارغه ادریس تیدی خدای تعالی آتی اوز زمانیداغی خلقغه پیغمبر قیلدی سکسان ایکی ییل پیغمبرلیق قیلب خلق نی توغری بولغه اوندادی آندین سونک تنکری نینک امری بیرلان عزرا نیل کیلب ادریس علیه السلام نی پری نینک اوستیدا قویوب بهشت کا آکیب باردی اول کوندین تابو وقت غمجا بهشت دا تورور ادریس بهشت کا بارغاندین سونک اوغلی متوشاخ آتاسی اورنیدا اولتوروب داد و عدلغه مشغول بولدی عمری نینک سانی معلوم ایرماس کوپ ییللار اوتکاندین سونک اوغلی لمک نی لورنیدا اولتورتوب آخرت ساری کتدی لمک هم بو دنیادا کوپ ییللار توردی اما عمری نینک سانی

بیباردی آنکا هم توفراق آنت بپردی عزرائیل آبدی تنکری نینک حکمی
سینک بالباریب آنت بیرکانینک دین آرتوق تورور تیب اول بیری که
بو وقتدا کهبه آینک اوستوندا تورور آندین توفراق آلدی آینک اوچون
انسان نینک ارواحین آماق لبقنی عزرائیل غه حواله قیلدی آندین
سونک خدای تعالی قدرت قولی بیرلان اول توفراقی خمبر قلیب آدم نینک
صورتینی یاساب اوتوز توقوز کون مکه بیرلان طایف نینک آراسیندا قویدی
قرق کون بولغاندا آنکا جان بپردی اهلین نینک آدم غه سجده قیلماغانی
و آدم نینک بهشت کا باریب ینا قایتا بو دنیاغه کیلکائی آیدین روشن راق
و آفتابدین مشهور راق تورور آینک نیسینی آیتاپین مینک ییل بو دنیادا
توروب اول دنیاغه کیتدی لفظ آدم عرب تیلی تورور ییز نینک قیرتیشینی
ادیم دیر عزرائیل توفراقی ییز نینک ایچدین آلمادی تقی قیرتیشیدین
آکیب اپردی آینک اوچون آدم تیدیلار لقبی صفی الله تورور آم اوز
اوغلانلار یندین قرق مینک کسینی کوروب اولدی اولار بولغانیدا شیش
آتلی اوغلینی اوزی نینک اورنیدا قویدی آندن سونک خدای تعالی شینی
یغبر قیلدی اول توقوز یوز اون ایکی ییل عمرتایسب حنت سرای غه
کیتدی شیت نینک معنی سی هبة الله تیاک بولور اول تقی اولار وقتندا اوغلی
انوش نی اورنیدا اولتورتدی اول تقی اولغ آتاسی آدم نینک شریعتی غه
عمل قلیب توقوز یوز اون ایکی ییل بو منزلدا تورور اول منزلکا
کیتدی انوش نینک معنی سی صادق تهماک بولور اول تقی اولاریندا اوغلی
قینان نی اورنیدا اولتورتوب کوب نصیحت و وصیت قیلدی قینان
تقی

اولكى باب

خدای تعالی آدم علیه السلام نی یاراتقانی نینل
ذکری خدای تعالی آدمی (* یاراتور بولدی ایرسا جبرئیل علیه السلام غه
بویوردېکم بیر یوزیدین باریب توفراق آلب کیل تیب اول بیر یوزینه
کیلب توفراق آور بولغاندا بیر حال تیلی پیرلان آندین سوردیکم نی
قیلا تورورسین تیب جبرئیل واقعاتنی بیان قیلدی ایرسا (بیرر. K) آنکا
تکری تعالی دین آنت بیردی من دین آماغیل آنینک اوچون تانکلا آدم
فرزندلاری کوپ بولغاندین سونک بیری کافر و بیی غاصی و بیری ظالم
و بیری کناهکار بولورلار آنلارنی خدای تعالی عذاب قیلور من تنکری
تعالی نینک غضبی غه و عذابی غه تابم یوقتورور تیدی ایرسا جبرئیل
توفراق آلمای قایتب خدای تعالی غه بیر نینک عرضنی بیتکوردی آندین
سونک میکائیل علیه السلام نی ییباردی اول هم قایتب کیلب شول
سونی آتدی آندین سونک اسرافیل علیه السلام نی ییباردی اول هم
قایتب کیلب ایشکانین عرض قیلدی آندین سونک عزرائیل علیه السلام نی

(* آنی)

کچیک لوغلی تولى خان نينک اولاديندين ايران مملکتندا حکومت
قىلغانلار نينک ذکرى ييتنجى باب چنکز خان نينک اولوغ اوغلى
جوجى خان نينک اولاديندين دشت قىچاق دا پادشاهلىق قىلغانلار نينک ذکرى
سکزنچى باب جوجى خان نينک اوغلى شيبان خان نينک اولاديندين
ماورا النهدا وقریم دا وقزاق دا وتوران*) دا خان بولغانلار نينک ذکرى
توقوزنجى باب تفى شيبان خان اولاديندين خوارزم مملکتندا
پادشاهلىق قىلغانلار نينک ذکرى بو توقوز باب عجایب مناسب توشدى آينک
اوجون حکمالر آيتب تورورلار هيچ نيمراساننک مرتبسى توقوزدين بوقارى
بولاس نهايتى توقوز تورور .

بوروكاندا نيجوك قىلماق دوستغه دشمنغه نيجوك سوزلاشماك ايكنجى
مثنوبات و قصايد و غزليات و مقطعات و رباعيات و پارچه اشعارنى فهملك
ليك عربى و فارسى و تركى لغتلىرىنىك مضمينى بيلماكليك اوچونجى آدم
عهددين تابووم. كچه عربستاندا و ايران و توراندا و مغولستاندا اولكان
پادشاهلارنىك آتلارى و عمرلارى و سلطنتلارى نينك كم و زيادىن بيلماكليك
بو وقتدا اشعار فهملكليكدا و تاريخ بيلماكليكدا فقيرداك كسى شابد
عراقدا و هندوستاندا بولسا بولغاي بوق تيسام يالغان بولغاي اما سباهى نينك
يسونين بيلماكليكدا بو چاقدا مسلمان كافردا بيز كوروب ايشيتا تورغان
پيرلاردا و يورتلاردا بوق تورور بىر يوزى كينك تورود ايشيتماكان پيرلار ييزدا
بولسا عجب ابرماس ايدى مقصددين (۱) قالغالى تاريخ هجرى مينك
تقى ييتيمش تورت ايرديكم بيز بو كتابنى ابتدا قىلدوق تقى
شجره ترك تيب (۲) آت قويدوق تقى توقرز باب قىلدوق اولكى باب
آدمدين تامغول خانغهچه ايكنجى باب مغول خاندين جنكز
خانغهچه اوچونجى باب جنكز خان نينك توغاندين اولكانيكچه
تورتونجى باب جنكز خان اوچونجى اوغلى اوكدای نينك و آينك
اولادى نينك و جنكز خان نينك اوغلانلارى نينك نسلدين هر كيم مغول
پورتندا پادشاهلىق قىلغان بولسا آينك ذكرى بيشانجى باب جنكز
خان نينك ايكنجى اوغلى جغتای خان نينك اولادىندين ماورا النهدا وكاشغر
يورتدا پادشاهلىق قىلغانلارنىك ذكرى آلتنجى باب جنكز خان نينك

تورور شونداق قیلا قیلا چنکز خان اولادیدین هر یورتدا اوتکان پادشاهلارینیک آتلا ریغه بعضی لاریغه اون تاریخ و بعضی لاریغه بیکرما تاریخ و بعضی لاریغه اوتوز تاریخ آیتب تورودلار ایران بیرلان توراندا اوتکان چنکز خان اوغلانلاری نینک آتلا ریغه آیتلغا تاریخلاردین اوشو زمان فقیر نینک آلدندا اون سکر مجلد حاضر تورور اما بیز نینک آتا و آقالار بیز نینک بی پروالقی و خوارزام خلقی نینک بیوقوف لیغی بو ایکی سیدین بیز نینک جماعت میزنی عد الله خان نینک آتالاری بیرلان بیز نینک آتالار بیز نینک آیرلغان بیرندین تابیزکا کیلکونجه تاریخلارینی بتمای ابردیلار بو تاریخی بیر کشیکا تکلیف قیلالی تیب هر چند فکر قیلدوق هیچ مناسب کسی تابما دوق ضرور بولدی اول سبب دین اوزیز آیتدوق ترک نینک مثلئ تورور اوکوز اوزکندیکن اوزی کيسار تیکان آم زمانیدین تا بو (۱) وقت غاچه تاریخلار آیتلغان تورور کیم حسانی تئکری بیلور هیچ پادشاه و امیر و هیچ حکیم دانشمند اوز تاریخی اوزی آیتغان ایرماس تورور بیز نینک یورتیز نینک هواسندین و اهل خوارزم نینک بی بضاعت لیکیدین هیچ زماندا بولباغان ایش بولدی کونکلینکرکا کیلا سونکیم فقیر طرف توتوب یالغان آیتغان (۲) بولغای من ویا اوزومنی تعریف ایتکان بولغای من بو فقیرغه خدای تعالی عنایت قیلیب کوپ نيمرسا بیرکان تورور خصوصا اوج هنر بیرکان تورور اول سپاهی کیرلیک نینک قانونی و یسونی (۳) کیم نیچوک آتلانماق و یوروماک و یاوغه یاساو یاساماق کوپ بیرلان یوروکاندا نیچوک قیلماق آر بیرلان

(۱) بول (۲) آیتلغان (۳) بونی

یوروکاندا

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ابتداسیز وانتھاسیز و شریک سیز بیٹی قات آسمان و بیٹی قات بیچری
اون سکر مینک عالمی بول تیکاندا بولدورغان تنگری نینک حمیدین
سونک آینک دوستی و بارچہ آدم فرزندلاریکا بیسارکان ایلیجی سی اولوالعزم
ورسالت و نبوت و خاتمت بو تورت مرتبہنی عنایت قیلیب بیرکان رسول
محمد مصطفی نینک درودندین سونک بو کتابنی آیتماق لیق نینک
سببی عرب محمد خان اوغلی ابوالغازی بهادور خان چکنزی و خوارزمی
آنداقتا آیتا تورور کیم چکنز خان نینک ابا و اجدادلاری و اولادلاری کیم هر
ولایتلاردا پادشاهلیق قیلیب تورورلار مؤرخلار ترکی و فارسی تلی بیرلان
آنلارنینک بارچہلاری نینک توغان و اولکان تاریخلارینی یخنی و بیان قیلغان
ایشلارینی تیب تورورلار بیر پادشاه نینک آتینه بیر دانشمند کتی بیر کتاب
ایتب تورور و بنا بیر نیچه ییللار دین سونک شول پادشاه نینک اولادیدین بیر
پادشاه بولغاندا تقی بیر دانشمند مؤرخ پیدا بولوب من اول بورونقی
مؤرخ دین یخنی آیتورمن تیب بو پادشاهنینک آتینه تقی بیر تاریخ آیتب

شجرهٔ ترك

ابو الغازی بهادر خان نینک تألیفیدر

السنة شرقية مدرسه سی نینک مدبری

بارون دهمیزون اهتمامی بیرلان

۱۲۸۷ سنهٔ هجریه سنهٔ مطابق

۱۸۷۱ سنهٔ میلادیه سنهٔ

۰۰۰۰۰

پترسبورغده

اکلامیهٔ ایمبراطوریهٔ باصمهٔ خانهٔ سنده

طبع قیلندی

HISTOIRE DES MOGOLS ET DES TATARES

PAR

ABOUL-GHÂZI BÈHÂDOUR KHAN

PUBLIÉE, TRADUITE ET ANNOTÉE

PAR

Le Baron Desmaisons.

Tome II. Traduction.

St. PÉTERSBOURG.
Imprimerie de l'Académie Impériale des sciences.
(Vass.-Ostr., 9e ligne, № 12.)
1874.

**Imprimé par ordre de l'Académie Impériale des sciences.
Février 1874. C. Vessélofski, Secrétaire perpétuel.**

PRÉFACE.

Après la savante Préface que feu M^r l'Académicien C. M. Fraehn a placée en tête de l'édition de l'Histoire des Mongols et des Tatares par Aboul-Ghâzi-Béhadour-Khan (Casan, 1825), il ne reste plus rien à dire ni sur le mérite de l'ouvrage même d'Aboul-Ghâzi, ni sur les différentes versions qui en ont été faites jusqu'à ce jour. La traduction que je présente aujourd'hui au public savant était terminée dès l'année 1837. Elle avait été faite sur le manuscrit Dahl, acquis, à cette époque, par le Musée de l'Académie Impériale des Sciences de St.-Pétersbourg, manuscrit soigneusement collationné par moi avec les manuscrits de Berlin et de Göttingen, et avec l'édition de Casan (Voy. ma lettre à M. Fraehn, publiée dans le Bulletin de l'Académie Impériale des Sciences, St.-Pétersbourg, 1837). De longs voyages et des occupations de service m'avaient toujours empêché depuis lors de la faire publier. J'ai longtemps conservé l'espoir que quelqu'un de nos orientalistes entreprendrait la traduction de cette Histoire. Voyant que ce travail n'a pas été fait jusqu'à ce jour, je me suis décidé l'année passée à imprimer ma traduction, que j'ai cru devoir faire précéder d'une nouvelle édition du texte, celle de Casan ne répondant plus aux exigences actuelles de la science. En revoyant aujourd'hui ma traduction avant de la livrer à l'impression, j'ai trouvé qu'elle était accompagnée d'une quantité de remarques philologiques et de notes se rapportant à l'histoire et à la géographie de l'Asie.

Les progrès faits depuis 1837 en Europe et surtout en Russie, dans la connaissance des dialectes tatar et djaghataï et dans celle de la géographie et de l'histoire de l'Asie centrale, ont rendu superflue, aujourd'hui, une grande partie de ces notes qui pouvaient, il y a trente ans, offrir quelque intérêt. Je les ai élaguées de ma traduction, n'y conservant absolument que celles qui m'ont paru nécessaires ou utiles pour l'intelligence du texte. J'ai cité dans ces notes les ouvrages que j'ai pu consulter pendant mon travail, tels que: 1) l'Histoire des tribus mongoles et de Tchinguiz-Khan, par Fazl-oullâh Réchid-eddine (édition Bérézine, St.-Pétersbourg, 1861). 2) Le *Raousètoussafa* de Mirkhond. 3) Le *Habibous-siar* de Khondémir. 4) Le *Khoulassatoul-akhbâr* de Khondémir. 5) Le *Târikh-i Djénnâbi*. 6) Le *Târikh-i Réchidi* de Mohammed-Heïdar. 7) Le *Zafer-Namè* de Chèref-eddine Aly-Yezdi. 8) Le *Kitâboul-Khaïr (Kamil) fil târikh*, par Ibn-el-Athir. 9) Le *Tarikh-i Aboul-Khaïr-Khâni*, par Mas'oudi, ibn Osman Kouhistâni. 10) Le *Târikh-i Mouqîm-Khâni*. 11) Le *Târikh-i-Timouri*, par Raqim? 12) Le *Matla'ous-sa'dèïn vé Madjmaq'-oul-Bahrèïn*, par Abd-oul-Rezzâq ibn Ishaq, de Samarcande. 13) La *Bibliothèque orientale* d'Herbelot. 14) La *Description de la Chine*, par Mailla? 15) L'*Histoire des Mongols depuis Tchinguiz-Khan jusqu'à Timour-Lanc*, par d'Ohsson. 16) L'*Histoire des Tsars de Kassimoff*, par Véliaminoff-Zernoff, St.-P., 1870. 17) *Monnaies Boukhares et Kiviennes* (Монеты Бухарскія и Хиванскія), par Véliaminoff-Zernoff, St.-P., 1859. 18) Le *Chéibâni-Namè*, Histoire des Mongolo-Turcs, en dialecte djaghataï, édition Bérézine, Casan, 1849 etc.

Dans l'intention de faciliter au lecteur la comparaison de ma traduction avec le texte qui a paru l'année passée, j'ai fait placer (mettre en vedette) sur les marges la pagination du texte.

Je me fais un devoir et un véritable plaisir d'offrir ici mes sincères remerciements à l'Académie Impériale des Sciences, qui s'en chargée de l'impression de mon travail, ainsi qu'à MM. les académiciens Dorn et Véliaminoff-Zernoff, et à M. Lerch, bibliothécaire à l'Université Impériale de St.-Pétersbourg, pour

l'extrême obligeance avec laquelle ils ont bien voulu mettre à ma disposition les différents ouvrages imprimés et manuscrits que j'ai dû consulter pendant mon travail. Au moment où je terminais la publication du texte, M. Lerch m'a fait le plaisir de me communiquer un manuscrit de l'Histoire d'Aboul-Ghâzi dont il avait fait l'acquisition à Khiva. Ce manuscrit, d'une assez mauvaise écriture et malheureusement fort incomplet, puisqu'il ne commence qu'au règne de Boudjougha-Khan, à la page 211 de l'édition de St.-Pétersbourg, et page 117 de l'édition de Casan, et s'arrête à la page 298, édition de St.-P., et page 162, édition de Casan, est néanmoins, après le manuscrit Dahl, la meilleure copie de l'ouvrage d'Aboul-Ghâzi que j'aie eu l'occasion de lire. Je ne mentionne ici que pour mémoire une autre copie de cet ouvrage qui se trouve à la Bibliothèque de l'Université Impériale de St.-Pétersbourg, où elle est connue sous le nom de «Manuscrit Yartsoff». Cette copie, qui offre presque à chaque page de longues lacunes, fourmille en outre de fautes étranges, qui prouvent que le copiste ne connaissait qu'imparfaitement le dialecte dans lequel était écrit le manuscrit qu'il copiait. Cette copie n'a pu m'être d'aucune utilité.

J'ai joint à ma traduction deux Tables généalogiques des khans et des princes dont les noms se rencontrent dans l'Histoire des Mongols par Aboul-Ghâzi. Ces Tables, ainsi que celle des matières, ont été imprimées sous la surveillance de M. Lerch.

Je m'étais également imposé l'obligation de revoir et de vérifier les dates que l'on trouve dans cet ouvrage, dates qui malheureusement ne correspondent pas toujours avec les années du cycle mongol citées par notre auteur. Ce travail, si Dieu m'en laisse le temps et la force, pourra être fini avant que l'impression de l'ouvrage soit terminée.

Une maladie grave, qui me force de quitter immédiatement St.-Pétersbourg et de cesser pour le moment toute occupation, est venue tout d'un coup m'arrêter aujourd'hui dans la publication de cette traduction. Dans mon embarras, j'ai été assez heu-

reux pour trouver un secours précieux dans la complaisance de notre savant académicien M. Brosset, qui a bien voulu me promettre qu'il se chargerait de soigner l'impression du reste du manuscrit de ma traduction. Je le prie de vouloir bien recevoir encore ici l'expression de ma vive reconnaissance pour son extrême obligeance. Je pars plus tranquille, avec l'assurance que je laisse en d'excellentes mains la continuation de mon travail, fatalement interrompu.

Dans cet ouvrage, hérissé de noms propres, j'ai dû souvent pécher par erreur ou par oubli. Je me recommande à l'indulgence du lecteur, que je prie de vouloir bien se rappeler que «*Errare humanum est*» et que, comme disent les Arabes, **أَوَّلُ النَّاسِ** **أَوَّلُ النَّاسِ**, Le premier qui pécha par oubli, ce fut notre premier père.

Baron Desmaisons.

St.-Pétersbourg, le 26 mai 1872.

PRÉFACE.

Au nom de Dieu clément et miséricordieux.

1

Gloire à Dieu qui n'a ni commencement ni fin et qui n'a pas de compagnon, qui, par un seul mot, «sois», a créé les sept cieux, les sept terres et les dix-huit mille mondes.

Salut à l'ami de Dieu, le prophète Mohammed Moustapha (l'élu de Dieu), le plus grand et le dernier des prophètes, qui a été envoyé à tous les fils d'Adam et à tous les génies.

Motif de la composition de cet ouvrage.

Le fils d'Arab Mohammed-Khan, Aboul Ghâzi Béhadour-Khan, le Khâresmien et le descendant de Tchingiz-Khan dit: Des historiens ont écrit, tant en turc qu'en persan, l'histoire des ancêtres et des descendants de Tchingiz-Khan qui ont régné dans divers pays. Ils ont fait connaître l'époque de la naissance de ces rois ainsi que leurs bonnes et leurs mauvaises actions. Un savant composa un livre qu'il dédia à son souverain. Quelque temps plus tard, sous le règne d'un autre souverain de ses descendants, quelqu'autre savant, pensant qu'il ferait mieux que les historiens qui l'avaient précédé, composa, à son tour, un ouvrage qu'il dédia à son souverain. De cette manière, avec le temps, on a écrit dix, vingt et trente histoires pour les souve-

1

rains qui ont régné dans diverses contrées. J'ai moi-même aujourd'hui devant moi dix-huit ouvrages traitant de l'histoire des descendants de Tchinguiz-Khan qui ont régné soit dans l'Iran soit dans le Touran. Cependant, tant par l'insouciance de nos ancêtres qu'à cause de l'ignorance du peuple du Kharesm, il n'existait jusqu'à présent aucune histoire des souverains de notre famille depuis le temps où nos aïeux se sont séparés des aïeux d'Abdoullâh-Khan.

J'avais eu d'abord l'intention de confier à quelqu'un le soin de la composition de cette histoire, mais je n'ai trouvé personne capable de faire ce travail. Voilà pourquoi je me suis vu forcé d'écrire moi-même ce livre, m'appliquant le proverbe turc qui dit: L'orphelin se noue lui-même le cordon ombilical.

Depuis Adam jusqu'à ce jour on a déjà écrit tant d'ouvrages historiques que Dieu seul en connaît le nombre. Cependant aucun roi, aucun prince, ni aucun sage ou savant n'a encore écrit sa propre histoire. C'est une chose qui, tant à cause de l'insouciance des souverains, qu'à cause de l'incapacité des gens du pays, ne s'était encore jamais vue chez nous. Maintenant qu'il ne vous vienne pas à l'esprit qu'en écrivant cette histoire je puisse me laisser guider par quelque sentiment de partialité, chercher à altérer la vérité, ou penser à me faire valoir et à me louer sans raison. Dieu dans sa bonté a daigné m'accorder beaucoup. Il m'a donné spécialement la connaissance de trois choses: 1° La connaissance de l'art militaire, de ses principes et de ses règles; l'art de commander une armée, de savoir préparer une campagne, faire marcher des troupes et les ranger en bataille, selon que l'on marche avec une armée nombreuse ou avec un petit corps; de savoir comment parler et agir avec des amis ou avec des ennemis. 2° La connaissance des divers genres de poésie, comme Mesnévi, Qassida, Gazèl, Mouqatta-a, Roubâi, ainsi que la connaissance des langues arabe, persane et turque. 3° La connaissance exacte des noms, de la vie et des faits de tous les souverains qui ont régné depuis Adam jusqu'à nos jours,

tant dans l'Arabie que dans l'Irân, le Tourân et la Mongolie. Il est possible qu'il existe en Perse ou dans l'Indostan quelqu'un qui connaisse la poésie comme moi. Si je disais qu'il n'en existe pas, ce serait mentir; mais dans tous les pays que j'ai visités ou dont j'ai entendu parler, il n'y a aujourd'hui personne, ni chez les Musulmans ni chez les infidèles, qui connaisse l'art militaire aussi bien que moi. La surface de la terre est grande, et s'il s'en trouvait quelqu'un dans les pays dont nous n'avons pas entendu parler, il n'y aurait rien d'étonnant. Mais ne nous écartons pas de notre sujet.

C'est dans l'année 1074¹⁾ de l'Hégire que nous avons commencé cette histoire. Nous l'avons appelée Chèdjèrèï Turk, arbre généalogique des Turcs et nous l'avons divisée en neuf chapitres.

Chapitre I. Depuis Adam jusqu'à Mogol-Khan.

II. Depuis Mogol Khan jusqu'à Tchinguiz-Khan.

III. Depuis la naissance de Tchinguiz-Khan jusqu'à sa mort.

IV. Histoire d'Okèdâï, troisième fils de Tchinguiz, Khan, de ses enfants et des descendants de Tchinguiz-Khan qui ont régné dans la Mongolie.

V. Histoire des descendants de Djaghataï, deuxième fils de Tchinguiz-Khan, qui ont régné dans la Transoxiane (Mâvèrân-nahr) et dans le Kachghar.

VI. Histoire des descendants de Touli, quatrième fils de Tchinguiz-Khan, qui ont régné dans l'Iran (Perse).

VII. Histoire des descendants de Djoudji, fils aîné de Tchinguiz-Khan, qui ont régné dans le Dècht-i-Qiptchâq.

VIII. Histoire des descendants de Chèïbân-Khan, fils de Djoudji-Khan, qui ont régné dans le Mâvèrân-nahr, en Crimée, chez les Qazaq et dans le Touran.

1) 1663 de J. C.

IX. Histoire des descendants de Chèrbâni-Khan qui ont régné dans le Khâresm.

Ces neuf chapitres sont arrivés admirablement à propos, car les sages ont dit: Rien ne doit dépasser le nombre neuf. Neuf est le dernier terme.

CHAPITRE I.

5

Depuis Adam jusqu'à Mogol-Khan.

Dieu, le Très-Haut, crée le premier homme.

Lorsque Dieu, le Très-Haut, voulut créer Adam (que la paix soit sur lui) Il ordonna à Djèbraïl (Gabriel) (que la paix soit sur lui) de descendre sur la terre et de Lui en apporter. Gabriel descendit sur la terre; mais au moment où il voulut en prendre, celle-ci lui demanda ce qu'il voulait faire. Gabriel lui ayant fait connaître l'ordre qu'il avait reçu, la terre le conjura au nom de Dieu de ne pas la toucher, car bientôt, lui dit-elle, les hommes se multiplieront, ils deviendront infidèles, pervers et rebelles, et Dieu le Très-Haut les punira, et je ne serai pas capable de supporter le poids de Sa colère et de Son courroux. Gabriel ne toucha donc point à la terre et retourna vers le Seigneur pour lui porter sa prière.

Ensuite Dieu envoya Mikhaïl (Michel) (que la paix soit sur lui). Mikhaïl revint avec la même prière. Ensuite Dieu envoya Israfil (que la paix soit sur lui.). Israfil revint encore avec la même prière. Enfin Dieu envoya Izraïl (que la paix soit sur lui). La terre le conjura également au nom de Dieu de ne pas la tou- 6
cher, mais Izraïl lui dit: L'ordre de Dieu est pour moi plus que tes prières et tes lamentations, et prit de la terre à l'endroit où se trouve aujourd'hui la Kâba. C'est pour cela que Dieu a chargé Izraïl de recevoir les âmes des hommes.

Ensuite le Dieu Très-Haut, dans sa toute puissance, pétrit de ses mains cette terre à laquelle Il donna la forme de l'homme. Il la laissa pendant trenté-neuf jours dans un endroit situé entre la Mecque et Thâif, et le quarantième jour Il l'anima.

Je ne raconterai pas comment Eblis (Lucifer) refusa de se prosterner devant Adam, ni comment Adam alla au paradis d'où il revint sur cette terre. Que dire de ces faits qui sont plus évidents que la lune et plus clairs que le soleil?

Adam partit pour l'autre monde après avoir passé mille ans sur cette terre. Le mot Adam est arabe; il signifie sur face de la terre.

Ce ne fut pas du sein de la terre, mais de sa surface que fut prise la terre qu'Izraïl porta au Seigneur. Voilà pourquoi le premier homme fut nommé Adam. Il est surnommé Safi-oullâh. (l'élu de Dieu).

Adam put voir avant de mourir quarante mille de ses descendants. Il laissa à sa place comme son successeur son fils Chéis (Seth).

Chéis reçut du Très-Haut le don de prophétie, et il partit pour le paradis après avoir vécu neuf cent douze ans. Le mot Chéis signifie Hibèt-oullâh (Don de Dieu, Dieudonné).

A Chéis succéda son fils Anosch (Énos) qui professa la même religion que son grand-père Adam et mourut à l'âge de neuf cent douze ans. Le mot Anosch signifie le véridique (Sâdiq).

Anosch eut pour successeur son fils Qaïnân auquel il donna beaucoup de conseils et laissa toutes ses instructions. Celui-ci
7 marcha sur les traces de son père et mourut à l'âge de huit cent quarante ans, laissant après lui à sa place son fils Mihlaïl.

A cette époque les hommes étaient déjà très nombreux. Mihlaïl fonda dans le pays de Babel une ville à laquelle il donna le nom de Sous. Il fit construire des habitations couvertes et des villages. Avant lui il n'y avait pas de maisons. Les hommes vivaient dans des cavernes et dans les forêts. Il ordonna aux hommes, ses sujets, de s'étendre sur la surface de la terre et de se fixer dans les endroits qu'ils trouveraient convenables pour y cul-

tiver la terre et y construire des villages. Les hommes obéirent à cet ordre. Après être resté neuf cent vingt ans sur cette terre Miblaïl partit pour l'autre monde laissant à sa place, comme son successeur, son fils Yared qui, après avoir vécu neuf cent soixante ans, suivit son père (au tombeau) laissant à sa place son fils Akhnokh, (Énoch). Son nom en syriaque était Akhnoukh, mais les Arabes l'ont nommé Edris, parce qu'il enseigna aux hommes la religion, la sagesse et la médecine.

Le Dieu Très-Haut lui accorda le don de prophétie et pendant quatre-vingt-deux ans il s'occupa à diriger les hommes dans la vraie voie. Alors Izraïl (que la paix soit sur lui) vint, par ordre de Dieu, le prendre sur ses ailes et le porta au paradis où il est jusqu'à ce jour.

Akhnoukh eut pour successeur son fils Matouschalakh (Mathusalem) qui s'occupa à rendre la justice aux hommes. Mathusalem eut une très longue vie, mais on ne sait pas combien d'années il a vécu.¹⁾

Lamek (Lamech), fils et successeur de Mathusalem, vécut également un grand nombre d'années, mais on ignore à quel âge il mourut.²⁾ Lamek, en mourant, laissa à sa place son fils Nouh (Noë). A l'âge de deux cent cinquante ans, Noë reçut du Très-Haut le don de prophétie. Pendant sept cents ans il prêcha aux hommes l'islamisme, et pendant tout ce temps seulement quatre-vingts personnes des deux sexes reconnurent le vrai Dieu.

Irrité de voir que pendant le long espace de sept cents ans qu'il avait prêché aux hommes l'islamisme, il n'avait pu ramener à Dieu que quatre-vingts personnes, Noë maudit les hommes et appela sur eux la colère du Seigneur. Djëbraïl (Gabriel) (que la paix soit sur lui) vint dire à Noë: Le Dieu Très-Haut a exaucé ta prière; à telle époque toutes les créatures qui se trouvent sur la terre seront submergées.

1) Mathusalem fils d'Énoch et père de Lamech vécut 969 ans selon la Bible' de l'an 4227 à l'an 3308 av. J. C.

2) Lamech, fils de Mathusalem et père de Noë, vécut, selon la Bible, 777 ans de 4090 à 3313 av. J. C.

Dieu lui fit ordonner de construire un vaisseau et lui enseigna la manière dont il devait exécuter ce travail. Le prophète Noë, aidé des personnes qui avaient reconnu le vrai Dieu, construisit alors l'arche où il se retira avec ces quatre-vingts personnes, prenant avec lui un couple de chaque espèce des oiseaux et des animaux qui se trouvaient alors sur la terre. Ensuite les eaux jaillirent du sein de la terre, et tombèrent du ciel, et toutes les créatures, qui peuplaient la surface de la terre, furent submergées.

Alors le Seigneur ordonna à la terre de retirer dans son sein les eaux qui la couvraient. L'arche s'arrêta sur le mont Djoudi, près de la ville de Mossoul, en Syrie.

Noé était monté dans l'arche le premier du mois de Rêdjèb 9 et il en sortit le dix de Moharram, après six mois et dix jours.

A sa sortie de l'arche Noé s'arrêta avec tous les siens au pied de la montagne. Ils tombèrent tous malades, Noé ainsi que sa femme, ses trois fils et ses trois brus se rétablirent, mais tous les autres retournèrent au sein du Seigneur. Le prophète Noé envoya alors ses trois fils dans des directions différentes, Ham vers l'Inde, Sam dans l'Iran et Yafeth (Japhet) vers le Nord. Il ne reste plus que vous des enfants d'Adam, leur dit-il, allez habiter ces pays, et quand votre postérité sera devenue nombreuse, fixez-y votre demeure. Quelques-uns disent que Japhet était prophète, d'autres sont d'un avis contraire.

Conformément aux ordres de son père, Japhet partit du mont Djoudi et alla s'établir sur les bords de l'Ïtil (Volga) et du Yâiq (Oural), où il vécut encore deux cent cinquante ans. Il eut huit fils et laissa en mourant une nombreuse postérité. Voici les noms de ses fils: Turk, Khazar, Saqlâb, Rous, Ming, Tchine, Kimari et Tarikh.¹⁾ Noé mourut après avoir nommé pour son successeur son fils aîné Turk et recommandé à ses autres enfants de le reconnaître pour leur chef et d'obéir à ses ordres.

1) Japhet eut sept fils: Gomer, Magog, Madaf, Javan, Thiras, Tubat et Mo-soch; Bouillet. Dict. d'hist. et de Géogr.

Turk reçut le surnom de Yâfeth oghlâni (fils de Japhet). Il était plein d'esprit et de sagesse. Après la mort de son père il parcourut quelques contrées et choisit enfin pour demeure un endroit connu aujourd'hui sous le nom de Issigh-Koul. Il fut le premier souverain qui fit construire des tentes. On trouve encore chez les nations turques quelques usages qui remontent à l'époque de son règne. Il eut quatre fils: Toutouk, Hakal, Barsadjâr et Emlâk. Turk remit en mourant le souverain pouvoir entre les mains de son fils aîné Toutouk.

Toutouk fut un roi bon, juste et puissant. Beaucoup d'usages 10 qui viennent de lui se conservent encore aujourd'hui chez les nations turques. Il était contemporain de Kaioumars, le premier des rois de Perse. Ce fut Toutouk qui fit connaître aux hommes l'usage du sel. Ayant, un jour, tué à la chasse une biche sauvage, il en avait fait griller quelques morceaux. Pendant son repas il ramassa un morceau qui venait de tomber à terre et le porta à sa bouche. Il lui trouva un goût fort agréable, car le terrain sur lequel était tombé ce morceau était fortement imprégné de substances salines. — Ceci lui donna l'idée de faire préparer les viandes avec du sel, et c'est de lui que vient ce délicieux usage.¹⁾

Toutouk mourut²⁾ à l'âge de deux cent quarante ans, laissant la couronne à son fils Itché-Khan qui suivit son père au tombeau après avoir régné un grand nombre d'années.

Après Itché-Khan la couronne passa à son fils Dib-Baqouï-Khan. Dib signifie l'endroit où se trouve le trône et Baqoui, le chef du pays.³⁾ Dib Baqouï-Khan fut chéri de ses amis et re-

1) L'auteur joue ici sur le mot نمکین qui vient du persan نمک Nèmek sel, et signifie, qui a du sel, agréable.

2) Mot à mot. Il partit pour la ville appelée Barsa-Kilmas, celui qui y va n'en revient pas.

3) Nous laissons, il est bien entendu, à l'auteur la responsabilité de toutes les explications qu'il donne, et en général de tout ce qu'il avance

والعهدہ علی الراوی

douté de ses ennemis et eut un règne long et heureux. A sa mort son fils Kouyouk-Khan monta sur le trône et après un règne de quelques années, pendant lesquelles il exerça la justice, il mourut¹⁾ en laissant sa couronne à son fils Alindjè-Khan qui eut un règne très long.

Depuis Noé (que la paix soit sur lui) jusqu'à Alindjè-Khan, tous les enfants de Japhet avaient professé l'islamisme. A l'époque d'Alindjè-Khan le pays était florissant, les hommes étaient riches et aisés. Les Uzbeks ont un proverbe qui dit: «Si un
11 chien devient trop gras, il mord son maître²⁾». A la mort d'une personne chérie, d'un fils, par exemple, ou d'une fille, d'un frère aîné ou d'un frère cadet les hommes d'alors avaient pris l'habitude de faire une espèce de poupée qu'ils conservaient dans leur maison. Ils se plaisaient à la caresser en se disant: c'est l'image de notre un tel ou une telle; ils plaçaient devant cette poupée les premiers morceaux de leur repas; ils lui essuyaient avec soin le visage et les yeux et finissaient par se prosterner devant elle. Voilà comment, insensiblement, les hommes se laissèrent aller à l'idolâtrie

Alindjè-Khan eut deux fils jumeaux. L'aîné se nommait Tatar et le cadet Mogol. Quand Alindjè-Khan fut parvenu à un âge avancé, il partagea ses états entre ses deux fils qui, pendant toute la durée de leur règne, vécurent dans la meilleure intelligence. Nous parlerons d'abord de Tatar; si Dieu veut, nous parlerons ensuite de Mogol. Tatar-Khan mourut après un règne de plusieurs années, et après lui sept de ses descendants occupèrent successivement le trône.

Bouqa-Khan, fils et successeur de Tatar-Khan eut un long

1) M. à m. Il partit pour l'endroit où vont toutes les créatures.

2) Dans le manuscrit Dahl, on trouve *أبت قنورسا* «Quand un chien vient en ragé.» Je crois préférable la leçon qu'offre l'édition de Kazan. *أبت سهرسه* Si un chien devient trop gras.

règne. A sa mort son fils Yèlindjè-Khan¹⁾ monta sur le trône de son père et mourut après un règne de quelques années. Après lui son fils Atli-Khan devint roi et suivit son père au tombeau après quelques années passées dans les plaisirs et la bonne chère. Après lui son fils Atsiz-Khan monta sur le trône et suivit son père au tombeau après un règne de quelques années passées à guerroyer et à chasser. A sa mort, son fils Ordou-Khan monta sur le trône. Après avoir passé quelques années à boire de l'eau-de-vie et du qoumiz, à s'habiller d'étoffes précieuses du Khataï et à franchir des fleuves profonds, il partit par le chemin qu'avait pris son père. Ordou-Khan eut pour successeur son fils Baïdou-Khan qui régna quelques années.

Jusqu'au temps de Baïdou il n'y avait jamais eu aucune mé- 12
sintelligence entre les souverains mogols et tatars qui régnaient en maîtres chacun dans leurs états. Mais Baïdou, jeune homme léger et imprévoyant, déclara la guerre aux descendants de Mogol-Khan et attaqua leurs états. Ce fut pendant la durée de ces guerres que la mort vint le surprendre. Sa couronne passa à son fils Suïunitch-Khan.

A l'époque du règne de Suïunitch-Khan, le feu de la discorde et de l'inimitié entre les Mogols et les Tatars avait fait de tels progrès que toutes les eaux de l'Amou-Dèria²⁾ n'auraient pas suffi pour l'éteindre. Mais dans toutes ces guerres la victoire se déclara toujours pour les Mogols.

S'il plaît à Dieu, nous parlerons des faits et gestes de Suïunitch-Khan après avoir rapporté l'histoire de Mogol-Khan.

1) Les noms propres. *ارودو* et *آتلی بیلجه آتسیز* Yèlindjè, Atli, Atsiz et Ordon — que donne ici notre auteur sont écrits dans le *Hab. استر اضلی بیلجه* et chez Mr. Bérézine, dans l'édition de sa Chèbaniade. Kazan 1849 — p. 6. du texte *اوزد* et *بیلجه آلتسته ایسلی* Bilendjè — Isli — Altasta et Ouzid. *Биланджа — Исли — Алтаста — Узидъ.* p. 20 de la traduction.

2) Amou-Dèria — le Djèlkhoun des auteurs arabes et l'Oxus des anciens.

CHAPITRE II.

Depuis Mogol-Khan jusqu'à la naissance de Tchinguiz-Khan.

La racine du mot Mogol est Moug-Ol. Le peuple par un défaut de prononciation a fini par le corrompre et le prononcer Mogol. Tous les Turcs connaissent la signification du mot *Moug* qui veut dire triste (*Quaïghou*). *Ol* signifie sincère, franc (*Sâ dè dil*). Moug-Ol signifie donc Triste-franc.

Neuf souverains de cette famille se succédèrent sur le trône. Le premier fut Mogol-Khan et le dernier Il-Khan.

Chèrèf èddine Yezdi ¹⁾ dans la préface ²⁾ de son *Zafar Nâmè* (Livre des victoires) dit: «Il est d'usage chez les Turcs de porter chaque chose au nombre neuf, parce que c'est à neuf que s'élevait le nombre des Khans mogols». «Au commencement de ce livre il a été dit également:» C'est par degré que le Dieu Très-Haut
 13 a créé toutes les choses qu'Il a mises au jour, et jamais dans aucune, Il n'a dépassé le nombre neuf.

Mogol-Khan régna un grand nombre d'années. Il eut quatre fils, le premier Qarâ-Khan, le second Ouz-Khan, le troisième Kouz-Khan et le quatrième Kour-Khan. Mogol-Khan laissa en mourant sa couronne à son fils aîné Qarâ-Khan.

Qarâ-Khan, à la mort de son père, devint le souverain de tout le pays. Il passait l'été dans les montagnes d'Ar-Tâgh et de Kâr-Tâgh, que l'on appelle aujourd'hui Olough-Tâgh (grande montagne) et Kitchik-Tâgh (petite montagne). L'hiver il campait dans le Qarâ-Qoum et sur les bords du Sir-Deria. Sous le règne de Quarâ-Khan les Mogols, ses sujets, étaient devenus si infidèles qu'il ne restait plus parmi eux un seul Musulman (vrai-croyant.)

شرف الدين Zafar Nâmè. Histoire de Timour (Tamerlan) par شرف الدين
 1) Chèrèf èddine. Aly Yezdi trad. du persan par Petit de la Croix.

2) مقدمة Préface, introduction, prolégomènes.

Naissance d'Oghouz-Khan.

Qarâ-Khan eut de sa principale femme un fils plus beau que la lune et que le jour. Pendant trois jours et trois nuits cet enfant refusa le sein de sa mère. Chaque nuit il lui apparaissait en songe et la conjurait d'embrasser l'islamisme. Si tu ne reviens pas à Dieu, lui disait-il, je mourrai, mais je ne suceraï pas de ton lait. La mère eut pitié de son nouveau-né; elle céda à ses instances et reconnut l'unité de Dieu, et l'enfant ne refusa plus sa mamelle. Elle n'osa cependant parler à personne ni de ses songes ni de son retour à la vraie foi, car les Turcs qui, depuis Japhet jusqu'à Alindjè-Khan avaient professé l'islamisme, s'étaient laissé, depuis Alindjè-Khan, corrompre par les richesses dont ils étaient devenus les esclaves. Ils avaient oublié leur Dieu et étaient tombés dans l'infidélité. Du temps de Qarâ-Khan ils étaient de tels mécréants que, si quelqu'un d'eux avait appris 14 que son père ou son fils eut embrassé l'islamisme, il l'aurait infailliblement fait mourir.

Les Mogols avaient, à cette époque, l'habitude de ne donner un nom à leurs enfants que lorsqu'ils avaient un an accompli. Lorsque le fils de Qarâ-Khan eut donc atteint sa seconde année, le khan envoya une invitation à ses sujets et donna un grand festin. Le jour du festin Qarâ-Khan fit apporter l'enfant au milieu de l'assemblée et dit à ses beks: Mon fils que voici vient d'atteindre sa seconde année; maintenant quel nom lui donnerez-vous? Mais avant que les beks eussent eu le temps de donner une réponse, l'enfant se mit à dire: «Mon nom est Oghouz.» Vers: Alors cet enfant d'un an prit la parole et dit: Beks et grands! — Mon nom est Oghouz, glorieux Khosrau. Sachez-le, pour sûr, vous tous hommes de mérite.» Tous ceux, grands et petits, qui avaient été conviés à ce festin, furent saisis d'admiration à ces paroles, et s'écrièrent: Puisque cet enfant vient de dire lui-même son nom, on ne peut pas lui en donner un meilleur, et tous le reconnurent sous le nom d'Oghouz. Personne, dirent-ils, n'a jamais vu ni entendu qu'un enfant d'un an puisse parler ainsi.

On tira ensuite son horoscope, et tout lui présagea une vie longue et heureuse, une grande puissance et de vastes domaines. L'enfant ne faisait que répéter en marchant le mot Allâh, Allâh, mais ceux qui l'entendaient se contentaient de dire: «c'est un enfant dont les organes de la voix ne sont pas formés; il ne sait pas ce qu'il dit», car le mot Allâh est arabe, et jamais le père d'un Mogol n'avait encore entendu prononcer un mot de cette langue.

Le Dieu Très-Haut avait fait naître Oghouz *vah* et Il avait mis son propre nom dans son coeur et sur sa langue.

15. Lorsque Oghouz fut devenu grand, Qarâ-Khan lui donna pour épouse la fille de son frère cadet Ouz-Khan. Oghouz, dans un moment où il était seul avec sa jeune épouse, lui dit: «Il y a un être auquel nous devons l'existence, toi, nous tous et l'univers entier. Son nom est Allâh. Reconnais-le comme le seul Dieu et ne fais rien de ce qu'Il défend.» La jeune fille refusa d'adorer ce Dieu, et dès ce moment Oghouz cessa de lui parler et vécut séparé d'elle. Quelque temps après on dit à Qarâ-Khan: Votre fils n'aime pas son épouse, car depuis le jour de son mariage il a toujours vécu séparé d'elle. Le khan lui donna alors pour femme la fille de son second frère Kouz-Khan. Oghouz-Khan lui proposa comme à sa première femme d'adorer le vrai Dieu, mais elle rejeta sa proposition, et dès cet instant Oghouz-Khan refusa de vivre avec elle. Quelques années après ces évènements, un jour, en revenant de la chasse, il vit au bord d'une rivière quelques femmes qui lavaient du linge, et il reconnut au milieu d'elles la fille de son oncle Kour-Khan. Craignant de voir son secret découvert, s'il envoyait quelqu'un parler à cette fille, il l'appela à l'écart et lui dit: «Mon père m'a donné deux femmes, mais je ne les aime pas, parce que je suis musulman et elles n'ont pas la vraie foi. Malgré toutes mes instances pour qu'elles embrassent l'islamisme, elles n'y ont pas consenti. Si tu voulais, toi, reconnaître le vrai Dieu, je t'épouserais. La jeune fille lui répondit qu'elle consentait à suivre son exemple et à marcher dans la voie qu'il suivait. Oghouz-Khan parla alors à son père

Qarâ-Khan qui commanda un grand festin et donna pour femme à son fils la fille de Kour-Khan. Celle-ci embrassa l'islamisme et devint l'objet de toute la tendresse de son époux. ¹⁾

Plusieurs années plus tard, un jour qu'Oghouz-Khan était parti pour chasser dans un endroit éloigné, Qarâ-Khan avait fait préparer un repas auquel il avait invité toutes ses femmes et ses belles-filles. Pendant le repas il demanda à sa femme quelle pouvait être la raison pour laquelle Oghouz-Khan chérissait tant sa dernière femme, tandis qu'il ne montrait que de la froideur aux deux premières. Celle-ci lui répondit qu'elle en ignorait la raison, mais que ses belles-filles devaient bien la connaître. Qarâ-Khan s'étant alors adressé à elles, l'aînée lui répondit: «C'est que votre fils est musulman; il nous a proposé à toutes les deux d'embrasser l'islamisme et nous n'y avons pas consenti, tandis que sa dernière épouse est devenue musulmane. Voilà pourquoi il l'aime beaucoup. A cette nouvelle Qarâ-Khan fit rassembler ses beks pour tenir conseil avec eux. Il fut décidé dans ce conseil qu'on irait surprendre Oghouz-Khan à la chasse et qu'on le ferait périr. Qarâ-Khan fit aussitôt dire à tous ses serviteurs qu'il allait partir pour la chasse, et qu'ils vissent le plus tôt possible le rejoindre.

Pendant la plus jeune des femmes d'Oghouz-Khan qui avait épié les paroles de Qarâ-Khan et surpris ses projets contre son époux, envoya à ce dernier un homme sûr pour lui faire part de tout ce qu'elle venait d'apprendre. A la réception de cette nouvelle Oghouz-Khan envoya de son côté quelqu'un aux gens de la tribu. «Mon père, leur fit-il dire, rassemble des troupes pour venir me surprendre et me faire périr. Que ceux qui tiennent pour moi, viennent me rejoindre; que ceux qui sont pour mon père aillent le trouver. La plus grande partie de la tribu se rangea du côté de Qarâ-Khan, et Oghouz-Khan ne put rassembler autour de lui qu'un très petit parti.

1) M. à m. et Oghouz-Khan l'aima beaucoup.

Les frères cadets de Qarâ-Khan avaient un grand nombre d'enfants. Personne ne pouvait penser qu'ils se sépareraient de Qarâ-Khan. Cependant tous allèrent rejoindre Oghouz-Khan qui leur donna le nom de Oulghour. Le mot Oulghour est un mot turc dont le sens est connu de tous; il signifie, *yapouschghour*, qui se réunit. On dit du lait qu'il s'est réuni, coagulé *sut ouïoundi*,
 17 Tant qu'il est frais, les globules dont il est composé se détachent les uns des autres, mais quand il commence à se cailler, et qu'il est devenu caséum — *qâtiq* ces parties se collent les unes aux autres. On dit également: *Imâm-gha ouïdîm* «Je me suis joint à l'Imam, j'ai imité l'Imam». Imiter l'Imam: s'asseoir, quand il s'assied — se lever, quand il se lève¹⁾ n'est-ce pas se réunir à lui? Comme ces neveux (de Qarâ-Khan) étaient venus se joindre à Oghouz-Khan en s'attachant à sa fortune, il leur donna le nom de *Ouighour*; (qui s'attache).

Qarâ-Khan et Oghous-Khan rangèrent leurs troupes en bataille, et un combat s'engagea. Le Dieu Très-Haut accorda la victoire à Oghouz-Khan et l'ennemi prit la fuite. Qarâ-Khan atteint à la tête d'un coup de flèche lancée par une main inconnue mourut de cette blessure, et Oghouz-Khan succéda à son père sur le trône.

Règne d'Oghouz-Khan.

(A son avènement au trône) Oghouz-Khan fit à tous ses sujets un appel général pour les ramener à la vraie foi. Tous ceux qui embrassèrent l'islamisme furent comblés de ses faveurs; les autres, au contraire, devinrent l'objet de sa persécution; il les fit tous mourir et leurs enfants furent réduits en esclavage.

Outre les tribus qui reconnaissaient les lois de Qarâ-Khan, il y avait encore, à cette époque, beaucoup d'autres tribus dont les grandes avaient des souverains à part et voyaient se réunir autour d'elles d'autres tribus moins fortes. Des tribus qui habitaient les états de Qarâ-Khan, toutes celles qui embrassèrent la

1) On «Se tenir debout, quand il est debout.»

foi de l'islâm se réunirent autour d'Oghouz-Khan, les autres s'éloignèrent et se retirèrent auprès d'autres khans.

Oghouz-Khan qui avait eu chaque année quelque guerre à soutenir contre les tribus qui habitaient la Mongolie finit par les soumettre toutes. Ceux qui avaient cherché leur salut dans la fuite, étaient allés se réfugier auprès du khan des Tatars.

Les Tatars habitaient à cette époque près du Djourdjit¹⁾, vaste pays couvert de villes et de villages et situé au nord du Khataï. C'est le pays que les Indiens et les Tadjiks appellent Tchine. Oghouz-Khan alla attaquer les Tatars dont le khan s'avança contre lui avec une nombreuse armée. La victoire se déclara pour Oghouz-Khan dont les troupes firent une telle quantité de butin qu'elles n'eurent pas assez de bêtes de charge pour emporter toutes les richesses qui venaient de tomber entre leurs mains. Il y avait parmi ces troupes un brave garçon qui imagina alors de construire un chariot. Toute l'armée suivit son exemple et construisit des chariots sur lesquels elle emporta le butin qu'elle avait fait. On donna à ces chariots le nom de Qanq. On n'en avait jamais fait usage avant cette époque, et le nom même n'en existait pas. Ils produisaient en roulant un son semblable à celui de Qanq-Qanq et c'est là ce qui leur fit donner ce nom. L'inventeur de ces chariots reçut le surnom de Qanqli. C'est de lui que descend toute la tribu des Qanqli. 18

Pendant soixante et douze ans Oghouz-Khan ne cessa pas d'être en guerre avec les Tatars qui sont de la même origine que les Mogols. Après soixante et douze ans il finit par les soumettre entièrement et il leur fit embrasser à tous l'islamisme. Poursuivant ses conquêtes il soumit successivement le Khitaï, le Djourdjite,²⁾ le Tangout que les Tadjiks appellent le Thibet, et le Qarâ-Khitaï?) qui est aussi une vaste contrée dont les habi-

1) Voy. Quatremère. Histoire des Mongols de la Perse. p. XCII. Note 102. et p. XCIII. Note 108.

2) Le pays de Tchourtchek.

tants ont le visage noir comme les Indiens. Ce pays s'étend entre l'Indostan et le Khithaï jusque sur les bords de l'Océan.¹⁾

Au-delà du Khitaï, dans les hautes montagnes qui bordent la côte de la mer habitaient de nombreuses tribus dont le souverain se nommait It-Barâq.²⁾ Oghouz-Khan marcha contre lui, mais défait dans une bataille qu'il lui livra il se vit obligé de fuir. Il se retira entre deux grandes rivières qui coulaient en deçà de l'endroit où s'était livré le combat, et là il s'arrêta pendant quelques jours pour rassembler ceux de son armée qui avaient fui après leur défaite.

- 19 A cette époque les grands souverains avaient l'habitude de se faire suivre de leurs femmes, lorsqu'ils partaient pour quelque expédition lointaine et plusieurs de leurs naukers³⁾ suivaient leur exemple. Un des beks d'Oghouz-Khan avait pris sa femme avec lui dans cette campagne. Il fut tué dans le combat livré à It-Barâq, mais sa femme était parvenue à se sauver et avait rejoint les troupes d'Oghouz-Khan entre ces deux rivières. Elle se trouvait dans une grossesse avancée et fut bientôt saisie par les douleurs de l'enfantement. Comme il faisait très-froid et qu'elle ne put pas trouver de cabane pour s'y mettre à l'abri, elle se vit forcée de se réfugier dans le creux d'un arbre. Ce fut là qu'elle mit au monde un fils. Le khan ayant appris cette nouvelle dit: «Le père de cet enfant est mort à mon service, qu'on ne s'inquiète pas du sort de son fils.» Il adopta cet enfant auquel il donna le nom de Qiptchâq, mot qui dans l'ancien dialecte turc signifie *un arbre creux*, et c'est parce que cet enfant avait reçu le jour dans le creux d'un arbre, qu'on lui donna le nom de

1) Ici le texte est évidemment corrompu dans tous nos manuscrits et n'offre pas de sens plausible. B. Quatremère, loco citato, pense que ce passage doit être rendu de la manière suivante: «Oguz-Khan soumit le Khataï, le pays de Tchourtcheh, les royaumes de Tangout, de Khara-Khataï et de Khara-Djang. Celui-ci est une grande contrée dont les habitants ont le teint noir; elle confine au Mongolistan, et se prolonge vers le midi, entre le Khataï et l'Inde.

2) Rêchid ed-dine. Histoire des Tribus, dit: قوم ایت برآق Le peuple d'It-Barâq: (c.-à-d. appelé It Barâq.)

3) Nauker, serviteur, officier.

Qiptchâq. Aujourd'hui encore on appelle *Tchiptchâq* un arbre creux. Le peuple, par un défaut de prononciation, a changé la lettre Q. ق en *tch. چ* et a fait ainsi *Tchiptchâq* de *Qiptchâq*.

Le jeune *Qiptchâq* fut élevé auprès de la personne d'Oghouz-Khan. A l'époque où il atteignit sa majorité, les Ourous, les Aulâq, les Madjâr et les Bachqourd n'étaient pas encore soumis. Oghouz-Khan envoya alors *Qiptchâq* avec beaucoup de monde et de naukers du côté du Tine (Don) et de l'Itil (Volga). Ce sont les noms de deux grands fleuves. *Qiptchâq* régna trois cents ans dans ces pays. C'est de lui que descendent tous les *Qiptchâq* qui depuis Oghouz-Khan jusqu'à Tchinguiz-Khan c'est-à-dire pendant quatre cents ans ¹⁾, habitèrent seuls les bords du Yâïq (Oural), de l'Itil et du Tine. C'est pour cette raison que ce pays ²⁰ a reçu le nom de *Dèshti-Qiptchâq*, (Désert des *Qiptchâq*). ²⁾

Oghouz-Khan, dix-sept ans après sa malheureuse expédition contre It-Barâq, marcha de nouveau contre lui. Cette fois la victoire se déclara en sa faveur. It-Barâq-Khan fut privé de la vie, et ses états durent se soumettre au vainqueur. Oghouz-Khan ne fit aucun mal à ceux qui consentirent à embrasser l'islamisme, mais il fit périr tous ceux qui ne voulurent pas se convertir à la vraie croyance, et leurs enfants furent réduits en esclavage. Après cette conquête Oghouz-Khan rentra dans ses états.

Oghouz-Khan marche à la conquête du Touran et de l'Indostan.

Oghouz-Khan après avoir rassemblé toute l'armée des Mogols et des Tatars marcha sur Têlâsch et Séîrâm. Les souverains de Tâschkend, de Samarcande et de Boukhara ne pouvant se mesurer avec lui en rase campagne se renfermèrent dans leurs grandes villes et dans leurs places fortes les plus sûres. Oghouz-Khan assiégea lui-même Séîrâm et Taschkend dont il s'empara et il envoya ses fils pour s'oumettre Turkestan et Endèdjân. Ceux-ci revinrent au bout de six mois auprès de leur père après avoir

1) Le M. Dahl dit ici par erreur « quatre mille ans ».

2) Ou plutôt: Plaines des *Qiptchaq*.

pris Turkestân et Endédjân. Oghouz-Khan, après avoir placé des gouverneurs (Darougha) dans tous les pays susmentionnés, s'empara successivement de Samarcande, de Boukharæ et de Balkh ¹⁾ où il laissa également des gouverneurs; puis il marcha contre le pays de Ghour. Cette dernière expédition avait lieu en hiver. Le froid était rigoureux, et les montagnes étaient couvertes d'une neige profonde. Son armée ne pouvait marcher qu'avec beaucoup de peine. Cependant le khan, après avoir ordonné formellement que personne ne restât en arrière, continua à avancer, et finit par soumettre tout le pays.

Le printemps était venu. Oghouz-Khan passa son armée en revue pour en faire le dénombrement. Il remarqua qu'il manquait quelques soldats et il demanda où ils étaient; mais personne ne sut lui en donner des nouvelles. Quelques jours plus tard ces gens arrivèrent et allèrent se présenter au khan qui leur demanda ce qui leur était arrivé: « Nous marchions, lui répondirent-ils, à la suite de l'armée, mais, surpris une nuit dans la montagne par une neige très-forte, nous nous sommes vus dans l'impossibilité d'avancer et forcés de nous arrêter dans cet endroit. Tous nos chevaux et nos chameaux ont péri. Au printemps nous nous sommes remis en route et nous arrivons à pied. Le khan ordonna de donner à ces gens le nom de Qârlîq ²⁾ (homme des neiges). C'est d'eux que descend la tribu des Qârlîq.

Oghouz-Khan prit ensuite Kaboul et Ghaznine, ³⁾ puis il marcha sur le Cachemire dont le roi nommé Yaghma, protégé par les grands fleuves et les hautes montagnes de cette contrée, refusa de se soumettre. Après un an de combats dans lesquels

1) La ville de Balkh est appelée par les auteurs musulmans. قبة الاسلام
Le dôme de l'islam. أم البلاد La mère des cités. جنة الارض Le paradis terrestre et خير التراب Le meilleur endroit sur la terre.

2) Ce mot écrit d'abord dans nos manuscrits قارلىق QArliq, se rencontre en suite fréquemment sous la forme قارلوق Qarlouq.

3) Ou Ghaznah.

il y eut beaucoup de sang versé des deux côtés, Oghouz-Khan s'empara enfin du Cachemire; Yaghma fut mis à mort, et toutes ses troupes furent passées au fil de l'épée. Quelque temps après cette conquête le khan revint à Samarcande en passant par Badakhschane, et de là il retourna en Mongolie et rentra chez lui.

Expédition d'Oghouz-Khan contre l'Iran, la Syrie et l'Égypte.

Un an après son retour dans ses états Oghouz-Khan fit connaître, par une publication, à tous ses sujets qu'il allait marcher sur l'Iran, et leur ordonna de faire leurs préparatifs pour une expédition qui devait durer quelques années. Il partit l'année suivante et arriva à la ville de Têlâsch. Le khan avait désigné des hommes qui devaient marcher derrière l'armée et qui avaient reçu l'ordre de recueillir et de ramener au gros de l'armée les trainards retardés par les fatigues de la route ou le manque de provisions, et ceux qui se seraient égarés. Ces gens amenèrent un jour au khan un homme qu'ils avaient trouvé avec sa famille en arrière de l'armée. Le khan demanda à cet homme, pourquoi il était resté en arrière. «J'avais très-peu de provisions, lui répondit cet homme, et je marchais à la suite de l'armée. Ma femme était enceinte; elle a mis au jour un enfant, mais exténuée par la faim la mère n'avait pas de lait à donner à son nouveau-né. 22 Nous avançons ainsi lentement, lorsque j'aperçus sur le bord d'une rivière un chacal qui venait de prendre un faisan. Je chassai le chacal avec un bâton et je m'emparai du faisan qu'il avait laissé tomber en fuyant. Je le fis aussitôt rôtir pour donner quelque nourriture à ma femme. C'est en ce moment que j'ai été rencontré par vos gens laissés à l'arrière-garde, qui m'ont pris et amené (en votre présence).» Le khan fit donner à ce pauvre homme un cheval, des provisions et quelque bétail. Il lui permit de ne pas suivre l'armée et (le congédia) en lui disant: Qâl-Atch. (Reste! affamé.) Ce surnom resta à cet homme, et c'est de lui que descend la tribu des Qâl-Atch qu'on appelle

aujourd'hui Khalâdj. On trouve beaucoup de ces Qâl-Atch dans le Mâvèrânnahr où ils vivent réunis à la tribu des Aïmaq, dans le Khorassan et dans l'Iraq.

De Têlâsch Oghouz-Khan se rendit par Samarcande et Boukhara sur l'Amou-Dèriâ qu'il franchit pour entrer dans le Khorassan. A cette époque il n'y avait pas de véritable ¹⁾ roi sur le trône de l'Iran. Kèioumers était mort et Housching n'était pas encore monté sur le trône. Les Arabes connaissent une semblable époque sous le nom de Moulouk-i Tèvâif. (Rois des Tribus) c'est-à-dire: un prince (Turè) à la tête de chaque tribu. En parlant d'une semblable époque les Turcs disent *Uÿbâchina qarâ khan*, c'est-à-dire: Dans une maison un homme du peuple est un khan, en d'autres termes: Pour chaque maison un khan. Tel était l'état (d'anarchie) où se trouvait l'Iran à cette époque. Oghouz-Khan marcha successivement contre le Khorassan, l'Iraq Adjèmi, l'Iraq Arabi, l'Azerbaïdjan, l'Arménie, la Syrie et jusqu'à l'Égypte. Quelques-uns de ces pays furent conquis par la force des armes, les autres se soumirent sans combattre à sa domination.

Pendant le séjour qu'il fit en Syrie, Oghouz-Khan remit un jour en secret à un de ses naukers (officiers) un arc d'or et trois flèches, et lui dit: Pars et marche toujours vers l'orient; lorsque tu seras arrivé dans un endroit du désert que jamais pied d'homme
28 n'ait encore foulé, tu creuseras la terre et tu y enfouiras l'arc en n'en laissant sortir qu'une extrémité. Ensuite tu te dirigeras vers l'occident et tu enfouiras les flèches, comme tu auras fait de l'arc. Cet homme partit donc et revint après avoir rempli l'ordre qu'il avait reçu. Un an après cet évènement le khan fit appeler auprès de lui ses trois fils aînés, Koun, Ai et Yoldouz et leur dit: Je suis arrivé dans un pays étranger, et mes nombreuses occupations ne me laissent pas le loisir de m'adonner à la chasse. J'ai entendu dire que dans tel désert, situé à l'orient, il y a beaucoup de gibier. Partez donc avec vos propres naukers

1) Bon.

et revenez après vous y être livrés au plaisir de la chasse. Ensuite le khan fit appeler ses trois fils cadets Kouk, Tâgh et Tinguiz et les envoya vers l'occident après leur avoir tenu le même discours qu'à leurs frères. Quelques jours plus tard les princes revinrent tous avec une grande quantité de gibier et rapportant, les aînés un arc en or et les cadets trois flèches en or.

Le khan convoqua alors le peuple et donna un festin pour lequel il avait fait préparer une grande quantité de viandes et de mets outre tout le gibier apporté par ses fils. Il fit demander aux augures ce que présageaient l'arc et les flèches retrouvés qu'il rendit ensuite à ses fils. Les trois aînés rompirent en trois l'arc dont ils prirent chacun un morceau, et les cadets reçurent chacun une des flèches.

Après un séjour de plusieurs années dans les contrées qu'il venait de soumettre, Oghouz-Khan laissa des gouverneurs dans tous les pays conquis depuis Seirâm jusqu'en Égypte et revint dans sa patrie après avoir anéanti ses ennemis et comblé de ses largesses ceux qui lui étaient attachés.

Oghouz-Khan, à son retour dans son yourt ¹⁾, ordonne des réjouissances publiques.

En réjouissance des brillantes conquêtes qu'il venait de faire et de son heureux retour dans son pays avec ses fils et son armée, Oghouz-Khan résolut de donner un grand festin. Il fit construire à cette occasion une grande tente dont tous les bois étaient recouverts de plaques d'or et ornés de rubis, de saphirs, d'émeraudes, de turquoises et de perles. On a écrit les vers suivants pour décrire cette tente. Vers: «Ce roi puissant a fait dresser une tente, qui a fait honte à la voûte céleste. ²⁾ Il a fait égorger

1) Yourt, tente, maison, domicile, pays.

2) Au lieu de: **كیم اول ابو فلک ابودین قیلدی عار** que donne le texte de nos manuscrits, il faut lire, je crois:

كیم اول ابودین فلک ابوی قیلدی عار

neuf cents chameaux et neuf mille moutons. Il a fait préparer quatre-vingt-dix-neuf bassins (hauz) en cuir travaillé, dont neuf étaient pleins d'eau-de-vie (*araq*) et quatre-vingt-dix de qoumiz. — Il a fait inviter à ce festin tous ses serviteurs.»

Oghouz-Khan donna à ses six fils de nombreux conseils et de sages instructions. Il leur donna des terres, des villes et des tribus et les combla de ses largesses. Voici encore des vers composés à cette occasion. Vers: «Oghouz-Khan fit pendant ces fêtes de grandes largesses et combla d'honneurs ses six fils. — Ils avaient donné des preuves de leur courage; ces dignes fils doués de la bravoure de leur père. — Ils étaient son plus ferme soutien, et faisaient sa force au jour du combat.» — Tous les naukers du khan qui l'avaient suivi dans ces expéditions et s'étaient distingués reçurent également, chacun selon ses services et ses mérites, des villes, des villages et des terres. S'adressant ensuite à ses fils, le khan dit: Vous, mes trois fils qui avez trouvé et rapporté l'arc d'or et qui l'avez rompu en trois parties pour vous les partager, vous porterez, dès ce jour, le nom de Bouzouq (rompu), vous et toute votre postérité jusqu'à la fin des siècles, et vous, mes trois fils cadets, qui avez rapporté les trois flèches vous porterez, dès ce jour, vous et votre postérité, le nom de Utch-Ouq (trois flèches) jusqu'à la fin des siècles. Ce n'est pas, ajouta le khan, par un pouvoir humain, c'est par un effet de la volonté de Dieu que vous avez trouvé cet arc et ces flèches. Les peuples qui ont vécu avant nous regardaient l'arc comme l'emblème de la puissance royale et les flèches représentaient chez eux les envoyés d'un roi, car les flèches doivent suivre la direction que leur a donnée l'arc. Maintenant j'ordonne qu'après ma mort mon fils aîné Koun me remplace sur le trône et que ses

25 successeurs soient toujours choisis parmi les Bouzouq, tant qu'il restera parmi eux quelqu'un digne de porter la couronne et que les autres (Bouzouq) se placent à leur droite. Je veux que les Utch-Ouq se placent à leur gauche; qu'ils aient également le côté gauche dans la tente, et que jusqu'à la fin du monde

ils restent satisfaits de leur rôle de nauker (serviteur du prince).

Oghouz-Khan retourna au sein de Dieu après un règne de cent et seize ans.

Règne de Koun-Khan, fils aîné d'Oghouz-Khan.

Oghouz-Khan avait eu pour vézir un nommé Irqil-Khédja, fils d'un des anciens (Aqsaqâl) de la troupe à laquelle il avait donné le nom d'Ouïghours. Cet Irqil-Khodja, homme plein d'esprit, desagesse et d'instruction, avait occupé la place de premier ministre pendant tout le règne de ce prince. Koun-Khan lui conserva cette place de ministre et suivit en tout jusqu'à sa mort les conseils qu'il lui donnait. Irqil-Khodja parvint à un âge très-avancé.

Un jour qu'il se trouvait seul avec Koun-Khan, il lui tint ces paroles : « Ton père, pendant cent et seize ans n'a jamais couché à l'ombre, même au milieu des chaleurs de l'été, et jamais les rigueurs de l'hiver ne l'ont retenu dans sa tente. Aussi son épée victorieuse lui a soumis plusieurs pays qu'il a remis, à sa mort, entre tes mains et celles de tes cinq frères. Si vous vivez toujours, vous et vos enfants, en bonne intelligence les uns avec les autres, tous ces pays vous resteront soumis pendant bien des années. Mais si vous cessez d'être unis, vous perdrez bientôt non-seulement tous les pays conquis, mais encore vos états héréditaires, tous vos biens et même la vie. » Koun-Khan lui répondit : Vous aidiez mon père de vos sages conseils et c'est vous aujourd'hui qui me tenez lieu de père; je ne veux agir que d'après ce que vous jugerez convenable. Oghouz-Khan, continua alors le 26
vieillard, vous a laissé de vastes pays, des villes, des tribus, de grandes richesses et d'inombrables troupeaux. Mais vous êtes six frères, et chacun de vous a quatre fils, ce qui fait, outre vous six, vingt-quatre princes du sang (châhzâdè). Voilà ce qui me fait craindre que les biens de ce monde ne viennent semer la discorde parmi vous. Vers persans : « Or, richesses, biens et troupeaux je leur accorderai tout d'une seule fois. — Que chacun

d'eux possède un signe distinctif comme nom, prénom et surnom. Quand chacun d'eux connaîtra la part qui lui est échue, il n'y aura plus entr'eux ni guerre ni injustice. Tous ceux qui naîtront de leur race marcheront sur leurs traces dans la voie de l'équité. Koun-Khan entendit les paroles d'Irqil-Khodja, et il rendit hommage à la sagesse du vieillard.»¹⁾

Koun-Khan agréa le conseil d'Irqil-Khodja et convoqua une assemblée générale. Lorsque tous, grands et petits, furent réunis, il partagea entre les princes susmentionnés les provinces les tribus, les biens et les troupeaux qu'avait laissés Oghouz-Khan. — Les aînés reçurent un lot plus considérable que les cadets.

Outre ces vingt-quatre princes, tous nés de femmes légitimes, les frères de Koun-Khan²⁾ avaient encore eu un grand nombre d'enfants nés de leurs concubines. Le khan accorda également quelque chose à chacun d'eux d'après sa position.

Après ce partage Koun-Khan fit dresser la tente d'or construite par ordre de son père Oghouz-Khan. Il fit dresser de chaque côté de cette grande tente six autres tentes blanches. A droite et à gauche on planta deux mâts hauts de quarante brasses.³⁾ Sur le sommet du mât droit était assujettie une boule d'or et sur le gauche une boule d'argent. D'après les ordres du khan la boule d'or devait servir de but aux traits des Bouzouq et de leurs serviteurs, et la boule d'argent à ceux des Utch-Ouq et de leurs serviteurs qui devaient, ainsi que les Bouzouq, lancer leurs flèches en passant au grand galop de leurs chevaux. Des prix d'une grande valeur furent octroyés à ceux qui touchèrent le but.

Pour le festin que le khan fit préparer à cette occasion, il suivit l'exemple que lui avait donné son père. On égorga neuf

1) De Mirkhond.

روضه الصفا. Voy. Chrestomathies Orientales. Vie de Djenghiz-Khan par Mirkhond. Paris 1841. p. 21.

Ces vers ne se trouvent pas dans le Raudhètoussafa lithographié à Teherân en 1240 (1853) 2 vol. fol.

2) قولاج

cents chevaux et neuf mille moutons. Neuf bassins faits de cuir travaillé furent remplis d'eau-de-vie, et quatre-vingt-dix de qoumiz. Ces réjouissances se prolongèrent quarante jours et quarante nuits.

Noms des fils et des petits-fils d'Oghouz-Khan.

Oghouz-Khan eut six fils. L'aîné se nommait Koun-Khan, le second Ai-Khan, le troisième Yoldouz-Khan, le quatrième Kouk-Khan, le cinquième Tâgh-Khan, et le sixième Tinguiz-Khan. Chacun d'eux eut quatre fils nés de femmes légitimes. Ils eurent en outre des enfants nés de leurs concubines. Nous les nommerons également plus bas. Koun-Khan eut quatre fils. L'aîné se nommait Qâli, le second Bayât, le troisième Alqa Ouïli et le quatrième Qarâ Ouïli.

Ai-Khan eut quatre fils. L'aîné était Yâzir, le second Yâbir, le troisième Doudourgha et le quatrième Doukèr.

Les quatre fils de Yoldouz-Khan étaient Ouschâr, Qirniq, Bèkdili et Qârqine.

Les quatre fils de Kouk-Khan s'appelaient: l'aîné Bâyendar, le second Badjèni, le troisième Djâvoudour et le quatrième Djèbeni.

Les quatre fils de Tâgh-Khan étaient Salour, Imèr, Alâ-Yountli et Ourker.

Ceux de Tinguiz-Khan: Ikdiz, Bikdouz, Ava et Qaniq. ¹⁾

Outre les fils susmentionnés que les six fils d'Oghouz-Khan eurent de femmes légitimes, chacun d'eux eut encore quatre fils nés de concubines. Voici leurs noms, mais on ne sait pas positivement

1) Voici les noms de ces vingt-quatre fils, d'après Réchid eddin. Édition de Bèrèzine. Texte p. 32:

قايى — بايات — القراولى — قراولى بارس — دوكر — دودورغا — بايرلى
 أوشر — قريق — بيكدلى — قارقين — بايندر — بيجه — جاولدور —
 چيني سالور — ابور — الابورنتلى — اورگز بيكدير — بوكدور — بيوه
 قنين

vement à qui appartenait chacun de ces fils: 1) Kènè, 2) Kounè, 3) Tourbatli, 4) Kèraïli, 5) Sultânli, 6) Oqli, 7) Koukli, 8) Sou-tchli, 9) Hèrâssanli, 10) Youroundji, 11) Djâm-tchi. 12) Tou-roumdji, 13) Qoumi, 14) Sourqi, appelé aujourd'hui Sourkhi, 15) Qourtchiq, 16) Sourâtchiq, 17) Qarâtchiq, 18) Qaz-ghourt, 19) Qirghiz, 20) Tèkân, 21) Lâlâ, 22) Merdè, 23) Chouf, 24) Sâïr.

Signification des noms des vingt-quatre petits fils d'Oghouz-Khan.

Qâli signifie *fort*; Bayât *riche*; Alqâ Ouïli, *qui est d'accord*; Qarâ Ouïli *qui a toujours sa tente avec lui*; Yâzir *chef des tribus*; Yâbir *qui renverse tout ce qui se rencontre devant lui*; Doudourgha, *celui qui sait faire la conquête d'un pays et conserver sa conquête*; Douker, *rond*; Oouschar, *prompt à terminer une affaire*; Qirniq, *fort*; Bèkdili, *dont les paroles sont dignes de respect*; Qarqîne, *qui nourrit bien*; Bâyendar, *bienfaisant*; Badjènè, *zélé, qui fait ses efforts*; Djavouldour, *célèbre, qui a une grande renommée*; Djèbni, *preux, héros*; Salour, *armé d'un glaive*; Imer, *le riche des riches*; Ala-yountli, *qui a un cheval pie*; Ourkèr, *qui agit bien*; Ikder, *grand*; Bekdouz, *serviteur*; Avâ, *d'un haut rang*; Qaniq, *respectable*.

Koun-Khan retourna au sein de Dieu après un règne de soixante et dix ans, laissant à sa place son frère puîné Aï-Khan.

Règne d'Aï-Khan.

Aï-Khan fut un prince bon, juste, plein d'instruction, mais sévère. Il suivit les conseils que lui avaient donnés son père et son frère aîné; il suivit la route qu'avait frayée son père et retourna au sein de Dieu après un règne de plusieurs années.

Règne de Yoldouz-Khan.

Yoldouz-Khan fut aussi un bon roi, mais nous ignorons, s'il était le petit-fils d'Aï-Khan ou un de ses proches parents. Aï-Khan avait bien un frère cadet du nom de Yoldouz, mais ce n'est pas lui (qui régna après Aï-Khan). Quoi qu'il en soit Yoldouz-Khan était descendant d'Oghouz-Khan. Il régna quelques années, et laissa, en mourant, la couronne à son fils Mingli.

Règne de Mingli-Khan.

Mingli-Khan fut aussi un bon prince. Il passa plusieurs années de sa vie mangeant de la viande, buvant du qoumiz, s'habillant d'hermine et de zibeline, vivant dans les bras de beautés semblables au soleil et à la lune; montant des chevaux ambles, vifs comme le vif-argent et des coursiers rapides comme le vent, et se portant partout où son coeur l'appelait. Il partit pour l'autre monde laissant son trône à son fils Tinguiz-Khan.

Règne de Tinguiz-Khan.

Tinguiz-Khan régna un grand nombre d'années. Parvenu à 30 un âge avancé il remit les rênes de l'empire entre les mains de son fils Il-Khan et mourut après avoir passé encore quelques années dans la prière et le culte du Seigneur.

Règne d'Il-Khan.

Il-Khan devint khan des Mogols. Nous avons dit plus haut¹⁾ que le neuvième khan des Tatars était Sufunitch-Khan. Il-Khan et Sufunitch-Khan régnaient à la même époque. Ils étaient toujours en guerre, mais Il-Khan avait toujours le dessus. Pour cette raison Sufunitch-Khan envoya quelqu'un auprès du khan des Qirghiz qu'il parvint à mettre dans ses intérêts par de grands présents accompagnés de beaucoup de promesses.

De toutes les tribus qui habitaient ces pays, alors très-peuplés, la tribu Mogole était la plus nombreuse. Dans toutes les guerres que les Mogols avaient eu à soutenir contre quelque tribu, ils avaient toujours été victorieux, et il ne restait plus une seule tribu de race turque qui n'eût senti la force de leur bras et où n'eussent pénétré leurs flèches; et pour ces raisons toutes ces tribus nourrissaient une haine contre les Mogols et gémissaient de leur oppression.

Sufunitch-Khan, après avoir gagné le khan des Qirghiz, envoya des ambassadeurs à toutes les tribus. Prêtez-moi votre secours, leur fit-il dire, réunissons-nous dans tel endroit, le dix

1) Voy. plus haut page 11.

de tel mois, et nous irons tirer vengeance des Mogols. Toutes ces tribus répondirent à cet appel et se réunirent dans l'endroit désigné d'où elles marchèrent contre les Mogols.

Les Mogols rassemblèrent dans un même endroit leurs tentes et leurs troupeaux. L'armée creusa un fossé tout autour du camp et attendit le combat. A l'arrivée de Saïunitch-Khan les deux partis en vinrent aux mains. On combattit dix jours de suite.

31 Voyant que chaque jour l'avantage restait du côté des Mogols, Saïunitch-Khan rassembla dans un conseil secret tous les khans et tous les beks des tribus alliées et leur dit: Nos affaires finiront mal, si nous n'usons pas de ruse avec les Mogols, et le lendemain, à la pointe du jour, ils levèrent leur camp et se retirèrent en abandonnant quelque mauvais bétail et leur gros bagage, comme une armée qui prend la fuite.

Les Mogols, trompés par ce stratagème, crurent que l'ennemi ne se retirait que parce qu'il ne se sentait plus la force de revenir au combat, et ils se mirent aussitôt à sa poursuite. Les Tatars ayant vu que les Mogols allaient les atteindre se retournèrent tout d'un coup et se formèrent en bataille. Après une lutte sanglante les Tatars eurent enfin le dessus et poursuivirent leurs ennemis jusqu'à leur campement, en en faisant un horrible carnage. Comme toutes les tentes des Mogols se trouvaient rassemblées dans un même endroit, tout fut pris, tentes et troupeaux, au point que pas une seule famille ne réussit à se sauver. Tous les grands de la tribu des Mogols furent passés au fil de l'épée, les petits furent réduits en esclavage et partagés entre les troupes ennemis; et il ne resta plus de Mogols, car ceux qui avaient été épargnés avaient été réduits en esclavage et avaient dû prendre le nom des tribus auxquelles appartenaient leurs maîtres. En un mot, il ne resta plus de Mogols au monde.

Qiân et Nokouz se retirent dans l'Erkéné Qoun où ils fondent un état.

Saïunitch-Khan, après avoir pillé les Mogols, avait repris la route de ses états. Les nombreux fils d'Il-Khan avaient tous

péri dans cette guerre à l'exception du plus jeune, Qiân, qui venait de se marier cette même année. Ce Qiân et un fils du frère cadet d'Il-Khan, Nokouz, qui était du même âge que Qiân et venait aussi de se marier, étaient tombés tous les deux en partage à deux hommes de la même compagnie. Dix jours après cette bataille ils trouvèrent l'occasion de s'échapper, pendant la nuit, avec leurs femmes. Ils prirent la fuite et revinrent à l'endroit où ils avaient campé (avant cette dernière guerre). Ils y trouvèrent beaucoup de troupeaux des quatre espèces¹⁾ qui avaient échappé au pillage et qui étaient revenus au campement. Ils tinrent conseil et se dirent: Si nous allons rejoindre quelque tribu nous y serons entourés des quatre côtés de tribus ennemies. Si nous restons ici, il est impossible que nous ne finissions pas par être rencontrés par quelqu'un de nos ennemis. Donc, ce que nous avons de mieux à faire c'est d'aller chercher un asile dans les montagnes, dans un endroit écarté des chemins frayés. Ils se dirigèrent alors vers les montagnes en chassant devant eux leurs troupeaux. Ils arrivèrent ainsi dans la gorge d'une haute montagne qu'ils gravirent en suivant un chemin frayé par des argalis.²⁾ Arrivés au sommet, ils descendirent par le versant opposé. Après avoir bien cherché partout ils s'assurèrent qu'il n'existait pas, pour parvenir dans cet endroit, d'autre sentier que celui qu'ils avaient suivi; encore était-il si dangereux qu'un chameau ou une chèvre ne pouvait y passer qu'avec mille difficultés, car, au moindre faux-pas, ils risquaient d'être précipités dans les abîmes qui bordaient cette route. Dans l'intérieur de ces montagnes il y avait une vaste contrée où ils trouvèrent en abondance des rivières, des sources, des pâturages, des arbres fruitiers et du gibier de toute espèce. Ils rendirent grâce à Dieu, quand ils eurent vu ce pays. L'hiver, ils se nourrissaient de la chair de leurs troupeaux, dont les fourrures leur servaient de vêtement. L'été, le lait de leurs troupeaux suffisait à leurs

1) Chameaux, chevaux, bœufs et moutons.

2) Argali ou mouton sauvage.

besoins. Ils donnèrent à cet endroit le nom d'Erkènè-Qoun. Erkènè signifie *la ceinture d'une montagne* et Qoun, *tranchant, escarpé*. C'était l'endroit le plus élevé de la montagne (le Qïr).¹⁾

Qiân et Nokouz eurent un grand nombre d'enfants. Les enfants de Qiân, qui étaient les plus nombreux, reçurent le nom de Qiât. Ceux de Nokouz, qui étaient moins nombreux, reçurent deux noms. Les uns furent appelés Nokouzlar (les Nokouzes) et les autres Dourliguine.

Le mot Qiân signifie un torrent qui descend avec impétuosité d'une montagne et se précipite dans un ravin. Le fils d'Il-Khan avait reçu ce nom à cause de sa force et de son caractère impétueux. Qiât est le pluriel de Qiân.

Les enfants de Qiân et de Nokouz restèrent dans l'Erkènè-Qoun; ils se multiplièrent et s'étendirent (dans les vallées). Chaque famille forma un Oumaq à part et porta le nom d'un Orouq.²⁾ S'il plaît à Dieu nous raconterons l'histoire de ces différents Orouq. Le mot Oumaq signifie *os, race*. Les Turcs en interrogeant quelqu'un lui disent de quel Oumaq es-tu? c'est-à-dire de quel race. Après un séjour de plus de quatre cents ans dans l'Erkènè-Qoun ces Mogols se trouvèrent posséder des troupeaux si nombreux qu'ils manquèrent de place. Ils s'assemblèrent dans un endroit pour tenir conseil. Nous avons entendu raconter à nos pères, se dirent-ils, qu'en dehors de l'Erkènè-Qoun il y a un vaste et beau pays qu'habitaient autrefois nos ancêtres. Des tribus étrangères sous la conduite des Tatars sont venues ravager notre pays et s'en sont emparés. Grâce à Dieu nous ne sommes plus aujourd'hui si faibles que nous devons encore craindre nos ennemis et rester renfermés dans ces montagnes. Cherchons une issue et sortons d'ici. Nous vivrons en paix avec ceux qui se diront nos amis, et si quelqu'un se présente en ennemi, nous le combattons.

1) Voyez sur l'Erkènè-Qoun une note de Dordji Banzaroff dans le livre Шейбаниада, Chéïbaniade, — trad. de Bérézine. — Kazan. 1849. Note IV. page. ୮ | (21) О названіи Эрғанэ Хонъ.

2) Orouq. Branche d'une tribu. Tribu.

Tous les Mogols ayant approuvé cette pensée, se mirent à la recherche d'un chemin qui pût les conduire hors de ces montagnes, mais toutes leurs perquisitions restèrent infructueuses. Un forgeron dit enfin: J'ai remarqué, dans tel endroit, une mine de fer qui paraît n'être composée que d'une seule couche. Il serait possible de s'ouvrir un chemin dans cet endroit, si nous faisons fondre ce fer. On alla examiner l'endroit indiqué et l'on reconnut que le forgeron avait raison. On mit sur tous les habitants du pays un impôt en bois et en charbon que l'on disposa par couches dans une large fissure que présentait le flanc de la montagne. Après avoir placé aussi du bois et du charbon sur le sommet et sur les flancs de la montagne, ils préparèrent avec des peaux soixante et dix grands soufflets qu'ils disposèrent en soixante et dix endroits; après quoi (ils mirent le feu au bois) et se mirent à souffler tous à la fois.

Par un effet de la Toute Puissance de Dieu, ce feu ardent fit fondre le fer de la montagne qui s'ouvrit, laissant un passage juste assez large pour y faire passer un chameau chargé.

Ce fut ainsi que les Mogols sortirent de ces montagnes, après avoir pris une note exacte du mois, du jour et de l'heure de leur délivrance. Depuis cette époque les Mogols ont l'habitude de fêter ce jour. Le khan prend avec des tenailles un morceau de fer rougi au feu, et le place sur une enclume où il le bat à coups de marteau, ce que font après lui tous les bèks. Les Mogols rappellent ainsi avec la plus grande vénération le jour heureux où ils sont sortis de leur prison et rentrés dans la patrie de leurs pères.

Le roi qui régnait sur les Mogols, à l'époque de leur sortie de l'Erkènè-Qoun, était Bourtè Tchina, descendant de Qián et de la branche (orouq) des Qourlâs. Il envoya des ambassadeurs à toutes les tribus pour leur faire part de sa sortie des montagnes et de son arrivée. Quelques-unes de ces tribus lui montrèrent des dispositions amicales, d'autres le reçurent en ennemi. Les Tatars lui déclarèrent la guerre. Les Tatars et les Mogols se

livrèrent un combat dans lequel les Mogols restèrent vainqueurs. Les grands des Tatars furent passés au fil de l'épée et les petits furent réduits en esclavage. Voilà comment, après quatre siècles et demi, les Mogols vengèrent la mort de leurs pères et la perte de leurs biens, et rentrèrent en possession du pays qui avait été la patrie de leurs ancêtres.

De toutes les tribus turques qui habitaient alors ces contrées, les Tatars étaient les plus nombreux et les plus puissants. Aussi les Mogols après avoir défait les Tatars, à leur sortie de l'Erkènè Qoun, et avoir repris possession du Yourt de leurs pères, se trouvèrent, à la place des Tatars, à la tête de toutes les autres tribus, dont quelques-unes même vinrent chercher leur protection et se réunir à eux en se donnant pour des tribus de race mogole.

Histoire des Mogols et des autres tribus de race turque, leur origine, leurs noms et leurs surnoms.

Voici ce que dit Khodja Réchid.¹⁾ de Qazvine: « De tous les princes de la famille de Tchinguiz-Khan qui régnèrent dans l'Iran, le premier qui embrassa l'islamisme fut Ghazân-Khan, (que la miséricorde de Dieu soit avec lui), fils d'Arghoun-Khan, fils d'Abaqâ-Khan, fils de Holagou-Khan, fils de Touli-Khan, fils de Tchinguiz-Khan. Lorsque Ghazân-Khan fut monté sur le trône, il fixa un endroit pour sa résidence. Il me fit appeler auprès de sa personne, daigna gracieusement me nommer son vèzir, et remettre entre mes mains la direction de toutes les affaires de l'Iran. L'année suivante, ce prince me fit appeler, un jour, et me dit: Grâce à Dieu, nous sommes devenus musulmans. Deux ou

¹⁾ Khodja Réchid-eddine, auteur du جامع التواريخ Djami oultavarikh. Collection des annales.

Fâdl-Allah-Raschid ou Raschid-eldin, fils d'Imâd-eldevleh-Abou'lkhair, et petit-fils de Mouvaffakeldevleh-Ali, vint au monde dans la ville de Hamadan, l'ancienne Ecbátane.

Quatremère. Histoire des Mongols de la Perse. Tome I, p. II.

trois générations se sont déjà éteintes depuis que notre bis-aïeul Holagou-Khan est venu de la Mogolie, et ceux qui viendront après nous finiront par oublier la langue des Mogols, leurs usages, les noms de leurs tribus et des pays qu'elles ont habités Il y a dans la Mogolie beaucoup de tribus; lesquelles d'entre elles sont de race mogole et lesquelles ne le sont pas? Je veux donc que tu t'occupes d'un ouvrage dans lequel tu rassembleras les noms et l'histoire de toutes ces tribus. Comme je le priaï de considérer qu'un homme ne pouvait faire bien qu'une seule chose à la fois et qu'il avait déjà daigné me donner une charge bien importante: «Toi seul, me dit-il, tu peux composer cet ouvrage. Nous avons déjà des livres écrits en langue mogole, et nous avons ici des vieillards qui se rappellent les faits qui n'y sont pas mentionnés.» Il m'adjoignit, pour ce travail, cinq ou six personnes qui connaissaient l'ancien dialecte mogol.

Il y avait, à cette époque, à la cour du khan un grand bèk ³⁶ dont le nom était Poulád et le surnom Tchingsang. Le prince lui dit: Personne aujourd'hui ne connaît mieux que toi la généalogie des Mogols; tu parles le mogol et tu peux lire les ouvrages écrits dans cette langue; et, d'après l'ordre du prince, ce fut sous la direction de ce Poulád Tchingsang Bèhâdeur que ces six personnes s'occupèrent (à rassembler les matériaux d'après lesquels je devais écrire cette histoire). C'est dans l'année sept cent deux de l'Hégire¹) que j'ai terminé cette histoire à laquelle j'ai donné le nom de Djâmioul-Tèvârikh (Recueil des annales). »

J'ai aujourd'hui sous les yeux cette Histoire de Rèchid, et, comme je l'ai dit au commencement de ce livre, je possède en outre dix sept autres histoires de Tchinguiz (Tchinguiz-Nâmè).

1) Donc un an après la mort de Ghazan-Khan, mort, d'après notre auteur, en 701 (1801) voy. pag. 165 du texte.

D'après d'Ohsson. Hist. des Mongols. T. IV. Livre VIII, p. 350: Ghazan-Khan mourut dans la soirée du dimanche 17 mai 1804 (708).

C'est d'après ces ouvrages que j'écris cette histoire (Chèdjèrèr-Turc).

Mais dans les copies qui ont été faites de cette histoire de Rêchid, copies qui, dans l'espace de trois cent soixante et douze ans se sont élevées, Dieu sait, au nombre de vingt ou de trente, les copistes, tous gens manquant d'instruction et de bonne foi, ont fait tant de fautes, en se recopiant les uns les autres, qu'ils ont fini par altérer un tiers et presque la moitié de cette histoire, dans laquelle tous les noms de montagnes, de rivières, de lieu et de personnes sont mogols ou turcs. Les personnes chargées, d'écrire cette histoire, ainsi que les copistes, dont les manuscrits sont parvenus jusqu'à nous, étaient tous des Persans ou des Tadjiks dont aucun ne connaissait ni le mogol ni le turc. Il y a des noms propres mogols qu'un Tadjik n'apprendrait pas en dix jours à prononcer correctement, comment donc aurait-il pu les écrire. Le Dieu Très-Haut m'a donné la connaissance des langues turque et persane, de tous les mots et de toutes les expressions qu'on peut y rencontrer et je crois que personne aujourd'hui ne connaît aussi bien que moi le turc et le Tadjik.

J'ai de plus eu l'occasion de visiter le pays des Qalmoûqs où
 37 j'ai passé une année entière pendant laquelle j'ai bien étudié leur langue avec toutes ses expressions, ainsi que leurs usages et leurs coutumes.

Afin de mettre cette histoire à la portée de toutes les classes, je l'ai écrite en turc, et le style en est si simple qu'un enfant de cinq ans pourra facilement le comprendre; et pour le rendre plus clair j'ai évité d'y mêler un seul mot turco-djaghatai, persan ou arabe.

Si le messenger de la mort ne vient pas me visiter trop tôt, j'ai l'intention, avec l'aide de Dieu, de traduire également cette histoire dans le langage fleuri des Persans.

Maintenant que nous avons dit ce que nous devons dire, ne nous écartons pas davantage de notre sujet.

Nous allons raconter d'abord ce que nous savons sur les dif-

férentes tribus non-mogoles, et, si Dieu veut, nous parlerons ensuite des tribus mogoles.

Les cinq premières familles de race turque qui formèrent des tribus étaient, comme nous l'avons dit à l'article d'Oghouz-Khan, ¹⁾ celles des Ouighours, des Qanqli, des Qiptchâq, des Qâl-Atch et des Qârlîq.

Les descendants d'Oghouz-Khan, conjointement avec les Turcomans, habitaient la Transoxiane (Mavèrânnahr) et le Khorassan. Les Qiptchâq habitaient les contrées situées entre le Don (Tine), le Volga (Itîl) et l'Oural (Yâïq). Les Qanqli campaient d'abord avec les Turcomans, mais, quand ces derniers se furent étendus dans le pays, les Qanqli choisirent pour demeure les bords de l'Issik-Koul, du Tchou et du Têlâche où ils passèrent un grand nombre d'années.

Tèkèsch-Khan, un des souverains d'Urguendj, avait pour femme la fille d'un des grands de la tribu des Qanqli. Cette femme de Tèkesch-Khan se nommait Turkân. C'est d'elle qu'a reçu le jour Sultan Mohammed Khârezm Châh, roi puissant dont les états s'étendaient, d'un côté, jusqu'à l'Indostan, de l'autre jusqu'à Endêdjân et au Turkestan, d'un troisième côté jusqu'à l'Arabistan et du quatrième jusqu'au pays de Roum.

Urguendj était sa capitale. Tous les proches parents de Turkân-Khâtoun se rendirent les uns après les autres à la cour de Sultan Mohammed où ils embrassèrent l'islamisme et entrèrent au service du sultan. Turkân-Khâtoun avait un frère aîné appelé Khoumâr Tékine. Il se rendit auprès du sultan, se fit musulman et fut nommé Dârougha (Gouverneur) d'Urguendj. Après lui arriva Inâltchik, fils du frère cadet du père de Turkân-Khâtoun, qui se fit aussi musulman et reçut du sultan le gouvernement de tout le Turkestan. Sultan Mohammed ordonna que dorénavant personne ne l'appelât plus Inaltchik, mais Ghâïr-Khan²⁾. Ensuite

1) Voy. pag. 17—22.

2) امير ابناالحق که لقب غاير خان بافته بود Mirkhond Raudèt ou ssafâ.

arriva un nommé Kouk, un des principaux de la tribu des Qanqli. Le sultan lui donna Boukhara avec le titre de khan (Kouk-Khan).

Le nombre des Qanqli qui vinrent se mettre au service de Sultan Mohammed Khârezm Châh s'élevait à cinquante ou soixante mille. Dix mille tentes (familles) des Qanqli étaient restées sur les bords du Tchou et du Têlasch. Mais à l'arrivée de Tchinguiz-Khan tous ces Qanqli qui habitaient sur les bords du Têlasch, furent conquis et tout leur pays fut ravagé. Avec eux disparut la tribu des Qanqli. Les Qanqli qui, longtemps dispersés, ont pu plus tard se réunir sont les restes de cette tribu.

Les Qarliq.

Les Qarliq habitaient les hautes montagnes de la Mogolie. Ils se livraient à l'agriculture et à l'élevé des troupeaux. Ils choisissaient pour roi le plus digne d'entr'eux et, à sa mort, ils en-élaient un autre à sa place. Ils étaient peu nombreux; à l'époque la plus florissante de leur existence, le nombre de leurs familles ne s'élevait pas à plus de deux mille. Ils habitaient ce pays depuis près de quatre mille ans¹⁾, lorsque Tchinguiz-Khan, qui était devenu le souverain de la Mogolie et avait soumis les autres tribus, leur envoya Qoubilaï Noyân le Barlas²⁾ pour les sommer de se soumettre. Arslan-Khan, alors roi des Qarliq, partit avec Qoubilaï Noyân et alla se présenter à Tchinguiz-Khan auquel il offrit de riches présents à la tête desquels était sa propre fille. Arrivé auprès du khan, il prêta entre ses mains le serment d'être jusqu'à sa mort son serviteur le plus fidèle. Le khan, de son côté, le reçut avec beaucoup de bonté et le congédia après lui avoir donné une jeune fille de sa famille. Mais il ordonna que dès ce moment on ne l'appelât plus Arslan-Khan,

1) Ceci, évidemment, ne peut être qu'une faute de copiste pour quatre cents ans.

2) Daprès Bérézine-Barouïas.

mais Arslân Sirâq¹⁾, car, dit-il, en regardant ses beks, comment peut-on maintenant l'appeler Arslan-Khan²⁾. Dans la langue des Mogols on appelle un Tadjik, Sirâq.

Les Ouïghours.

Le mot Ouïghour signifie *yâpouschghour* (qui se réunit). On dit en parlant du lait, qu'il s'est coagulé, *Ouïdi*. Tant qu'il est frais, les parties dont il est composé se détachent les unes des autres, mais lorsqu'il s'est coagulé, qu'il s'est caillé, elles ne se séparent plus. *Ouïdi* c'est-à-dire *yâpouschti*, il s'est réuni. On dit aussi *Imâmgha ouïdime*, je me suis joint à l'Imam; j'ai imité l'Imâm. Je me suis assis, quand il s'est assis et levé quand il s'est levé; je reste debout quand il est debout. N'est ce pas se joindre à lui?

On raconte qu'il y a dans la Mogolie deux montagnes d'une hauteur prodigieuse qui s'étendent de l'orient à l'occident. L'une s'appelle Touqratoû-bouzlouq; l'autre Ousqounlouq-Tikrime³⁾. Une autre montagne nommée Qout-Tâgh s'étend entre les deux premières à l'ouest du pays des Mogols. Une partie des contrées bornées par ces trois montagnes est arrosée par dix grandes rivières⁴⁾, l'autre partie par neuf rivières. C'est sur les bords de ces rivières qu'habitaient anciennement les Ouïghours. Ceux qui vivaient sur les bords des dix rivières s'appelaient *On ouïghour* (Ouïghours des dix); et ceux qui a-

1) Bèrèzine. ارسلان سرنا قتی

2) Arslan, comme on sait, signifie en turc « Lion ».

3) Rèchid. Bèrèz. اشقون لوق ننگریم et بوقراتو بوزلوق

4) Voici les noms de ces dix rivières d'après le *Tarikh-i Djihankuschai* d'Ohsson. Hist. des Mongols T. 1. Liv. 1. p. 75 :

Ischkil — Oniguer — Tokir — Osrader — Toulér — Badar — Adrodj — Tabin — Coumlandjou et Abigan —

et d'après Rèchid. (Bèrèzine)

Ischkoul — Outiguer — Touqir — Ourqandour — Toulou — Bâdar — Adar — Outch-Tabine — Qamlandjou et Outiguène.

ایشکل — اوتیکر — توقیر — ورقندر — تولو بادار — ادر — اوج تابین —
قمانجو — اوتیکان

vaient leur demeure sur les bords des neuf rivières portaient le nom de Toqouz-Ouïghour (Ouïghours des neuf). Ils avaient beaucoup de villes, de villages et de terres cultivées. Le nombre de leurs orouqs s'élevait jusqu'à cent vingt. Ils n'avaient pas élu de roi dont ils reconnussent l'autorité, et ils ne tardèrent pas, pour cette raison, à tomber dans l'anarchie. Un jour ils se rassemblèrent tous et tinrent conseil. « Nous formons, se dirent-ils, deux états tout-à-fait à part; que chacun de nous élise un souverain qui aura le droit de priver de ses biens et même de la vie le premier qui refusera d'obéir à ses ordres ». Les On-Ouïghours élurent alors pour leur chef un nommé Mingou-tai¹), auquel ils donnèrent le titre de Il-Iltèrer et les Toqouz-Ouïghour en élurent, de leur côté, un auquel ils donnèrent le nom de Koul-Erkine²).

Pendant cent ans le pouvoir suprême resta entre les mains des descendants de ces deux rois. Ensuite il passa à d'autres princes, également Ouïghours, qui continuèrent à recevoir à leur avènement au trône le titre de Il-Iltèrer chez les On-Ouïghours et celui de Koul-Irkine chez les Toqouz-Ouïghours.

Ce ne fut que bien des années plus tard que ces rois furent connus sous le nom d'Idi-Qout.

Vous connaissez tous la signification du mot *Idi*. Il signifie: « Il a envoyé, il a laissé aller. On dit *ip-ni i*, laisse filer la corde — lâche la corde — *sighir idi* la vache a laissé couler son lait a donné son lait — ne l'a pas retenu. Les Turcs appellent la vie *Qout*. On dit à quelqu'un: *Ating* ou bien *Touning qoutli boulsine* — que ton cheval soit toujours plein de vie, ou que ta pelisse soit toujours pleine de vie. Si le possesseur n'est pas vivant comment pourront-ils être bénis, — être heureux. *Idi-qout* signifie: « Qui a donné la vie à tout le peuple ». Aujourd'hui les Uzbeks appellent

1) Rêch. Berèzine منگوبای Monkè-Bai.

2) Voy. Bèrèzine. Hist. des Mongols par Rêchid. T. 1. p. 269.

Idi-qout un homme brave (Irlik-Kschi). Ces deux expressions ont la même signification¹⁾

Les Ouïghours vécurent pendant près de trois mille²⁾ ans dans les contrées susmentionnées. Ensuite ils eurent des guerres malheureuses, et plusieurs d'entr'eux tombèrent dans les fers et dans l'esclavage. Quelques-uns restèrent dans leur pays, les autres s'expatrièrent et se retirèrent sur les bords de l'Irtiche, où ils se subdivisèrent encore en trois corps. Les premiers se rendirent à Bich-Bâliq où ils se livrèrent à l'agriculture, et ils rendirent le pays florissant. Les autres se fixèrent également dans les environs de Bich-Bâliq, mais ils y menèrent une vie nomade, s'adonnant seulement au soin de leurs troupeaux. Les troisièmes enfin s'établirent sur les bords du haut Irtiche où, au lieu de soigner et d'élever des troupeaux, ils se livrèrent seulement à la pêche ou à la chasse du castor, de la zibeline, de la martre et de l'écureuil, se nourrissant de leur chair et se couvrant des fourrures que leur donnaient ces animaux. Ils n'avaient jamais vu de leur vie ni troupeaux, ni étoffes de laine, de coton ou de soie. Si, chez eux, une mère formait des imprécations contre sa fille, elle lui disait : Puisses-tu tomber entre les mains d'un homme qui possède des troupeaux de chevaux et de moutons, qui te fasse manger de la viande et boire du qoumiz et tu verras les mauvais jours fondre sur ta tête».

A l'époque de Tchinguiz-Khan l'Idi-qout (roi) des Ouïghours était Baourtchiq. Il se soumit au khan et lui paya chaque année un tribut. Lorsque Tchinguiz-Khan marcha contre le Mâvèrân-nahr (Transoxiane), ce même Baourtchiq vint le rejoindre à la tête de son armée et fit avec lui cette campagne, pendant laquelle il rendit au khan de très-grands services.

Il y avait parmi les Ouïghours plusieurs personnes qui savaient lire le turc. Ils s'entendaient parfaitement à tenir des

1) L'auteur dit plus bas, p. 86 du texte, que *Idi-Qout* signifie — heureux, riche, puissant (*Dèvlètlük*).

2) Trois cents ans ?

comptes et à diriger les affaires d'un divan (d'une chancellerie). Sous le règne des petits-fils de Tchinguiz-Khan, les teneurs de comptes et les chefs de divan, dans le Mâvèrânnahr, dans le Khorassan et dans l'Iraq étaient tous des Ouïghours. C'étaient aussi des Ouïghours qui remplissaient ces charges dans le Khataï sous le règne des fils de Tchinguiz-Khan. Okèdaï Qâân, fils et successeur de Tchinguiz-Khan, avait confié le Khorassan, le Mâzendèrân et le Guilân à un Ouïghour nommé Kourgouz qui s'entendait parfaitement à tenir des comptes et savait très-bien percevoir, dans ces trois provinces, les impôts qu'il envoyait régulièrement chaque année à Okèdaï Qâân.

Les Nèkrine¹⁾.

Les Nèkrine, appelés aussi Mèkrine, habitaient les montagnes voisines du pays occupé par les Ouïghours; mais ils formèrent toujours un peuple à part, sans jamais se mêler ni aux Mogols ni aux Ouïghours.

A l'époque de Tchinguiz-Khan ils ne comptaient pas plus de deux mille familles.

Le khan leur envoya un ambassadeur, porteur de ces paroles: «Dieu a béni mes armées. Toutes les tribus qui m'entourent m'ont fait leur soumission. J'attends votre réponse». Tchinnânitch, alors chef (Turè) des Nèkrine avait une fille nommée Boukaï d'une beauté remarquable. Il vint suivi de riches présents faire sa soumission au khan auquel il fit hommage de cette jeune fille. Tchinguiz-Khan congédia Tchinnânitch comblé de faveurs et avec de riches présents. Il prit pour femme cette fille qu'il aimait avec plus de tendresse que toutes ses autres femmes. A la mort du khan, Boukaï passa dans la couche de son fils Okèdaï Qâân qui l'aima aussi plus que toutes ses autres femmes.

1) Rêch. *Bèrésine*. Bèkirine. — Mst Dahl. Nèkrine. — Texte de Kasan. Tèkrine.

Les Qirghiz et les Kèm-Kèmdjout.

Oghouz-Khan avait un petit-fils nommé Qirghiz. C'est de lui que descendent les Qirghiz. Mais aujourd'hui il reste très-peu de descendants de ce Qirghiz. Plusieurs familles de tribus mongoles ou autres qui cherchaient de l'eau et des pâturages vinrent se réunir à ces Qirghiz dont ils prirent le nom et eux seuls savent à quel orouq précisément ils appartiennent.

Le pays des Qirghiz et celui des Kèm-Kèmdjout étaient limitrophes. Ils avaient d'un côté la Sèlenga, et de l'autre l'Anqara-Mourân¹⁾. Ce sont les noms de deux grandes rivières. Le pays des Qirghiz avait d'un autre côté pour limite les deux provinces appelées *Ibir* et *Sibir*.

Les Qirghiz appelaient leurs princes *Inâl*, comme les Mogols et les Tadjiks disent *Pâdichâh*. 43

A l'époque de Tchinguiz-Khan ils avaient un roi nommé Ourous Inâl. Le khan leur envoya un ambassadeur appelé Bourè pour les sommer de se soumettre. Ourous Inâl reçut avec honneur l'envoyé de Tchinguiz-Khan. Il ne se rendit pas lui-même auprès du khan, mais quand il congédia son envoyé, il le fit accompagner de personnes de marque chargées de présenter au khan sa soumission et de lui offrir de riches présents à la tête desquels se trouvait un faucon blanc qui avait les pattes, le bec et les yeux rouges.

Les Ourmanqout.

La tribu des Ourmanqout habitait au milieu d'épaisses forêts. C'est pour cette raison qu'ils reçurent le nom d'Ourmanqout. Ils étaient voisins des Qirghiz. Il se soumirent à Tchinguiz-Khan. Outre cette tribu il y en avait encore une autre qui portait le même nom, mais il n'existait entr'elles aucune espèce de parenté. Ceux dont nous parlons formaient une tribu indépen-

1) L'Anqara Mouran (L'Angara) est toujours écrit dans le Mt Dahl. آبقرا
 Mourân: Il faut lire انقرا موران Anqarâ-Mourân.

dante et tout-à-fait à part. L'autre descendait de Nokouz, et, comme elle vivait ordinairement au milieu des bois, elle avait également reçu le nom de Ourmanqout.

Les Tatars.

Les Tatars dont le nom est bien connu aujourd'hui, aussi bien qu'il l'était autrefois, comptaient anciennement soixante et dix mille familles. Ils formaient un grand nombre d'orouqs dont chacun vivait séparément. Ils disaient: Nous sommes de tel et tel orouq. Les tribus les plus fortes et les plus nombreuses étaient fixées dans un endroit nommé Boyour-Nor et voisin du Khitaï auquel elles étaient soumises. Quelquefois cependant elles se révoltaient contre le Khitaï qui devait envoyer des troupes contr'elles pour les punir et les faire rentrer dans l'obéissance.

44 Plusieurs de leurs tribus campaient sur les bords de l'Anqara-Mourân qui, après avoir passé à l'ouest du pays des Qirghiz et reçu le tribut de plusieurs rivières qui augmentent ses eaux, va se jeter dans la mer¹).

A l'embouchure de ce fleuve, sur le bord de la mer, il y a une grande ville autour de laquelle on trouvait beaucoup de villages dans le voisinage desquels campaient des nomades riches en troupeaux. Leurs chevaux étaient grands. Leurs chevaux ordinaires étaient grands comme nos chevaux de trois ans. Ils étaient tous de couleur pie, il n'y en avait pas d'autres.

Non loin de cette ville nommée Alâqtchine, il y avait une mine d'argent; aussi tous les chaudrons, plats et vases dont se servaient les gens de ces tribus étaient tous d'argent. C'est de ce pays que les Uzbeks veulent parler, quand ils disent: «Il y avait un pays où tous les chevaux étaient pies et les foyers d'or».

A la mort de Tchinguiz-Khan le pays des Qirghiz et tous ceux qui l'entouraient, avaient reconnu l'autorité de Touli-Khan, son fils, et passé, après lui, à ses enfants.

1) Voy. à la page suivante les noms de ces rivières.

Sour gouqtaï Bigué, mère de tous les enfants de Touli-Khan et celle qui occupait le premier rang parmi les femmes de ce prince, avait été nommée régente. Elle fit partir sur des vaisseaux un corps de mille hommes sous le commandement de trois beks auxquels elle ordonna de se rendre à Alaqtchine et de piller la ville, si c'était possible, sinon, de lui rapporter au moins des notions exactes sur ce pays. Ces trois chefs revinrent après une longue absence, mais ramenant avec eux seulement trois cents hommes; le reste avait péri pendant l'expédition. Ils dirent à la princesse-régente: Tout ce que vous aviez entendu raconter sur ce pays est la pure vérité. Nous y avons pris une grande quantité d'argent, mais nous nous sommes vus obligés de le jeter parce que nos bateaux trop chargés ne pouvaient pas remonter le fleuve contre le courant. Il fait dans ce pays une chaleur mortelle; c'est pour cette raison que nous avons perdu tant de monde». 45

S'il plaît à Dieu, nous raconterons dans l'histoire de Tchinguiz-Khan, comment les Tatars se soumirent à ce prince.

Les Ouirâts.

Les Turcs appellent une grande rivière, *Sâï*, les Tadjiks l'appellent Roud-Khâné, si elle est grande, et *Roud*, si elle est petite. Les Arabes appellent une rivière *Vâdi* et les Mogols *Mourân*.

A l'est du pays des Mogols coulent huit rivières appelées collectivement *Sikiz-Mourân* (les huit rivières). Toutes vont se jeter dans l'Anqara-Mourân. Voici leurs noms: Kouk-Mourân, Ône-Mourân, — Qarâ Oussoun, — Sanbi-qoun, — Âqri-Mourân, — Our-Mourân, — Djaghan-Mourân et Djurdja-Mourân¹⁾. C'est entre ces rivières qu'était enfermé le pays des Ouirâts.

1) D'après Rêchid — éd. Bèrèzine. Hist. des Tribus, p. 79.

کوکہ موران — اُون موران — قرا اوسون بی اوسون — اُقوت موران —
اوق موران حورحہ موران — جغان موران

A l'époque de Tchinguiz-Khan le roi des Ouirâts était Qoutouqa Bègui. Il avait deux fils dont l'aîné se nommait Iaaltchi et le cadet Tourâldji. Qoutouqa Bègui fit d'abord acte de résistance, mais ensuite il se soumit entièrement à Tchinguiz-Khan. Il fit hommage de sa fille au khan qui, de son côté, lui en accorda une (de sa famille).

Les Tourghaout¹⁾, les Qouri et les Toulâs.

Les Tourghaout, les Qouri et les Toulâs étaient de la même famille que les Ouirâts dont ils n'étaient que des branches (orouq). Les Tourghaout, dont le nom signifie «*de l'autre côté*», furent appelés ainsi, parce qu'ils habitaient de l'autre côté de la Séhenga qui servait de frontière au pays des Mogols.

Les Toumât.

Les Toumât, qui étaient également un orouq des Ouirât, habitaient un endroit appelé Bourqoudjine Toukoum²⁾, et voisin du pays des Qirghiz.

46 Tatoula Souqar³⁾ qui était leur bèk à l'époque de Tchinguiz-Khan vint faire sa soumission au khan.

Les Boulaghatchine et les Kèrèmourchine.

Ces deux orouqs étaient parents. Leur pays était voisin de celui des Qirghiz. Ils firent leur soumission à Tchinguiz-Khan.

Les Toulèngout, les Ourâssout et les Koustèmaï⁴⁾.

Les Toulèngout, les Ourâssout et les Koustèmaï formaient trois orouqs unis entr'eux par les liens de la parenté. Il y avait chez eux beaucoup de médecins. Ils connaissaient bien

1) Rèchid. edit. Bèrèzine *برغوت* Barghout.

2) Rèch. Bèrèz. Barghoudjine Toukoum. Баргуджинъ Тукумъ. Hist. des Tribus trad. page 88.

3) Rèch. Bèrèz. Tatoula-Soukhar. Таѣтула-Сухаръ. Hist. des Tribus p. 88.

4) Rèch. Bèrèz. Tèlèngout et Kèstèmi. Теленгугъ. — Кестемъ. Hist. de Tribus. Trad. p. 89.

l'art de traiter et les simples. Ils vivaient dans des bois épais et des forêts où ils se livraient exclusivement à la pêche et à la chasse de la zibeline, de la martre, de la loutre, de l'écureuil, du castor, de la biche sauvage et d'autres animaux.

Les Naïmans.

Les Naïmans formaient une ancienne tribu riche en troupeaux. Nous ne connaissons rien de leur histoire avant Tchinguiz-Khan. Tout ce qu'on en sait, c'est qu'ils eurent un roi nommé Qârqiche qui laissa en mourant sa couronne à son fils Inât. A l'époque de Tchinguiz-Khan les Naïmans avaient pour roi Tayang-Khan qui avait un fils nommé Koudjlouk¹⁾. Ils avaient leurs campements dans l'endroit appelé Qarâ Qouroum, dans la Mogolie. Ils ne s'occupaient pas d'agriculture.

Les Kérâites.

Le mot *Kérâit* signifie *Qârâ Barân* (Mouton noir?). Un homme avait sept fils, tous noirs de visage. Le peuple leur donna le nom de Kérâit qui passa à leurs descendants. Cette tribu, très-ancienne et riche en troupeaux, avait des rois à elle et passait pour la plus puissante des tribus de l'époque. Elle était voisine des Naïmans avec lesquels elle était souvent en guerre. Marghouz, un de leurs plus grands rois, eut un fils nommé Qourtchaqour qui reçut le surnom de Boufrouq²⁾. Toghroul, un des nombreux fils de ce dernier, reçut des empereurs du Khitaï le titre de Ong³⁾ qui signifie «roi du pays». Ce fut ce Ong-Khan, le Kérâit, qui se battit contre Tchinguiz-Khan

Les Ongout.

Les habitants du Khitaï avaient élevé tout autour de leur pays une haute muraille dont les deux extrémités touchaient à

1) Rêch. Bêrèz. كوشلوك Kouschlouk. Loco citato.

2) Dans Rêchid. Hist. de Tchenguiz Mr Bêrèzine l'appelle dans le texte p. 174. بوبروق خان قوجانور et dans la traduction p. 107. Khourdjakhous — Хурджакъъ et Hist. des Tribus p. 98. Худжатуръ Khoudjàtour.

3) Le van des Chinois:

la mer, et que personne n'aurait pu ni détruire ni renverser. On y avait laissé, pour le passage des caravanes, une ou deux issues fermées par d'énormes portes de fer. Une pareille muraille s'appelle en arabe *Sadd* (barrière), en turc, *Tourqourqa*, et dans la langue du Khitaï, *Ongou*. Iskender¹⁾ a fait élever une muraille contre les Yâdjoudj-Mâdjoug. Anouchirvan²⁾ en a fait élever une à Chémâkhi, qu'on appelle aujourd'hui Timour-Qâ-pou. (La porte de fer.)

Les souverains du Khitaï proposèrent à quelques familles de race turque de se charger de la garde de ces portes moyennant une certaine somme qu'ils s'engageaient à leur payer annuellement. Les Turcs acceptèrent et (depuis ce temps) s'occupèrent, de père en fils, de la garde de ces portes, ce qui leur fit donner le nom d'Ongout.

En mogol le *t* final du mot Ongout est le signe de l'adjectif relatif comme en turc *i* et *dji* dans les mots: *Urguendji* d'Urguendj. *Tabâqtchi* «Qui fait ou vend des *Tabâq*» (plat, vase) *Ichiktehi* «qui garde une porte». Comme on appelait cette muraille *Ongou*, on appela ceux qui la gardaient *Ongout*, c'est-à-dire *Saddji*, «Employé à la barrière».

A l'époque de Tchingniz-Khan le nombre de leurs familles s'élevait à quatre mille, et ils avaient pour bék Alâ-Qousch Tikine.

48 Lorsque le khan se préparait à aller attaquer le Khitaï, il avait envoyé sommer ce Alâ-Qousch Tèkine de se soumettre et celui-ci lui avait fait sa soumission; et quand plus tard le khan s'avança contre le Khitaï, Alâ-Qousch Tèkine vint le rejoindre, lui ouvrit les portes de la grande muraille et le suivit dans son expédition contre le Khitaï.

1) Alexandre le Grand.

2) Anouchirvan ou Nouchirvan, le Sassanide; surnommé *جستاد* *Juste*, le Juste.

Le Khitaï.

Il y a deux pays de ce nom. Le Khitaï (la Chine) et le Qarâ-Khitaï¹⁾.

Plusieurs familles qui habitaient le Qarâ-Khitaï s'étant révoltées contre leur souverain, on ne sait pour quelle raison, avaient levé leur camp et pris la fuite. Elles arrivèrent dans le pays des Qirghiz qui ne voyant dans les nouveaux-venus que des étrangers portèrent la main sur leurs biens. Ne pouvant rester dans ce pays, ces familles se rendirent dans un endroit appelé Imil où elles fondèrent une ville, se livrèrent à l'agriculture et rendirent bientôt le pays florissant. Les malheureux qui avaient perdu leurs troupeaux et leurs richesses, tous ceux qui étaient poussés par le besoin et par la faim, se réunirent dans cette ville où le nombre de leurs familles s'éleva à quarante mille.

A cette époque la guerre ayant éclaté entre le roi du grand pays des Djourdjit et le roi du Qarâ-Khitaï, le roi des Djourdjit resta vainqueur et s'empara du Qarâ-Khitaï dont le roi fut mis à mort. Un des grands beks du roi du Qarâ-Khitaï, du nom de Touissi-Taïfar²⁾, s'enfuit chez les Qirghiz avec ses naukers et sa tribu. Ceci arriva dans l'année cinq cent treize de l'Hégire.

De chez les Qirghiz ce Touissi-Taïfar vint rejoindre les Qarâ-Khitaïens qui étaient fixés à Imil. Ce bek était un homme plein d'esprit et de connaissances, et, deux ans après son arrivée, son nom était déjà devenu célèbre chez tous ses voisins. Il était descendant d'Afrâsiâb³⁾.

Il y avait à cette époque dans la ville de Bèlâsaghoun un khan nommé Ilik, homme faible de caractère. Les Mogols appel-

1) Sur le Khitaï et le Qarâ Khitaï voyez Histoire des Mongols de la Perse, par Réchid-eddine, traduite par Quatremère. Tome 1er. Vie de Réchid-eddine. Seconde partie p. 86 et suivantes.

2) Ce personnage est appelé par d'Ohsson: Touschi Tulgoun. Hist. des Mongols. T. I. Liv. I. p. 110—111.

3) Voy. Loco cit., ce que dit d'Ohsson en parlant du Khacan-Mahmoud, le vingtième prince de sa dynastie qui se disait issu des Efrassiyabes, souverains turcs, fameux dans l'ancienne histoire de Perse.

lent cette ville Ghou-Bâliq (la bonne ville), *Ghou* signifie «bon» et *Bâliq* «ville». Dans les environs de cette ville campaient beaucoup de Turcs, principalement de Qanqli, qui ne cessaient de piller le pays et de détruire les moissons. Cette raison décida Ilik-Khan à faire appeler le bek arrivé du Qarâ Khitaï et à lui confier le souverain pouvoir. Touissi-Taifar arriva et devint maître de tout le pays. Il fit d'Ilik son propre nauker et ordonna de ne plus l'appeler, dès ce jour, Ilik-Khan, mais Ilik le Turcoman. Il prit lui-même le titre de Gour-Khan. *Gour*, dans la langue du Qarâ-Khitaï, signifie: «Grand-roi».

Bientôt après son avènement au trône il s'empara d'Endè-djân, de Turkestan ¹⁾, et de Taschkend. Ensuite il alla ravager les environs de Samarcande et fit investir la ville même dont le souverain n'obtint la paix que sur la promesse qu'il fit de lui payer annuellement un tribut. Après cela il retourna chez lui.

Il envoya contre Urguendj un de ses principaux beks nommé Ariz. Ce général, après avoir ravagé la province d'Urguendj et enlevé un grand nombre de prisonniers, vint investir la ville. Le souverain d'Urguendj Atsiz, de la famille des Kharezm-Châh, promit de payer chaque année un tribut de vingt mille pièces d'or (achrêfi) et Ariz satisfait de ces conditions lui accorda la paix et retourna sur ses pas. Atsiz paya ce tribut jusqu'à sa mort. Son fils et successeur Tacasche le paya également jusqu'à sa mort; mais son fils, Sultan Mohammed, refusa de payer et se révolta ²⁾.

1) On ne peut jamais savoir au juste, si l'auteur veut parler de la ville même de Turkestan ou de la province du Turkestan.

2) Khârezm Châh, Atsiz, fils de Mohammed, fils d'Anouchtèguine, naquit au mois de Redjèb 495 (1101) et mourut en 551 (1156). Il eut pour successeur son fils, Châh Arslan, autrement Il Arslân, qui mourut en 568 (1172). Après lui sa couronne passa à son fils, Sultan Châh Mahmoud, qui était encore en bas âge, et dont la mère fut reconnue comme régente pendant sa minorité. Sultan Châh Mahmoud mourut à la fin du mois de Ramazan 589 (1193). Il eut pour successeur son frère Tacasche-Khan qui mourut le 19 du mois de Ramazan de l'année 589 (1193) et laissa sa couronne à son fils Ala-ouddine-Mohammed dont il est ici question.

Le sultan Sandjar-Mâzi¹⁾ s'avança dans le Turkestan à la tête d'une armée qu'il avait rassemblée depuis le pays de Roum. Il livra une bataille au Gour-Khan, du Qarâ-Khitaï; mais il fut battn, perdit toute son armée et s'enfuit à Marv²⁾.

Les Tour-qâq.

On ne sait pas à quelle famille turque appartenaient les Tour-qâq. Le mot Tour-qâq signifie «gardien, garde». Les rois avaient 60 une garde particulière formée de soldats chargés de veiller sur leur personne. Ces garde-du-corps venaient se poster près de la porte de la tente royale où ils veillaient à tour de rôle, les uns se tenant en faction, tandis que les autres se livraient au sommeil. Ceux qui veillaient battaient de temps en temps du tambour ou bien frappaient sur une planche avec un bâton pour avertir l'ennemi qui pourrait survenir que l'on veillait dans le camp. Quand ils avaient fini leur heure de faction, ils réveillaient leurs camarades en leur disant: A présent c'est mon tour de dormir, toi, *Tour-qâq* (Lève-toi, frappe). Voilà pourquoi on appelait Tour-qâq les gardes chargés de veiller à la sûreté de la personne du souverain.

1) C.-à-d. le sultan Sandjar, Moufz-èddounyâ-veddine, fils de Mèlik-Châh. Notre auteur l'appelle ici *Mâzi* (l'ancien pour le distinguer de Sandjar-Châh, fils de Toghan-Châh et de Sandjar-Mirzâ le Timouride. — Selon l'auteur du *Habib essi-ar* ce prince naquit à Sandjar, dans le mois de Redjèb 479 (1086) et mourut le 26 de Rêbi 1er 552 (1152) à l'âge de 72 ans. Il fut enterré à Marv dans un mansolée qu'il avait fait construire et auquel il avait donné le nom de دار الآخره Dâr-oulâkhirè. Le quatrain suivant cité dans le *Habib essi-ar* renferme un chronogramme qui donne la date de la mort du sultan Sandjar.

جهاندار سنجركه در باغ ملك سرافراز بودی بكردار سرو * چو در مرو

می بودو آجا بمرد بهو سال وفاتوی از شاه مرو (552)

2) Sur cette malheureuse expédition du sultan Sandjar contre le Kour-Khan — voyez Mir-Khond dans son *Ranzétoussafâ-Khondémir*, dans le *Habib essi ar* — et le *Khoulâsatoul akhbar* ainsi que Djennâbi, dans son histoire *Elbahr elzakhkhar*.

البحر الزخار والعلم التیار Cette expédition eut lieu en 536 (1141).

Tribus mogoles.

Qiân, fils d'Il-Khan et Nokouz, fils du frère cadet d'Il-Khan, s'étaient retirés dans l'Erkènè-Qoun¹⁾, et y avaient laissé après eux une nombreuse postérité. Les enfants de Qiân reçurent le nom de Qiât, et ceux de Nokouz celui de Dourliguine. Mais, avec le temps, chaque famille s'étant multipliée forma une tribu à part et prit un nom particulier, et les noms de Qiât et de Dourliguine finirent par se perdre.

Une femme, nommée Alanqouâ, de la tribu des Qourlâs, descendants de Qiân, eut trois fils, sans avoir eu de commerce avec un homme. Si Dieu veut, nous reparlerons plus tard²⁾ de cette histoire; nous avons néanmoins cru convenable de la rappeler ici. Ces trois fils eurent une postérité prodigieusement nombreuse, et tous leurs descendants reçurent le surnom de *Niroun*, « Origine pure », en turc, « *Arou-tokhm* ». Les Turcs leur ont donné ce surnom, parce qu'ils croient que ce trois frères sont nés de la lumière.

Qaboul-Khan, bisaïeul de Tchinguiz-Khan, eut six fils, tous pleins de courage et d'un caractère impétueux, ce qui leur fit
51 donner par le peuple le surnom de *Qiât*, parce qu'en mogol on appelle « *Qiân* » un torrent qui descend d'une montagne. *Qiât* est le pluriel de *Qiân*. L'aîné des fils de Qaboul-Khan était *Bartan-Khan*³⁾, dont le fils, *Yèssoukèï Bèhâdour*, fut le père de *Tchinguiz-Khan*. *Yèssoukèï Bèhâdour* avait des yeux bleu-foncé, (*chah-lâ*), ce que les Mogols appellent « *Bourdjaghin* ». C'est pour cette raison que les descendants de *Yèssoukèï Bèhâdour* disaient: Nous sommes des *Bourdjaghine-Qiât*. Ce fut ainsi que l'on vit reparaître le nom de *Qiât* après les enfants de Qaboul-Khan.

Connaître et nommer tous les ourouqs turcs, sans en laisser échapper un seul, serait au-dessus des forces d'un homme. Nous avons, autant que cela nous a paru convenable, raconté ce que

1) Voyez page 32.

2) Voy. p. 61 du texte.

3) Bertâne Bèhâdour-Khan chez Réchid-eddine.

nous savions sur les autres ourouqs de race turque. Maintenant nous allons parler des ourouqs (branches) de race mogole.

Les Merkites ou Mèkrites.

A l'époque de Tchinguiz-Khan les Merkites, que l'on appelle aussi Mèkrites¹⁾, avaient pour chef Touqtâ-Bègui. Cette tribu était continuellement en guerre avec Tchinguiz-Khan. Une fois ils vinrent fondre sur ses tentes et firent sa femme prisonnière. Une autre fois, l'ayant surpris lui-même seul dans la plaine, ils le firent prisonnier et ne lui rendirent la liberté qu'après lui avoir fait payer une rançon.

Les Qonqrât²⁾.

Un des descendants de Qiân eut trois fils, dont l'aîné s'appelait Tchourliq Merguène, le second, Qoubaï-Chirè³⁾, et le troisième, Touboudaï. Tchourliq était fort adroit à tirer de l'arc. Un jour il se prit de querelle avec son frère Qoubaï-Chirè. Ils étaient tous les deux à cheval. Tchourliq saisit son arc et plaça une flèche sur la corde. Qoubaï-Chirè se pencha aussitôt en avant et cacha, derrière le cou de son cheval, sa tête qu'il releva quelques instants après. Tchourliq eut pitié de son frère et se dit en lui-même : Je vais lui décocher une flèche qui ne lui fera pas de mal, mais qui l'effrayera, et prenant pour but un grand anneau qui pendait à l'oreille de son frère, il visa avec tant de justesse que sa flèche alla passer dans l'anneau. Ce Tchourliq-Merguène (l'adroit tireur) eut un fils nommé Qounqrât. C'est de lui que descend toute la tribu des Qounqrât.

Les Ikirâs et les Olqnout.

Ces deux tribus descendent d'Ikirâs et d'Olqnout, fils de Qoubaï-Chirè. La mère de Tchinguiz-Khan, Oloun, qu'on

1) Réchid dit qu'on les appelait اورويوت مركيت Ourouyoutes Merkites.

2) Chez Bèrèzine, Khonqirât. Хонкиратъ.

3) ou Qabaï-Chirè.

appelait Oloun-Ekè, et quelquefois, Oloun-Foudjine¹⁾, était de l'orouq des Olqnout.

Les Qarânout.

Tousboudaï eut deux fils dont l'aîné s'appelait Qarânout. C'est de lui que descend toute la tribu des Qarânout.

Les Qourlâs et les Eldjiguine.

Qounqlout, second fils de Tousboudaï, eut un fils du nom de Misser, lequel eut deux fils; l'aîné Qourlas, dont descend toute l'orouq des Qourlas, et le second, Eldjiguine, duquel descend tout l'orouq des Eldjiguine.

Les Ourmâout²⁾.

Cette tribu est appelée aujourd'hui Oïmâout. Toute cette tribu descend d'un nommé Ourmâout.

Les Qongqomâr³⁾.

Un homme de l'orouq des Ourmâout eut trois fils. Le nom du fils aîné n'est pas connu; mais quand il fut devenu grand, il reçut du peuple le surnom de Qongqomâr⁴⁾. Qong signifie «grand». Aujourd'hui même on appelle un grand corbeau Qong-Qargha. Qomar veut dire «nez». Ce jeune homme avait un nez très grand.

1) Dans tous nos manuscrits d'Aboul-ghâzi le mot chinois Foudjine est toujours écrit قوجين Qoudjine. Voyez dans le Chétbâni Namè, traduit par Mr Bérézine p. 87, une note sur le mot Qoudjine.

2) Les اورباوت Ouriâout de Réchid. «Уряуъ» Bérézine. Hist. des Tribus. Traduction p. 158.

3) Le texte porte seulement: «Tout l'orouq des Ourmâout descend de cet homme». Il y a évidemment ici une lacune d'une ligne qui, malheureusement, se retrouve dans tous nos manuscrits. Il faudrait ici, avant cette phrase, quelque chose comme: «Il y avait un homme appelé Ourmâout». Tout l'orouq etc. Réchid-eddine dit, à l'article des Kourlout كورلو اوت, que les Oïmaqout اوبماقوت et les Djongqourqine جونگقورقين étaient deux branches de la tribu des Kourlout. Voy. Tribus Mongoles. Texte, page 99 et traduction de Bérézine p. 78.

4) Les قونگقوتان Qong-qotân de Réchid. Хонгхотанъ. Значение этого слова Большоносый. Ce nom signifie: Qui a un grand nez. Voy. Bérézine page 158. Histoire des Tribus turques et mongoles.

C'est ce qui lui fit donner le surnom de Qong-qomâr «Grand-nez». De cet homme descend toute la branche des Qong-qomâr. Ils disent aujourd'hui: Nous sommes les fils de Qomâr. Minglik Itchiguè était de la branche des Qongqomâr. Minglik était le nom que lui avait donné son père. En mogol le mot *Itchiguè* veut dire *Âtâ* (père), nom que les Turcs ajoutent à celui des personnes pour lesquelles ils ont du respect, comme, par exemple: «Hakim-Âtâ = Séïd-Âtâ», et c'est parce que ce Minglik était un homme très respecté chez les Mogols que le peuple l'appelait Minglik Itchiguè (le père Minglik).

Après la mort du père de Tchinguiz-Khan, la mère de ce dernier passa dans la couche de Minglik Itchiguè. Ong-Khan¹⁾, roi des Kèràft, avait envoyé un homme à Minglik Itchiguè pour lui dire de sa part: Attaquons de concert Tchinguiz, moi de l'extérieur, et toi de l'intérieur. Anéantissons-le et nous partagerons ensemble ses états et ses biens. Cet Ong-Khan avait toujours été dans d'excellents rapports avec le père de Tchinguiz-Khan ainsi qu'avec lui-même; aussi Tchinguiz-Khan ne supposait-il à Ong-Khan aucune inimitié contre lui. Un jour Ong-Khan lui fit dire: «J'ai l'intention de donner ma fille à ton fils aîné Djoudji», et il le fit inviter à se rendre auprès de lui, en ajoutant: «C'est notre désir mutuel; nous donnerons un grand festin et nous pourrons, à cette occasion, passer quelques jours dans les plaisirs et la bonne chère». Tchinguiz-Khan ajouta foi à ses paroles et se mit en route pour se rendre chez Ong-Khan. Mais il rencontra en chemin Minglik Itchiguè qui lui fit part des propositions que lui avait faites Ong-Khan, et le sauva ainsi de la mort. 54

Minglik-Itchiguè était toujours resté attaché au service de Tchinguiz-Khan. Ce dernier n'avait encore que treize ans, lors-

2) Ong-Khan *اونك خان* est le Van-Khan des historiens mogols. Je rappellerai ici que j'ai cru devoir, autant que possible, écrire et prononcer les noms propres, comme ils le sont dans les historiens musulmans. Comme on écrit en français, Platon, pour Plato; Charles, pour Carolus et Pierre pour Petrus.

que sa mère (Oloun-Ekè) passa dans la couche de Minglik Itchi-guè qui, depuis cette époque, resta jusqu'à sa mort l'inséparable et fidèle allié du khan, dans les mauvais jours comme dans ceux de sa prospérité. Il occupait toujours la première place à la droite du khan.

Ce Minglik Itchiguè avait eu d'une première femme trois fils dont l'aîné, Koukdjè, reçut du peuple le surnom de Tangri-ning-bouti¹⁾. Dans le chapitre de l'avènement de Tchinguiz-Khan au trône nous raconterons quelle espèce d'homme était ce Koukdjè.

Les Eroulât ou Erlât.

Son second fils²⁾ se nommait Eroulât. Le mot Eroulât signifie «le fils bien-aimé de sa mère» Eroulât est le nom d'un homme. Sa mère l'aimait beaucoup. C'est pour cette raison qu'on lui avait donné ce nom. C'est de lui que descend toute la tribu des Eroulât.

Les Kiloukit ou Kilkit.

Le troisième fils³⁾ était Kilkit. Un homme qui bégaie, qui est bègue, s'appelle, en turc, Pèltèk et en mogol Kilki. Cet

1) C'est le بت تنگری Bout-Tengri de Réchid-eddine.

2) C'est-à-dire, le second fils de cet homme de l'oroug des Ourmâout, ou le frère puîné de Qouq-qomar. voy. p. 52. Dans Réchid, édition Bèrèzine, Histoire des Tribus, texte p. 216, on lit:

پسر دوم ارلات معنی این لفظ آنست که این شخص پیش پدر و مادر نازنین بوده

et traduction p. 161. Второй сынъ Арулатъ. Значеніе этого слова есть то, что человекъ сей былъ *наженъ* съ отцомъ и Матерью. — Le second fils Aroulât. La signification de ce mot est que cet homme était *tendre* avec son père et avec sa mère.

3) C.-à-d. le second frère de Qong-qamar, fils de l'Ourmâout. Dans Réchid eddine, édition de Bèrèzine, on trouve page 221. Hist. des Tribus:

پسر سوم اوریاوت کلنگوت جهت آنکه اولکنکی بوده بدین اسم موسوم بوده
«Le troisième fils اوریاوت کلنگوت qui fut appelé ainsi, parce qu'il était *کلنکی*».
Mr Bèrèzine, page 165 de sa traduction dit: Третій сынъ *Урлатъ* *Килунгитъ*. По той причинѣ что онъ былъ косъ, его прозвали этимъ именемъ. «Le troisième fils Ouriât Kiloungout. Ce nom lui fut donné, parce qu'il était louche». Les

homme bégayait; voilà pourquoi on l'appela Kilkit (le bègue). C'est de lui que descend toute la tribu des Kilkit.

Comme nous l'avons déjà dit plus haut¹⁾, le *t* est en mogol le signe de la relation. Nous le répétons ici, afin que tout le monde le sache. La terminaison *li* a en turc la même signification, comme par exemple dans les mots: At-li — qui a un cheval; «Ton-li — qui a une pelisse, un vêtement». Voilà ce qu'on appelle le *yāi nisbet* — *y* signe de la relation, de la possession.

Les Badāi et les Qichliq.

Un homme de l'orouq des Kilkit eut deux fils dont l'aîné s'appelait Badāi et le cadet Qichliq. Ces deux frères gardaient les troupeaux d'un des beks²⁾ d'Ong-Khan. Un jour Badaï rap- 55
portait à la tente du bek le lait des juments (que l'on venait de traire). Arrivé à la porte il entendit que le bek parlait dans la tente, et il prêta l'oreille pour écouter ce que l'on disait. C'était le bek qui disait à sa femme: «Tiens prêts mon casque et ma cotte de mailles, parce que Ong-Khan doit aller fondre sur les tentes de Tchinguiz-Khan». Les deux khans campaient à peu de distance l'un de l'autre, et ils vivaient comme père et fils dans la plus grande sécurité.

Badāi entra dans la tente, y déposa le lait qu'il avait apporté, et retourna au troupeau pour raconter à son frère ce qu'il venait d'apprendre. Ces deux frères étaient Mogols comme Tchinguiz-Khan. Ne pouvant souffrir de voir périr ainsi leur propre souverain, tandis que les Kèraït n'étaient pour eux qu'une tribu étrangère, ils se rendirent auprès de Tchinguiz-Khan pour le

mots كلك Kilik, Koulouk et كلك Kèlik signifie, il est vrai, en persan — *Louche*; mais peut-on admettre que, chez les Mongols, le peuple soit allé chercher un sobriquet dans la langue persane qui lui était tout-à-fait inconnue?

1) Voyez plus haut page 47 du texte.

2) Réchid-eddine, édition Bèrèzine appelle, ce bek Takadjaran تاكاداران
Voy. traduction p. 166. Tribus mongoles.

prévenir. Mais ceci est une longue histoire. En un mot, ce fut grâce à ces deux frères que Tchinguiz-Khan échappa à la mort. Aussi les fit-il tous les deux tarkhân.

On appelle tarkhân un homme qui n'est soumis à aucun impôt, et qui a toujours libre accès auprès du khan; qui, en cas de délit, reste impuni et ne peut être poursuivi qu'après le neuvième délit. Les privilèges que donne ce titre sont héréditaires jusqu'à la neuvième génération.

Les Ouïchanes ¹⁾.

Les Ouïchans sont de race mogole.

Les Souldous ²⁾.

Les Souldous sont également de race mogole.

Les Ildourkine ³⁾.

Les Ildourkine sont une branche des Souldous.

Les Kinkit.

Les Kinkit sont aussi un orouq des Mogols.

Les Dourbân.

Bètchine-Qiân, un des rois des Mogols, eut cinq fils, dont 56 Qitchi-Merkène était le meilleur ⁴⁾. Son père, dans les dernières

1) Réch. Bèrèz. Ouïchines. Уйшинъ هوشين et هوشين

2) Réch. Bèrèz. Souldès. Сулдэсъ سلدوس

3) Réch. Bèrèz. Ildèrkène. Илдэркэнъ ايلدوركين

4) Il y a ici une erreur. Qitchi Merguène était le petit-fils de Bètchine Qiân — comme le dit lui-même notre auteur. pp. 69 et 298 du texte. Qitchi Merguène était fils de Timâdj, fils de Bètchine Qiân. — Il manque donc au moins une ligne dans notre texte. Il faudrait:

مغول نينك بچين قيان آتلى پادشاهى نينك بير اوغلى بار ايردى تاج
آتلى آنينك بيش اوغلى بار ايردى

Réchid, édit. Bèrèzine, dit que Qitchou Merguènè (Кичу Мерганъ) قیچومرگان était petit-fils de Bitèdji QAAN. Битеджи Каанъ qui, dans le texte, est écrit تىجى قيان? Il reste encore un doute à la lecture de ce passage de l'Hist. de

volontés qu'il exprima au moment de sa mort, le désigna pour son successeur au trône, et le peuple, qui le regardait aussi comme le plus digne de lui succéder, l'élut khan malgré tout ce que purent dire ses quatre frères aînés qui déclarèrent au peuple qu'ils étaient prêts à reconnaître comme khan celui d'eux quatre que l'on voudrait choisir, mais que pour le cadet ils ne consentiraient jamais à le reconnaître pour leur chef. Ce fut pour cette raison que ces quatre frères, indisposés contre leur tribu, quittèrent leur pays et allèrent demeurer au milieu de tribus étrangères qui leur donnèrent le nom de *Dourbân*, qui signifie en mogol «les quatre». Mais à la mort de ces quatre frères, leurs enfants rentrèrent dans le sein de leur tribu.

Les Bârine et les Souqout ¹⁾.

Un Dourbân eut trois fils. L'aîné s'appelait Bârine. C'est de lui que descend toute la tribu des Bârine.

Le cadet de ses frères était marié, mais comme il n'avait pas d'enfant de sa femme, il porta les yeux sur sa servante qui ne tarda pas à devenir enceinte. La femme maltraitait tous les jours cette servante et lui donnait des coups dans le ventre pour la faire avorter. Mais ces mauvais traitements n'eurent pas pour elle de suites fâcheuses. Ayant heureusement accouché, une nuit, d'un enfant mâle, elle alla couper un pan de la pelisse du père du nouveau-né, et en enveloppa l'enfant qu'elle porta derrière la tente, dans un endroit où croissait du tamarisc. Le matin son père alla dans cet endroit pour y satisfaire à un besoin. Attiré par les cris de l'enfant, il s'approcha et reconnut sa pelisse, ce qui lui fit comprendre que c'était son propre fils. Il prit l'enfant,

Récl., car il y est dit que Qitchou Merguène était le fils aîné de Timâdj تامع پنج پسر داشته مهين قيجومرگان Hist. p. 6 du texte. N'est-ce pas كهن Kèhine, le cadet, qu'il faut lire; car autrement comment expliquer l'opposition des quatre autres frères?

1) R. Bèr. سوقوت Суखाютъ, Soukhayout. Il est plus juste, je erois de prononcer Souqayout, parce que ce mot provient du mot Souqai.

et le reporta à sa mère qui l'éleva. Ce fils reçut le nom de Souqout. Les Mogols appellent le tamarisc, *Sougaï*. C'est donc comme si l'on disait «Du Tamarisc».

57 Les Kourlout ou Kourlaout, et les Bourqout ou Barqout.

Ces deux orouqs sont également mogols. Ils étaient, parmi les Mogols, en proche parenté avec les Qonqrât avec lesquels ils avaient même leurs campements à une époque antérieure.

Les Oklân ¹⁾.

Les Oklân sont aussi d'origine mogole, mais on ignore à quelle branche ils appartiennent.

Les Djouirât ou Djâdjirât ²⁾.

Les Djouirât, qu'on appelle aussi Djâdjirât, sont d'origine mogole et vivaient parmi les Mogols. Ils descendent d'Alanqouâ.

Les Bayâout.

Cette tribu a plusieurs orouqs (branches). Les deux plus grandes et les plus puissantes de ces branches étaient celle des Djidâîn-Bayâout et celle des Mèkrine-Bayâout ³⁾. Elles doivent leur nom au Djidâîne et au Mèkrine, deux grandes rivières sur les bords desquelles elles campaient. Elles étaient voisines des Ouirât. La tribu des Bayâout elle-même est une branche de la famille mogole des Dourliguine.

1) Cette tribu n'est pas mentionnée dans Réchid-eddine.

2) Les Djouirât sont les mêmes que les Djourîât de Réchid-eddine qui nous apprend qu'ils descendaient du septième fils de Toumèh Qâân, nommé, non Derbayân (Дербаянъ) دربايان — comme il est écrit dans Réchid. Tribus mongoles p. 200, mais اودور بايان Odour Bayân, comme on le trouve écrit dans Réchid. Hist. pp. 37, 46 et 52 du texte. Éd. Bèrèzine.

3) Chez Réchid, éd. Bèrèzine. Les Djida Bayâout (Джиди Баяутъ) جدی بايوت et les Kèhèroun-Bayâout (Кегерунъ Баяутъ) كهرون بايوت Djida, ajoute Réchid-eddine, est une rivière de la Mongolie. وجدی رود خانه ابيست و جدی در مغولستان Hist. des Tribus. Éd. Bèrèzine. Texte p. 238.

Les Djèlâirs.

La tribu des Djèlâirs est une ancienne tribu. Elle était extrêmement nombreuse. On raconte qu'une fois, à l'occasion d'une guerre qu'elle eut avec le Khitaï, tous les Djèlâirs, grands et petits, se rassemblèrent dans un seul endroit, et que leurs tentes formèrent en tout soixante et dix kourène¹⁾. Cette tribu comptait plusieurs orouqs divisés en groupes qui étaient composés chacun de quelques orouqs lesquels avaient un chef particulier et formaient un yourt à part. La plus grande partie de ces Djèlâirs campait dans un endroit sur l'Onon, dans le pays des Mogols.

Une nombreuse armée venue du Khitaï fondit, une fois, sur plusieurs de ces familles réunies dans un endroit, les pilla entièrement, et se retira entraînant après elle une quantité de prisonniers. Les Djèlâirs qui venaient d'être pillés, dénués de tout et pressés par la faim, se virent obligés de se nourrir d'ognons sauvages qu'ils allaient chercher dans la steppe. 58

A cette époque Doutouminine-Khan, aïeul de Tchinguiz-Khan à la septième génération, était déjà mort. Mounouloun²⁾, mère des neuf fils qu'avait laissés Doutouminine-Khan, venait de fiancer son fils aîné³⁾ Qaïdou-Khan. Celui-ci s'était rendu chez son futur beau-père pour les fêtes des fiançailles⁴⁾.

Il y avait près de la demeure de Mounouloun une belle plaine dans laquelle ses fils allaient se livrer au plaisir de la course à cheval. Comme cette plaine abondait en oignons sauvages, les malheureux Djèlâirs qui avaient été pillés et mouraient de faim, s'y étaient portés et y avaient tellement creusé et retourné la

1) Le kourèn était composé de mille tentes.

2) Dans l'édition de Kazan et dans les manuscrits de Berlin et de Goettingen, ainsi que dans le manuscrit Dahl, ce mot est toujours écrit متولون Moutouloun.

3) D'après Réchid, Hist., éd. Bèrès. texte p. 28: Son fils cadet.

بسر کوچکتر قایدو نام

4) Il est dit également dans le Habib essiar, dans le Rawzétous safâ et dans le Târikh-i Aboul-Khair-Khâni, que Qaïdou était le fils cadet de Doutouminine-Khan.

terre qu'il était devenu impossible d'y faire courir un cheval. Les fils de Mounouloun vinrent raconter ceci à leur mère qui, furieuse, monta à cheval et se rendit dans cet endroit où elle trouva encore quelques-uns de ces gens occupés à creuser la terre. Elle ordonna à ses serviteurs de les frapper. Ceux-ci obéirent. Les Djélaïrs se réunirent, et le combat devint bientôt, dans cet endroit, sanglant et acharné. Les Djélaïrs perdirent quelques-uns des leurs, mais Moulouloun et quelques-uns de ses serviteurs furent tués sur place. Après cela les Djélaïrs qui avaient été pillés, ayant rassemblé toutes leurs forces, vinrent fondre sur les tentes de Mounouloun, qu'ils se mirent à piller. Ils tuèrent sept¹⁾ des fils de Doutouminine-Khan et tous ceux qui leur tombèrent sous la main. Voilà comment des malheureux, qui naguères mouraient de faim, regorgèrent tout-d'un-coup de richesses.

A la réception de cette nouvelle Qaïdou-Khan revint de chez son beau-père, rassembla tous ses parents, ses orouqs et ses naukers et fit demander aux Djélaïrs raison de leur conduite. Les chefs des Djélaïrs firent le dénombrement de tous ceux qui
59 avaient pris part à cette affaire. Il y en avait cinq cents. Ils les livrèrent tous, eux, leurs femmes et leurs enfants à Qaïdou-Khan en les remettant à son entière discrétion. Celui-ci réunit en conseil ses parents et sa tribu. On lui dit: «le sang de ces gens-là ne vaut pas le tien; réduis les en esclavage, et qu'ils restent, de père en fils, esclaves de ta famille». Tous se rangèrent à cet avis, et on les retint en esclavage.

Ces familles se multiplièrent. Elles cessèrent de s'appeler Djélaïrs et prirent le nom de «fils de Qiân le Mogol». C'est l'usage de donner aux esclaves libérés le nom de la tribu de leurs maîtres.

Lorsque Tchinguiz-Khan fut devenu un souverain puissant,

1) Il faut lire ici «huit», car on sait par Réchid, et notre auteur le dit lui-même plus bas, p. 63 du texte, que Doutouminine eut neuf fils dont huit furent tués par les Djélaïres.

tous les Djèlâirs suivirent l'exemple de ceux qui étaient ses esclaves et prirent le nom de « fils de Qiân le Mogol ».

Ces Djèlâirs restèrent ainsi, pendant dix ou onze générations, esclaves de la famille de Tchinguiz-Khan jusqu'au fils de son arrière-petit-fils¹⁾. Chacun des princes de cette maison avait une dizaine ou une vingtaine de ces familles Djèlâires attachées à son service. Les Djèlâirs, d'origine mogole, sont une branche des Dourlignines, descendants de Nokouz.

Rois des Mogols.

Lorsque les descendants de Qiân et de Nokouz, qui s'étaient retirés dans l'Erkènè-Qoun, furent devenus nombreux, chaque famille forma une branche à part et prit un nom spécial. Les descendants d'un nommé Qourlâs, de la famille de Qiân, formaient la tribu la plus nombreuse. On leur donna le nom de Qourlâs. Un homme qui descendait de ce Qourlâs, mais dont le nom n'est pas connu, fut élu comme roi; et depuis, leurs princes furent toujours choisis parmi ces Qourlâs.

A l'époque où les Mogols sortirent de l'Erkènè-Qoun, ils avaient pour roi Berté-Tchinè²⁾ de l'orouq des Qourlâs. Après sa mort, son fils Qouï-Maral³⁾ fut élu roi. Après lui son fils, Bitchine-Qiân monta sur le trône. Après lui régna son fils Timâdj. Après Timâdj régna son fils Qitchi-Merguène qui laissa en mourant la couronne à son fils Qoudjoum-Bouroul⁴⁾. A sa mort son fils, Boukè-Bindoun⁵⁾, fut élu roi. Après lui son fils

1) C.-à-d. jusqu'au petit-fils de son petit-fils.

2) Ou Bourtè-Tchino; — d'après Mr Bèrèzine.

3) D'après Mr Bèrèzine. Hist. Texte p. 6. **قوا مرال** Goa-Maral — était le nom de la principale femme de Bourtè-Tchènè:

واز خاتون بزرگتر قوا مرال نام پسری آورده که مقبلترین فرزندان
 او بوده و بمرتبه پادشاهی رسیده نام او بتجی قآن

Отъ старшей жены. по имени Гоа Маралъ, онъ имѣлъ сына Имя ему Бигеджи-Каанъ.

4) Réch. Bèrèz.: 1. c. p. 7. **قوجم بوزرول** Кучумъ-Бугрулъ Qentchoum-Boughroul.

5) R. B. **یکه نیدون** Екэ-Нидунъ, Yèkè-Nidoum.

Sam-Sâoudji monta sur le trône. Il eut pour successeur sur le trône son fils Qâli-Mâdjou¹⁾ dont la couronne passa, à sa mort, à son fils Timour-Tâsch²⁾. Après lui on élut comme roi son fils — Mingli-Khodja — qui eut pour successeur au trône son fils Yoldouz. Yoldouz-Khan eut deux fils qui moururent avant lui. Un de ces deux fils avait laissé après lui un fils nommé Douboun-Bayân, et le second une fille appelée Alân-qoua³⁾. Yoldouz-Khan fit préparer un grand festin et donna Alân-qouâ en mariage à Douboun-Bayân. A la mort d'Yoldouz-Khan, Douboun-Bayân monta sur le trône et devint le pâdichâh de la nation mogole. Il mourut avant d'avoir atteint l'âge de trente ans, 61 laissant après lui deux fils âgés, l'un de sept ans, et l'autre de six. Le premier s'appelait Belkoudâï, et le second Boukdjêdâï. Ils sont nommés dans quelques manuscrits Boulkounout et Boukounout.

Histoire merveilleuse d'Alân-qoua.

A la mort de Douboun-Bayân il y avait des fils des frères aînés et cadets de Yoldouz-Khan, son grand père, tous, rois riches et puissants⁴⁾. Tous demandèrent à l'envi la main d'Alân-qoua. Mais elle refusa leurs offres, disant qu'elle ne se remarierait jamais; — qu'elle voulait rester elle-même à la tête de sa tribu, pendant la minorité de ses fils auxquels elle remettrait ensuite les rênes du gouvernement.

1) R. Bèr. قالی خاکی-خادجی, Khali-Khadjou.

2) J'ignore d'après quelle autorité notre auteur place ici au nombre des rois mogols, Timour-Tâsch, Mingli-Khodja et Yoldouz, voy. également plus bas pp. 69 et 198 du texte.

Ces trois noms ne sont pas cités dans Réchid-eddine qui dit positivement que Qali-Qâdjou eut pour fils Douboun-Bayâne.

3) Réchid, qui dit plusieurs fois dans son histoire que Alân-Goa était de la tribu des Qourias قورلاس, ne donne nulle part le nom de son père ni celui de son grand-père.

4) Mot à mot: rois possédant des sujets et des nankers —

ابلی و نوکرلی پادشاهلار

Quelques années s'écoulèrent ainsi. Un matin, au moment où le jour allait poindre, elle sommeillait, lorsque, réveillée par un rayon de lumière qui pénétra dans sa tente par l'ouverture d'en haut, elle vit clairement un homme au visage blanc et aux yeux bleu-foncé sortir de ce rayon de lumière et descendre vers elle. Elle voulut erier pour réveiller les femmes couchées à ses côtés, mais la voix lui manqua. Elle voulut se lever, mais ses bras et ses jambes étaient comme paralysés. Elle avait cependant conservé toute sa connaissance. Cet homme s'approcha d'elle tout doucement, et se plaça à côté d'elle dans sa couche où il usa des droits d'un époux, puis il repartit, en sortant par la même ouverture. Alân-qoua ne parla pas de cette aventure, pensant bien que personne n'ajouterait foi à ses paroles. Cet homme revint cinq ou six jours après et continua ainsi de temps en temps ses visites.

Cependant, dès la première nuit, Alan-qouâ portait dans son sein un gage de cette union. Quatre ou cinq mois plus tard, ses parents s'étant rassemblés lui demandèrent d'où provenait l'état dans lequel ils la voyaient. Alan-qouâ leur raconta ce qu'elle avait vu. Si j'avais désiré avoir un époux, ajouta-t-elle, ne me serais-je pas mariée? Je suis femme, il est vrai, mais régnañt par la volonté du peuple, me serais-je jamais laissée aller à un acte de folie et de faiblesse dont la honte devait retomber sur moi, sur ma tribu, sur mes nombreux sujets et sur mes deux fils? Veillez quelques nuits auprès de ma tente, et, si le Dieu Très-Haut ne veut pas ma honte et mon infamie, il vous fera voir de vos propres yeux (ce que je vous ai dit). Au reste, si l'enfant que je porte dans mon sein vient au monde, il ne ressemblera certainement pas aux autres hommes. A ce signe vous reconnaîtrez que c'est le Dieu Très-Haut qui, dans sa sagesse, a voulu que je sois dans l'état où vous me trouvez.

Comme les parents d'Alan-qouâ connaissaient la pureté de ses moeurs, ils ajoutèrent foi à ses paroles. Cependant plusieurs personnes décidèrent de veiller auprès de la tente d'Alân-qouâ,

où ils se relevaient à tour de rôle. Une fois, au point du jour, celui qui était de garde vit un rayon, brillant comme ceux du soleil, descendre dans la tente d'Alân-qouâ par l'ouverture d'en haut; il réveilla aussitôt ses compagnons. Quelques-uns seulement purent voir ce rayon entrer dans la tente; mais tous l'en virent sortir quelque temps après, sans pouvoir néanmoins reconnaître une forme humaine dans ce rayon de lumière. Alors la vérité des paroles d'Alân-qouâ devint évidente pour tout le monde.

Histoire des fils d'Alân-qouâ.

Alân-qouâ eut trois fils. Le nom de l'aîné était Bou-qoun-63 Qataghine¹⁾. De lui descend toute la tribu des Qataghine. Du second, Bousqine Djâldji²⁾, descend la tribu des Djaldjiout³⁾. Le troisième, Boudandjar Monâq, fut élu khan. Tchinguiz-Khan et plusieurs orouqs mogols descendent de ce dernier. On donna le nom de *Niroun* (origine pure) à toutes les tribus qui descendaient de ces trois frères, parce que, d'après la croyance des Mogols, ils étaient nés de la lumière.

Boudandjar eut deux fils. Le nom de l'aîné était Bouqa, celui du cadet Touqa⁴⁾. On ignore, si ce dernier laissa quelque postérité.

1) R. B. Hist p. 15 بوقون قتاغی Бугунъ-Хатаки. Boughoun-Khataki.

2) R. B. بوغوسالجي Бугу-Салджи. Boughou-Sâldji

3) R. B. Les Saldjiout.

4) R. B. Bouqa et Bouqta. Habibéssiar Touqtâ, père de Mâtchine.

نام توقتا که فرزندی داشت ماچین نام
Ce Mâtchine ou, comme l'appelle Mr. Berézine, dans l'édition de Rêchid-eddine — Hist. p. 28, Nâtchine, fils de Touqtâ, fils de Boudandjar, était l'oncle de Qaldou, fils de Doutoumène. fils de Bouqa, fils de Boudandjar. C'est donc par erreur que Masoud-Kouhistâni, dans son histoire Tarikhi-Aboul-Khalr-Khani, a dit: فابيد وکه فرزند نهم بود
دران وقت پيش ماچين پسر عم خود رفته بود

Qaldou, le neuvième fils (de Doutoumène) était allé chez Mâtchine, fils de son oncle.

A la mort de Boudandjar, Bouqa-Khan fut proclamé khan. A sa mort, son fils Doutoum-ménine fut élu khan. Doutoum-ménine-Khan eut neuf fils dont huit furent tués par les Djèlâïrs, comme nous l'avons dit plus haut¹⁾, en parlant de ces derniers. Son fils aîné, Qaïdou, échappa à la mort et succéda à son père.

Qaïdou-Khan eut trois fils. L'aîné s'appelait Baï-Sanqour, et le second, Tcharqa-lèn-qoum²⁾ dont descend la tribu des Taïdjout. Le fils aîné de Tcharqa-Linqoum s'appelait Mourqadoukou-Tchinè. Son fils, Hambaqaï Qâân³⁾, eut pour fils Qadân-Taïtschi. Qadân était son nom. Taïtschi, mot chinois, signifie un Hâfiz⁴⁾ (qui a une voix belle et agréable). Le fils de Qadân Taïtschi était Araï⁵⁾, qui eut un fils nommé Barghoutaï et surnommé Qiriltouq⁶⁾. Le mot Qiril-signifie avide, insatiable. Les Uzbeks disent de quelqu'un qui, après avoir beaucoup mangé, veut encore manger: Qirildi-il a éclaté. Qiriltouq veut donc dire: Qirilghoutchi — qui mange jusqu'à éclater⁷⁾. Ce fut ce même Burghoutaï Qiriltouq qui, à la tête des Taïdjout, fut si long — temps en guerre avec Tchinguiz-Khan. 64

1) Voy. p. 58 du texte.

2) R. B. Texte p. 35 *جرقه لينكقوم* Джеркэ-Лин-гунъ. Djerké-Lin-goun. Hist. trad. p. 23.

3) D'après Réchid. *Bérésine*. Hist. p. 31. *مبقای قان* Hambaqaï-Qâân. Nos manuscrits donnent tous *مبقای قان* Mamiqai-Qâân, ce qui s'explique par le changement si facile du *h* en *m* *mim* et du *h* en *h* *ye*.

4) Le mot arabe *خافظ* Hâfiz signifie: Qui sait quelque chose par coeur.

5) R. B. *ادال خان* Adâl-Khan.

6) R. B. *تارغوتای قرلتوق* Târghoutaï Kharaltouq. Таргутаи Харалтукъ. Hist. Texte p. 31. trad. p. 24. d'après Réch'd *قرلتوق* Qiriltouq signifie, „Envieux“ *ومعنى قرلتوق حسود باشد* Texte p. 58.

7) Je ne sais si j'ai bien saisi le sens de ce passage qui offre plusieurs mots qu'on ne trouve pas dans les dictionnaires.

Le troisième fils de Qaïdou-Khan se nommait Djaoutchine¹⁾. C'est de lui que descendent les tribus des Tchadjout et des Irtèkine²⁾.

A la mort de Qaïdou-Khan, son fils Tcharqa-Linqoum épousa sa belle mère dont il eut deux fils. L'aîné s'appelait Kendou-Tchinè, et le cadet Olouktchine-Tchinè, c'est-à-dire : Loup et louve. Lorsque leurs descendants se furent multipliés, ils reçurent le nom de Tchinois. Ce mot Tchinois est le pluriel de Tchinè. C'est comme si les Turcs disaient Tchinè-lar (Les loups). Avec le temps, on finit par leur donner le nom de Noukouz, qu'il ne faut pas confondre avec les anciens Noukouz dont nous avons parlé plus haut³⁾, et dont le nom n'existait plus dans le pays.

Bâï-Sanqour, fils aîné de Qaïdou Khan, succéda à son père. C'était un roi bon, sage et juste. Il soumit plusieurs tribus. Il traita avec bonté ses amis et se fit redouter de ses ennemis. Après un règne de quelques années il partit pour le long voyage, laissant le trône à son fils Toumènè.

Règne de Toumènè-Khan.

Toumènè-Khan, prince bon et puissant, régna pendant plusieurs années sur toutes les tribus des Niroun. Le pays, à cette
65 époque, était riche et jouissait d'une grande tranquillité.

Toumènè-Khan eut neuf fils de chacun desquels descendent un, deux, trois et jusqu'à quatre ourouqs. De ces neuf fils deux, Qaboul et Qâdjouli étaient nés jumeaux⁴⁾.

L'aîné des fils de Toumènè-Khan se nommait Tchâqsou. Il

1) R. B. Hist. Texte. pp. 31-35. جاوجين هورکوز Djaoutchine - Ourgouz. Джаочинъ Ургузъ. Trad. p. 35.

2) R. B. Les Sandjiout سانجیوتъ Sandjioutъ et les Arikan ھریکان Аріканъ. Hist. trad. pp. 19. 22.

3) Voy. p. 33 du texte.

4) بونوقوز نینک قبول و قاجولی اتلی ایکی اوغلی ایکز نوغوب ایردی
Cette phrase présente une évidente contradiction avec ce que l'auteur nous dit quelques lignes plus loin ; car d'après lui Qaboul était le sixième fils de Toumènè-Khan et Qâdjouli le troisième.

eut trois fils: l'aîné Noutâqine; le second Ourout, et le troisième Manqout dont les descendants formèrent trois ourouqs qui prirent leur nom.

Le second fils de Toumènè-Khan était Yârim-chir-Bouqandjou¹⁾, dont la postérité forma un ourouq, ou tribu.

Le troisième fils de Toumènè-Khan, Qadjouli eut un fils, nommé Eroumdji ou Erdèmdji Baroulâs, qui donna son nom à toute la tribu des Baroulâs. Aqsâq-Timour (Tamerlan)²⁾ était de cette tribu. Baroulâs signifie général en chef (Sipèh-sâlâr), c'est à dire en turc: le chef qui marche à la tête de l'armée.

Le quatrième fils était Sâm-Qâdjoun dont descend la branche des Edourkine.

Le cinquième fils: Bât-Kelki ou Kouлки dont descend tout l'ourouq des Boudât.

Le sixième fils: Qaboul-Khan dont descendent Tchinguiz-Khan et plusieurs tribus. S'il plaît à Dieu, nous parlerons en temps et lieu de toutes ces tribus.

Le septième fils: Oudour-Bayân dont descend l'ourouq des Kiqoum³⁾.

Le huitième fils, Bouldjar Doghlan⁴⁾ (le boiteux); surnommé

Réchid qui nomme ces neuf frères dans le même ordre qu'Aboul-ghazi, dit positivement que les cinq premiers étaient d'une même mère et les quatre autres d'une autre mère. Ainsi d'après lui Qadjouli et Qaboul ne seraient même pas de la même mère. Hist. Texte. page 43.

1) R. B. Барим - ширату - Хайджу — Bârim-Chiratou-Khaidjou. Trad. p.p. 29, 30, 32 et dans le texte, باريم شر بوقايجو p.p. 44, 48 et 50.

2) Nous ferons remarquer ici que Tamerlan-Timour Bêi, fils d'Emir Taraghaï تیمور بی ابن امیر طراغای est appelé par notre auteur, tantôt تیمور بی Timour Bêi tantôt امیر تیمور Emir Timour: tantôt اقساق تیمور Aqsâq Timour, (Timour le boiteux, le تیمور لنگ Timour-lèng des Persans, dont on a fait Tamerlan), tantôt enfin تیمور کورگان Timour Kourègân.

3) Il y a ici une erreur. Notre auteur veut parler ici des Djourîât, ou Djadjirât, les Djourîât de Réchid qui descendaient de Oudour-Bayâne. Voy. R. Hist. Texte p. 30 et Tribus-Texte p. 266.

4) R. B. Boudandjar-Doghlan.

ainsi parce qu'il boitait d'un pied, ce qui en mogol s'appelle Doghlan. C'est de lui que descend toute la branché des Doghlât ou Dagholât.

66 Le neuvième fils de Toumènè-Khan était Tchentar'), duquel descend tout l'ourouq des Yssout. Il était le plus jeune des neuf frères. Les Mogols appellent le fils cadet d'une famille Outdjiguine²) maître du foyer, (*Out-iguèssi*), parce que, lorsqu'un père a marié et établi ses autres enfants, le plus jeune reste seul à la maison et devient le maître du foyer de son père. D'après l'usage des Mogols le cadet de la famille est l'objet de plus d'égards et de respect que les autres enfants.

Les enfants de ce Tchentar' étaient tous pleins de courage et de bravoure.

Tchèpè Noyân, que Tchinguiz-Khan, à son arrivée dans le Mavèrânnahr (Transoxiane), envoya avec trente mille hommes à la poursuite de Sultan Mohammed Kharezem-Châh, était de la tribu des Yssout qui descendait de Tchentâi Outdjiguine. Ce fut ce même Tchèpè Noyân qui, après s'être emparé des enfants et des trésors de Sultan Mohammed Kharezem-Châh, fit la conquête de tout l'Irân, de l'Azerbaïdjân et du Gourdjistan (Géorgie), passa le Timour Qapou (Porte de fer), ravagea le Daghestan et les pays des Tcherkès et des Qiptchâq, franchit le Volga et l'Oural et revint, après une expédition qui avait duré quatre ans, rejoindre Tchinguiz-Khan dans l'Alâ-Tâgh.

A la mort de Toumènè-Khan, (son fils) Qaboul fut proclamé

1) R. B. *جيانای* Djiaatâi Джіятаї. Hist. trad. p. 30 et *خاتاقای* Khatâqai Texte. p. 47.

2) R. B. Hist. Text. p. 67 *انجكو* et traduction. p. 30. Edjène. Эджень. Онъ былъ Эджень. Значеніе Эджена есть Младшіи сынъ, который остается въ домѣ и юртѣ. т. е. Господинъ огня и юрта. „Il était Edjène. Edjène signifie“ le fils cadet, qui reste à la maison et dans le Yourt, c.-à.-d. le maître du foyer et du Yourt.

khan. Il eut six fils. L'aîné se nommait Oukine Barghaq¹⁾; le second Bartâne Bèhadour; le troisième, Qoutouqtou Mengou²⁾; le quatrième, Qadân-Bèhadour; le cinquième Qoutoula-Qâân; et le sixième Boudân.Qi-ât³⁾. Quoique nous ayons donné plus haut la signification du mot *Qi-ât*, nous la donnerons encore ici. Les Mogols appellent *Qiân* un torrent qui vient d'une montagne. *Qiât* est le pluriel de *Qiân*. La signification primitive de *Qiân* est «rapide, impétueux», et l'on a donné ce nom à un torrent qui vient d'une montagne, parce qu'il coule avec impétuosité. Dans l'Erkené-Qoun les descendants de *Qiân* furent appelés *Qiât*; mais après de longues années, chaque famille forma une tribu à part, de manière que les uns disaient: je suis un Qounqirât, d'autres: je suis un Qourlâs ou un Dourbân; il ne resta plus dans le pays de nom de *Qiât*, et il disparut entièrement. Ce ne fut que près de trois ou quatre mille ans⁴⁾ plus tard que les six fils de Qaboul-Khan, qui tous étaient pleins de bravoure et d'un caractère impétueux, reçurent le surnom de *Qiât*; et c'est d'eux que descend la tribu des *Qiât*. 87

Qaboul-Khan mourut, et l'on proclama khan son fils Bertân. Ce dernier eut quatre fils: L'aîné se nommait Mounгдаi⁵⁾; le second, Boukâne Taïschî⁶⁾; le troisième Yèssoukèï Bèhadour; et le quatrième Dâritâï. Tous les enfants de ces quatre frères reçurent aussi le surnom de *Qiât*.

1) R. V. Hist. pp. 33, 35, 41 et 101. Trad. Укинъ Бархакъ Oukine Barchakh. اوكين برقاق et Tribus. p. 63. Texte اوكين برقان et Trad. p. 54. Укинъ Бурханъ. Oukine Bourkhân.

2) R. V. Hist. Texte pp 56, 57. قوتوقتو مونگر. Хутукту Мункеръ. Khou-touqtou Mounkèr.

3) R. V. Texte. pp. 56 et 58 نودان اونجگين. Туданъ утджигинъ. Tou-dân-Outdjiguine.

4) Trois ou quatre cents ans?

5) R. V. Texte. pp. 76, 82 et 153 مونگداي قيان trad pp. 47, 51 et 95. Мэнгдэту Кыянъ. Mèngguètou Qiân.

6) R. V. Texte. p. 47. بكون تايشى. Trad p. 48. Нягунъ Тайша. Ni-goun Taïscha.

A la mort de Bertân-Khan, Yèssoukeï-Bèhadour fut proclamé khan. Il eut cinq fils. L'ainé était Tchinguiz-Khan. Le nom que lui avait donné son père était Tèmoutchine. Il ne reçut le nom de Tchinguiz que lorsqu'il fut proclamé khan. Le second fils de Yèssoukeï-Bèhadour se nommait Djoudji Qassâr. Djoudji signifie «hôte», et Qassâr signifie; «bête féroce, animal carnassier qui ne se repaît que de chair crue, comme le loup, le tigre, le léopard, c'est ce qu'on appelle *sabou* en arabe et *Dad* en tadjik. Le troisième fils s'appelait Qatchoun¹⁾; le quatrième Timoukè et le cinquième Bilgoutaï Outdjiguine. Ces cinq fils de Yèssoukèï, et même la plupart de leur descendants, étaient blancs de visage et avaient des yeux d'un bleu-foncé.

Les Mogols appellent *Bourdjighine* quelqu'un qui a des yeux bleu-foncé, ce que les Arabes appellent *Achhal*, voilà ce qui fit donner le nom de Bourdjighine Qiât aux descendants de Yèssoukèï Bèhadour.

68 Alânqouâ avait dit que l'homme qui était venu la visiter avait le visage blanc et des yeux bleu-foncé. La véracité de ses paroles était reconnaissable chez ses descendants après neuf générations.

Qu'on sache que les Arabes nomment *asch hal* un homme qui a la prunelle des yeux noire, le blanc de l'oeil-blanc et le pourtour de la prunelle d'un noir tirant sur le rouge. Les Mogols l'appellent *Bourdjighine*. C'est pour cette raison qu'on a dit Bourdjighine Qiât¹⁾ en parlant des enfants de Yèssoukèï Bèhadour.

1) R. B. Texte. p. 95. قاجين et pp. 106 et 229 قاجيون trad. Хаджіунъ. Khâdjioun. pp. 59, 66 et 141.

CHAPITRE III.

Depuis la naissance de Tchinguiz-Khan jusqu'à sa mort.

Tchinguiz-Khan vint au monde en 549 de l'Hégire¹⁾ dans l'année du Porc, dans la Mogolie et dans l'endroit appelé Yiloun Yldouq²⁾. Il vint au monde tenant une main fermée. La sage-femme qui venait de le recevoir la lui ayant ouverte, y trouva un morceau de sang caillé. On vint faire part de cette circonstance à son père Yèssoukèï. Personne de ceux qui étaient présents ne pouvait expliquer ce que cela signifiait. Enfin un d'entr'eux dit: Cet enfant deviendra un roi puissant. Il soumettra toute la surface de la terre, il portera le ravage et la désolation dans plusieurs tribus et dans plusieurs états. Voilà ce que signifie ce sang.» La prédiction de cette personne se réalisa en effet plus tard. Son père lui donna le nom de Té-moutchine. Il ne reçut le nom de Tchinguiz qu'à l'époque où il fut proclamé khan.

Nous avons déjà parlé plus haut des aïeux de Tchinguiz-Khan. Nous avons néanmoins jugé à propos de les citer encore ici tous ensemble (et dans un ordre suivi).

Le père de Tchinguiz-Khan était Yèssoukèï-Bèhâdour. Les Mogols appellent le père *Eïchiguè*.

Le père de Yèssoukèï-Bèhâdour était Bartân-Khan. Les Mogols appellent l'aïeul ou grand père *Eboukène*. Le père de Bartân-Khan était Qaboul-Khan. Les Mogols appellent le bisaiïeul *Eïlèndjik*.

1) Le 26 de Zil-Qâda 549 (26 Janvier 1155).

2) Cet endroit est appelé par Réchid ديلون بولداق Diloun - Bouldaq — ainsi que par Khondémir:

Mirkhond (vie de Djenghiz-Khan) l'appelle ديلون بلق et notre manuscrit porte بلون بلق Yloun ou *Biloun* yldouq ou *yldaq*.

Le père de Qaboul-Khan était Toumènè-Khan. Les Mogols appellent le trisaïeul *Boudâtou*.

69 Le père de Toumènè-Khan était Baïssanqour-Khan. Les Mogols appellent le père du trisaïeul (ou père à la cinquième génération): *Boudâkour*.

Le père de Baïssanqour était Qaïdou-Khan. Les Mogols appellent le père à la sixième génération: *Mourti*.

Le père de Qaïdou-Khan était Doutoumènine-Khan. Les Mogols appellent le père à la septième génération *Doutâqoun*.

Jusqu'à la septième génération on donne un nom particulier aux ascendants de chaque génération. Plus haut on n'en donne pas. — C'est un usage reçu chez les Turcs, les Tadjiks et chez tous les peuples de ne remonter que jusqu'à la septième génération pour constater la descendance de quelqu'un. Les Turcs disent: «Je suis forgeron depuis mon aïeul au septième degré.» ou bien: «Sept de mes aïeux ont vécu dans ce pays-ci¹⁾»; ou bien encore: «Depuis mon aïeul au septième degré je n'avais jamais vu la face d'un ordre (yârlîq). Les Tadjiks ont aussi des expressions semblables. Mais ne nous écartons pas trop de notre sujet.

Le père de Doutoumènine-Khan était Bouqâ-Khan, dont le père était Boudandjar-Khan, qui était né, sans père, d'Alanqouâ, petite fille de Yoldouz-Khan. Le père d'Alanqouâ étant mort jeune, elle resta orpheline dès sa naissance et grandit auprès de son grand-père. Voilà pourquoi le nom de son père n'est pas connu.

Le père de Yoldouz-Khan était Mingli-khodja-Khan, fils de Timour-Tâsch-Khan¹⁾, fils de Qalimâdjou-Khan, fils de Sam-Sawdji, fils de Boukè-Bèndoun-Khan, fils de Qoudjoum-Bouroul, fils de Qitchi Merguène, fils de Timâdj, fils de Bètchènè-Qiân, fils de Qouï-Maral, fils de Bourtè-Tchinè.

1) Depuis mon aïeul au septième degré.

2) Voy. la note 2 de la p. 64.

Depuis Bourtè-Tchinè jusqu'à Qiân il s'est écoulé quatre cent cinquante ans. Nous avons employé tous nos efforts pour connaître les noms des princes qui se sont succédés entre ces deux rois, mais toutes nos recherches sont restées infructueuses; nous n'avons pu les trouver dans aucune histoire. C'était pendant le temps que les Mogols ont passé dans l'Erkènè Qoun après leur défaite; voilà pourquoi ces noms n'ont pas été inscrits.

Qiân était fils de JI-Khan, fils de Tinguiz-Khan, fils de Mingli-Khan, fils de Yoldouz-Khan, fils de AI-Khan, fils de Oghouz-Khan, fils de Qarâ-Khan, fils de Moghol-Khan, fils de Alindjè-Khan, fils de Kouyouk-Khan, fils de Dib-Bâqouï-Khan, fils de Ilitchè-Khan, fils de Toutouk-Khan, fils de Turk, fils de Yâ-feth, fils de Nouh, le prophète, (que la paix soit sur lui), fils de Lamèk, fils de Matouschalakh, fils de Edris, le prophète, fils de Yarèd, fils de Mihlaïl, fils de Qaïnan, fils de Anosch fils de Chèïs, le prophète, fils d'Adam (safionllâh, l'ami de Dieu). 70

Tchinguiz-Khan, fils aîné de Yèssoukeï-Bèhadour, avait treize ans, lorsqu'il perdit son père. Ses frères cadets étaient encore tous jeunes.

Tous les descendants de Boudandjar Khan obéissaient aux lois de Yèssoukèï-Bèhadour. D'après un usage en vigueur chez les Mogols, leurs rois recevaient annuellement de leurs sujets la dixième partie de leurs troupeaux des quatre espèces suivantes: Chevaux, chameaux, boeufs et moutons. Si un roi laissait, à sa mort, par exemple cinq ou dix fils; l'un d'eux était proclamé khan, et ses frères devenaient ses sujets comme tous les autres, et lui devaient chaque année l'hommage d'un cheval ou d'un chameau.

A la mort de ces frères, leurs enfants étaient tenus de payer le même tribut que les autres sujets.

Yèssoukèï-Bèhadour recevait le tribut de trente ou quarante mille familles. Après lui, ses sujets et même ses parents, voyant Tchinguiz-Khan si jeune, ne se sentirent plus retenus

par la crainte. Poussés par l'amour des richesses, cette idole des hommes, qu'ils ont tant de plaisir à posséder et tant de peine à céder, ils se révoltèrent contre Tchinguiz-Khan pour ne pas lui payer de tribut, et s'éloignèrent pour aller établir leurs campements à part.

De toutes les tribus soumises à Yèssoukèï-Bèhâdour la plus riche et la plus puissante était celle des Taïdjout. Ce fut elle qui se mit à la tête des tribus qui se séparèrent de Tchinguiz-Khan.

A cette époque le chef des Taïdjout était Barghoutâï-Qiril-touq, fils d'Aral, fils de Qadân-Taïtschi, fils de Hambaqâï-Qâân¹⁾, fils de Mourqadoukou-Tchinè, fils de Tcharqa-Linqoum, fils de Qaïdou-Khan, ancêtre commun de Barghoutâï-Qiriltouq²⁾ et de Tchinguiz-Khan.

Les sujets de Yèssoukèï-Bèhâdour se divisèrent donc en deux parties. Les trois quarts se réunirent aux Taïdjout, et un quart seulement resta auprès de Tchinguiz-Khan. Cette dernière partie était composée d'une moitié des Manqout qui descendaient de Bartân-Khan, grand-père de Tchinguiz-Khan et des restes d'autres tribus dont les uns comptaient deux cents familles d'autres cent familles, — cinquante, dix et même cinq familles seulement. Les Manqout étaient les plus nombreux. Ceux des Manqout qui étaient restés auprès de Tchinguiz-Khan avaient alors pour chef un nommé Qouïouldâr. Les chefs des Qâtighine, des Khadjout³⁾ des Djouïrât et des Qiât étaient tous allés rejoindre les Taïdjout. La tribu des Merkites qui était en guerre avec Yèssoukèï-Bèhâdour alla également se réunir aux Taïdjout, et les deux partis opposés ne cessaient pas de s'attaquer, de se piller mutuellement et de s'enlever des troupeaux.

1) Voy. N. 3. p. 67.

2) Voy. N. 6. p. 67.

3) De quelle tribu veut parler l'auteur sous ce nom de Khadjout qu'on ne trouve mentionné nulle part? Il s'agit probablement des Djaldjout, les Saldjout de Béchid.

Faits et gestes de Tchinguiz-Khan depuis sa quatorzième année jusqu'à l'âge de quarante ans.

La mère de Tchinguiz-Khan se nommait Oloun, on lui avait donné le surnom de Ekè, et on l'appelait également Oloun-Ekè ou bien Oloun-Foudjine¹). *Ekè* signifie en mogol grand (*olough*). *Foudjine* dans la langue du khitaï a la même signification que *Khatoun* en mogol, *Bânou*, en tadjik et *Baï-Bètchè*, en uzbek, c'est-à-dire: maîtresse de la maison et des biens. Elle était de l'orouq des Olqnout. C'était une femme qui avait de l'esprit, de la raison et du caractère. 72

Il y avait à cette époque, dans la tribu des Qoungqamar un homme appelé Minglik et surnommé Itchigué. Les Mogols appellent leur père Itchigué, et comme ce Minglik était l'ancien, (chéikh) de tous les Mogols, le peuple l'appelait, par respect Minglik Itchigué, le père Minglik. Les Turcs donnent également le nom de père (Atâ) aux personnes qu'ils vénèrent. C'est ainsi qu'ils disent Hakîm Atâ, Sèïd-Atâ²).

Après la mort de Yèssoukèï-Béhâdour, Oloun-Ekè passa dans la couche de Minglik-Itchigué et attira par cette union toute la tribu des Qoungqamar dans le parti de Tchinguiz-Khan.

Je m'étais d'abord proposé d'écrire, dans un grand ouvrage, l'histoire de tous les grands souverains qui ont régné sur les Mogols et sur les Uzbeks, ainsi que celle des beks qui formaient leurs conseils, de raconter, en détail, leur origine ainsi que leurs faits et leurs paroles; mais une maladie vint m'arrêter dans mes projets. Voyant ma maladie se prolonger, je me dis: Si je meurs, cet ouvrage restera inachevé, car personne ne connaît mieux que moi l'histoire de ces souverains et principalement celle de notre propre famille depuis Yâdigâr-Khan jusqu'à moi³).

1) Voy. Note 1. page 54.

2) Hakîm Atâ et Sèïd Atâ sont les noms de deux saints personnages très-vénérés dans l'Asie centrale.

3) Mot à mot: jusqu'à ce pauvre serviteur de Dieu.

Personne, dans les pays étrangers, ni même dans notre propre nation, ne sait rien de cette histoire. De quelle utilité sera donc ce que je sais, si je l'emporte avec moi au tombeau (sans l'avoir communiqué à personne). J'ai donc pris auprès de moi quatre écrivains auxquels j'ai dicté le présent ouvrage. Pour tous les événements qui ont eu lieu depuis Adam jusqu'à Djoudji-Khan, j'ai tantôt consulté les anciennes histoires et tantôt dicté simplement de mémoire, parce que tous ces événements me sont bien connus; mais depuis Chélbân-Khan jusqu'à moi, je n'ai consulté que mes souvenirs, sans l'aide d'aucun ouvrage. Sentant mes forces intellectuelles diminuer, et obligé de dicter, tantôt assis et tantôt couché, j'ai du écrire cette histoire d'une manière abrégée: mais si les paroles sont abrégées le sens néanmoins sera suffisamment complet.

73 Depuis l'âge de treize ans Tchinguiz-Khan avait été presque continuellement en guerre contre les Taïdjout et la plus grande partie des Niroun, leurs alliés, mais aucun des deux partis n'avait encore pu vaincre et exterminer l'autre.

Au commencement de l'année du Léopard (Bârs)¹⁾, Tchinguiz-Khan venait d'atteindre sa quarante et unième année, lorsqu'il reçut la nouvelle que les Taïdjout marchaient pour venir l'attaquer, suivis de tous les Niroun et d'autres tribus, telles que celles des Bayâout, des Merkites et des Tatars qui étaient venues se réunir à la tribu des Taïdjout. Tchinguiz-Khan, à cette époque, n'était déjà plus si faible. Il était endurci aux fatigues de la guerre, fort d'une longue expérience, et plus d'une fois déjà il avait bu à la coupe amère du malheur²⁾. Il ordonna à tous ses sujets de se rassembler dans un même endroit avec leurs tentes et leurs troupeaux. Des treize orouqs dont se

1) En 590 (1193).

2) Mot à mot: Il avait vu le bon et le mauvais; il avait passé par le chaud et par le froid, et il avait bu du doux et de l'amer.

composaient ses sujets il fit treize kourène¹⁾ (camps), rangés en cercle et se touchant les uns les autres. Dans l'espace réservé au milieu il fit entrer et attacher solidement ce qu'on avait de meilleur en fait de troupeaux; laissant le reste en dehors. A l'arrivée de l'ennemi, il fit monter ses troupes à cheval et les rangea en bataille devant le camp. Son armée était composée de treize mille hommes, et celle de l'ennemi en comptait trente mille. Le combat s'engagea. Il fut long et sanglant. Mais enfin le Dieu Très-Haut accorda à Tchinguiz-Khan une victoire complète sur son ennemi qui perdit dans cette journée de cinq à six mille hommes. Tous les principaux de la tribu des Taïdjout qui tombèrent vivant entre ses mains furent garottés. On fit bouillir de l'eau dans soixante et dix grandes chaudières préparées par ses ordres; tous les grands des Taïdjout furent alors plongés, pieds et poings liés et la tête la première, dans ces chaudières où on les tint jusqu'à ce qu'ils fussent entièrement cuits. Aussitôt après il alla fondre sur la tribu des Taïdjout où il porta le ravage et le pillage. Les enfants des grands de la tribu furent réduits en esclavage, le reste fut emmené de force et réuni à son propre domaine. La soumission de cette tribu le rendit puissant, et toute la Mogolie fut bientôt remplie 74 du bruit de son nom.

Triomphe de Tchinguiz-Khan dans ses guerres contre Ong-Khan, roi des Kérâites.

Il y avait, à cette époque, dans la tribu des Djouïrât, un nommé Tchamouqa Tchetchène. Le mot *tchetchène* signifie en mogol et en uzbek «qui a de l'esprit». C'est ce que les Arabes rendent par le mot «*âqil*» et les Tadjiks par «*â-khirêd*». Aujourd'hui encore on appelle «*tchetchène*» un homme qui parle bien,

1) Sur la signification du mot kourène et sur les treize kourène dont se composaient les forces de Tchinguiz-Khan, voyez Réchid-eddine, Histoire de Tchinguiz-Khan Ed. Bérézine. Texte pp. 151—155.

c'est-à-dire, un homme qui a de l'esprit. Comment, en effet, pourra-t-on parler d'une manière éloquente et persuasive, si l'on manque d'esprit ?

Ce Tchamouqa Tchetchène se rendit, un jour, auprès de Sèngoun, fils aîné d'Ong-Khan, et lui dit : Vous et votre père vous regardez Tchinguiz comme votre ami, tandis qu'il entretient des relations secrètes avec les khans des Naïman, Tayang-Khan et Bouyourouq-Khan. Liguons-nous tous les trois, leur a-t-il fait dire, nous renverserons Ong-Khan, et nous le chasserons lui et son fils Sèngoun. Personne, ajouta Tchamouqa Tchetchène, ne connaît mieux que moi les secrets de Tchinguiz-Khan. D'abord je suis son parent, nous sommes nés dans le même endroit et nous avons grandi ensemble, secondement vous me connaissez tous.

Ce qui avait engagé Tchamouqa Tchetchène à mettre en avant ces prétendues relations de Tchinguiz-Khan avec les Naïman, c'était que les pays des Kérâites et des Naïmân étant limitrophes, ces deux tribus nourrissaient l'une pour l'autre une ancienne inimitié et étaient souvent en guerre. Ong-Khan et son fils Sèngoun ajoutèrent tous les deux foi à ces paroles de Tchamouqa Tchetchène, bien que Ong-Khan fit l'observation que Yéssoukéï-Béhadour ainsi que son fils Tchinguiz-Khan leur avaient rendu des services sans nombre, qu'ils ne pouvaient pas agir les premiers hostilement envers Tchinguiz-Khan, tandis que celui-ci restait lui-même inoffensif; Tchamouqa, dit Ong-Khan
75 à son fils, est un grand parleur, un intrigant et un brouillon et il ne serait pas bien d'ajouter ainsi foi à ses paroles et d'agir en ennemi envers un ami.

Voici ce qui faisait dire à Ong-Khan : « Yéssoukéï-Béhadour nous a rendu de nombreux services. »

1) Bouyourouq-Khan, frère de Tayaug-Khan.

Marghouz-Khan, roi des Kérâtes, avait eu deux fils dont l'aîné s'appelait Qourtchâqour¹⁾ et le cadet Gour. A sa mort, ces deux frères s'étaient partagé les états de leur père.

Qourtchâqour eut cinq fils, dont le premier était Ong-Khan²⁾, le second Erkè-Qarâ, le troisième Bâi Timour, le quatrième Mamischai et le cinquième Djâkembou. Ces cinq frères, tous pleins de bravoure, étaient déjà mariés à la mort de Qourtchâqour. Ils ne surent pas bien s'accorder au sujet du partage des biens que leur avait laissés leur père. Peu de sujets et beaucoup de princes (voilà ce qu'on vit dans leur tribu). Il se forma chez eux deux partis. A la tête du premier était Ong-Khan, soutenu par Djâkembou, le plus jeune de ses frères. A la tête du second était Erkè-Qarâ, auquel s'étaient joints ses deux frères cadets. Ces deux partis en vinrent aux mains, et la victoire se déclara pour Ong-Khan. Erkè-Qarâ, obligé de fuir, se rendit chez les Naimân. Avec le secours qu'il reçut de ces derniers il parvint à chasser Ong-Khan et devint maître du pays. Ce fut alors que Ong-Khan vint chercher un refuge auprès de Yèssoukèl-Bèhâdour, qui marcha contre Erkè-Qarâ, le chassa et rentra chez lui après avoir replacé Ong-Khan sur le trône de son père. Erkè-Qarâ se rendit auprès de son oncle Gour-Khan. Celui-ci envoya plusieurs personnes à son neveu Ong-Khan, pour lui dire: Vous

1) Marghouz, appelé aussi Marghouz Bouyourouq-Khan. جد اونك خان را Réchid. Ed. Bérézine. Hist. des Tribus. Texte p. 123. Voy. également plus haut, p. 47 du texte.

2) Voyez plus haut p. 47.

3) Réch. Éd. Bérézine dit dans l'Hist. de Tchinguiz-Khan. Texte p. 174.

و فور جاتور بويروق چندبسر داشته يکي طغريل که لقب او اونك خان شد و ديگر ارکه فرا و سوم جاکمبو و در اول نام او کرای بوده و ایشان چند ارکه فرا et dans l'Hist. des Tribus, pag. 98, Trad. Qoudjatour-Bouyourouq eut pour fils 1) طغرول qui reçut le titre de Ong-Khan. 2) ارکه فرا جاکمبو surnommé سنکون 5) و بوقا تیمور 4) جای تیمور نایش 3)

êtes restés cinq frères après votre père; arrangez vos différends, partagez le pays entre vous et vivez en paix et en bonne intelligence; mais Ong-Khan ne voulut pas consentir à ce que lui demandait son oncle. Irrité de voir qu'Ong-Khan restait sourd à
 76 tous ses conseils, Gour-Khan monta à cheval et marcha contre lui. Le bas peuple des sujets d'Ong-Khan refusa de se battre. Ne pouvant combattre avec le peu de troupes qui lui restaient, Ong-Khan prit la fuite et vint encore une fois demander la protection de Yèssoukèi-Bèhâdour. Celui-ci marcha de nouveau contre Erkè-Qarâ qu'il battit et fit priver de la vie, et ne se retira qu'après avoir replacé sur le trône Ong-Khan, dont la puissance, depuis cette époque, ne fit que grandir de jour en jour.

Ong-Khan oublia pourtant ces bienfaits et résolut de faire inviter Tchinguiz-Khan à venir chez lui, sous le prétexte qu'il voulait lui accorder sa fille¹⁾, et de lui faire trancher la tête à son arrivée. Celui qu'il chargea de porter cette invitation à Tchinguiz-Khan était un nommé Bouqdaï-Qoundjât. Son nom était Bouqdaï, mais on l'appelait Bouqdaï-Qoundjât, parce qu'il était le *boukaoul* (praegustator) de Ong-Khan. Les Mogols appellent un *Boukaaoul-Qoundjât*.

A cette époque Tchinguiz-Khan et Ong-Khan campaient près l'un de l'autre. Tchinguiz-Khan, qui ne se doutait ni des propos tenus par Tchamouqa ni de la ruse de Sèngoun, partit, accompagné seulement de deux de ses gens, pour se rendre auprès de Ong-Khan. Mais ayant rencontré en route Minglik-Etchigné qui lui dévoila les ruses et toutes les intentions hostiles de Ong-Khan, il se contenta de dire à Bouqdaï-Qoundjât: «Maintenant mes chevaux sont trop maigres. S'il plaît à Dieu, dans quelques jours vous aurez de mes nouvelles», puis il le congédia, après l'avoir bien traité.

1) Pour son fils Djouñji, voy. p. 58 du texte. D'Ohsson. Hist. des Mongols. T. I. p. 49, appelle cette fille Tchaour-Beigui.

Cinq ou six jours après cet évènement, deux jeunes gens, dont l'aîné se nommait Badaï et le cadet Qischliq, vinrent dire à Tchinguiz-Khan qu'ils avaient une nouvelle à lui communiquer. Sur l'ordre qu'ils reçurent de parler, Badaï lui dit: Je suis gardien des troupeaux de Boukè-Djèrân¹⁾, le Kèràtte. Hier, j'apportais du lait à la tente de mon maître, lorsque, arrivé près de la porte, j'entendis la voix de Boukè-Djèrân qui disait à sa femme²⁾ Alâq: Lorsque Bouqdaï-Qoundjât a été de retour de chez Tchinguiz-Khan, notre Khan a tenu un conseil dans lequel 77 il a dit: Tchinguiz-Khan a été informé de la ruse que nous avions imaginée; maintenant nous ne pourrions plus réussir ni par la ruse ni par l'adresse. Nous partirons demain pendant la nuit et nous irons fondre, avant le jour, sur le camp de Tchinguiz-Khan. Quand j'ai entendu ces paroles, j'ai donné le lait que j'avais apporté et je suis accouru pour vous prévenir.

A la réception de cette nouvelle Tchinguiz-Khan fit avertir ses sujets qui étaient dans les environs. Il donna l'ordre à son koutch³⁾ de décamper et de se rendre à Baldjouna-Boulâq⁴⁾ où il le retrouverait, et resta lui-même sur place avec tout ce qu'il avait de gens armés. Ils étaient en tout deux mille cinq cents. Ils passèrent toute la nuit à la tête de leurs chevaux sellés et bridés. Le soleil s'était déjà élevé à la hauteur de deux lances au-dessus de l'horizon, lorsqu'arriva l'armée ennemie, forte de douze mille hommes. Les deux armées se rangèrent en bataille et le combat s'engagea.

Tchinguiz-Khan avait auprès de lui un Manghout, homme de bon conseil, nommé Qouïouldâr-Tchetchène. Le khân lui ayant demandé son avis (sur ce qu'ils devaient faire), celui-ci

1) R. Bér. **يکه جاران** Еке-Джерәнъ. Yèkè-Djèrân. Hist. Texte, p. 211.

2) R. Bér. Texte, p. 211. **الاق نيدون** Алакъ-Нидунъ. Alâq-Nidouu.

3) On appelle *Koutch* tout ce que le nomade emmène et emporte avec lui, quand il change de campement. Sa femme, sa famille, ses gens, ses tentes etc.

4) Les sources de Baldjouna.

lui répondit: «Je vais tourner l'ennemi et planter mon étendard derrière lui, vous, attaquez-le en face. Qoufouldâr exécuta en effet le mouvement qu'il avait projeté, tandis que Tchinguiz-Khan faisait face à l'ennemi. Trois attaques consécutives faites par les Kérâites avaient été repoussées, mais une quatrième charge commandée en personne par Sèngoun, fils aîné de Ong-Khan, avait réussi à rompre les rangs des Mogols. Mais en ce moment, Sèngoun fut atteint au visage d'un coup de lance. La plus grande partie des Kérâites fut tuée dans cet endroit, et quelques-uns se retirèrent couverts de blessures.

Cependant Tchinguiz-Khan voyant que plus il resterait dans cet endroit, plus il risquerait d'éprouver de pertes, car les Kérâites allaient recevoir de puissants renforts, résolut de profiter de l'avantage qu'il venait d'obtenir sur l'ennemi pour s'éloigner et aller rejoindre ses aouls (son koutch).

78 Il partit donc laissant dans cet endroit l'armée ennemie, qui, épuisée par les pertes qu'elle venait de faire, ne fut pas en état de le poursuivre, et il rejoignit ses aouls à Baldjouna Boulâq. Mais comme l'eau que donnaient ces sources n'était pas suffisante, il ne put pas rester dans cet endroit. Il leva donc son camp, et se porta sur les bords de la Qoula ¹⁾.

En cotoyant cette rivière le khan rencontra quelques aouls qui lui dirent appartenir à la tribu des Qounqirât. Il envoya alors à Turk-Amol ²⁾, chef des Qounqirât, un ambassadeur chargé de lui dire de sa part: «Nous n'avons jamais été ennemis, et nous arrivons en ami et en parent. Si tu veux te soumettre, tu deviendras le compagnon de ma fortune; si tu veux la guerre, me voici arrivé en personne».

Les Qounqirât, après avoir entendu les paroles de cet envoyé se rendirent tous auprès de Tchinguiz-Khan auquel ils pré-

1) R. Bér. قولا Xana. Khalâ. Hist. Texte. p 216.

2) R. B. Texte. p. 216. ترکه امول Terkè Amol.

tèrent serment de sujétion et de fidélité. Le khan quitta alors les bords de la Qoula et se rendit sur les rives du Tounqa-Nor¹⁾ où il établit paisiblement son camp.

De là il envoya à Ong-Khan, roi des Kéraittes, un ambassadeur nommé Arqaï-djoun²⁾, de l'Orouq des Eldourguines, chargé de lui porter ces paroles: «Deux fois, après avoir perdu tes états, tu es venu à la porte de mon père (implorer son secours), et deux fois il t'a rendu tes états et il t'a replacé sur le trône de ton père. Moi-même, je t'ai rendu des services dans cinq ou six occasions (et là il lui rappela chacune de ces circonstances avec des détails qu'il serait trop long de rapporter ici)³⁾. Je n'ai jamais désiré m'emparer ni de tes biens ni de tes états, et je n'ai, de mon côté, rien à me reprocher. Pourquoi veux-tu nous faire perdre à tous deux notre tranquillité? Un chariot ne roule bien que s'il a ses deux roues en bon état. Ton fils, Sèngoun et moi, nous étions les deux roues du char qui porte ta fortune; pour- 79
quoi veux-tu donc le renverser? Lorsque Arqaï-Djoun eut rapporté toutes les paroles dont il était chargé, Ong-Khan lui répondit: «Tout ce que dit Tchinguiz-Khan est la pure vérité, et je n'ai rien à y répondre. C'est mon fils Sèngoun qui a tout fait. Va le trouver, et qu'il te donne lui-même une réponse.» Arqaï-Djoun se rendit alors auprès de Sèngoun qui lui dit: «Nous combattons, et que Dieu décide entre nous; voilà ma réponse à tes paroles».

Tchinguiz-Khan envoya encore, à plusieurs reprises, des ambassadeurs auprès de Ong-Khan avec des propositions de paix. Mais celui-ci ne voulut consentir à aucun arrangement. Perdant enfin tout espoir de renouer avec Ong-Khan des relations ami-

1) R. B. Texte. p. 217 *تونگه ناوور قورقه قوروقان* Тунге-Норъ Хурга Хорганъ. Tougè-Nor-Khourga-Khorgan. trad. p. 134.

2) R. Bér. *ارقي جيون* Аргай Джиунъ. Argai Djoun.

3) Pour les détails voyez Réchid. Hist. de Tchinguiz-Khan. Éd. Bérézine. Texte p. 218 et suivantes.

cales, Tchinguiz-Khan marcha contre ce prince qui, de son côté, s'avança à sa rencontre avec son armée. La victoire se déclara pour Tchinguiz-Khan. Ong-Khan et son fils Sèngoun s'enfuirent, chacun de son côté, avec une suite de cinq ou six hommes, et Tchinguiz-Khan resta maître de tout le pays des Kérâites, pays riche en villages, en troupeaux et en terres cultivées.

Ong-Khan qui se rendait auprès de Tayang-Khan, roi des Naïmans, fut rencontré en route par deux grands beks de Tayang-Khan, nommés Qouri-Soumâdjou et Tanikân¹⁾. Les Kérâites étaient d'anciens ennemis des Naïmans; aussi ces deux beks craignant que, s'ils amenaient Ong-Khan vivant à Tayang-Khan, celui-ci ne voulût épargner ses jours, le mirent à mort ainsi que sa suite à l'endroit même²⁾ où ils les rencontrèrent et apportèrent la tête de Ong-Khan à Tayang-Khan qui blâma leur action et leur dit: «Pourquoi avez-vous fait périr ainsi un si grand roi, sans égard même pour son âge avancé? Vous auriez dû l'amener vivant.»

80 Tayang-Khan fit enchasser dans de l'argent la tête d'Ong-Khan et la plaça sur un trône, la face tournée du côté de la porte. Un jour, on vit la langue d'Ong-Khan sortir de la bouche de ce crâne desséché et se mouvoir. Ceci se répéta trois fois dans la même journée et fut regardé par les anciens des Naïmans comme d'un mauvais augure.

Sèngoun se rendit dans le Thibet où il passa quelques années. Ayant appris que les gens du Thibet voulaient s'emparer

1) B. B. Hist. Texte. p. 233 قورى سوباجو Хори Субаджу. Khorî Soubadjou. p. 286. قودو سوباجو و قودو سوباجو تونغ-Шалъ. Toug-Schal.

2) Réchid. Éd. Bérézine nomme cet endroit نكورن اوسون Нягунъ-Усунъ. Nigoun-Oussoun. D'Ohsson. H. des Mongols. T. I. p. 58 l'appelle On-Ossoun et ajoute en note: On-Ossoun veut dire en turc *Les dix rivières*.

de lui et le tuer, il s'échappa et alla dans le Khotan¹⁾ où Qilidj-Qarâ, de la tribu des Qâl-Atch²⁾, qui gouvernait ce pays, le fit arrêter et mettre à mort, et envoya à Tchinguiz-Khan la tête de ce prince avec sa femme et ses enfants.

Tchinguiz-Khan est proclamé khan.

Tchinguiz-Khan était devenu puissant. Les grandes tribus voisines de ses états n'étaient pas encore soumises; mais toutes celles qui étaient moins fortes et moins nombreuses lui avaient fait, l'une après l'autre, leur soumission. Il fut proclamé khan en cinq cent quatre-vingt-dix-neuf de l'Hégire³⁾, dans l'année du Porc, à l'âge de quarante-neuf ans, dans l'endroit appelé Nimân-Kèh-rè⁴⁾. Le Khan donna un grand festin, pendant lequel

1) R. B. Texte. p. 237. در حدود ولایت ختن و گلشغر بهوضعی رسیده نام او کوساقو جار کشه
 Sur les frontières du Khotan et du Kaschgar dans un
 endroit appelé Кусаку-чаръ-куша. Koussagou-tchar-kouscha.

2) R. B. p. 238. Texte.

امیری از امراء قوم قباچ قباچ قرا نام

Trad. p. 146. Бекъ изъ Беконъ племени Кылыджъ по имени Кылыджъ Кара.
 Un bék des Beks de la tribu des Qilidj; du nom de Qilidj Qarâ.

3) Réchid et Khondémir, Habib-essiar, donnent également l'année 599 (1202).
 Mirkhoud idem و این وقایع در شهر سنه تسع و تسعين و خمسمایه موافق
 D'Ohsson. H. p. 69 dit que Témoutchine reçut le nom de
 Tchinguiz-Khacan en 602 (1206) et qu'il était alors âgé de cinquante et un an,
 et il cite le Tarikh Djihan Kuschal-Djami-ut-Tévarikh et Mailla. D'après Mas-
 soud Kouhistâni → en 602, au mois de Rêdjèb, à l'âge de 49 ans?

4) Grigorieff d'après Khondémir Khoulassèoulakhbar — dit: Семанъ Керрѣ.
 Sâman-Kèhrè et Béréxine. Trad. de Réchid, appelle cet endroit: ثمان کهر
 Темеэнъ Кереръ. Témèène Kèhèr? Khondémir dit: ثمان کهره et Mirkhoud
 در موضع ثمان کهره اورا فرصت شاهی آنگاه بود—که سالش یکی کم
 زیجاہ بود

on vit arriver le fils du Qoungqamar Minglik Etchiguè¹⁾ Kouktchè, que le peuple avait surnommé Tanghri-nine Bouti²⁾. J'ai, dit ce Kouktchè, reçu de Dieu l'ordre de venir annoncer à Tè-moutchine et à tout le monde que, dès aujourd'hui, on ne doit plus l'appeler Tè-moutchine, car c'est à Tchinguiz-Khan, à ses enfants et à sa postérité que Dieu a accordé l'empire du monde.»

81 Tchinguiz est le pluriel de Tching qui signifie «grand, fort».

Ce Kouktchè marchait tout nu et sans chaussure par les plus grands froids des hivers rigoureux de la Mongolie. Il disait qu'un cheval gris pommelé venait, de temps en temps, du monde invisible, le prendre pour l'emporter au ciel où il avait des entretiens avec Dieu.

Tchinguiz-Khan soumet la tribu des Naïmans.

Tayang-Khan, le Naïman, avait envoyé à Alâ-Qousch-Tèkine, chef de la tribu des Onghout, une personne de confiance pour lui dire: «Tchinguiz-Khan a déjà fait périr tous les grands de sa tribu qui refusaient de reconnaître son autorité et les faibles ont dû se soumettre. La tribu des Kèraïtes était une des plus puissantes de notre pays et pourtant tous les grands de cette tribu, leur khan le premier, viennent de tomber sous ses coups, et le peuple a dû reconnaître son autorité. Les autres tribus dont il est devenu la terreur, vont se soumettre. Les anciens sages ont dit: Dix derviches peuvent trouver place sur un seul tapis, et deux souverains n'ont pas assez de la surface de la terre»³⁾. Aujourd'hui est-ce ton tour qui est arrivé ou bien le mien? Réunissons donc nos forces, avant qu'il ne vienne nous attaquer et implorons le secours de Dieu contre lui.» Alâ Qousch envoya un homme sûr à Tchinguiz-Khan pour lui communiquer tout ce que venait

1) D'Ohasson. L. c. dit que Minguèlic, père de Gueukdjou, était un chef de mille de la tribu Mongole des COUNKIAN.

2) C'est le Bouttangri de Réchid, de Mirkhoud et de Khondémir.

3) Voyez le Gulistan de Sâdi.

de lui faire dire Tayang-Khan. A la réception de cette nouvelle Tchinguiz-Khan fit réunir ses beks pour tenir conseil avec eux. Ceux-ci ayant tous déclaré d'un commun accord que, pour le moment, leurs chevaux étaient trop maigres, mais que, lorsqu'ils seraient en bon état, on devait marcher contre les Naïman. Comment, s'écria alors Dàritai Outtchiguine, frère cadet du père de Tchinguiz-Khan, vous prétextez la maigreur de vos chevaux! Celui qui remet au lendemain ce qu'il doit faire aujourd'hui, ne sera jamais en état de terminer une affaire avec succès. Si vos chevaux sont trop maigres, j'en ai, moi, dans mes domaines de gras et de forts, et je me charge de vous en fournir à tous. 82

En 600 de l'Hégire ¹⁾, dans l'année de la Souris, Tchinguiz-Khan se mit en marche pour aller attaquer Tayang-Khan. Tchèpè Noyán, auquel le kán avait confié le commandement de l'avant-garde de son armée, ayant fait un prisonnier l'envoya à Tchinguiz-Khan qui le fit interroger et apprit de lui que Tayang-Khan était campé sur les bords de l'Altai; qu'outre l'armée des Naïman toutes les troupes des Merkites, des Ouïrât et des Djouïrât étaient venues se rassembler autour de Tayang-Khan, et qu'il s'avavançait contre lui.

Tayang-Khan à la nouvelle de l'approche de Tchinguiz-Khan s'était porté à sa rencontre. Le kán averti par ses éclaireurs de l'arrivée de l'ennemi, rangea ses troupes en bataille, à l'endroit même où il se trouvait. Il confia le commandement de son aile droite à son frère cadet Djoudji-Qassar, celui de l'aile gauche à son fils aimé Djoudji-Khan et prit lui-même le commandement du centre. On combattit depuis le matin jusqu'au coucher du soleil. En ce moment Tayang-Khan ayant reçu une blessure très grave, l'armée des Naïman prit la fuite. Le combat avait lieu au pied de la montagne. Tayang-Khan, trop faible pour être emmené à cheval, fut porté par les siens sur le haut de la montagne.

(1) 600 (1208).

Toutes les questions qu'on lui adressa restèrent sans réponse (il était incapable de prononcer une parole). Les beks des Naimans ayant perdu tout espoir de le rappeler à la vie, se dirent : « Il vaut mieux mourir en combattant qu'abandonner notre souverain, nos familles et tous les nôtres pour aller traîner notre honte et notre déshonneur sur une terre étrangère. » Ils laissèrent donc Tayang-Khan dans cet endroit, redescendirent de la montagne et recommencèrent le combat.

Lorsqu'il n'en resta plus que très-peu, Tchinguiz-Khan leur fit dire : Vous aurez la vie sauve et vos biens vous seront con-
 83 servés. C'est comme vous que doivent agir de braves serviteurs, vous avez par votre dévouement payé votre dette de reconnaissance (envers votre souverain). Maintenant déposez vos arcs et venez vers moi. Mais aucun d'eux ne voulut accepter ces propositions que le khan leur fit réitérer cinq ou six fois, et tous jusqu'au dernier périrent les armes à la main. Ceux qu'on avait laissés sur la montagne auprès de Tayang-Khan, voyant que tous leurs compagnons avaient péri, prirent leur khan sur un cheval et cherchèrent leur salut dans la fuite; mais Tayang-Khan expira pendant la fuite. Son fils, nommé Koutchlouk¹⁾, qui était sorti sain et sauf de ce combat, alla se réfugier auprès de son oncle Bouyourouq-Khan.

Mort de Tchamouqa-Tchetchène.

Nous avons déjà parlé des troubles dont Tchamouqa-Tchetchène, le Djouirâte, avait été le fauteur par ses intrigues auprès de Sèngoun, fils d'Ong-Khan. Après la mort d'Ong-Khan, ce Tchamouqa-Tchetchène était allé rejoindre Tayang-Khan, et quand ce prince fut mort, il revint dans sa tribu. Les Djouirât se réunirent en conseil et se dirent : Tchinguiz-Khan était notre maître; il était même notre proche parent. Qu'étaient pour nous

1) R. Bér. كوشلوك Kouschlouk.

Ong-Khan, le Kérâite, et Tayang-Khan, le Naïmân, pour nous engager à nous réunir à eux pour combattre Tchinguiz-Khan? C'est Tchamouqa-Tchètchène qui a fait tout cela, et si nous ne nous débarassons pas de lui, nous ne vivrons jamais tranquilles. Ils s'emparèrent alors de Tchamouqa, qu'ils amenèrent à Tchinguiz-Khan avec les fers aux pieds. Le khan ordonna de le faire mourir en lui coupant toutes les articulations. Pendant qu'on exécutait cet ordre, on entendit Tchamouqa dire: Je m'étais bien promis au fond de l'âme de faire périr Tchinguiz-Khan de cette même manière, si jamais il tombait entre mes mains; mais mes désirs ne se sont pas accomplis.

Tchinguiz-Khan soumet la tribu des Merkites et le Tangout.

La campagne heureuse que Tchinguiz-Khan venait de faire contre Tayang-Khan avait eu lieu en automne. Après cette expédition le khan revint dans son yourt, où il passa l'hiver, et l'été suivant il marcha contre la tribu des Merkites. Toqta-Bigni, leur chef (*tourè*), qui avait embrassé le parti de Tayang-Khan (et partagé sa défaite) ne se sentant pas assez fort pour se mesurer avec Tchinguiz-Khan, prit la fuite et se retira auprès de Bouyourouq-Khan, le Naïmân. Tchinguiz-Khan s'empara de tout le pays des Merkites qu'il annexa à ses états et dirigea de là sa marche sur le Tangout¹⁾, dont le prince (*tourè*) s'enferma dans une forteresse. Tchinguiz-Khan mit le siège devant cette forteresse qui fut emportée en peu de jours et rasée, et le roi fut mis à mort. Après avoir placé des gouverneurs dans les pays conquis, le khan rentra dans ses états, où il passa l'hiver²⁾.

1) D'Ohsson. T. 1. pp. 66. 67. Le Tangoute ou Caschi (Qaschine) ou royaume de Hia. Capitale, Hia-Tcheou, aujourd'hui Ning-Hia. Li-chun-yeou était sur le trône de Hia, lorsqu'en 1205 (601—602) Témoutchin fit une incursion dans ce pays.

2) Notre auteur paraît avoir confondu ici les trois expéditions faites par Tchinguiz-Khan contre le Tangout en 602, 603 et 605. Pour les détails voy. d'Ohsson et Hammer.

Tchinguiz-Khan marche contre Bouyourouq-Khan, le Naimân.

Le printemps suivant le khan marcha contre Bouyourouq-Khan. Il était déjà arrivé près de ses campements, que celui-ci ignorait encore que Tchinguiz-Khan marchait contre lui. Étant sorti un jour, avec une suite peu nombreuse, pour aller chasser la biche sauvage (kik), il fut rencontré et saisi par le khan, qui lui fit aussitôt couper la tête à l'endroit même où il l'avait rencontré¹⁾.

Koutchlouk, fils de Tayang-Khan, Toqta-Bègui, le Merkite, et ses fils Djélâoun et Madjâr²⁾ n'avaient pas suivi Bouyourouq-Khan à la chasse et étaient restés dans l'aoul. Avertis par un homme de la suite de Bouyourouq-Khan, qui avait réussi à s'échapper et était accouru donner l'alarme au camp, Koutchlouk et Toqta-Bègui prirent la fuite et se dirigèrent vers l'Irtiche. Tchinguiz-Khan s'empara des campements de Bouyourouq-Khan, soumit sa tribu et retourna dans son ordou.

Soumission des Qirghizes.

Tchinguiz-Khan ayant envoyé³⁾ aux Qirghizes deux ambassadeurs, nommés Altân et Tourmiseh⁴⁾, pour les sommer en son nom, de reconnaître son autorité, leur souverain qui se nommait Ourous Inâl envoya au khan de nombreux présents avec plusieurs de ses beks chargés de lui porter l'assurance de sa

1) D'Ohsson. Près des monts appelés par les Turcs *Ouloug-Tag* ou grandes montagnes, qui continuant à l'ouest la chaîne du Petit-Altai, au-dessus du lac Balcasch, séparent la Sibérie de l'ancienne Turquie. T. I. p. 71.

2) Réchid-éddine nous donne les noms des six fils de ce Toqta-Bègui = 1) *Тукюъ* — 1) *نوگوز* — *نوسه* — *قودو* — *جیلاون* — *جیوق* — *قولتوقان مرکان* — 2) *Туса* — 3) *Худу* — 4) *Джиллауъ* — 5) *Джіюкъ* — 6) *Хултуганъ-Мергенъ* — *Toukouz* — *Toussa* — *Khoudou* — *Djilaoun* — *Djiouk* — *Khoultonghân-Merghène*; mais il ne parle pas d'un Madjâr, fils de Toqta Bègui. Hist. des Tribus. Ed. Bérézine. Texte. p. 93. Trad. p. 73.

3) En 603 (1207) dans l'année du Lièvre. R. Tribus. Texte. p. 169.

4) R. B. Tribus. Texte p. 169 *التان و بوقره* *Altânъ и Бугра*. Altân et Boughra.

soumission. En tête des présents qu'il fit offrir au khan on remarquait un gerfaut blanc qui avait les pattes, le bec et les yeux rouges.

Tchinguiz-Khan se met à la poursuite de Koutchlouk et de Toqta-Bègui.

Après avoir passé l'hiver dans son ordou le khan se remit, l'été suivant, à la poursuite de Koutchlouk et de Toqta-Bègui. Arrivé près de l'Irtisch il rencontra la tribu des Ouirât dont le bek se nommait Qoutouqa-Bègui, et la tribu des Qarlouq dont le khan était appelé Arslan. Ces deux chefs se voyant trop faibles pour résister aux forces bien supérieures de Tchinguiz-Khan, vinrent lui faire leur soumission et lui servirent de guides. Le khan trouva sur les bords de l'Irtisch Koutchlouk et Toqta-Bègui qui, n'étant pas en état de se mesurer avec lui, prirent aussitôt la fuite; mais Toqta-Bègui fut atteint et mis à mort. Koutchlouk parvint à s'échapper et se rendit dans le Turkestan, auprès du Gour-Khan du Qarâ-Khitaï qui le reçut avec honneur, lui donna sa fille en mariage et l'adopta comme son fils. Tchinguiz-Khan après cette expédition revint dans son ordou.

Soumission des Ouighours.

L'Idi-Qout¹⁾ ou roi des Ouighours reconnaissait la suzeraineté du Gour-Khan ou souverain du Qarâ-Khitaï et lui payait un tribut. Le Gour-Khan avait placé chez les Ouighours, comme Darougha²⁾, un de ses nawkers nommé Châdkème. Celui-ci, après s'être affermi dans son poste, avait commencé à opprimer le peuple, et avait révolté contre lui tous les Ouighours, par ses injustices et sa tyrannie.

1) On a vu plus haut, p. 41 du texte, que l'Idi-Qout des Ouighours, à l'époque de leur soumission à Tchinguiz-Khan, était Bâourtchiq.

2) Darougha. Gouverneur.

Comme à cette époque le monde entier retentissait du bruit des expéditions de Tchinguiz-Khan dans la Mongolie et dans le
 86 Khitaï, et de ses belles actions, l'Idi-Qout fit massacrer Châd-kème, naupèr du Gour-Khan, et envoya à Tchinguiz-Khan un ambassadeur, chargé de lui dire que depuis qu'il avait entendu parler de ses belles actions, il avait senti son cœur rempli d'amitié pour le khan et qu'il avait l'espoir de rester jusqu'à la fin de ses jours son fidèle et dévoué serviteur. Tchinguiz-Khan ayant reçu cet ambassadeur de l'Idi-Qout des Oughours, lui envoya de son côté un ambassadeur nommé Dourbaï. L'Idi-Qout se rendit alors avec de riches présents auprès de Tchinguiz-Khan, auquel il fit sa soumission. Reçu avec la plus grande bienveillance par le khan qui le combla d'honneurs, l'Idi-Qout dit à Tchinguiz-Khan: j'espère de la bienveillance du souverain, conquérant du monde, qu'il daignera me regarder comme son cinquième fils. Le khan ayant compris que le Idi lui demandait la main d'une de ses filles, lui en donna une en mariage. Il faut savoir qu'en mogol Idi-Qout signifie heureux, riche, puissant (Dèvlèt-lik)¹.

Conquête du Khitaï, du Qarâ-Khitaï et du pays des Tchourtchies (le Tchourtchè).

Tchinguiz-Khan assuré de la soumission de toute la Mongolie, réunit tous les beks mogols et leur dit: Les souverains du Khitaï (Altân Khân) ont mal agi envers mes ancêtres et mes parents. Aujourd'hui j'espère que Dieu m'accordera la victoire et me donnera la force de faire la conquête de l'empire du Khitaï et de venger sur l'Altân-Khan tout le mal fait à mes ancêtres.
 87 Les beks tout en applaudissant à ce projet, représentèrent au khan qu'il fallait d'abord envoyer un ambassadeur à Altân-Khan et que, s'il refusait d'obéir à son ordre et de se soumettre, on marcherait contre lui. Alors Tchinguiz-Khan envoya en am-

1) Voyez plus haut, p. 40 du texte, l'explication que notre auteur a donnée de ce mot.

bassade à Altân-Khan un de ses officiers nommé Tchaqâr-Khodja. Le Dieu éternel, lui fit-il dire, m'a accordé l'empire de la terre, et le bruit de mon nom s'est répandu dans tout l'univers. Je te somme toi, Altân-Khan, dès que tu auras reçu mon envoyé et entendu les paroles qu'il te porte, de ma part, de te soumettre et de me reconnaître comme un grand Pâdichâh. Si tu refuses, je marcherai contre toi à la tête d'une armée nombreuse et j'irai régler mes comptes avec toi, et nous verrons sur la tête duquel de nous deux l'Éternel placera la couronne du bonheur et qui Il revêtira du manteau de l'infortune.

Tchaqâr-Khodja se rendit à l'ordon de l'Altân-Khan auquel il répéta mot à mot les paroles de Tchinguiz-Khan. Altân-Khan irrité par ces paroles, répondit: Que Tchinguiz-Khan ne s'imagine pas que je ressemble aux autres Turcs. S'il a envie de combattre, qu'il vienne le plus tôt possible; je suis tout prêt à combattre, et sur ce il congédia l'envoyé, qui revint porter cette réponse au khan. Pendant tout son voyage Tchaqâr Khodja avait bien pris connaissance des routes, des localités, des montagnes, du nombre et du cours des rivières.

Tchinguiz-Khan rassembla une nombreuse armée et marcha contre Altân-Khan, qui, de son côté, sortit à la tête d'une armée innombrable de la ville où il faisait sa résidence, et vint prendre position à l'entrée d'un défilé plus étroit que le pont Sirât ¹⁾.

Cependant Tchinguiz-Khan s'avancait dans le Khitaï et avait déjà porté le ravage dans plusieurs provinces, où il avait tout mis à feu et à sang. Altân-Khan avait envoyé à sa rencontre un de ses beks à la tête d'un corps très-nombreux. Ce bek apprit par un déserteur de l'armée de Tchinguiz-Khan qu'au moment où il avait fui du camp mogol, le khan, à la tête d'une armée innombrable, s'était déjà emparé d'une grande ville du Khitaï qu'il avait livrée au pillage et aux flammes après en avoir fait massacrer tous les habitants. A la réception de cette nouvelle

1) Nom du pont jeté sur les abîmes de l'enfer.

le bèk partit avec de nombreuses troupes et ne tarda pas à se trouver en face de l'armée des Mogols. Tchinguiz-Khan, averti de l'approche de cette armée, se porta à sa rencontre avec une armée nombreuse et mettant sa confiance en Dieu, engagea le combat avec le bèk d'Altân-Khan. Après un combat long et acharné Dieu accorda enfin au khan une victoire complète sur l'ennemi, dont l'armée fut entièrement anéantie. Après cette victoire qui fut suivie de la prise de plusieurs forteresses, Tchinguiz-Khan arriva avec toute son armée au défilé où Altân-Khan avait pris position.

Après avoir perdu trente mille hommes dans les combats qui se livrèrent en cet endroit, Altân-Khan reprit le chemin de Khan-Bâliq¹⁾. Tous les khans qui régnaient à Khan-Bâliq portaient le titre de Altân-Khan.

Cette dernière victoire de Tchinguiz-Khan fut encore suivie de la conquête de plusieurs autres provinces du Khitai.

89 Tchinguiz-Khan conclut la paix avec Altân-Khan dont il épouse la fille et reprend le chemin de son yurt.

Lorsque l'Altân-Khan qui avait pris la fuite et s'était retiré à Khan-Bâliq, reçut la nouvelle que Tchinguiz-Khan, après avoir pris encore plusieurs provinces, s'avancait sur Khan-Bâliq, il tint conseil avec ses bèks pour décider, s'il fallait tenter encore une fois le sort des armes ou bien chercher à faire la paix avec Tchinguiz-Khan; son vèzir appelé Tching-sang²⁾, opina pour ce dernier parti, représentant que si l'on faisait la paix, Tchinguiz-Khan se retirerait, et que l'on pourrait alors convoquer tous les grands et les bèks de l'empire pour tenir conseil et aviser, avec calme, à ce qu'il y avait de mieux à faire pour le bien de l'état.

1) Pè-kin — Pè-king. Voy. d'Ouss; Hist. des Mongols. T. I. p. 93. Note (1)

2) Poulâd Tching-sang. Tching-sang signifie ministre. Râchid l'appelle

پولاد آغا Poulâd Agha et دڭينسان Djingsân.

Altân-Khan reconnut la justesse de l'opinion émise par son vèzir, et décida d'envoyer un ambassadeur à Tchinguiz-Khan, auquel il envoya en présent une jeune princesse de sa famille ¹⁾. Le khan conquérant du monde reçut avec beaucoup d'égards l'ambassadeur de l'Altân-Khan, prit pour lui-même la jeune princesse, consentit volontiers à signer la paix et reprit le chemin de ses états.

Après ces évènements Altân-Khan, témoin des désastres qu'avait éprouvés son pays, résolut de se retirer à Téming ²⁾. Cette ville, fondée par le père de l'Altân-Khan, était très-bien fortifiée. Elle avait quarante farsakhs de circonférence. Elle était bâtie sur les bords d'une grande fleuve. Quelqu'un qui serait parti en bateau, du haut de la ville, au point du jour, n'aurait pu arriver à l'autre extrémité qu'au moment de la prière du soir. Ses murailles étaient flanquées de trois forts. Telle était la force de cette ville.

L'Altân-Khan partit donc pour Téming, laissant son fils à Khan-Bâliq. Au moment de son départ, il avait fait mettre à mort pour quelque faute le serdâr des Qarâ-Khitaï, ce qui fut cause que quelques braves des Qarâ-Khitaï désertèrent pour aller rejoindre l'armée mogole, emmenant avec eux tous les troupeaux, chevaux, chameaux, boeufs et moutons que possédait le fils de l'Altân-Khan. 90

Peu de temps après éclata encore la révolte d'un autre brave des Qarâ-Khitaï, qui, après s'être rendu maître de quelques provinces, envoya des ambassadeurs à Tchinguiz-Khan, auprès duquel il se rendit ensuite avec tout son monde. Le khan-conquérant le reçut avec la plus grande bienveillance.

1) D'Ohsson. Hist. T. I. p. 100. dit, que la princesse qui fut envoyée à Tchinguiz-Khan par l'empereur Kin-Outoubou était une fille de l'empereur Tchoung-hèi.

2) Bèchid ne parle pas d'une ville de ce nom. Serait-ce Nanking, situé sur la rive du fleuve jaune, où Outoubou résolut de transférer sa résidence, laissant à Tchountou ou Péking le prince héréditaire, sous la direction des généraux Ouangan-Tchin-haei et Monien-Tsing-tchong. D'Ohsson, loco citato.

Voilà comment plusieurs beks de l'Altân-Khan, oubliant ses bienfaits, l'abandonnèrent pour un léger motif et vinrent avec tant de ses sujets rejoindre l'ordou de Tchinguiz-Khan.

Six mois plus tard le fils de l'Altân-Khan, voyant l'instabilité des choses de ce monde, remit à ses beks le commandement de Khan-Bâliq et se retira à Téming auprès de son père.

Tchinguiz-Khan ayant été informé de l'état de faiblesse auquel se trouvait réduit l'Altân-Khan, envoya Samouqa Bèhadour et Minkâr Bèhadour avec une armée nombreuse pour s'emparer de Khan-Bâliq. Les deux généraux furent rejoints en route par la plus grande partie des Qarâ-Khitaï, qui marchèrent avec eux sur Khan-Bâliq.

A cette même époque, l'Altân-Khan qui avait appris que les habitants de Khan-Bâliq étaient en proie aux horreurs de la famine, leur avait envoyé quelques milliers de charges de provisions, sous l'escorte d'une armée commandée par deux beks ¹⁾. Mais ces deux chefs ayant été rencontrés en route ²⁾ par les deux généraux mogols, furent complètement défaits dans une grande
91 bataille et tombèrent avec leurs troupes et les provisions entre les mains du vainqueur. A la réception de cette dernière nouvelle l'Altân-Khan mit fin à ses jours par le poison.

Les deux généraux mogols, après s'être emparés de Khan-Bâliq, adressèrent à Tchinguiz-Khan un rapport, par lequel ils l'informaient qu'ils venaient de se rendre maîtres de cette ville où ils avaient trouvé de grands trésors appartenant à l'Altân-Khan. Tchinguiz-Khan envoya Qoutouqou Noyân accompagné de deux autres beks ³⁾ avec ordre de recevoir ces trésors et de les

1) D'Ohsson. Hist. T. I. p. 103, dit: L'armée chargée d'amener des vivres à la capitale fut rassemblée à Tai-ming-fou. Du Halde. T. I. p. 147. dit: Tai-ming-fou est la septième ville de la province de Pè-tchè-li, première province de l'empire chinois.

2) Ohs. L. c. près de Pa-Tcheou.

3) Rèchid, Éd. Bèrèzine. Hist. des tribus, à l'article Bayaout. Texte. p. 234, dit que le bèk, envoyé avec Qoutouqou Noyân, était **انکور** Энкуръ, Enkour, le Bèkaoul, de la tribu des Kèhèroun Bayaout.

lui apporter. Ces trois beks partirent donc pour Khan-Bâliq d'où ils rapportèrent au khan ces trésors.

Tchinguiz-Khan après avoir fait, dans l'espace de cinq ans, la conquête de la plus grande partie des provinces du Khitaï, y laissa des gouverneurs et des daroungas et reprit le chemin de son ordou. De là le khan marcha contre le Qâchine, appelé aujourd'hui Tanghout, et soumit entièrement cette contrée¹⁾.

Tchinguiz-Khan avait l'intention de faire encore une expédition dans le Khitaï, pour faire là conquête de toutes les provinces de ce pays qui n'étaient pas encore soumises; mais les raisons suivantes le détournèrent de ce projet.

A la mort de Tayang-Khan, le Naïmân, son fils Koutchlouk s'était enfui dans le Turkestan, où quelques ennemis de Tchinguiz-Khan s'étaient concertés pour le proclamer khan. Il avait envoyé un ambassadeur au sultan Mohammed, qu'il porta par ses conseils à se déclarer contre le Gour-Khan du Qâra-Khitaï sous la dépendance duquel se trouvait à cette époque le Turkestan, et Koutchlouk avait enlevé au Gour-Khan la moitié de ses états.

Lorsque Tchinguiz-Khan apprit ces événements, il se dit qu'il n'était pas convenable de partir pour une expédition aussi lointaine, tandis que, près d'une autre frontière de ses états, venait de reparaître un aussi grand ennemi que Koutchlouk, et il mit de côté son projet d'expédition contre le Khitaï.

Tchinguiz-Khan reçut, à cette même époque, la nouvelle que Qoudou, frère cadet de Toqta-Bègui, le Merkite, s'était enfui, 92 avec les trois fils de ce dernier²⁾, dans le pays des Naïmâns où ils causaient beaucoup de troubles. Il envoya contre eux Souboundaï-Bèhadour et Toughâtchâr, le Qounqrât, avec une nom-

1) Voy. p. 91. Note 1.

2) Rêch. Bèrèzine. Hist. des Tribus, p. 96 du Texte, donne les noms de ces trois fils de Toqta-Bègui: جيلاون و جيق و قولتوقان Джиллаунъ-Джюкъ и Хултуганъ. Djilaoun-, Djyouq? et Khouloughân.

breuse armée. Qoudou, atteint et attaqué sur les bords du Djem-Mourân, fut complètement défait¹⁾. Cette expédition, qui eut lieu en six cent treize de l'Hégire²⁾, mit fin à la puissance des Merkites.

Bourghoul Noyân est envoyé contre la tribu des Toumâtes.

Pendant l'expédition de Tchinguiz-Khan dans le Khitaï, la tribu des Toumâtes s'était révoltée. A son retour, le khan envoya contre cette tribu Bourghoul-Noyân qui revint avec les prisonniers qu'il avait faits³⁾.

Enfants, femmes et concubines de Tchinguiz-Khan.

Tchinguiz-Khan avait beaucoup de femmes et de concubines. Leur nombre s'élevait à plus de cinq cents. Toutes ses femmes étaient filles ou femmes de khans. Les cinq femmes qui occupèrent le plus haut rang parmi toutes les autres étaient: la première Bourté-Foudjine, mère de ses fils⁴⁾. La seconde Koundjou, fille de l'Altân-Khan. La troisième Kouï-sou, veuve de Tayang-Khan. La quatrième Missouloun et la cinquième Yssoukâne, toutes les deux filles d'un homme de la tribu des Tatars, et dont la dernière passa dans la couche du Khan après la mort de sa soeur⁵⁾.

1) Qoutou et deux fils de Toqta-Bègui (Djilaoun et Djiyouq) périrent dans l'action et Qoultouqân-Merguène fait prisonnier fut mis à la mort par ordre de Tchinguiz-Khan. R. B. H. des Tribus. Texte. p. 94. D'Ohsson. H. T. I. p. 108.

2) 1216—17 a Chr.

3) Réch., Éd. Bérézine. Hist. des Tribus. Texte. p. 223, nous apprend que ce Bourghoul-Noyân de la tribu des Oufchines, هوشين périt dans une expédition contre les Toumâtes.

4) R. B. Hist. des Tribus. p. 149. Bourté-Foudjine était fille de دی نوبان Dai-Noïon, chef d'une branche des Qounquirât.

5) Réch. La première femme de Tchinguiz-Khan était Bourté-Foudjine, fille de دی نوبان (Дай-Ноюнь) Dai-Noyân, chef des Qounquirât. La deuxième طاير اورسون (Хулань-Хатунь) Khoulan-Khatoun, fille de Дайръ-Урсунь (Дайръ-Урсунь) Dair-Orsoun, chef des اوعاز مرکيت (Увась-Мергитъ) Ouvâs-

Tchinguiz-Khan eut quatre fils: l'aîné était Djoudji-Khan, le second Djaghataï-Khan, le troisième Okèdaï-Qâân et le quatrième 98 Touli. Djoudji signifie «Hôte», Okèdaï «grand» et Touli «miroir». Le khan avait confié à chacun d'eux une charge particulière à remplir. Il avait fait Djoudji ministre de sa cour¹⁾, Djaghataï ministre de la justice, Okèdaï ministre des finances et Touli ministre de la guerre.

Outre ces quatre fils, le khan en eut encore cinq de ses autres femmes. Avant son retour du Khitaï il avait partagé entre ces cinq fils et les enfants de ses frères les provinces du Khitaï jusqu'à l'endroit appelé Almati.

Le khan partagea les provinces entre ces quatre fils. Il les réunit auprès de lui, leur donna ses conseils et leur dit: Vivez toujours en bonne intelligence les uns avec les autres, et évitez toute discorde entre vous. Tirant alors de son carquois une flèche, il la rompit, puis ayant pris quelques flèches qu'il lia ensemble, il demanda si quelqu'un d'entre eux pourrait les rompre. Personne ne put les rompre. Regardant alors ses fils, il leur dit: Vous ressemblez à ces flèches. Si vous restez tous fortement unis et si, après avoir proclamé l'un de vous comme votre souverain, vous lui restez soumis et fidèles, jamais aucune force ne sera assez grande pour vous briser, mais, si, manquant d'accord

Merkit. La troisième **بیسوکات** Бисукэтъ, Bissoukèt, de la tribu des Tatars. La quatrième **کونجو خاتون** Кунджу-Хатунъ, fille d'Altân-Khan et la cinquième **بیسولون** Бисулунъ, soeur de Bissoukèt. D'après Réchid-Kouf-sou qu'il appelle **کورباسو خاتون** Гурбасу-Хатунъ, Gourbassou-Khatoun, n'était pas du nombre des cinq principales femmes de Tchinguiz-Khan.

1) Pour présider aux audiences, aux festins et aux jeux.

2) Tchinguiz-Khan eut cinq filles: 1) **چچکان** Qoudjine-Bigui, 2) **تچیتکان** Tchitchkane, 3) **الاقای بیکی** Alaqaï-Biqui, 4) **تومالون** Toumaloun, 5) **النالون** Altâloun. Réchid. Éd. Béréz. Hist. Texte. pp. 127 et 128. D'après le Târikhi Aboulkhaïr-Khani le nom de la quatrième fille de Tchinguiz-Khan était **النالون** Altâloun, et celui de la cinquième **کولاکان** Koulégan.

et d'union, vous venez à vous diviser, on vous brisera tous aussi facilement qu'on peut rompre une flèche seule.

Tchinguiz-Khan envoie Tchèpè-Noyán contre Koutchlouk. Ce dernier est atteint et mis à mort.

Koutchlouk, fils de Tayang-Khan, le Naïman, qui s'était réfugié auprès du Gour-Khan du Qârá-Khitaï, avait fini par se déclarer contre le Gour-Khan. Il lui avait enlevé ses états et
 94 rassemblé autour de lui tous les ennemis que Tchinguiz-Khan avait parmi les Mogols et les Tatares. Le khan, à la réception de ces nouvelles, envoya contre Koutchlouk une nombreuse armée sous les ordres de Tchèpè-Noyán, de l'orouq des Yssoutes. Koutchlouk, ayant été défait dans une bataille que lui livra Tchèpè-Noyán, prit la fuite et n'échappa qu'avec peu de monde; le reste fut massacré, et sa famille et ses enfants furent faits prisonniers. Poursuivi et atteint, quelques jours plus tard, il fut de nouveau attaqué; tous les naukers qui l'accompagnaient furent tués, mais il parvint encore lui-même à s'échapper et arriva en fuyant dans une vallée du Badakhschan, nommée Sarigh-Qoul. Tckèpè-Noyán, qui n'avait pas cessé de le poursuivre, ne pouvait déjà plus retrouver ses traces, malgré toutes ses recherches, lorsqu'il rencontra, un jour, un homme qui conduisait un gouch et qui lui dit que trois hommes qui ressemblaient à ceux qu'il venait de dépeindre, avaient pris telle direction. Tchèpè-Noyán se porta alors avec toute la célérité possible du côté indiqué et atteignit Koutchlouk, auquel il trancha la tête. (Sa mission ainsi remplie) il revint auprès de Tchinguiz-Khan, qui le combla d'honneurs et de bienfaits.

Tchinguiz-Khan envoie Mahmoud-Ylvádj comme ambassadeur auprès de Sultan Mohammed, souverain du Khârezm.

Tchinguiz-Khan envoya Mahmoud-Ylvadj comme ambassadeur auprès de Sultan Mohammed Kharezm-Châh, auquel il fai-

sait dire: «Le Dieu Très-Haut m'a accordé l'empire de tous les pays qui s'étendent depuis l'endroit où se lève le soleil jusqu'à tes états. Maintenant tu dois te reconnaître comme mon fils et avoir soin de prendre de sages mesures, afin que les musulmans puissent jouir d'une pleine tranquillité.» Mahmoud Ylvâdj arriva auprès du sultan, auquel il répéta les paroles dont il était chargé. Un jour sultan Mohammed fit appeler Mahmoud Ylvâdj à une entrevue particulière. Ayant enlevé de son bras une perle d'un grand prix, le sultan en fit présent à Mahmoud Ylvâdj, en lui disant: Je vais te faire une question, dis-moi toute la vérité. Est-ce vrai que ton khan a fait la conquête du Khitâr? Mahmoud 95 Ylvâdj répondit: Je jure par le Dieu de vérité que mon khan dit la pure vérité, et vous ne tarderez pas à reconnaître la véracité de ces paroles. A ces mots Sultan Mohammed eut un violent accès de colère et lui dit: O Mahmoud! as-tu une idée de la vaste étendue de mes états et de la grandeur de ma puissance? Qu'est donc ton khan pour qu'il se regarde comme plus puissant que moi et m'appelle son fils? Quelle armée a-t-il donc pour se croire plus que moi? Mahmoud très-effrayé par ces paroles de Sultan Mohammed lui dit: Les troupes de Tchinguiz-Khan sont à côté des vôtres, comme la clarté de la lune à côté de la lumière du soleil! Ces paroles apaisèrent la colère du sultan et Mahmoud Ylvâdj échappa par là à son courroux. Après la conclusion d'un traité de paix et d'alliance entre les deux états¹), les ambassadeurs de Tchinguiz-Khan reçurent la permission de quitter la cour de Sultan Mohammed et retournèrent auprès du khan conquérant du monde. Le khan satisfait de ce traité conclu avec Sultan Mohammed résolut de ne rien entreprendre contre le sultan tant qu'il ne commettrait pas lui-même quelque acte d'hostilité. Malgré l'ambassadeur que lui envoya de Bagdad le khalife Nassir, il n'accorda aucune attention (aux propositions qui

1) Mot-à-mot. Ils s'engagèrent mutuellement à regarder chacun les amis de l'un comme les amis de l'autre et les ennemis de l'un comme les ennemis de l'autre, et à ne se faire réciproquement aucun mal.

lui furent faites)¹⁾ et il n'eut jamais la pensée d'enfreindre ce traité jusqu'au moment où il apprit que ses ambassadeurs et des marchands, ses sujets, venaient d'être mis à mort par Ghâir-Khan, d'après les ordres de sultan Mohammed.

96 Sultan Mohammed Kharezm Châh, sur un rapport de Ghâir-Khan, fait mettre à mort des ambassadeurs et des marchands de Tchinguiz-Khan.

A cette époque tout le pays entre l'Irân et le Tourân jouissait d'une telle tranquillité qu'une personne aurait pu aller du levant jusqu'au couchant avec un plateau en or sur sa tête, sans que personne osât lui faire la moindre violence. Il n'y avait point de villes dans le pays habité par les Mogols. Les marchands qui portaient chez eux des étoffes (*qoumâch*), des fourrures, de la toile et différents coutils et indiennes, trouvaient toujours dans ce commerce un très-grand profit. Des marchands de la Trans-oxiane attirés par les avantages de ce trafic se réunirent une fois et arrivèrent à l'ordou de Tchinguiz-Khan avec une provision des étoffes qu'ils savaient devoir convenir aux Mogols.

Le khan ayant fait venir en sa présence un de ces marchands lui dit de lui montrer ses marchandises et de lui en indiquer le prix. Fâché d'entendre que ce marchand demandait dix pièces d'or pour un objet qui n'en valait qu'une, le khan dit avec colère: Cet homme croit que nous n'avons jamais vu des choses pareilles à celles qu'il a apportées et que nous n'en avons pas. Il ordonna alors à son trésorier d'apporter les étoffes (qui se trouvaient chez lui), et l'on apporta mille coffres pleins d'étoffes brochées d'or. Après quoi il fit livrer au pillage toutes les marchandises apportées par ce marchand. Ensuite le khan fit venir les autres marchands avec leurs marchandises et leur en demanda le prix. Les marchands dirent: Si ces objets sont dignes de la noble khânim, nous lui en faisons hommage; nous n'avons

1) Voyez Mirkhond, Vie de Tchinguiz-Khan. Chapitre ذکر فرستادن ناصر
خلیفه قاصد پرا بدیار مغولستان الخ

pas ici de marchandises à vendre. Ces paroles plurent au khan qui prit toutes leurs marchandises, mais en leur en faisant payer dix fois la valeur. Il leur témoigna la plus grande bienveillance, les fit traiter en hôtes, et ordonna à ses beks d'envoyer chacun un homme de leur suite avec ces marchands, ce qui forma une troupe de quatre cent cinquante hommes. 97

Tchinguiz-Khan envoya, de son côté, à Sultan Mohammed trois ambassadeurs, Mahmoud du Kharezm, Aly-Khodja de Boukhara et Youssouf d'Otrar. Quelques marchands du Kharezm (faisait-il dire au sultan) sont arrivés ici, et ont été l'objet de toute notre bienveillance. Nous envoyons également d'ici quelques marchands que nous vous prions de bien traiter et de nous renvoyer. Sois mon fils, ajoutait le khan. Le Très-Haut nous a accordé à nous deux l'empire du monde. Si nous vivons bien ensemble comme un père avec son fils, les routes seront sûres et les musulmans vivront dans le repos et la tranquillité.»

Les marchands envoyés par Tchinguiz-Khan arrivèrent à Otrar, dont le gouverneur était Inaltchiq, oncle de Sultan Mohammed, qui lui avait donné le nom de Ghâir-Khan. Ces marchands allèrent se présenter à lui. L'un d'eux qui le connaissait depuis plusieurs années l'ayant appelé Inaltchiq, et non Ghâir-Khan, celui-ci blessé, fit arrêter tous ces marchands et informa dans un rapport Sultan Mohammed que quelques espions venaient d'arriver (dans la ville d'Otrar). Sultan-Mohammed lui envoya sans réfléchir, l'ordre de les mettre à mort et de s'emparer de leurs biens, et le gouverneur les fit aussitôt mettre à mort et s'empara des marchandises qu'ils avaient apportées.

Cependant l'un d'eux qui avait pu s'échapper était revenu porter cette nouvelle à Tchinguiz-Khan, qui, furieux, convoqua aussitôt ses beks pour tenir conseil. Il fut décidé qu'on marcherait contre Sultan Mohammed. L'on s'occupa à rassembler une armée, et Tchinguiz-Khan envoya annoncer à Sultan Mohammed qu'il allait marcher contre lui. 98

Combat entre Djoudji-Khan et Sultan Mohammed Kharezm-Châh.

Tchinguiz-Khan avait envoyé son fils aîné Djoudji, contre quelques tribus de différentes races qui étaient restées dans les environs de Turkestan, après s'être séparées de Koutchlouk. A cette même époque Sultan Mohammed, qui venait d'apprendre que Tchinguiz-Khan marchait contre lui, avait aussitôt rassemblé une armée et s'était porté sur Samarcande et de là sur Kho-djend. Ayant reçu, dans cette dernière ville, la nouvelle que Djoudji-Khan était arrivé dans le voisinage de Turkestan, où il avait pillé quelques tribus, il s'avança avec rapidité vers l'endroit où devaient être campés ces tribus, et arriva, entre deux rivières, Qabli et Qamâdj?¹⁾, dans un endroit où il trouva une grande quantité de morts. Il vit au milieu de ces cadavres un homme qui avait encore un souffle de vie et qui, aux questions qu'on lui adressa, répondit: A la nouvelle de l'approche de Djoudji-Khan, nous avons pris la fuite; hier, vers ce moment de la journée, il nous a atteints et taillés en pièces, puis il est parti en traînant après lui ses prisonniers. Après avoir entendu les paroles de cet homme, Sultan Mohammed se mit aussitôt à la poursuite de Djoudji-Khan, qu'il atteignit le lendemain matin. A l'approche de l'ennemi Djoudji-Khan tint conseil avec ses beks, qui lui dirent: Tchinguiz-Khan ne nous a pas envoyés pour combattre Sultan Mohammed; il nous a dit: Ravagez et pilliez. Nous avons ravagé et pillé. Ce que nous avons de mieux à faire, vu les forces supérieures de l'ennemi, c'est de continuer notre route, et, si nous sommes atteints par peu de monde, nous combattons.» Et moi, s'écria Djoudji-Khan, que dirai-je, à notre retour, à mon père et à mes frères cadets? Que j'ai vu l'ennemi de loin et que j'ai pris la fuite», et sans écouter ce que lui disaient ses beks, il rangea ses troupes en bataille et accepta le combat.

1) D'Ohsson, Hist. des Mongols. T. I. p. 151, appelle ces deux rivières *Calli* et *Casimitch*.

Djoudji-Khan chargea plusieurs fois l'ennemi à la tête de ses troupes; il était déjà arrivé jusqu'à son drapeau, il exécuta encore deux ou trois charges contre le qâlgân de Sultan Mohammed. L'armée du sultan était sur le point de tourner le dos et ne fut retenue que par la bravoure de Sultan Djêlâlouddine, fils de Sultan Mohammed. Le combat dura jusqu'au soir. Pendant la nuit les Mogols effectuèrent leur retraite après avoir allumé des feux sur toute leur ligne. Lorsque l'armée de Sultan Mohammed s'avança le lendemain matin (pour recommencer le combat), on reconnut que les Mogols avaient décampé pendant la nuit et le sultan retourna sur ses pas.

A son retour auprès de son père, Djoudji-Khan l'informa de ce qu'il avait fait. Le khan satisfait de la conduite de son fils le combla de ses bontés.

Après cette affaire, Sultan Mohammed tint conseil avec ses beks. Aucun d'eux n'ayant jugé à propos de combattre (en rase campagne), on décida que l'armée serait répartie dans toutes les provinces et se tiendrait renfermée dans les places fortes, et le sultan reprit le chemin (de sa résidence).

Voici quelles furent les causes des malheurs et de la perte de Sultan Mohammed. Une nuit, dans un moment d'ivresse, il avait fait mettre à mort le chéikh Madjèddine de Boukhara, qu'il soupçonnait d'une intrigue avec sa mère Turkhân-Khatoune. Le lendemain matin, plein de repentir du meurtre qu'il avait commis, il envoya un plateau plein d'or et de pierres précieuses au chéikh Nedjm-oud-dine Koubrâ en le priant de lui remettre son péché; mais le chéikh lui répondit: Ce n'est pas avec de l'or et des pierres précieuses que l'on peut payer le prix du sang du chéikh; il faut pour cela la tête du meurtrier, la mienne et celle de quelques milliers de sujets.»

Peu de temps après cet évènement éclata l'hostilité de Sultan Mohammed contre le prince des croyants, le khalife Nassir- 100

ed-dine Aboul. Abbàs ¹⁾). Le sultan s'étant fait donner un fêteva par des mouftis, il proclama khaliphe un séïd de Termèd, nommé Alâoul-Moulk, et défendit de prononcer dans le khotba et de graver sur les monnaies le nom de Nassir-eddine. Une autre cause des malheurs de Sultan Mohammed fut la manière dont, sur un simple rapport de Ghaïr-Khan, il fit, sans réfléchir, mettre à mort les envoyés et les marchands de Tchinguiz-Khan. Outre cela il commit encore un nombre de mauvaises actions, qu'il serait trop long de rapporter ici.

Tchinguiz-Khan marche sur Boukhara.

Dans l'année six cent quinze ²⁾ Tchinguiz-Khan partit de son yourt avec une armée innombrable et se dirigea sur Otrar ³⁾. Il fut rejoint, pendant cette marche, par le khan des Qârlîq, Arslan-Khan, à la tête d'une nombreuse armée ⁴⁾, par l'Idi-Qout des Oûghours venu de Bisch-Bâliq avec de nombreuses troupes et par Saghnaq Tchîné venu d'Almaliq avec sa tribu. Le khan désigna Okèdaï-Qâân et Djaghataï-Khan pour faire le siège d'Otrar. Il envoya Djoudji-Khan sur Djend, Alâq-Noyân et Saktou-Bogha, avec cinq mille hommes, sur Fènakèt ⁵⁾ et Khodjend, et se porta

1) El-Nassir-li-dinillâh, Ahmed, Aboul Abbàs, fils de Elmoustadi (1179—1224)?

2) Tchinguiz-Khan partit des bords de l'Irtisch dans l'automne de l'année 1219 (616) pour attaquer le pays des *Tadjiks*. D'Ohsson. H. des Mongols. T. I. p. 157.

3) Otrar sur l'Aris, à sept verstes de son embouchure dans le Syr-Dériâ.

4) Arslân-Khan; celui que Tchinguiz-Khan avait ordonné d'appeler Arslân-Sirâq. Voy. plus haut. p. 39 du texte.

5) Le Mt Dahl et tous les autres manuscrits d'Aboul-Ghazi disent **وابدى قوت** **وابدى قوت**, mais il faut lire, je crois, **وابدى قوت**, **وابدى قوت**. Ce qui sera plus conforme à ce que dit Réchid. Hist. des tribus. Éd. Bérézine. Texte. p. 164. **وچون چنکيز خان متوجه بلاد تاجيك شد (ابدى قوت) بموجب فرموده بالشکر خویش بر نشست النعم**

6) D'Ohsson. H. T. I. p. 159. Bènakèt.

lui-même, avec le reste de son armée, sur Boukhara, accompagné de son fils Touli-Khan. Le mot Boukhara signifie dans la langue des Mages «Lieu de réunion des savants».

Dans sa marche d'Otrar à Boukhara, Tchinguiz-Khan arriva inopinément, un matin, à la pointe du jour, sous la forteresse appelée Zernouq. Les habitants de cet endroit avertis tout d'un coup, par les grands cris poussés par les Mogols, que Zernouq était cerné par une armée innombrable, se jetèrent saisis d'épouvante dans la forteresse, dont ils fermèrent les portes. Le sou- 101
verain du monde leur envoya en ambassade un nommé Dânischemend Hadjib qui était lui-même musulman. Celui-ci arriva dans la ville, leur donna beaucoup de conseils et les effraya (en leur représentant les dangers auxquels ils s'exposeraient en résistant), et tous, sans exception, sortirent de la ville et vinrent, avec de riches présents, se présenter à Tchinguiz-Khan qui les reçut avec bonté et donna à leur ville le nom de Qoutlouq-Bâlîq, c'est-à-dire, *Moubarèk-schahr* (ville bénie ou ville heureuse). Le khan emmena avec lui tous les hommes jeunes de cet endroit, après avoir congédié les vieillards, et arriva à Nour, dont les habitants se renfermèrent dans la forteresse. Après beaucoup de négociations, ils sortirent enfin de leur forteresse et vinrent avec de beaux présents faire leur soumission au khan, qui les reçut également avec bonté; mais il leur ordonna de sortir de la ville, en leur permettant de prendre avec eux une quantité suffisante de vivres et de provisions de toute sorte, tels que grains, volaille, boeufs etc. et abandonna le reste au pillage de ses troupes.

De Nour Tchinguiz-Khan vint mettre le siège devant Boukhara, où il arriva le premier du mois de l'Achoura (Moharram) de l'an six cent seize, dans l'année du serpent:

Au milieu de la nuit les beks Kouk-Khan, Soïounouch-Khan et Koutchlouk-Khan, que Sultan Mohammed avait laissés dans Boukhara, firent une sortie avec un corps de vingt mille hommes; mais l'armée des Mogols avertie de leur mouvement, résista à cette attaque et après un combat acharné la fortune du souverain

102 du monde eut enfin le dessus, et ce corps de vingt mille hommes fut écrasé et anéanti. Le lendemain matin les portes de la ville furent ouvertes, et tous les chékhs, les mallas, les mouftis et tous les habitants, grands et petits, sortirent de la ville et vinrent se présenter au khan.

Tchinguiz-Khan monta ensuite à cheval et entra dans la ville dont il parcourut les rues. Arrivé aux portes de la grande mosquée, il y entra à cheval et s'avança jusqu'au sanctuaire (maqsoura). Cette mosquée était un édifice prodigieusement vaste. Le khan ayant demandé, si c'était là le palais de Sultan Mohammed, le peuple lui répondit que c'était la maison de Dieu. Il descendit alors de cheval et monta dans la chaire. Les Mogols firent tenir leurs chevaux par les mallas et les moudjtéhides et se mirent eux-mêmes à boire. Les feuillets du Qorân étaient dispersées sous les pieds des chevaux. Un séïd, le plus ancien de ceux qui se trouvaient à Boukhara, voyant ces feuillets du Qorân sous les pieds des chevaux, dit alors à un moudjtéhid? Qu'est-il donc arrivé? Tais-toi, séïd, lui répondit le moudjtéhid, c'est le temps de la colère de Dieu qui est arrivé.

Tchinguiz-Khan se rendit ensuite à cheval de la mosquée au Id-gâh, où il fit rassembler tous les habitants. Étant alors monté à la tribune il commença à reprocher aux musulmans leurs vices et leurs défauts, ainsi que la manière dont Sultan Mohammed avait manqué à sa parole et fait périr ses marchands et ses ambassadeurs. O musulmans! ajouta-t-il, vous avez commis de grands péchés; le Dieu Très-Haut dans sa colère m'a envoyé pour vous châtier et vous soumettre, car je suis un terrible fléau de Dieu. Il leur donna ensuite l'ordre de lui apporter sans balancer et sans en rien détourner tous les trésors qu'ils pouvaient avoir enfouis dans la terre. Pour ce qui est resté au-dessus du sol il est inutile d'en parler, et les habitants s'empresèrent de lui apporter tous leurs biens et tous leurs trésors, ceux qu'ils avaient cachés comme ceux qui ne l'étaient pas.

Quelqu'un étant venu dans ce moment dire au khan qu'un

grand nombre des gens de Khârezm-Châh se tenaient cachés dans la ville, il ordonna d'y mettre le feu, et la plus grande partie de Boukhara devint la proie des flammes. Il ne resta que les édifices qui étaient construits en pierre. Le khan se rendit également maître de la citadelle où quelques beks s'étaient enfermés. Les beks furent mis à mort et la citadelle fut rasée.

En un mot la ville de Boukhara resta ruinée et déserte jusqu'au règne du Qâân¹⁾ par les ordres duquel elle fut de nouveau reconstruite et repeuplée.

Combats d'Okedaï-Qâân et de Djaghataï-Khan avec Ghair-Khan et prise d'Otrar.

Sultan Mohammed Khârezm-Châh avait confié la défense de la province d'Otrar à Ghâïr-Khan auquel il avait donné un corps de cinquante mille hommes. Ayant appris que l'armée des Tatars²⁾ avait l'intention d'aller attaquer Otrar, il lui avait encore envoyé un renfort de dix mille hommes commandés par un de ses naukers nommé Qaradja-Hâdjib³⁾. C'est avec cette armée, forte de soixante mille hommes, que Ghâïr-Khan s'était renfermé dans Otrar. Les deux princes vinrent investir Otrar qu'ils tenaient assiégé depuis cinq mois, quand le désordre commença à se mettre parmi les habitants. Qaradja-Hadjib dit alors à Ghâïr-Khan: Rendons Otrar aux princes et soumettons-nous. Peut-être pourrions-nous, par ce moyen, échapper à notre triste situation; mais Ghâïr-Khan qui était la cause primitive de cette guerre, 104 ne voulut pas consentir à se rendre. Qaradja-Hadjip, voyant Ghâïr-Khan opposer un refus constant à tout ce qu'il put lui dire, sortit une nuit de la ville par la porte de Soufi avec ses

1) C. à d. Okedaï-Châân, troisième fils et successeur de Tchinguiz-Khan.

2) M. d. تاتار لشکری Tous les autres manuscrits et l'édition de Kazan disent: مغول لشکری l'armée des Mogols.

D'ohsson. T. 1. p. 159 dit: Caradja-Khan, et ajoute en note: «Les souverains du Khorazm donnaient le titre de *khan* à leurs généraux.

dix mille hommes et alla se présenter aux princes. Mais ceux-ci lui dirent: De quelle fidélité as-tu fait preuve envers ton souverain, pour que nous puissions compter sur ta fidélité? et ils le firent massacrer avec tous les siens.

Les Mogols entrèrent dans la ville par la porte de Soufi et en firent sortir tous les habitants qu'ils massacrèrent jusqu'au dernier.

Cependant Ghâir-Khan s'était jeté avec vingt mille hommes dans la citadelle d'où il sortait chaque jour pour combattre. Il fit preuve dans ces sorties de la plus grande valeur et tua beaucoup de monde aux Mogols. Mais il perdit à la fin tous les siens et les mogols se rendirent maître de la citadelle. Ghâir-Khan se réfugia alors sur un toit avec deux de ses serviteurs. Quand ces deux hommes eurent péri et que lui-même il eut épuisé toutes ses flèches, il se mit à lancer sur les assaillants des briques que quelques-unes de ses esclaves arrachaient à la muraille et lui faisaient passer. A la fin, cerné de tous les côtés, il fut pris vivant par les Mogols qui l'amènèrent aux deux princes.

Okèdaï-Qâân et Djaghataï-Khan apprirent à cette époque que Tchinguiz-Khan était arrivé à Samarcande après s'être emparé de Boukhara, et partirent avec une armée innombrable pour se rendre à Samarcande. Ghâir-Khan fut mis à mort par leur ordre à Kouk-Sèraï.

Marche de Djoudji-Khan sur Djend.

Djoudji-Khan, après son départ d'Otrar, arriva à Sighnâq ¹⁾.
 106 Il envoya aux habitants, comme ambassadeur, un de ses naukers qui était musulman et se nommait Hassan-Hadji. Va, lui dit-il, et engage par tes conseils les habitants de cette place à venir vers moi, à me rendre leur forteresse et à se soumettre. L'ambassadeur se rendit à Sighnâq. Mais, pendant qu'il donnait des conseils aux habitants, le bas peuple, des bazârs, croyant faire

1) Signac, au bord du Sîhoun. D'Ohs. T. I. p. 161.

une œuvre méritoire, se jeta sur lui aux cris de *Allâh Akbar* (Dieu est grand), le massacra et ferma les portes de la ville. A la réception de cette nouvelle, Djoudji-Khan, transporté de colère, ordonna un assaut général. La forteresse fut emportée dans l'espace d'une heure et dix mille musulmans furent massacrés pour venger la mort du seul Hassan-Hadji.

Djoudji-Khan laissa, comme gouverneur à Sighnâq, le fils de ce Hassan-Hâdji et marcha sur Ouzkend, dont les habitants, à son approche, sortirent de leur forteresse, et vinrent avec de riches présents lui faire leur soumission. Aussi le prince les traita avec bonté. Ils eurent tous la vie sauve et leurs biens furent respectés.

D'Ouzkend Djoudji-Khan s'avança sur Eschnâs¹⁾. Les habitants de cette ville sortirent de leurs murs et engagèrent le combat avec l'armée de Djoudji-Khan; mais ils furent écrasés et tous massacrés par les troupes mogoles.

Sur ces entrefaites, le gouverneur de Djend²⁾, à la nouvelle de l'approche de Djoudji-Khan, avait pris la fuite et était parti pour le Kharèzm. Djoudji-Khan informé de la fuite de ce gouverneur envoya aux habitants de Djend un ambassadeur, nommé Tchèn-Timour, un de ses naukèrs. Mais les habitants ne consentirent pas à se soumettre et voulurent même tuer l'ambassadeur qui ne parvint qu'à force de ruse et d'adresse à s'échapper de leurs mains, et revint auprès du prince lui rendre compte de ce qu'il avait vu. Le prince, furieux, vint aussitôt assiéger cette

1) Mr Hammer-Purgstall dans sa réponse à une critique de Mr Fraeh, dit: «So hat er (fol. 71) eine Stadt *Eschnas*, die nie existirt hat. *اشناس* ist, wie *Astast* *استاش* bei Abulgasi, nichts als ein Schreibfehler für *الشاش* *الشاش* Ainsi, il a (f. 71) une ville *Etchnâs* qui n'a jamais existé. *اشناس* n'est ainsi que *Astast* *استاش* dans Aboulghazi, rien autre qu'une faute de copiste pour *الشاش* *الشاش* Etschasch.

2) D'après Khondémir. *История Монголовъ*. Traduction de Mr Grigorieff. Histoire de Mongols. p. 21, le gouverneur de Djend s'appelait: Émir Qoutlouq. D'Ohs. T. p. , l'appelle Coutlouc-Khan.

106 forteresse, s'en rendit maître, et fit mettre à mort tous ceux qui avaient attenté aux jours de Tchèn-Timour. Il laissa la vie aux autres habitants, mais il les fit tous sortir de la ville qui fut livrée au pillage Aly-Khodja-Ghadjdouvani¹⁾ fut nommé par le prince gouverneur de cette place.

Arrivée d'Alaq-Noyân et de Souktou-Bouqa à Fènâkèt, et, de là, à Khodjend défendu par le gouverneur Timour-Mélik.

Nous avons dit plus haut que Tchinguiz-Khan avait envoyé contre Fènâkèt et Khodjend Alâq-Noyân et Souktou-Bouqa avec un corps de cinq mille hommes. Ces deux généraux vinrent mettre le siège devant Fènâkèt. Pendant trois jours, les habitants qui s'étaient enfermés dans la forteresse, refusèrent d'ouvrir leurs portes; mais le quatrième jour ils sortirent tous de leur forteresse et vinrent, chargés de beaucoup de présents, faire leur soumission à Alâq-Noyân et à Souktou-Bouqa. Les deux généraux firent séparer les artisans et gens de métier des naukers de Sultan-Mohammed. Ils firent tuer tous les naukers et prirent eux-mêmes le chemin de Khodjend où ils emmenèrent avec eux les artisans et les tadjiks pour augmenter le nombre des troupes.

Le gouverneur de Khodjend, Timour-Mélik, avec lequel n'auraient pu se mesurer ni Roustèm ni Esfendiâr, avait fait élever sur un îlot du fleuve de Khodjend un fort si solidement construit que les géans même n'auraient pas pu le prendre. C'est dans ce fort qu'il s'était enfermé avec mille braves guerriers. Alaq-Noyân et Souktou-Bouqa restèrent étonnés à la vue de ce fort et se demandèrent, comment ils feraient pour s'en rendre maîtres.

107 Timour-Mélik avait en outre fait construire douze bateaux

1) Le mot **غجدوانی** Ghadjdouvâni ne se trouve que dans le manuscrit Dahl. D'après d'Ohsson T. I. p. 168, cet Aly-Khodja était de Boukhara et le même qui avait été chargé par Tchinguiz-Khan d'une mission auprès de Sultan-Mohammed.

pontés à l'épreuve des flèches et des balles, et y avait fait pratiquer des embrasures pour lancer des flèches et pour le jeu des armes à feu. Monté sur ces bateaux Timour-Mélik venait tous les jours combattre les Mogols qui admiraient sa bravoure et ses prouesses, et ne pouvaient d'aucune manière réussir à le prendre. Enfin les Mogols mirent à l'ouvrage cinquante mille tadjiks par lesquels ils se firent apporter des pierres et de la terre qu'ils jetaient eux-mêmes dans le fleuve.

Timour-Mélik reconnaissant alors l'impossibilité de résister plus longtemps aux forces si supérieures des Mogols, fit charger sur soixante et dix barques tous ses biens et ses bagages, monta lui-même avec ses mille braves sur les douze bateaux pontés et se mit pendant la nuit à descendre le fleuve. Alâq-Noyân et Souktou-Bouqa ordonnèrent alors aux Mogols de poursuivre Timour-Mélik en suivant les bords du fleuve, et les Mogols se mirent à sa poursuite en le combattant des bords du fleuve.

Lorsque Timour-Mélik fut arrivé vis-à-vis de Fênâkèt, il vit qu'on avait tendu une chaîne au travers du fleuve pour empêcher les bateaux de passer; mais Timour-Mélik rompit cette chaîne d'un coup de hache et ouvrit un libre passage à ses bateaux. Enfin se voyant continuellement harcelé par les troupes mogoles qu'il trouvait partout prêtes à le combattre, il abandonna ses bateaux et partit avec la rapidité de l'éclair pour gagner le Kharezm par le désert. Mais atteint de nouveau par les Mogols 108 qui avaient partagé leurs troupes en plusieurs corps pour suivre ses traces, il combattit encore à la tête de ses mille braves qui finirent par succomber tous dans la lutte. Timour-Mélik resta seul, poursuivi encore par trois Mogols. Il n'avait plus que trois flèches dont l'une même était sans fer. Avec cette flèche sans fer il frappa droit à l'œil un de ces trois Mogols. Les deux autres alors cessèrent de le poursuivre et retournèrent sur leurs pas. Timour-Mélik, à son arrivée dans le Kharezm, y prit des troupes et marcha sur Kât où il massacra le gouverneur de Tchinguiz-Khan; puis il retourna dans le Kharezm d'où il se rendit auprès

de Sultan-Mohammed qui le combla de ses faveurs. De là il partit pour la Syrie où il passa quelques années. De la Syrie il alla à Khodjend où il apprit que Tchinguiz-Khan y avait laissé son fils comme gouverneur. Timour-Mèlik se rendait auprès d'Okédâr-Qâân, lorsqu'il fut rencontré en route par Qadqân-Oghlan qui, l'ayant reconnu, le fit garotter et commença à l'interroger sur ses combats avec les Mogols. Timour-Mèlik répondit avec hardiesse et Qadqân-Oghlan irrité le tua sur place d'un coup de flèche.

Alâq-Noyân et Souktou-Bouqa allèrent, après la prise de Khodjend, rejoindre Tchinguiz-Khan sous Samarcande.

Prise de Samarcande par le khan conquérant du monde.

Sultan-Mohammed-Kharezmi-Châh, dans sa crainte des armées mogoles, avait laissé à Samarcande trente khans avec une armée de cent dix mille hommes¹⁾. Cette armée était composée de soixante mille Turcs et de cinquante mille tadjiks, dont aucun, au jour du combat, n'aurait fui devant les lions les plus terribles et des éléphants furieux. Le sultan avait en outre laissé à Samarcande vingt éléphants dressés à la guerre. Outre les troupes susmentionnées il y avait encore dans la ville une quantité innombrable d'habitants. Tout autour de la forteresse on avait creusé un fossé où l'on avait amené les eaux du fleuve²⁾.

Tchinguiz-Khan qui, à son arrivée à Otrar, avait entendu parler de la force de Samarcande et du grand nombre de troupes et d'habitants que renfermait cette place, avait laissé ses deux fils devant Otrar (pour en faire le siège) et envoyé les noyâns sur les frontières de cette province et s'était dirigé de sa personne sur Boukhara. Ce fut après la prise de cette ville que le khan arriva devant Samarcande où il fut rejoint par ses fils qui

1) D'après Ala-ud-din, de Djouvèin et Rèchid, 110 mille h. D'après Ibn-el-Ethir 50 m. h. et d'après Mohammed de Nessâ 40 m. h. D'Ohsson: T. I. p. 174.

2) Le Zèr-Afschân.

venaient de s'emparer d'Otrar et par les noyâns qui avaient soumis toute la province de Samarcande.

Les trente khans que Kharezmi-Châh avait laissés à Samarcande sortirent de la ville avec leur innombrable armée et eurent avec une partie des troupes de Tchinguiz-Khan un combat sanglant dans lequel ils tuèrent quelques Mogols et firent quelques prisonniers. Mais le lendemain, le khan conquérant du monde monta lui-même à cheval et se mit à la tête de ses troupes qui combattirent tout ce jour-là avec tant de valeur que pas un seul des guerriers de Kharezmi-Châh n'eut le courage de sortir de la ville, quoiqu'ils ne cessassent, jusqu'au soir, de combattre avec acharnement du haut de leurs murailles.

Vers le soir le chéikhoul-islâm et le qadhi de Samarcande se rendirent auprès du khan pour lui demander grâce. Après la réception pleine de bonté que leur fit le khan, le chéikhoul-islâm et le qadhi rentrèrent dans la ville dont ils ouvrirent la porte de Namâz-gâh. Les Mogols se jetèrent par cette porte dans la ville dont ils ouvrirent toutes les autres portes. Tous les Mogols entrèrent alors dans la ville qu'ils mirent aussitôt au pillage. Tous les khans de Sultan-Mohammed furent massacrés avec leurs troupes, à l'exception d'un seul nommé Alb-Khan qui parvint, en combattant, à s'échapper avec un millier d'hommes. Trente mille hommes d'arts et métiers furent distribués en présent par le khan à ses fils et à ses noyâns. Le chéikhoul-islâm et le qadhi obtinrent la grâce de cinquante mille familles, et l'on soumit le reste des habitants à un impôt de deux cent mille pièces d'or.

Ces évènements eurent lieu dans l'année six cent seize (1219?).

Tchinguiz-Khan envoie ses fils à la conquête du Kharezmi.

Après la prise de Boukhara et de Samarcande le khan conquérant du monde désigna Djoudji-Khan, Okèdaï-Qâân et Djaghataï-Khan pour marcher contre le Kharezmi. Les princes partirent à la tête d'une armée innombrable et se dirigèrent sur Ourguendj. Kharezmi-Châh avait à cette époque dans le Kha-

rezm trois beks nommés Khoumâr-Tèkine, Moghol-Hadjib et Fèridoun. Khoumâr-Tèkine était le frère ¹⁾ de Turkân-Khâtoune, mère de Sultan-Mohammed, et c'était lui que le sultan avait laissé comme gouverneur à Ourguendj. Il y avait alors dans cette ville une telle quantité de naukers, de grands et de notables de Kharezem-Châh que Dieu seul en connaissait le nombre.

Ces musulmans vivaient dans la plus grande insouciance sans penser aux vicissitudes du sort, lorsque quelques cavaliers mogols apparurent tout-à-coup aux portes de la ville où ils enlevèrent des ânes et des chevaux. Cent mille hommes de cavalerie et d'infanterie se mirent à la poursuite de ces Mogols qu'ils atteignirent près d'un jardin situé à une farsang de la forteresse d'Ourguendj, et nommé *Bâghi-Kourrêm* (jardin de délices). Une nombreuse armée mogole qui s'était mise en embuscade en cet endroit, s'élança alors, tout-à-coup des deux côtés sur les musulmans dont elle fit un si grand carnage que de ces cent mille hommes une dizaine d'hommes seulement parvint à s'échapper et à regagner la ville. Les Mogols qui les poursuivaient poussèrent jusqu'à l'endroit nommé Tènourè où ils mirent tout à feu et à sang et ne se retirèrent qu'à la nuit.

Le lendemain matin un corps mogol vint établir, autour de la ville, une ligne d'observation. Fèridoun-Ghourî, un des beks de Sultan-Mohammed-Kharezem-Châh, fut commandé avec un corps de cinq cents hommes, à la garde de la porte de la ville. On vit alors Djoudji-Khan, Okèdaï-Qâân et Djaghataï-Khan arriver avec une armée innombrable et poser leur camp devant la ville qu'ils firent cerner de tous les côtés.

Les princes envoyèrent à Ourguendj un ambassadeur chargé de dire aux habitants que, s'ils se soumettaient, ils auraient la vie sauve et que leurs enfants ne seraient pas réduits en esclavage.

1) Le frère aîné, voy. plus haut p. 38 du texte *توغان اغاسى*

Mais les habitants rejetèrent ces propositions et refusèrent de courber la tête sous le joug.

Les troupes de Kharezm-Châh se défendirent pendant sept mois, combattant tous les jours depuis le matin jusqu'au soir. Les Mogols qui ne trouvaient pas dans les environs d'Ourguendj de pierres pour leurs catapultes, se virent réduits à lancer des blocs de mûrier. Ils formèrent alors le projet de détourner les eaux du Djikhoun, au-dessus de la ville, et ils envoyèrent, à cet effet, trois mille cavaliers à l'endroit où devait se faire la digue. Mais les habitants d'Ourguendj, informés de leur projet, arrivèrent (en force) et parvinrent à cerner ces trois mille Mogols 112 qu'ils attaquèrent et massacrèrent, sans qu'aucun d'eux pût parvenir à s'échapper.

Tous les efforts des Mogols pour se rendre maîtres d'Ourguendj restaient impuissants, car le désaccord et la mésintelligence s'étaient glissés entre les princes. Lorsque Tchinguiz-Khan apprit que ses fils étaient depuis sept mois devant Ourguendj sans pouvoir s'en rendre maîtres, il leur fit dire que Djoudji-Khan et Djagataï-Khan devaient reconnaître Okèdai-Qâân pour leur chef, lui obéir en tout et attaquer de concert avec lui les troupes de Kharezm-Châh. Les princes se conformant aux ordres de leur père se soumirent à Okèdai, oublièrent leurs différends et poussèrent avec vigueur les opérations du siège.

Enfin la ville fut prise. On y mit le feu en différents endroits, et l'on en fit sortir tous les habitants. Les gens d'arts et de métiers, formant cent mille familles, furent mis à part. Les jeunes femmes et les jeunes garçons furent réduits en esclavage. Le reste fut partagé entre les soldats mogols dont chacun eut vingt-quatre personnes et tout ce monde fut massacré par ordre d'Okèdai-Qâân.

On raconte que le chéikh Nadjmoud-dîne-Koubra ¹⁾ dont le

1) Le chéikh Nedjmoud-dîne, fils de Omar de Khivaq. Il était surnommé Koubra.

nom était célèbre dans tout l'univers, se trouvait à cette époque à Ourguendj. Les princes lui avaient envoyé quelqu'un pour l'engager à sortir de la ville avec toute sa famille, afin qu'il ne restât pas sous les pieds des chevaux. Le chéikh fit répondre qu'il n'était pas seul, et qu'il avait des parents et des serviteurs. Que le chéikh vienne avec dix personnes, lui firent alors dire les princes. Le chéikh fit répondre qu'il avait plus de dix personnes. Les princes lui firent dire, qu'il pouvait sortir avec cent per-
 113 sonnes. «J'ai plus de cent personnes», répondit le chéikh. Eh bien! qu'il vienne avec mille personnes» lui firent dire les princes. Mais le chéikh Nadjmouddine fit dire aux princes: Dans des temps plus heureux je connaissais tout ce peuple dont j'étais l'ami, comment pourrais-je partir et l'abandonner ainsi au jour du malheur? Non, je ne puis pas partir.»

En ce moment les Mogols arrivèrent à l'endroit où demeurait le chéikh qui, après avoir envoyé de sa propre main en enfer quelques-uns de ces Mogols, finit lui-même par recevoir la couronne des martyrs. «Il est dit: Nous appartenons à Dieu et nous retournerons vers Lui»¹⁾).

Marche de Tchinguiz-Khan sur Nakhschêb, sur Termèd et sur Balkh.

Après la conquête du Mâverân-nahr (la Transoxiane) Tchinguiz-Khan avait envoyé les princes contre le Kharezm et s'était rendu lui-même à Samarcande. Après avoir passé tout le printemps à Samarcande, le khan 'marcha sur Nakhschêb, et de là, sur Termèd²⁾ dont les habitants refusèrent de se soumettre et voulurent combattre. Enfin Termèd fut emporté d'assaut, et tous ses habitants furent passés au fil de l'épée. Une femme que les Mogols venaient de saisir pour la tuer, leur cria: Ne me tuez pas et je vous donnerai une belle perle. Les Mogols lui ayant

1) Qoran. Soura II verset 151.

2) Ville située sur la rive septentrionale du Djihoun. D'Ohasson. Hist. des Mongols, T. I. p. 106.

demandé où était sa perle. « Dans mon estomac, répondit-elle, je viens de l'avalier. » Les Mogols lui ouvrirent aussitôt le ventre pour en retirer la perle. Cette circonstance fut cause que les Mogols firent la même opération aux autres cadavres.

De Termèd le khan, souverain du monde, marcha sur Balkh. A cette époque cette ville était si florissante qu'on y comptait jusqu'à douze cents grandes mosquées et douze cents bains publics. Les habitants et tout le clergé de Balkh se rendirent auprès du khan pour lui demander grâce; mais il rejeta leur prière 114 parce que, dit-il, le sultan Djèlâloud-dine vivait encore, et que, tant qu'il serait en vie, les habitants de Balkh seraient toujours prêts à se soulever. En un mot, après une vigoureuse résistance, Balkh fut pris d'assaut. Tous les habitants furent massacrés sans exception, et la citadelle de la ville fut rasée.

Après la prise de Balkh Tchinguiz-Khan envoya Touli-Khan avec quelques noyâns pour soumettre le Khorassan, et se dirigea lui-même sur Tâlèqan¹⁾. Mais Tâlèqan était une ville d'une force étonnante. Ses habitants qui avaient fait leurs préparatifs pour soutenir un long siège, refusèrent de se soumettre, et la lutte s'engagea. En un mot, pendant sept mois ils résistèrent à tous les efforts des troupes mogoles. Enfin Touli-Khan, après avoir soumis le Khorassan, étant venu avec une nombreuse armée rejoindre son père sous les murs de Tâlèqan, Tchinguiz-Khan attaqua, avec toutes ses forces réunies, la ville qui fut emportée d'assaut après un combat acharné. Tous les habitants, jusqu'aux enfants à la mamelle, furent massacrés sans exception, et la citadelle fut rasée.

De Tâlèqan le khan marcha sur Enderâb dont il se rendit maître. Les habitants de cet endroit furent massacrés jusqu'au dernier et leur citadelle fut rasée.

1) D'Ohsson. H. T. I. p. 208. Tchinguiz-Khan se rendit alors devant la forteresse de Noussrèt-Couh, dans le canton montagneux de Tâlècan. Cette ville fut prise par Tchinguiz-Khan l'an 618 de l'Hégire (1221).

D'Enderâb Tchinguiz-Khan alla mettre le siège devant Bamiâne dont les habitants se renfermèrent dans leurs murs et se défendirent avec la plus grande intrépidité. Un fils de Djaghataï-Khan¹⁾ fut tué par une flèche dans ce combat. Enflammé de colère par la perte de ce jeune prince qu'il chérissait particulièrement, Tchinguiz-Khan ordonna un assaut général. La ville fut emportée, et tous ses habitants furent massacrés sans distinction de rang, d'âge ni de sexe. La citadelle fut rasée. Le khan donna à cette place le nom de *Maw-Bâligh*, c'est-à-dire *yâmân Qal'a*. Mauvaise ville.

- 116 Combat livré par Tchinguiz-Khan à Sultan Djêlâloud-dine et fuite de ce dernier au-delà de l'Indus²⁾.

A cette époque³⁾ Tchinguiz-Khan avait envoyé à la poursuite de Sultan-Mohammed ses généraux Tchêpè-Noyân, Souboudaï-Bêhadour et Toughatchar, le Qounqrât. Khan Mèlik⁴⁾ leur avait fait dire qu'il se soumettait et il était resté (sans être inquiété). Mais Toughâtchâr qui ne se fiait pas à sa parole l'avait attaqué et avait été tué par une flèche lancée de la forteresse⁵⁾. Pour cette raison Khan Mèlik, craignant la vengeance de Tchinguiz-Khan, avait fait dire à Sultan-Djêlâlond-dine, dont il venait d'apprendre l'arrivée à Ghaznine, de se défendre avec courage et qu'il venait lui-même le rejoindre (avec ses troupes).

Tchinguiz-Khan, de son côté, dans le but d'observer les mouvements de l'ennemi, avait envoyé sur les routes de Ghaznine, du Ghouristan, de Zabil et de Kaboul un corps de trente mille hommes, sous le commandement de Schiki-Qoutouqu-

1) Moutongân, fils aîné de Djaghataï. Voy. plus bas, p. 149 du texte.

2) Dans le texte après le mot *فاجقانی* il serait mieux d'ajouter *نينك ذكرى*
3) 1220.

4) Ce khan Mèlik est le même que Emin-Mèlik dont parle d'Ohsson dans son Histoire des Mongols. T. I. pp. 231 et suiv.

5) La forteresse de Nischabour, Ramazan 617 (Nov. 1220). D'Ohsson. T. I. p. 218.

Noyân, Tèkè-djèk, Molqa et Oukar-Qildjâw. *Qildjâw* signifie: *Hasl qiloudji*, «qui plaisante». Schiki-Qoutouqou-Noyân ayant appris que Khan Mèlik était en marche pour aller rejoindre Sultan-Djèlâloud-din se mit vivement à sa poursuite et l'atteignit effectivement vers le soir assez tard. Ne pouvant commencer le combat pendant la nuit, Schiki-Qoutouqou-Noyân s'arrêta, avec l'intention d'attaquer le lendemain matin; mais Khan Mèlik marcha toute la nuit et eut ainsi le temps d'opérer sa jonction avec le corps du sultan.

Tèkè-Djèk et Molqa qui s'étaient séparés de Qoutouqou-Noyân avec quelques troupes étaient allés mettre le siège devant Valiân. Ils étaient sur le point de s'en rendre maîtres, lorsque Sultan-Djèlâloud-dine accourut au secours de cette place avec la nombreuse armée qu'il venait de rassembler. Il enleva et fit massacrer aussitôt un millier d'hommes des gardes avancées des Mogols. Le reste prit la fuite et alla rejoindre Qoutouqou-Noyân.

Le sultan marcha ensuite sur les Mogols. Il avait confié le 116 commandement de son aile droite à Khan Mèlik et celui de son aile gauche à Sèifoud-dine-Mèlik¹⁾, et lui-même avait gardé le commandement du centre. L'armée du sultan était nombreuse et toute à pied. Les Mogols, bien inférieurs en nombre, se rangèrent en bataille et combattirent jusqu'au soir. Pendant la nuit les Mogols préparèrent avec des feutres et des schals des mannequins qu'ils lièrent fortement sur le dos de leurs chevaux et de leurs chameaux, derrière lesquels ils se rangèrent en bataille. Lorsque le lendemain matin ils retournèrent à l'attaque, les troupes de Sultan-Djèlâloud-dine qui ne se doutaient pas de la ruse des Mogols, s'imaginèrent qu'ils avaient reçu du renfort pendant la nuit et parlaient déjà de fuir; mais Sultan-Djèlâloud-dine parvint à leur rendre du courage en leur criant: Ne craignez rien, ce n'est qu'une ruse de l'ennemi. Il fondit ensuite avec toutes ses troupes sur les Mogols qui, cernés, ne purent résister

1) D'Ohsson. T. I. p. 238, Sèif-Uddin Agrac.

au nombre et finirent par lâcher pied après avoir perdu beaucoup de monde. Schiki-Qoutouqou prit la fuite avec quelques Mogols et vint rejoindre Tchinguiz-Khan qui, transporté de colère (à la nouvelle de cet échec), s'occupa aussitôt à rassembler une armée.

Sultan-Djèlâloud-dine retourna sur ses pas. Pendant le partage des prisonniers mogols et du riche butin que l'on venait de faire, Khan Mèlik s'étant pris de querelle, au sujet d'un cheval, avec Sèifoud-dine-Mèlik, lui donna un coup de fouet sur la tête. Sèifouddine se plaignit au sultan qui pourtant ne lui fit pas rendre raison de cette offense. Outré de colère, Sèifoud-dine-Mèlik fit défection dans la nuit même avec tous les Qanglis et se retira dans les montagnes du Kermân¹).

Sultan-Djèlâloud-dine ayant appris, sur ces entrefaites que Tchinguiz-Khan s'avancait contre lui avec une armée innombrable, sentit l'impossibilité de lui résister et se décida à se retirer au-delà de l'Indus (Sind). Tchinguiz-Khan, de son côté, marchant jour et nuit, arriva à Ghaznine où il apprit que Sultan-
 117 Djèlâloud-dine était parti de cette ville depuis quinze jours. Le khan laissa un gouverneur à Ghaznine et se porta à marches forcées sur les bords de l'Indus où il apprit que le sultan avait déjà fait préparer des barques, dans l'intention d'effectuer son passage le lendemain. Voyant que, s'il attendait jusqu'au jour suivant, le sultan passerait le fleuve et lui échapperait, Tchinguiz-Khan vint sur le champ cerner de tous côtés la petite armée du sultan qu'il fit entourer par trois ou quatre lignes de ses nombreuses troupes, et, au lever du soleil, Sultan-Djèlâloud-dine vit qu'il se trouvait entre l'eau et le feu. Tchinguiz-Khan donna à Okar-Qildjaw et à Qoutour-Qildjaw le commandement de son avant-garde avec l'ordre de chercher à s'emparer du sultan vivant, et toutes ses troupes attaquèrent à la fois l'armée ennemie

1) D'Ohsson. T. 1. p. 236. Outré de dépit, Agrac (Sèif-Uddine) partit dans la nuit même avec ses khoulloudjes et ses Turcmans pour se retirer à Ferschaour.

dont l'aile droite et l'aile gauche furent enfoncées. Sultan-Djèlâl-loud-dine, à la tête de cinq ou six cents hommes, combattit avec tant de bravoure se portant tantôt sur un point et tantôt sur un autre qu'il soutint, depuis le matin jusqu'après le milieu du jour, toutes les attaques de cette armée nombreuse. Enfin, se voyant cerné et pressé par les Mogols et sur le point de tomber entre leurs mains, il se vit forcé de s'élancer dans le fleuve qu'il traversa à la nage.

Tchinguiz-Khan témoin des actes de bravoure et d'intrépidité de Sultan-Djèlâl-loud-dine en témoigna tout haut son admiration et dit, en s'adressant à ses fils; «Si un père donne le jour à un fils, voilà à qui ce fils doit ressembler.» Les enfants et les trésors du sultan tombèrent entre les mains de Tchinguiz-Khan qui envoya à sa poursuite Dourbaï-Noyân et Bèlâ-Noyân. Ces deux noyâns, après avoir pénétré jusqu'au centre de l'Indostan sans pouvoir trouver les traces du sultan, revinrent sur leurs pas.

Tchinguiz-Khan, après avoir soumis les provinces des environs et placé partout des gouverneurs, retourna à Samarcande où il passa l'hiver.

Armée envoyée par Tchinguiz-Khan à la poursuite de Sultan-Mohammed.

Tchinguiz-Khan à l'époque où il avait appris que Sultan-Mohammed avait quitté Termed et franchi l'Amou avec une suite peu nombreuse, était resté lui-même pour faire le siège de Balkh et avait envoyé à la poursuite du sultan Tchèpè-Noyân, Souboudaï-Béhadour et Toughatchar, le Qonqrât, chacun avec dix mille hommes. Leurs instructions portaient qu'ils ne devaient s'arrêter nulle part, tant qu'ils ne se seraient pas emparés de Sultan-Mohammed, qu'ils devaient faire grâce à ceux qui se soumettraient et demanderaient grâce, tuer tous ceux qui ne se soumettraient pas, incendier leurs villes et réduire en esclavage leurs enfants. Il faut que dans trois ans vous ayez terminé cette expédition, leur dit le khan. Je ne resterai pas dans ce pays, je

retournerai dans mon yourt et c'est là que vous viendrez me rejoindre par le désert quand votre expédition sera terminée.

Ces trois beks prirent congé de Tchinguiz-Khan, passèrent aussitôt le fleuve et se dirigèrent sur Balkh. De là ils arrivèrent à Hérat dont les habitants sortirent de leur ville avec des présents et vinrent faire leur soumission. Tchèpè-Noyân passa outre sans inquiéter les habitants de Hérat et continua sa route, à la poursuite de Sultan-Mohammed. Mais Toughatchar, le Qounqrat, qui était resté en arrière, étant arrivé à Hérat, refusa d'accepter l'assurance de la soumission de cette ville, et voulut la prendre de vive force; et les habitants se virent obligés de se défendre. Pendant le combat Toughatchar fut tué par une flèche lancée de la forteresse¹⁾ et ses troupes allèrent rejoindre Tchèpè-Noyân.

De Hérat, les Mogols arrivèrent devant Savè dont les habitants refusèrent de se soumettre et fermèrent les portes de la ville. Les Mogols qui ne voulaient pas ralentir leur marche avaient déjà passé outre, mais les habitants ayant eu l'imprudence de se moquer des Mogols et de leur crier des injures, ceux-ci se retournèrent furieux, attaquèrent la ville qu'ils emportèrent d'assaut le quatrième jour et en massacrèrent tous les habitants jusqu'au dernier. De là ils se dirigèrent sur Nischabour.

Lorsque Sultan-Mohammed avait appris que trente mille Mogols avaient franchi l'Amou et s'avançaient rapides comme le vent et l'éclair, disant partout qu'ils n'en voulaient qu'à sa personne, il avait convoqué tous ses beks pour tenir conseil. Il avait
119 décidé d'envoyer sa famille et ses enfants dans la forteresse de Kharandar²⁾, et était parti lui-même pour l'Iraq. Il avait laissé à Nischabour quatre de ses beks, Fakhr-oul-Moulk, Nizamoud-

1) D'après d'Ohsson, T. I. p. 218, c'est sous les murs de Nischapour que Toughatchar fut tué. Ramazan. 617. Novembre 1220.

2) Le château de Kharender, situé près de Nessa. D'Ohsson. T. I. p. 199. A la page 188 d'Ohsson parle du fort de Caroun; qui doit être le même que Kharender.

dine, Aboul-Mè'ali-Kâtib et Ziâoul-Moulk, et s'était rendu lui-même par Rêi à Qazvine d'où son fils, Rouknoud-dine qui s'y trouvait avec trente mille hommes s'avança à sa rencontre à la nouvelle de son approche. Sultan-Mohammed avait également envoyé à Qarandar un autre de ses fils Sultan-Ghiâs-oud-dine avec la mère de ce prince.

Tchèpè-Noyân et Souboudai-Bèhâdour, à leur arrivée devant Nischabour, envoyèrent une sommation aux beks que Sultan-Mohammed avait laissés dans cette ville. Ceux-ci leur envoyèrent trois personnes chargées de leur remettre beaucoup de présents et de leur dire: «Que les Mogols reviennent après s'être emparés de Sultan-Mohammed et le pays est à eux». Tchèpè-Noyân leur fit alors remettre une proclamation écrite en langue ouïghoure et portant le sceau de Tchinguiz-Khan. Cette lettre était de la teneur suivante: «Le Dieu Très-Haut m'a donné l'empire du monde. Ceux qui se soumettront à moi trouveront le bonheur; mais ceux qui résisteront seront anéantis et leurs enfants seront réduits en esclavage.»

Après cela les Mogols prirent des guides à Nischâbour et se remirent à la poursuite de Sultan-Mohammed. Ils se dirigèrent d'abord sur le Mazendêrân où ils massacrèrent une grande quantité de monde et rasèrent les forteresses. De là ils se portèrent sur la route d'Esfêrâin, massacrant et détruisant tout ce qui leur résistait et n'épargnant que ceux qui se soumettaient sans combattre. Les Mogols allèrent faire le blocus de la forteresse d'Ilâl où se trouvait la mère de Sultan-Mohammed. De là ils marchèrent sur Rêi qui fut emportée et saccagée. Les habitants furent passés au fil de l'épée, et la citadelle fut rasée.

A la réception de ces nouvelles Kharezmi-Châh ne trouvant plus un seul endroit où il put être en sûreté, prit conseil de tous ses beks, et ne sachant plus dans sa frayeur où se retirer, se décida à se jeter dans la forteresse de Qarandar. Il se vit bientôt abandonné de ses serviteurs dont chacun s'enfuit de son côté. Pendant qu'il se rendait à Qarandar, le sultan fut rencontré par

un parti de Mogols contre lesquels il eut un combat à soutenir. Son cheval fut même blessé d'un coup de flèche, mais il réussit cependant à s'échapper et à gagner la forteresse, d'où il reparut aussitôt pour se rendre dans le Guilan.

Les Mogols arrivèrent devant Qarandar peu après le départ du sultan. Ils attaquèrent la forteresse, mais après un combat sanglant (resté sans résultat), ils laissèrent devant cette place une partie de leurs troupes pour en faire le blocus, et se remirent à la poursuite du sultan qui, du Guilan où il ne passa que sept jours, avait pris la route d'Istidârè. Pendant cette course le sultan perdit son trésor. Il se rendit sur les bords de la mer de Qoulzoum d'où il passa dans l'île d'Abeskoun¹⁾. Mais là même le sultan ne put pas rester. Le jour même où il venait de quitter cette île, les Mogols y arrivèrent, et ne l'y trouvant plus ils retournèrent à Qarandar dont ils se rendirent maîtres, et où ils firent prisonniers quelques femmes et quelques enfants du sultan qui se trouvaient dans ce fort. De Qarandar les Mogols allèrent mettre le siège devant le fort d'Ilâl où étaient les jeunes enfants de Sultan-Mohammed.

On raconte que, depuis Adam jusqu'à ce moment, cet endroit n'avait jamais manqué d'eau. Les pluies y étaient très-fréquentes, et l'on y avait creusé tant de réservoirs et de citernes que l'on aurait pu s'y maintenir des années sans craindre de manquer d'eau. Mais l'heureuse étoile de Tchinguiz-Khan et le malheur de Sultan-Mohammed voulurent que, depuis le moment de l'arri-

1) D'Ohason. Hist. des Mongols. T. I. p. 191, dit, en parlant de d'Abeskoun: «Cette île n'est désignée par les historiens que sous le nom d'Absukoun ou d'île de la mer d'Absukoun, c'est-à-dire de la mer Caspienne. Absukoun était un bourg maritime qui servait de port à la ville de Djourdjân, dans le Mazendéran». (Voyez la Géographie d'Ebn-Haoucal.) Vis-à-vis d'Absukoun, à quelques lieues de distance, sont trois petites îles. l'une desquelles sert d'asyle au Sultan-Mohammed. Ce port a donné son nom à la mer Caspienne qui est aussi appelée, par les habitants de la Perse, mer du Tabèristan, mer des Khazars, etc. Le mot **ابسکون** doit-il être lu Abeskoun, ou bien Absoukoun?

vée des Mogols devant cette place, il n'y tombât pas une seule goutte de pluie.

Enfin après un siège de quinze jours, le manque d'eau força Nassiroud-dine, vèzir de Sultan-Mohammed, de sortir du fort et de venir se rendre à la discrétion de Tchèpè-Noyân, et au moment même (de la reddition du fort) la pluie recommença à tomber en torrents. Les Mogols s'emparèrent des trésors et des pierres précieuses qui se trouvaient dans ce fort, et envoyèrent la femme, les enfants et le vèzir de Sultan-Mohammed à Tchinguiz-Khan qui fit mettre à mort les jeunes princes et le vèzir.

Lorsque Sultan-Mohammed apprit cette nouvelle, il tomba sans connaissance et ne revint plus à lui. «Nous appartenons à Dieu et nous retournerons vers Lui»¹⁾. On ne trouva pas même un linceul dans l'endroit où il mourut et on l'ensevelit enveloppé dans sa pelisse. 121

Ces événements se passèrent en six cent dix sept²⁾, dans l'année du serpent.

Sultan-Mohammed avait régné vingt-un ans.

Après la prise d'Ilâl, les Mogols prirent Nakhitchévân, firent la conquête de l'Azerbâidjan qu'ils dévastèrent et, de là, se dirigèrent sur le Chirvan. Ils prirent à Chémâkhi dix guides et en tuèrent un pour effrayer les neuf autres qu'ils menacèrent du même sort s'ils ne les guidaient pas bien, puis ils continuèrent leur marche, en passant par Derbend. Les Mogols se virent alors arrêtés par les Qiptchâqs et les Alans réunis. Souboudaï-Bèhâdour envoya aux Qiptchâqs de riches présents par un ambassadeur chargé de leur dire que les Mogols étaient leurs frères tandis que les Alans n'étaient pour eux qu'un peuple étranger ; qu'ils ne devaient donc pas prêter secours aux Alans mais bien agir de concert avec les Mogols. Les Qiptchâqs acceptèrent les

1) Qoran, Soura II, Verset 151.

2) A Chr. 1220.

propositions que leur faisait Souboudaï-Bèhâdour et se détachèrent des Alans. Dès que les Mogols virent leurs ennemis affaiblis par cette défection, ils les attaquèrent, les battirent et en réduisirent un grand nombre en esclavage.

Cependant les Qiptchâqs qui s'étaient retirés chez les Russes et en avaient reçu des renforts étaient revenus pour combattre les Mogols. Ceux-ci voyant l'ennemi en force usèrent de ruse et se mirent à fuir. Les Qiptchâqs croyant que c'était la peur qui faisait fuir l'ennemi se mirent à la poursuite des Mogols qui, pendant dix jours, ne cessèrent de fuir devant eux. Se retournant alors, ils attaquèrent les Qiptchâqs, qui après sept jours de combats consécutifs furent entièrement défaits et perdirent un très grand nombre de prisonniers.

Après ces victoires les Mogols revinrent joyeux et contents rejoindre Tchinguiz-Khan, auquel ils se présentèrent avec de riches présents et lui firent un rapport détaillé sur tout ce qu'ils avaient fait pendant cette expédition. Le khan, de son côté, approuva en tout leur conduite et leur accorda de riches récompenses.

Tchinguiz-Khan envoie Touli-Khan ravager le Khorassan.

Après la prise de Balkh le khan conquérant du monde envoya Touli-Khan pour soumettre le Khorassan. Touli-Khan marcha sur Marv, à la tête d'une armée de quatre-vingt mille hommes, formant la dixième partie des troupes de Tchinguiz-Khan.

Le Khorassan était à cette époque dans un état très florissant. La province de Marv surtout jouissait d'une telle prospérité que les habitants des campagnes mêmes, fiers de leurs biens et de leur richesse, se croyaient plus que des beks et des rois. Sultan-Mohammed avait, dans ce temps-là, comme gouverneur à Marv, un nommé Moudjir-oul-Moulk; mais celui-ci ayant commis

une faute dans son commandement ¹⁾, le sultan l'avait déposé et nommé à sa place Bèhâ-oul-Moulk comme gouverneur de Marv. Ce Moudjir-oul-Moulk était parti pour se rendre auprès de Sultan-Mohammed qui se trouvait déjà dans l'Iraq, lorsqu'on apprit tout-à-coup dans l'Iraq que les Mogols étaient arrivés dans le Khorassan. A la réception de cette nouvelle Sultan-Mohammed envoya au gouverneur de Marv l'ordre de ne faire aucune résistance aux Mogols, de se soumettre à eux, s'ils arrivaient, et de leur ouvrir la ville. A la réception de cet ordre, Bèhâ-oul-Moulk, trouvant peu sûr de rester à Marv, alla s'enfermer dans le fort de Yâzir. Une partie des habitants se dispersa de différents côtés, et les autres pour lesquels l'heure du trépas venait de sonner restèrent dans la ville. Deux généraux de l'armée de Touli-Khan arrivèrent à cette même époque dans les environs de Marv avec une troupe nombreuse. Le lieutenant (naïb) de Bèhâ-oul-Moulk et le chef du clergé (chèikh-oul-islâm) sortirent de la ville avec tous les habitants et vinrent porter à ces deux généraux de riches présents avec l'assurance de leur soumission. 123

1) Tous les manuscrits d'Aboulghazi donnent. **مجر الملك نينك عمكى سندن** L'oncle de Madjdoul-Moulk ayant commis une faute etc. **بیر کناه صادر بولدی** Voyez plus loin p. p. 137 et 145, le mot **عمكى** amèkèi employé dans le sens de «Onde». Si on lit **حكى** comme l'a corrigé l'éditeur de Kazan, il faut lire ici: **مجر الملك نينك حکمدا** Le nom que je lis ici Moudjir-oul-Moulk, est toujours écrit dans nos manuscrits sans points diacritiques et de manières si différentes qu'il devient très difficile de savoir quel était vraiment le nom de ce personnage.

Dans le Habiboussiyar. M^{it} de l'Académie Imp. des Sciences No. 572, ce nom est écrit Pars III. au 13° f. recto, L. 14, **وجبر الملك**; L. 16, **مجر الملك** et L. 24 et 26 **مجر الملك**. D'Ohsson, H. T. I. p. 215, l'appelle Moudjir-oul-Moulk; Khondémir, éd. Grigoriev. trad. dit **Муджиръ-уль-Мюлькъ**. Moudjir-oul-Moulk.

Le M^{it} du **خلاصة الاخبار** de l'Institut Oriental donne également au f. 281 verso **مجر**; son nom était **مظفر الدين شرف الملك مجير الملك** Moudjir-oul-Moulk. (Protecteur du royaume.) Cchèrèf-ouddine-Mouzaffar.

Les deux noyâns, satisfaits des présents qu'on leur avait offerts, passèrent outre et s'éloignèrent de Marv. Dès qu'ils furent partis un des officiers de Sultan-Mohammed, nommé Bouqa le Turcoman, qui s'était caché avec quelques Turcomans dans un bois voisin de Marv, sortit de sa retraite et se jeta dans Marv, accompagné de quelques-uns de ses Turcomans. Les Turcomans, les Tadjiks et les naukers de Sultan-Mohammed qui s'étaient enfuis et dispersés, revinrent alors, de tous les côtés, se réunir autour de Bouqa, le Turcoman, et se ranger sous ses drapeaux, et celui-ci parvint ainsi à former une très-grande armée.

Dès que Moudjir-oul-Mouk, ci-devant gouverneur de Marv, eut reçu la nouvelle que Sultan-Mohammed était mort à Abeskoun, il revint en toute hâte de l'Iraq pour rentrer à Marv. Mais Bouqa le Turcoman qui voulait garder le commandement lui fit fermer les portes de la ville. Après quelques jours, Moudjir-oul-Mouk réussit pourtant à s'introduire dans Marv, dont tous les habitants et Bouqa le Turcoman le premier, le reconnurent pour chef et le proclamèrent gouverneur de la ville.

A cette époque la ville de Sèrakhs était déjà soumise aux Mogols, qui y avaient placé comme gouverneur le chèikh-oul-islâm même de Sèrakhs. Le chèikh-oul-islâm de Marv écrivit à celui de Sèrakhs une lettre dans laquelle il se plaignait de Moudjir-oul-Mouk. Mais le porteur de cette lettre ayant été arrêté par les garde-route¹⁾ de Moudjir-oul-Mouk, la lettre du chèikh-oul-islâm fut envoyée à Moudjir-oul-Mouk, qui après en avoir pris connaissance fit mourir le chèikh-oul-islâm, dont le corps fut traîné par les pieds et jeté sur la place du marché.

Sur ces entrefaites, le second gouverneur de Marv, Bèhâ-oul-Mouk, qui, comme nous l'avons dit, s'était enfermé dans le fort de Yâzir, alla dans le Mazandèrân se présenter aux chefs mogols, auxquels il exposa ce qui se passait à Marv. Il leur proposa, s'ils voulaient lui donner des troupes, de prendre sur lui

1) مجير الملك نينك راه دارلاری

de soumettre Marv aux Mogols auxquels il payerait annuellement, comme tribut, pour chaque maison une quantité de laine suffisante pour un habillement. Les Mogols acceptèrent ces propositions et lui donnèrent un corps de sept mille hommes avec lesquels il se dirigea sur Marv.

Ayant appris, à son arrivée à Chahristan, que Moudjir-oul-Mouk se trouvait comme gouverneur à Marv et à la tête d'une armée de quatre-vingt mille hommes, Bèhâ-oul-Mouk lui envoya par un qalandar accompagné d'un Mogol une lettre dans laquelle il lui disait, qu'il ne pourrait pas résister aux troupes mogoles, et qu'il ferait donc mieux de se soumettre et de le laisser entrer sans résistance dans Marv, avec les sept mille Mogols qui l'accompagnaient.

Les deux hommes susmentionnés arrivèrent à Marv où ils remirent à Moudjir-oul-Mouk la lettre dont ils étaient porteurs; Mais celui-ci, dès qu'il eut pris connaissance de cette lettre, fit mettre à mort ces deux hommes et envoya des éclaireurs sur toutes les routes. Lorsque les Mogols qui s'avançaient sur Marv avec Bèhâ-oul-Mouk apprirent la mort de leurs deux messagers, ils mirent à mort Bèhâ-oul-Mouk et retournèrent sur leurs pas.

Comme on n'entendait plus parler des Mogols, Moudjir-oul-Mouk et les principaux habitants de la ville s'abandonnèrent à la boisson et aux plaisirs. En ce moment Ikhtiâr-oud-dine, le Turcoman, gouverneur d'Amouyè, arriva avec quelques Turcomans à Marv où il dit à Moudjir-oul-Mouk qu'une armée mogole s'avançait sur Marv, qu'une partie de leurs troupes était déjà à Amouyè et qu'il fallait s'attendre, d'un moment à l'autre, à les voir arriver sous les murs de Marv. Le gouverneur, troublé au dernier point par cette nouvelle, ordonna tout de suite aux habitants de préparer tous les moyens de défense. Ikhtiâr-oud-dine repartit de Marv avec quelques Turcomans et s'arrêta sur les bords d'une grande rivière qui coulait entre Marv et l'armée mogole. Mais un parti de huit cents Mogols vint fondre sur l'en-

dro't où se trouvaient ces Turcomans, saccagea tout le pays et y fit un grand nombre de prisonniers.

Ce fut à cette époque, au commencement du mois de moharram de l'année six cent dix-huit ¹⁾, que Touli-Khan, après avoir pris Nesser, Abiverd ²⁾, Sèrakhs et encore quelques autres villes du Khorassan, arriva avec une armée innombrable et mit le siège devant Marv. Les troupes qui étaient dans Marv sortirent de la ville et livrèrent aux Mogols un combat dans lequel elles leur tuèrent un millier d'hommes dans l'espace d'une heure.

Après vingt et un jours de combats consécutifs, Touli-Khan furieux, descendit, un jour, de cheval et se couvrant la tête de son bouclier se jeta en courant vers la porte de la ville, et tous les Mogols se précipitèrent sur ses pas. A cette attaque ces quatre-vingt mille hommes qui étaient sortis de Marv pour combattre prirent tous la fuite et rentrèrent dans la ville, qui fut étroitement cernée par toute l'armée mogole.

Moudjir-oul-Mouk voyant alors qu'il était impossible de résister à une pareille armée envoya dire à Touli-Khan qu'il se soumettait, et bientôt après, il sortit lui-même de la ville avec de riches présents et vint se présenter au prince. Touli-Khan exigea d'abord de Moudjir-oul-Mouk qu'on lui apportât tous les trésors et toutes les richesses qui se trouvaient dans la place, et deux cents Mogols furent désignés comme commissaires pour recevoir ces trésors. Après cela, il ordonna de faire sortir de Marv tous les habitants, et la ville fut entièrement évacuée en quatre jours. Le prince fit alors mettre à part quatre cents hommes d'arts et métiers, et tout le reste des habitants, sans distinction d'âge ni de sexe, fut partagé entre les Mogols, qui eurent chacun pour sa part quatre cents personnes à massacrer.

1) 1 moh. 618, 14 février 1221.

2) Abiverd, que l'on trouve aussi écrit dans les ouvrages orientaux **اباورد** AbAverd et **باورد** Bâverd. Voy. **اوضح المسالك**, par Sipâhi-Zadè.

Le séid Izzoud-dine, assisté de plusieurs employés, prit une note exacte du nombre des personnes que l'on avait fait sortir de la ville pour les égorger. D'après ce relevé, qui demanda un travail de treize jours, le nombre des personnes tuées autour des remparts, sans compter ceux qui avaient été tués dans la campagne, s'élevait à un million trois cent mille.

En un mot, les Mogols, conformément aux ordres du prince, rasèrent la forteresse et détruisirent tous les édifices, dont il ne resta aucune trace.

Touli-Khan plaça comme gouverneur à Marv un des grands de cette ville nommé Emir-Ziqâoud-dine, auquel il dit de rassembler le reste des habitants qui avaient fui ou qui s'étaient cachés et de semer du blé. Il nomma comme commandant (darougha) à Marv un nommé Barmâs et se dirigea lui-même avec son armée sur Nichabour.

Après cette époque les Mogols vinrent encore à trois reprises saccager Marv qui se repeuplait toujours, et chaque fois il y périt cinquante ou soixante mille âmes.

Touli-Khan marche sur Nichabour.

Après la prise de Marv, Touli-Khan, continuant sa marche, arriva devant Nichabour dont les habitants lui envoyèrent une députation composée de leurs qadhis pour lui demander grâce. Mais le prince rejeta leur prière. La ville fut emportée d'assaut après un grand combat, et tous les habitants furent passés au fil de l'épée, à l'exception seulement des femmes et des jeunes garçons. Il périt à Nichabour un million sept cent quarante mille personnes.

Marche de Touli-Khan sur Hérât.

Après le sac de Nichabour, Touli-Khan se dirigea sur Hérât. A son arrivée dans le voisinage de cette ville, il envoya aux grands et aux notables un de ses naukers, nommé Zembour,

pour leur dire qu'ils devaient se soumettre et se rendre sans résistance, s'ils voulaient échapper eux-mêmes à la mort et sauver leurs enfants de l'esclavage. Mais Mèlik-Chamsoud-dine Mohammed que Sultan-Djèlâ-oud-dine, avait placé comme gouverneur à Hèrât avec une armée de cent mille hommes, fit mettre à mort l'envoyé de Touli-Khan et se prépara à faire une vigoureuse résistance.

Le prince, transporté de colère à la nouvelle de la mort de son ambassadeur, vint mettre le siège devant Hèrât, où, pendant sept jours de suite, on combattit avec tant d'acharnement que le sang coula par torrents. Touli-Khan perdit dans ces combats mille sept cent de ses beks. Le huitième jour les Mogols livrèrent encore un grand combat aux troupes de Mèlik-Chamsoud-dine Mohammed, qui étaient sorties de la ville, et pendant ce combat le gouverneur de Hèrât tomba percé d'une flèche et reçut la couronne des martyrs. Touli-Khan à la tête de deux cents hommes pénétra jusqu'à la porte de Hèrât, et là après avoir ôté son casque, il cria aux habitants: «Sachez, peuple de Hèrât, que je suis Touli-Khan, fils de Tchinguiz-Khan; si vous voulez échapper vous-mêmes à la mort, sauver vos enfants de l'esclavage et vivre tranquilles et heureux, sortez de votre ville, venez vers-moi et soumettez-vous. Vous ne payerez en tribut à Tchinguiz-Khan que la moitié de ce que vous devez donner chaque année à Sultan-Djèlâl-oud-dine». Ces paroles jetèrent la division entre les assiégés qui se séparèrent en deux partis. Les troupes du sultan refusaient de rendre la forteresse, mais les habitants de la ville ouvrirent leurs portes et se rendirent. Touli-Khan entra dans la ville et fit massacrer douze mille hommes des troupes de Sultan-Djèlâl-oud-dine, mais il fit grâce aux habitants.

Après avoir placé à Hèrât comme gouverneur un nommé Mèlik-Abou-Bekr, et comme darougha, un officier mogol de sa suite, appelé Mingtâï, le prince retourna auprès de son père qu'il rejoignit à Talèqân.

Après le départ de Touli-Khan, Mèlik-Abou-Bekr et Mingtâï

étaient restés à Hérât à la tête de l'administration. A cette époque, Sultan-Djélaloud-dine eut entre Ghaznine et Bâmiân une rencontre avec les noyans mogols, qui furent entièrement battus et perdirent beaucoup de monde¹⁾. Le bruit de cet échec ne tarda pas à se répandre dans les deux Irâqs, dans le Khorassan et dans tout le Mâvèrân-Nahr. Le peuple s'imagina que Tchinguiz-Khan ne pouvait pas se mesurer avec Sultan-Djélaloud-dine, et les habitants de Hérât se révoltèrent et tuèrent leur darougha, Mingtaï et le gouverneur, Mèlik-Abou-Bekr, à la place duquel ils choisirent comme gouverneur le nommé Mèlik-Moubârizoud-dine.

A la réception de la nouvelle de cette révolte Tchinguiz-Kkan adressa des reproches à son fils Touli-Khan, auquel il dit: «Si tu avais fait tuer tout ce monde il n'y aurait pas eu maintenant de révolte», et dans sa colère, il donna à Itchiktaï-Noyân l'ordre de marcher avec quatre-vingt mille hommes sur Hérât, de s'en emparer et de ne pas y laisser une seule âme vivante. Itchiktaï-Noyân alla mettre le siège devant Hérât dont les habitants firent pendant six mois²⁾ une vigoureuse résistance. Dans les combats qui se donnèrent devant Hérât il périt une quantité innombrable de fidèles et d'infidèles. Enfin les Mogols s'étant divisés en quatre corps, chacun de vingt mille hommes, atta-

129

1) Voy. plus haut, p. 116 du texte.

2) Les manuscrits d'Aboul-Ghazi et le texte de Kazan disent tous **آلتي كوناكه** six jours.

Khondémir: dit. dans le **الاخبار خلاصة** six mois **پس از شش ماه که ان بلغهرا محاصره کرد در شهر سنه تسع عشر و ستمايه از برج** Khondémir, dans le **حبيب السير** M¹⁴ de la Bibliothèque Imp. de Musée de l'Académie Impériale des Sciences, six mois **مدت شش ماه** dans le **حبيب السير** lithographié à Téhèran en 1270—71, Six mois et 17 jours. **مدت شش ماه** D'Ohsson dit aussi six mois et dix-sept jours.

quèrent la ville des quatre côtés en même temps et l'emportèrent d'assaut. Tous les habitants furent massacrés. Un million six cent mille fidèles reçurent la couronne des martyrs. La forteresse fut rasée: Il ne resta dans Hèrât que quinze personnes vivantes.

Tchinguiz-Khan tient conseil avec son frère cadet et ses fils au sujet de leur retour en Mongolie.

Tchinguiz-Khan se voyait maître de l'Irân et du Tourân. Quelques-uns de ses ennemis étaient morts, les autres avaient pris la fuite, et sa colère s'était apaisée lorsqu'il reçut la nouvelle qu'une révolte venait d'éclater dans le Khitaï. Il convoqua aussitôt ses fils et ses émirs et tint un conseil dans lequel il fut décidé que Djaghataï-Khan serait envoyé dans les provinces de Kesch et de Mokrân, à la poursuite de Sultan-Djèlâloud-dine; qu'Okèdaï marcherait sur Ghaznine pour ravager le pays des descendants du sultan Mahmoud Soubouktèguine. Le khan lui-même devait retourner dans le Tourân.

Okèdaï-Qâân, conformément aux ordres de son père, marcha contre le pays de Ghaznine et retourna dans le Tourân après avoir fait la conquête des états des descendants de Soubouktèguine.

Djaghataï-Khan se dirigea sur le Mokrân et ravagea tout ce pays où il fit une grande quantité de prisonniers. Mais n'ayant retrouvé aucune trace de Sultan-Djèlâloud-dine, il revint sur ses pas, en se dirigeant sur Boukhara, Samarcande et Taschkend.

Au printemps Tchinguiz-Khan reprit le chemin de son yourt, laissant à son passage des gouverneurs et des daroughas dans les provinces et dans les villes conquises. Il passa l'Amou et arriva à Boukhara, où il fut rejoint par les princes et par tous les noyâns qu'il avait envoyés de différents côtés. Tchinguiz-

Khan fit dire aux habitants de Boukhara de lui envoyer un de leurs savants auquel il désirait adresser quelques questions, et les Boukhares lui envoyèrent un qadhi nommé Aschraf et un prédicateur (vâiz). Le khan leur demanda d'abord ce qu'ils entendaient par le mot *musulman*. «Les musulmans, lui répondirent-ils, sont les serviteurs du Dieu unique et sans égal». C'est aussi ce Dieu que je reconnais, dit le khan. Le prophète, dit le qadhi, est l'envoyé de Dieu, c'est lui que Dieu a envoyé pour faire connaître à ses serviteurs ses commandements». Le khan approuva également ces paroles. «Les musulmans, continuèrent-ils, doivent adorer Dieu et le prier cinq fois par jour. C'est juste, dit Tchinguiz-Khan. Pendant onze mois nous pouvons prendre notre nourriture à l'heure que nous voulons; mais pendant tout un mois, nous devons nous abstenir de toute nourriture pendant le jour». Ceci fut encore approuvé par le khan. Mais lorsqu'ils dirent que Dieu avait, dans un endroit appelé la Mecque, un temple où tous les musulmans qui en avaient les moyens devaient se rendre en pèlerinage, Tchinguiz-Khan réfuta ce dernier point et dit: «L'univers entier est la maison de Dieu, à quoi bon désigner un lieu particulier pour s'y rendre?» et après cette conversation le khan congédia le qadhi et le prédicateur.

Les habitants et les mallas de Boukhara demandèrent des lettres d'immunité au khan qui daigna, en témoignage de sa bienveillance, leur accorder un iarliq de tarkhan. 131

De Boukhara Tchinguiz-Khan se rendit à Samarkande, d'où il envoya dans le Dèschti-Qiptchâq, à Djoudji-Khan, une lettre conçue en ces termes: «Mon cher fils, viens m' rejoindre avec toute ton armée, en chassant devant toi tous les animaux et tout le gibier du Descht, afin que nous fassions ensemble une grande chasse»¹⁾.

Nous avons dit plus haut¹⁾ qu'à l'époque où les princes étaient dans le Kharezm, ils avaient reçu de Tchinguiz-Khan un

1) Pag. 112.

ordre qui enjoignait à Djoudji et à Djaghataï de reconnaître Okèdaï pour leur chef et de lui obéir en tout. C'est pour cette raison que Djoudji-Khan, blessé de cet ordre du khan, s'était retiré, après la conquête du Kharezm, dans le Dèschti-Qiptchâq dont il avait soumis toutes les tribus. Djoudji-Khan parcourait le désert où il se livrait au plaisir de la chasse lorsqu'arriva l'envoyé qui lui apportait l'ordre de son père. Djoudji-Khan se mit aussitôt en route avec toute son armée, chassant devant lui tout le gibier du désert, et vint rejoindre le khan auquel il apportait de riches présents. Il amenait entre autres présents, cent mille chevaux, dont vingt mille étaient gris¹⁾, vingt mille gris-pommelé, vingt mille bai-brun; vingt mille noirs et vingt mille tigrés. Tchinguiz-Khan témoigna beaucoup de bienveillance et d'égards à Djoudji-Khan qui traita ses frères cadets avec la plus grande affabilité. Après avoir bien chassé avec les princes, Tchinguiz-Khan arriva dans son propre yourt où il eut le plaisir de revoir sa famille et ses enfants. Ensuite le khan donna à Djoudji-Khan beaucoup de conseils sur la manière d'administrer le pays, de faire la guerre et de traiter le peuple; après quoi il le renvoya dans le Dèschti-Qiptchâq.

132 Dans l'Histoire de Rèchid il est dit: Lorsque Djoudji-Khan s'était rendu à Ourguendj avec ses frères cadets, Tchinguiz-Khan lui avait ordonné d'obéir à Okèdaï. Blessé de cet ordre, Djoudji-Khan était parti, après la prise d'Ourguendj, pour aller soumettre les pays des Qiptchâqs, des Ourous, des Tcherkès, des Boulgares, des Madjars et des Bachqourds. Tchinguiz-Khan, à son retour dans son yourt, avait fait dire, à plusieurs reprises, à Djoudji-Khan de se rendre auprès de lui. Djoudji-Khan qui était tombé malade s'était fait excuser, mais Tchinguiz-Khan, qui ne croyait pas à la maladie de son fils, n'avait pas voulu agréer ses excuses et était resté très indisposé contre lui.

1) Les mots: *آنینک یکیرمی مینکی بوز* ont été omis, par erreur, dans le texte.

Un jour que Djoudji-Khan changeait de campement, il arriva dans un endroit où il y avait beaucoup de gibier. Étant lui-même malade, il ordonna à ses beks d'aller chasser. Pendant qu'ils chassaient, un Manqout qui se rendait auprès de Tchinguiz-Khan vint à passer par cet endroit. Il vit les chasseurs et s'imagina que Djoudji-Khan chassait avec eux. Lorsque cet homme arriva, quelques jours plus tard, auprès de Tchinguiz-Khan, il fut interrogé par le khan au sujet de la maladie de Djoudji-Khan. Le Manqout répondit: «Je ne sais pas s'il était malade ou bien portant, mais il chassait dans tel endroit». A ces paroles, le khan emporté par la colère résolut de marcher contre Djoudji-Khan. En ce moment arriva la nouvelle de la mort du prince. Le khan reconnut alors que les paroles du Manqout étaient erronées. Il fit chercher partout cet homme, mais on ne put pas le retrouver.

Après quelques jours passés à pleurer la mort de son fils¹⁾, le khan fit une grande chasse avec les princes, puis rentra dans son propre yourt où il eut le plaisir de revoir sa famille et ses enfants.

A cette époque²⁾, Tchinguiz-Khan ayant reçu la nouvelle de la révolte de Chidourqou, gouverneur du Tanghout, marcha contre lui avec une nombreuse armée. Celui-ci s'avança à la rencontre du khan à la tête d'une armée innombrable. Chidourqou défait dans une grande bataille prit la fuite et alla se renfermer dans une place extrêmement forte. Tchinguiz-Khan ravagea et dévasta le pays de son ennemi et rentra victorieux dans son ordou. 133

Peu de temps après, le khan reçut de ce Chidourqou un ambassadeur chargé de lui dire qu'il se soumettrait et se rendrait auprès du khan, s'il voulait lui promettre sous serment de

1) Djoudji-Khan fut enterré près de Seraïli. Voy. Véliaminoff-Zernoff. Histoire des Tsars de Kassimoff, T. II, p. 307.

2) En 621 (1224).

lui pardonner sa faute et de le recevoir au nombre des ses fils. Tchinguiz-Khan accepta tout ce que Chidourqou lui faisait demander, et congédia son ambassadeur avec de riches présents. Mais celui-ci avait à-peine quitté sa cour¹⁾ que le khan tomba gravement malade.

Maladie de Tchinguiz-Khan. Ses conseils à ses enfants. Sa mort.

Pendant son expédition dans le Tanghout, Tchinguiz-Khan avait eu un songe qui l'avait extrêmement effrayé et lui avait fait pressentir sa mort prochaine. Lorsqu'il tomba malade et sentit sa fin approcher, il fit rassembler autour de lui ses fils, ses émirs et les enfants de Djoudji-Khan, qui était déjà mort à cette époque, et il leur donna ses conseils. «Prenez garde, dit-il à ses enfants, que les affaires de ce monde ne viennent jeter entre vous la moindre mésintelligence. Si vous voulez vivre en toute sécurité et à l'abri des ruses et des attaques de vos ennemis, ne laissez jamais germer dans vos coeurs le moindre petit grain de discorde ou de dissimulation. Proclamez Okèdâi votre souverain à ma place, soyez lui tous soumis et toujours prêts à remplir ses ordres». Il fit écrire à ses enfants et à ses émirs un acte par lequel ils s'engageaient à reconnaître Okèdâi pour leur souverain. «Si je meurs, ajouta le khan, cachez soigneusement ma mort à tout le monde jusqu'à ce que Chidourqou soit arrivé avec tous les siens. Dès qu'ils seront arrivés faites les de suite mettrè à mort, et alors seulement rendez publique la nouvelle de ma mort». Peu de temps après l'oiseau de son âme s'envola de la cage de son corps.

Les princes, conformément aux dernières volontés de leur père, cachèrent sa mort à tout le monde. Chidourqou arriva avec son armée peu de temps après la mort du khan, et ce ne fut qu'après les avoir tous fait périr qu'ils publièrent la nouvelle

1) En 624 (1227).

de la mort de Tchinguiz-Khan et laissèrent éclater toute leur douleur.

Le khan étant, un jour, à la chasse était venu se reposer au pied d'un grand arbre et avait témoigné le désir d'y être enterré. Ce fut donc au pied de cet arbre que fut inhumé le cercueil qui contenait les restes de Tchinguiz-Khan. Cet endroit s'appelle Bourkhân-Qâldoun¹). Avec le temps il s'éleva autour du tombeau du khan une telle quantité d'arbres qu'une flèche n'aurait pas pu passer au travers. Cet endroit devint, depuis lors, le lieu de sépulture de tous les souverains et de tous les émirs²).

Tchinguiz-Khan quitta ce monde en six cent vingt-quatre; dans l'année du porc. Il était né dans l'année du porc et avait été proclamé khan également dans l'année du porc. Il avait vécu soixante et treize ans³) et en avait régné vingt-cinq.

Pendant trois mois consécutifs le peuple afflua de tous les côtés pour apporter aux princes les témoignages de sa douleur. Lorsque les cérémonies du deuil furent terminées chacun retourna dans ses campements, sans avoir traité aucune affaire publique.

1) Le cercueil qui contenait les restes de Tchinguiz-Khan fut inhumé sur l'une des montagnes qui forment la chaîne du Bourcan-Caldoun, d'où sortent les fleuves Onan, Kéroulan et Toula; D'Ohsson H. T. I. p. 284. et Note. p. 288.

2) Août 1224.

3) Dans le خلاصة الاخبار M^{lt} de l'Institut Oriental Khondémir dit que Tchinguiz-Khan mourut le quatorze de ramazan, six cent vingt-quatre, dans l'année du porc, qu'il était né dans l'année du porc, et qu'il avait été proclamé khan, également dans l'année du porc. Il avait vécu soixante et treize ans et en avait régné vingt-cinq. ابن واقعه در چهاردهم رمضان الحج M. Grigorieff dans sa traduction de Khondémir p. 33. dit, le quatre de ramazan. D'Ohsson H. T. I. p. 286. dit: dans le mois d'août de l'année 1227 (624) à l'âge de 72 ans. D'après l'Histoire de la Chine, Tchinguiz-Khan n'aurait vécu que soixante-six ans.

185 Maximes de Tchinguiz Khan. Ses connaissances, ses lois et ses institutions.

Tchinguiz-Khan avait divisé ses troupes en corps de dix mille hommes commandés chacun par un *toumân-aghâssi* (chef de dix mille). Ces corps étaient subdivisés en troupes de mille, de cent, de cinquante et de dix hommes, commandés par des *hèzârè* ou *min-bâchis* (chefs de mille), des *sèdè* ou *youz-bâchis* (chefs de cent), des *pendjè* ou *ittik-bâchis* (chefs de cinquante) et des *dèhè* ou *on-bâchis* (chefs de dix hommes). Le khan avait défendu qu'aucun officier ou chef comme *hèzârè*, *sèdè* ou *dèhè* appartenant à un corps fût réuni aux officiers ou chefs d'un autre corps. Ces différents officiers ne devaient recevoir que de leurs chefs immédiats les ordres de leur *touman-bâchi*. Hommes et femmes devaient garder et conserver avec soin depuis l'alène et jusqu'à l'aiguille et tenir toujours prêtes toutes les armes qui servent au jour du combat. Toute contravention à ces ordres était sévèrement punie. Un manque d'obéissance ou de respect d'un fils envers son père, d'un frère cadet envers son frère aîné, d'une femme envers son mari, d'un gendre envers son beau-père, ainsi que tout vol et tout brigandage étaient aussi sévèrement punis, et jamais, sous le règne de Tchinguiz-Khan, personne n'osa commettre les fautes et les délits susmentionnés.

Le commandement des troupes était confié à ceux qui avaient donné des preuves de leur intelligence et de leur bravoure, la garde des chevaux à ceux qui avaient le plus de vivacité et d'agilité, et la garde des moutons à ceux qui paraissaient les plus faibles d'esprit et de corps. C'est à ces sages dispositions que
 186 Tchinguiz-Khan dut ses succès et sa puissance qui ne fit que croître de jour en jour.

Tous les chefs de dix mille, de mille, de cent et de dix hommes doivent, disait-il, venir me voir une fois chaque année. S'ils viennent écouter mes conseils, ils sauront commander de nombreuses armées; si non ils ne seront jamais capables d'exercer un commandement. De pareilles gens ressemblent à une

Pierre qui, jetée dans une eau profonde, s'y enfonce et disparaît sans laisser de trace.

Le khan avait encore l'habitude de dire, que celui qui sait bien diriger sa maison saura aussi administrer un état. Celui qui sait bien commander dix hommes, disait-il encore, et les disposer pour le combat, saura aussi commander une grande armée. Celui qui sait tenir propre l'intérieur de sa maison saura aussi purger un royaume des voleurs et des brigands. Celui qui est admis auprès d'un supérieur ou d'un grand ne doit jamais prendre la parole avant d'avoir été interrogé, car s'il parle avant qu'on l'interroge et qu'on l'écoute, c'est un bonheur; mais si on ne l'écoute pas, il ressemblera à un homme qui bat un fer à froid.

Il est resté de Tchinguiz-Khan une foule de maximes et de paroles de ce genre. Si nous voulions les rapporter toutes, cela ferait un gros livre. C'est pourquoi nous nous sommes borné à en citer quelques-unes.

CHAPITRE IV.

Histoire d'Okèdaï-Qâân, troisième fils de Tchinguiz-Khan, et des descendants de Tchinguiz-Khan qui ont régné dans le Mogolistan.

Deux ans après la mort de Tchinguiz-Khan, Djaghataï-Khan et Touli-Khan avec leurs fils, les fils de Djoudji-Khan, venus du Déshti-Qiptchâq, Bilgoutai-Noyân et Ilitchidaï-Noyân, arrivés des provinces de l'est, et tous les beks se rassemblèrent et firent connaître l'acte qu'avait fait écrire Tchinguiz-Khan. Après la lecture des dernières volontés du khan, ils dirent à Okèdaï: C'est à toi qu'est légué le souverain pouvoir. Mais Okèdaï refusa pendant quarante jours, proposant d'élire khan à sa place,

soit son oncle ¹⁾, soit son frère aîné Djaghataï ou son frère cadet Touli. Enfin après ces quarante jours d'indécision, tous, d'un commun accord, déclarèrent qu'ils ne pouvaient faire autrement que de se conformer aux dernières volontés de Tchinguiz-Khan, et Okèdâi-Qâân fut placé sur le trône par ses deux frères Djaghataï-Khan et Touli-Khan qui le soutenaient, le premier sous le bras droit et le second sous le bras gauche. On lui présenta la coupe d'après l'usage mogol, puis on donna un grand festin, pendant lequel le nouveau khan reçut les félicitations des Mogols. L'avènement d'Okèdâi-Qâân au trône eut lieu en six cent vingt-sept ²⁾.

Dès qu'il eut apaisé les troubles qui avaient éclaté dans quelques endroits après la mort de Tchinguiz-Khan, Okèdâi-Qâân envoya dans l'Irân Djourmâghoun-Bek et Aïtmas ³⁾ à la tête d'une armée de trente mille hommes, pour chasser Sultan-Djèlâloud-dine qui, à son retour de l'Inde, s'était déjà rendu maître du Kerman, de Chirâz, de l'Azerbâidjan, de Tèbriz et d'autres villes, et avait acquis une nouvelle puissance, après avoir rassemblé autour de lui une nombreuse armée. Djourmâghoun-Bek envoya en avant une partie de ses troupes sous le commandement d'Aïtmas. A la nouvelle de l'approche de l'armée mogole, le sultan Djèlâloud-dine prit la fuite et se retira dans le Diâr-Bèkir et, de là, dans le Kourdistan où des Kourdes le tuèrent pour avoir son cheval et sa pelisse. Quelques auteurs prétendent que ce prince s'échappa déguisé en qalandar ⁴⁾. Dieu seul connaît la vérité.

Avec ce prince s'éteignit la dynastie des Kharezmi-Châhs.

1) Djoudji-Qassâr.

2) En 1229 de J.-C.

3) Aïtmas doit être le chef mongol, appelé Taïmaz par d'Ohsson. Histoire des Mongols. T. III, p. 53.

4) Djèlâloud-dine, dernier prince de la dynastie des Kharezmi-Châhs, périt à la mi-schèvvâl 628 (15 août 1281). D'Ohsson. T. III. p. 62. Livre IV. chap. I. Rouknoud-dine avait été tué par les Mongols dans la forteresse de Satoum-Avend. Ghiassed-dine avait été étranglé par ordre de Borac, dans la forteresse de Kévaschir, capitale du Kermân. Livre IV. ch. I. pages 23 et 33.

Expédition d'Okèdai-Qâân contre le Khitai.

Au mois de rèbi premier de l'année six cent vingt-sept, Okèdai-Qâân accompagné de Djaghataï-Khan et de Touli-Khan marcha contre le Khitai avec une armée innombrable. Il alla mettre le siège devant une ville située sur les bords du Qârâ-Mouran. Après un siège de quarante jours les habitants, réduits à l'extrémité, demandèrent grâce et rendirent la place, d'où un corps de douze mille hommes de troupes chinoises parvint à s'échapper sur des bateaux. Tous les habitants furent massacrés à l'exception des jeunes garçons, qui furent réduits en esclavage. De là Okèdai-Qâân se dirigea sur une autre ville du Khitai. Il avait envoyé en avant, avec un corps de dix mille hommes, Touli-Khan qu'il suivait lui-même à petites journées. 188

Altan-Khan, à la nouvelle de la marche de l'armée mogole, avait envoyé contre elle deux de ses généraux avec une armée de cent mille hommes. Cette armée rencontra Touli-Khan et voyant qu'elle n'avait devant elle qu'un corps peu nombreux, elle le cerna aussitôt de tous les côtés. Touli-Khan, voyant que sa position était devenue difficile, réfléchit un instant et ordonna à ses djèdè-dji¹⁾ de déployer toute leur magie. Ceux-ci se mirent à faire leurs incantations qui durèrent trois jours et trois nuits. Au milieu d'un été brûlant il commença à pleuvoir et à neiger, et le froid devint bientôt si rigoureux, que beaucoup de personnes ne pouvaient plus tenir leurs mains exposées à l'air. Quand Touli-Khan vit l'armée chinoise affaiblie par le froid, il la fit attaquer de tous les côtés par ses Mogols, qui en firent un si grand carnage que de cette armée de cent mille hommes cinq mille seulement parvinrent à s'échapper.

A la réception de cette nouvelle, Altan-Khan prit la fuite et disparut sans que personne pût savoir ce qu'il était devenu.

1) Sur les djèdè-djis, Voy. Quatremère. Histoire des Mongols. T. I. p. 428,

139 On lit dans quelques histoires qu'il fit allumer un grand feu et s'y précipita avec toute sa famille¹⁾.

Informé par Touli-Khan de la mort d'Altan-Khan et des conquêtes faites par les troupes mogoles, le qâân s'avança dans le Khitaï, dont il acheva la conquête et retourna sur ses pas après avoir nommé Mahmoud-Yetvâdj gouverneur militaire (darougha) de toutes les provinces conquises. Ce fut à cette époque que Touli-Khan tomba malade et alla rejoindre son père au tombeau après avoir régné quatorze ans²⁾.

Okèdaï-Qâân envoie les princes à la conquête des pays des Ourous, des Tcherkès, des Boulgares, des Baschqourds, du Touran et d'autres contrées.

En six cent trente-trois, dans l'année du singe, Okèdaï-Qâân, à son retour du Khitaï, envoya Batou, fils de Djoudji-Khan, Kouyouk, son propre fils, Mangou, fils de Touli-Khan, et les fils de Djaghataï-Khan pour faire la conquête des pays des Ourous, des Tcherkès, des Boulgares, des Baschqourds, du Touran et d'autres provinces. Il resta lui-même à Qârâ-Qouroum, où il fit construire et décorer de belles maisons et des kiosques par des architectes et des peintres qu'il avait amenés avec lui du Khitaï. Les princes du sang et les beks se firent également construire des demeures autour du palais impérial. Le qâân fit faire par des orfèvres des bassins en argent, dans lesquels des éléphants et des lions d'or et d'argent versaient des boissons. Il avait aussi fait construire une vaste enceinte formée de branches d'arbres mêlées de terre glaise, et dont chaque côté avait deux journées de longueur et plusieurs portes. Chaque fois qu'il voulait se
140 livrer au plaisir de la chasse, tout le gibier du désert, à partir

1) Ninkiasou, voyant tout perdu et ne voulant pas tomber au pouvoir de ses ennemis, se pendit dans une maison entourée de paille, à laquelle il avait ordonné qu'on mit le feu. D'Ohsson. H. L. II. ch. 1, p. 345.

2) Touli-Khan mourut dans le mois d'octobre 1232 (680) à l'âge de quarante ans. D'Ohsson. H. L. II. ch. 1, p. 58.

d'une distance de dix journées de chemin, était rabattu par ses serviteurs dans cette enceinte, où il tombait sous les coups du qâân.

Les princes, au retour de leur expédition qui avait duré sept ans, revinrent auprès du qâân après avoir achevé la conquête de tous les pays (qu'il leur avait ordonné de soumettre).

La ville de Hêrât, qui était restée en ruines et déserte, fut repeuplée par ordre du qâân et redevint plus florissante qu'auparavant.

Mort d'Okèdai-Qâân.

Le souverain conquérant du monde, Okèdai-Qâân, avait fait la conquête du Khitaï, et les princes lui avaient soumis d'autres pays. A leur retour le qâân envoya à tous ses parents et à ceux de son orouq l'ordre de se réunir auprès de lui: Qu'ils viennent, leur fit-il dire, recevoir mes dons et mes largesses et jouir pendant quelques jours avec moi des plaisirs et des douceurs de cette vie. Le peuple ne tarda pas à affluer par troupes, et de tous les côtés à l'ordou du qâân, où la foule était si grande qu'on n'en avait jamais vu de pareille au monde. Après quelques jours passés dans les plaisirs, les fêtes et la bonne chère, le qâân congédia tout le peuple comblé de ses largesses, et chacun retourna chez lui.

Peu de temps après ces fêtes le qâân tomba tout d'un coup malade et passa de ce monde périssable dans le séjour de l'éternité.

Quelques faits et coutumes d'Okèdai-Qâân, souverain de l'Irân et du Tourân.

Un homme qui ne reconnaissait pas la religion du prophète Mohammed (Que le salut de Dieu soit sur lui!) vint un jour dire à Okèdai-Qâân: «Tchinguiz-Khan m'est apparu cette nuit, en songe, et m'a ordonné de venir te dire que tu dois faire mourir tous les musulmans». Est-ce par un interprète, lui demanda le qâân,

141 ou de sa propre bouche que le khan t'a donné cet ordre? C'est le khan lui-même, répondit cet homme. Et sais-tu le mogol? continua le qâân. Non, répondit-il. Faites donc mettre cet homme à mort, dit alors Okèdaï-Qâân, car ce qu'il vient de dire n'est qu'un mensonge. Tchinguiz-Khan ne savait pas d'autre langue que le mogol.

Okèdaï-Qâân avait fait défendre de tuer les moutons en leur coupant la gorge. On devait leur fendre la poitrine. Un musulman avait un jour ramené chez lui un mouton qu'il avait acheté au bazar, et après avoir soigneusement fermé sa porte, il s'était mis en devoir de le tuer en lui coupant la gorge. Mais surpris en ce moment par un Mogol qui l'épiait et était entré chez lui en passant par-dessus le toit, il fut amené, la corde au cou, en présence d'Okèdaï-Qâân. Le qâân, après s'être enquis minutieusement de toutes les circonstances de ce fait, envoya le Mogol au supplice, en disant: Ce musulman a observé la loi en fermant la porte de sa maison, tandis que toi tu as enfreint la loi qui défend d'entrer sans permission dans une maison étrangère dont la porte est fermée.

Un pauvre forgeron qui avait façonné quatre ou cinq alènes vint un jour, ses alènes à la main, se placer dans un endroit par où le qâân avait l'habitude de passer. Okèdaï-Qâân ayant aperçu par hasard cet homme en passant, envoya un de ses yèssaouls pour lui demander ce qu'il voulait. Le yèssaoul revint auprès du qâân avec les alènes que le forgeron lui offrait en présent. Okèdaï-Qâân agréa le présent du forgeron, auquel il fit remettre un aschrèfi (pièce d'or) pour chaque alène.

142 Un vieillard qui n'avait ni enfants ni parents vint un jour se présenter à la cour du qâân et lui dit, que s'il avait quelque capital il pourrait commencer un commerce. Le qâân donna aussitôt l'ordre de lui faire toucher deux cents pièces d'or¹⁾, afin qu'il se livrât au commerce. Comme on faisait observer au qâân

1) Yastouq ou balisch d'or. Voy. d'Ohsson. H. des Mongols. Note V. p. 529.

qu'une aussi grande somme était inutile à un vieillard qui était à la veille de sa mort et qui n'avait ni enfants ni parents: «Il ne nous convient pas, dit le qâân, de renvoyer ainsi, déçu dans son espoir, un homme qui est venu s'adresser à nous guidé par l'espérance. Qu'on se hâte donc de lui remettre cette somme avant qu'il vienne à mourir». Mais le pauvre homme expira au moment même où le trésorier lui apportait les deux cents pièces d'or, dont le qâân venait de le gratifier.

Un homme vint un jour exposer à Okèdaï-Qâân qu'il n'avait pas de quoi vivre; le qâân lui fit donner cinq cents pièces d'or et lui dit: «Tiens, voilà un capital». Cet homme dépensa tout l'argent qu'il venait de recevoir et revint dire au qâân qu'il n'avait pas de quoi vivre. Le qâân lui fit donner encore une fois cinq cents pièces d'or. Lorsqu'il revint, peu de temps après, pour la troisième fois, on fit observer au qâân qu'il serait mieux de ne rien donner à cet homme, car, lui dit-on, il dépensera toujours tout ce que vous pourrez lui donner. A quoi peut-il donc dépenser tout cet argent? demanda Okèdaï-Qâân. A boire, à manger et à se faire des habits, lui répondit-on. En ce cas, répartit le qâân, cet argent reviendra toujours dans mon trésor, et il fit encore donner cinq cents pièces d'or à cet homme, en lui recommandant toutefois d'être plus économe à l'avenir.

Mais un livre entier ne suffirait pas, si nous voulions rapporter tous les traits de ce genre que l'on raconte d'Okèdaï-Qâân. Nous nous bornerons pour cette raison, à ceux que nous venons de citer.

Okèdaï-Qâân eut quatre femmes légitimes et soixante concubines. De ses quatre femmes, la première en rang était Bouraqchine, la seconde Tourâkinè, de la tribu des Merkites. Selon quelques auteurs Tourâkinè avait été la femme de Taïr-Soun,

chef des Ouirâtes¹⁾. Faite prisonnière à l'époque où fut tué Tair-Souïn, elle passa dans la couche d'Okèdaï-Qâân. Tourâkinè n'était pas belle, mais elle paraissait belle à Okèdaï-Qâân. Sa troisième femme était Moungha et la quatrième Hâtchine. Okèdaï-Qâân eut sept fils, dont cinq de sa femme Tourâkinè et deux autres de ses concubines. L'aîné de ses fils, nommé Kouyouk, avait son yourt dans l'endroit appelé Qamâq ou selon quelques auteurs Mingrâq et Imil. Okèdaï-Qâân avait désigné pour son successeur Schirâmoun, son petit-fils²⁾; mais les fils de Tourâkinè Khâtoun, malgré les ordres de leur père, élevèrent au trône Kouyouk-Khan, qui fut proclamé qâân. Kouyouk-Khan, quoique paralytique, eut trois fils, le premier Khodja-Oghoul, dont la mère se nommait Qamisch, le second Baghou, également fils de Qamisch, et qui eut un fils nommé Habât(?) et le troisième Oqou, qui eut dix fils.

Le second fils d'Okèdaï-Qâân, nommé Koutân, avait pour yourt le Tanghoute.

Le troisième fils Koudjou avait un esprit remarquable et de
144 grandes connaissances, mais il mourut avant son père.

Le quatrième fils d'Okèdaï-Qâân était Qarâtchar et le cinquième Qâschine. Le Tanghoute s'appelait d'abord Qâschine, et ce cinquième fils avait reçu le nom de Qâschine, parce qu'il était venu au monde à l'époque où Tchinguiz-Khan venait de faire la conquête de ce pays. Qâschine mourut jeune par la débauche et l'usage immodéré des liqueurs fortes³⁾.

En un mot, Kouyouk-Khan, à son avènement au trône, fit ouvrir les portes de son trésor, et tous parents et étrangers,

1) D'après Réchid. Éd. Bérézine. H. Texte. p. 120 et Tribus, p. 94. طاير اورسون
Даиръ-Урсунъ. Daïr-Oursoun, chef de la tribu des Oukhour-Merkites (Ухуръ
Мергитъ. Ce Daïr-Oursoun était le père de Qoulân-Khatoun; seconde femme de
Tchinguiz-Khan. Voy. plus haut p. 92 du texte, noté.

2) Chiramoun, fils de Koudjou, fils d'Okèdaï. Koudjou est appelé كوچر
Куджеръ (Koudjer) dans Réchid. Éd. Bérézine. Texte, p. 203.

3) D'Ohsson. Hist. des Mongols. L. II. Ch. II, p. 99, dit qu'Ogôtaï eut encore
deux autres fils, Cadan-Oghoul et Mélik? nés de deux concubines.

grands et petits, pauvres et malheureux eurent part à ses largesses qu'il répandait avec une libéralité sans pareille. Mais il permit aux chrétiens le libre exercice de leur culte. Il partit de ce monde après un règne d'un an.

Mangou-Qâân.

Après la mort de Kouyouk-Khan, tous les descendants de Tchinguiz-Khan consentaient à ce que le nouveau khan fut choisi parmi les fils de Touli-Khan, dont la veuve Sourqouqti-Bigui était aimée du peuple. Batou, fils de Djoudji-Khan, consentait également à ce qu'on proclamât khan un des fils de Touli-Khan. Comme de tous les descendants de Tchinguiz-Khan, le plus fort et le plus puissant était Batou, il envoya dire à tous les princes du sang, aux noyâns et aux émirs de venir le joindre dans le Dêschti-Qiptchâq pour s'y concerter sur le choix d'un khan. Mais quelques-uns refusèrent de s'y rendre, disant que le yourt de Tchinguiz-Khan était le Kêlourân. Cependant Sourqouqti-¹⁴⁵ Bigui conseilla à ses fils de se rendre dans le Dêschti-Qiptchâq pour s'y concerter avec leur oncle Batou, retenu au lit par des douleurs aux pieds. Les fils de Sourqouqti-Bigui, Mangou-Qâân, Holagou-Khan, Qoubilâf-Qâân et Mouga-Oghoul¹⁾ se rendirent donc auprès de Batou qui, après l'entrevue qu'il eut avec Mangou-Qâân, déclara aux princes du sang, aux noyâns et aux émirs qu'il regardait Mangou-Qâân comme le plus digne de monter sur le trône et leur demanda leur opinion. Tous partagèrent l'opinion de Batou, et Mangou fut proclamé qâân. Batou dit alors que tout le monde se réunirait l'année suivante dans l'endroit appelé Kêlourân, pour y proclamer de nouveau Mangou-Qâân.

En un mot, tout le peuple se réunit l'année suivante, dans l'endroit nommé Kêlourân, et Mangou fut proclamé qâân. Pen-

1) Le quatrième fils de Touli-Khan était Ariq-Bouqa **أریق بوقا**, comme notre auteur nous le dit lui-même plus loin p. 147.

dant les fêtes du couronnement qui durèrent sept jours, on consumma chaque jour la charge de deux mille charriots de boissons et d'eau-de-vie, trois cents chevaux et deux mille moutons.

L'avènement de Mangou-Qâân au trône eut lieu en six cent quarante-huit ¹⁾.

146 Pendant les fils de Kouyouk-Khan, ayant Schirâmoun à leur tête, avaient formé un complot contre les jours de Mangou-Qâân. Ils avaient envoyé en avant Schirâmoun avec cinq cents hommes et quelques charriots remplis d'armes, et devaient eux-mêmes le suivre à quelque distance, pour tomber sur Mangou-Qâân, dès qu'ils trouveraient une occasion favorable. Un des serviteurs du qâân ²⁾, qui était allé à la recherche d'un de ses chameaux qui s'égalait égaré, rencontra par hasard Schirâmoun et aperçut les armes, dont les charriots étaient remplis. Il vint aussitôt en informer le qâân, qui s'adonnait aux plaisirs sans avoir le moindre soupçon. Mangou-Qâân envoya alors Minkessâr-Noyân avec deux mille hommes pour éclaircir cette affaire. Le noyân rencontra la troupe de Schirâmoun qui, troublé à sa vue, lui dit qu'il allait voir le qâân. S'il en est ainsi, répondit le noyân, nous ferons route ensemble, et Schirâmoun se trouva ainsi obligé de se joindre à Minkessâr-Noyân et de se rendre avec lui à l'ordou de Mangou-Qâân, auquel il se présenta. Le qâân le fêta pendant trois jours, mais le quatrième jour il monta sur son trône et pressa Schirâmoun et ses compagnons qui avouèrent le complot qu'ils avaient formé contre lui. Mangou-Qâân envoya au supplice quatre vingts personnes des gens de Schirâmoun, mais il fit grâce à ce dernier ainsi qu'aux autres fils de Kouyouk-Khan, en considération des liens de parenté qui les unissaient. Ensuite le qâân congédia tous les princes du sang, les noyâns et les émirs après leur avoir fait à tous de magnifiques présents.

1) 1250.

2) D'après d'Ohsson, H. Livre II, chap. V, p. 255, cet homme était un muletier nommé Kischk.

Mangou-Qâân envoie Qoubilaï-Qâân dans les pays de l'est et Holagou-Khan dans les pays de l'ouest.

Mangou-Qâân auquel le zèle de Batou, surnommé Saïn-Khan (le bon prince), avait assuré la couronne, s'adonna aux affaires. Il restait encore, à l'est et à l'ouest de ses états, des pays qui ne reconnaissaient pas son autorité. Il envoya Qoubilaï-Qâân vers l'orient et Houlagou vers l'occident, et marcha lui-même sur le Tchine et Mâtchine à la tête d'une armée innombrable. Il soumit tout ce pays, à l'exception d'une grande cité de cet empire dont, malgré tous ses efforts, il ne put pas se rendre maître. Après tout un hiver et un printemps passés devant cette place, vinrent les grandes chaleurs de l'été. Les émirs représentèrent au qâân que les grandes chaleurs et l'air pestilentiel causaient de grands ravages dans les rangs de l'armée, qu'il valait donc mieux se retirer pour le moment, puis revenir l'hiver suivant. Mais Mangou-Qâân ne voulut rien entendre et déclara qu'il ne se retirerait pas avant de s'être rendu maître de cette place. Peu de temps après le qâân fut attaqué d'une maladie qui l'emporta le neuvième jour.

Avènement de Qoubilaï-Qâân au trône.

Qoubilaï-Qâân, deuxième fils¹⁾ de Touli-Khan, était dans le Khitaï, lorsqu'il apprit tout-à-coup la mort de Mangou-Qâân. Il prit aussitôt le deuil. Après toutes les cérémonies d'un grand deuil, il monta sur le trône des khans²⁾, du consentement de tous les princes du sang et des noyâns qui se trouvaient auprès de lui, et s'occupa à rendre la justice. Pendant ce temps son frere cadet, Ariq-Bogha, auquel Mangou-Qâân avait confié le gouvernement de Qârâ-Qouroum, se fit de son côté proclamer khan, après la mort de Mangou-Qâân, et se déclara contre Qoubilaï-Qâân dont il fit tuer les ambassadeurs.

1) Il faut lire ici le second fils **ایکنجی اوغلی** au lieu de **تورنونجی اوغلی** quatrième fils, comme on le trouve dans le texte.

2) A Cai-ping-fou, en 658, le 4 juin 1260, à l'âge de 44 ans. D'Ohsson. H. Liv. III. Chap. I, p. 345.

Dans le Dèschti-Qiptchâq, à la mort de Saïn-Khan (Batou), son frère cadet, Bourka-Oughoul, lui avait succédé sur le trône. Ariq-Bogha marcha contre lui avec une grande armée, mais dé-
 148 fait par Bourka, il prit la fuite et revint à Qârâ-Qouroum. A cette époque Qoubilaï-Qâân, ayant reçu la nouvelle de la révolte d'Ariq-Bogha, marcha sur Qârâ-Qouroum, d'où ce dernier prit la fuite à la nouvelle de la marche du qâân. Mais quelque temps après, faible et sans ressources, il se rendit à la cour de Qoubilaï pour lui demander grâce, et le qâân lui pardonna sa faute.

Qoubilaï-Qâân reçut à cette époque des ambassadeurs de Holagou-Khan, de Bourka et d'Alghou¹⁾ qui lui faisaient dire qu'ils reconnaissaient son autorité.

Qoubilaï-Qâân donna à Holagou tout le pays qui s'étend depuis le Djeïkhoun (Oxus) jusqu'à la Syrie et l'Égypte, à Berka, le Dèschtik-iptchâq et tous les pays qui avaient dépendu de Saïn-Khan (Batou), enfin à Alghou, petit-fils de Djaghataï-Khan, le pays qui s'étend depuis l'Altaï jusqu'à l'Amou (Oxus). Le qâân acheva ensuite la conquête du Khitaï. Il mourut à l'âge de soixante et treize ans, après un règne de trente-cinq ans²⁾. Un grand livre ne suffirait pas pour rapporter tout ce que Qoubilaï-Qâân a fait de grand et de prodigieux. Voilà pourquoi nous n'en avons parlé que d'une manière succincte.

1) Alghou, fils de Baïdur. Voyez plus loin, p. 150 du texte.

2) Si Qoubilaï est monté sur le trône le 4 juin 1260, à l'âge de quarante-quatre ans, et s'il a régné trente-cinq ans, il devait avoir soixante et dix-neuf ans à l'époque de sa mort. D'Ohsson H. L. III, ch. III, p. 475 dit: «Coubilaï mourut au mois de février de l'année 1294, dans son palais de Ta-tou, âgé de quatre-vingts-ans, après en avoir régné trente-cinq. Le Khoulassatoul-Akbar dit que Qoubilaï-Qâân mourut en 698, dans l'année du serpent (1293—94) après un règne de trente-cinq ans». Il n'est pas dit à quel âge. Dans le Habiboussiar, M¹⁴ de l'Académie I. des sciences N. 572. Qoubilaï-Qâân mourut en 798. درشهورسنه ثلث وتسعين وسبعماية (lisez ستماية 698) dans l'année du serpent, à l'âge de 72 ans. ومردت عرش هفتاد و دو سال بود, après un règne de trente-cinq ans. Dans le Habiboussiar lithographié on lit: en 698, dans l'année du serpent, à l'âge de 73 ans.

CHAPITRE V.

Histoire des fils de Djaghataï-Khan, second fils de Tchinguiz-Khan, qui ont régné dans le Mavèrân-nâhr (la Transoxiane) et dans le Kaschghar.

Djaghataï-Khan était d'un caractère sévère. Il était strict observateur des lois. Il avait beaucoup d'esprit et de grandes connaissances. Tchinguiz-Khan lui avait donné en partage le Mavèrân-nâhr, une partie du Kharezm, le pays des Ouïghours, le Kaschghar, Badakhschan, Balkh, Ghaznine et tout le pays jusqu'aux bords du Sind (Indus). Mais il n'alla jamais lui-même dans aucun de ces pays. Il avait placé partout des daroughas et résidait toujours à la cour d'Okèdaï. 149

Djaghataï-Khan avait un favori nommé Molla-Sèkèki. Ce Molla-Sèkèki fit un jour une prière et fit apparaître à ses yeux une armée, dont les soldats ainsi que leurs armes étaient de feu, et Djaghataï fut malgré lui saisi d'effroi à ce spectacle. Un ministre de Djaghataï-Khan, ennemi de ce Sèkèki, trouva un jour l'occasion de le noircir auprès du khan, qui le fit garrotter et jeter dans une prison où il mourut.

Djaghataï-Khan avait fait des lois si sévères que tout le monde se sentait oppressé. Enfin attaqué d'une maladie, dont les médecins ne purent arrêter les progrès, il quitta ce monde dans l'année six cent quarante¹⁾.

Femmes et enfants de Djaghataï-Khan.

Djaghataï-Khan eut un grand nombre de femmes et de concubines. Ses deux premières femmes en rang étaient Yssouloun, fille de Qabâ-Noyân, roi des Qounqrâts, et mère de ses principaux fils, et Tourkân-Khâtoun, soeur cadette d'Yssouloun, et

1) D'après le خلاصة الأخبار Djaghataï-Khan est mort dans le mois de zil-qada 638, dans l'année de la vache (oud-yl). D'après le حبيب السير également en 638 (1240—41).

qu'il épousa après la mort de cette dernière. Djaghataï-Khan eut sept fils: l'aîné, nommé Moutoukan, était fils d'Yssouloun-Khâtoun; le second Moudji; le troisième Bildèschi; le quatrième Sâïn-¹⁾ Bèlèki; le cinquième Sarmân; le sixième Yssoun-Mounga et le septième Baïdur²⁾.

Descendants de Djaghataï-Khan qui ont régné dans le Mavèrân-nahr.

150 Après la mort de Djaghataï-Khan³⁾ la couronne passa à Qârâ-Holagou, fils de Moutoukan, fils de Djaghataï. A sa mort Moubârek-Châh, fils de Qârâ-Houlâgou, fils de Moutoukan, fils de Djaghataï-Khan, fut proclamé khan; mais comme ce prince était encore en bas âge, la régence fut confiée à sa mère Arghouna-Khâtoun. Moubârek-Châh eut pour successeur Alghou, fils de

1) Ce mot est écrit par erreur dans le texte ساين Sâbine.

2) Dans le Habiboussiar lithographié, on lit à l'article حالان سلاطين مغول p. 27. «Dans le Djûmia, de Réchid, il est écrit, que Djaghataï-Khan eut huit fils. 1) Moudji, fils d'une esclave de Missouloun, première en rang des femmes de Djaghataï-Khan. 2) Mitoukân, fils de Missouloun, tué sous les murs de Talègân 3) Bilkèschi, mort à l'âge de treize ans, du vivant de son père. 4) Sarbân. 5) Yssoutmekè بسوتمکا 6) Baïdur. 7) Qadâqi قداقي 8) Tabhou (ou Tasd'jou) تاسجو Ce passage manque dans le manuscrit No. 572 de l'Académie I. des sciences.

3) Voici comment se trouvent écrits dans le Khoulâssatoul-Akhbar (M^l de l'Institut oriental) les noms des trente princes qui portèrent le titre de khana après Djaghataï-Khan.

(1) ميتوكان (2) قرا هلاكو (3) ارغنه خاتون (4) تاليفو كه بالغو اشتهار يافته (5) مبارك شاه (6) براق خان (7) نيك هي (8) بوقا تيمور (9) دوا بجان (10) كونجك خان (11) باليفو بن قداقي بن بوزي بن ميتوكان (12) اسنبوقا (13) كيك خان بن دوا بجان (14) اباچكداي بن دوا بجان (15) دوا نيمور (16) نرمة شير بن دوا بجان (17) چنكسي (18) بسو تيمور (19) علي سلطان (20) محمد خان (21) قزان سلطان (22) دانشمند (23) سان قلي خان بن يسور خدای بن دوا بجان (24) تيمور شاه (25) توغلبقتيمور خان بن اياخواجه بن دوا بجان (26) الباس خواجه بن توغلبقتيمور (27) عادل سلطان (28) قبل سلطان (29) سيورغتيتش (30) سلطان محمود

Baïdar, fils de Djaghataï-Khan. Après lui sa couronne passa à Barâq-Khan, fils d'Yssountou, fils de Moutoukan, fils de Djaghataï-Khan. Ce prince embrassa l'islamisme, deux ans après son avènement au trône, et reçut le surnom de Ghiyâs-oud-dine. Il fut le premier des descendants de Djaghataï-Khan qui eut le bonheur de recevoir la lumière de la foi.

Après Barâq-Khan régnèrent successivement Bigui, fils de Sarmân, fils de Djaghataï-Khan; Bougha-Timour-Khan, fils de Qoudaghaï, fils de Bouzaï, fils de Moutoukan, fils de Djaghataï-Khan; Douï-Tchêchène, fils de Barâq-Khan, fils d'Yssountou, fils de Moutoukan, fils de Djaghataï-Khan; Koundjè-Khan¹⁾, fils de Douï-Tchêchène, fils de Barâq-Khan; Taligha, fils de Qoudaghaï, fils de Bouzaï, fils de Moutoukan, fils de Djaghataï-Khan; Issèn-Bougha, fils de Douï-Tchêchène; Keubèk, fils de Douï-Tchêchène; Douï-Timour, fils de Douï-Tchêchène; Tarmaschir, fils de Douï-Tchêchène. Ce prince se fit musulman et tous les oulous du Mavèrân-nahr suivirent son exemple et embrassèrent l'islamisme. Nous avons dit plus haut que Barâq-Khan avait embrassé l'islamisme; mais après sa mort, tous ceux qui s'étaient faits musulmans pendant son règne avaient fini par retourner à la foi qu'ils professaient d'abord, tandis que tous ceux qui avaient embrassé l'islamisme avec Tarmaschir restèrent toujours fermes dans leur nouvelle croyance. 151

Tarmaschir fut mis à mort par Bourân, fils de Douï-Tchêchène, qui monta à sa place sur le trône. Après Bourân régnèrent Djenkschi, fils d'Aboukan, fils de Douï-Tchêchène; Yssoun-Timour, fils d'Aboukan, fils de Douï-Tchêchène.

Djenkschi et Yssoun-Timour étaient frères germains. Yssoun-Timour avait formé le projet de faire périr son frère Djenkschi, mais leur mère ayant eu connaissance de ce complot en informa Djenkschi. Les deux frères marchèrent l'un contre l'autre et, dans une bataille qu'ils se livrèrent, Yssoun-Timour

1) Ou Koundjèk-Khan, comme on le voit écrit plus bas.

défit Djenkschi, qu'il fit périr avec tous les siens. Après cela Yssoun-Timour fit couper les deux seins à sa mère.

A la mort d'Yssoun-Timour, Aly-Sultan, descendant d'Okèdaï-Qâân, força par les armes les descendants de Djaghataï-Khan à lui céder le trône et fit reconnaître son autorité dans tout le Mavèrân-nahr.

Après Aly-Sultan régnèrent Mohammed, fils de Poulâd, fils de Koundjèk, fils de Douï-Tchètchène; Qazân-Sultan-Khan, fils de Yassour, fils d'Orouk-Timour, fils de Bogha-Timour, fils de Qoudaghâï, fils de Bouzaï, fils de Moutoukan, fils de Djaghataï-Khan.

On doit savoir que vingt-un¹⁾ princes, descendants de Dja-

1) Chez Mr Grigorieff, *Исторія Монголовъ*, Histoire des Mongols, depuis les temps les plus reculés jusqn'à Tamerlan. Traduction du Persan, d'après le *خلاصة الاخبار* Khoulâsatoul-Akhbâr de Khondémir, on trouve pp. 112 et suivantes:

- 1) Yèssoumenkaï, fils de Djaghataï-Khan.
- 2) Qâra-Houlagou, fils de Mentokaï (Menrykan, Moutougân), fils de Djaghataï-Khan.
- 3) Erguènè-Khatoun.
- 4) Baligouï, fils de Baïdar.
- 5) Mobârek-Chah, fils de Qâra-Holagon.
- 6) Berraq-Khan, fils de Yèssountou, fils de Mentoukaï.
- 7) Nikbi (Nikpèl?), fils de Sa man (Sari-iân, Sarbân?).
- 8) Bouqa-Timour, fils de Qoudghâï (Qoudaï?), fils de Youri, fils de Mentoukan.
- 9) Dèvâch-Khan (Daïzi-Khan), fils de Barâq-Khan.
- 10) Kondjak (Goundjik?)-Khan, fils de Dèvâch-Khan.
- 11) Balighou, fils de Qoudghâï, fils de Bourri, fils de Mentoukan.
- 12) Issenbouqa-Khan, fils de Dèvâch-Khan.
- 13) Kèbek (Kibak, Keupek?)-Khan, fils de Dèvâch-Khan.
- 14) Ildjiguèdaï-Khan, fils de Dèvâch-Khan.
- 15) Devâtimour, fils de Dèvâch-Khan.
- 16) Nermè-Chirine, fils de Dèvâch-Khan.
- 17) Djenkchi, fils de Aboukan, fils de Dèvâch-Khan.
- 18) Yèssou (Yessoun?)-Timour, fils de Aboukan.
- 19) Aly-Sultan.
- 20) Mohammed-Khan, fils de Poulâd, fils de Kondjak.
- 21) Qazan-Sultan, fils de Yelssour, fils de Oqtèmour, fils de Bouqa-Timour, fils de Psouri, fils de Mentoukan, monté sur le trône en 788.
- 22) Danichmendjè-Khan.
- 23) Bayân-Qouli-Khan, fils de Souroughdou (Sorghadon?), fils de Dèvâch-Khan.

ghataï-Khan se succédèrent sur le trône, dans le Mâvèran-Nahr, et jouirent d'une pleine autorité; car ceux des descendants de Djaghataï-Khan qui furent après eux placés sur le trône par les émirs et proclamés khans n'en eurent absolument que le nom et ne jouirent d'aucune autorité. Ce qui suit prouvera la vérité de ces paroles. Qazan-Sultan-Khan était un prince très-jaloux de son autorité et tellement redouté, que les émirs qui devaient se rendre à sa cour ne partaient jamais de chez eux sans avoir fait leurs adieux à toute leur famille. Pour cette raison plusieurs révoltes éclatèrent parmi ses sujets. L'émir Qazghân, de la tribu des Tousèb, tira l'épée contre Qazân-Sultan-Khan; mais il fut défait et obligé de chercher son salut dans la fuite. Ceux qui avaient embrassé son parti furent poursuivis et massacrés, et leurs biens furent livrés au pillage. Après cette victoire Qazân-Sultan-Khan vint passer l'hiver à Qarschi, où les neiges et les froids firent périr tous les chevaux de son armée. Émir-Qazghân, ayant appris l'état dans lequel se trouvait le khan, vint l'attaquer avec une armée innombrable. Qazân-Sultan-Khan fut défait et privé de la vie par le vainqueur. 152

Depuis Djaghataï-Khan, fils de Tchinguiz-Khan, jusqu'à la mort de Qazân-Sultan-Khan, pendant un espace de cent neuf ans, vingt-un princes Djaghataïdes occupèrent le trône du Mâvèran-Nahr.

24) Timour-Châh, fils de Yeïssour-Timour, fils de Aboukan.

25) Bouqa-Timour, fils de Il-Khodja, fils de Dèvâch-Khan.

26) Ilias-Khodja, fils de Touqlouq-Timour-Khan.

27) Adè-Sultan, fils de Mohammed-Poulâd, fils de Kontchak-(Gountchik?)-

Khan.

28) Qaboul-Sultan, fils de Dourdji, fils de Ildjiguédai.

29) Sufurghitmitch-Khan, fils de Danichmendjè-Khan.

30) Sultan-Mohammed-Khan, fils de Sufurghitmitch-Khan.

Je me permets de rappeler, ici, encore une fois, au lecteur bienveillant que dans cette traduction, je me borne à donner les noms propres en général, tels que je les trouve écrits dans les manuscrits de l'Histoire des Mongols par Aboul-Ghazi, et dans les ouvrages que je cite, mais sans discuter aucunement ces noms propres, ce qui sera l'objet d'un travail à part.

En un mot Emir-Qazghân plaça sur le trône Dânischmendjè-Khan, fils de Qaïdan-Khan, fils de Qaschine, fils d'Okèdaï-Qâân, fils de Tchinguiz-Khan; mais il le fit mourir deux ans après pour proclamer khan, à sa place, Bayân-Qouli-Khan, fils de Sourghou, fils de Douï-Tchètchène, fils de Barâq, fils de Yssountou, fils de Moutoukan, fils de Djaghataï-Khan, fils de Tchinguiz-Khan.

Après la mort d'Emir-Qazghân, son fils Abdoullâh étant devenu amoureux de la femme de Bayân-Qouli-Khan, fit mourir ce prince bien innocent, et plaça sur le trône Timour-Châh, 158 fils de Yssoun-Timour, fils d'Aboukan, fils de Douï-Tchètchène, fils de Barâq-Khan, fils de Yssountou-Khan, fils de Moutoukan, fils de Djaghataï-Khan.

Après la mort de l'émir Abdoullâh, son neveu Emir-Houssèïn, fils de Beslaï, fils d'Emir-Qazghân, plaça sur le trône Adil-Suitan, fils de Mohammed, fils de Poulâd, fils de Koundjèk, fils de Douï-Tchètchène, fils de Barâq-Khan, fils de Yssountou, fils de Moutoukan, fils de Djaghataï-Khan. Mais à l'époque où Emir-Timour¹⁾ vint attaquer Emir-Houssèïn, ce dernier ayant conçu des soupçons contre son khan le fit jeter dans l'eau, pieds et poings liés, et proclama khan Qaboul-Sultan, fils de Dourdji, fils d'Iltchikdaï, fils de Douï-Tchètchène.

Quelque temps après, Emir-Timour, fils de l'émir Taraghaï, le Baroulâs, ayant défait Emir-Houssèïn, près de Balkh, le fit mettre à mort ainsi que son khan et plaça sur le trône Souyourgatmisch-Khan, fils de Danischmendjè-Khan, fils de Qaïdou, fils de Qaschine, fils d'Okèdaï-Qâân, fils de Tchinguiz-Khan.

A la mort de Souyourgamitch, son fils, Mahmoud-Sultan, fut proclamé khan à sa place. Mais après Qazân-Sultan-Khan tous les khans dont nous venons de parler n'eurent de khan que le nom, et ne jouèrent jamais d'aucune autorité. En un mot, dans chaque endroit, chaque chef de tribu avait proclamé son propre khan. Il y eut beaucoup de rois des tribus (Moulouk-i-Tavâïf).

1) Tamerlan, appelé par notre auteur tantôt Emir-Timour, tantôt Timour-Béï ou Timour Kourgan, ou enfin Aqsâq-Timour.

Émir-Timour, fils de Taraghaï, le Baroulâs, avait rassemblé tout son ourouq et n'avait pas cessé un moment d'être en guerre (avec quelqu'un des princes ses voisins). A cette époque un des descendants de Djaghataï-Khan, Touqlouq-Timour, khan puissant qui régnait à Kaschghar, informé de l'état d'anarchie dans lequel se trouvait le Mâvèrân-Nahr, y était arrivé à la tête d'une armée innombrable. Une partie du pays s'était soumise sans combattre. Ceux qui avaient voulu résister avaient péri dans les combats, ou bien avaient dû chercher leur salut dans la fuite. 154
Emir-Timour et Emir-Houssèïn s'étaient vus obligés de fuir, et s'étaient retirés chez les Nikoudèris et chez les Hèzarès.

Touqlouq-Timour-Khan, après un séjour d'un an dans le Mâvèrân-Nahr, y laissa comme gouverneur son fils Iliâs-Khodja et retourna à Kaschghar, où il mourut l'année suivante. A la nouvelle de sa mort, Emir-Timour et Emir-Houssèïn vinrent attaquer Iliâs-Khodja, qui prit la fuite et retourna à Kaschghar.

Après la fuite d'Iliâs-Khodja, ces deux émirs¹⁾, qui étaient les deux plus puissants qui se trouvassent dans le Mâvèrân-Nahr, marchèrent l'un contre l'autre et se livrèrent une grande bataille, près de Balkh. La victoire se déclara pour Emir-Timour, qui fit périr Emir-Houssèïn et resta ainsi seul maître de tout le Mâvèrân-Nahr.

Emir-Timour plaça sur le trône Souyourgatmitsch, qui ne fut khan qu'en apparence, quoique son nom fût placé dans la khotba; car en réalité c'était Emir-Timour qui était le vrai khan. Souyourgatmisch-Khan mourut après avoir joui pendant vingt-deux ans de cette ombre d'un pouvoir apparent, et son fils Mahmoud-Sultan fut proclamé khan²⁾.

Mahmoud-Sultan-Khan avait un tel respect pour Emir-Timour et pour ses enfants, qu'il n'aurait jamais voulu, d'aucune manière, lui causer le moindre désagrément. Il passait ses jours et ses

1) C'est-à-dire Emir-Houssèïn et Emir-Timour.

2) Tout ce passage, depuis les mots: «Émir-Timour plaça sur le trône... etc.» ne se trouve que dans le manuscrit Dahl.

nuits dans le jeûne et dans la prière, lisant le Qorân et faisant des vœux pour la prospérité d'Emir-Timour. Toutes les ordonnances (yarliq) d'Emir-Timour portaient un toghra (sceau) avec ces mots: «Nous Adil-Mahmoud-Khan, émir ghazi». Les jours de fêtes ou de festins Emir-Timour allait présenter ses hommages
 155 au khan et se tenait agenouillé devant lui avec le plus grand respect, ce qu'il faisait également, lorsque quelque ambassadeur venait se présenter au khan.

En un mot Emir-Timour, après un règne de trente-trois ans, et à l'âge de plus de soixante ans, marcha contre le pays de Roum et livra une grande bataille à Yldrim-Bayèzid. Après un combat qui dura depuis le matin jusqu'au milieu de la nuit, Yldrim-Bayèzid prit la fuite; mais, poursuivi par Mahmoud-Khan qui l'atteignit, le lendemain vers midi, il fut fait prisonnier et amené à Emir-Timour.

Emir-Timour passa toute cette année dans le pays de Roum. Ayant ensuite fait mourir Yldrim-Bayèzid et Mahmoud-Khan, il fit dès-lors placer son propre nom dans la khotba et frapper monnaie à son coin. De retour à Samarcande, il entreprit une expédition contre le Khitaï, mais, à son arrivée à Otrar, il passa de ce monde périssable dans le séjour de l'éternité, dans l'année huit cent sept de l'Hégire. Il avait vécu soixante et onze ans et en avait régné trente-six¹).

Conversion de Touqlouq Timour-Khan à l'islamisme.

Un des descendants de Djaghataï-Khan, Il-Khodja, surnommé Issèn-Bogha, fils de Douï-Tchètchène, fils de Barâq, fils de Is-

1) Mir-Chérif Râqim میر شریف راقم, dans son Tarikh-i Timouri تاریخ تیموری, manuscrit de l'Institut oriental, dit pp. 3 et 42 verso, que Tamerlan né à Chahrisabz en 735, un mardi 25 du mois de chabân, régna depuis 771 et mourut à Otrar en 807, le mardi soir, 17 de chahân, âgé de soixante et douze ans, un mois et dix-sept jours. L'auteur cite le chronogramme suivant, qui donne la date de la mort de Tamerlan:

شهنشاهی که ما وایش بهشت جاودان آمد وداع شهر یاری کرد نار
 بخش همان آمد

sountou, fils de Moutoukan, fils de Djaghataï-Khan, était né dans le Mâvérân-Nahr. Comme il ne restait plus à Kaschghar, ni à Yarkend, ni à Ala-Tâgh, ni dans l'Onïghouristan, un seul prince descendant de Djaghataï-Khan dont l'autorité fût reconnue, les émirs mogols tiurent un conseil, dans lequel ils décidèrent de faire venir de Boukhara Issèn-Bogha, qu'ils proclamèrent khan de Kaschghar, de Yarkend, d'Ala-Tâgh et du Mogolistan. Issèn-Bogha fut un roi puissant. Comme il n'avait pas d'enfants de sa femme, nommée Satilmisch-Khatoun, il porta les yeux sur une jeune fille nommée Mingli, qu'il gardait dans son ordou. La jeune fille devint enceinte. Un jour que le khan était parti pour la chasse, sa femme Satilmitch-Khatoun remit cette jeune fille à un Mogol, nommé Schirè-Oghoul, en lui ordonnant de quitter le pays et d'aller se fixer dans la Mogolie. Ce Mogol partit donc emmenant avec lui cette jeune fille. Mais tout le monde savait bien que l'enfant qu'elle portait dans son sein appartenait au khan. A son retour de la chasse, Issèn-Bogha-Khan demanda où était cette jeune fille. Il fut instruit de tout, et cependant il ne dit rien à Satilmisch-Khatoun, parceque, d'après l'usage reçu chez les Mogols, quel que fût le nombre des femmes que possédât le souverain, il y en avait toujours une qui occupait le premier rang et avait sur les autres une entière autorité, et, quoi qu'elle pût faire aux autres femmes, il ne lui disait jamais rien. Issèn-Bogha-Khan se tut donc, mais il mourut après quelques jours.

Comme il ne se trouvait pas un seul prince, descendant de Djaghataï-Khan, digne de porter la couronne, chaque tribu proclama, de son côté, un khan particulier, et l'on vit revivre les temps des «Rois des Tribus» (Moulouki-Tavâf).

Cependant Emir-Poulâdtchi, émir d'Issèn-Bogha, qui savait

Les mots: **وداع شہریاری** «Adieux au pouvoir souverain», donnent la date 807 (1414). Râqim cite en outre quatre ou cinq autres chronogrammes composés à cette occasion. Le chronogramme **وداع شہریاری** se trouve également cité dans le Habiboussiar. Voy. le Habib lithographié. T. III, P. III, p. 173.

que Mingli-Khatoun était partie emportant dans son sein un gage de ses relations avec Issèn-Bogha, avait envoyé un nommé Tasch-Timour à la recherche de Mingli-Khatoun et de son enfant. Il lui avait donné un troupeau d'une trentaine de moutons pour sa nourriture, et lui avait promis en outre de grandes récompenses, s'il parvenait à lui apporter des nouvelles de Mingli-Khatoun et de son enfant. Ce Tasch-Timour, après avoir parcouru plusieurs contrées, arriva enfin dans la Mogolie, dans un
 157 endroit où il apprit que demeurait Schirè-Oghoul. Aux questions qu'il fit sur Mingli-Khatoun et sur son enfant, on lui répondit, que Mingli-Khatoun avait eu d'Issèn-Bogha un fils qui avait reçu le nom de Touqlouq-Timour; qu'elle avait ensuite eu de Schirè-Oghoul un autre fils, auquel on avait donné le nom de Timour-Mèlik, et qu'ils étaient élevés ensemble.

En un mot Tasch-Timour parvint, à force de ruse, à enlever Touqlouq-Timour et à l'amener à Emir-Poulâdtchi, qui le fit proclamer khan avec toutes les cérémonies en usage chez les Mogols.

Touqlouq-Timour-Khan se rendit en peu de temps maître de Kaschghar, de Yârkend, d'Alâ-Tâgh et de l'Ouïghouristân. Il soumit ensuite le Mâvèrân-Nâhr, plaça à Samarcande son fils Iliâs-Khodja et revint dans ses états où il mourut.

De tous les descendants de Djaghataï-Khan qui régnèrent dans le Kaschghar ce prince fut le premier qui se convertit à l'islamisme. Voici quelle fut la cause de sa conversion. Un jour, dans une grande chasse, ses yeux tombèrent sur une troupe de gens qui voyageaient; il ordonna à ses yessaouls de les lui amener pieds et poings liés, ce qui fut aussitôt exécuté. «Comment, leur dit le khan, avez-vous osé venir vous mêler à ma chasse?» Le khan avait fait défendre que personne ne passât par l'endroit de sa chasse, et tous ceux qui y seraient rencontrés devaient être liés et amenés en sa présence. Le chef des gens qui furent ainsi amenés devant le khan était le chèikh Djèmâloud-dine, descendant du chèikh Schoudjàoud-dine de Boukhara. Ces chèikhs

avaient, de père en fils, reçu le don de seconde vue. Le chèikh répondit au khan qu'ils étaient étrangers et voyageurs, qu'ils arrivaient de l'endroit appelé Kètèk et ignoraient absolument la défense qu'il avait faite. Le khan leur demanda alors, s'ils n'étaient pas des Tadjiks et, sur la réponse affirmative du chèikh, il leur dit qu'un chien valait mieux qu'un Tâdjik. «Oui, repartit le chèikh, si nous n'avions pas la vraie foi, nous serions vraiment moins que des chiens». Le khan, frappé de cette réponse, ordonna alors à un de ses yessaouls de lui amener ce Tâdjik à son retour de la chasse. Lors que le khan fut revenu de la chasse, ce chèikh lui fut amené par le yessaoul. Le khan l'ayant alors pris à part lui demanda ce qu'il avait voulu dire par ces paroles: «Celui qui n'a pas la foi (imân) est moins qu'un chien», et ce qu'il entendait par le mot *foi* (imân). Le chèikh lui fit alors l'éloge de la religion de l'islâm avec tant de feu que le coeur du khan qui était dur comme une pierre devint mou comme de la cire. Il lui représenta ensuite l'infidélité sous des couleurs si hideuses¹⁾ que le khan eut horreur de son infidélité et dit au chèikh, en fondant en larmes: «Si je fais aujourd'hui profession de la foi musulmane, je ne pourrai pas amener mes sujets dans la vraie voie. Mais ayez patience. Dès que je serai rentré en possession de mes états héréditaires, reviens absolument me trouver».

Le chèikh, quelque temps après son retour chez lui, étant tombé gravement malade, dicta à son fils ses dernières volontés et lui dit: «Touqlouq-Timour doit devenir un grand roi, ne manque pas d'aller le saluer de ma part et rappelle-lui sans aucune crainte la promesse qu'il m'a faite». Après ces recommandations le chèikh Djèmâlôud-dine passa de ce monde périssable

1) Le texte de Kazan porte ici کفرنی انداغ ردّ قیلدیکم et le Mi^t Dahl انداغ مژمت قیلدیکم. Peut-être que dans les anciens manuscrits on trouvait primitivement ردّ ومژمت, ce qui ne changera en rien le sens de la phrase. Mot à mot: Il repoussa et blâma l'infidélité de telle manière que... etc.

dans le séjour de l'éternité. Le fils du chèïkh s'appelait Rèchid-oud-dine; c'était lui que le chèïkh avait nommé son successeur.

159 Quelques années après la mort du chèïkh, Touqlouq-Timour-Khan se trouvait maître du Kaschghar, de Taschkend, de Yâr-kend, de l'Oulghouristân, d'Endègân, de Samarcande, de Bou-khârâ et de tout le Mâvèran-Nahr. Le chèïkh Rèchid-oud-dine se rendit alors à l'ordou du khan dans l'intention de remplir la dernière volonté de son père. Comme il ne put, malgré tous ses efforts, parvenir à être présenté au khan, il vint un matin, tout près de son ordou, et se mit à chanter à haute voix l'appel à la prière (azan). Le khan ayant entendu cette voix ordonna qu'on lui amenât celui qui venait de crier ainsi. Le chèïkh lui fut amené aussitôt. «Pourquoi, animal, lui dit le khan, nous as-tu réveillé?» Le chèïkh Rèchid-oud-dine lui raconta, mot-à-mot, tout ce que son père l'avait chargé de lui dire, et au moment même le khan proféra le symbole de la foi de l'islâm et se fit musulman. Il fit ensuite appeler, l'un après l'autre, ses émirs et les convertit également à la foi de l'islâm. Mais un de ses émirs, nommé Djourâs, répondit à la proposition que lui fit le khan: «Nous avons ici un athlète (pèhlèhvân); faites-le lutter avec ce Tâdjik, et si l'athlète est renversé, je me fais tout de suite musulman». Tout ce que put dire le khan pour détourner l'émir de cette idée ne produisit sur lui aucun effet. Le chèïkh Rèchidoud-dine dit alors: «L'émir Djourlas a proposé une condition tout-à-fait raisonnable; qu'on me fasse lutter avec votre athlète». On fit donc venir l'athlète mogul, qui se mit à lutter avec lui. Mais pendant la lutte, le chèïkh lui porta dans la poitrine un coup qui le fit tomber sans connaissance. Quelques moments après l'athlète revint à lui, se releva en proférant le symbole de la foi et alla se prosterner aux pieds du chèïkh. L'émir Djourlâs témoin de cette scène se fit aussi musulman. Ce jour-là même, cent soixante mille personnes embrassèrent l'islamisme, dont le culte devint public dans le pays soumis aux descendants de Djaghataï-Khan.

Peu de jours après cet évènement mourut l'émir Poulâdtchi

qui avait placé Touqlouq-Timour-Khan sur le trône et ne portait lui-même que le titre d'émir des émirs (émir-oul-oumèrà). Un jeune fils, âgé de sept ans et nommé Khoudâ-Dâd (Dieudonné), qu'il avait laissé en mourant, reçut de Touqlouq-Timour-Khan la place qu'avait occupée son père. Emir-Poulâdtchi avait cinq frères aînés et cadets. Le troisième de ses frères cadets, se nommait Qamaroud-dine. C'était un homme de moeurs dissolues, mais très-brave et jouissant d'une grande puissance. Bref, ce Qamaroud-dine se trouvant un jour dans la salle de réception du khan, lui dit : «Émir Khoudâ-Dâd est trop jeune pour pouvoir diriger un si grand état; confie-moi sa place jusqu'à ce qu'il soit en état de prendre la direction des affaires». Mais le khan ne voulut pas agréer la demande de Qamaroud-dine qui, blessé par ce refus du khan, en conserva toujours le souvenir au fond du coeur.

Touqlouq-Timour-Khan vint au monde en sept cent trente. A l'âge de dix-huit ans il parvint au trône par le zèle de l'émir Poulâdtchi, le Doughlât. A l'âge de vingt-quatre ans il se convertit à l'islamisme, et à l'âge de trente-quatre ans il accomplit l'ordre du Très-Haut et passa de ce monde périssable dans le séjour de l'éternité.

A la mort de Touqlouq-Timour-Khan Qamaroud-dine, le Doughlât, se révolta et fit mettre à mort Iliâs-Khodja. Dix-huit personnes, grandes et petites, de la famille de Touqlouq-Timour-Khan furent massacrées le même jour, par les ordres de Qamaroud-dine qui ordonna en outre à des hommes sûrs de faire périr, partout où ils les trouveraient, tous les descendants de ce prince. Il se fit ensuite proclamer khan, et son nom fut mis dans la khotba et sur les monnaies.

Cependant il était resté de Touqlouq-Timour-Khan un fils encore à la mamelle. Sa mère, appelée Émir-Aghâ-Khâtoun, se réfugia avec son nourrisson auprès de Khoudâ-Dâd, qui cacha cet enfant et refusa toujours de le remettre entre les mains de Qamaroud-dine, malgré toutes les instances de ce dernier pour l'avoir.

Lorsque peu de temps après, Emir-Timour¹⁾ vint avec une nombreuse armée attaquer Qamaroud-dine, Emir-Khoudâi-Dâd confia cet enfant à quelques femmes et les envoya sous la garde de quelques hommes sûrs, dans les montagnes du Badakhschân, avec l'ordre de n'en pas sortir. En un mot Emir-Timour vint à cinq reprises attaquer Qamaroud-dine, auquel il livra chaque fois plusieurs combats. Enfin quand il vint la dernière fois attaquer Qamaroud-dine, celui-ci, qui était devenu hydropique, fut obligé, à la nouvelle de l'approche de son ennemi, de prendre la fuite, accompagné de quelques personnes. Mais comme il ne lui restait plus qu'un souffle de vie, les hommes de sa suite se virent dans la nécessité de l'envoyer dans une grande forêt, sous la garde d'une jeune fille esclave, à laquelle ils remirent des vivres pour quelques jours. On apprit quelques jours après que le bruit de l'arrivée de l'Emir-Timour manquait entièrement de fondement, et la population rentra dans ses foyers. On envoya alors quelques personnes dans la forêt susmentionnée pour en ramener Qamaroud-dine; mais elles durent revenir sans avoir pu retrouver ses traces. On apprit enfin plus tard que Qamaroud-dine s'était rendu auprès du roi de Perse(?²⁾).

162 Khizir-Khodja, ce même enfant qu'on avait porté dans les montagnes du Badakhschân, fut alors proclamé khan. Tous les princes qui ont régné, depuis cette époque jusqu'à nos jours, à Kaschghar et à Yârkend, descendent de ce Khizir-Khodja, fils de Touqlouq-Timour, fils de Issèn-Bogha, fils de Douï-Tchètchène, fils de Barâq-Khan, fils de Yssountou, fils de Moutoukan, fils de Djaghataï-Khan, fils de Tchinguiz-Khan.

Histoire de Idikèi.

Un nommé Qoutlouq-Qabâ, de la tribu des Aq-Manghout, avait un fils et une fille. Sa fille, qui passa dans la couche

1) Tamerlan.

2) مالك عم نينك خدمتيا باريب نورور

de Timour-Bèk-Oghlan, donna le jour à Timour-Qoutlouq-Khan, qui eut un fils nommé Idikèï. Ce Idikèï était d'abord au service de Toqtamisch-Khan. Lorsque ce prince, mis en fuite par Ourous-Khan, vint se réfugier à Samarcande, auprès de Timour-Bèï¹⁾, Idikèï, le Manghout, arriva à Samarcande annoncer qu'Ourous-Khan s'avancait à la tête d'une nombreuse armée qu'il venait de rassembler. Toqtamisch-Khan, grâce aux secours que lui donna alors Timour-Bèï, défit Ourous-Khan et devint maître de tout le pays où avait régné Djoudji-Khan et monta sur le trône dans la ville de Sèràï. Lorsque Timour-Qoutlouq-Khan fut devenu plus puissant²⁾, Idikèï, le Manghout, se sépara de Toqtamisch-Khan et alla rejoindre Timour-Qoutlouq-Khan. Ce dernier, tourmenté au fond du coeur par le désir de devenir souverain indépendant, voulait se soustraire à l'autorité de Toqtamisch-Khan. Celui-ci forma, pour cette raison, le projet de s'emparer de Timour-Qoutlouq-Khan et de le faire mourir. Timour-Qoutlouq-Khan prit la fuite et vint se réfugier à la cour de Timour-Bèï où Idikèï, qui s'était séparé de lui et était resté en arrière, vint le rejoindre six mois plus tard.

Quelque temps après ces évènements Emir-Timour partit 163 pour une expédition contre l'Irân. Toqtamisch-Khan, voyant le Mâvèrân-Nahr entièrement dégarni de troupes, s'avança jusqu'à Samarcande, d'où il ne se retira qu'après avoir fait périr quelques musulmans de la mort des martyrs et ravagé tout le pays.

A la réception de la nouvelle de cette invasion dans ses états, Emir-Timour revint sur ses pas et, sans s'arrêter à Samarcande, marcha de suite contre Toqtamisch-Khan, et le défit dans une grande bataille qu'il lui livra sur les bords du Volga (Itil). Toq-

1) Tamerlan.

2) Nos manuscrits portent: *تيمور قتليق خان خذ تميزكا بيتكاندين سونك*, ce qui n'offre aucun sens. Si au lieu de *خذ تميزكا* on lit: *خذ نيميزكا*, on aura «lorsque Timour-Qoutliq-Khan fut parvenu à l'âge de raison», ce qui ici n'offre pas un sens satisfaisant. Par quels mots faut-il donc remplacer les mots *خذ تميزكا*?

tamisch-Khan fut obligé de fuir, et Emir-Timour porta la mort et la désolation (dans le pays de son ennemi).

Timour-Qoutlouq-Khan qui, comme il a été dit plus haut, s'était réfugié auprès de l'émir Timour, se trouvait avec lui dans cette expédition. Il dit à Emir-Timour, qu'il venait d'apprendre que ses sujets héréditaires, qui lui avaient été enlevés de force par Toqtamisch-Khan, étaient encore tout-à-fait *intacts*, et lui demanda la permission de les amener à son service (et de les réunir à son armée). Émir-Timour lui ayant accordé la permission qu'il demandait, il partit pour aller rassembler ses sujets qu'il trouva campés sur les bords du Volga, et se remit en route avec eux pour rejoindre Emir-Timour. Mais après quelques journées de marche, Idikèï, le Manghout, lui représenta qu'il n'y avait aucun avantage à aller mettre ainsi tous ses sujets dans la dépendance de l'émir Timour». L'émir, lui dit-il, les emmènera à Samarcande où il ne manquera pas de les séparer les uns des autres et de les disperser dans différents endroits, et toi-même comme leur chef, tu deviendras un des serviteurs (*nauker*) de Timour-Bèï». Timour-Qoutlouq-Oghlân¹⁾ suivit le conseil que lui donnait Idikèï. Il rassembla tous les anciens (*aq-saqâl*) de la tribu et leur dit : «Timour-Bèï vous fera tous mourir et réduira vos enfants en esclavage». Tous lui ayant alors répondu : «Si nous allons, c'est à cause de toi, car autrement Timour-Bèï nous ne le connaissons pas», Timour-Qoutlouq-Oghlân retourna sur ses pas avec sa tribu et alla se fixer dans un endroit retiré²⁾.

1) Le mot Oghlân ne se trouve pas dans le manuscrit Dahl.

2) Notre auteur ne fait-il pas ici allusion à l'arrivée de Timour-Qoutlouq à Astrakhan? On voit dans le *Zafer-Namè* ظفر نامه Mi^t de l'université I. de St.-Pétersbourg f. 231 verso, et dans le *روضة الأضافا*, que Timour (Tamerlan) reçut en 802 la nouvelle de la mort de Timour-Qoutlouq-Oghlân.

CHAPITRE VI.

Histoire des descendants de Touli-Khan, fils cadet de Tchinguiz-Khan, qui ont régné en Perse (Irân)¹.

Après la mort de Kouyouk-Khan, fils d'Okèdaï-Qâân, Mangou-Qâân, fils de Touli-Khan, fut proclamé khan. Il faut savoir que voici la signification du mot *qâân*. Les émirs et le peuple appellent *khâqân* celui qui est plus qu'un khan en grandeur et en puissance, et celui qui est au-dessus d'un *khâqân* est appelé *qâân*. Il n'y a pas de titre supérieur à celui de *qâân*.

Mangou-Qâân envoya comme gouverneur dans le Khorassan un nommé Arghoun-Aghâ, de la tribu des Ouïrates, qui gouverna pendant dix ans cette province. A la mort d'Arghoun-Aghâ, Mangou-Qâân nomma gouverneur de l'Irân son propre frère cadet Holagou-Khan, auquel il donna la cinquième partie de son armée. A son arrivée dans l'Irân, Holagou-Khan attaqua et fit périr les Moulâhidè ainsi que le khaliphe Moutassâm, et rangea tous leurs états sous sa domination. Il marcha ensuite contre la Syrie (Châm), dont il fit également la conquête, et mourut après un règne de neuf ans.

Après Holagou-Khan, son fils Abaqâ-Khan monta, par ordre de son oncle Qoubilaï-Qâân, sur le trône de son père, qu'il suivit au tombeau après un règne de dix-sept ans.

A la mort de Abaqâ-Khan, sa couronne passa à Ahmed-Khan, ¹⁶⁵ fils de Holagou-Khan. Après un règne de deux ans, il fut mis à mort par Arghoun, fils d'Abaqâ-Khan, qui monta sur le trône à sa place. Arghoun-Khan mourut après un règne de sept ans. A sa mort son frère cadet Guikhatou, fils d'Abaqâ-Khan, fils de Holagou-Khan, fut proclamé khan. Il régna quatre ans et fut mis à mort par Baïdou, fils de Taraghaï, fils de Holagou-Khan, qui

1) Voy. d'Ohsson, Histoire des Mongols. Livre V, chapitres I, II et suivants.

lui succéda sur le trône et fut lui-même tué, huit mois après, par Ghazân-Khan, fils d'Arghoun-Khan, fils d'Abaqâ-Khan, fils de Holagou-Khan, qui monta après lui sur le trône.

De tous les descendants de Touli-Khan, qui régnèrent en Perse, Ghazân-Khan fut le premier qui embrassa la foi de l'islâm. Il employa tous ses efforts pour la propager, et l'infidélité rentra dans les ténèbres. Il fit brûler tous les temples d'idoles et ramena par ces mesures à la religion de l'islâm tous les Mogols qui se trouvaient dans l'Irân. En sept cent-un, après un règne de neuf ans, il passa de ce monde périssable dans le séjour de l'éternité. Il avait vécu trente ans.

Après Ghazan-Khan Qldjaitou-Khan, fils d'Arghoun-Khan, fils d'Abaqâ-Khan, fils de Holagou-Khan, fut proclamé khan. Il mourut après un règne de treize ans et eut pour successeur Abou-Sa'id-Khan, fils d'Oldjaitou-Khan.

Abou-Sa'id-Khan n'avait que douze ans, quand son père mourut; voilà pourquoi il donna pour quelque temps la direction des affaires de l'état à émir Tchoubân, le Seldouz.

Abou-Sa'id-Khan mourut après un règne de dix-neuf ans.

166 Princes de la branche de Holagou-Khan, qui, après Abou Sa'id-Khan, ont été proclamés khans par les émirs.

On doit savoir que ces khans n'en eurent que le nom et qu'ils ne jouirent jamais d'aucune autorité. A la mort d'Abou-Sa'id-Khan les émirs seldouz qui portaient tous le nom de Tchoubâni, placèrent sur le trône Arpa-Khan, descendant d'Ariq-Bouka, fils de Touli-Khan. Aly, l'Ouïrâte, gouverneur de Baghdad, plaça de son côté sur le trône Moussa, fils d'Aly, fils de Baïdou, fils de Taraghaï, fils de Holagou-Khan. Il en vint aux mains avec Arpa-Khan, qui fut défait et mis à mort, et Aly l'Ouïrât s'empara de ses états.

A cette même époque, Chèïkh-Hassan, le Djèlâïr, surnommé Chèïkh-Hassan-le-Grand, qui était gouverneur du Roum, n'eut

pas plutôt appris l'avènement de Moussa-Khan au trône, qu'il fit aussi proclamer khan Mohammed, fils de Yal-Qoutlouq; fils de Timour, fils d'Anbâdji, fils de Mangou-Timour, fils de Holagou-Khan. Il rassembla une grande armée, formée de Roumis et de Géorgiens, et marcha sur l'Irân. Il livra, près de Tèbriz, une bataille à Moussa-Khan, qui fut défait et s'enfuit chez les Ouirâts, après la mort d'Aly, chef des Ouirâts.

A cette nouvelle, Chèïkh-Aly, fils de l'émir Aly-Qouschdji, gouverneur du Khorassan, rassembla tous les Mogols qui se trouvaient dans cette province, et marcha, à leur tête, sur Bistâm, où il fit proclamer khan Toghaï-Timour, descendant de Djoudji-Qassâr, frère cadet de Tchinguiz-Khan, qui était gouverneur du Mâzendêrân. De là, il s'avança contre Mohammed-Khan, qui était le khan de Chèïkh-Hassan, le Djèlâïr. En route il fut rejoint, dans l'Azerbaïdjân, par Moussa-Khan avec la tribu des Ouirâts. 167

A la réception de ces nouvelles, Chèïkh-Hassan, le Djèlâïr, marcha à leur rencontre. Les deux armées en vinrent aux mains dans la plaine de Guèrm-Boud. La victoire se déclara pour Chèïkh-Hassan, le Djèlâïr. Moussa-Khan périt dans le combat. Toghaï-Timour-Khan et Chèïkh-Aly, fils de l'émir Aly-Qouschdji, s'enfuirent dans le Khorassan.

Un autre Chèïkh-Hassan, fils de Timour-Tâsch, fils de l'émir Tchoubân, le Seldouz, et surnommé Chèïkh-Hassan-le-Petit, se trouvait dans une province du Roum, dont il avait été nommé gouverneur par Abou-Sa'ïd-Khan. Dès que ce Chèïkh-Hassan, le Seldouz, fut informé de ces événements, il arriva de son côté avec une nombreuse armée et remporta, près de Nakhtchêvân, une victoire sur les troupes de Chèïkh-Hassan, le Djèlâïre, qui prit la fuite et se retira à Saltâniè. Mohammed-Khan périt dans la mêlée. Chèïkh-Hassan-le-Petit (le Seldouz) plaça sur le trône, à Tèbriz, Sâti-Bek-Khâtoun, fille de Sultan-Mohammed-Kharbendè¹⁾

1) Sultan-Mohammed-Kharbendè, le même que Oldjaïtou, Khouda-Bendè, troisième fils d'Arghoun-Khan.

et se mit à la poursuite de Chèïkh-Hassan-le-Grand (le Djélaïr), qui finit par venir lui faire sa soumission, et la paix fut conclue entre eux deux.

Un an après, Chèïkh-Hassan-le-Petit déposa Sati-Bèk-Khatoun et proclama khan Souléïman, fils de Sènguè, fils de Yaschmout, fils de Holagou-Khan, auquel il fit ensuite épouser cette Sati-Bèk-Khatoun.

168 Quelque temps après, Chèïkh-Hassan-le-Grand se révolta contre Chèïkh-Hassan-le-Petit et se rendit à Bagdad, où il fit proclamer khan Djèhân-Timour, fils de Alafrèng, fils de Kèïkhatou-Khan, fils de Abaqâ-Khan, fils de Holagou-Khan. Il rassembla une armée et vint attaquer Chèïkh-Hassan-le-Petit; mais il fut défait et retourna à Bagdad, où il déposa Djèhân-Timour et se fit proclamer khan lui-même.

Chèïkh-Hassan-le-Petit était devenu puissant. Ce chèïkh avait une femme nommée Izzèt¹⁾, qui avait des liaisons avec un nommé Yacoub-Châh. Chèïkh-Hassan-le-Petit, ayant un jour fait mettre en prison ce Yacoub-Châh pour une faute qu'il avait commise, cette femme s'imagina que son amant n'avait été emprisonné que parce que Chèïkh-Hassan-le-Petit avait eu des soupçons sur ses liaisons avec lui et, profitant d'une nuit où elle vit Chèïkh-Hassan-le-Petit plongé dans le sommeil de l'ivresse, elle lui ôta la vie en lui écrasant les testicules. Mèlik-Aschraf, frère cadet de Chèïkh-Hassan-le-Petit, prit la place de son frère aîné

1) Nos manuscrits disent کبیر عرب خاتونی بار ابردی une femme arabe. D'Ohsson, H. des M. Liv. VII. ch. V. p. 734 dit: Sa femme Yzzèt-Mèlik. Le *خلاصة الأخبار* M¹ de P. O. dit à la page 297 verso *وخاتون امير شيخ حسن* *عرب ملك* On sait, combien il est facile de faire de *عرب izzet* arab et vice-versâ. Le *حبيب السير* dit positivement *عرب ملك* Yzzèt-Mèlik (p. 80 *حالات سلاطين مغول*) Dans le *روضة الصفا* de Mir-Khond, ce nom est écrit également *عرب ملك* Izzèt-Mèlik.

et fit proclamer khan Anouschirvan¹⁾, descendant de Holagou-Khan.

Ce Mèlik-Aschraf était un vrai impur. Aussi les musulmans de ses états s'enfuirent-ils bientôt de tous les côtés. Un d'eux, le qadhi Mouhioud-dine de Berda, se rendit dans le Descht-i-Qiptchâq, auprès de Djâni-Bèk-Khan. Il fit en présence de ce prince un portrait si odieux du caractère de Mèlik-Aschraf, qu'il arracha des larmes de douleur et d'indignation à Djâni-Bèk-Khan et à tous les assistants.

Enfin Djâni-Bèk-Khan marcha contre Mèlik-Aschraf, à la tête d'une nombreuse armée. Il entra dans l'Azerbaïdjan et lui livra une bataille près de Khoï. Mèlik-Aschraf fut défait et tomba entre les mains de Djâni-Bek-Khan, qui le fit mettre à mort et s'empara de tous ses trésors. Ces événements se passèrent en sept cent cinquante-neuf²⁾.

CHAPITRE VII.

Descendants de Djoudji-Khan, qui ont régné dans le Descht-i-Qiptchâq.

Nous parlerons d'abord de Djoudji-Khan. Sa mère se nommait Bourtè-Foudjine. Elle portait encore Djoudji-Khan dans

1) Anouchirvân qui reçut le surnom de Adil. c.-à-d. le Juste. On voit dans le Khoulassatoul-Akhbâr. M^{te} de l'I. O. p. 298. نوشيروان نامی را بر تخت خانیت نشانند و حکم کرد که اورا نوشيروان عادل کوبند souvenir de Nouchirvân, le Sassanide, appelé également le Juste Voy. plus haut page , N.

2) D'après d'Ohsson en 756. D'après le Khoulassatoul-Akhbâr et le Habîbous-siar en 758. Dans le Raouzétoussafâ la date de la mort de Mèlik-Aschraf n'est pas indiquée; mais de suite après le récit de sa mort il y est parlé des événements survenus en 759. Le Matla-oussadèïn مطلع السعدین dit également en 758.

son sein, lorsque le khan des Merkites, profitant d'une absence de Tchinguiz-Khan, vint fondre sur ses aouls qu'il pilla, et emmena Bourtè-Foudjine prisonnière. Mais Ong-Khan, dont l'épouse était soeur cadette de Bourtè-Foudjine, se la fit rendre par le khan des Merkites, avec lequel il entretenait des relations amicales, et la renvoya à Tchinguiz-Khan, parce qu'il avait été l'ami de son père Yessouguè-Bèhâdour. Bourtè-Foudjine accoucha en route d'un fils, et comme elle n'avait pas de berceau pour y mettre le nouveau-né, elle prépara avec de la pâte une espèce de corbeille, dans laquelle elle le plaça et continua ainsi son voyage. Lorsque Tchinguiz-Khan vit ce jeune fils, il s'écria plein de joie: «Voilà un Djoudji qui nous arrive.» Le mot Djoudji signifie en mogol un hôte récemment arrivé. Voilà pourquoi ce fils reçut ce nom. Il faut savoir que Djoudji-Khan mourut avant son père. Comme nous avons déjà parlé de lui succinctement dans l'histoire de la vie de Tchinguiz-Khan, nous nous bornerons à ce que nous venons d'en dire.

Batou-Khan, fils de Djoudji-Khan.

Lorsque Tchinguiz-Khan reçut la nouvelle de la mort de
 170 Djoudji-Khan, il en ressentit la plus vive douleur, et il ordonna un grand deuil. Il adressa alors à ses enfants et à ses émirs des avis, des conseils et des recommandations au sujet des affaires de l'état. A la fin du deuil il ordonna à Outtchèguine¹⁾ de se rendre dans le Descht-i-Qiptchâq, d'y proclamer khan à la place de Djoudji-Khan, son second fils Batou, surnommé Sâïn-Khan (le bon prince) et de le faire reconnaître en cette qualité par ses frères cadets et par tous les émirs. Si quelqu'un d'eux, ajouta le khan, refuse de le reconnaître, tu resteras toi-même auprès de lui, et tu me feras sans délai ton rapport pour que je prenne les mesures convenables.

Dès que Batou apprit que Outtchèguine s'approchait de son oulous, il envoya à sa rencontre d'abord ses fils, ses frères-et

1) Bèlqoutar-Outtchèguine, fils cadet de Yessouguè-Bèhâdour.

ses émirs, puis il partit lui-même pour aller le recevoir. Les trois premiers jours qui suivirent l'arrivée d'Outtchèguine furent passés à pleurer la mort de Djoudji-Khan. Lorsque les cérémonies du deuil furent terminées, Outtchèguine plaça Batou-Khan sur le trône de son père, et fit connaître à ses frères et à ses émirs les volontés de Tchinguiz-Khan. Tous sans exception reconnurent l'autorité de Batou-Khan. On donna un grand festin, dans lequel les Mogols, selon leur usage, présentèrent à Batou la coupe, qu'il leur présenta lui-même à son tour, en leur faisant de riches présents. Ce fut au milieu de ces réjouissances qu'un homme; arrivé de l'ordou impérial, apporta la nouvelle de la mort de Tchinguiz-Khan. En un instant le peuple fut saisi d'une telle douleur que de tous les côtés l'air retentit de cris et de gémissements. En un mot, après les cérémonies du deuil, Batou-Khan confia la régence à Toqaï-Timour, le cadet de ses frères, et partit avec Outtchèguine et ses cinq frères Orda, Schèïbân, 171 Berkè, Dzampâï et Berkèdjâr, pour Qara-Qouroum, qui avait été la résidence de Tchinguiz-Khan. Il y fut rejoint par tous les princes du sang et par les émirs, et tous ensemble ils pleurèrent de nouveau la mort du khan. Lorsque les cérémonies du deuil furent terminées, tous les princes et les émirs, conformément aux dernières volontés de Tchinguiz-Khan, placèrent sur le trône Okèdaï-Qâân. Dans un grand festin que l'on donna à cette occasion, les princes et les émirs présentèrent la coupe à Okèdaï-Qâân, qui la leur présenta à son tour. Ensuite le qâân ouvrit les portes de ses trésors et répandit tant de largesses qu'il ne resta plus un seul pauvre; tout le monde devint riche.

Les souverains de quelques pays du Khitaï ayant refusé de se soumettre, Okèdaï-Qâân résolut de marcher contre eux. Il ordonna à Batou-Khan de l'accompagner dans cette expédition, et celui-ci suivit le qâân avec ses cinq frères.

Après avoir porté le ravage dans tous les pays ennemis le qâân revint à Qâra-Qouroum, d'où il envoya Batou-Khan pour soumettre les pays habités par les Ourous, les Tcherkèsses, les

Boulgares et quelques autres peuples. Kouyouk-Khan, fils d'Okèdaï-Qâân, Mangou-Qâân ¹⁾, fils de Touli-Khan, et Baïdâr, fils de Djaghataï, reçurent l'ordre de suivre Batou-Khan et de l'aider dans cette expédition.

Batou-Khan partit avec tous ces princes et arriva dans sa résidence, où Toqaï-Timour donna à tous ses hôtes une fête qui dura trois jours. Ensuite Batou-Khan leur en donna une seconde, qui dura quarante jours, pendant lesquels on ne cessa de se livrer aux plaisirs et à la bonne chère. Après ces fêtes Batou-Khan envoya ses Tougatchis ²⁾ pour rassembler des troupes, et en peu de temps une armée innombrable se trouva rangée sous ses drapeaux. Il faut savoir que la résidence de Djoudji-Khan était Kouk-Orda dans le Dèsch-i-Qiptchâq.

Nous parlerons plus bas ³⁾ de la conquête des pays des Madjârs, des Baschqourdes, des Ourous, des Kourel? ⁴⁾ et des Nè-misch, par Batou-Khan, ainsi que de la mort de ce prince.

Règne de Berkè-Khan, fils de Djoudji-Khan, dans le Dèsch-i-Qiptchâq ⁵⁾.

A la mort de Batou-Khan ⁶⁾, Mangou-Qâân nomma à sa place Sartâq-Oghlân, fils de Batou-Khan. Mais celui-ci étant mort avant d'être monté sur le trône, Mangou-Qâân nomma khan Olaqitch ⁷⁾, frère cadet de Sartâq. Olaqitch étant mort peu de temps

1) On donne ici à Mangou le titre de qâân, qu'il ne reçut que plus tard, à son avènement au trône.

2) D'Ohsson, H. des Mongols. T. I. Livre I. Chap. III, p. 90. *Touadjî*. Aide-de-camp. Il est souvent parlé des Touvâdji *مطلع السعدین تواجی* dans le

3) Voy. Hammer, Hist. de la Horde-d'or, p. 95.

4) Ce mot est toujours écrit *کورل* Kourel dans nos manuscrits.

5) Dans le *Târikh-i-Djennâbi*, M^{it} de l'Institut Oriental. Fol. 908 verso, il est dit: Le Dèsch-i-Qiptchâq est appelé également *دشت برکه* Dèsch-i-Berkè, parce que Berkè fut le premier prince de la famille de Tchinguiz-Khan qui embrassa l'islamisme dans le Descht-i-Qiptchâq.

6) En 654 (1256).

7) Alias. Olagtchi.

après sa nomination, Mangou-Qâân plaça sur le trône Berkè-Khan¹⁾, fils de Djoudji-Khan. A son avènement au trône, Berkè-Khan donna un grand festin et fit de grandes largesses. Il laissa à ses frères aînés et cadets les oulous que leur avait donnés Batou-Khan, et envoya au qâân une²⁾ grande quantité de présents. Ensuite Dieu, le Très-Haut, lui inspira un amour vrai pour la foi de l'islâm, et il reconnut l'erreur dans laquelle il vivait. Un jour, comme il se rendait à Sèraïtchiç, ville qu'avait fondée son frère aîné, il rencontra une caravane qui arrivait de Boukhara. Il appela à l'écart deux des Boukhares de cette caravane et se mit à les interroger sur les dogmes et sur les préceptes de l'islamisme. Ces Boukhares lui expliquèrent bien clairement ce qu'était la religion musulmane, et ce prince fortuné, c'est-à-dire Berkè-Khan, se convertit à l'islamisme dans toute la sincérité de son âme. Ensuite il fit appeler Toqaï-Timour, le cadet de ses frères, et lui confia son secret, et celui-ci se fit également musulman. Après cela Berkè-Khan proclama hautement la religion de l'islâm et ne cessa de poursuivre et de persécuter partout les infidèles. Enfin cette créature si noble fut attequée de spasmes aigus et retourna au sein du Seigneur en 664 (1265), après avoir régné vingt-cinq ans³⁾. 178

Règne de Mangou-Timour-Khan, fils de Toqân (ouToughân), fils de Batou-Khan⁴⁾. Règne de Touda-Mangou, fils de Toqân, fils de Batou-Khan. Règne de Touqtaghou-Khan, fils de Mangou-Timour.

Après la mort de Berkè-Khan, Mangou-Timour-Khan monta

1) Le nom de ce prince est souvent écrit dans les manuscrits بورکا et بورکه Bourka.

2) Sur les Djoudjides dans le Descht-Qiptchâq, voyez Defrémery, Extraits de Khondémir et de Mirkhond. Journal asiatique, mars 1851, pp. 105 et suivantes.

3) مدت پادشاهلیقی بیكرمی بیش بیل ایردی Il y a ici une erreur évidente. Berkè, monté sur le trône en 654, n'a régné que dix ans.

4) Le texte porte par erreur توقای ابن باتو خان au lieu de توقان ou

sur le trône et s'occupa à affermir sa puissance. Conformément à ce que Batou-Khan avait fait pour ses frères aînés et ses frères cadets, il fit la cession du pays d'Aq-Orda à Bèhâdour-Khan, fils de Schèïbân-Khan, et donna Kafa et la Crimée (Qrim) à Ouran-Timour, fils de Toqaï-Timour. Il marcha lui-même contre les Boulgares et revint victorieux dans ses états après une absence de deux ans. Ensuite il alla avec une armée innombrable attaquer Abaqâ-Khan dans l'Irân, d'où il revint après avoir conclu la paix avec ce prince. Depuis cette époque il exista toujours des relations amicales entre Mangou-Timour et Abaqâ-Khan, qui ne cessèrent jamais de s'envoyer réciproquement des présents.

Abaqâ-Khan mourut en six cent quatre-vingt¹⁾ et eut pour successeur Ahmed-Khan²⁾. Ce prince, qui était musulman, fut mis à mort quelque temps après, par ordre d'Arghoun-Khan, fils d'Abaqâ-Khan, qui monta lui-même sur le trône.

Lorsque Mangou-Timour³⁾ Khan apprit, dans le Dèschti-
174 Qiptchâq, l'avènement d'Arghoun-Khan au trône, il envoya contre lui une armée de quatre-vingt mille hommes, sous le commandement de deux de ses beks, Toqtaï et Turktaï. Arghoun-Khan, à la nouvelle de la marche de cette armée, envoya à sa

طوغان Toughân, comme on le voit écrit dans le *خلاصة الأخبار* Mi^t de l'Institut Oriental, p. 284 verso. Dans le *Habiboussiar* il n'est pas fait mention des princes de la branche de Djoudji, qui ont régné dans le Descht-Qiptchâq. Dans le *Raozètoussafâ*. On ne trouve que les noms de Djoudji —, de Berkè —, puis de Djânu-Bèk. Hammer dit dans son *Histoire de la Horde-d'or*, p. 248: Batou eut quatre fils: *Sertâq*, *Toutouqân* (Toghân), *Andewan* et *Goulafâji*? Mengou-Timour était le fils de Toutouqân. Toutouqân, second fils de Batou, eut cinq fils: *Bartou*, *Mengou-Timour*, *Boura-Sinkou*, *Toukouman* et *Oudadji*? et plus loin p. 259, il cite comme successeur de Mengou-Timour, *Toudaï-Mengou*, fils de Toutouqân ou Toghân? Plus loin M. Hammer dit que Toutouqân ou Toghân, second fils de Batou, eut cinq fils: *Bartou* (ou *Darion*), *Mengou-Timour*, *Touratchinkou*, *Toudaï-Mengou* et *Oudadji*.

1) D'après Djennâbi, en 681, et d'après d'Ohsson T. III, p. 537 le 20 de zoul-hiddja 680 (le mercredi 1 avril 1282).

2) Toqoudâr, septième fils de Holagou, qui prit le titre de sultan et le nom de Ahmed quand il embrassa l'islamisme. Ahmed-Khan fut mis à mort le 26 de djâmadi 1er 683 (10 août 1284). d'Ohsson, T. III, p. 607.

3) Mangou-Timour surnommé *كلك* Kilk (Kèlèk) *خلاصة الأخبار*

rencontre l'émir Toughadjar avec une armée innombrable, qu'il ne tarda pas à suivre en personne. Les deux armées en vinrent aux mains près de Qâra-Bâgh, mais les troupes de Mangou-Timour-Khan furent défaites et obligées de prendre la fuite. La nouvelle de cette défaite causa à Mangou-Timour-Khan une douleur si violente, qu'il en mourut.

Touda-Mangou-Khan.

Touda-Mangou-Khan, fils de Toqân (Toughân), fils de Batou-Khan, succéda à Mangou-Timour-Khan. Ce prince ayant commencé à se livrer à des actes de violence et de tyrannie, Touqtaghou-Khan, fils de Mangou-Timour-Khan, obligé de fuir son oppression, quitta le pays, mais il revint quelque temps après, à la tête d'une nombreuse armée, qu'il avait rassemblée, et attaqua Touda-Mangou-Khan, auquel il enleva le trône et la vie ¹⁾.

Touqtaghou-Khan ²⁾.

Touqtaghou-Khan soumit plusieurs pays. Il suivit les traces et l'exemple de ses pères, et passa enfin de ce monde périssable dans le séjour de l'éternité, après avoir porté pendant six ans la couronne. Il fut enterré dans la ville de Sèraïtchik.

Uzbèk-Khan, fils de Toghroul-Khan, fils de Mangou-Timour-Khan, fils de Toqân, fils de Batou, fils de Djoudji-Khan, fils de Tchinguiz-Khan.

A la mort de Touqtaghou-Khan, Uzbèk-Khan fut proclamé khan. Quoique ce prince n'eût que treize ans, lorsqu'il montait sur le trône, il ne tint pas les rênes du gouvernement avec moins de fermeté que ses pères. Il sut distinguer et honorer de ses bienfaits les hommes, chacun d'après son rang et ses mérites. Il

1) Voy. Hammer, H. de la Horde-d'or, pp. 262—267.

2) Toqtaghou, le Toktaï de Hammer.

175 convertit ses sujets à la religion musulmane, et c'est grâce à ce prince fortuné que tous les habitants du pays eurent le bonheur de recevoir la lumière de la foi de l'islâm. C'est depuis lui que tout l'Il de Djoudji reçut le nom d'Il d'Uzbek, nom que cette tribu conservera jusqu'au jour du jugement dernier. Tous les actes d'Uzbek-Khan furent ceux d'un prince juste et équitable. Il alla deux fois attaquer Abou-Saïd-Khan dans l'Irân, mais ses deux expéditions échouèrent, et il mourut sans avoir pu se rendre maître de ce pays¹⁾.

Djâni-Bèk-Khan, fils d'Uzbèk-Khan.

Après la mort d'Uzbek-Khan, Djâni-Bèk-Khan monta sur le trône dans la ville de Sèràïtchiq. Musulman zélé et rigide observateur des saints préceptes de la foi, ce prince fut toujours plein de respect et d'égards pour les savants et pour les lettrés, pour les pèlerins et pour les pieux serviteurs de Dieu. Mèlik-Aschraf, fils de Timour-Tâsch, régnait alors dans l'Azerbaïdjan. Une grande partie des habitants et des mallas de ce pays avaient dû s'expatrier pour se soustraire à la tyrannie de ce prince dépravé et méchant. L'un d'eux, le qadhi Mouhioud-dine, était venu s'établir à Sèràïtchiq où il prêchait tous les jours. Un jour que Djâni-Bèk-Khan s'était rendu à la mosquée pour entendre le sermon de ce qadhi, celui-ci, après avoir terminé son sermon, fit de la tyrannie et de l'iniquité de Mèlik-Aschraf une peinture si révoltante que Djâni-Bèk-Khan et tous les assistants fondirent en larmes. Alors le qadhi dit au khan: «Si tu ne vas pas nous venger de ce Mèlik-Aschraf, prends garde aux plaintes que nous porterons contre toi au jour du jugement²⁾.» Ces paroles firent

1) Aboulghazi ne parle pas de Issanbey (Tinibey), qui ne fit que passer sur le trône du Qiptchâq. Voy. Hammer, H. de la Horde-d'or, p. 304.

2) قيامت كوني سنيك ايناكينك وبيزينيك قولوميز mot à mot: Au jour du jugement dernier, le pan de ta robe et nos mains, c.-à-d. Au passage du pont Sirât, nos mains t'arrêteront par le pan de ta robe.

une grande impression sur le khan. Il rassembla une armée et 176
marcha contre Mèlik-Aschraf qui fut défait et mis à mort¹⁾. Ce
Mèlik-Aschraf possédait quatre cents charges de chameau de
rubis et de pierres précieuses, sans parler de ses autres trésors.
Tous ces rubis et ces pierres précieuses furent distribués entre
les troupes du khan. Djâni-Bèk-Khan laissa son fils Birdi-Bèk
comme gouverneur de l'Azerbâidjan et rentra victorieux dans
son yourt.

Peu de temps après son retour il fut atteint d'une maladie
qui se prolongea. Sentant qu'il ne se relèverait pas de cette ma-
ladie, il expédia un courrier dans l'Azerbâidjan pour rappeler
auprès de lui son fils Birdi-Bèk, qu'il avait laissé comme gou-
verneur de ces pays. Mais sentant sa fin approcher, il fit recon-
naître son fils, en son absence, pour son héritier et son succes-
seur. Il donna à ses sujets de bons et sages conseils et mourut
en sept cent cinquante-huit²⁾, avant l'arrivée de Birdi-Bèk-
Khan. Il fut enterré à Sèraïtchiq. Il avait régné dix-sept ans.

Birdi-Bèk-Khan, fils de Djâni-Bèk-Khan.

Birdi-Bèk-Khan n'arriva de Tèbriz à Sèraïtchiq qu'après la
mort de son père. Pendant trois jours on pleura la mort de
Djâni-Bèk-Khan, puis après les cérémonies du deuil Birdi-Bèk-
Khan fut proclamé khan par tous les princes du sang et les
émirs. Ce prince, d'un caractère cruel et à l'âme noire et mé-
chante, fit tuer tous ses parents, sans exception, pour que le 177
souverain pouvoir, disait-il, lui restât à lui seul. Il ne savait pas
que ce monde est périssable. Il mourut enfin en sept cent soi-
xante-deux, après un règne qui n'avait pas même duré deux ans³⁾.

1) En 756 (1335). On suspendit sa tête à la porte d'une mosquée à Tèbriz.
D'Ohsson, T. IV, p. 741. D'après Djennâbi, en 765. Notre auteur a dit plus haut
p. 169 du texte, que Djâni-Bek fit mettre à mort Mèlik-Aschraf en 759.

2) Il a ici une erreur de date, car notre auteur a dit p. 169 du texte, que
Djâni-Bèk fit mettre à mort Mèlik-Aschraf en 759.

3) Pour les khans qui ont régné dans le Decht-Qiptchâq après Bèrdi-Bèk,
voy. Khondémir, Khoulâssatoul-Akhbar. Trad. de Grigorieff, et Hammer. H. de la
Horde-d'or.

Avec lui s'éteignit la branche de Sâïn-Khan (Batou). Les Uzbeks ont un proverbe qui dit : «Le cou du chameau a été tranché dans la personne de Birdi-Bèk». Les princes qui régnèrent après lui descendaient des autres fils de Djoudji-Khan.

CHAPITRE VIII.

Descendants de Schèïbân-Khan, cinquième fils de Djoudji-Khan, fils de Tchinguiz-Khan, qui ont régné dans le Touran, dans le pays des Qazaques, en Crimée (Qrim) et dans le Mâvérân-Nahr.

Schèïbân-Khan, fils de Djoudji-Khan, fils de Tchinguiz-Khan. — Bèhâdour-Khan¹⁾, fils de Schèïbân-Khan. Djoudji-Bogha, fils de Bèhâdour-Khan. — Bâdâ-Qoul, fils de Djoudji-Bogha. — Mounguè-Timour, fils de Bâdâ-Qoul. — Bik-Qoundi-Oghlân, fils de Mounguè-Timour. — Aly-Oghlân, fils de Bik-Qoundi-Oghlân. — Hâdji-Mohammed-Khan, fils de Aly-Oghlân. — Mahmoudèk-Khan, fils de Hâdji-Mohammed-Khan. — Ibâq²⁾-Khan, fils de Mahmoudèk-Khan. — Toulouq-Khan, fils de Ibâq-Khan. — Schamaï-Sultan, fils de Toulouq-Khan. — Ourâz-Sultan, fils de Schamaï-Sultan. — Bèhâdour-Sultan, fils de Ourâz-Sultan. — Mourtazi-Khan, fils d'Ibâq-Khan, fils de Mahmoudèk-Khan ci-dessus mentionné. — Koutchoum-Khan, fils de Mourtaza-Khan, dernier prince de cette branche. Ce Koutchoum-Khan régna dans le Touran pendant quarante ans. Il parvint à un âge très-avancé et finit par perdre la vue. Chassé du Touran par les Oourous (Russes) en mille trois, il s'enfuit chez les Manghoutes, où il termina ses jours.

1) On a vu plus haut, page 173 du texte, que Mangou-Timour-Khan donna le pays de Aq-Orda à Bèhadour-Khan, fils de Schèïbân-Khan.

2) Voy. Véliaminof-Zernof, Histoire des khans de Khassimoff. T. II, pp. 289 et 394.

Descendants de Toqaï-Timour, qui ont régné en Crimée.

178

Ouz-Timour, fils de Toqaï-Timour, fils de Djoudji-Khan, fils de Tchinguiz-Khan; — Saritcha, fils de Ouz-Timour; Koundjèk-Oghlân, fils de Saritcha¹⁾; — Toqoul-Khodja-Oghlân, fils de Koundjèk-Oghlân; — Touï-Khodja-Oghlân, fils de Toqoul-Khodja-Oghlan; — Toqtamisch-Khan, fils de Touï-Khodja-Oghlân. Toqtamisch-Khan eut huit fils: Djèlâloud-dine; — Djabbâr-Birdi; — Koubouk; — Kèrim-Birdi; — Iskender; — Abou-Saïd; — Koutchouk et Qâdir-Birdi.

Toqoul-Khodja mentionné plus haut eut un frère cadet appelé Toulèk-Timour. (Les descendants de Toulèk-Timour furent) Habinè?, fils de Toulèk-Timour; — Hassan-Oghlân, surnommé Itchkili-Hassan, fils de Habinè; — Mohammed-Khan, fils de Itchkili-Hassan; — Tasch-Timour, fils de Mohammed-Khan; — Ghiqâssouddine-Khan, fils de Tasch-Timour; — Hâdji-Guirèr, fils de Ghiqâssouddine-Khân.

Hâdji-Guirèr eut huit fils: Dèvlèt-Yâr; — Nour-Dèvlèt-Khan; — Hafdâr-Khan; — Qoutlouq-Zèmân; — Kildisch; — Mingli-Guirèr-Khan; — Yamghourtchi — et Ouz-Timour²⁾.

Les khans qui règnent en Crimée sont des descendants de Hâdji-Guirèr-Khan; mais, vu l'éloignement où nous sommes de ce pays, nous ne pouvons pas savoir au juste duquel de ses fils ils descendent.

Descendants de Toqaï-Timour qui ont régné dans le pays des Qazâques.

Ouz-Timour, fils de Toqaï-Timour, fils de Djoudji-Khan, fils de Tchinguiz-Khan; — Khodja³⁾, fils de Ouz-Timour; — Bâdâ-Qoul-Oghlân, fils de Khodja . . . ; — Ourous-Khan, fils de Bâdâ-Qoul-Oghlân; — Qouyourtchiq-Khan, fils de Ourous-Khan; —

1) Voy. Véliaminof-Z. Hist. des kh. de Kassimoff. T. I, pp. 280, 420, 428 et T. II, p. 9.

2) Voy. V.-Z. H. T. I. p. 98.

3) Khodja doit être suivi ou précédé de quelque nom propre.

Barâq-Khan, fils de Qouyourtchiq-Khan; — Abou-Saïd, surnommé Djâni-Bèk-Khân¹⁾, fils de Barâq-Khan.

Abou-Saïd eut neuf fils: Irântchi²⁾; — Mahmoud; Qassim, le même qui eut une guerre avec Mohammed-Khan-Schëïbani et fut cause de sa mort; Itik³⁾; — Djânisch; — Qanbar; — Tannischn; — Oussèk; — et Djâouk⁴⁾.

Descendants de Toqaï-Timour, troisième fils de Djoudji-Khan, qui ont régné dans le Mâvèrân-Nahr (Transoxiane).

Ouz-Timour, fils de Toqaï-Timour, fils de Djoudji-Khan, fils de Tchingniz-Khan; — Ibâï, fils de Ouz-Timour; — Toumghan, fils de Ibâï; — Qoutlouq-Timour-Oghlân, fils de Toumghan; — Timour-Bek-Oghlân, fils de Qoutlouq-Timour-Oghlân⁵⁾; Timour-Qoutlouq-Khan, fils de Timour-Bek-Oghlân; — Timour-Sultan, fils de Timour-Qoutlouq-Khan; — Mohammed-Khan, fils de Timour-Sultan; — Djavâq-Sultan, fils de Mohammed-Khan; — Manghischlâq-Sultan, fils de Djavâq-Sultan; — Yâr-Mohammed-Sultan⁶⁾, fils de Manghischlâq-Sultan; Djâni-Sultan, fils de Yâr-Mohammed-Sultan; — Din-Mohammed-Sultan, fils de Djâni-Sultan; — Nadir-Mohammed-Khan, fils de Din-Mohammed-Sultan; — Abdoul-Aziz⁷⁾-Khan, fils de Nadir-Mohammed-Khan.

1) اورده لقبى ايچن باتو Comme on dit: ابو سيعه لقبى جانى بيك خان
Mr V.-Zernof
T. II, p. 267 dit: Djâni-Bek-Khan, surnommé Abou-Saïd. Джанибекъ-Ханъ по прозванію Абу-Саидъ.

2) V.-Zernof. Ираиджи, Iraïdji.

3) Ou Aitik. Aï-Bek?

4) Ou Djâdik. جادك? V.-Z. T. II. p. 269 et 124.

5) D'après quelle autorité Aboulghazi fait-il Timour Bek-Oghlân, fils de Qoutlouq-Timour-Oghlân, fils de Toumghan, fils de Ibai?

6) Yâr-Mohammed-Sultan, qui avait dû fuir d'Astrakhan, se réfugia, vers 975 (1567), avec son fils Djâni-Sultan, à Boukhara, auprès d'Iskender-Khan, qui donna sa fille en mariage à Djâni-Sultan.

7) Abdoul-Aziz-Khan, qui succéda en 1055 à son père Nadir-Mohammed-

Les généalogistes Uzbeks affirment que les ancêtres d'Abdoul-Aziz-Khan et des souverains qui ont régné dans le pays des Qazaques et en Crimée (Qrim) descendaient de Toqâi-Timour, troisième fils¹⁾ de Djoudji-Khan, et que les ancêtres de Hadjim-Khan²⁾, d'Abdollah-Khan et de Koutchoum-Khan, descendaient de Schèïbân-Khan, cinquième fils de Djoudji-Khan. Il faut savoir que les trois derniers khans susmentionnés étaient contemporains et se suivirent de près au tombeau. Nous avons déjà parlé plus haut des autres fils de Djoudji-Khan et de leurs états (youurt).

CHAPITRES VIII et IX.

Descendants de Schèïban-Khan, cinquième fils de Djoudji-Khan. 180

Ces deux chapitres se subdivisent un peu plus bas. Nous avons dû les réunir ici en un seul; ce dont nous avertissons.

Comme il a déjà été dit, Djoudji-Khan avait résolu d'aller soumettre les pays habités par les Mâdjars, les Basch Gourds, les Ourous, les Kourel et les Némich, et il avait donné à ses troupes l'ordre de se préparer pour une campagne qui devait durer sept ans. Mais il était mort avant d'avoir eu le temps de rassembler son armée. Tchinguiz-Khan,

Khan, était né en 1022 (1613). Le chronogramme suivant donne la date de sa naissance.

شهنشاه جمجاه عبد العزيز كه مثلش بعالم زمادر نزاده بدواندى اكر
 اسب غيرت بهرجادواندى شهانرا بهر سوپياده چو تاريخ مولودش از عقل
اسب غيرت بهرجادواندى شهانرا بهر سوپياده چو تاريخ مولودش از عقل
 1022. Voy. plus loin, p. 316 du texte.

1) Le manuscrit Dahl dit ici *اوجلانجى اوغلى* treizième fils.

2) Hadji-Mohammed-Khan, fils d'Agâtaï-Khan.

qui vivait encore à cette époque, avait alors ordonné à son petit-fils Batou, surnommé Sâïn-Khan (le bon prince), fils de Djoudji-Khan, de mettre à exécution le projet qu'avait formé son père. Mais Sâïn-Khan ayant reçu la nouvelle de la mort de Tchinguiz-Khan, pendant qu'il était encore occupé à rassembler ses troupes, (cette expédition fut encore retardée). Okèdai-Qâân, qui fut proclamé khan deux ans après la mort de Tchinguiz-Khan, renouvella à Sâïn-Khan l'ordre de marcher.

Ce prince entra sur les terres des Ourous et s'avança jusqu'à Moscou (Moskaw), où les souverains des Kourel, des Némich et des Ourous, avaient réuni leurs forces et s'étaient retranchés. On combattit pendant près de trois mois. Enfin Schèïbân-Khan dit un jour à son frère aîné Sâïn-Khan: «Ajoute un corps de cinq à six mille hommes aux troupes que je commande; j'irai pendant la nuit tourner la position de l'ennemi, et je tomberai le matin sur son camp, au moment où vous-même vous l'attaquerez en face». Ce plan fut mis à exécution pendant une nuit, et le lendemain, lorsque l'action commença à s'échauffer, Schèïbân-Khan fondit sur le camp ennemi et arriva au bord du fossé qui l'entourait. Là il descendit de cheval avec toute sa troupe, puis après avoir franchi le fossé et rompu les chaînes de fer avec lesquelles on avait solidement attaché ensemble tous les chariots
 181 placés en cercle au-dedans du fossé, il renversa et brisa ces chariots et tomba, la lance et le sabre à la main, sur l'ennemi, qui attaqué ainsi, d'un côté par Sâïn-Khan, et de l'autre par Schèïbân-Khan, fut entièrement défait et perdit soixante et dix mille hommes en ce seul endroit. Tous ces pays se soumirent à Sâïn-Khan.

A son retour de cette campagne, Sâïn-Khan dit au fils aîné de Djoudji-Khan, Orda, surnommé Itchène¹⁾ (son frère aîné): «C'est toi, qui dans cette campagne a fait réussir nos affaires», et il lui donna un *Il* de dix mille tentes. Il loua également beau-

1) Dans le Mt Dahl le mot **ايتچن** Itchène est partout écrit **الچن** Eltchène.

coup son frère cadet Schèïbân-Khan, auquel il donna un Il de quinze mille tentes et de plus le pays des Kourel nouvellement conquis, ainsi que les quatre ourouq des Qouchtchi, des Naïmân, des Qarliq et des Bouïrouk, de ses domaines héréditaires. «Tu auras pour yourt, lui dit-il, tout le pays qui s'étend entre les domaines de mon frère aîné Itchène et les miens; tu pourras passer l'été sur l'Irghiz-Saouq, l'Or, l'Ilèk et à l'est du Yâqiq (Oural), jusque près des montagnes de l'Oural, et l'hiver dans le Qârâ-Qoum, l'Arâ-Qoum, sur les bords du Sir et vers l'embouchure du Djou¹⁾ et du Sari-Sou. Schèïban envoya un de ses fils avec des beks expérimentés et sa tribu dans le pays des Kourel qui est resté ainsi, de père en fils, entre les mains des descendants de Schèïbân-Khan. On prétend que les princes qui règnent aujourd'hui sur les Kourel, sont encore des descendants de Schèïbân-Khan. Mais ce pays est loin, et Dieu seul sait si ce qu'on dit à ce sujet est vrai ou faux.

Schèïban-Khan mourut après avoir passé quelques années dans les pays susmentionnés. Il eut douze fils dont voici les noms: Bâïnâl; — Bèhâdour; — Qadâq; — Balqâ; — Tchèrk; — Merguène; — Qourtougha; — Ayâtchi; — Saïlghan; — Bè- 182
yandjar; Madjar et Qountchi.

Schèïbân-Khan eut pour successeur son second fils Bèhâdour-Khan qui eut deux fils, dont l'aîné s'appelait Djoudji-Bougha et le cadet Qoutlouq-Bougha. Djoudji-Bougha qui succéda à son père eut quatre fils: Bâdâ-Qoul, Biktimour, Niqtchâr et Ysbougha. Après la mort de Djoudji-Bougha, son fils Bâdâ-Qoul monta sur le trône de son père. Il n'eut qu'un fils, nommé Ming-Timour qui, à cause de sa bravoure et de son esprit, fut appelé Koulouk-Ming-Timour. On appelle en turc *Koulouk* quelqu'un qui croit fermement que, si une chose qu'il a dite se réalise, il ne connaîtra jamais le malheur.

Koulouk-Ming-Timour-Khan eut six fils: Ilbâk, — Djanta,

1) Djou ou Tchou.

— Foulâd, — Souyounitch; — Timour; — Tounka-Bik-Qoundi. Ming-Timour laissa en mourant sa couronne à son fils Foulâd, qui eut deux fils; Ibrahim et Arab-Châh. Les Uzbeks ont fait de ces deux noms Issa-Arab.

Descendants de Scheiban-Khan qui ont régné dans le Mâvéran-nahr (Transoxiane).

Aboul-Khaïr-Khan ¹⁾, fils de Dèvlèt-Chèikh-Oghlân, fils d'Ibrahîm-Oghlân, fils de Foulâd, fils de Ming-Timour, fils de Bâdâ-Qoul, fils de Djoudji-Bougha, fils de Bèhâdour, fils de Schèïban-Khan, fils de Djoudji-Khan, fils de Tchinguiz-Khan, eut onze fils ²⁾ dont l'aîné Châh-Boudâq-Sultan eut deux fils: Mohammed, surnommé Châh-Bakht (Que la miséricorde de Dieu soit sur lui!). Mohammed-Châh-Bakht était poète et, comme il descendait de Chèïban-Khan, il s'était donné le nom poétique (Takhallous) de Schèïbâni (Que la miséricorde de Dieu soit sur lui!). Le fils cadet de Châh-Boudâq-Sultan ci-dessus mentionné était Mahmoud-Sultan, qui eut pour fils Obèïdoullâh ³⁾.

1) Aboul-Khaïr-Khan, né en 816 (1413), mourut en 874 (1469), dans l'année de la souris, à l'âge de cinquante-sept ans. Târikh-i-Aboul-Khaïr-Khani. 346 verso. در تيجاه وقت سالکی در تاریخ سنه اربع و سبعین و ثمانیاه موافق سیچمان ییل Aboul-Khaïr-Khan eut trois femmes: 1) Aghanâq-Biguè, de la tribu des Bourgout et mère de Châh-Boudâq-Sultan et de Khodja-Mohammed-Sultan; 2) une de la tribu des Qoungrát, mère de Haïdar-Khan, de Seïd-Babâ-Khan, de Sandjar-Sultan et de Chèikh-Ibrahim-Sultan; 3) Rab'a-Sultan-Bèguim, fille d'Olough-Bèg et mère de Koutch-Koundji-Khan, de Souïounitch-Khodja-Khan et de Aq-Bouroun-Sultan, f. 347. D'après Djennâbi, Aboul-Khaïr-Khan n'eut de Rab'a-Bèguim que deux fils: Koutch-Koundji et Souïounitch-Khodja, f. 910 verso.

2) Aboulghazi ne nomme que deux de ces fils. Voy. les noms des onze fils d'Aboul-Khaïr. Table N° 1.

3) Obèïd-Oullâh-Khan, second fils de Chah-Boudâq, eut deux fils: 1) Abdoul-Aziz, qui ne laissa pas de fils; 2) Mohammed-Rahim, qui eut un fils nommé Bourhân-Sultan: Târikh-i-Timouri, p. 93. Schèïbâni-Nâmèh, trad. de M. Bérézine, p. 62, ligne 31, au lieu de Obèïdoullah-Khan (Обейдулла-Ханъ) on lit Abdoullah-Khan. У Махмудъ-Суатана сынъ Абдулла-Ханъ. Erreur bien explicable, dans un ouvrage où, comme dans le Schèïbani-Namè et l'Histoire d'Aboulghazi on voit cité et répété un nombre effrayant de noms propres.

Le second fils d'Aboul-Khaïr-Khan se nommait Khodja-Mohammed; mais les Uzbeks l'appelaient Khodjou'am-Tintèk (Khodja-Mohammed l'idiot). Son fils Djâni-Bèk¹⁾ était également sot. Le fils de ce dernier, Iskender²⁾, était aussi mal partagé du côté de l'esprit; mais il y avait en lui deux choses bonnes. D'abord il faisait toujours avec une assiduité merveilleuse ses prières obligatoires (Namaz-i-fârîzè), ainsi que ses prières surrogatoires (Namaz-i-nâfilè), et puis c'était un homme unique à lancer et à soigner un faucon.

Iskender fut le père du célèbre et fameux Abdoullâh-Khan³⁾ dont le fils Abdoul-Mou'mine fut le dernier prince de cette maison. Nous ne parlerons pas ici d'Abdoullâh-Khan, dont l'histoire est bien connue partout.

1) Djâni-Bèk eut douze fils. Voy. la Table N° 1.

2) Iskender-Khan eut cinq fils. Voy. T. N° 1. Iskender-Khan régna de 968 à 991 (1561—1588). Véliaminoff-Z. Monnaies Boukhares et Khiviennes (Монеты Бухарскія и Хивинскія). Les deux chronogrammes suivants nous donnent la date de sa mort :

حیفا از ابدشاه درویشان 991

آه از شاه عاقبت محمود 991

3) Abdoullâh-Khan né en 940. Le vers suivant donne deux fois la date de sa naissance.

منزل علی قود ارمان

940.

حاکم نامی توشاهجهان

940.

Monté sur le trône en 991. Voy. Histoire d'Abdoullâh-Khan par Hâfiz-Tânich. حافظ تانیش Le titre même de cette histoire شرف نامه شاهی Chèrèf-nâmè-i-Châhi, forme un chronogramme qui donne la date de l'avènement d'Abdoullâh au trône. 991. (Cette histoire d'Abdoullâh-Khan par Hâfiz-Tânich est souvent appelée, par nos orientalistes, simplement Abdoullâh-Nâmèh. On évite ainsi de confondre cet ouvrage avec le شرف نامه Chèrèf-Namèh. Histoire des Kourdes,

CHAPITRE IX.

Descendants de Chèïban-Khan, cinquième fils de Djoudji-Khan, fils de Tchinguiz-Khan, qui ont régné dans le Khârezm.

A la mort de Foulâd¹⁾, ses deux fils (Ibrahîm et Arab-Châh) partagèrent entr'eux les domaines de leur père, mais ils continuèrent à vivre ensemble, passant l'été près des sources du Yâïq (Oural) et l'hiver près de l'embouchure du Syr-(Dèriâ). Ils jouirent d'une vie heureuse et paisible. Arab-Châh laissa en mourant sa couronne à son fils Hadji-Touli²⁾, qui eut pour successeur son fils unique Timour-Chèïkh. Ce dernier prince était encore à la fleur de l'âge, lorsqu'il fut tué par des Qalmouqs, qui étaient venus fondre sur ses aotls au nombre de deux mille. Transporté de colère, Timour-Chèïkh s'était mis aussitôt à leur poursuite et les avait atteints, avant que toutes ses troupes eussent pu se rassembler. Il attaqua néanmoins, mais il fut défait et périt dans ce combat.

Il était mort sans laisser d'héritier, ni fils, ni frère cadet. Aussi le pays ne tarda pas à être attaqué par l'ennemi, et les

par Chèrèf, prince de Bidlts, publiée par V. Véliaminoff-Zernoff. St.-Pétersbourg. 1860—62). Abdoullâh-Khan mourut en 1006 (1598). Chronogr.

1006 قائم شد قیامت

1006 حضور قلب جو بودی بذات او کرید

• حساب سال وفاتش سر حضور برفت

Retranchez de حضور la lettre ح et vous aurez 1006. L'auteur du Tarikh-i-Timouri fait remarquer que les mots: عبد الله بهادر خان que l'on trouve sur les monnaies de ce prince, donnent la date de la dernière année de son règne. 1005. (1597).

1) Foulâd, fils de Ming-Timour-Khan.

2) Dans le Châh-nâmeh. Éd. Bérézine Hadji-Touli est appelé توخلوق حاجی Toughlouq-Hâdji (У Пулада сыгъ Арабъ-Шахъ, у этого сыгъ Торгъ-Хаджи. Trad. p. 51.

sujets, séparés de leur prince, allèrent dans leur désespoir se mettre sous la protection d'autres princes. Les aqsaqâl (anciens) de la tribu des Ouïghours vinrent alors à la tente de la khanim (veuve du khan) pour prendre congé d'elle. «Toute la tribu est déjà partie, lui firent-ils dire, et nous nous allons la suivre. Mais, ajoutèrent-ils, comme notre khan avait plusieurs femmes et beaucoup de concubines, voyez si quelqu'une ne porte pas dans son sein un gage de sa tendresse, dans ce cas nous ne nous éloignerons pas avant la naissance de son enfant». La khanim leur répondit qu'aucune des femmes ni des concubines du défunt n'était enceinte, mais qu'elle portait elle-même depuis trois mois un enfant dans son sein. Tous les Ouïghours se décidèrent alors à rester avec l'ordou. Cette nouvelle étant parvenue à la connaissance des naïmans qui s'étaient déjà éloignés, ils résolurent d'arrêter leur marche et de former, en attendant la naissance de cet enfant, un camp à part, sans retourner à l'ordou ni se rendre auprès d'un autre prince. Les autres tribus partirent et allèrent se mettre au service d'autres princes (tourè). 185

Après six mois, la khanim mit au jour un fils auquel on donna le nom de Yâdigar. Les Ouïghours envoyèrent un homme aux tribus qui s'étaient éloignées. «Va, lui dirent-ils, et demande-leur un *souyoundji* (présent pour la bonne nouvelle)». Cet homme se rendit d'abord auprès des naïmans, qui lui donnèrent en *souyoundji* un cheval noir et revinrent à l'ordou. A leur arrivée, la khanim prit le nouveau-né dans ses bras, l'apporta dans la tente où son père tenait ses audiences et l'assit à la place d'honneur. Les Ouïghours, qui voulaient traiter les Naïmans comme des hôtes, leur cédèrent le côté gauche, comme la place d'honneur ; car chez les Mogols, le côté gauche a la priorité sur le côté droit, parce que c'est à gauche que le Très-Haut a placé le coeur, ce souverain du royaume du corps. C'est pour cette raison que jusqu'à ce jour les Naïmans sont toujours placés à la gauche, comme à la place d'honneur.

Tous les anciens serviteurs de Timour-Chèkh revinrent,

pleins d'espérance, se réunir autour de son jeune fils. Ils avaient à leur tête les Ouïghours et les Naïmans, qui s'appelèrent les qaratchis des enfants de Yâdigar-Khan. Dans la langue des Uzbeks le mot qaratchi signifie un homme qui, dans le malheur comme dans la prospérité, reste inébranlable dans sa fidélité et dans son dévouement¹⁾.

Yâdigar devint grand et eut quatre fils : le premier se nommait Berkè, le second Aboulèk, le troisième Aminèk et le quatrième Abak²⁾. La langue mogole n'était pas encore tout-à-fait tombée en oubli à cette époque. Le mot *Amin* a, en mogul, la même signification que *Djân* en arabe³⁾, *Housch* en tâdjik (persan) et *Tin* en uzbèk. La lettre *k* du mot *Aminèk* est ce que les Arabes appellent Kaf-i-Tasghir (*k*, signe du diminutif), qui dans la langue des Uzbeks se forme au moyen des terminaisons *ghiner* ou *guinè*. Par exemple: *ât*, cheval, *âtghina*, petit cheval; *kschi*, homme, *kschi guinè*, petit homme, donc *aminèk*, signifie *djân-ghina*, petite âme. Maintenant ne nous éloignons pas trop de notre sujet.

Berkè-Sultan, fils aîné de Yâdigar-Khan, était un homme d'une force et d'un courage prodigieux. On dit que Dieu avait formé sa poitrine d'une seule pièce. Il y a toujours des cartilages entre les os de la poitrine, mais chez lui il n'y en avait point, c'était une seule pièce (une seule plaque ou planche).

Berkè-Sultan était contemporain d'Aboul-Khaïr, mais il était encore à la fleur de l'âge, lorsque ce dernier touchait déjà au terme de sa carrière.

1) Sur les Qaratchis en Crimée, à Kazan, à Kassimoff, chez les Nogaïs et chez les Qazaqs, voyez Véliaminoff-Zernoff, Hist. des khans de Kassimoff, T. II, pp. 419 et suivantes.

2) Chèïbani N. éd. Bérézine. Texte p. 55 *بورکه انکه آبلالا ابلانک* Trad. p. 51 *Бурка, Абка, Аблакъ и Ильпанекъ*. (Bourka, Abka, Ablak et Ipanèk.)

3) *Djân* est un mot persan et non arabe.

Dans le Mâvèrân-Nahr, Abou-Sa'id-Mirzâ¹⁾, descendant de Timour-Bèl, avait fait périr un de ses propres parents²⁾, nommé Abdoullatif-Mirzâ³⁾, et s'était emparé de ses états. Mirzâ-Mohammed-Tchouki, fils de cet Abdoullatif-Mirzâ, était venu se réfugier auprès d'Aboul-Khaïr-Khan, dont la femme⁴⁾ était la

1) Abou-Sa'id-Mirzâ, autrement appelé Sultan-Abou-Sa'id, était fils de Mirzâ-Sultan-Mohammed, fils de Baïssanqour, fils de Châh-Roukh, fils d'émir Timour-Kourègân (Tamerlan). Mirzâ-Sultan-Mohammed est appelé par Mirkhond *روضه الصفا* M^{it} de l'Académie Imp. des sciences, une fois, fils de Baïssanqour. f. 207, et une fois fils de Mirân-Châh. f. 221. *Tarikh-i-Tim. id. voy.* pp. 63. V. et 65.

2) Par les mots: *اوز قربندا شلاريندين* notre auteur veut dire ici, un de ses propres parents.

3) Abdoullatif-Mirzâ était fils du célèbre Olough-Bèk, fils de Châh-Roukh, fils de Tamerlan.

4) Cette épouse d'Aboul-Khaïr-Khan s'appelait *ربعه سلطان بيگيم* Rab-a Sultan-Biguime. Elle était fille d'Olough-Bèk, père de Sultan-Abdoullatif-Mirzâ et de Sultan Abdoul-Aziz. Voy. *Tarikh-i-Timouri*. M^{it} de l'Institut oriental, p. 93. Olough-Bèk fut mis à mort en 853, sur l'ordre de son fils Abdoullatif-Mirzâ par un nommé Abbâs, dont Olough-Bèk avait fait mourir le père. Le chronogramme suivant, composé à l'occasion de la mort d'Olough-Bèk et cité dans le *Tarikh-i-Timouri*, f. 62, donne en même temps la date de la mort de ce prince et le nom de son meurtrier:

الع بیک بحر علوم است و حکم کردین نبی را ازو بود بشت رعیاسن
سهد سہادت چشید از ان کشت تاریخ عباس کشت

Les deux mots: *عباس کشت* «Abbâs l'a tué» donnent la date 853. Six mois plus tard Abdoullatif, qui avait également fait mourir son frère cadet Abdoul-Aziz, périt lui-même de la main de Bâbâ-Hussèine, serviteur d'Olough-Bèk et d'Abdoul-Aziz. Le chronogramme *باباحسین کشت* «Bâbâ-Hussèine l'a tué», donne aussi la date de sa mort et le nom de son meurtrier 854. Pour les détails voyez Mirkhond, Khondémir et Mir Chèrif-Raqim. Abdoullatif eut pour successeur Abdoullâh, fils d'Ibrâhîm, fils de Mirzâ-Châh-Roukh, fils de Tamerlan. Voy. Mirkhond. Le sultan Abou-Saïd fut mis à mort le 16 de rëdjèb 873 (1468), dans la plaine de Moghân, par Yadiğâr-Mohammed-Mirzâ, fils de Sultan-Mirza-Mohammed, fils de Baïsonqour, fils de Châkh-Roukh. On trouve dans le *Tarikh-i-Timouri* le chronogramme suivant, qui donne la date de sa mort.

بسکه خون مہجکیدش از دم تیغ کشت تاریخ فوت او خون ریز

Qui répand le sang 873. On peut citer encore le chronogramme suivant:

873. مقتل سلطان ابو سعید

soeur d'Abdoullatif-Mirzâ et la tante de Mohammed-Tchouki. Ce dernier était déjà depuis quelque temps à la cour d'Aboul-Khaïr-Khan, lorsqu'un homme, arrivé du Mâvèrân-Nahr, apporta la nouvelle qu'Abou-Sa'id-Mirza était parti de Samarcande pour faire une expédition dans le Khorâssan, d'où il avait même l'intention de pousser jusque dans le Mâzendèrân. Mirza-Mohammed-Tchouki demanda alors des troupes à Aboul-Khaïr-Khan pour marcher sur le Mâvèrân-Nahr. Le khan fit appeler Berkè-Sultan et lui dit: «Mirzâ-Mohammed-Tchouki me demande un secours en troupes; mais aucun de mes fils ni de mes frères cadets n'est en état de commander cette expédition. Tu es toi-même un de mes fils; pars donc toi-même avec tes troupes, auxquelles je
187 joindrai de mon côté quelques guerriers». Berkè-Sultan agréa cette proposition et partit avec Mohammed-Tchouki-Mirzâ, à la tête d'une armée de trente mille hommes.

A leur arrivée près de Taschkend, Mohammed-Tchouki-Mirzâ fut rejoint par la tribu des Djaghataïs, qui avaient appartenu précédemment à son père et à lui-même, et qui étaient peu dévoués à Abou-Sa'id-Mirzâ. Ensuite Berkè-Sultan entra à Taschkend, d'où il marcha sur Châh-Roukhiè¹⁾ dont il se rendit maître. De là il traversa le Syr et s'avança sur Samarcande.

L'émir Mèzèd, de la tribu d'Arghoun, qu'Abou-Sa'id-Mirzâ, en partant pour le Khorassan, avait laissé comme gouverneur à Samarcande, sortit de la ville avec ses troupes et vint lui présenter le combat. Berkè rangea ses troupes en bataille. Il plaça au centre Mohammed-Tchouki-Mirzâ, à la tête du corps des Djaghataïs, à l'aile droite un nommé Bischkend-Oghlân, à la

D'après le Matla-èssadèïn, le sultan Abou-Saïd fut tué le 22 de rèdjèb 873. Yâ-digar-Mohammed-Mirzâ fut tué lui-même le 28 du mois de safar 875 (1470) par ordre de Mirzâ-Sultan-Hussèïn. Les mots شهر صفر mois de safar donnent la date de sa mort. Voy. Tarikh-i-Timouri et Matla-èssadèïn. Il serait facile de multiplier les citations, mais comme dit Aboulghazi «ne nous éloignons pas trop de notre sujet» et revenons modestement à notre rôle de traducteur.

1) Châh-Roukhiè dans le Mâvèrân-Nahr, fondée en 818 (1415) par Châh-Roukh-Mirzâ, fils de Tamerlan.

tête du corps auxiliaire fourni par Aboul-Khaïr-Khan, et prit lui-même le commandement de l'aile gauche. Dans le combat qui eut lieu non loin de la ville, le Dieu Très-Haut accorda la victoire à Berkè-Sultan et abattit l'étendard de l'émir Mèzèd l'Argoun, dont les troupes furent poursuivies, l'épée dans les reins, jusqu'aux portes de la ville, par les Djaghataïs, qui revinrent alors sur leurs pas.

Cependant l'émir parvint à se sauver et à se jeter dans la ville. Il désigna des hommes pour la garde des portes et la défense des tours, et se prépara à soutenir un siège. En même temps, l'émir Mèzèd avait expédié un courrier à Abou-Sa'id-Mirzâ pour lui exposer l'état critique dans lequel il se trouvait. A la réception de cette nouvelle, Abou-Sa'id-Mirzâ avait aussitôt donné à ses troupes, qui se trouvaient dans le Khorassan, l'ordre de se rassembler en toute hâte, et il avait repris lui-même le chemin de Samarcande à la tête d'une nombreuse armée.

Cependant Mohammed-Tchouki-Mirzâ s'était avancé jusqu'à Koufine¹⁾ et Kerminè; il avait soumis tout le Mâvèrân-Nâhr à l'exception de Samarcande et de Boukhara, et avait placé des 188 daroughas dans tous les pays conquis.

Ce fut alors qu'on reçut la nouvelle qu'Abou-Sa'id-Mirzâ était déjà arrivé à Balkh avec une grande armée. Tous, grands et petits, se réunirent alors pour tenir conseil. «Grâce à Dieu, dit Berkè-Sultan, nous voici maîtres de Taschkend, du Turkestan et du Mâvèrân-Nâhr. Nous avons ici une nombreuse armée de Djaghataïs et d'Uzbeks, et nous ne manquons de rien. Portons-nous sur l'Amou-Dèriâ pour empêcher l'ennemi de passer le fleuve. S'il réussit à le passer, nous combattrons». Mais les bèks

1) Mr Fraehn, dans sa *Recensio numorum muhammedanorum Ae. Imp. scient. Petropolitanae* a. 1826, dit en parlant de cette ville p. 496: Urbem **كوفين** frustra quæsivi, et à l'Index urbium p. 712 **كوفن** Kufen (urbs Chorasaniae). Cette distraction de notre savant orientaliste a d'autant plus lieu de nous surprendre que dès 1824, il avait écrit sa préface à l'édition de *Kazan*, où le nom de la ville de Koufine se trouve deux fois, p. 104, ligne 28 et p. 212, ligne 6.

djaghataïs furent d'avis qu'il valait mieux retourner sur ses pas, se retirer au-delà du Syr et prendre position à Châh-Roukhiè. «Nous ne pourrions pas, dirent-ils, nous maintenir dans le Mâvèrân-Nâhr; c'est bien assez si nous pouvons garder Taschkend et le Turkestan».

Mohammed-Tchouki-Mirzâ reconnut toute la justesse de l'opinion de Berkè-Sultan, mais, ne pouvant faire changer d'avis à ses bèks, il partit de Kerminè et se dirigea sur Châh-Roukhiè. Les troupes djaghataïs s'imaginant alors que Mohammed-Tchouki-Mirzâ ne se sentait pas assez fort pour se mesurer avec Abou-Sa'id-Mirzâ et qu'il prenait la fuite, désertèrent ce jour même pour passer du côté d'Abou-Sa'id-Mirzâ.

Furieux de voir que son avis n'était pas écouté, qu'il ne restait plus un seul Djaghataï, et que le Mâvèrân-Nâhr allait ainsi retomber au pouvoir de l'ennemi, Berkè-Sultan ordonna alors à ses troupes de piller et de ravager le Soghd. Pendant trois jours ces troupes parties de Koufine livrèrent au pillage les environs de Samarcande, et après avoir enlevé tous les troupeaux qu'elles purent chasser devant elles, et tout le butin qu'elles purent charger sur leurs chameaux, elles rejoignirent Berkè-Sultan, qui reprit le chemin de son pays.

A la nouvelle de la retraite de Mohammed-Tchouki-Mirzâ sur Châh-Roukhiè, Abou-Sa'id-Mirzâ se mit à sa poursuite et vint mettre le siège devant Châh-Roukhiè, où Mohammed-Tchouki-Mirzâ s'était enfermé. Mais tous les efforts qu'il employa, pendant quatre mois, pour se rendre maître de cette place, restèrent
189 inutiles. Enfin le khodja Obéïd¹⁾ se rendit de Samarcande, comme médiateur, auprès de Mohammed-Tchouki-Mirzâ. Il lui promit sous serment qu'il ne lui serait fait aucun mal, et l'engagea ainsi à sortir de la forteresse et à se présenter à Abou-Sa'id-Mirzâ. Ce dernier remplit effectivement la promesse faite

1) D'après le Habib-es-siar **خواجه ناصر الدين عبد الله** Khodja-Nassir-eddine-Abdoulâh et d'après le Matla-essadèïn. **خواجه ناصر الدين عبید الله** Khodja-Nassir-eddine-Obéïdoulâh.

à Mohammed-Tchouki-Mirzâ et ne le fit pas mettre à mort; mais il le fit enfermer dans le fort d'Ikhtyâr-ed-dine¹⁾, dans le Kho-râssan.

Ces évènements eurent lieu en huit cent soixante.

Moussâ-Bèk, le Manghout, vient demander des secours à Berkè-Sultan.

La guerre avait éclaté entre Moussa-Beï et Qoudjâsch-Mirzâ, et les deux partis en étaient venus aux mains. La victoire s'était déclarée pour Qoudjâsch-Mirzâ, et Moussa-Bèï avait dû prendre la fuite. Prenant alors conseil des siens et de lui-même, Moussa-Bèï se dit: «A qui irai-je m'adresser pour m'aider à tirer vengeance (de mon ennemi). Si quelqu'un peut me tirer de ma malheureuse situation, c'est Berkè-Sultan et personne autre». Il se rendit donc auprès de Berkè-Sultan, auquel il exposa la situation dans laquelle il se trouvait. Celui-ci lui fit le meilleur accueil et lui dit: «Si je pense faire quelque chose pour toi, je ne me ménagerai pas. Que mon père devienne khan, et tu seras un des plus grands bèks de sa cour». Il fit alors rassembler tous les sujets et toutes les tribus de Yâdigar-Khan. et dans un grand festin Yâdigar-Khan, son père, fut placé *sur le feutre blanc* et proclamé khan. Il est bien connu de tous les Uzbeks que c'est à cet évènement que fait allusion cette expression.» Aboul-Khâïr Qâdhi-Bèk, Yâdigar-Khan et Moussâ-Bèk.»

Après (les fêtes du couronnement) Berkè-Sultan s'occupa des préparatifs nécessaires pour une expédition et partit avec Moussa-Bèk, auquel il confia le commandement de son avant-

1) Sa forteresse d'Ikhtyâr-ed-dine à Hèrât fut construite par le roi Kourt Mèlik Fakhr-èddine. *ملك فخرالدین كرت*. (Târikh-i-Timouri, f. 58). Sur la dynastie des rois Kurt à Hèrât, voyez Extraits de la Chronique persane d'Hèrât, par Barbier de Meynard. J. Asiat. Mai 1861, p. 498. Sur la forteresse d'Ikhtyâr-ed-dine voyez également le Khoulâsatoul-akhbâr, le Matla-èssadèïn et Notices et extraits. Tome XIV, p. 269.

Mohammed Djouki-Mirza, fils d'Abdoullatif Mirzâ, mourut le 5 du mois de silhidjè 868 et fut enterré dans la chapelle du Moussalla à Hèrât. Voy. N. Khani-koff. Lettre à Mr Reinand. Journ. Asiat., oct. 1862, page 587.

garde. On était en hiver; des neiges profondes arrêtaient leur marche; les chevaux commençaient à maigrir, et les provisions étaient presque épuisées. Les troupes voulurent retourner sur leurs pas, mais Berkè-Sultan déclara qu'il ne ferait pas un pas en arrière. Après quelques jours de marche l'armée se trouva dans un état encore plus pitoyable. Enfin tous les bèks, Moussa-Bèi à leur tête, se rendirent auprès du sultan pour lui représenter qu'il valait mieux retourner sur ses pas. L'armée dépérit, lui dirent-ils; où irons-nous sans chevaux? Si l'expédition n'a pas réussi cette année, eh bien, nous reviendrons l'année prochaine. Avançons encore aujourd'hui et demain, leur répondit le sultan, si nous trouvons quelque trace de l'ennemi, nous agirons en conséquence, si non, nous retournerons sur nos pas». Après cette réponse, Berkè-Sultan, monta à cheval et continua à avancer. C'était le matin. Il arriva près d'une élévation qui se trouvait devant eux. Le sultan gravit cette élévation et vit au-delà du Qir, dans une vallée profonde, un grand nombre de tentes. Il redescendit alors et s'arrêta dans cet endroit d'où il envoya deux hommes sûrs pour prendre langue. Ceux-ci ramenèrent un tavadji¹⁾, qui apprit au sulthan que ces tentes étaient celles de Qoudjâsch-Mirzâ. Berkè-Sultan remonta tout de suite à cheval avec sa troupe et fondit à l'improviste sur les tentes de Qoudjâsch-Mirzâ, qui fut fait prisonnier et mis à mort. Le sultan livra au pillage les aouls, où l'on fit une grande quantité de prisonniers, et le reste de la tribu se soumit. Berkè-Sultan épousa une fille de Qoudjâsch-Mirzâ nommée Malaï-khanzâdè et passa l'hiver dans cet endroit, d'où il retourna le printemps suivant dans son yourt.

Mort de Yâdigar-Khan, d'Aboul-Khaïr-Khan et de Berkè-Sultan.

Yâdigar-Khan mourut quelques années après cet évènement. Il fut suivi de près au tombeau par Aboul-Khaïr-Khan, prince

1) Tavadji. Homme qui a soin des troupeaux, berger, pâtre.

brave et entreprenant, bon pour ses amis, mais terrible pour ses ennemis. De tous ses parents il n'y en avait pas un auquel il n'eût fait sentir la force de son bras, et qu'il n'eût forcé de reconnaître son autorité. Pour cette raison tous ses parents se révoltèrent un jour contre lui et le tuèrent. Aboul-Khaïr-Khan ¹⁹¹ avait un grand nombre de fils et de petits-fils¹⁾, mais ses ennemis étaient nombreux. Quelques-uns de ses fils tombèrent avec lui sous le fer de l'ennemi, les autres durent chercher leur salut dans la fuite, et tous les sujets du khan furent dispersés des quatre côtés.

Agissant alors, d'après le vieux dicton: «Si tu vois l'ennemi piller de tous les côtés la maison de ton père, va et pille avec eux», Berkè-Sultan vint aussi, de son côté, prendre part au pillage des biens d'Aboul-Khaïr-Khan.

Quelques années après la mort d'Aboul-Khaïr-Khan, naquit Châh-Bakht-Khân, petit-fils d'Aboul-Khaïr-Khan²⁾. Ce prince brave et entreprenant rentra dans les domaines de son grand-père, où il s'occupa à rassembler ses sujets affaiblis et dispersés.

1) Voy. la Table No. I.

2) Mohammed, Châh-Bakht-Chèibâni-Khan, fils de Châh-Boudaq, fils d'Aboul-Khaïr-Khan, régna 911—916 (1505—1510). Voy. Vèliam. Zer. Monnaies boukhares.

D'après le Tarikh-i-Timouri par Mir Chèref-Râqim. (M^{it} de l'Institut oriental, pp. 95—96.) Mohammed Chèibâni-Khan, dont la mère s'appelait Qouri-Biguém.

قوری بیگم, naquit en 855 (1451). Il arriva dans le Mâvèran-Nahr et s'empara de Samarcande où il monta sur le trône en 906 (1500), dans l'année même où mourut dans le Kân-i-goul كان كل, sur les bords du Zer-Afschân, le gouverneur de Samarcande, Sultan Aly-Mirzâ, fils de Sultan Mahmoud, fils de Sultan Abou-Sa'ïd, fils de Mirzâ Sultan Mohammed. Voy. plus haut p. 186, du texte No. 1.

Manlânâ-Badakhshâni qui était au service de Mohammed-Khan-Chèibâni nous a laissé, dans le chronogramme suivant, la date de l'arrivée de Chèibâni dans le Mâvèran-Nahr.

بدخشی یحد کرجه گفت تاریخ

ولی تاریخ دوران تو خوش گفت 906

Chèibâni-Khan mourut en 916 (1510). Voyez plus loin, p. 208 du texte No. 1.

Il cacha soigneusement les sentiments d'inimitié qu'il nourrissait contre Berkè-Sultan et entretenit longtemps avec lui les mêmes relations amicales qu'avait eues son grand-père. Enfin, une année, ils vinrent tous les deux prendre leurs quartiers d'hiver près de l'embouchure du Syr. Châh-Bakht était campé plus haut que Berkè-Sultan, à un coude formé par le fleuve. Un jour il fit donner à toutes ses troupes l'ordre de venir passer la nuit près de sa tente, disant qu'il voulait partir pour la chasse, le lendemain au point du jour. Les troupes s'étant toutes rassemblées autour de lui, il les fit monter à cheval au milieu de la nuit et ses dirigea sur le camp de Berkè-Sultan. «Demain, au point du jour, leur dit-il alors, nous fondrons sur les tentes de Berkè-Sultan. Ayez soin de bien cerner sa tente et de vous emparer de lui, sans chercher à faire d'autres prisonniers». Le lendemain au point du jour, les troupes fondirent, comme l'avait dit Châh-Bakht-Khan, sur les tentes de Berkè-Sultan, qu'elles cherchèrent inutilement. On interrogea ses esclaves et ses servantes, dont on reçut pour toute réponse que le sultan se trouvait encore dans sa tente au moment où on était venu les attaquer, mais que s'étant tous aussitôt dispersés, ils ne pouvaient pas savoir ce qu'il était devenu. Maintenant parlons de Berkè-Sultan. Le sultan qui, au moment de l'arrivée de l'ennemi, était effectivement dans sa tente et tout déshabillé, avait entendu le bruit des pas des chevaux. Il n'avait eu que le temps de se jeter sur les épaules une pelisse de zibeline et de sortir nu-pieds de sa tente. Apercevant alors l'ennemi, il s'était jeté, en courant sur la glace, dans les roseaux d'un grand marais qui était devant la porte de sa tente; car son camp se trouvait dans un des coudes du fleuve. Le froid était grand. Pendant qu'il courait sur la glace, il avait mis le pied sur un roseau coupé et s'était fait au pied une blessure d'où le sang ne cessait de couler. Malgré cette blessure, il était pourtant parvenu sans s'arrêter, jusque dans l'épaisseur des roseaux, où il s'était assis après avoir enveloppé son pied dans un pan de sa pelisse.

Cependant Châh-Bakht-Chèrbâni-khan avait envoyé des gens pour saisir tous ceux qui avaient pris la fuite et chercher les traces de Berkè-Sultan. Ce dernier avait un inâq du nom de Mounga, de la tribu des Ouïghours, et qui avait aussi pris la fuite. Ayant été rencontré par un de ceux qui étaient à la recherche du sultan et qui lui demanda qui il était, l'inâq lui répondit: «Je suis celui que vous cherchez». L'inâq était à pied. Cet homme qui était à cheval, craignant de descendre de son cheval pour s'emparer de l'inâq, se mit à pousser des cris pour appeler à son aide ses compagnons, qui accoururent tous à sa voix. Mounga fut donc saisi et amené à Châh-Bâkht-Chèrbâni-Khan par ces gens qui se présentèrent en disant: «Nous avons trouvé Berkè». Mais le khan et tous ceux de sa cour connaissaient Berkè-Sultan. «Ce prisonnier, dit le khan, n'est pas Berkè, mais Mounga, l'inâq de Berkè. Pourquoi, lui demanda alors Châh-Bakht-Khan, t'es-tu fait passer pour Berkè-Sultan? Parce que, lui répondit Mounga, j'ai longtemps mangé son sel, et que j'ai toujours par- 193 tagé ses fatigues et ses dangers. J'ai pensé que si je parvenais à rassembler autour de moi tous ceux que tu as envoyés à la recherche de ce vieillard, il pourrait plus facilement s'échapper. Voilà ce que j'ai fait. Quant au reste, tu sais ce que tu as à faire». Châh-Bakht-Khan admirant le généreux dévouement de ce serviteur lui fit grâce de la vie et le combla de présents.

Tout le monde se remit à la recherche de Berkè-Sultan. Il était tombé cette nuit même près d'un amas de neige. Un des gens de Châh-Bakht-Khan ayant vu, sur la lizière de l'aoul, l'empreinte de pieds nus sur la neige, se mit à suivre ces traces, qui le conduirent jusque près des roseaux de l'étang, où il vit, sur la glace, les traces du sang qui avait coulé de la blessure que le sultan s'était faite au pied. Cet homme arriva ainsi, en suivant ces traces, jusque dans l'épaisseur des roseaux où il vit un homme assis par terre. Il appela aussitôt ses compagnons, dont une dizaine accoururent à sa voix, et Berkè-Sultan fut pris et amené à Châh-Bakht-Chèrbâni-Khan (que la miséricorde de Dieu soit sur

lui!). Le khan fit mettre à mort Berkè-Sultan et rentra dans son camp après avoir livré au pillage les aouls du sultan. ‹

La fille de Qoudjâsch-Mirza, Malaï-khanzâdè, que Berkè-Sultan avait épousée, tomba entre les mains du second fils d'Aboul-Khaïr-Khan, Khodja-Mohammed-Sultan, qui la prit pour femme. Mais elle portait déjà depuis deux mois un enfant dans son sein, lorsqu'elle passa dans la couche de Khodja-Mohammed-Sultan, et sept mois après, elle mit au monde un fils, auquel on donna le nom de Djâni-Bek. Ce fut d'Iskender-khan, fils de ce Djâni-Bek, que naquit le fameux Abdoullâh-khan qui eut pour fils Abdoul-Mou'mine-khan.

Ce Khodja-Mohammed-Sultan, avait très-peu d'esprit; il était connu sous le nom de Khodjou'am Tintèk (l'idiot)¹⁾. Il était
 194 si sot qu'il allait dire la bonne aventure aux femmes de l'aoul. Il versait pour cela de la graisse sur le feu, et disait, à celle-ci, «Tu auras un fils»; à celle-là, «Tu auras une fille»; à une autre, telle ou telle chose; mais il ne savait pas même, si l'enfant que sa femme avait mis au jour était de lui ou d'un autre; son esprit n'allait pas jusque-là. Tout le monde disait: voilà Khodjou'am-Tintèk qui vient de recevoir comme son propre enfant le fils de Berkè-Sultan. Mais Malaï-khanzâdè, qui trouvait son intérêt à laisser son mari dans l'erreur, se gardait bien de dire la vérité. Nos vieillards disaient que le grand-père d'Abdoullâh-khan²⁾ était le vrai sang de Berkè-Sultan, et qu'il y avait tout au plus dans ses veines une dixième ou une vingtième partie du sang du fils d'Aboul-Khaïr-Khan.

Notre famille était en proche parenté avec lui³⁾ Par sa sottise, il a causé la ruine de notre famille. Il est mort lui-même.

1) Voy. plus haut, page 183 du texte.

2) C'est-à-dire Djani-Bek, père d'Iskender-khan, père d'Abdoullâh-khan.

3) C'est-à-dire avec Abdoullâh-khan, qui, comme on le verra plus loin, a fait tant de mal à la famille d'Aboul-Ghazi-Bèhadour-khan.

Son fils¹⁾ est parti après lui. Il n'a pas laissé de descendants, et son pays est tombé dans des mains étrangères²⁾.

Maintenant nous raconterons l'histoire des fils de Berkè-Sultan. S'il plaît à Dieu, nous parlerons ensuite de ses frères cadets.

Ilbars et Balbars, fils de Berkè-Sultan.

Berkè-Sultan laissa après lui deux fils. L'aîné se nommait Ilbars, son second fils était Balbars, plus connu du peuple sous le nom de Bilikitche. Ce dernier, à la suite d'une maladie qu'il avait eue, étant encore à la mamelle, avait perdu l'usage des deux jambes, qui étaient paralysées depuis le genou. Ces deux frères devinrent grands et se distinguèrent par leur bravoure. Ils vivaient dans le yourt de leur père. Lorsque Châh-Bakht-khan, (que la miséricorde de Dieu soit sur lui!) fit la conquête du Mâvèrân-Nahr, ils perdirent tous leurs domaines, et il ne resta plus dans ce pays d'autre descendant de Yâdigar-khan.

Racontons maintenant, comment Ilbars-khan se rendit maître 195 d'Ûrguendj.

Quelque temps après la conquête du Mâvèrân-Nahr par Châh-Bakht-khan, Sultan-Houssèin-Mirzâ³⁾ étant venu à mourir à Hé-

1) Abdoul-Mou'mine, fils d'Abdoullâh-khan.

2) Notre auteur paraît faire ici allusion aux princes de la branche d'Astrakhan, nommément Imâm-Qouli-Khan, Nadir Mohammed-Khan et Abdoul-Aziz-Khan, qui régnèrent de son temps à Boukhara.

3) Il est question ici de Sultan-Houssèin-Mirza, fils de Mansour-Mirza, fils de Ghiassoud-diue émirzâdè Baïqara, fils d'Émir-Timour-Kourigân (Tamerlan). Ce prince est souvent appelé par les auteurs orientaux سلطان حسين ميرزای بايقرا Sultan Houssèin-Mirzâ-i-Baïqarâ, c'est-à-dire Sultan Houssèin-Mirzâ, descendant de Baïqarâ, comme dans le *Tarikh-i-Timouri Mst* de l'Institut Oriental, p. 102,

ذکر تولد سلطان حسين ميرزای بايقرا نازمان وفات تاريخ مدرسه سلطان حسين ميرزای بايقرا در ولايت هراة et p. 81, et même simplement سلطان حسين ميرزای بايقرا Sultan Houssèin de Baïqarâ, c'est-à-dire: descendant de Baïqarâ, comme on le voit dans les chronogrammes et dans le passage de l'ou-

rât, Châh-Bakht-khan avait attaqué les enfants de ce prince et leur avait enlevé le Khorassan. Sultan-Hussèin-Mirzâ avait laissé en mourant beaucoup de fils et de petit-fils, mais ils avaient tous été mis à mort par le vainqueur, à l'exception de deux ou trois, qui étaient parvenus à s'échapper. Urguendj, qui dépendait à cette époque de Sultan-Hussèin-Mirzâ, avait dû recevoir un darounga qu'y avait envoyé Châh Bakht-khan (que la miséricorde de Dieu soit sur lui!).

Cinq ou six ans après ces évènements Châh-Ismaïl vint attaquer Châh-Bakht-Chèibâni-Khan, qui fut défait dans une bataille donnée près de Marv¹⁾, et reçut la couronne des martyrs. Le

vrage turc **التواريخ والاخبار** par Mohammed, fils de Mohammed-Effendi, cité par Mr Véliaminoff Zernoff, Monnaies boukhares et khiviennes, p. 843.

On dit de la même manière **امير بايقرا بن اولغ بيگ ميرزاي کورکان** pour **امير بايقرا بن امير تيمور کورکان** ou bien **اولغ بيگ ميرزاي کورکان** ou bien **امير تيمور کورکان** pour **Sultan اولغ بيگ ميرزا بن شاهرخ بهادر ابن امير تيمور کورکان** pour Houssèin-Mirza né en 842 (1438—39) mourut en 911 (1505). Chronogrammes 1):

خسرو غازي ازین فانی سرای
 ناکھی بسوی رضوان راند رخس
 دادبخشی بود دایم کار را
 911 کشت ازان تاریخ فوتش دادبخشی
 911(2) هزار حیف از سلطان حسین بايقرا
 روی امنیت از خراسان رفت (3)

Retranchez du mot **خراسان** la première lettre du mot **امنیت** et vous aurez 911.

1) C'est parce que Chah-Bakht-Chéibâni-khan fut mis à mort par un chiite (Châh-Ismaïl) que notre auteur l'appelle martyr (chèhid) et fait suivre son nom des mots: Que la miséricorde de Dieu soit sur lui!

Châh-Bakht-Chéibâni-khan fut mis à mort en 916 (1510). Chronogramme par Khodja-Yahyâ-Mervârid **خواجہ یحیی مروارید**

از جهان رفت دوست ابن حسن
 نخل عمرش بریده شد از پیچ *
 خورد تبری زشست حضرت شاه
 زان سبب تیر شاه شد تاریخ

darougha qui commandait à Urguendj au nom de Châh-Bakht Chéïbâni-khan prit la fuite à la nouvelle de cette défaite et Châh-Ismaïl, après avoir achevé la conquête du Khorassan, envoya des daroughas dans les provinces conquises. Trois daroughas furent envoyés dans le Khârezm. L'un d'eux devait commander à Khi-vaq et à Hèzâr-Asb, le second à Urguendj et le troisième à Vézir.

Sultân-Qouli, darougha d'Urguendj, et Rahmân-Qouli, darougha de Vézir, étaient frères et d'origine arabe. A son arrivée à Vézir Rahmân-Qouli, l'Arabe, fit inviter à un grand festin tous les grands de la ville, auxquels il distribua des robes d'honneur (khilat). Mais Omar, alors qâdhi (juge) de Vézir, vieillard plein d'esprit et de connaissances, n'était point venu se présenter au nouveau gouverneur et s'était dit malade, pour ne pas se rendre à son invitation. Le lendemain de ce festin, le qâdhi Omar fit appeler en secret chez lui trois ou quatre des principaux de la

Un autre poète a dit:

آمد کلاه سرخ علم کشت خان ازو
تاریخ فوت او زقضا شد کلاه سرخ

916.

Les bonnets rouges *قیزل باش* et *قیزل باش* têtes rouges sont des sobriquets donnés aux Persans par les sunnites.

Dans sa brochure sur les monnaies boukhares et khiviennes, St.-Petersbourg 1859. *Монеты, Бухарскія и Хивинскія*, M. Véliaminoff-Zernoff dit, d'après le *Subbou-Tavârikh*, que Chéïbâni-Khan enleva en 904 le Mâvèrân-Nahr aux descendants de Timour et régna de 911 à 916 (1505—1510). L'auteur du *Târikhi Aboul-khair-khâni*, M¹ Radloff, f. 347, dit positivement que Chéïbâni-Khan monta sur le trône à Samarcande en 906 (1500), et qu'après un règne de dix ans, il fut défait près de Marv et mis à mort par Châh-Ismaïl en 916 (1510). *و در شهورسنه*. Le chronogramme suivant, composé par Maulânâ-Mohammed-Badakhschi, donne la date de l'avènement de Chéïbâni-Khan au trône:

بدخشی کرچه بی حد کفت تاریخ
ولی تاریخ دوران تو خوش کفت

Le mot *خوس* Bien — donne la date 906.

D'après Djennâbi, f. 911, Chéïbâni-Khan devint maître en 906 de tout le pays

ville, qui avaient assisté à ce repas, et leur dit: «Recevez mes félicitations au sujet des robes d'honneur que vous avez reçues du nouveau gouverneur et au sujet de votre nouvelle religion». Ceux-ci étonnés lui demandèrent ce qu'il voulait dire par sa nouvelle religion. «N'avez-vous donc pas entendu parler jusqu'à présent, leur répondit le qâdhi, de la religion que professent votre souverain Châh-Ismaïl et votre nouveau gouverneur? Les grands appelés par le qadhi ayant juré qu'ils croyaient ce gouverneur de la même religion que tous ceux que, pendant plusieurs années, leur avaient envoyés tous les souverains du Khorassan: «Il y a treize ou quatorze ans, leur dit le qadhi, que Châh-Ismaïl a fait choix de cette religion, qui n'est qu'une religion fautive et vaine», et il leur expliqua de point en point en quoi elle consistait. «Votre nouveau gouverneur, continua-t-il, n'a jusqu'à présent que peu de monde avec lui, et nous sommes nombreux, voilà pourquoi il craint, et ne se démasque pas encore. Mais dans quelque temps, lorsqu'il aura pris sur vous assez d'empire, il vous forcera, vous les premiers avec les principaux de la ville; à injurier les compagnons du prophète, et quand il se verra sûr de vous, il en fera autant avec le reste de la population, et ceux qui s'y refuseront seront massacrés. Hâtez-vous donc d'aviser, sinon vous

au nord du Sikhoun (Sir-Dariâ) en 911, après la mort de Sultan-Ahmed, fils d'Abou-Séïd, il s'empara de Samarcande et resta seul maître dans le Mâverân-Nahr.

D'après M. Véliaminoff-Zernoff, Koutchkoundji-Khan, fils d'Aboul-Khair et successeur de Chélbâni-Khan, régna 18 ans, de 918 à 936, et d'après Djennâbi f. 911, il régna environ 23 ans, de 917 à 940.

Abou-Sa'ïd de 940 à 946 — six ans. Obéïdoullâh de 946 à 950 — quatre ans. Abdoullâh, f. de Koutchkoundji — six mois. Abdoullatîh, f. de Koutchkoundji, mourut en 965. Barâq (Nawrouz-Ahmed), f. de Soufounitchmen, 967. Timour-khan? régna un an et mourut en 968? Pir-Mohammed, f. de Djâni-Bèk, fils de Khodja-Mohammed, fils d'Aboul-Khâir, régna cinq ans et mourut en 978. Iskender, frère de Pir-Mohammed, aujourd'hui régnant. وهو اليوم السلطان تلك البلاد وখানে. Ces derniers mots donnent la date à laquelle écrivait Djennâbi.

La liste de ces khans est bien, à l'exception de Timour-khan, la même que celle que l'on trouve dans la brochure susmentionnée de Mr Véliaminoff-Zernoff, mais les dates sont bien différentes. Où est la vérité? «Adhuc sub iudice lis est.

allez renier votre foi et tomber dans l'infidélité». Depuis ce moment tous les grands de Vézir avaient continuellement pensé à ce que leur avait dit le qâdhi, et pourtant il s'était déjà passé un ou deux ans sans qu'ils eussent encore pris un parti. Enfin ils se rendirent à Baqirghân¹⁾, auprès d'un homme vénérable, nommé Houssâmoud-dine-Qatâl, descendant de Sèïd-Atâ, et lui firent part de l'intention qu'ils avaient de le proclamer khan et de massacrer tous les Qizil-Bâch. «Le peuple, leur répondit Housâmoud-dine, consent aujourd'hui à me proclamer khan, et demain, peut-être, il sera d'un autre avis. Mais si vous avez vraiment cette intention²⁾, je vous trouverai un souverain de sang royal et digne de porter la couronne.» Les habitants de Vézir lui ayant alors demandé qui était ce prince, le khodja (qui avait eu 197 l'occasion de connaître Ilbars-khan) dans les voyages qu'il faisait périodiquement après quelques années, chez les Uzbeks, pour ramasser quelques aumônes, leur parla en détail de ce prince, de sa noble origine et de ses belles qualités. Deux hommes sûrs, porteurs d'une supplique des habitants de Vézir, se rendirent alors auprès d'Ilbars-khan, accompagnés d'un serviteur du khodja, porteur d'une lettre de son maître. Ilbars-khan partit avec son frère cadet Balbars, se faisant toutefois précéder par les gens qui étaient venus le chercher. Ces derniers ayant apporté aux habitants de Vézir la nouvelle de l'arrivée prochaine d'Ilbars-khan, les grands de la ville se réunirent pour tenir conseil et lui envoyèrent un homme chargé, d'abord de l'assurer de leur soumission et de leur dévouement, puis de le prier de s'arrêter avant d'être en vue de la ville, et de se tenir caché dans un endroit où il devait arriver pendant la nuit, et de là, de les faire prévenir. Lorsqu'ils reçurent la nouvelle qu'Ilbars était arrivé à l'endroit convenu, tous les habitants de Vézir, grands et petits, se rassemblèrent, s'assurèrent des portes de la ville, où ils pla-

1) Voy. Véliaminoff-Zernoff, Hist. des khans de Kassimoff. T. II, p. 128.

2) C'est-à-dire, de vous choisir un khan et de vous défaire des Qizil-Bâch.

cèrent des gardes et massacrèrent jusqu'au dernier tous les Qizil-Bâch qui se trouvaient dans la forteresse.

Le lendemain, tous les habitants se portèrent à la rencontre d'Ilbars-khan, qu'ils amenèrent dans la ville où ils le firent descendre dans la maison même qu'avait occupée le gouverneur de Vézir. On envoya des proclamations dans le pays. On donna un grand festin auquel assistèrent tous les Uzbeks et tous les Sartes, et Ilbars-khan fut unanimement proclamé khan en neuf cent onze 911 (1505), dans l'année du mouton (qouï-ili).

198 Anciennement il y avait plusieurs villes qui dépendaient de Vézir et avaient chacune un gouverneur; mais le pays avait été souvent ravagé depuis, et, à l'époque de l'arrivée d'Ilbars-khan, il ne restait plus que trois places où il y eût encore des gouverneurs: Vézir, Yani-chahr et Tersèk.

Ilbars-khan donna Yani-char à Bilikitch-Sultân, son frère cadet; il plaça un gouverneur à Tersèk et fixa lui-même sa résidence à Vézir.

Prise d'Urguendj par Ilbars-khan.

Cependant un Qizil-Bâch avait échappé au massacre qu'on avait fait de ses compagnons. Il était resté seul caché dans une maison en ruines et avait réussi à sortir pendant la nuit de la ville, d'où il s'était rendu directement à Urguendj. Nous avons dit plus haut que le gouverneur d'Urguendj s'appelait Sultân-Qouli, l'Arabe, et le gouverneur de Vézir Rahmân-Qouli, l'Arabe. Cet homme alla se présenter à Sultân-Qouli et lui raconta tout ce qu'il avait vu. Sultân-Qouli fit appeler les grands d'Urguendj, et leur fit part de ce qui venait de se passer à Vézir. «Il y a déjà quelques années, ajouta-t-il, que je mange votre sel; si aujourd'hui vous voulez que je m'éloigne, je partirai; sinon je resterai avec vous.» Ceux-ci lui répondirent: «Gloire à Dieu! Châh-Ismâil est sur le trône, et son autorité est reconnue dans tout l'Iraq et dans tout le Khorassan. Depuis quatre ou cinq ans que

tu es ici, nous n'avons jamais eu à nous plaindre de toi, et maintenant tu partirais parce que cinq ou dix Uzbeks sont arrivés, par surprise, à Vézir; que dirais-tu en te présentant à Châh-Ismaïl? et nous-mêmes quel prétexte pourrions-nous alléguer pour te renvoyer? Les Uzbeks n'ont avec eux ni leurs tentes ni leurs familles; certainement ils ne pourront pas rester à Vézir, et dans quelques jours ils se retireront après avoir pillé la ville. Pourquoi donc te tourmenter ainsi?» Sultân-Qouli leur ayant alors proposé de lui jurer qu'ils ne lui disaient que ce qu'ils pensaient réellement, tous, grands et petits, prêtèrent devant lui le serment de 199 ne jamais rien entreprendre contre lui et de marcher à la rencontre des Uzbeks pour les combattre, s'ils s'approchaient de leur ville. Sultân-Qouli ordonna alors à son écuyer de faire apporter une charge de cheval de tinguès, ce qui fut fait; puis il dit aux grands de lui trouver un homme adroit et alerte, qui pût se rendre à Vézir et lui en rapporter des nouvelles certaines sur ce qui venait de s'y passer. Ils n'avaient encore fixé leur choix sur personne, lorsqu'un homme résolu vint en courant se présenter, disant qu'il se chargeait de remplir cette commission.

Cet homme était le père d'un nommé Aouz-Qizil-Oghouz, qui vivait encore, quand j'étais enfant. Il était . . . ¹⁾ (lacune dans le M¹⁶).

Sultân-Qouli lui ayant dit qu'il n'ajouterait foi à ce qu'il lui rapporterait à son retour qu'à condition qu'il prendrait avant de partir l'argent qu'il avait fait préparer, et qu'il maudirait les compagnons du prophète, cet homme consentit à tout, et partit pour Vézir, d'où il revint avec des nouvelles détaillées sur tout ce qui s'y était passé.

Trois mois après la prise de Vézir, Ilbars-khan s'avança sur Urguendj. Sultân-Qouli marcha à sa rencontre avec les troupes

1) فراول خلفى نينك ديوانلار بىكان جماعتىد بيزلار كچك ابركاندا
عوض فبزل لوكوز تىكان بىركيشى بار ابردى

de renfort que lui avaient données les habitants d'Urguendj et lui livra bataille à un demi-farsang de la ville. Mais il fut défait par Ilbars-khan, qui le poursuivit jusqu'à la ville et y entra. Sultân-Qouli périt avec tous ses naukers.

Ilbars-khan envoya alors quelqu'un à sa famille et à son il (ses sujets) pour, les amener auprès de lui.

Les Qizil-Bâch qui se trouvaient à Khivaq et à Hézâr-Asb avaient, comme le gouverneur d'Urguendj, Sultân-Qouli, consulté les Sartes pour savoir, s'ils devaient se retirer ou rester, mais les Sartes n'avaient pas consenti à les laisser partir et les avaient retenus.

Des partis de maraudeurs uzbeks avaient déjà fait quelques incursions sur le territoire de Khiva; mais Ilbars-khan avait dû
 200 s'arrêter là, car il n'avait avec lui que fort peu de troupes, la plus grande partie des sujets de Yâdigar-khan étant restée auprès des fils d'Aboulèk et d'Aminèk.

Ilbars-khan convoqua un jour ses beks et leur dit: «Nous sommes venus ici avec peu de monde, et la plus grande partie de notre tribu est restée auprès de mes parents; si vous le jugez convenable, je les inviterai à venir nous rejoindre». Tous les beks lui répondirent: «Nous avons déjà eu la même pensée.» Mais un vieillard de la tribu des Ouïghours qui, n'ayant pas trouvé de place dans la tente, s'était assis en dehors, s'élança de sa place et vint en courant se présenter au khan, auquel il dit, en croisant les mains sur sa poitrine: «Les Uzbeks pleins d'expérience des temps passés ont dit que le signe certain de la grandeur future d'un souverain était l'amour qu'il portait à ses serviteurs, et le présage de ses malheurs, son amour pour ses parents». Ces paroles déplurent extrêmement au khan, et tous les beks firent au vieillard d'amers reproches.

«Voilà, dirent-ils à Ilbars-khan, comment des hommes de rien viennent semer la discorde entre des parents. Après l'arrivée de vos parents il faudra absolument faire mettre à mort un ou

deux de ces hommes méchants, dont les paroles ne tendent qu'à fomenter la discorde et la haine.»

Arrivée à Urguendj des fils d'Aboulèk-Khan et d'Aminèk-Khan. Prise de Khiva et de Hèzâr-Asb. Conquêtes sur les frontières du Khorassan. Soumission des Turkomans d'Aboul-Khan (Balkhan), de Manghischlâq et du Dèhistân. 201

A cette époque les quatre fils ¹⁾ de Yâdigâr-khan étaient déjà morts. Ibars-khan fit dire à leurs fils qu'il venait de s'emparer de Vézir et d'Urguendj, mais que les Qizil-Bâch étaient encore maîtres de Khiva et de Hèzâr-Asb. «Si, à votre arrivée ici, leur fit-il encore dire, vous voulez des pays, des îles et des provinces, il y a les plaines du Khorassan, et les Turcomans d'Aboul-khan et de Manghischlâq». A la réception de cette nouvelle, un fils d'Aboulèk-khan et six fils d'Aminèk-khan se rendirent à Urguendj avec toutes leurs familles et leurs tribus. Ibars-khan leur céda Urguendj et s'établit lui-même à Vézir.

Effrayés par les courses et les dévastations que les fils d'Aminèk-khan ne cessaient de faire dans les environs de Khiva et de Hèzâr-Asb, les Qizil-Bâch se virent obligés de fuir, et ces deux villes tombèrent, ainsi que Kât, entre les mains des fils d'Aminèk-khan, qui se les partagèrent et ne tardèrent pas à aller attaquer le Khorassan.

Châh-Ismaïl était déjà mort à cette époque ²⁾. Les gouverneurs des provinces frontières au nord des montagnes du Kho-

1) Berkè, Aboulèk-Aminèk et Abak. Voy. plus haut, p. 185 du texte.

2) Châh-Ismaïl est mort en 980 (1523) dans les derniers jours de safar; après un règne de vingt cinq ans. Châh-Tahir-Dèkèni شاه طاهر دکنی a fait sur sa mort le chronogramme suivant :

شاه جهان کرد جهان را و ذاع 980

Un autre poète a dit:

شاه وشاه و شاه میکفتند اهل ماتش من همان الفاظ را تاریخ فوت ساختم
980.

rassan, jusqu'à Mèhinè et Dèroun à l'est, effrayés par les Uzbeks, abandonnèrent leurs postes et prirent la fuite.

Les Uzbeks se virent alors maîtres d'un vaste pays et chaque tourè (prince) établit sa domination dans quelques provinces. Ils faisaient de là de fréquentes incursions, soit au sud-ouest dans le Khorassan, soit à l'ouest sur les terres des Turcomans d'Aboul-khan et de Manghischlâq.

202 Bilikitch-Sultân, frère cadet d'Ilbars-khan, avait, comme nous l'avons déjà dit plus-haut¹⁾, perdu, dès son bas âge, l'usage des deux jambes, paralysées depuis le genou, et collées à ses cuisses. Comme, pour cette raison, il ne pouvait pas monter à cheval, il se servait d'un chariot. Commodément assis dans un chariot attelé de chevaux rapides, conduits par quatre ou cinq braves guerriers, il allait ainsi continuellement piller les Turcomans d'Aboul-khan et de Manghischlâq. Placé sur son chariot, agenouillé et comme couché, et très adroit à tirer de l'arc, il se souciait peu de ceux qui tiraient sur lui de droite ou de gauche. Dans les grandes expéditions, il était toujours à l'avant-garde, à la tête de ses braves, dirigeant ceux qui conduisaient son char en leur criant: A gauche! à droite! en avant! en arrière! Il allait ainsi à l'attaque avec la cavalerie, sans jamais rester en arrière des meilleurs cavaliers.

Quelques tribus turcomanes s'étaient soumises et lui payaient un tribut, d'autres étaient restées en état d'hostilité. Le tribut que devaient payer les Turcomans soumis n'était pas fixe. Ils payaient quelquefois plus et quelquefois moins. S'il plaît à Dieu, nous dirons dans l'histoire de Sofian-khan, quel fut le tribut que l'on imposa définitivement aux Turcomans.

بیان تاریخ وفاتش دوش میجستم ز عقل ناگم از غیب آمد این فدا در
کوش دل * کان علی القدر را بودی چو ظل الله خطاب زان سبب تاریخ
فوتش راست آمد لفظ ظل

930. Nous ne donnons pas la traduction de ces vers, qui sont trop faciles à comprendre.

1) Voy. pag. 194 du texte.

Bilikitch-Sultân mourut après quelques années passées ainsi dans des guerres fréquentes avec les tribus voisines. Il fut suivi de près au tombeau par Ilbars-khan, qui eut sept ou huit fils dont l'aîné se nommait Sultân-Ghazi et le second Mohammed-Ghazi. Les noms de ses autres fils ne sont pas connus. Des cinq fils qu'eut Bilikitch-Sultân, l'aîné qui s'appelait Sultân-Hâdji est le seul dont le nom nous soit connu. Après la prise de Vézir Ilbars-khan: dit «J'ai reconquis notre pays sur les Qizil-Bâch», et 203 il ajouta, pour cette raison, le surnom de Ghazi au nom de tous ses fils. Tous les fils de Bilikitch reçurent le surnom de Hâdji.

A la mort d'Ilbars-khan, le fils de Bilikitch, Sultân-Hâdji, le plus âgé des descendants de Yâdigar-khan, fut appelé de Yanichahr à Vézir, où il fut proclamé khan. Mais il avait peu de sujets et peu de troupes, car toutes les tribus, les biens et le pouvoir qui étaient entre les mains d'Ilbars-khan avaient passé, à sa mort, à son fils aîné Sultân-Ghazi, prince qui avait de l'esprit, de la bravoure et une grande force. On connaît les paroles que tout le monde répétait dans le pays à cette époque: «Que l'ordre du sultan soit juste ou injuste, il n'y a rien à dire, il faut le remplir, c'est l'ordre du sultan Ghazi.» Mais ce prince avait un défaut; il était fort avare. Il laissa toujours à Sultân-Hâdji-khan deux choses, le titre de khan, et le premier morceau à table.

Sultân-Hâdji-khan mourut après un an de règne, et le plus âgé (des descendants de Yâdigar-khan) Hassan-Qouli, fils d'Aboulèk-khan, fut proclamé khan et reçut la ville d'Urguendj.

Tous ces princes étaient fils de trois fils de Yâdigar-khan. Ils formaient trois branches entièrement distinctes. La première était composée des fils d'Ilbars-khan et de ceux de son frère cadet Bilikitch-Sultân. A l'époque où régnait Hassan-Qouli-khan, il y avait plus de dix de ces princes déjà en état de porter le 204 carquois, sans compter ceux qui étaient encore en bas âge. Tous reconnaissaient pour leur chef Sultân-Ghâzi-Sultân, fils d'Ilbars-khan.

La seconde branche était formée des six fils d'Aminèk-khan, nommés Sofian, Boudjougha, Avànèch, Qâl, Aghataï et Aghanaï. Ces six princes avaient beaucoup d'enfants¹⁾, et du temps de Hassan-Qouli-khan, on comptait, outre ces six princes, six de leurs fils déjà en état de porter le carquois.

Le chef de la troisième branche était Hassan-Qouli-khan, fils unique d'Aboulèk-khan. Il avait plusieurs fils dont un seul, nommé Bèlâl, était déjà grand. Hassan-Qouli-khan et Bèlâl, son fils, manquaient l'un et l'autre de caractère et de bravoure.

Les fils d'Ilbars-khan et ceux d'Aminèk-khan, nombreux et pleins de courage, portaient envie à Hassan-Qouli-khan, qui, seul à Urguendj, jouissait de revenus, selon eux, trop considérables. Ils se liguèrent contre lui et marchèrent sur Urguendj. Leur armée était nombreuse. Hassan-Qouli-khan n'avait que peu de troupes. Se sentant trop faible pour marcher à leur rencontre et se mesurer avec eux (en rase campagne), il se vit obligé de s'enfermer dans Urguendj, où il n'y avait pas encore de citadelle (ark) à cette époque. Ce ne fut que plus tard que Iseh-Sultân y en fit construire une.

Tous les princes ligués arrivèrent à Urguendj qui fut investi. Les princes vinrent se ranger en bataille devant la porte dite de Khorassan. Hassan-Qouli-khan sortit alors à pied de la ville avec son armée, qu'il rangea en bataille en dehors du fossé. Toutes ses troupes étaient à pied et celles de l'ennemi à cheval. Les deux partis en vinrent aux mains et combattirent avec acharnement depuis le matin jusqu'au milieu du jour. A ce moment, Aghanaï-Sultân, le plus jeune des fils d'Aminèk-khan, qui avait alors un peu plus de vingt ans, se mit à faire des reproches aux troupes qui combattaient depuis le matin sans pouvoir enfoncer les rangs ennemis, et se mettant lui-même à la tête d'une troupe

1) Aghanaï-Sultân, comme on le verra plus bas, p. 205 du texte, fut tué sous les murs d'Urguendj. Il paraît qu'il ne laissa pas de postérité. Du moins notre auteur ne cite nulle part le nom d'un de ses fils.

de cavalerie, il fondit sur l'ennemi avec tant d'impétuosité qu'il 205 enfonça ce corps d'infanterie et pénétra en combattant jusqu'au bord du fossé, où il fut percé d'un coup de lance. Il fut tout de suite entouré par un grand nombre de piétons qui firent d'abord tomber son cheval sous leurs flèches, puis le renversèrent lui-même et lui tranchèrent la tête. L'armée de Hassan-Qouli-khan avait devant elle les flèches et les lances de l'ennemi et, derrière elle, le fossé qui lui coupait le chemin de la ville. (Aussi elle tint ferme) et les troupes ennemies voyant tous leurs efforts inutiles rentrèrent enfin dans leur camp.

Les princes lignés comptèrent les tours du rempart d'Urguendj, désignèrent les princes et les naukers qui devaient attaquer chacune de ces tours et résolurent de ne pas se retirer avant de s'être rendus maîtres de la ville.

Ce fut la mort d'Aghanaï-Sultân qui causa la perte de Hassan-Qouli-khan et de plusieurs personnes et attira tant de malheurs sur la tête de plusieurs autres. Car si Aghanaï-Sultân n'avait pas été tué, personne n'aurait tenu à se venger de Hassan-Qouli-khan, et à le poursuivre pour le sang versé. On l'aurait peut-être fait sortir de la ville après quelque temps, et on lui aurait donné le gouvernement de quelque province frontière, ou bien on l'aurait envoyé sain et sauf dans quelque pays étranger. Aussi la mort d'Aghanaï-Sultân fut-elle une plaie incurable et un grave malheur.

Urguendj, ville grande et populeuse, ne tarda pas à être en proie aux horreurs de la famine. On donnait quarante et même cinquante *tinguès* pour une tête d'âne, et encore ne pouvait-on pas en trouver. Les Sartes d'Urguendj ne peuvent pas sans colère s'entendre appeler *Tchighriq* : en voici la raison. Il y avait à Urguendj une famille appelée Salâlar. Un homme du peuple vint un jour pour quelque affaire chez une personne de cette famille, homme riche et honnête. En entrant il vit cinq ou six anciens de ces Salâlar assis et le maître de la maison occupé à couper en tranches, absolument comme on ferait d'un boudin de cheval,

un veretrum d'âne, qu'il venait d'apporter sur un plat. Voilà à quelle extrémité étaient réduits les habitants d'Urguendj après un siège de deux mois. Qu'on juge d'après cela, ce qu'ils eurent à souffrir plus tard.

Enfin le peuple chassé par la faim commença à sortir d'Urguendj, et il n'y resta plus assez de troupes pour défendre une ville si grande. Après un siège de quatre mois Urguendj fut pris par les princes ligués, qui firent mettre à mort Hassan-Qouli-khan et son fils aîné Bèlâl-Sultân, et envoyèrent à Boukhara, avec leur mère, ses autres fils qui étaient encore en bas âge. Il existe encore de nos jours, dans le Soghd, une quinzaine de personnes de cette famille.

Sofian-khan.

Après la mort de Hassan-Qouli-khan, Sofian (fils d'Aminèk-khan) fut proclamé khan et reçut Urguendj en partage. Sultân-Ghâzi-Sultân et les autres petits-fils de Barka-Sultân, reçurent Vézir, Yani-Chahr, Tersèk, Dèroun, dans le Khorassan, et les Turcomans de Manghischlâq. Les quatre fils d'Aminèk-khan¹⁾ eurent Khivaq, Hèzâr-Asb, Kirt, Bouldoumsâg et Nikitchkè, dans le *Sou-Boyou* (les bords du fleuve), Bâgh-Abâd, Nessaï, Abiverd, Tchèhârdé, Mèhinè et Djèdjè, dans le Tâgh-Bouyou (près de la montagne), ainsi que les Turcomans qui habitaient sur les bords de l'Amou, à Aboul-khan (les Balqans), et dans le Dèhistân. Les endroits susmentionnés furent partagés entre ces princes, d'après leur rang, et tous entrèrent en paisible possession de leurs apanages.

Sofian-khan envoya un ambassadeur aux Turcomans, dont la tribu dite des Irsâri campait, à cette époque, près d'Aboul-khan. Il s'engageait à ne point les attaquer, s'ils consentaient à lui

1) Boudjougha, Avanèche, Qal et Aghataï. Aghanaï, sixième fils d'Aminèk avait été tué sous les murs d'Urguendj.

payer exactement, chaque année, le zékât (tribut prescrit par les lois divines). Les Turcomans acceptèrent cette proposition. Ils se soumirent et envoyèrent, pendant quelques années, ce tribut que Sofian-khan faisait lever chez eux par quelques personnes qu'il envoyait à cet effet chaque année. Chacun de ces percepteurs devait lever le tribut sur un seul ourouq, s'il était nombreux, et sur deux et même sur trois, s'ils étaient petits.

Une fois ces percepteurs, *bèrât-dâr*, en tout quarante personnes, étaient partis pour aller lever le tribut, chacun dans quelque ourouq. Tous ces *bèrât-dârs* furent massacrés par quelques Turcomans déterminés, dont chacun s'était engagé à faire périr le *bèrât-dâr* qui arriverait dans son ourouq. 207

Cette nouvelle fut portée à la connaissance de Sofian-khan qui indigné de cette conduite des Turcomans, partit avec ses quatre frères cadets et se dirigea vers Aboul-khan.

A cette époque toute la route depuis Urguendj jusqu'à Aboul-khan était couverte d'aouls¹⁾, car l'Amou-Dèriâ, après avoir passé sous les murs d'Urguendj, coulait jusqu'au pied du versant oriental du mont (Aboul-khan) d'où le fleuve tournait (pendant quelque temps) vers le sud-ouest, pour se diriger ensuite à l'ouest et se jeter, à Oghourtcha, dans la mer du Mazendèran. Les deux rives du fleuve, jusqu'à Oghourtcha, n'offraient qu'une suite de terres cultivées, de vignobles et de vergers. Au printemps les habitants se retiraient sur les hauteurs, et à l'époque des cousins et des taons, ils conduisaient leurs troupeaux vers des puits qui se trouvaient à une ou deux journées du fleuve, dont ils ne se rapprochaient que lorsque les insectes avaient disparu. Toute cette contrée était alors très-peuplée, et dans l'état le plus florissant.

Les deux côtés du fleuve étaient habités, depuis Pich-Gâh jusqu'à Qâri-Kilchit, par les Adagli-Khizir, et depuis Qâri-Kilchit jusqu'à l'ouest du mont Aboul-khan par les Alys, et de là

1) M. à m. : C'était aller d'un aoul à un autre.

jusqu'à son embouchure, par les Tivédjis. Mais ne nous écartons pas plus longtemps de notre sujet¹⁾.

Sofian-khan étant arrivé avec ses troupes près de l'endroit où les Irsâris campaient pêle-mêle avec les Khorassan-Salouris, 208 les princes se divisèrent en plusieurs corps et fondirent, tous à la fois, sur les aouls qui furent livrés au pillage. On s'empara des femmes et des enfants qui s'y trouvaient. Les Turcomans qui étaient plus loin et qui avaient réussi à échapper au pillage, se retirèrent tous dans un endroit appelé Tchoutâq. C'est un plateau très-élevé, situé à trois fortes journées au nord d'Aboul-khan.

On ne peut s'y rendre que par un seul chemin, juste assez large pour qu'un chameau chargé puisse y passer. Mais cet endroit a un défaut. Il manque totalement d'eau; sans cela on pourrait y résister cent ans à tous les efforts d'une armée ennemie. J'ai visité moi-même cet endroit plusieurs fois.

Sofian-khan, après avoir rassemblé ses troupes qui s'étaient dispersées dans les aouls pour piller, vint cerner Tchoutâq, où, après un jour ou deux, les Turcomans se trouvèrent sur le point de périr faute d'eau. Leurs anciens descendirent de la montagne et vinrent se présenter à Aghataï-Sultân, dont ils s'étaient fait indiquer la tente: «Nous avons entendu dire, lui dirent-ils, que, d'après les usages des Uzbeks, c'est le plus jeune des fils de la famille qui hérite de la yourte et de la maison paternelles, et que c'est lui qui est le plus aimé de son père et de ses frères aînés. Nous avons également entendu dire que tu es resté aujourd'hui le plus jeune des fils d'Aminèk-khan. Pense à nos mains et aux pans de ta robe²⁾. Si tu intercèdes pour nous auprès de tes frères aînés, et si tu nous obtiens le pardon de nos fautes, nous jurons que nous, les fils de nos fils et les filles de nos filles,

1) Comment ne pas regretter qu'Aboul-Ghâsi n'ait pas fait, ici, une description plus détaillée de ces localités dont la connaissance exacte serait aujourd'hui pour nous d'un si grand intérêt?

2) Allusion au passage du pont, Sirâth.

nous serons toujours soumis et dévoués à Aghataï-Sultân jusqu'au dernier de sa race». Aghataï-Sultân congédia ces anciens en leur disant de lui amener tous ceux qui avaient le plus de crédit parmi les Turcomans. Ceux-ci arrivèrent et lui jurèrent sur le Qoran qu'ils seraient fidèles aux promesses qui lui avaient été faites. Aghataï-Sultân laissa alors tous ces Turcomans dans son camp et se rendit auprès de Sofian-khan, qui lui accorda le pardon qu'il venait lui demander. Ses trois autres frères: Boudjougha-khan, Avânèch-khan et Qâl-Khan qu'il alla trouver ensuite successivement, lui accordèrent également la grâce des Turcomans, en lui disant d'agir comme il le trouverait convenable. Le sultan revint alors dans son camp, où il communiqua la réponse de ses frères aux Turcomans, dont les coeurs faillirent éclater de joie à cette heureuse nouvelle. «Maintenant que mon frère vous a fait grâce, leur dit alors Aghataï-Sultân, que donnerez-vous pour le sang versé? Tout ce que vous demanderez, répondirent-ils. Et combien de serviteurs du khan avez-vous tués? En tout quarante, répondirent les Turcomans. Ainsi, continua le sultan, comme vous-venez d'être pillés, nous n'exigerons rien de vous cette année. Mais, s'il plaît à Dieu, vous payerez, l'année prochaine au khan, mille moutons pour le sang de chacune des personnes que vous avez tuées. Pour ce qui regarde la manière dont vous devrez effectuer ce paiement, vous vous entendrez vous-mêmes avec mon frère aîné. Les Turcomans consentirent de tout leur coeur (à ces conditions), et il fut décidé que seize mille moutons seraient payés par les Irsâris, seize mille par les Khorassan-Salouris, et huit mille par les Tekès, les Sâriqs et les Youmouts. Tous les *ils* susmentionnés forment un seul ourouq et sont connus sous le nom commun de Taschqi-Sâlour¹⁾.

Sofian-khan revint à Urguendj d'où il envoya, l'année suivante, des bérât-dârs chez les Turcomans. Ceux-ci leur livrèrent

1) *Tâschki-Sâlour*. Les Sâlours de l'extérieur, par opposition aux *Itschki-Sâlour*, Sâlours de l'intérieur.

quarante mille moutons, sans en omettre un seul, et envoyèrent avec ces bérât-dârs, dix de leurs principaux beks, chargés d'offrir en outre au khan de riches présents. La seconde année, sur la sommation que leur en fit le khan, ils donnèrent également quarante mille moutons, et depuis ce temps ils eurent à payer
210 chaque année le même nombre de moutons, et cela pendant plusieurs générations.

Maintenant nous parlerons également du tribut que les khans levaient encore sur les autres tribus turcomanes. Quelques années après les événements que nous venons de rapporter, on fit un dénombrement exact des troupeaux et des biens que possédait chacune des autres tribus turcomanes, et ce fut d'après ce dénombrement que furent fixées la quantité et la nature du tribut qu'elles eurent à payer. Les Itchki-Sâlours durent donner seize mille moutons, et de plus, seize cents moutons pour la table du khan. On donna à ces derniers le nom de *qâsân-qouï* (moutons du chaudron), et aux seize mille celui de *bérât-qouï* (moutons du tribut). Quel que fût le nombre des moutons qu'on prélevait dans un ourouq, les serviteurs du khan prélevaient en outre un mouton sur dix. C'étaient ceux que l'on appelait *moutons du chaudron*. Car les percepteurs, après avoir prélevé les moutons dits *bérât-qouï* (moutons du tribut), en prenaient encore un sur dix, en disant aux Turcomans: «Est-ce que vous ne donnerez point de moutons pour la table du khan»? La tribu de Hâssan dut fournir seize mille moutons de tribut, et mille six cents moutons du chaudron, dont douze mille de tribut, et douze cents du chaudron étaient donnés par les Ikder-Tchaouldour, et quatre mille de *tribut* et quatre cents du chaudron par quelques autres petites tribus.

Les Arabadji devaient donner quatre mille moutons, dits bérât-qouï et quatre cents moutons dits qazân-qouï. Les Gouklan payaient douze mille moutons de tribut et douze cents moutons pour la table du khan. Trois ourouqs turcomans habitaient sur les bords du fleuve Amou, où ils s'adonnaient à l'agriculture; c'étaient les Adaqlis, de la tribu de Khizir, les Alys et les Tivètchis,

connus sous le nom de *Utch-II*, (les trois tribus). Ces trois ourouqs devaient payer en nature un dixième du produit de leurs terres. Les Tivètchis et les Alys devaient encore payer un tribut pour leurs troupeaux. Les Adâqs fournissaient des troupes (nauker).

Boudjougha-Khan.

Sofian-Khan mourut après avoir régné quelques années et Boudjougha, son frère, fut appelé à Urguendj et proclamé khan. Sofian-Khan avait laissé cinq fils, nommés Youssouf, Younous, Aly, Aghisch et Pèhlèvan-Qouli. Ces cinq fils reçurent Khivaq en apanage.

Obèid-Khan¹⁾, qui régnait à Boukhara du temps de Boudjou-

1) D'après le *Târikh-i-Timouri*, Abou-Saïd, fils de Koutchkoundji, monta sur le trône à Samarcande un vendredi, 1er du mois de djoumâdi 1er 936 (1529) et mourut en 940 (1533). Un poète malveillant a composé sur la mort de ce prince le chronogramme suivant:

اگر پرسند وفات خان ظالم — بگو تاریخ او ظلم از میان رفت

Retranchez du mot ظلم la lettre du milieu ل et vous aurez ظم qui donne la date cherchée 940.

D'après Véliam-Zern. Monnaies boukhares p. 330, Obèidoullâh-Khan, successeur d'Abou-Sa'id-Khan, monta sur le trône à Boukhara en 939 (1532, 3) et mourut en 946 (1539—40), et d'après l'auteur du *Târikh-i-Timouri* et les chronogrammes qu'il cite, ce prince monta sur le trône en 940 (1533—4) et mourut en 946 (1539—40). Maulâ-nâ Mir Aly-Kâtib a dit dans un chronogramme composé à l'occasion de l'avènement d'Obèidoullâh au trône du Mâverân-Nahr:

سال تاریخ ز دل جستم گفت

والی ملک عبید الله خان 940

Mir Mohammed Mouchi a dit:

ابوالغازی عبیدالله بهادر خان دین پرور

بحمد الله که جایش شد فراز سندر خانی *

معین دین پیغمبر شد و کردید تاریخش

معین الدین عبید الله بن محمود شیبانی

gha-Khan, avait attaqué plusieurs fois le Khorassan, dont il avait même soumis une partie, et le reste de cette province avait toujours à souffrir des excursions des Uzbeks, qui allaient y enlever des prisonniers. Les Uzbeks d'Urgendj, alors maîtres d'Abiverd, de Nèssâï et de Dèroun, poussaient sans cesse leurs courses jusqu'à Pil-Kouprouki. Les gouverneurs de Khodjend et d'Esfè-râïn, villes situées à deux journées de marche de Nessâï, devaient toujours se tenir enfermés, été et hiver, dans leurs qourghâns, d'où personne ne pouvait sortir pour cultiver les terres ou faire paître les troupeaux dans la plaine.

Châh-Tahmasb¹⁾, extrêmement incommodé par ces excursions

Le mouphti Mawlânâ-Mouhammed-Sâlih, de la province de Kerminè, a dit à cette même occasion:

جلوس خان غازيرا خبيرد كفت
 بابناي زمان خان جهان كير 940

A l'occasion de sa mort, arrivée un lundi du mois de zil-qâda 946, Khodja-Hassan-Nissari a dit:

آه از حامی اهل دل عبير الله خان 946

1) D'après Malcolm, Histoire de la Perse, T. II, pp. 275—283 Tahmasb I succéda à son père Ismail, à l'âge de dix ans, en 980 (1523) et mourut en 984 (1576) âgé de soixante-quatre ans, après en avoir régné plus de cinquante-trois. D'après le Tarikh-i-Timouri, M¹ de l'Institut Oriental, p. 174, Châh-Tahmasb monta sur le trône à l'âge de douze ans, régna environ cinquante-quatre ans et mourut en 984 (1576) à l'âge de soixante-quatre ans.

On voit que Malcolm et Mir-chérif Râqim sont d'accord sur les dates et ne diffèrent que sur l'âge qu'avait Châh-Tahmasb lorsqu'il monta sur le trône. Mollâ Mouhtacham, dans un chronogramme qu'il a composé à l'occasion de la mort de Châh-Tahmasb et de l'avènement au trône d'Ismail (son quatrième fils), qui ne régna qu'un an, a dit:

ور ورق دهر دو تاريخ خواست
 منشی دوران عطارد رقم *
 اول از آن خسرو جنت مقام
 آخر از بن شاه مبارك قدم *
 مرك خداوند جهان كشت ثبت 984
 دور شهنشاه عجم زد رقم * 984

sions des Uzbeks, se décida à envoyer à Boudjougha-Khan un ambassadeur, chargé de lui dire qu'il désirait devenir un de ses fils. Timour-Bi, faisait-il dire à Boudjougha-Khan, qui était devenu le beau-fils d'un des descendants de Tchingniz-Khan, est connu jusqu'à ce jour sous le nom de Timour-Kourègan; moi aussi je désire devenir le beau-fils du descendant de Tchingniz-Khan, afin que le khounkâr¹⁾ même, mon plus grand ennemi, apprenne que j'ai contracté une alliance avec le souverain des Uzbeks et épousé une de ses filles.

Boudjougha-Khan, qui n'avait pas de fille, se décida à accorder à Châh-Tahmasb la main de Aïscha-Biguè, fille de son frère aîné Sofian-Khan, et déjà d'âge à être mariée. Nous avons dit plus haut que Sofian-Khan avait laissé cinq fils, frères aînés de cette princesse. L'un d'eux, Aghisch-Sultan, jeune homme

Du même, à l'occasion de la mort de Châh-Tahmasb,

بی سال تاریخ ابن واقعه

فلك زد وقم فوت کینی پناه 984

Ce même Mollâ-Mouhtacham a fait à l'occasion de l'avènement au trône de sultan Mohammed, frère et successeur d'Ismâïl II, un qassidè, dont chaque misra donne la date de l'avènement:

بارت از عزز آلهی قرنہا دارد نگاه 985

جای شاهان جهان سلطان محمد پادشاه 985

حامی شرع معلی و ما جاء دین نبی 985

Dans le troisième misra, au lieu de: حامی شرع معلی ما جاء دین نبی, ce qui ne donnerait que 970, j'ai dû pour trouver la date 985 lire معلی au lieu de معلی fautif, et ajouter un و *vav* devant le mot ما جاء. Je ne sais pas comment rétablir le quatrième misra مالک دهر همايون ديهيم گاه. Il faudrait pour cela pouvoir consulter d'autres manuscrits, et je n'en ai aucun sous la main.

1) Khounkâr. Le sultan de Constantinople.

chétif, simple et humble¹⁾, fut envoyé avec neuf bèks à Qazouine, à la cour du châh, pour y recevoir les présents du futur. Châh-Tahmasb envoya ses bèks à leur rencontre et convoqua une nombreuse assemblée, dans laquelle il reçut avec la plus grande distinction le sultan et les bèks de Boudjougha-Khan. Le châh donna en apanage à Aghisch-Sultan la ville de Khodjend, où celui-ci séjourna jusqu'à sa mort, pendant trente ans, sans en sortir une seule fois pour faire quelque expédition. Le châh envoya au khan neuf lingots d'or, neuf fois neuf lingots d'argent, neuf tentes, dont la partie supérieure (à l'intérieur?) était tendue d'une étoffe en soie brochée d'or et la partie inférieure d'une étoffe dite tchoubdâr, avec les coussins nécessaires, tout un service, en or et en argent, neuf chevaux avec leur selle et leur bride, et mille pièces d'étoffe de soie.

Le khan envoya alors au châh la princesse, avec un trousseau digne d'un souverain.

Avanèch-Khan.

Boudjougha-Khan mourut après un règne de quelques années, et Avanèch fut proclamé khan à Urguendj. Boudjougha-Khan avait laissé après lui trois fils, dont l'aîné était Dost-Mohammed, le second Isch-Mohammed et le troisième Bouroum, appelé ordinairement Isch-Dost. Ces deux derniers reçurent en apanage la ville de Kât.

Avanèch-Khan avait également trois fils: Din-Mohammed-Khan, Mahmoud et Aly-Sultan. La mère de Din-Mohammed-Khan était de la tribu des Manghouts et avait été amenée par un marchand qui l'avait vendue au khan. Elle avait le visage noir.

213 A ce qu'elle racontait elle-même, elle était née de la concubine

1) Le manuscrit Lerch est le seul qui, au lieu des mots: فقير درويش نهاد, où l'on rencontre le mot موجيق *moudjik*, qui n'est pas turc (*moujik* signifie en russe *paysan*), donne درويش نهادچيق *tchic* comme diminutif, ce qui me paraît préférable.

d'un mirzâ des Manghouts, et à l'époque où sa tribu avait été dispersée elle était tombée entre les mains d'un homme qui l'avait vendue à ce marchand. Les mères des deux autres fils d'Avanèch-Khan étaient filles de deux mirzâs des Manghouts.

Dès que Din-Mohammed-Khan eut été sevré, il fut remis entre les mains de la mère d'Aly-Sultan, la bèïm, nom que portaient les filles de mirzâs Manghouts qui passaient dans la couche d'un souverain. Cette bèïm traitait fort durement le jeune Din-Mohammed-Khan. Une fois, il n'avait alors que six ans, il avait construit un petit fort avec ses compagnons, qu'il avait ensuite partagés en deux troupes, dont l'une devait attaquer le fort et l'autre le défendre. Il donna alors le signal de l'attaque, en criant: «A l'assaut! je récompenserai les premiers qui arriveront dans le fort, mais je ferai mettre à mort les lâches qui resteront en arrière». La bèïm qui était survenue en ce moment, s'étant mise à dire: «Voyez-vous ce toughma? Il lui faut des villes et des forteresses, et il joue avec de la terre et des pierres!» Le jeune enfant vint en courant se placer devant elle et lui fit un profond salut, en croisant les mains sur sa poitrine. «Comment! dit alors la bèïm pleine de colère, je le gronde et il me fait un salut! C'est Dieu, répliqua l'enfant, qui vous a inspiré ce que vous venez de dire, — que je joue avec de la terre et des pierres, car c'est de terre et de pierres que sont construites les villes». Dieu accomplit en effet ses désirs plus tard.

Din-Mohammed-Khan atteignit ainsi sa vingtième année, demeurant toujours auprès de son père, qui ne lui avait encore donné aucun apanage. A cette époque les possessions des souverains d'Urguendj s'étendaient jusqu'à Aster-Abad, dans le Khorassan. Cette partie du Khorassan était appelée Tâgh-Bouï (les bords de la montagne), par opposition à la province même d'Urguendj, connue sous le nom de Sou-Bouï (les bords du fleuve). Ces deux contrées appartenaient au même souverain. Les Uzbeks d'Urguendj allaient souvent faire des incursions

214 dans le Khorassan et piller les Qizil-Bâch¹⁾, auxquels ils enlevaient des troupeaux.

Din-Mohammed-Sultan forma un jour le projet de se rendre avec quelques hommes déterminés à Aster-Abad, d'où il voulait faire une incursion dans le Mazendêrân, et il partit en effet avec quarante hommes, sans en avoir demandé la permission à son père. Il suivit les bords du fleuve jusqu'à Tchikdèlik, endroit où il forme un coude, et se rendit de là au puits nommé Dinâr. Il venait de quitter ce dernier endroit lorsqu'il rencontra un homme qui conduisait six chameaux et une trentaine de moutons. Il lui demanda où il allait, et cet homme lui répondit qu'il était un nauker d'un tel, bèk de Mohammed-Ghâzi-Sultan, qu'il avait été envoyé chez les Turcomans pour y recevoir le tribut, et qu'ayant rempli sa commission, il retournait à Dêroun, dont le gouverneur, à cette époque, était Mohammed-Ghâzi-Sultan, fils d'Ibars-Khan. Din-Mohammed-Sultan demanda alors à cet homme une petite chèvre jaune qu'il voyait au milieu de ses moutons «S'il plaît à Dieu de nous accorder une course heureuse, lui dit-il, je te ferai quelque présent à mon retour»; mais cet homme ne voulut pas la lui donner. Alors le sultan, furieux de ce refus, le fit garrotter et maltraiter par ses gens, et continua sa route après lui avoir enlevé ses chameaux et tous ses moutons. Je me souviens d'avoir entendu dire, dans mon enfance à des vieillards: «Ne fais jamais une mauvaise action en te disant: c'est peu de chose, que peut-il en résulter? Une chèvre a causé la ruine de notre yourt». C'est justement à cette chèvre qu'ils faisaient allusion. Nous raconterons comment cela arriva.

Din-Mohammed-Sultan alla à Aster-Abâd, d'où il fit trois ou quatre excursions sur les terres des Qizil-Bâch et reprit le chemin d'Urguendj pour se rendre auprès de son père, trainant à sa suite un grand nombre de captifs.

1) *Qizil-Bâch* (tête rouge), sobriquet injurieux que les sunnites donnent aux Persans.

Cependant le bérâtdâr (percepteur) auquel Din-Mohammed-Sultan avait enlevé ses chameaux et ses moutons, était allé raconter son malheur à son bék, qui en fit son rapport à Mohammed-Ghâzi-Sultan. Celui-ci, indigné de la conduite de Din-Mohammed-Sultan, calcula l'époque de son retour et envoya sur la route qu'il devait suivre, en revenant, un bon nombre de ses serviteurs avec ordre de se saisir de sa personne. Din-Mohammed-Sultan fut attaqué à l'improviste et pris par cette troupe qui s'était tenue en embuscade. Elle maltraita fort les gens de Din-Mohammed-Sultan, leur enleva tous leurs captifs et amena le sultan lui-même à Mohammed-Ghâzi-Sultan, qui le fit tout de suite enfermer dans une maison, où il le tint sous bonne garde. 216

La plus grande partie des serviteurs de Din-Mohammed-Sultan avaient pris la fuite et étaient retournés chez eux. Mais les plus dévoués à sa personne, ayant honte de rentrer chez eux, laissant ainsi leur sultan en captivité, étaient restés vivant d'aumônes dans des aouls situés dans le Kourdich, sur la grande route.

Ceux qui étaient revenus chez eux racontèrent en détail tout ce qui leur était arrivé. Avanèch-Khan ne tarda pas à en être informé, mais il ne dit absolument rien, car il ne regardait pas Din-Mohammed-Sultan avec les yeux d'un père. En outre le khan avait déjà cinquante ans; la mère d'Aly-Sultan était aussi âgée que lui, et il venait d'épouser depuis la soeur cadette de Mohammed-Ghâzi-Sultan, princesse toute jeune et très-belle.

Mohammed-Ghâzi-Sultan, après avoir retenu Din-Mohammed-Sultan, lui fit mettre des fers aux mains et le remit à un de ses serviteurs, nommé Richaw-Khoudaï-Birdi, auquel il donna cinq ou six hommes pour l'accompagner, et lui ordonna de reconduire le sultan à son père. «Aye soin, lui dit-il, de lui lier les jambes sous le ventre de son cheval, fais la plus grande diligence et marche sans t'arrêter ni jour ni nuit. Tu salueras de ma part le khan, son père, et tu lui diras que j'ai appris que ce toughma était parti d'Urguendj sans sa permission, qu'il est 216

arrivé ici où il a fait telle et telle chose, et que pour cette raison j'ai été obligé de le faire punir.

Richaw-Khoudaï-Birdi partit avec ses cinq ou six hommes, emmenant avec lui Din-Mohammed-Sultan. Pendant la nuit le sultan ne manquait jamais de chanter à haute voix, partout où il supposait qu'il pouvait y avoir quelque aoul près de l'endroit où il passait. Il espérait que si quelques-uns de ses compagnons s'y tenaient cachés pour veiller sur lui, ils pourraient entendre et reconnaître sa voix et venir à son secours. Mais à chaque cri que poussait le sultan, Khoudaï-Birdi répondait toujours par un *Richaw*, mot qui faisait à Din-Mohammed-Sultan plus de mal qu'un coup de flèche ou qu'un coup de sabre. Ce *Richaw* était un mot que Khoudaï-Birdi avait l'habitude de prononcer souvent, ce qui lui avait fait donner le surnom de Richaw-Khoudaï-Birdi. Mais le sultan, qui ne savait pas qu'il ne prononçait ce mot que par habitude, en était blessé au coeur parce qu'il disait Richaw pour se moquer de lui. Ils arrivèrent au point du jour à Kourdich, où il y avait plusieurs aouls. Cinq ou six des qazaqs du sultan, qui s'y trouvaient, s'étaient levés, en entendant le bruit des pas des chevaux. En ce moment le sultan se mit à chanter, et ses gens qui reconnurent sa voix accoururent aussitôt.

Comme c'était le moment où Richaw-Khoudaï-Birdi devait se reposer un peu, il voulut s'arrêter dans les aouls, mais le sultan lui proposa d'aller s'arrêter un peu plus loin, disant qu'il avait honte de s'arrêter dans les aouls. Khoudaï-Birdi se rendit à son désir et ne s'arrêta que lorsqu'il fit tout-à-fait jour. Lui et ses gens se couchèrent et ne tardèrent pas à s'endormir. Les qazaqs du sultan, qui l'avaient suivi de loin, s'approchèrent alors. L'un d'eux brisa les fers et défit les liens du sultan, qui se saisit
 217 du sabre de Khoudaï-Birdi et le tua, pendant que chacun de ses qazaqs se défaisait de son côté d'un des gens de sa suite. Le sultan fit recouvrir de sable le sang qu'on avait répandu et enterrer les cadavres à une grande distance de la route, puis il

reprit le chemin d'Urguendj, après avoir fait jurer à tous ses naukers de garder sur cette affaire le plus profond secret.

Son père, auquel il se présenta à son arrivée à Urguendj, le questionna sur son séjour à Dèroun; le sultan lui répondit que Mohammed-Ghâzi-Sultan en avait d'abord agi avec lui comme un homme aigri, mais qu'il lui avait ensuite fait des excuses et l'avait congédié après l'avoir très-bien traité et lui avoir donné des vêtements et des chevaux, et le khan ajouta foi à ses paroles.

Le même jour le sultan fit venir un graveur du bazar et se fit graver un cachet qui portait le nom d'Avanèch-Khan, son père, et un second qui portait le nom de la femme de son père, soeur cadette de Mohammed-Ghâzi-Sultan. Puis il fit écrire deux lettres adressées à ce dernier. Sa première lettre, qui était écrite au nom de son père, était conçue en ces termes: «A Mohammed-Ghâzi-Sultan. Après les prières que je fais pour toi, je te fais savoir que ta soeur cadette est malade et Dieu sait si elle a encore longtemps à vivre. Elle ne soupire qu'après le moment où elle pourra te voir». Sa seconde lettre, écrite au nom de la soeur cadette de Mohammed-Ghâzi-Sultan, portait: «A mon frère aîné. Après l'expression de tout mon respect, je lui fais savoir que je suis malade depuis quelques jours, et qu'il ne me reste plus d'espoir de pouvoir me rétablir. Je n'ai plus qu'un désir, celui de te voir encore une fois avant de mourir. Viens donc, je te prie, le plus promptement possible, afin que notre entrevue ne soit pas remise au jour de la résurrection». Din-Mohammed-Sultan envoya ces deux lettres à Mohammed-Ghâzi-Sultan par un homme sûr, auquel il procura deux bons chevaux, et donna de vive voix toutes les autres instructions nécessaires. Lui-même il rassembla autour de lui les gens qui l'avaient accompagné dans ses excursions et s'attacha en outre une vingtaine d'autres Uzbeks déterminés. Il passait tous ses jours à boire et à manger avec les gens qu'il avait trouvés et ne cessait pas d'avoir l'oeil fixé sur la route du Khorassan.

218 Cependant, à la réception des lettres que lui avait remises l'envoyé de Din-Mohammed-Sultan, Mohammed-Ghâzi-Sultan avait pris en toute hâte la route d'Urguendj. A son arrivée dans la ville il alla directement dans la cour du palais du khan, où il descendit de cheval pour se rendre auprès de sa soeur. Mais ce jour devait voir couler le sang de Mohammed-Ghâzi-Sultan. Le matin même de ce jour Avanèch-Khan était sorti de la ville pour aller chasser au faucon. Dès que Din-Mohammed-Sultan fut informé de l'entrée en ville de Mohammed-Ghâzi-Sultan, dont il épiait jour et nuit l'arrivée, il accourut au palais à la tête de ses gens. On était en été et au moment du tchâscht (repas). Mohammed-Ghâzi-Sultan entra dans les appartements de sa soeur cadette, qui ne savait rien de son arrivée, et qui à la vue de son frère aîné s'élança de sa place pour se jeter dans ses bras. «Grâce à Dieu, lui dit le sultan, tu te trouves mieux. J'arrive sans avoir pris ni jour ni nuit un moment de repos depuis que j'ai reçu la lettre, dans laquelle tu me disais que tu craignais que notre entrevue ne fût remise au jour de la résurrection». A la réponse que lui fit sa soeur, qu'elle n'avait pas été malade, et qu'elle ne lui avait point envoyé de lettre, le sultan saisi de frayeur sortit, sans s'arrêter, de l'appartement de sa soeur. Il ne tarda pas à entendre le bruit des pas de Din-Mohammed-Sultan, et il comprit alors tout le danger qui le menaçait. Craignant de sortir par la porte de la cour, il se jeta d'un autre côté, et entra en courant par une grande porte, qui se trouvait devant lui. Il vit qu'il était dans les écuries, où il n'y avait personne. Après avoir inutilement cherché une autre porte pour en sortir, il prêta l'oreille et entendit le bruit que faisaient en courant plusieurs

219 personnes. Dans sa frayeur croissante, ne pouvant pas même trouver un endroit pour s'y cacher, il se vit obligé de creuser un trou dans un tas de fumier sec et tamisé et de s'y enfoncer en se couvrant la tête d'un panier.

Cependant Din-Mohammed-Sultan qui était accouru à l'appartement de sa belle-mère, avec une cinquantaine d'hommes, y

avait cherché partout le sultan sans pouvoir le trouver. Les femmes de service, qu'il avait interrogées, n'avaient rien pu lui apprendre. Enfin une d'elles lui ayant indiqué le côté par lequel elle avait vu le sultan se sauver, il y courut avec tous ses naukers, dont chacun se mit à visiter quelque chambre. L'un d'eux, qui était entré dans les écuries, aperçut en les parcourant quelque chose de rouge. S'étant approché pour voir ce que c'était, il reconnut que c'était le pan d'un vêtement d'une étoffe dite tchoubdâr. Il alla aussitôt avertir Din-Mohammed-Sultan, qui fit retirer du fumier Mohammed-Ghâzi-Sultan et lui trancha la tête.

La nouvelle de la mort de Mohammed-Ghâzi-Sultan se répandit bientôt dans la ville. Urguendj est à six agâtch de Vèzir. Un des naukers de sultan Ghâzi-Sultan, qui se trouvaient à Urguendj, partit le même jour pour Vèzir, afin d'informer sultan Ghâzi-Sultan de cet évènement. La plus jeune des femmes de ce prince était une fille de Sofian-Khan. Aly-Sultan, fils de Sofian-Khan, se trouvait alors à Vèzir, où il était venu voir sa soeur cadette. A la nouvelle de la mort de son frère cadet, sultan Ghâzi-Sultan, sans réfléchir et sans prendre conseil de personne, ne pouvant plus supporter sa douleur et maîtriser sa colère, fit sur-le-champ mettre à mort son beau-frère Aly-Sultan, qui était alors chez lui.

A son retour de la chasse, Avanèch-Khan trouva le corps ²²⁰ de Mohammed-Ghâzi-Sultan. Il demanda où était Din-Mohammed-Sultan. On lui répondit que craignant sa colère, le sultan avait pris la fuite avec ses compagnons tout de suite après avoir commis ce meurtre, mais qu'on ne savait où il était allé.

Avanèch-Khan pensait à assembler ses frères cadets et ses beks, pour se concerter avec eux sur ce qu'il y avait de mieux à faire dans cette circonstance, lorsqu'un homme arriva de Vèzir avec la nouvelle que sultan Ghâzi-Sultan avait fait massacrer Aly-Sultan à Vèzir, ce qui vint encore ajouter à son embarras.

A la nouvelle de ces évènements, les frères cadets d'Avanèch-Khan, Qâl-Khan et Aghataï-Khan, et les fils de ses frères aînés,

Sofian-Khan et Boudjougha-Khan, prévoyant que l'il de sultan Ghâzi-Sultan allait marcher contre Avanèch-Khan, se rendirent auprès du khan à Urguendj, où arrivèrent de leur côté les sujets d'Avanèch-Khan; de sorte que les fils et les petits-fils d'Aminèk-Khan avec leurs naukers se trouvèrent tous réunis à Urguendj. Les princes de la famille d'Ilbars-Khan allèrent avec leurs sujets se rassembler à Vèzir, auprès de sultan Ghâzi-Sultan.

Tout ce que put dire Avanèch-Khan pour arriver à terminer cette affaire à l'amiable resta inutile. Ses frères, ses neveux et ses naukers furent d'un avis contraire, et l'on marcha sur Vèzir.

Sultan Ghâzi-Sultan expédiait tous les jours des courriers aux fils de Bèlikitch, à Yènghi-Chahr, pour les presser de venir le rejoindre. Ceux-ci lui faisaient toujours répondre qu'ils allaient se mettre en route, et pourtant ils n'arrivaient pas. Les fils d'Aminèk-Khan arrivèrent avant eux près de Vèzir.

221 A un farsakh à l'est de Vèzir, il y a au pied du Qir¹⁾ un village appelé Qoum-Kend, qui à cette époque était très-peuplé et très riche. C'est jusqu'à ce village que sultan Ghâzi-Sultan s'avança à la rencontre de l'ennemi. Ce prince était très-mal vu de ses sujets à cause de son caractère violent et cruel, et de son extrême avarice envers ses serviteurs, dont il exigeait un service dur et pénible. Lorsque les deux partis furent en présence, sultan Ghâzi-Sultan ayant fait remarquer, pendant qu'il rangeait son armée en bataille, qu'un endroit était dégarni de troupes et qu'il y faudrait plus de monde, on entendit s'élever du milieu des rangs des Uzbeks une voix qui cria : «S'il y a trop peu de monde, fais y mettre tes chevaux et tes vaches». Mais on ne put pas, dans la foule, reconnaître qui avait prononcé ces paroles. Le sultan n'eut pas l'air de les avoir entendues et passa outre sans rien dire.

1) Qir, terrain élevé et uni, plateau, désert.

La victoire se déclara pour Avanèch-Khan, qui poursuivit l'ennemi et entra le même jour à Vèzir. Sultan Ghâzi-Sultan et quinze autres princes, grands ou petits, de la famille d'Ilbars-Khan, furent mis à mort. Sultan Ghâzi-Sultan avait plusieurs femmes. L'une d'elles était fille de Zenbil-Bèk, d'Olough-Tubè. Elle était tombée entre ses mains dans une expédition qu'il avait faite contre les Turcomans, dans un endroit du Khorassan appelé Bourma. Il en avait eu deux fils: Omar-Ghâzi-Sultan et Chir-Ghâzi-Sultan, et deux filles, dont l'aînée se nommait Zohrè-Khanim, et la cadette Nounâsch-Khanim. Toute cette famille tomba entre les mains des naukers d'Aghataï-Sultan. Omar-Ghâzi-Sultan était alors âgé de quinze ans et Chir-Ghâzi-Sultan de douze.

Les autres fils d'Aminèk-Khan livrèrent au pillage les habitations des sultans qui étaient tombés entre leurs mains; ils firent massacrer leurs fils et réduisirent en esclavage leurs femmes et leurs filles. Mais Aghataï-Sultan ne prit absolument rien; il respecta la vie des enfants de sultan Ghâzi-Sultan, et fournit même des chevaux et des chameaux à la fille de Zenbil-Bèk, qu'il envoya à Boukhara avec ses deux fils et ses deux filles, sous l'escorte de quatre ou cinq de ses gens. 222

Les fils de Bèlikitch-Sultan qui étaient partis de Yenghi-Chahr apprirent non loin de Vèzir, que sultan Ghâzi-Sultan était parti pour Qoum-Kend. Ils prirent en hâte cette direction, et arrivèrent à Qoum-Kend où ils trouvèrent le champ de bataille jonché de morts, et apprirent en même temps la défaite et la mort de sultan Ghâzi-Sultan. Au lieu de retourner chez eux à Yenghi-Chahr, ils partirent alors pour Boukhara en passant au-dessus d'Urguendj. De cette famille, autrefois si nombreuse dans le Mâvèrân-Nahr, il ne reste plus aujourd'hui, en 1074, une seule personne. Elle est entièrement éteinte.

Après cette guerre, les fils d'Aminèk-Khan se virent maîtres de tout le pays, depuis le Tâgh-Bouï jusqu'au Sou-Bouï. Avanèch-Khan conserva Urguendj; les autres provinces ainsi que

les tribus turcomanes furent partagées, d'après leur rang, entre les autres princes qui entrèrent tranquillement en possession de leurs apanages. Din-Mohammed-Sultan reçut en apanage Dèroun qui avait appartenu à sultan Ghâzi-Sultan.

Obèid-khan s'empare d'Urguendj.

Cependant le fils de Sultan-Ghâzi, le jeune et brave Omar-Ghâzi, qui avait été emmené à Boukhara, se trouvait à la cour d'Obèid-Khan, auquel il ne cessait de demander des troupes (pour l'aider à rentrer en possession des domaines de son père). Obèid-Khan, informé des troubles qui avaient eu lieu dans les états d'Urguendj, se décida à marcher, dans la pensée qu'il pourrait enlever aux enfants d'Aminèk-Khan la moitié de leurs possessions. Tous les princes descendants d'Aboul-Khaïr-Khan convinrent d'entreprendre ensemble cette expédition, et Bèràq-Khan 228 de Tachkend ¹⁾, Djèvân-Mard-Khan de Samarcand ²⁾ et les petits-

1) Bèràq-Khan, appelé autrement Naurouz-Ahmed-Khan, fils de Suïunitch-Khodja, succéda à Abdoullatif en 959 (1551—2) et mourut en 963 (1556). (Voy. Véliaminoff-Zernoff, Monnaies boukhares, p. 331, le Abdoullah-Namèh et le Tarih-i-Timouri). Son caractère emporté et violent et les excès de boisson auxquels il se livrait inspirèrent les chronogrammes suivants, qui donnent la date de sa mort :

خرمن شوز 963 et

مردہ درمستی 963

Les mots شهر سمرقند donnent la date de la mort d'Abdoullatif 959 (1551—2).

2) Djèvan-Mard-Aly-Bèhâdour-Khan, fils de Abou-Sa'id-Khan, fils de Koutch-Koundji-Khan, naquit à Samarcande et monta sur le trône en 980 (1577), à la mort de son frère Sultan-Sa'id. Le poète Molla-Mouchfiqui a donné dans les vers suivants la date de son avènement au trône :

خاقان ملک قدر جوانمرد علی خان

کز دولت او شهر سمرقند شد آباد

وین طرفه که تاریخ جلوس تا 980

از روی حساب است سنه نهصد و هشتاد

filz de Hamza et de Mèhdi-Sultan de Hissar ¹⁾ vinrent rejoindre Obèïd-Khan, et partirent avec lui de Boukhara pour marcher sur Urguendj.

Les princes filz d'Aminèk-Khan qui résidaient à Khiva et à Hèzâr-Asb, ne pouvant résister à des forces si supérieures, vinrent à Urguendj, rejoindre Avanèch-Khan, qui se sentant lui-même trop faible pour se mesurer avec l'ennemi, s'enfuit avec tous ces princes du côté du Qir.

Obèïd-Khan, à son arrivée à Urguendj, envoya des troupes à la poursuite d'Avanèch-Khan, qui fut atteint et fait prisonnier avec tous les siens, dans un endroit appelé Qir de Bègât (Bègât Qiri) et situé au nord de Vèzir.

Avanèch-Khan fut livré à Omar-Ghâzi, qui le fit mettre à mort pour venger la mort de son père (sultan Ghâzi-Sultan). Mais on ne fit aucun mal à Agâtaï-Khan qui resta entre les mains d'Obèïd-Khan, ni à Qâl-Khan qui tomba en partage aux princes de Hissâr, petits-fils de Hamza et de Mèhdi-Sultan.

Obèïd-Khan donna Urguendj à son filz Abdoul-Aziz, qui y fixa sa résidence ²⁾. Les Sartes et les Turcomans d'Urguendj purent rester paisiblement dans leurs foyers sans être en rien molestés, et leurs propriétés furent respectées ³⁾. Mais on fit le dénombrement des ourouqs des Uzbèks, qui furent partagés en

L'auteur du Tarikh-i-Timouri, qui cite ce chronogramme, ajoute :

لفظاً ومعناً تاريخ منه وابن تاريخ از
جملة مجسماً تست

Djevân-Mard fut jeté en prison, puis mis à mort en 986 (1578) par ordre d'Abdoulâh-Khan.

1) Hamza-Sultan et Mèhdi-Sultan avaient été mis à mort en 916 (1510) à Misâr, par ordre de Bâber.

2) En 945 (1538) d'après Iskender-Mouchi. Voy. Véliaminoff-Zernoff, Hist. T. II, p. 328. Abdoul-Aziz mourut en 958 (1551), mercredi 26 du mois de rêbi second, à l'âge de quarante ans. Le chronogramme suivant, cité dans le Tarikh-i-Timouri, nous donne la date de la mort de ce prince.

خيف عبد العزيز خان 958

3) Mot-à-mot: on ne cassa pas même la patte à une de leurs poules.

quatre lots, dont le premier fut pris par Obèid-Khan, le second par les princes (turè) de Hissar, le troisième par les princes de Samarcande et le quatrième par les princes de Tâchkend. Chacun de ses princes plaça sous la surveillance d'un intendant les sujets qui venaient de leur échoir en partage, et les emmena avec lui à son retour dans ses domaines.

Les deux fils d'Avanèch-Khan, Mahmoud-Sultan et Aly-Sultan, âgé de sept ans, qui avaient échappé à l'ennemi, se retirèrent auprès de Din-Mohammed-Sultan à Dèroun, où arrivèrent également les deux fils de Sofian-Khan, Youssouf et Younous, ainsi que tous ceux, princes ou autres, qui avaient pu échapper à l'ennemi.

Les fils d'Agataï-Khan qui, à l'exception de Hâdjim-Khan, étaient encore en bas âge, furent emmenés à Boukhara avec leur père et leur mère. Hadjim-Khan¹⁾, alors âgé de dix-huit ans, n'avait pas réussi à fuir lorsque l'ennemi s'était répandu dans le pays. Il alla se cacher chez un brave serviteur (nauker) de son père Djân-Sèid²⁾, de la tribu des Dourmâns, hommes sage et plein d'expérience. Là le jeune prince, revêtu d'un tchèkmène, un vieux bonnet sur la tête et un qourouq à la main, garda pendant quelque temps les troupeaux de Djân-Sèid. Les Dourmans qui étaient tombés entre les mains des tourès (princes) de Samarcande habitaient le Qizil-Roubât où on les avait emmenés.

Trois mois après l'arrivée de Hâdjim-Khan chez Djân-Sèid, les Dourmans d'Urguendj qui le connaissaient commencèrent à se dire les uns aux autres qu'ils avaient vu Hâdji-Mohammed-Sultan, et qu'il gardait les troupeaux de Djân-Sèid. Ce bruit prenant tous les jours plus de consistance, Djân-Sèid en avertit le sultan. «Les sujets d'Urguendj qui habitent dans les environs vous ont reconnu, lui dit-il, et ce bruit peut d'un jour à l'autre

1) C'est-à-dire Hadji-Mohammed-Sultan.

2) Ce Djân-Sèid est appelé plus loin, p. 254 du texte سعد الدين Sa'ded-din.

parvenir aux oreilles d'Obèid-Khan. Maintenant que pensez-vous faire? «Le sultan lui répondit: «Accompagne-moi toi-même, si tu le peux, sinon donne-moi un cheval pour que je me rende auprès de Din-Mohammed-Sultan». Djân-Sèid prit alors quatre chevaux, dont deux furent chargés de provisions de route dans des bissacs. Djân-Sèid marchait le premier, suivi des deux chevaux de bât, et Hâdjim-Khan fermait la marche. Ils se rendirent par la grande route à Urguendj, où ils passèrent le fleuve sur un bateau (car, à cette époque, on pouvait aller d'Urguendj à Vèzir en bateau), puis ils se dirigèrent sur Dèroun, où ils rejoignirent 225 Din-Mohammed-Sultan.

Guerre entre Din-Mohammed-Sultan et Obèid-Khan.

Après l'arrivée de Hâdjim-Sultan à Dèroun, les princes tinrent conseil et décidèrent de marcher sur Urguendj. Ils s'avancèrent jusqu'à Kourdich où ils firent appeler les principaux personnages des Adâqlis, de la tribu de Khizr. «Nous marchons, leur dirent-ils, pour reconquérir nos domaines; si vous voulez nous prêter un renfort et que Dieu nous rende maîtres d'Urguendj, nous vous ferons tarkhân; nous vous accorderons la place d'honneur à notre gauche; les plus braves des vôtres seront reçus à notre service, et votre tribu sera égale au meilleur des ourouqs des Uzbeks». Par ces promesses les princes attirèrent sous leurs drapeaux mille Adâqlis qui, joints à deux mille hommes qu'ils avaient amenés avec eux, formèrent un corps de trois mille hommes avec lesquels ils arrivèrent à Pich-Gâh. Là ils délibérèrent, s'ils devaient se diriger sur Urguendj ou sur Khiva. On pencha pour ce dernier parti, car, se dirent-ils, si nous marchons sur Urguendj, nous y trouverons Abdoul-Aziz-Sultan (fils d'Obèid-Khan), et ce qui est pis encore, nous aurons à effectuer le passage du fleuve, tandis qu'en marchant sur Khiva il n'y a ni fleuve à passer, ni ennemi à craindre. Ils arrivèrent donc à Khiva, dont le darougha et une dizaine d'hommes qui

formaient sa suite furent pris et mis à mort. Le darougha de Hèzar-Asb prit la fuite.

A la réception de ces nouvelles Abdoul-Aziz-Sultan abandonna Urguendj, et s'enfuit auprès de son père.

Obèid-Khan honteux de ce revers rassembla des troupes et marcha sur Urguendj. Arrivé à l'endroit appelé Tivè-Bouyouni (le cou du chameau) il s'arrêta de sa personne, et envoya contre Din-Mohammed-Sultan toutes ses troupes sous le commandement d'un de ses principaux bèks, de l'ourouq des Oghlâns.

A la nouvelle de l'approche de l'ennemi, Din-Mohammed-
 226 Khan sortit de Khiva (pour marcher à sa rencontre). En vain tous ses naukers lui représentèrent-ils qu'il n'avait que trois mille hommes, tandis que l'armée ennemie était forte de quarante mille hommes, et qu'il n'était pas prudent d'engager le combat (avec des forces si inégales). «Retournons plutôt à Dèroun, lui dirent-ils. Obèid-Khan ne restera pas à Urguendj; il ne tardera pas à retourner sur ses pas, et alors nous pourrons revenir; car c'est difficile pour Obèid-Khan de venir à Urguendj et de retourner, tandis que pour nous c'est une chose très-facile». Din-Mohammed-Sultan continua sa marche sans prêter l'oreille à leurs représentations.

Deux fois tous ses bèks, au nombre de deux ou trois cents, descendirent de cheval et vinrent se jeter à terre devant son cheval, en le conjurant de retourner sur ses pas, et deux fois il passa outre sans vouloir leur répondre. Enfin lorsqu'ils revinrent pour la troisième fois le sultan, étant arrivé près d'eux, descendit de cheval. Prenant alors une poignée de terre, il la versa dans le collet de sa chemise, en disant: «Mon Dieu, je Te confie mon âme et je confie mon corps à la terre»; puis s'étant relevé, il se retourna vers ses bèks et leur dit: «Pour moi, je suis mort, quant à vous, si votre vie vous est plus précieuse que la mienne, ne marchez pas au combat; si elle n'est pas à vos yeux plus précieuse que la mienne, ne restez pas en arrière». Ensuite il remonta à cheval et continua sa route. A ces paroles du sultan

toute son armée poussa des cris qui s'élevèrent jusqu'aux nues et suivit ses pas en pleurant.

Din-Mohammed-Sultan apprit que l'armée ennemie avait déjà dépassé ce jour même Hèzâr-Asb et avait fait halte, qu'elle marchait la nuit et se reposait pendant la journée. Il se rendit le soir même à Guerdène-Khâst, où il s'arrêta à l'ouest d'un étang profond qui, depuis la bataille qui s'y donna, est connu 227 sous le nom de Chikest-Kouli (lac de la défaite). Sur ces entre-faites la nuit était venue. Les gardes avancées vinrent avertir le sultan que l'ennemi approchait. Il monta aussitôt à cheval avec toute sa troupe, qu'il partagea en deux corps. Il confia le commandement de l'un à Younous-Sultan, fils de Sofian-Khan, et se mit lui-même à la tête de l'autre.

Hâdji-Mohammed-Sultan, fils d'Aqataï-Khan, resta auprès de la personne de Din-Mohammed-Sultan. Le fils d'Avanèch-Khan, Aly-Sultan, qui n'avait alors que huit ans, fut confié à la garde de cinq ou six hommes, auxquels le sultan dit: «Tenez-vous à l'écart et, si notre affaire tourne mal, fuyez avec cet enfant, afin que notre flambeau ne vienne pas à s'éteindre». Après cela il se recommanda à Dieu, plaça sa troupe en embuscade des deux côtés du chemin et attendit.

L'armée ennemie ne tarda pas à arriver. En tête marchaient Bèri-Oghlan et Hâfiz le Qounqrât, avec tous les bèks, ce que l'on pouvait reconnaître à une quarantaine de flambeaux que l'on portait devant eux. Lorsqu'ils furent tout près, la troupe de Din-Mohammed-Sultan fondit sur eux des deux côtés, et avant même que les dernières troupes de l'armée ennemie eussent eu connaissance de cette attaque, l'heure de la mort avait déjà sonné pour une partie de ces bèks et les autres avaient été faits prisonniers et garrottés. L'armée ennemie prit la fuite en désordre. Quelques braves de la troupe de Din-Mohammed-Sultan tuèrent chacun jusqu'à cent ennemis. Koun-Toughâr-Bèhâdour, le Qounqrât, disait que, dans cette affaire, il avait à lui seul percé et renversé soixante ennemis. Hâdjim-Khan racontait que pendant ce com-

bat, il n'avait pas quitté, un seul instant, les côtés de Din-Mohammed-Sultan. « Dans un moment, disait-il, où nous étions restés seuls au fort de la mêlée, je vis que l'arc de Din-Mohammed-Khan venait de glisser de ses mains. Comprenant que, préoccupé comme il l'était et ayant continuellement l'oeil fixé sur les combattants, il ne s'en était pas aperçu, je descendis de cheval pour le ramasser et le lui remis entre les mains. Mon frère, me dit-il alors en me regardant, que ceci reste un secret entre toi et moi. Il était de deux ans plus âgé que moi. Il avait, à cette époque vingt ans et moi dix-huit. »

Après le combat on amena devant Din-Mohammed-Sultan tous les bèsks que l'on avait faits prisonniers. Il était lui-même à cheval, et on les lui présentait les uns après les autres, en lui disant le nom de chacun. Le sultan ayant demandé le nom d'un de ces bèsks qu'on venait d'amener, il apprit de celui qui le conduisait que c'était Hâfiz, le Qounqrât. « C'est toi, Hâfiz, lui dit le sultan, qui disais toujours à la cour d'Obèid-Khan, que les habitants d'Urguendj ne sont pas des musulmans, mais des infidèles. Dis-nous, pourquoi tu nous appelles des infidèles? C'est à présent, lui répondit Hâfiz en s'inclinant, que nous allons pouvoir distinguer le musulman de l'infidèle. » Le sultan ne lui répliqua pas un seul mot. Depuis ce temps ces paroles de Hâfiz, le Qounqrât, sont passées en proverbe chez les Uzbeks.

Din-Mohammed-Sultan fit rassembler tous ces bèsks et leur proposa un accommodement et un échange de tous les prisonniers qu'il venait de faire contre Qâl-Khan, Aqataï-Khan et les autres princes et sujets qui avaient été emmenés dans le Mavèr-ân-Nahr. Tous ces bèsks promirent, sous le sceau du serment, que l'on renverrait tous les prisonniers qui avaient été faits dans la dernière guerre contre Urguendj, et que si Obèid-Khan refusait de souscrire à l'engagement qu'ils prenaient, ils quitteraient tous son service et viendraient avec leurs familles se remettre à sa discrétion.

Le sultan fit donner des chevaux et des habits à ces bèsks,

qu'il traita avec beaucoup d'égards et de bienveillance, et les renvoya avec Hâdjim-Khan, qu'il chargea d'aller traiter cet échange. «Tu as de l'esprit et de la prudence, lui dit-il en le congédiant, tu sauras faire rendre la liberté à ton père et à ses sujets, et personne autre que toi ne pourrait réussir dans cette affaire».

Hâdjim-Khan partit donc avec les bèks pour Boukhara où était retourné Obèïd-Khan. Là il fut présenté au khan, qui le reçut très bien et lui rendit son père Aqataï-Khan et tous les prisonniers qu'il avait. Il réussit aussi complètement auprès de Djèvân-Mard-Khan, qu'il alla voir à Samarcande, et auprès des turès (princes) de Hissâr, qui lui rendirent également Qâl-Khan et tous leurs prisonniers¹⁾. Hâdjim-Khan ramena ainsi à Urguendj Qâl-Khan, Aqataï, son père, en un mot, tous les prisonniers qui avaient été faits dans la dernière guerre et emmenés d'Urguendj dans le Mavèran-Nahr.

Qâl-Khan.

Après le retour de Hâdjim-Khan, Qâl-Khan fut, d'une voix unanime, proclamé khan à Urguendj, et pendant tout son règne ses sujets jouirent d'une grande tranquillité. L'état fut florissant, et les denrées devinrent à si bon marché que le peuple disait : «Qâl-Khan est monté sur le trône, et le pain est descendu à un poul (sol)». Qâl-Khan retourna au sein du seigneur après un règne de quelques années.

Aqâtaï-Khan.

Aqâtaï-Khan fut proclamé khan à Vèzir. Qâl-Khan avait laissé en mourant deux fils, dont l'un s'appelait Chèïkh-Mohammed et l'autre Châh-Nazar. Ces deux princes reçurent en apanage la ville de Kât.

1) Notre auteur ne parle pas de la reddition des prisonniers uzbeks, emmenés par le prince de Tachkend. La défaite des troupes boukhares par Din-Mohammed, et le voyage de Hâdjim-Sultan à Boukhara eurent lieu en 946 (1539—40), l'année même de la mort d'Obèïdoullâh. Voy. plus haut.

Quelques années après ces évènements, les petits-fils d'Ami-nèk-Khan étaient tous devenus grands. Ils possédaient un vaste pays, de riches troupeaux et se trouvaient à la tête de nombreux sujets. Des cinq fils ¹⁾ qu'avait eus leur oncle Sofian-Khan, il ne restait plus que Younous et Pèhlèvân-Qouli. Aly-Sultan avait été mis à mort par Sultan-Ghâzi-Sultan. Youssouf-Sultan s'était fait saigner au bras; on n'avait pas pu arrêter le sang, et il était mort de cette hémorragie. Aghich-Sultan était resté à Khodjend, dans le Khorassan ²⁾, ville qu'il avait reçue pour le qâlin de sa soeur cadette ³⁾.

280 Les fils de Boudjougha-Khan, d'Avânèch-Khan et de Aqâtaï-Khan réunirent leurs forces et chassèrent les deux fils de Sofian-Khan, Younous et Pèhlèvân-Qouli, et les forcèrent, ainsi que les deux fils de Qâl-Khan, qui résidaient à Kât, de se réfugier dans la Boukharie. Aqataï-Khan continua à résider à Vèzir. Aly-Sultan ⁴⁾ reçut en apanage Urguendj, qu'il céda à son frère aîné Mahmoud, homme méchant, pour aller se fixer à Dèroun. On donna Bâgh-Abâd à Hâdjim-Khan; Nèssaï et Abiverd à Din-Mohammed-Khan, Khiva et Hèzâr-Asb à Isch et à Doust, fils de Boudjougha-Khan.

Tous ces princes gouvernaient tranquillement leurs provinces, depuis quelques années, lorsque Younous, fils de Sofian-Khan, qui avait épousé la fille d'un nommé Ismaïl-Bèk, à cette époque bèk des Manghouts ⁵⁾, partit un jour de Boukhara avec une quarantaine d'hommes. Il avait l'intention de se rendre chez les Manghouts auprès de son beau-père et même de faire une excursion sur les terres d'Urguendj. Il arriva, en passant au nord de

1) Youssouf, Younous, Aly, Aghich et Pèhlèvân-Qouli.

2) Ne pas confondre cette ville avec Khodjend dans le Mâvèrân-Nahr.

3) Aïscha-Biguè, fille de Sofian-Khan, mariée à Châh-Tahmasb. (Voyez plus haut, page 227.)

4) C'est-à-dire Aly-Sultan, fils d'Avânèch-Khan. On a vu à la page précédente qu'Aly Sultan, fils de Sofian-Khan, avait été mis à mort par Sultan-Ghâzi-Sultan.

5) Les Manghouts ou Tatares-Noghaï.

Kât, à la forteresse de Touk¹⁾, où il ne trouva personne. Les habitants étaient, à cette époque, tous campés dans les environs d'Urguendj, au-dessus de Vèzir²⁾. Le sultan passa cette nuit à Touk. Étant monté le lendemain matin sur les remparts du fort, il aperçut (au loin) la forteresse d'Urguendj. Ses qazaqs, auxquels il demanda ce que c'était que cette forteresse, lui répondirent que c'était la forteresse d'Urguendj. «Aurai-je assez peu de coeur, dit alors le sultan, pour m'éloigner et me rendre chez les Manghouts, quand j'ai sous les yeux Urguendj, le yourt de mon père?» Les qazaqs lui ayant répondu, qu'ils étaient prêts à le suivre, quoi qu'il voulût entreprendre, il décida de marcher sur Urguendj. Il passa cette journée à Touk, d'où il repartit au 281 déclin du jour et arriva, au milieu de la nuit, près d'Urguendj, du côté du sud-ouest (Qibla). Là il descendit de cheval et s'avança à pied vers le fossé. Comme il s'approchait, il vit venir des gens qui portaient des torches et s'avançaient de son côté en criant : Házir-Básch (sois prêt)³⁾. C'était une patrouille qui, à cette époque, faisait toutes les nuits des rondes autour de la ville, avec des flambeaux, par crainte des qazaqs (vagabonds) qui avaient quitté la ville. Dès qu'il aperçut ces gens, le sultan se coucha par terre à plat ventre, et resta dans cette position jusqu'à ce qu'ils se fussent éloignés. Younous et ses qazaqs s'approchèrent alors du rempart; l'un d'eux ayant réussi à atteindre le haut de la muraille au moyen d'une longue perche qu'il y avait appuyée, aida ses compagnons à monter. Lorsqu'ils furent tous dans la forteresse, ils se rendirent à la maison de Sâri-Mahmoud-Sultan⁴⁾, où ils entrèrent sans bruit et s'emparèrent de sa personne.

1) Ce passage nous aidera à fixer, au moins approximativement, la position de cette forteresse ou de ce fort, dont le nom ne se trouve sur aucune carte.

2) Où était situé Vèzir?

3) Ces mots sont persans. Chez les Kirghizes le cri des sentinelles est *Yougla-mâi!* Ne dors pas! C'est le «*Sentinelle, prends garde à vous!*» des Français; — le *Cayuaï!* des armées russes.

4) Voyez plus loin, p. 148 du texte, la raison qui lui fit donner le surnom de *Sâri*, le jaune, le roux.

Ce Mahmoud-Sultan était un sot bien connu; mais fort de la protection de son excellent frère, Aly-Sultan, il opprimait Urguendj¹⁾. Comme il n'y avait pas entr'eux de vengeance à exercer pour le sang versé²⁾, Younous envoya Mahmoud-Sultan, à Vèzir, à Aqataï-Khan, sous la garde d'un ou deux de ses gens.

Les Uzbeks et les Sartes d'Urguendj vinrent se présenter à Younous, qui se fit proclamer khan le même jour. La classe militaire et le peuple virent avec plaisir l'arrivée de Younous, car ils ne pouvaient plus supporter les paroles et le caractère de ce Mahmoud, véritable idiot. Younous-Khan, au contraire, joignait à beaucoup d'esprit l'ambition, la générosité, la bravoure et la fermeté.

Mahmoud, le sot, à son arrivée à Vèzir, engagea fortement Aqataï-Khan à marcher contre Younous-Khan. «Agha, lui dit-il, pourquoi restes-tu dans l'inaction? Pars donc; Younous n'a avec lui qu'une quarantaine d'hommes; les Uzbeks d'Urguendj me sont dévoués et nous sommes aussi forts que lui, pourquoi donc ne marches-tu pas contre lui?»

Aqataï-Khan consulta ses sujets, qui tous furent d'avis qu'il **282** fallait marcher contre Younous-Khan. Aqataï-Khan, homme doux et faible, ne désirait point s'engager dans une guerre, mais ne voulant pas s'opposer au désir de ses sujets, il se décida à marcher sur Urguendj, d'où Younous-Khan sortit de son côté, pour s'avancer à sa rencontre.

Les deux partis en vinrent aux mains à l'ouest du tombeau de chèikh Nadjmouddine-Koubra (que la miséricorde de Dieu soit sur lui)³⁾. C'était en été, au milieu de la journée, les troupes d'Aqataï-Khan furent défaites, et lui-même chercha son salut dans la fuite. Qassim, fils de Younous-Khan et d'une fille d'Aqa-

1) Mot à mot: «il mangeait et rongait Urguendj».

2) M. à m.: «leurs morts et leurs vivants étaient en nombre égal».

3) Sur le chèikh Nadjmoud-dine-Koubra voy. Véliaminoff-Zernoff. Histoire des tsars de Kassimoff.

taï-Khan, se mit avec ses nankers à la poursuite de son grand-père. Lorsqu'il l'eut atteint, il lui dit après l'avoir salué: «Où allez-vous par cette chaleur? Reposez-vous aujourd'hui à l'ombre d'un arbre et demain vous repartirez». Mais le khan lui répondit: «L'âme de ton père est plus noire que le dessous d'un chaudron. Si tu me veux du bien, ne m'arrête pas». Qassim-Sultan, après avoir reçu du khan toujours la même réponse à cette proposition qu'il lui réitéra trois ou quatre fois; vit que son grand-père ne voulait pas s'arrêter. S'approchant alors d'Aqataï-Khan, il saisit la bride de son cheval et ramena le khan à Urguendj, où il le fit descendre dans la maison de l'arbâb. Younous-Khan pensait que, si le bruit venait à se répandre qu'Aqataï-Khan avait été mis à mort dans la maison de l'arbâb, les Sartes d'Urguendj auraient tous à répondre pour sa mort aux fils du khan, et ne pourraient plus se séparer de lui.

Younous-Khan fit donc garder Aqataï-Khan dans la maison de l'arbâb, qu'on nommait Salman, et il envoya un homme, dire de sa part à ses fils: «Le vieillard souffre de fortes coliques survenues à la suite d'une course qu'il a faite à cheval par une forte chaleur. J'ai voulu l'envoyer à Vèzir, mais il m'a prié d'avoir pitié de lui et de ne pas l'envoyer. «Je ne veux pas partir, m'a-t-il dit, fais savoir à mes fils que, si je ne suis pas auprès de mes fils, je suis auprès de mon petit-fils». Pendant une quinzaine de jours Younous ne laissa entrer personne chez le khan, prétextant son indisposition, puis une nuit il ordonna à trois ou quatre de ses gens de se rendre auprès du khan, de lui lier les bras et les jambes, de lui introduire un pal dans le fondement, puis de le secouer jusqu'à ce qu'il fût mort. «Si vous faites comme je vous le dis, ajouta-t-il, il ne restera sur le corps ni tache bleue, ni autre marque quelconque; le sang coulera de l'intérieur et l'on croira qu'il est vraiment mort d'un dérangement dans les intestins». Ses ordres furent ponctuellement exécutés, et le lendemain il fit placer sur un char le corps du khan, qu'il envoya à Vèzir, à ses fils.

Aqataï-Khan laissait après lui six fils : l'aîné nommé Hâdji-Mohammed , le second Mahmoud , le troisième Poulâd , le quatrième Timour , le cinquième Allâh-Qouli et le sixième Solëïman. Les deux aînés se trouvaient alors à Bâgh-Abâd , dans le Khorassan. Les quatre autres habitaient Vèzir , résidence de leur père. Ces derniers informèrent leurs deux aînés de la mort d'Aqataï-Khan. Ceux-ci , à la réception de cette nouvelle , partirent aussitôt en faisant dire à leurs frères cadets qui étaient à Vèzir , de se mettre en marche de leur côté , pour les rejoindre à Urguendj tel et tel jour. Lorsque Younous-Khan eut reçu la nouvelle que Hâdji-Mohammed avait passé l'Amou , à l'est d'Urguendj , au toughaï de Fatima-Khâtoun , et que les autres fils d'Aqataï-Khan arrivaient aussi de Vèzir , il sortit d'Urguendj pendant la nuit et s'enfuit du côté de la Boukharie , abandonné de tous ses naukers qui se sauvèrent chacun de son côté.

Younous-Khan se rendit directement à Boukhara , mais son fils , Qassim-Sultan , qui s'était égaré dans l'obscurité et avait été séparé de son père , marcha toute la nuit et arriva à l'aube du jour , en traversant des roseaux très-épais , près d'un bois marécageux , connu depuis cette époque sous le nom de Khan-Djenguéli (bois du khan). Ce bois est situé entre Bourlou-Qiri et Qouïghine¹).

284 Qassim-Sultan passa toute la journée dans cet endroit. Il n'avait qu'un seul serviteur avec lui , et il lui dit : « Nous devons nous procurer quelque part des provisions , car , autrement , comment pourrions-nous arriver d'ici jusqu'à Boukhara. Restez ici , lui répondit cet homme , personne ne me connaît , et j'irai aux premières habitations chercher quelques provisions que je vous apporterai ». Cet homme monta donc à cheval , mais (au lieu d'aller chercher des provisions) il se rendit en toute hâte à Urguendj , auprès de Hâdjim-Khan , auquel il fit connaître l'endroit où Qas-

1) Dans l'édition de Kazan on trouve Yourtou-Qiri et Qouïghine. Dans le M¹¹ Dahl , Bourlou-Qiri et Qouïghine. Dans le M¹¹ Lerch , Bourlou-Qiri et Qouïghon.

sim-Sultan se tenait caché. Hâdjim-Khan envoya aussitôt des hommes pour se saisir du sultan, qui fut ramené à Urguendj et mis à mort.

Les fils de Sofian-Khan et ceux de Qâl-Khan moururent tous sans laisser de postérité. Les fils d'Avanèch-Khan restèrent dans le Khorassan ; les fils d'Aqataï-Khan gardèrent Urguendj et Vèzir, et les trois fils de Boudjougha-Khan, Isch, Doust et Bouroum, reçurent Khiva, Hèzâr-Asb et Kât.

Doust - Khan.

Doust, prince d'un caractère doux et paisible, fut proclamé khan. Isch, son frère cadet, était brave et généreux envers ses naukers, mais il n'avait qu'un esprit médiocre et peu de religion. D'un tempérament passionné à l'excès, il ne pensait qu'à cour-tiser les femmes et les filles. Il cherchait à séduire jusqu'aux femmes et aux filles de ses braves et dévoués serviteurs. Ce fut grâce à lui que Doust, son frère aîné, fut élu khan. Isch-Sultan demanda qu'on lui donnât Urguendj. «Que Khiva reste à mon frère aîné, dit-il, et qu'on me donne Urguendj», mais on le lui refusa. Il partit alors de Khiva avec une armée et marcha sur Urguendj. Près de la forteresse de Qoum, dans un endroit appelé Djounouk¹⁾, il rencontra les troupes de Hâdjim-Khan.

Ayant reconnu que son adversaire avait des forces bien supérieures aux siennes, Isch-Sultan adossa au fleuve son camp qu'il retrança au moyen de ses chariots. On combattit huit jours de suite, sans que la victoire se déclarât pour aucun parti. Isch-Sultan renvoya sains et saufs tous les prisonniers qui tom- 235 bèrent entre ses mains et leur fournit même des chevaux et des habits ; mais il fit périr dans les supplices tous ses prisonniers, qui appartenaient aux tribus des Ouïghours et des Naïmans.

1) Texte de Kazan, Djourbouk جوربوك ; M¹⁴ Dahl, Djounouk جونوك. Le M¹⁴Lerch, جورنوك. Djournouk.

Enfin les deux partis firent la paix. Hâdjim-Khan retourna à Urguendj et Isch-Sultan à Khiva, où à son retour il persécuta et chassa les Ouïghours et les Naïmans, qu'il remplaça par les Dourmans.

Quelque temps après Isch-Sultan marcha de nouveau sur Urguendj, et Hâdjim-Khan s'avança à sa rencontre accompagné de ses frères cadets, et vint lui présenter la bataille entre la forteresse de Touk et Urguendj.

Isch-Sultan qui avait pris avec lui tous ses chariots comme à l'époque de sa première expédition, s'en fit encore cette fois un retranchement. Après sept jours de combats, dans lesquels aucun des deux partis n'avait pu obtenir un avantage marqué, Isch-Sultan leva son camp pendant la nuit, se jeta sur Urguendj à l'insu de Hâdjim-Khan, et pénétra dans la ville, où il ne restait que des Sartès.

Les fils d'Aqataï-Khan se rendirent à Vèzir. Isch-Sultan laissa en pleine liberté tous les habitants d'Urguendj, à l'exception de ceux des tribus des Ouïghours et des Naïmans, dont les biens furent confisqués et les enfants chassés du côté de Vèzir.

Hâdjim-Khan et Isch-Sultan se préparaient à une nouvelle lutte. Chacun d'eux envoya, de son côté, un ambassadeur à Aly-Sultan¹⁾ pour chercher à l'attirer dans son parti. Le sultan se trouvait alors à Nèssaï. A l'arrivée de ces ambassadeurs, il partit et alla rejoindre Hâdjim-Khan. Bientôt après, les fils d'Aqataï-Khan, Aly-Sultan (fils d'Avanèch-Khan) et Aboul-Sultan, fils de Din-Mohammed-Khan, qui était déjà mort à cette époque, vinrent tous cerner Urguendj.

Enfin après un siège qui durait depuis quatre mois, les princes firent donner un assaut général et parvinrent à escalader les murailles. Les troupes d'Isch-Sultan étaient toutes à pied, lui seul combattait à cheval. Un de ses naukers, nommé Tin-Aly, de la tribu des Dourmans, nourrissait au fond du coeur une

1) Aly-Sultan, fils d'Avanèch-Khan. Voy. plus haut, page 228.

haine secrète contre lui, parce qu'il avait violé sa soeur cadette encore vierge. Ce Tin-Aly, profitant du moment où l'ennemi franchissait les remparts et où Isch-Sultan s'était rapproché de la forteresse, lui décocha une flèche qui alla frapper son cheval à la croupe. Le cheval blessé se renversa, et le sultan se brisa l'os de la jambe en tombant sur l'angle d'une terrasse. Tous ses naukers prirent alors la fuite et se dispersèrent de tous les côtés, et il ne resta plus auprès de lui qu'un seul de ses serviteurs. C'était un Sarte de Khiva, nommé Hagli-Pèhlèvan, homme très brave et doué d'une grande force. Il avait été élevé par le sultan et le suivait partout. Ce Hagli-Pèhlèvan releva le sultan et se mit à panser sa jambe. L'ennemi étant survenu en ce moment, il se plaça sur le corps de son maître et combattit jusqu'à ce qu'enfin, accablé par le nombre, il tomba sous les coups de l'ennemi.

Isch-Sultan fut massacré en cet endroit même. Son frère aîné, Doust-Khan, qui était à Khiva, y fut mis à mort par des gens qui y furent envoyés exprès. Les deux fils d'Isch-Sultan, Châh-Qouli et Tâhir, furent envoyés à Boukhara, où ils moururent. Il ne resta aucune postérité des trois fils de Boudjougha-Khan¹⁾.

Ces évènements eurent lieu en neuf cent soixante-cinq, vers l'année du cheval.

Hâdjim-Khan (Hâdji-Mohammed-Khan).

Hâdjim-Khan fut proclamé khan. Il avait alors trente-neuf ans. On lui donna Vèzir. Aly-Sultan reçut Urguendj, Hèzar-Asb et Kât. A cette époque, deux des six fils d'Aqataï-Khan, Allâh-Qouli et Solèïman, étaient déjà morts. Des quatre qui vivaient encore, Hâdji-Mohammed et Mahmoud étaient d'une même mère, et Poulâd et Timour d'une autre mère. Mahmoud-

1) L'auteur ne donne aucun détail sur le troisième fils de Boudjougha-Khan, Bouroum, surnommé Isch-Doust.

Sultan resta à Vèzir, auprès de son frère aîné Hâdjim-Khan. Poulâd reçut la moitié de Khiva et les Turcomans d'Olough-Tubè et de Kounich, et Timour l'autre moitié de Khiva et les Turcomans de Qârâ-Boukaoul. Tous ces princes prirent tranquillement possession de leurs domaines.

Din-Mohammed-Sultan.

Après l'avènement de Qâl-Khan au trône, on avait donné Nèssâi et Abiverd à Din-Mohammed-Khan¹⁾. Ce prince n'était pas d'un caractère à rester en repos. Comme il ne cessait de faire des excursions sur le territoire des Qizil-Bâch, Châh-Tahmasb envoya enfin une armée contre lui. Din-Mohammed-Khan se trouvait alors à Nèssâi. L'armée persane s'empara d'Abiverd, d'où elle ne se retira qu'après y avoir établi un gouverneur au nom du châh. Affaibli par la perte de cette ville, Din-Mohammed-Khan se rendit à la cour de Châh-Tahmasb à Qazuine, où il séjourna six mois. Il était venu voir le châh dans l'espoir d'en obtenir la restitution d'Abiverd. Voyant que le châh n'avait point l'air de deviner son désir, il fit graver un cachet semblable à celui de Châh-Tahmasb, et écrivit en son nom, au gouverneur d'Abiverd, un papier contenant l'ordre de remettre à Din-Mohammed-Khan, à la réception de ce yarliq, la ville d'Abiverd, dont il lui avait fait don. Puis profitant d'une absence de Châh-Tahmasb, qui était parti pour la chasse, il partit pendant la nuit de Qazuine et se dirigea sur Abiverd. Le châh, à son retour de la chasse, apprit le départ de Din-Mohammed et se contenta de dire: «Il est venu de lui-même et il est reparti de même».

Din-Mohammed-Khan arriva à Abiverd et remit l'ordre (dont il était porteur) au gouverneur, qui lui fit ouvrir les portes de la ville. Il descendit dans son logement où il passa la nuit, puis,

1) Aboulghazi a dit plus haut, p. 230, que les villes de Nèssâi et d'Abiverd avaient été données à Din-Mohammed-Khan après l'avènement d'Aqataï-Khan au trône.

au point du jour, il fit placer des gardes aux portes de la ville et égorger, sans exception, tous les Qizil-Bâch qui s'y trouvaient, après quoi il s'établit tout tranquillement à Abiverd.

A la nouvelle de cet évènement Châh-Tahmasb marcha contre 298
Din-Mohammed-Khan avec une nombreuse armée. Celui-ci, informé de l'approche du châh, alla au-devant de lui, accompagné seulement de quarante à cinquante cavaliers, et le rencontra sur les bords du Qarâsou, au nord de Mèchèd. Deux fois les soldats des postes avancés, qui avaient vu venir Din-Mohammed-Khan, étaient venus annoncer son arrivée au châh, qui ne voulait pas ajouter foi à ce qu'on lui disait, lorsqu'on vint une troisième fois lui annoncer que le khan était à sa porte. Le châh, étant alors sorti de sa tente, fit deux ou trois pas à la rencontre de Din-Mohammed-Khan, qui vint lui baiser le flanc. Le châh lui plaça une main sur le cou et l'autre sur le coeur, par l'ouverture de sa chemise. Mais sentant que le coeur du khan ne battait pas (plus vite qu'à l'ordinaire), il lui dit, en le regardant en face: «Ton coeur doit être de pierre, Din-Mohammed!»

Le châh donna le même jour un grand festin, et le lendemain il lui donna de riches présents et le congédia en lui disant, qu'il lui pardonnait ce qu'il avait fait, et qu'il lui donnait Abiverd. Après cela le châh reprit le chemin de Qazuine.

Voici encore une des actions de Din-Mohammed-Khan. Obèid-Khan avait donné Mary-Châh-Djèhân à un Naïmân nommé Yoloum-Bi; mais des personnes de la cour avaient réussi à le noircir auprès de son maître. Yoloum-Bi informé de leurs intrigues en avait été effrayé, et remettait toujours de se rendre auprès du khan, malgré l'ordre qu'il en avait reçu plusieurs fois. Obèid-Khan, voyant qu'il refusait de revenir, avait envoyé contre lui une armée de trente mille hommes, avec l'ordre de le ramener. A l'approche de cette armée, Yoloum-Bi expédia à Abiverd un homme chargé de dire de sa part à Din-Mohammed-Khan, qu'il lui faisait présent de Marv, s'il voulait le sauver du danger qui le menaçait.

239 A la réception de ce message, Din-Mohammed-Khan partit d'Abiverd avec quelques troupes et arriva à l'endroit où le Mourgh-Ab termine son cours. Là il ordonna à tous ses soldats de préparer chacun trois grandes branches d'arbre, d'en attacher une à chaque côté de leurs selles et la troisième à la queue de leurs chevaux et de ne marcher qu'en se tenant à une certaine distance les uns des autres. Il ordonna ensuite à ses éclaireurs de s'avancer, ce jour-là, jusqu'en vue des postes avancés de l'ennemi, si même ces postes étaient loin. Il s'arrêta ce jour-là après avoir fait une petite marche, et ses éclaireurs revinrent après s'être montrés aux postes avancés de l'armée ennemie. Din-Mohammed-Khan repartit au point du jour et s'arrêta comme la veille, après une marche très courte. Les éclaireurs de l'armée ennemie retournèrent annoncer que Din-Mohammed-Khan s'avancait avec une nombreuse armée, et qu'il marchait à petites journées. L'ennemi envoya alors en reconnaissance un homme qui, ayant aperçu les éclaireurs de Din-Mohammed-Khan et la masse noire de son armée, revint annoncer qu'une grande armée s'avancait effectivement. L'armée ennemie voyant qu'elle avait d'un côté Yoloum-Bi et de l'autre Din-Mohammed-Khan, craignit de se voir cernée par ces deux armées, leva son camp et reprit, en fuyant, la route de Boukhara. Din-Mohammed-Khan entra dans Marv, où il régna depuis cette époque. C'était un prince brave et généreux. Il ne savait jamais garder aucun bien. Il était bon envers ses serviteurs, qui n'avaient pas un service pénible.

Quelques-unes de ses actions ressemblent à celles d'un insensé, et il est impossible, à moins d'en avoir été témoin, d'ajouter foi à tout ce qu'on rapporte de lui. Il mourut à Marv, à l'âge de quarante ans, en neuf cent soixante, dans l'année de la vache.

Din-Mohammed-Khan eut deux fils, Bâvendè-Mohammed et Aboul-Mohammed. Ce dernier avait été fait qâlkhan par Din-

Mohammed-Khan, et pour cette raison on l'appelait Aboul-Khan du vivant de son père.

Bâyendè-Mohammed-Sultan avait peu d'esprit. Un jour qu'il était venu saluer son père, il lui dit en s'inclinant: «Je suis plus âgé qu'Aboul-Mohammed et pourtant on l'appelle khan, tandis qu'on ne me donne à moi que le titre de sultan. Est-ce d'après vos ordres ou d'eux-mêmes que vos sujets nous appellent ainsi?» Le khan ne savait trop que lui répondre, lorsqu'un des grands bèks de sa cour, nommé Touroumdji, de l'ourouq Lainâ des Turcomans, homme de beaucoup d'esprit, et dont on cite un grand nombre de saillies fort spirituelles, dit à Din-Mohammed-Khan: «Mon souverain, moi je vais lui donner son Tourèlik¹⁾. Bien, lui dit le khan, réponds-lui». Touroumdji, se tournant alors vers Bâvendè-Mohammed, lui dit: «Quand le Très-Haut vous a donné à votre père, il était sultan, et quand votre frère cadet est venu au monde, votre père était khan. Un fils doit être ce qu'est son père, voilà pourquoi on appelle sultan le fils d'un sultan et khan le fils d'un khan», et notre imbécile, satisfait de cette réponse qu'il trouva tout-à-fait raisonnable, se leva et se retira.

Bâyendè-Mohammed-Khan mourut après son père, laissant après lui un fils nommé Toursoun-Mohammed, qui régna à Marv. Ce jeune prince, brave et doué de belles qualités, périt à l'âge de vingt-trois ans, de la main de ses propres naukers, qui le tuèrent à coups de couteau pendant son sommeil. Il mourut sans laisser de postérité.

Aboul-Mohammed-Khan.

Aboul-Mohammed fut proclamé khan à Marv après la mort de son père. Il avait un fils nommé Djélâl. Une fois il partit²⁾ avec une armée pour une expédition dans le Khorassan. Il en-

1) Sa prétention au titre de turè.

2) L'édition de Kazan ajoute: اوغلى بيرلان, avec son fils.

voya des quatre côtés des corps détachés pour ravager le pays et s'avança lui-même¹⁾ jusque près de Mèchhèd, où il s'arrêta une vingtaine de jours.

241 Tous les Qizil-Bâch du Khorassan se réunirent à Mèchhèd et vinrent lui livrer au nord de la ville, sur les bords du Qarâ-Sou, une bataille, dans laquelle Djèlâl-Khan perdit la vie avec dix mille Uzbeks. Le khan, après la perte de ce fils unique, tomba dans une maladie de langueur, dont personne ne pouvait reconnaître la cause. Enfin un médecin que l'on fit venir de Mèchhèd déclara que la maladie du khan n'avait pas d'autre cause que la perte qu'il venait de faire, et qu'un fils seul pouvait le rappeler à la vie. Un fils, lui répondit-on, n'est pas une chose que l'on puisse trouver par force ou avec de l'argent.

Il y avait à Marv une femme nommée Bibidjè, qui gagnait sa vie en jouant du tambour de basque chez les femmes de la ville, et en faisant des dessins. Elle n'avait jamais été mariée et pourtant elle avait un fils âgé de quatre ans. Cette femme amena cet enfant en présence des bèks et leur dit: «Le khan, m'ayant fait venir un soir pour faire des dessins, se sentit de l'inclination pour moi. Je suis devenue enceinte et j'ai eu cet enfant. La crainte que j'avais de la khanim m'a forcée jusqu'à ce moment de garder le secret sur cette circonstance». Les bèks remirent cet enfant au médecin. Celui-ci le porta auprès du khan, qui n'avait déjà plus toute sa connaissance. Le médecin déshabilla l'enfant, le plaça sur la poitrine nue du khan, et après avoir jeté sur eux une couverture, il se mit à crier au khan: «Cet enfant est votre fils», ce qu'il répéta ainsi trois fois par jour. Le khan revint à lui peu-à-peu, se sentit mieux de jour en jour et finit par recouvrer entièrement la santé. Il adopta cet enfant et lui donna le nom de Nour-Mohammed.

1) Édition de Kasan: اورغلی بیرلان, avec son fils.

Nour-Mohammed.

A la mort d'Aboul-Khan, Nour-Mohammed, qui était déjà grand, fut proclamé khan et régna quelques années. Cependant les frères cadets et les fils de Hâdjim-Khan venaient continuellement d'Urguendj ravager les environs de Marv, disant qu'ils ne reconnaissaient pas pour leur parent ce fils de louli¹⁾. Enfin, ne pouvant endurer plus longtemps leur mépris et leurs vexations, Nour-Mohammed se rendit à Boukhara auprès d'Abdoulâh-Khan²⁾, auquel il fit hommage de Marv. Le khan accompagné de Nour-Mohammed marcha sur Marv, à la tête d'une nombreuse armée. Ce dernier pensait qu'Abdoulâh-Khan lui rendrait Marv, après en avoir pris possession, et que désormais sous la protection du khan, au nom duquel il ferait lire la khotba³⁾, il n'aurait plus rien à craindre de la part des frères ni des fils de Hâdjim-Khan. Mais il n'en fut pas ainsi. Craignant même pour ses jours, quand il vit qu'Abdoulâh-Khan gardait Marv, dont il avait pris possession, il prit la fuite pendant une nuit et se rendit à Urguendj, auprès de Hâdjim-Khan. S'il plait à Dieu, nous reparlerons de ces évènements⁴⁾. Nour-Mohammed partit avec Hâdjim-Khan pour la Perse. Cinq ans plus tard, à la mort d'Abdoulâh-Khan, il rentra en possession de Marv. Il persécuta les Uzbeks et protégea les Sartes et les Turcomans.

A la nouvelle de ces évènements Châh-Abbâs-i-Mâzi⁵⁾, souverain des Qizil-Bâch, vint assiéger Marv. Après une défense

1) Prostituée.

2) Abdoulâh-Khan, fils d'Iskender-Khan. Voy. plus haut, p. 193, notes 2 et 3.

3) Prière pour le souverain, qu'on lit le vendredi dans les mosquées.

4) Voy. plus loin, pp. 258 et 264 du texte.

5) Châh-Abbâs, I 995—1037 (1586—1628), T. II, pp. 303—361. Mir-Chérif-Râqim, dans son histoire *Tarikh-i-Timouri*, qui va cependant jusqu'à l'année 1065 (1645), ne parle pas d'Abbâs I. Il ne dit rien non plus de Hamza-Mirza, ni de Ismail III, que quelques auteurs européens font régner entre Sultan-Mohammed-Khoudâ-Bendè et son fils Abbâs I. Voy. Malcolm, H. de la Perse, T. II, p. 298, note 2.

de quarante jours, Nour-Mohammed se vit obligé de sortir de la ville et d'aller se remettre entre les mains de Châh-Abbas, qui ne retourna sur ses pas qu'après avoir placé des gouverneurs à Marv, à Abiverd, à Nèssaï, à Dèroun et dans toutes les places qui dépendaient de Nour-Mohammed. Ce dernier fut lui-même envoyé par le châh à Chiraz, où il mourut en prison. Avec lui s'éteignit la famille de Din-Mohammed-Khan.

Avanèch-Khan eut trois fils, dont l'aîné était Din-Mohammed. Son second fils était Mahmoud, surnommé Sâri-Mahmoud-Sultan. C'était un être extrêmement sot, sans ambition, sans dignité et sans courage, un être auquel le Très-Haut n'avait pas accordé une parcelle de bon. On l'avait surnommé Sâri (le roux), parce que de tous les enfants des deux sexes d'Aminèk-Khan, aucun jusqu'à ce jour, à l'exception de cet idiot, n'avait été ni roux, ni blanc-pâle, ils étaient tous d'un brun foncé.

Un jour que cet impur était, avec beaucoup d'autres personnes, occupé à boire du bouza¹⁾, quelqu'un accourut les avertir, que l'ennemi venait les attaquer et était tout près. Tous ses compagnons coururent aussitôt à leurs chevaux, mais lui, s'approchant des amphores qui contenaient le bouza, se mit à marquer avec son couteau sur chaque vase ce qu'il y restait de bouza; après quoi il les remit au maître de la maison. Sâri-Mahmoud-Sultan mourut sans laisser de postérité.

Aly-Sultan, fils cadet d'Avanèch-Khan, était maître de Nèssaï et d'Abiverd dans le Tâgh-Bouï d'Urguendj, de Hèzâr-Asb et de Kât dans le Sou-Bouï, et commandait en souverain dans ces deux pays (yourt). Il partait ordinairement à l'époque où le soleil entre dans le signe des poissons (hout) et allait faire dans le Khorassan des excursions qu'il poussait jusqu'à Pil-Kouprouki, Terchiz, Terbèt, Djâm et Kharkerd. Il passait ses étés dans les yaillâqs²⁾. Il s'était rendu maître du Djordjan, dont le

1) Espèce de bière.

2) Campements d'été sur les hauteurs.

chsf-lieu était Kaboud-Djâmè, de Djadjroum, de Kèraïlou et d'Asterâbad. Il ne revenait qu'en automne, à l'époque où le soleil entre dans le signe du scorpion (saratân). Il avait une armée forte de près de quarante mille hommes. Il conservait avec soin, dans des registres, les noms des nombreux Uzbeks qui le suivaient dans ses expéditions, et auxquels il donnait une paye annuelle. Chacun de ses naukers, de troupes d'infanterie, recevait par an seize moutons, provenant en partie des contributions que payaient en moutons les tribus turcomanes, et le reste de ses dépenses était couvert par le produit du cinquième qui lui revenait sur tout le butin que l'on faisait dans les provinces persanes. 244

Une fois il était parti avec très-peu de monde, pour aller lever le tribut sur les Oqli-Kouklang. Il s'était avancé jusqu'à Asterâbad, d'où il avait envoyé ses naukers pour recevoir le tribut en question. Cependant Châh-Tahmasb¹⁾ qui, jusque-là, n'avait pas eu l'air de faire attention aux nouvelles qu'il recevait chaque année sur les incursions que faisait Aly-Sultan dans telle ou telle de ses provinces, avait donné ce même hiver à un de ses bèks, nommé Badr-Khan, l'ordre de partir pour le Khorassan avec douze mille chevaux, et d'attaquer Aly-Sultan dès qu'il le rencontrerait. Il lui avait surtout enjoint de garder le plus grand secret sur sa destination, jusqu'au moment même où il monterait à cheval, de peur qu'Aly-Sultan ne fût prévenu de l'attaque projetée contre lui. Badr-Khan était donc parti pour Bostâm. Ayant appris en cet endroit, qu'Aly-Sultan était arrivé avec peu de troupes à Asterâbad pour lever le tribut sur les Turcomans, que chacun de ses naukers était chez quelque Turcoman, et qu'il n'avait plus personne auprès de lui, Badr-Khan s'était porté en toute hâte sur Asterâbad. Les gens d'Aly-Sultan, ayant aperçu de loin l'armée des Qizil-Bâch, vinrent aussitôt l'avertir. L'ennemi était fort de douze mille hommes et lui-même

1) Châh-Tahmasp. I. Voy. plus haut, p. 226, n. 1.

n'en avait que trois mille. A la nouvelle de l'approche de l'ennemi le sultan monta à cheval avec sa troupe et arriva sur les bords du Gourgan. J'ai visité moi-même cet endroit. Le Gourgan est une rivière, dont les bords extrêmement escarpés ont en quelques endroits jusqu'à cent qarich¹⁾ d'élévation. On y trouve des gués, fréquentés anciennement par ceux qui allaient faire des incursions, et connus sous divers noms.

Ce fut sur le bord de cette rivière, dans un endroit escarpé, qu'Aly-Sultan vint établir son camp, qu'il adossa à la rivière. Il rangea ses troupes sur quatre ou cinq lignes et en demi-cercle, ménageant ainsi une grande place libre sur le bord du ravin. Il fit creuser en dehors du camp quatre fossés, assez larges pour que des chevaux ne pussent pas les franchir et pénétrer dans le
245 camp; puis il fit attacher solidement tous les chameaux et les chevaux qu'il avait dans son camp.

Il avait à peine fini ces dispositions que l'ennemi arriva, et le combat ne tarda pas à s'engager. Les Qizil-Bâch, divisés en corps de cinq cent et de mille hommes, attaquèrent le camp de tous les côtés et à plusieurs reprises; mais ils ne purent pas franchir les fossés, et chaque fois ils furent repoussés par les Uzbeks qui, tous à pied, accouraient vers les points attaqués, recevaient l'ennemi à coups de flèches, lorsqu'il exécutait une charge, et rentraient dans le camp où ils trouvaient un abri derrière leurs chameaux, quand l'ennemi faisait usage de ses armes à feu. L'armée persane voyait tous ses efforts inutiles. Il y avait dans le camp des Uzbeks un on-bègui, nommé Abâ-Bèk, chef de la tribu des Oqlis, qui était venu rendre ses devoirs au sultan, accompagné d'une dizaine de bèks et de trois cents des plus braves de sa tribu. Tous ces Oqlis étaient assis au milieu du camp, dans un endroit où le terrain était tout uni et tenaient leurs chevaux par la bride. Leur chef, Abâ-Bèk, s'approcha en ce moment d'Aly-Sultan et lui dit: «Maintenant le combat est égal,

1) Empan.

mais vous n'avez pas un seul homme à cheval pour poursuivre l'ennemi, quand il se replie, aussi il se retire facilement et peut se reformer dans sa position. Permettez-moi de monter à cheval avec mon monde, et j'irai l'attaquer d'un côté. Aly-Sultan lui ayant accordé la permission qu'il demandait, il monta à cheval et sortit du camp par une porte qu'on y avait ménagée. Au moment où Abâ-Bèk venait de recevoir la permission de sortir du camp, les personnes qui entouraient Aly-Sultan lui dirent : «Pourquoi lui permettez-vous de sortir du camp? Il a vu que nous n'avons que peu de monde, et il va se ranger du côté des Qizil-Bâch». «Eh bien, répondit le sultan, si les Qizil-Bâch ont déjà douze mille hommes, qu'ils en aient encore trois cents de plus. Il ne serait pas généreux de maltraiter un homme qui s'est rendu auprès de moi de son propre mouvement. Quant à moi, je me recommande à Dieu».

Cependant Abâ-Bèk n'était pas plutôt sorti du camp, qu'il s'était mis à faire de vigoureuses charges sur le flanc de l'ennemi, se repliant sur l'armée des Uzbeks, lorsqu'il voyait arriver les Qizil-Bâch avec des forces trop supérieures, et les poursuivant et les harcelant, dès qu'il les voyait se retirer. Après cinq ou six charges exécutées de la même manière par Abâ-Bèk, le combat s'échauffa. Les Uzbeks se portèrent de tout côté en avant et parvinrent en combattant jusqu'au gros de l'armée des Qizil-Bâch, tandis que Abâ-Bèk était allé les prendre à dos. Attaqués d'un côté par Abâ-Bèk et de l'autre par les Uzbeks à pied, qui se jetèrent sur eux aux cris de Allâh! Allâh! et parvinrent à rompre leurs lignes, les Qizil-Bâch incapables de résister, tournèrent le dos et prirent la fuite. Leurs chameaux et leur camp restèrent entre les mains des Uzbeks. Comme ces derniers étaient tous à pied, ils retournèrent à leur camp, montèrent à cheval et atteignirent l'ennemi, qu'ils poursuivirent jusqu'à la nuit. Bâdr-Khan parvint seul à s'échapper avec peu de monde.

Le mir-akhor (maître des écuries) d'Aly-Sultan racontait

qu'il recevait toujours pour la part du sultan la neuvième partie des chevaux pris à l'ennemi, et qu'il en reçut sept cents, ce jour-là. Qu'on se fasse d'après cela une idée du reste du butin.

Quinze ou seize ans après ces événements, Aly-Sultan partit d'Urguendj au commencement de l'automne et alla passer l'hiver dans les prairies de Khodjend, dans le Khorassan. Il avait l'intention de faire le printemps suivant une excursion sur les terres de l'Iraq et de combattre Châh-Tahmasb, s'il venait à sa rencontre. Mais, au milieu de l'hiver il tomba malade d'un anthrax pestilentiel, qui se forma entre ses deux épaules. Il n'en dit d'abord rien à personne, mais la plaie s'enflamma bientôt au point que la douleur le força de garder le lit. Les personnes qui l'entouraient voulurent voir ce que c'était, mais il refusa de le leur montrer, car il poussait la pudeur au point qu'il ne faisait jamais ses ablutions en présence de personne. Il rejeta même la proposition qu'on lui fit de couper son vêtement à l'endroit où il souffrait. On se vit enfin obligé d'user de force avec lui, mais il était déjà trop tard pour le soulager en appliquant des herbes sur la plaie. On essaya de la cautériser, mais ce fut en vain. Il mourut de ce charbon à l'âge de quarante ans, en neuf cent soixante et seize, dans l'année de la vache. Un poète nous a donné la date de sa mort dans les vers suivants :

247 «Le prince illustre Aly-Sultan,
Dont le nom retentit dans le siècle,
Par le tranchant de son glaive, qui a l'éclat du soleil,
A fait fuir Châh-Tahmasb comme une chauve-souris.
Il a quitté ce monde, et maintenant
Les brigands sèment le trouble partout.
J'ai donné la date de sa mort
C'est, moins deux, le tueur des Qizil-Bâch¹⁾).

1) Les deux mots, قاتل قيزلباش donnent la date 981, qui en retranchant 2, donneraient pour date de sa mort l'année 979.

Aly-Sultan était un excellent prince. Hâdjim-Khan disait que depuis Yâdigar-Khan, on n'avait pas vu un prince comme lui. Pur dans ses moeurs et décent dans ses paroles, brave dans les combats, généreux et libéral, il s'occupait sans cesse du bien-être de ses serviteurs. Il était grand et robuste, juste et sévère. Il portait la pudeur à l'excès. En voici un exemple. Il était déjà sur le point de rendre le dernier soupir, lorsque son atâliq nommé Atâ-Bâï, qui voulait s'assurer s'il était encore en vie, passa la main sous sa couverture, pour lui toucher la jambe. Le mourant entr'ouvrit les yeux et lui dit: «Tu m'as fait perdre, avant ma mort, ma pureté et mon honneur». Voici deux exemples de la justice sévère qu'il exerçait. Dans une de ses expéditions contre le Khorassan, un porte-étendard ayant perdu un cheval, le frère cadet de cet homme était retourné au yourt pour le chercher; ayant aperçu près d'une tente une tête de bœuf, il l'avait prise et attachée à son côté. Mais au moment où il rejoignait l'armée, un homme qui avait reconnu son bien, vint se plaindre au sultan contre ce soldat, qui avait pris près de sa tente cette tête de bœuf. Ce dernier (au contraire, prétendait l'avoir apportée du yourt.) Mais il fut convaincu de vol, et le sultan le fit pendre à la selle d'un chameau.

Une autre fois que le sultan passait avec ses troupes près d'un champ de melons, un jeune serviteur descendit de cheval et y prit deux melons. Le propriétaire vint porter ses plaintes au sultan qui s'arrêta aussitôt, fit amener le coupable, et ne reprit son chemin qu'après l'avoir fait pendre, en sa présence, à un mât qu'il avait fait dresser.

Aly-Sultan eut deux fils. L'aîné, Iskender, mourut six mois après son père. Son second fils, Sandjar, était privé de sa raison; cependant un Naïman nommé Qoul-Mohammed-Bèï réussit à placer sur le trône, à Nèssaï, ce prince en qui il ne cessait pas de voir le fils de son maître. Il ne laissait paraître le sultan devant le peuple qu'une fois tous les huit jours, afin qu'on ne remarquât pas son état. Tantôt il entrait dans les appartements

du sultan, d'où il sortait pour donner tel ou tel ordre, qu'il disait avoir reçu de lui. D'autres fois, lorsqu'il se trouvait lui-même dans son salon de réception avec du monde, un page, auquel il avait fait sa leçon, venait lui apporter des ordres de la part du sultan. «Atâ-Bèk, lui disait le page, le sultan vous envoie tel ou tel ordre, que vous devez faire exécuter. Par exemple: le sultan veut que vous donniez mille tinguès à un tel, cinq mille à Khoudaï-Qouli; le sultan vous ordonne d'envoyer Allâh-Qouli en ambassade auprès du châh; de désigner cinq bèks (pour l'accompagner); le sultan ordonne qu'on prenne pour cela au trésor les sommes nécessaires, et s'il n'y a pas d'argent au trésor, qu'on le prenne quelque'autre part en le portant au compte du trésor; que telle place soit donnée à Khoudaï-Nazar».

Ceci suffira pour donner une idée de la manière, dont Qoul-Mohammed-Bèi agissait à l'égard de Sandjar-Sultan, qu'il fit ainsi régner pendant vingt-cinq ans. Sandjar-Sultan mourut sans laisser de postérité.

Fils d'Aqâtai-Khan.

249 Aqâtai-Khan eut six fils, dont l'aîné était Hadji-Mohammed Khan, le second Mahmoud-Sultan, le troisième Poulâd-Sultan, le quatrième Timour-Sultan, le cinquième Allâh-Qouli-Sultan et le sixième Sulëïman-Sultan. Allâh-Qouli-Sultan mourut à l'âge de vingt-deux ans; Sulëïman-Sultan à dix-huit, et Mahmoud-Sultan à quarante ans. Ce dernier eut six fils: l'aîné était Mohammed, le second Emine, le troisième Aly, le quatrième Mohammed-Emine, le cinquième Arab et le sixième Aq-Bâbâ. Emine et Mohammed-Emine moururent après leur père. Les quatre qui restaient (Mohammed, Aly, Arab et Aq-Bâbâ) furent mis à mort par ordre d'Abdoullâh-Khan, qui fit également périr trois ou quatre fils de ces quatre princes, enfants d'un ou deux ans, ainsi que deux fils de Mohammed, nommés Châh-Aly et Châh-Bakht, qui étaient déjà mariés.

La femme d'Aly-Sultan et celle d'Arab-Sultan étaient enceintes, lorsqu'elles tombèrent entre les mains d'Abdoullâh-Khan. Ce prince les fit garder jusqu'au moment de leur délivrance. L'une accoucha d'un fils, qui fut aussitôt mis à mort, et la seconde d'une fille, à laquelle le khan laissa la vie.

Timour-Sultan mourut à l'âge de quarante ans. Il eut trois fils: Mohammed-Sultan, Qâdir-Birdi-Sultan et Aboul-Khaïr-Sultan, qui furent également mis à mort par ordre d'Abdoullâh-Khan.

Poulâd-Sultan eut quatre fils: Babâ-Sultan, Hamza-Sultan, Qouridji-Sultan¹⁾ et Pèhlévân-Qouli-Sultan. Poulâd-Sultan et ses trois fils aînés furent mis à mort par ordre d'Abdoullâh-Khan. Pèhlévân-Sultan mourut cinq ans après son père.

Ce Poulâd-Sultan manquait d'esprit et de dignité. C'était ²⁵⁰ presque un idiot. J'ai entendu, dans mon enfance, raconter sur son compte nombre d'anecdotes. J'en rapporterai ici trois ou quatre, afin que le peuple ne perde pas tout-à-fait les souvenirs de ses actions. Il avait deux habitudes. D'abord, à chaque parole qu'il prononçait, il ajoutait le mot *chalqrou*; secondement il se mouillait les deux petits doigts, puis il posait le doigt du milieu sur le pouce et s'amusait à le faire claquer contre les deux petits doigts, ce qui produisait un son semblable à celui de *charq-charq*. Il lançait continuellement un *chalqrou*, après avoir ainsi fait claquer les doigts de ses deux mains, et cette habitude singulière et ridicule occasionnait quelquefois des scènes tout-à-fait plaisantes. Un jour il demanda s'il y avait une caravane en partance pour le Khorassan. On lui répondit que la caravane était partie la veille. Il envoya un homme avec l'ordre de la ramener tout entière. Cet homme atteignit la caravane près du puits de Saghtcha et la ramena à Khivaq. Ces musulmans pensèrent que

1) M^{it} Dahl, p. 303, et M^{it} Lerch, Qouridji. Mr Dahl, p. 316, Qouldji. M^{it} Lerch, Qouldji. Texte de Kazan, Qouldji, p. 138. Le passage dans lequel ce nom se trouve pour la seconde fois, manque dans l'édition de Kazan.

la guerre venait d'éclater entre le Khorassan et le sultan, car, pour toute autre raison, se dirent-ils, il aurait suffi de faire revenir un d'entr'eux. Le sultan fit amener en sa présence tous les marchands de la caravane et leur dit quatre ou cinq fois de suite, en les fixant et en faisant claquer ses doigts: «Pour moi une demi-douzaine de rasoirs *chalqrou* ¹⁾». Les marchands ne pouvaient pas comprendre ce qu'il voulait dire; les naukers du sultan leur dirent alors: «Le sultan vous ordonne de lui apporter une demi-douzaine de rasoirs»; qu'il n'avait pas besoin d'autre chose, et
 251 qu'ils pouvaient se retirer et se remettre en route.

Abdoullâh-Khan vint trois fois attaquer Urguendj. Mais la première fois il ne put pas s'en rendre maître, et il retourna sur ses pas après s'être avancé seulement jusqu'à Yanghi-Ariq (le nouveau canal). Pendant que le khan se trouvait près de Yanghi-Ariq, cinq cents jeunes gens étaient sortis de la ville, impatients d'en venir aux mains avec les avant-postes de l'ennemi. Poulâd-Sultan était aussi monté à cheval pour les suivre. Son frère cadet Timour-Sultan, qui s'était joint à ces jeunes gens, et tous les bèks avaient essayé en vain de le retenir, il n'avait pas voulu les écouter et était parti avec eux. Cette petite troupe avait attaquée les postes avancés de l'ennemi et obtenu d'abord un avantage marqué, mais le combat s'étant échauffé, elle n'avait pas pu se dégager et, l'ennemi ayant alors reçu un grand renfort, elle s'était vue obligée de prendre la fuite. Poulâd-Sultan, qui avait été le premier à fuir, descendit de cheval à la porte de la ville et alla se placer sur le seuil de la porte de la ville, d'où il se mit à crier en étendant les bras: «Maintenant, ennemi! arrive, si tu veux; voyons comment tu entreras dans la ville».

Il avait trois femmes, dont la première en rang, nommée Aziz-Khanim était une petite fille d'Ilbars-Khan. Poulâd-Sultan entra ce même jour chez elle et se mit à se vanter en présence de ses femmes des prouesses qu'il disait avoir faites dans la

1) Mot à mot: Pour moi un sept rasoirs *chalqrou*.

journée en combattant l'ennemi, et à raconter tout ce qu'il se proposait encore de faire le lendemain. Aziz-Khanim, honteuse de voir d'autres femmes témoins des sottises qu'il racontait, lui dit: «Tais-toi donc maintenant, c'est assez». Poulâd-Sultan, piqué, commença à lui dire des injures. Sa femme voulut répliquer et Poulâd-Sultan lui dit: «Ne mange pas des ordures, laie! Le mâle d'une laie est un sanglier», lui répondit sa femme, en levant en même temps un bâton pour l'en frapper. Poulâd-Sultan se leva pour fuir, mais il tomba d'un sofa élevé et se brisa l'os de la 252 jambe. Ce que nous venons de dire de lui suffira.

Timour-Sultan, frère cadet de Poulâd-Sultan.

Timour-Sultan n'avait pas beaucoup d'esprit, sa conversation manquait de sel, mais il était sage dans ses actions, brave et juste. Jamais de sa vie il n'accepta un repas chez personne. Une fois il était venu, de Hèzâr-Asb à Khivaq, faire une visite à son frère Poulâd-Sultan. Un nommé Indi-Bâi, de la tribu des Oûïghours, qui était l'atâliq de Poulâd-Sultan, et pour ainsi dire, sa bouche, sa langue et sa volonté, ayant fait préparer chez lui un grand repas et beaucoup de présents, profita du moment où Timour-Sultan sortait de chez Poulâd-Sultan et l'aborda dans une rue étroite, pour le prier d'entrer dans sa maison. Voyant que le sultan restait sur son cheval sans lui répondre: «Je sais bien, lui dit-il, que jusqu'à-présent vous n'êtes jamais descendu chez personne, mais j'ose espérer que vous voudrez bien distinguer du reste du peuple un serviteur qui a vieilli à votre service. Que tout le monde, ceux qui sont loin, comme ceux qui sont près, disent que Timour-Sultan, qui n'a jamais mangé chez personne, a fait à Indi-Bâi l'honneur de descendre chez lui et d'accepter son repas». On était alors en hiver. Pour toute réponse, le sultan ôta de dessus ses épaules une riche pelisse de zibeline, à boutons d'or et convertie d'une étoffe de soie brochée d'or, fit signe à son écuyer d'en revêtir Indi-Bâi, fouetta son cheval et continua son chemin.

Voici ce que racontait lui-même Timour-Sultan. «Un jour, je n'avais alors que quinze ans, j'étais sorti de Vèzir, avec cinq ou dix jeunes gens pour faire une promenade. Nous étions sortis par la porte dite Oûron-Dervâzèssi¹⁾.

«J'arrivai à un aoul, où je fus abordé par un homme, qui me pria de descendre chez lui pour quelques moments. Ne voulant pas lui faire de la peine, j'acceptai son invitation et j'entrai dans sa tente, où il nous offrit à manger une partie d'un mouton qu'il venait de faire tuer pour moi. Après le repas je revins en ville, apportant à mon père une épaule de ce mouton. Mon père ayant demandé ce que signifiait cette viande, les serviteurs qui m'avaient suivi dans cette promenade lui répondirent: «Le sultan est allé faire une promenade hors de la ville. Un bâï l'a invité à descendre chez lui et a fait tuer pour lui un mouton. Ceci est un morceau de ce mouton». Q'on m'apporte un fouet! dit alors mon père. Comment! moi, j'ai déjà cinquante ans, me dit-il, et jusqu'à-présent, je ne suis encore descendu chez personne. Si, avant d'avoir quinze ans, tu vas déjà manger un mouton chez quelqu'un, à vingt ans il te faudra un cheval, et tes serviteurs ne manqueront pas de suivre ton exemple. Me faisant alors tenir par quelques personnes, il me donna de sa propre main une centaine²⁾ de coups de fouet. Le sang ruisselait de mon visage et un habit blanc que j'avais alors sur moi en fut bientôt tout couvert. Je me retirai et, en sortant de la salle de réception, je rencontrai mon frère aîné Hâdji-Mohammed-Sultan, qui en me voyant me dit: «Te portes-tu bien Timour? Mais qu'as-tu donc? Je lui racontai ce qui venait de m'arriver. Ton père a bien fait, me dit-il d'abord, il a très-bien fait». Puis il ajouta: «Écoute Timour! Ne te lave pas le visage et ne change pas d'habit, et viens demain

1) Dans le M^{it} Dahl on lit *Oourou* (du volent). Dans l'édition de Kazan, p 140, *Oourta* (du milieu). Dans le M^{it} Lerch, *Oour* (la porte des fossés). Cette dernière leçon est, je crois, préférable.

2) Les manuscrits Dahl, Lerch et un troisième disent: *cent*. Le texte de Kazan dit: *trente*, ce qui est bien suffisant.

te présenter à ton père dans l'état où tu es maintenant». Je suivis son conseil et retournai le lendemain me présenter à mon père, qui d'abord me fit une remontrance, puis se repentant de m'avoir ainsi maltraité, s'excusa et me donna l'ourouq turcoman des Tivètkhis en me disant: «Que ce soit ton apanage». L'ourouq des Tivètkhis comptait, à cette époque, cinq ou six milles familles. J'ai juré, ce jour-là même, en prenant Dieu à témoin, que de ma vie je n'irai plus manger chez personne, et que si quelqu'un de mes serviteurs le faisait, ce ne serait qu'à mon insu».

Mahmoud-Sultan (second fils d'Aqataï-Khan).

Mahmoud-Sultan était né de la même mère que Hâdji-Mohammed-Khan (Hâdjim-Khan). Il avait de l'esprit, de la bonté, un caractère généreux et ferme. Il aimait à se trouver dans la société des mollàs, des derviches et des chèikhs, auxquels il adressait des questions. Il écoutait avec intérêt les récits des chèikhs. Il connaissait le calcul et savait très-bien calculer de mémoire les sommes qu'il avait à recevoir de ses sujets, et celles qu'il devait donner à ses naukers. Sans être lettré il connaissait pourtant très-bien le calcul des jours, des mois et des années; celui des signes du zodiaque et des astres, ainsi que la manière de compter des personnes qui s'occupent de divination¹⁾. 254

Hâdji-Mohammed-Khan.

A l'époque où les fils d'Aminèk-Khan arrivèrent à Urguendj²⁾, Aqataï-Khan était déjà d'âge à porter le carquois. Ces princes laissèrent en paix les Turcomans, qui consentirent à leur payer tribut, mais ils pillaient ceux qui refusaient de le leur payer. Dans une expédition que fit Aqataï-Khan contre la tribu des

1) رجال الغيب مساجي. Est-ce bien là le sens?

2) Après Ilbars, qui les avait appelés auprès de lui. Voy. plus haut, p. 215.

Koklangs, la fille d'un On-Bègui de l'ourouq des Tchaqirlar était tombée entre ses mains; il la ramena chez lui et l'épousa. Il eut de cette femme plusieurs enfants, dont il ne lui resta que deux fils: Hâdji-Mohammed-Khan et Mahmoud-Sultan, et trois filles qu'il maria.

Hâdji-Mohammed-Khan vint au monde en neuf cent trente, dans l'année du dragon (louï-yli). Nous rapporterons ici trois actions de sa vie, quoique nous en ayons déjà parlé plus haut¹⁾. Lorsque Obèïd-Khan s'empara des états d'Urguendj et en emmena les habitants dans le Mavèrân-Nahr. Ce fut Hâdjim-Khan²⁾ qui s'échappa sous un déguisement, alla, accompagné de Sa'ïd-eddin³⁾, rejoindre à Dèroun Din-Mohammed-Khan, qui sut l'engager par ses conseils à marcher à la délivrance de leur patrie et fut ainsi la cause de la défaite qu'essuya Obèïd-Khan entre Khivaq et Hèzâr-Asb. Ce fut lui qui, après cette victoire, empêcha qu'on ne mit à mort les bèks d'Obèïd-Khan tombés entre les mains de Din-Mohammed-Khan, qui les reconduisit à Obèïd-Khan et sut obtenir, en échange de ces bèks, la liberté de son oncle Qâl-Khan, de son père Aqâtaï-Khan et de tous les Uzbeks d'Urguendj, sans exception, faits prisonniers dans la guerre précédente, et fit ainsi renaître et prospérer de nouveau un pays naguère ravagé et désert. Ce fut lui encore qui, à la nouvelle de la mort de son père, Aqâtaï-Khan, accourut de Bâgh-Abâd, dans le Khorassan, à Urguendj, fit périr Qâssim-Sultan, fils de Younous-Khan, meurtrier d'Aqâtaï-Khan, et vengea ainsi la mort de son père avant que trois mois fussent écoulés.

1) Voyez plus haut pp. 224, 228, 233, 235 et 236 du texte.

2) Hâdjim n'est qu'une contraction de Hâdji-Mohammed, comme on dit *Ischim* pour *Isch-Mohammed*, *Dostoum* pour *Dost-Mohammed*, *Nouroum* pour *Nour-Mohammed* etc.

3) Ce même personnage est appelé plus haut par l'auteur Djân-Séïd. Voyez p. 224.

Isch-Sultan fut mis à mort à Urguendj et Dost-Khan à Khiva ¹⁾.

Hâdjim-Khan fut placé sur le feutre blanc (aq-kiz), dont un ^{coût} était tenu par Aly-Sultan et les trois autres par ses trois frères cadets ²⁾, et proclamé khan à Urguendj, à l'âge de trente-neuf ans, en neuf cent soixante-cinq (1557, 8) dans l'année du cheval.

Depuis l'avènement de Hâdji-Mohammed-Khan au trône jusqu'à sa mort.

Aly-Sultan mourut neuf ans après l'avènement de Hâdji-Mohammed-Khan, qui alla alors résider à Urguendj et donna Vèzir à Mahmoud-Sultan.

Quelques années après ces événements Abdoullâh-Khan vint à la tête d'une armée attaquer Urguendj. A cette époque Hâdji-Mohammed-Khan était parti pour le Khorassan. Poulâd-Sultan se trouvait à Khivaq et Timour-Sultan à Hèzâr-Asb.

256

A la nouvelle de la marche de l'ennemi, Timour-Sultan vint à Khivaq, où il amena avec lui tous les Uzbeks et les Sartes de Hèzâr-Asb, ainsi que tous ceux qui habitaient au-dessus de Qabânâq. Il fit creuser un grand fossé devant la porte de la ville. Les habitants d'Urguendj et de Vèzir s'enfermèrent dans leurs murailles, et les Uzbeks qui campaient dans les plaines se rassemblèrent en troupes de mille et de deux mille familles, et se retranchèrent dans de fortes positions. Des courriers étaient expédiés chaque jour à Hâdji-Mohammed-Khan.

Cependant Abdoullâh-Khan était arrivé à Qalânitch, et ses postes avancés étaient déjà depuis dix jours à Yangui-Ariq, lorsqu'un homme, arrivé du Khorassan, vint apporter la nouvelle de l'approche de Hâdji-Mohammed-Khan. Abdoullâh-Khan, dans le but de s'assurer si cette nouvelle était fondée, envoya aussitôt cinquante cavaliers avec l'ordre de pousser jusqu'à Naw-Khâst,

1) Voy. p. 236.

2) C'est à-dire par Aly-Sultan, fils d'Avanèch-Khan, et par les trois frères cadets de Hâdjim-Khan : Mahmoud-Sultan, Poulâd-Sultan et Timour-Sultan.

et de là jusqu'à Qoum-Qala et Ism-Mahmoud-Atâ, et si la nouvelle de l'arrivée de Hâdji-Mohammed était vraie, d'enlever quelques soldats de son armée et de les lui amener. Ces cavaliers, s'étant rendus à Ism-Mahmoud-Atâ, réussirent à enlever six Djaghataïs de Kât, qu'ils amenèrent à Abdoullâh-Khan. Ces gens, interrogés par le khan, lui répondirent que Hâdji-Mohammed-Khan était à Nèssaï, lorsqu'il avait reçu la nouvelle de sa marche, qu'il en était parti le même jour pour revenir en toute hâte, et qu'ils avaient eux-mêmes quitté à Pisch-Gâh le khan, qui devait être entré la veille à Urguendj.

257 A cette nouvelle Abdoullâh-Khan fit faire à Poulâd-Sultan et à Timour-Sultan des propositions qui furent acceptées. On se promit réciproquement de vivre en paix à l'avenir, et Abdoullâh-Khan reprit le chemin de Boukhara.

Nouvelle expédition d'Abdoullâh-Khan contre Urguendj¹⁾.

Trois raisons engagèrent Abdoullâh-Khan à entreprendre cette expédition contre Urguendj. Premièrement, le padichâh de Roum, auquel était connu le grand nom d'Abdoullâh-Khan, lui avait envoyé un ambassadeur nommé Sâlè-Châh pour l'engager à attaquer, de concert avec lui, le chèikh-oghli (le fils du chèikh²⁾). Cet ambassadeur avait été fort bien reçu par le khan, qui l'avait congédié comblé de ses faveurs. Sâlè-Châh³⁾ était venu à Boukhara, en passant par l'Indostan, et il avait mis trois ans à faire ce voyage. Il avait décidé de prendre à son retour la

1) Seconde expédition. Le manuscrit Lerch dit bien عبد الله خان نينك ابيكبيجى كيلكلى نينك ذكرى.

2) C'est-à-dire le châh de Perse Abbas I, qui régna de 1587—1629 (996—1088). Au sujet de cette ambassade, Voy. Supplément à l'Histoire générale des Huns, des Turcs et de Mogols, par J. Senkowaky, p. 57 et note 88, p. 101.

3) Cet ambassadeur est appelé, dans les manuscrits Dahl et Lerch, une fois *Sâlè Padichâh* et une seconde fois Sâlè Châh. Dans l'édition de Kasan il est appelé deux fois Sâlè-Châh.

route d'Urguendj, comptant se rendre de cette ville chez les Turcomans (de Manghichlâq), où il s'embarquerait pour le Chirvan; son voyage jusqu'à Istamboul ne devant pas, pensait-il, lui prendre par cette route, plus de quatre mois. Mais à son arrivée à Urguendj, Mohammed-Ibrahim-Sultan, fils de Hâdji-Mohammed-Khan, lui avait enlevé tout ce qu'il possédait, lui laissant seulement juste assez d'argent pour son voyage, puis il l'avait envoyé à Manghischlâq, où il l'avait fait embarquer pour le Chirvan. Abdoullâh-Khan ayant appris de quelle manière cet ambassadeur avait été traité à Urguendj, en avait été profondément blessé. Secondement, à cette époque le Chirvan appartenait au padichâh de Roum¹). Les pèlerins (hâdji) et les marchands du Mâvêrân-Nahr se rendaient ordinairement dans le Chirvan en passant par Urguendj, d'où ils allaient s'embarquer à Manghichlâq pour le Chirvan, et cela disaient-ils, pour ne pas voir la figure d'un Qizil-Bâch²). Un an avant cette expédition d'Abdoullâh-Khan contre Urguendj, un nommé Hâdji-Qoutâs s'était rendu à Khivaq à la tête d'une caravane et d'un grand nombre de pèlerins. Mais à leur arrivée à Khivaq, ils avaient tous été arrêtés par Bâbâ-Sultan, fils aîné de Poulâd-Sultan, qui après les avoir entièrement dépouillés, les avait fait chasser à pied du côté de Boukhara. Ce Hâdji-Qoutâs, à son retour à Boukhara, était venu se jeter aux pieds d'Abdoullâh-Khan, au moment où il allait monter à cheval, et se plaignit (du mauvais traitement qu'on lui avait fait subir à Khivaq, à lui et à ses compagnons). Le khan lui répondit: «Hâdji-Mohammed-Khan est sou- 258
verain aussi bien que moi; Urguendj est un état indépendant; Hâdji-Mohammed n'est pas mon serviteur (nauker). Eh bien! dit Hâdji-Qoutâs, demain quand nous paraîtrons devant le tribunal de Dieu et que nous aurons notre prophète pour intercesseur, c'est alors que je t'arrêterai et que je ferai entendre mes plaintes. Mon Dieu, dirai-je, en me prosternant, Hâdji-Moham-

1) Au sultan de Constantinople.

2) Tête-rouge, sobriquet donné par les Turcs aux Persans.

med n'avait pas plus de puissance qu'un des naukers d'Abdoul-lâh-Khan. Abdoullâh-Khan avait bien assez de force, mais il a été paresseux et il a passé outre sans vouloir me faire rendre justice. Tu en appelles à un tribunal bien haut, lui répondit alors le khan, c'est bien, c'est bien, si c'est en ma puissance, je ferai (ce que tu me demandes)».

Voici la troisième raison qui porta Abdoullâh-Khan à faire cette expédition.

Tous les petits-fils d'Avanèch-Khan étaient morts, et il n'était resté d'Aboul-Khan qu'un certain fils¹⁾ qu'il avait eu d'une louli, et qui possédait Marv et Abiverd. Les fils des frères cadets de Hâdji-Mohammed-Khan allaient, chaque année, ravager les environs de Marv, en disant, que c'était dommage que Marv fût tombé entre les mains de ce fils de louli.

Nouroum-Khan, ne pouvant plus supporter leur oppression, s'était rendu auprès d'Abdoullâh-Khan avec l'espoir, que s'il faisait mettre dans la khotba le nom d'Abdoullâh-Khan au lieu de celui de Hâdji-Mohammed-Khan, Abdoullâh-Khan ne manquerait pas de lui rendre Marv et de l'y renvoyer, d'autant plus que la mère d'Abdoul-Mou'mine-Khan, fils d'Abdoullâh-Khan, était une fille de Dine-Mohammed-Khan²⁾. A l'arrivée de Nouroum-Khan, Abdoullâh-Khan avait marché sur Marv, où il avait placé un de ses serviteurs, chargé de faire passer dans la Boukharie tous les Uzbeks de Marv, dont il resta le maître.

Nouroum-Khan, reconnaissant alors combien il s'était trompé dans ses espérances, avait pris la fuite une nuit, accompagné de vingt ou trente cavaliers, et était venu à Urguendj auprès de
259 Hâdji-Mohammed-Khan. Marv, Abiverd, Nèssaï et Bâgh-Abâd étaient tombés alors entre les mains d'Abdoullâh-Khan.

Mon père Arab-Mohammed-Sultan, fils de Hâdji-Mohammed-

1) Nour-Mohammed ou Nouroum, voy. p. 259.

2) Dine-Mohammed-Khan était le grand-père de Nour-Mohammed-Khan. Abdoullâh-Khan était le grand-oncle, par alliance, de Nour-Mohammed-Khan.

Khan, était resté à Dèroun, seule ville que Hâdji-Mohammed-Khan possédât encore dans le Khorassan.

Abdoullâh-Khan était retourné à Boukhara pour y passer l'hiver.

Les Uzbeks d'Urguendj étaient d'opinions opposées. Les uns étaient d'avis de combattre Abdoullâh-Khan, s'il venait les attaquer; d'autres au contraire disaient que s'il venait ils ne devaient pas lui résister, mais se détacher de Hâdji-Mohammed-Khan et se rendre auprès du khan, qui recevrait tous les grands en qualité de bèks et les autres comme naukers.

Hâdji-Mohammed-Khan, informé de l'intention où étaient les Uzbeks de ne pas résister à Abdoullâh-Khan, laissa à Urguendj son fils Mohammed-Ibrahim, et partit lui-même pendant les grands froids de l'hiver¹⁾, accompagné de son fils Suyunitch-Mohammed et des deux fils de ce dernier, d'un fils de Mohammed-Ibrahim et de ses propres naukers, pour se rendre auprès d'Arab-Mohammed-Sultan à Dèroun, d'où il avait l'intention de repartir au printemps pour aller attaquer Nèssai.

A cette époque les trois fils de Timour-Sultan²⁾ se trouvaient à Hèzar-Asb. A Khivaq résidaient Poulâd-Sultan avec ses quatre fils, à Urguendj Mohammed-Ibrahim-Sultan, fils de Hâdji-Mohammed-Khan, et à Vèzir les quatre fils de Mahmoud-Sultan et ses deux petits-fils, déjà en état de porter le carquois. Après le petit tchillé on reçut la nouvelle qu'Abdoullâh-Khan s'était mis en marche. On envoya alors à Dârroughan-Atâ³⁾ dix hommes de Khivaq et autant de Hèzâr-Asb, pour observer la marche de l'ennemi. Mais le premier jour de février (hout) presque tous ces éclaireurs furent enlevés par les troupes d'Abdoullâh-Khan. Trois

1) اولوغ چله ايجيدرا Pendant le grand tchillé.

2) Les trois fils de Timour-Sultan, fils d'Aqataï-Khan, étaient: Mohammed-Sultan, Qâdir-Birdi-Sultan et Aboulkhaïr-Sultan.

3) Au lieu de *Dârroughân-Atâ* on trouve *Dourghan*, dans l'édition de Kazan, qui offre dans cet endroit une lacune de près de trois pages.

seulement parvinrent à s'échapper et rapportèrent à Khivaq la nouvelle de l'approche de l'ennemi. Mohammed-Sultan¹⁾, à la réception de cette nouvelle, dit: «A l'époque de la dernière expédition d'Abdoullâh-Khan (contre le Khârezm), mon père a abandonné avec tout son monde Hèzâr-Asb pour aller à Khivaq, où il a rassemblé toutes les forces du pays, et c'est ainsi qu'il a fait échouer l'expédition d'Abdoullâh-Khan. Puisqu'aujourd'hui on se trouve dans le même cas, il faut faire la même chose», et il partit pour Khivaq. Tous les Uzbeks se mirent aussi en route avec le sultan et arrivèrent avec lui à Khivaq. Mais après y avoir passé deux jours, comme ils n'avaient pas de confiance les uns envers les autres, ils se rendirent auprès du tombeau de Hazrèt-i-Pehlèvân, et là ils prêtèrent serment sur le Qôran (d'agir d'intelligence). Mais ce serment ne parvint pas à ramener parmi eux une confiance réciproque. On prétendit qu'il serait impossible de se défendre en se rassemblant et en se fortifiant à Khivaq, qu'il valait mieux se rendre à Vèzir, former un seul corps et rassembler toutes leurs forces dans un seul endroit.

Les trois fils de Timour-Sultan et Poulâd-Sultan avec ses quatre fils partirent donc un matin pour Vèzir avec tous leurs naukers et leurs chariots, comme s'ils allaient à une fête, emportant avec eux jusqu'à leurs nattes et leurs poules attachées derrière leurs chariots. Il y avait deux mille familles. Leurs premiers chariots, sortis de la ville le matin à l'heure de la prière, arrivèrent vers le milieu du jour à Zèh-Ariq, où leurs derniers chariots, qui n'avaient quitté la ville qu'après midi, n'arrivèrent que le soir lorsque les habitants allaient se coucher.

On pouvait encore apercevoir de la ville leurs derniers chariots, lorsque Khodjam-Qouli²⁾, général d'Abdoullâh-Khan, entra à Khivaq avec trois mille hommes. A son arrivée à la porte de la ville, ce général fit publier que tous les Uzbeks, sans distinc-

1) Mohammed-Sultan était fils de Timour-Sultan.

2) Khodjam-Qouli qouch-bègui, le Qalmonq.

tion de rangs, qui étaient restés dans la ville, eussent à se présenter devant lui, et qu'ils seraient bien traités; qu'il demanderait au khan pour les principaux d'entr'eux des places de chefs de frontières (sèr-hadd) et recevrait tous les autres comme naukers. Quand le peuple se fut rassemblé, il prit tous leurs noms par écrit, puis il déclara qu'il repartirait le lendemain au point du jour. Que tous ceux, ajouta-t-il, tant Uzbeks que rayias (sujets), qui désirent obtenir les faveurs du khan et qui tiennent à conserver leur vie et leurs biens suivent mes pas. Il passa la nuit dans la ville et se remit le lendemain à la poursuite de Poulâd-Sultan. 261

Disons maintenant ce que faisait Poulâd-Sultan. Un homme, qui était parti de Khivaq à midi, était venu lui dire que Khodjam-Qouli, le qouch-bègui, était entré dans la ville. Mais Poulâd-Sultan, sans s'inquiéter le moins du monde de cette nouvelle, s'occupa tranquillement à faire assujettir ses nattes sur ses chariots et à donner du grain à ses poules, et ne se remit en marche que le jour suivant.

Vers le milieu du jour, au moment où il arrivait près de la forteresse de Alma-Atichqân, les éclaireurs vinrent lui annoncer que l'ennemi les avait atteints. Il fit alors rassembler dans un seul endroit tous ses chariots, devant lesquels il rangea ses troupes. L'ennemi arriva en ordre de bataille et commença l'attaque. Les troupes de Poulâd, auxquelles on n'avait pas pu faire quitter leurs chariots et leurs biens (pour marcher à l'ennemi), lâchèrent pied après une courte résistance. Les troupes de Khodjam-Qouli trop occupées à piller, ne firent point de prisonniers et ne prirent vivant que Qoultchi-Sultan¹⁾, fils de Poulâd-Sultan. Tous les autres sultans parvinrent à s'échapper et s'enfuirent du côté de Vèzir, mais seulement avec leurs chevaux et leurs fouets.

Deux jours après leur arrivée, les sultans de Vèzir chassèrent de la ville Bâbâ-Sultan, disant qu'ils n'avaient fait eux-

1) Ou Qouridji. Voy. note p. 267.

mêmes aucun mal à Abdoullâh-Khan, et qu'ils ne voulaient pas garder au milieu d'eux Bâbâ-Sultan, qui était seul coupable, puisque c'était lui qui avait fait arrêter et dépouiller les pèlerins et les marchands de la caravane venue de Boukhara.

Bâbâ-Sultan, ses deux frères cadets, Hamza et Pehlêvân-Qouli et leur père Poulâd-Sultan se rendirent tous les quatre à Dêroun, auprès de Hâdji-Mohammed-Khan.

Les quatre fils de Mahmoud-Sultan et ses deux petits-fils, les trois fils de Timour-Sultan et le fils de Hâdji-Mohammed-Khan, Mohammed-Ibrahim-Sultan, qui était venu d'Urguendj avec toute sa famille, se trouvaient rassemblés à Vèzir.

A la tête de tous ces princes, au nombre de dix (nous ne 262 parlons pas de ceux qui étaient tout jeunes), était Aly-Sultan, fils de Mahmoud-Sultan. Ce prince avait dans la taille un défaut, qui ne paraissait pas, quand il restait assis ou quand il marchait couvert de son long vêtement; mais il ne pouvait pas monter à cheval, car il éprouvait alors de vives douleurs. Sa parole était écoutée par tous les autres sultans¹⁾.

Abdoullâh-Khan vint avec son armée mettre le siège devant Vèzir. Après avoir tenu la ville assiégée pendant un mois, il envoya dire aux sultans, qu'il n'était venu que parce qu'il avait été blessé de la conduite de Bâbâ-Sultan, que puisqu'il n'était pas parmi eux, ils pouvaient venir le voir sans crainte, car il était leur parent, et ils n'étaient eux-mêmes en rien coupables envers lui.

Les princes tinrent alors conseil et décidèrent qu'il était mieux de se rendre auprès du khan; car, se dirent-ils, il n'y a entre Abdoullâh-Khan et nous, ni sang versé, ni aucun sujet de haine, et en outre il ne nous fera aucun mal, tant que vivront Hâdji-Mohammed-Khan et ses fils, qui sont dans le Khorassan. Ils firent donc répondre au khan, qu'ils étaient prêts à aller le trouver, s'il leur envoyait quelques-uns de ses bèsks leur jurer

1) M. à m.: Il était la langue de tous.

qu'il ne leur serait fait aucun mal. Abdoullâh-Khan envoya alors aux sultans Hassan-Khodja, Naqib, — son atâliq; Sarkhine-Bi, — son divân-bèqui, Mohammed-Bâqi, — le gouverneur de Samarcande, Hâdji-Bi et son pervânetchi Dostoum-Bi-Arghoun. Ces cinq bèks s'arrêtèrent à Takhta-Poul, où ils prêtèrent le serment demandé en présence des dix sultans et d'une quarantaine d'autres personnes du peuple. Lorsque ces envoyés arrivèrent à la porte de la ville, le peuple qui disait que ces cinq bèks étaient les principaux seigneurs et les plus grands personnages des états d'Abdoullâh-Khan, qui ne donnerait pas les ongles de l'un d'eux pour tout l'état d'Urguendj, voulait qu'on les retînt et qu'on envoyât au khan une lettre, dans laquelle on lui exposerait que ce n'était point dans une mauvaise intention qu'on s'était assuré des personnes de ses bèks; qu'ils seraient au contraire traités avec tous les égards voulus et renvoyés, dès que le khan serait heureusement arrivé à Boukhara. Mais Aly-Sultan leur dit: «Qu'est-ce que vous dites là? Abdoullâh-Khan n'est point notre ennemi; il est notre parent. Il nous rendra Urguendj et 263 partira; s'il ne nous le rend pas et s'il nous emmène avec lui, il nous donnera d'autres possessions, qui vaudront mieux qu'Urguendj et Vèzir; s'il avait même l'intention de nous faire quelque mal, il ne le pourrait pas, tant que Hâdji-Mohammed-Khan et ses fils seront vivants. Tout ce que put dire le peuple fut inutile. Les princes voués au malheur restèrent sourds à sa voix.

Au moment où les bèks venaient de prêter serment, des jeunes gens déterminés s'avancèrent sur eux pour les arrêter sans la permission des sultans, mais les aq-saqâls (anciens) parvinrent à les retenir et à les faire retirer.

Se fiant donc au serment prêté par les bèks, les princes (tourès) et le peuple se rendirent auprès d'Abdoullâh-Khan, qui confia les tourès à la garde d'Ischim-Bi, Dâd-Khâh, yessaoul et gouverneur de Saghatch, et les Uzbeks à celle de son général en chef Khodjam-Qouli, le Qalmouq. Ce dernier fit faire un recensement exact de tous les ourouqs et de toutes les familles, et

désigna entre les plus riches des Uzbeks, des *kofils* (cautions), qui devaient répondre chacun pour dix ou vingt familles; puis il nomma des *mouhaffils* pour percevoir l'impôt fixé.

Abdoullâh-Khah confia le gouvernement d'Urguendj et de Vèzir à Sâri-Oghlân, celui de Khivaq au Dourmân Minglisch-Bi, celui de Hèzâr-Asb à un khodja de ses naukers, natif d'un village nommé Kourouk et dépendant de Hèzâr-Asb, enfin celui de Kât à son propre molla-imâm, Turcoman d'Urguendj, de l'ou-rouq des Biâtes.

(Après ces dispositions) Abdoullâh-Khan reprit la route de Boukhara en 1002, dans l'année du serpent.

- 264 Poulâd-Sultan s'était rendu avec ses fils auprès de Hâdji-Mohammed-Khan à Dèroun, où, un mois après leur arrivée, ils apprirent qu'Abdoullâh-Khan s'était rendu maître d'Urguendj.

Hâdji-Mohammed-Khan se décida alors à se rendre dans l'Iraq, à la cour de Châh-Abbâs-Mâzi¹⁾. Il partit avec ses trois fils, Sufunitch-Mohammed-Sultan, son fils aîné; Arab-Mohammed-Khan, mon père, et Mohammed-Qouli-Sultan et ses petits-fils: Ibâdoullâh, fils de Sufunitch-Mohammed; Isfendiâr-Sultan, fils d'Arab-Mohammed-Khan, un autre petit-fils²⁾ de Hâdji-Mohammed-Khan, fils de Mohammed-Ibrahim, son quatrième fils, un fils de Poulâd-Sultan³⁾, qui était parti lui-même pour se rendre à Boukhara auprès d'Abdoullâh-Khan, et encore le petit-fils de Dine-Mohammed-Khan, le Louli-Bêchè (fils de la courti-

1) Châh-Abbâs I, que notre auteur appelle *Mâzi*, feu Châh-Abbâs, ou *Bouroungi*, précédent, pour le distinguer d'Abbâs II, qui régnait à l'époque où Aboulghazi écrivait son Histoire des Turcs-Tatares.

2) Bouroundouq, fils de Mohammed-Ibrahim.

3) Ne faut-il pas dire ici trois fils de Poulâd-Sultan? car on voit plus loin, p. 286 du texte, que trois fils de Poulâd-Sultan: Bâbâ-Sultan, Hamsè-Sultan et Pâblévân-Qouli-Sultan, revinrent de la Perse avec Hâdji-Mohammed-Khan. Le quatrième fils de Poulâd-Sultan était tombé entre les mains de Khodjam-Qouli. Voy. p. 261.

sane)¹⁾, qui avait fait hommage de Marv à Abdoullâh-Khan. Ils étaient en tout onze princes (tourès)²⁾.

Poulâd-Sultan avait refusé de les accompagner et était retourné sur ses pas pour se rendre auprès d'Abdoullâh-Khan. «J'ai soixante et dix ans, dit-il, pourquoi irais-je chez des infidèles? Je serais fou. Pourquoi donc Abdoullâh-Khan voudrait-il attenter à mes jours?»

Hâdji-Mohammed-Khan, qui s'était trouvé à la tête de trois mille hommes, avait vu tout son monde l'abandonner, et au moment de son départ, il ne restait plus que cent cinquante hommes auprès de lui. Tous les autres étaient retournés chez eux.

Après son retour à Boukhara, Abdoullâh-Khan fit mettre à mort dans un seul jour, dans la province de Saghratch, sur les bords d'Aq-Sou: Poulâd-Sultan et Qoultchi, son fils; Mohammed-Ibrahim³⁾, fils de Hâdji-Mohammed-Khan; les trois fils de Timour-Sultan, nommés Mohammed-Sultan, Qâdir-Birdi-Sultan et Aboul-Khaïr-Sultan; quatre fils de Mahmoud-Sultan, appelés Mohammed-Sultan, Aly-Sultan, Arab-Sultan et Aq-Bâbâ-Sultan; deux fils de Mohammed-Sultan: Châh-Aly-Sultan et Châh-Bakht- 263
Sultan, en tout douze princes déjà en état de porter les armes et à peu près une dizaine d'autres encore en bas âge.

1) C.-à-d. Nour-Mohammed. Voy. pp. 241 et 258.

2) On n'en compte ici que neuf, et en comptant même trois fils de Poulâd-Sultan, au lieu d'un, cela ferait juste onze princes. Il y a en général beaucoup de confusion dans tout ce passage du texte. Dans le Mst Lerch, que j'ai reçu au moment de mettre sous presse, je trouve effectivement au lieu de

پولاد سلطان نینگ اوغلی

le fils de Poulâd-Sultan

پولاد سلطان لوج اوغلی

Trois fils de Poulâd-Sultan.

3) Il est parlé de cet événement dans le Tarikh-i-Timonri (Mst de l'Inst. Or. p. 200), où Mohammed-Ibrahim-Sultan est appelé, par erreur, fils de Khodjam-Khan.

ابراهيم سلطان ابن خواجه خان

Abdoullâh-Khan avait placé auprès des principaux et des plus riches des Uzbeks d'Urguendj des percepteurs chargés de recevoir les impôts. Les gens du bas peuple devaient payer un tribut de trente tinguès par tête, et à cette époque, un tinguè d'Abdoullâh-Khan valait plus d'un aschrèfi. Beaucoup de malheureux se virent obligés de vendre leurs fils et leurs filles pour acquitter ce tribut. Les cautions devaient répondre pour ceux qui ne pouvaient pas payer ou qui fuyaient du pays. Si même dix ou quinze personnes vivaient ensemble et ne formaient qu'une seule famille, elles étaient toutes également assujetties à l'impôt. Les enfants mâles de dix ans étaient regardés comme formant une tente à part et devaient payer le même tribut.

Hâdji-Mohammed-Khan, accompagné de ses enfants et de ses neveux, arriva à Qazuine à la cour de Châh-Abbas. Le châh vint lui-même à sa rencontre, l'aida à descendre de cheval, le prit par la main et le fit asseoir à la place d'honneur, et lui dit à plusieurs reprises en croisant les bras sur sa poitrine: «Khochkeldine, Yakhchi-keldine, Khan-Babâ! Tu es le bienvenu, tu es le bienvenu, respectable khan», et il le combla de bienfaits.

Sulunitch-Mohammed-Sultan partit avec ses deux fils¹⁾ pour le pays de Roum, disant qu'il ne pouvait pas rester au milieu des infidèles, mais les autres princes restèrent tous avec Hâdji-Mohammed-Khan à la cour du châh, où ils passèrent trois ans. Ils y étaient arrivés dans l'année du serpent (ylân) et y passèrent toute l'année suivante.

Dans l'année du mouton (qouï), à l'époque où parut la comète, Abdoul-Mou'min-Khan, fils d'Abdoullâh-Khan, après avoir soumis toutes les provinces du Khorassan, vint mettre le siège devant Esfèrâïn, dernière place où les Qizil-Bâch tenaient encore. Châh-Abbas, informé par le gouverneur d'Esfèrâïn de l'ar-

1) Notre auteur a dit plus haut, p. 263, et dit encore plus bas, p. 273 du texte, que Sulunitch-Mohammed-Sultan avait un fils nommé Ibâdoullâh; mais il ne donne pas le nom du second.

rivée d'Abdoul-Mou'mine-Khan, sous les murs de cette place, parti de Qazuine à la tête d'une nombreuse armée et s'avança jusqu'à Bostâm.

Hâdji-Mohammed-Khan revient de l'Iraq et se rend maître d'Urguendj. 266
Troisième expédition d'Abdoullâh-Khan contre Urgueudj.

A cette époque l'ourouq Imir des Turcomans d'Asterâbâd avait pour chef un nommé Aly-Yâr-Bèk. A leur arrivée à Bostâm, qui n'est pas loin d'Asterâbâd, les sultans se rendirent auprès de Hâdji-Mohammed-Khan et lui dirent: «Nous venons d'apprendre qu'il n'y a qu'une soixantaine d'hommes de garnison à Khivaq et une quarantaine à Urguendj. Les Turcomans d'Asterâbâd sont vos propres sujets. Si nous marchons maintenant, nous pourrons, avec l'aide de ces Turcomans, rentrer en possession de notre pays (yourt) et agir ensuite d'après les circonstances. Si nous demandons au châh la permission de partir, il ne nous l'accordera pas. Partons donc cette nuit même, sans rien dire au châh». Hâdji-Mohammed-Khan désapprouva leur projet et chercha en vain à les en détourner. Ses deux fils, Arab-Mohammed-Sultan et Mohammed-Qouli-Sultan, avec trois fils de Poulâd-Sultan, Bâbâ-Sultan, Hamzè-Sultan et Pehlèvan-Qouli-Sultan¹⁾, partirent au commencement de la nuit²⁾ et atteignirent vers le matin les premiers postes des Turcomans, d'où ils arrivèrent dans l'après-midi à Asterâbad.

Hâdji-Mohammed-Khan se rendit le lendemain matin auprès du châh et lui raconta ce qui s'était passé. «Tant qu'Abdoullâh-Khan sera vivant, lui dit le châh, il est inutile de chercher à rentrer en possession de ces villes, et s'ils y entrent, ils y laisseront leur tête. A présent ils auront honte de revenir auprès de

1) On a vu plus haut, p. 261, que Qoultchi, Qourtchi ou Qouritchi-Sullan, quatrième fils de Poulâd-Sultan, avait été fait prisonnier, non loin de la forteresse de Almâ-Atichqân, et mis à mort dans la province de Saghradj par ordre d'Abdoullâh-Khan.

2) M. à m. Au moment où les habitants allaient se coucher.

moi, après être ainsi partis sans ma permission; ils iront quel-
 qu'autre part et périront tous. Tâche donc, Khan-Bâbâ, de les
 atteindre et dis leur de ne pas avoir honte et de revenir auprès
 de moi sans rien craindre». Après avoir entendu ces paroles du
 châh, Hâdji-Mohammed-Khan laissa à Bostâm son camp (aouch)
 et ses deux petits-fils. Il partit monté à la légère et arriva en
 267 toute hâte à Asterabâd, où il rejoignit ses fils. De là ils arri-
 vèrent au mont Kourène, où ils furent rejoints par cinquante à
 soixante hommes des tribus de Tèkè et de Yomout.

A cette époque le Manghischlâq était presque ruiné. Les
 Irsaris souvent attaqués et pillés par les Manghits, s'étaient reti-
 rés vers le Kourdich et Ortâ-Qoudouq. Les sultans se rendirent
 chez les Irsaris, qui leur donnèrent cinq ou six cents hommes.
 Les tribus de Tikè reconnurent l'autorité des fils de Hâdji-Mo-
 hammed-Khan, parce qu'ils avaient appartenu aux fils de Mah-
 moud-Sultan, frère de Hâdji-Mohammed-Khan et né de la même
 mère, et les Irsaris se soumirent à Bâbâ-Sultan, parce qu'ils
 avaient été les sujets de Poulâd-Sultan et de Timour-Sultan¹).

Lorsque les sultans furent arrivés à Pisch-Gâh, Hâdji-Mo-
 hammed se dirigea sur Urguendj avec ses deux fils²), et Bâbâ-
 Sultan marcha sur Khiva avec ses deux frères cadets³). Sâri-
 Oghlân (gouverneur d'Urguendj) se retira dans la citadelle (ark)
 avec les cinquante hommes qu'il avait auprès de lui, mais Hâdji-
 Mohammed-Khan y pénétra par une ouverture qu'il fit pratiquer
 pendant la nuit, et Sâri-Oghlân fut mis à mort avec toute sa
 troupe. Il ne resta bientôt plus auprès de Hâdji-Mohammed-
 Khan que cinq à six hommes des tribus de Tikè et de Yomout;
 les autres retournèrent chez eux après avoir fait des prisonniers
 et chargé leurs chameaux de provisions.

1) Poulâd-Sultan et Timour-Sultan, également frères de Hâdji-Mohammed-Khan.

2) Arab-Mohammed et Mohammed-Qouli.

3) Hâmza-Sultan et Pehlévân-Qouli-Sultan.

Bâbâ-Sultan arriva à Khiva, où il n'y avait pas encore de citadelle à cette époque. Le chef s'enferma dans la ville, mais les Sartes firent défection et livrèrent la ville à Bâbâ-Sultan, qui fit mettre à mort Minglisch-Bi avec une centaine d'hommes.

A cette nouvelle les gouverneurs de Kât et de Hèzâr-Asb s'enfuirent vers Boukhara.

Les Irsâris ne tardèrent pas non plus à abandonner Bâbâ-Sultan. Ils retournèrent chez eux avec leurs chameaux chargés de provisions et tous les prisonniers qu'ils avaient faits, et il ne resta plus auprès du sultan qu'une quinzaine d'hommes.

Après avoir passé une dizaine de jours à Khiva, Bâbâ-Sultan se rendit à Khan-Qâh où son frère cadet, Hamzè-Sultan, s'arrêta, dans l'intention d'y passer quelques jours à boire. Bâbâ-Sultan partit pour Hèzâr-Asb, d'où il se proposait de revenir après y avoir rétabli l'ordre et vint s'arrêter au Djèhân-Nouma de Hèzar-Asb. 268

En ce moment un jeune homme, qui regardait du côté du sud, dit: «Voyez donc! Qui sont ces gens qui arrivent là-bas¹⁾? Bâbâ-Sultan vit un homme armé d'un sabre, monté sur un cheval tigré et arrivant à toute bride de son côté. Il était suivi de près par un autre cavalier et à quelque distance par une trentaine d'hommes armés. Bâbâ-Sultan courut aussitôt à la porte de la ville pour la fermer, mais avant qu'il eût fermé le second battant de la porte, les deux cavaliers susmentionnés eurent le temps de faire trois attaques consécutives. Les coups de fusils que l'on tira du haut des murailles de la forteresse forcèrent cette troupe à s'arrêter. Elle se rassembla vis-à-vis de la porte de la ville, hors de la portée du fusil. Ils formaient alors une troupe de cent cinquante hommes. Ils interrogèrent un Sarte, qui leur apprit que Bâbâ-Sultan était dans la ville, mais qu'an dehors il n'y avait pas de troupes, et que son frère cadet Hamzè-

1) بىرى بونى كشىلار نورور. Le mot بىرى n'est peut-être ici que le mot persan باری une fois donc, etc.

Sultan était à Khan-Qâh. Ces cent cinquante hommes se portèrent alors en toute hâte sur Khan-Qâh, où ils tombèrent à l'improviste, dans l'après-midi, sur Hamzè-Sultan. Celui-ci, qui au moment de l'attaque se trouvait au milieu du bazar, rassembla une soixantaine d'hommes avec lesquels il combattit à pied jusqu'à la nuit. Mais alors l'ennemi vint l'attaquer en masse et à pied; pendant qu'une partie combattait contre Hamzè-Sultan, ²⁶⁹ une autre pénétra dans l'intérieur par une ouverture pratiquée dans le toit¹⁾, et Hamzè-Sultan fut pris et massacré avec tous les siens.

Mais expliquons maintenant cette subite apparition des troupes ennemies. Nous avons déjà dit plus haut²⁾ qu'Abdoul-lâh-Khan était parti de Boukhara à la tête d'une armée, en 1004 de l'Hégire, dans l'année du mouton (qouï), à l'époque de l'apparition de la comète. Son fils Abdoul-Mou'mine était alors sous les murs d'Esferaïn. Le khan avait formé le projet d'aller passer l'hiver avec son fils dans le Khorassan et de marcher le printemps suivant sur Irâq, si les circonstances le lui permettaient. Il avait ordonné à Khodjam-Qouli de prendre le commandement de l'avant-garde et de s'arrêter au-delà de Tchârdjouï, disant qu'il voulait lui-même chasser des canards au faucon dans le Kourdich. Khodjam-Qouli venait donc de passer le fleuve avec ses troupes, lorsqu'il avait rencontré le gouverneur de Hèzar-Asb qui avait pris la fuite, et qui lui avait appris que Bâbâ-Sultan était arrivé, il y avait de cela quatre jours, de l'Irâq à Khivâq, où il avait fait périr Mingli-Bi. Khodjam-Qouli avait aussitôt même envoyé le khodja qui avait fui, à Abdoullâh-Khan, qui après avoir entendu la nouvelle (de l'arrivée de Hadji-Mohammed-Khan et de ses fils), avait envoyé à Khodjam-Qouli l'ordre de marcher sur Urguendj, où il allait lui-même le suivre.

1) Ces mots: dans le toit, indiquent bien que le sultan s'était retranché dans quelque maison d'où il se défendait.

2) P. 265.

Ce fut ainsi que treize jours après la prise de Khiva par Bâbâ-Sultan, l'ennemi parut aux portes de Hèzâr-Asb. Khodjâm-Qouli arriva en personne peu de temps après que Hamzè-Sultan eut été pris à Khan-Qâh, et repartit la même nuit pour marcher contre Hâdji-Mohammed-Khan.

Cependant le fils cadet de ce dernier, le jeune et brave Mohammed-Qouli-Sultan avait dit à son père: «Pendant que vous resterez à Uргуендж avec mon frère aîné¹⁾, moi j'irai avec quelques cavaliers rejoindre Bâbâ-Sultan», et il était parti avec quelques Djaghataïs et quelques Turcomans d'Uргуендж et cent ou deux cents des Uzbeks d'Uргуендж, qui avaient été emmenés en Boukharie, et qui ne se doutant pas des évènements qui allaient se passer, étaient revenus dans l'intention d'aller commercer chez les Manghites. Mohammed-Qouli-Sultan marchait ainsi sur Hèzar-Asb en suivant les bords du fleuve, lorsque, arrivé vis-à-vis du fort de Tchèlouq, il se trouva tout-à-coup en face de l'ennemi. Il rassembla aussitôt sa petite troupe, qui ne tarda pas à être cernée et attaquée par l'armée ennemie forte de plus de mille hommes et commandée par Khodjâm-Qouli, le Qalmouq, qui ordonna aux siens de ne pas laisser échapper le sultan et de le prendre vivant. Après une longue et vigoureuse résistance Mohammed-Qouli-Sultan, voyant qu'il ne lui restait plus que peu de monde, dit aux siens: «Si nous continuons à nous battre de cette manière, nous périrons tous jusqu'au dernier. Allons! Enfants! fondons tous ensemble sur un seul point et frayons-nous un passage au travers des rangs ennemis; ceux d'entre nous qui doivent mourir aujourd'hui périront, et ceux qui doivent survivre échapperont.» Toute sa troupe approuva son idée et fondit sur un seul point des rangs ennemis qu'elle rompit, et passa au travers.

Échappé à ce danger, Mohammed-Qouli-Khan au lieu d'aller rejoindre son père, se rendit chez les Manghites auprès d'un de leurs principaux mirzâs, nommé Koutchouk et dont Hâdji-Mohammed-Khan lui avait donné en mariage la soeur cadette.

1) Arab-Mohammed-Sultan.

Mais ce Koutchouk, beau-frère de Mohammed-Qouli-Sultan, le fit arrêter et l'envoya chez les Ourous, où il mourut plusieurs années plus tard¹).

Un de ceux qui avaient réussi à s'échapper avec Mohammed-Qouli-Sultan arriva à Urguendj auprès de Hâdji-Mohammed-Khan, qui (à la nouvelle de l'approche de l'ennemi) prit la fuite avec son fils Arab-Mohammed-Sultan. Après deux jours de
 271 marche ils s'arrêtèrent la troisième nuit dans un endroit. Ils venaient de se coucher, lorsqu'ils entendirent le bruit des pas de chevaux qui approchaient. Ils n'eurent que le temps de lier leurs carquois et de se jeter sur leurs chevaux, pour échapper à l'ennemi, qui fondit sur eux et s'empara de leur camp et de la moitié des gens qu'ils avaient avec eux. Ils échappèrent seuls avec quelques cavaliers. Atteint de nouveau par l'ennemi le lendemain matin, Hâdji-Mohammed-Khan se vit forcé de combattre en fuyant. Il perdit encore la moitié du monde qui lui restait, mais il parvint enfin à regagner Asterabâd, d'où il se rendit à Qazuine auprès du châh.

Abdoullâh-Khan arriva en personne devant Hèzâr-Asb, dont il se rendit maître après un siège de quatre mois et fit mettre à mort Bâbâ-Sultan, qui n'avait auprès de lui que trois hommes de ses propres naukers et trois Turcomans Irsaris. Tout le reste était des Sartes de Hèzar-Asb. Les habitants aisés de Hèzâr-Asb ne rentrèrent pas dans la forteresse où il n'y avait plus que des commerçants.

Hâdji-Mohammed-Khan et ses fils Arab-Mohammed-Sultan et Suyunitch-Mohammed-Sultan rentrent en possession de leurs états.

Abdoullâh-Khan mourut en mille six de l'Hégire²), vers la

1) Voyez dans l'Histoire des tsars de Kassimoff, T. III, p. 55, les détails que donne Mr Véliaminoff-Zernoff sur ce Mohammed-Qouli et sur Koutchouk. Mr Véliaminoff-Zernoff relève une erreur de date, que l'on rencontre dans l'édition de Kazan p. 141, où on lit 963, au lieu de 965. Je ferai remarquer que cette erreur ne se trouve que dans l'édition de Kazan. Tous nos manuscrits portent 965.

2) 1597—8. Voy. plus haut, p. 193, note 3.

fin de l'année de la *poule* (tâouq). Châh-Abbas ayant reçu cette nouvelle à Qâzvine, au commencement de l'année du *chien* (it)¹⁾, rassembla une armée, avec laquelle il se rendit à Bostâm. Là Hâdji-Mohammed-Khan demanda au châh la permission de partir. Abdoullâh-Khan est mort, dit-il au châh, et les Uzbeks feront périr Abdoul-Moumine. Si je ne suis pas alors dans le voisinage de notre pays (yourt), on fera venir quelqu'un des nombreux membres de notre famille qui errent aujourd'hui dans le Mâvè-rân-Nahr, on le proclamera khan, et je me verrai privé de la couronne. Châh-Abbas laissa alors partir Hâdji-Mohammed-Khan 272 avec son fils Arab-Mohammed-Sultan et le fils de ce dernier, Isfendiâr-Sultan, qui n'avait alors que treize ans; mais il retint auprès de lui Bouroundouq²⁾, âgé de vingt ans et fils de Mohammed-Ibrahim-Sultan, fils de Hâdji-Mohammed-Khan. Quelque temps après leur départ, le châh permit également à Nouroum-Khan de partir³⁾.

Hâdji-Mohammed-Khan arriva à Asterâbad et de là au mont Kourène dans la tribu des Tèkès, chez lesquels il s'arrêta, embarrassé dans le choix de l'endroit vers lequel il devait se diriger. Le père et le fils n'avaient alors, en tout, auprès d'eux qu'une quinzaine d'hommes. On était à cette époque dans les fortes chaleurs du mois de juin (sirèthan, cancer). Un jour, après la prière du matin, Hâdji-Mohammed-Khan était assis à l'ombre au pied de la montagne, lorsqu'il aperçut de loin deux cavaliers qui arrivaient du côté de Dèroun. Quand ils furent près, il reconnut que c'étaient deux Naïmans, naukers d'Arab-Mohammed-Sultan, qui avaient été emmenés comme prisonniers dans la Boukharie. Ces deux hommes, après s'être approché du khan pour le saluer, reculèrent de quelques pas et lui dirent en s'inclinant:

1) En 1007.

2) C'est le fils de Mohammed-Ibrahim-Sultan, dont notre auteur a parlé plus haut, p. 264, mais sans le nommer.

3) Nouroum- ou Nour-Mohammed-Khan, fils d'Aboul-Khan ou Aboul-Mohammed-Khan, fils de Din-Mohammed-Khan. Voy. pp. 241 et 258 du texte.

«Abdoul-Moumine¹⁾ est mort, que le Très-Haut vous accorde une longue vie»; Hâdji-Mohammed-Khan leur ayant alors ordonné

1) Abdoul-Mou'mine-Khan, fils et successeur d'Abdoulâh-Khan, ne régna que quelques mois. Il avait formé le projet de faire périr tous les émirs de feu son père. Ceux-ci informés de ce dessein du khan résolurent de le prévenir. Abdoul-Mou'mine fut tué d'un coup de flèche, que lui tira Abdoul-Vâssih-Bèi, عبدالواسع بی et eut la tête tranchée. On trouve dans le Târikh-i-Timouri, où il est parlé de cet événement, deux chronogrammes composés à l'occasion de la mort de ce prince. Le premier finit par les mots:

تاریخ وفات شد بتیر دشمن. 1006.

Je citerai ici en entier le second chronogramme, qui rappelle la tyrannie de ce prince et son perfide projet:

شه ظالم طبیعت عبد مومن
که از ظلمش خلايق نه آراميدند
رعيت در زمان او رعایت
بجز ظلم وستم ديگر نديدند
چو کرد او تبّت قتل بزرگان
فزارا ابن سخن کردن شنيدند
إزان رو کشت تاريخ وفاتش
سر بدبخت را ميران بریدند

«Les émirs ont tranché la tête de ce malheureux». Retranchez la lettre ب 2. du mot بر et vous aurez la date cherchée 1006.

Après Abdoul-Mou'mine régna son neveu, (le fils de sa soeur) Bâqi-Mohammed-Khan, fils de Djâni-Khan, fils de Yâr-Mohammed (branche d'Astracan.) Bâqi-Mohammed-Khan mourut dans la province de Kisch در ولايت كيش, en 1014 (1615) dans les derniers jours du mois de radjab. Le chronogramme suivant donne la date de sa mort

گفت تاريخ شهنشاه خرد
مهر شد بی سر و پا و کمر طوغ شکست

de lui donner des détails sur cet évènement, ils ajoutèrent: «Nous venons de Marv, où un des gens du gouverneur de cette ville a apporté la nouvelle que Abdoul-Moumine-Khan, qui s'était mis en marche pendant une nuit, avait été tué d'un coup de flèche par les bèks de son père, vis-à-vis de la forteresse de Zamine. Cet homme disait être parti la nuit même où Abdoul-Moumine avait péri. Nous nous sommes aussitôt mis en route, croyant vous trouver dans l'Iraq; mais ayant appris à Nessâi que Châh-Abbas 273 était arrivé à Bostâm, nous nous sommes dirigés sur Dêroun où l'on nous a dit que vous étiez venu chez les Turcomans, et nous venons vous offrir les services de vos esclaves».

Hâdji-Mohammed-Khan monta à l'heure même à cheval avec sa suite et se dirigea sur Urguendj, où il arriva en huit jours. Le khan donna Khiva et Kât à Arab-Mohammed-Khan, Hèzâr-Asb à Isfendiâr-Sultan et garda pour lui Urguendj et Vèzir.

Les Uzbèks qu'Abdoulâh-Khan avait emmenés d'Urguendj en Boukharie revinrent tous jusqu'au dernier.

Enlevez la première et la dernière lettre du mot **مهر** reste **ه** 5; et la lettre du milieu du mot **طوغ** reste **ط** et **غ**. Les trois lettres **ه ط غ** donnent la date

5 9 1000

cherchée 1014. Bâqi-Mohammed-Khan eut pour successeur son frère Vali-Mohammed-Khan, prince d'un caractère cruel et de moeurs dissolues... Dans une bataille qu'il livra en 1019, près de Nessêf à son neveu Imâm-Qouli-Khan, fils de Din-Mohammed-Khan, fils de Djâni-Khan, il fut défait et se vit obligé de se réfugier en Perse, à la cour de Châh-Abbas I. Au commencement de radjab 1020, il revint de la Perse avec une nombreuse armée; mais défait une seconde fois par Imâm-Qouli-Khan, près de Koul-Maghiân (province de Samarcande), il fut mis à mort, et son fils Rustem-Sultan, s'enfuit dans le Khôrassan. Le chronogramme suivant donne la date de sa mort :

شاه غازی ولی محمد خان
 زد سوی گلشن بهست قدم
 كلك عرشى زبهر تاريخش
 پادشاه بهشت کرد رقم
 1029

Voy. Tarikh-i-Timouri, par Mir-Chêrif-Râqim.

Le fils aîné de Hâdji-Mohammed-Khan (Suyunitch-Khan) qui, comme nous l'avons dit plus haut, était parti pour le pays de Roum, était revenu dans le Chirvân, à la nouvelle de la mort d'Abdoullâh-Khan. Ayant appris dans cette province les derniers évènements qui venaient de se passer dans le pays d'Urguendj, il partit par mer du Chirvan et vint débarquer à Manghichlâq, d'où il arriva à Urguendj, dans l'année de la *souris* (sitçhân) deux ans après son père, qui était arrivé dans l'année du *chien*. Hâdji-Mohammed-Khan lui céda Urguendj et Vèzir et alla fixer sa résidence à Khiva, auprès de son fils cadet Arab-Mohammed-Sultan.

Suyunitch-Mohammed-Sultan mourut l'année suivante, et son fils Ibâdoullâh-Khan le suivit un an après au tombeau.

Hâdji-Mohammed-Khan termina ses jours à l'âge de quatre-vingt-trois ans, en mille onze de l'Hégire, vers la fin de l'année du léopard (bârs).

Règne d'Arab-Mohammed-Khan.

Arab-Mohammed-Sultan fut proclamé khan après la mort de son père Hâdji-Mohammed-Khan. Il donna à son fils Isfendiâr-Sultan la province de Kât en sus de celle de Hèzâr-Asb qu'il avait déjà.

274 Six mois après l'avènement d'Arab-Mohammed-Khan au trône, mille Qazâqs Ourous du Qouch-Yâïq (Oural) vinrent au commencement de juin (*sirèthan*, cancer) tomber à l'improviste sur Urguendj, où il n'y avait alors absolument que les habitants du bas peuple, car l'ordou du khan et toutes les troupes se trouvaient sur les bords du fleuve Amou. Les Ourous tuèrent dans la ville mille personnes, enlevèrent un millier de jeunes gens et de jeunes filles, chargèrent mille chariots des effets les plus précieux et brûlèrent tout le reste, comme toiles et toiles peintes,

pelisses, vêtements, tapis, couvertures, matelas et coussins; après quoi ils sortirent de la ville pour se rendre sur le bord du fleuve. Cependant comme ils avaient passé sept jours dans la ville, Arab-Mohammed-Khan que l'on avait fait prévenir à Khiva par un courrier, avait eu le temps de revenir à Urguendj. Il était allé leur couper la retraite et avait fait creuser un fossé et élever un retranchement sur la route qu'ils devaient suivre. Les Ourous combattirent pendant deux jours et, le troisième, ils réussirent à se rendre maîtres du retranchement et à passer outre. Les *Ourous* étaient à pied. Les nôtres, qui étaient tous à cheval, se portèrent en hâte à deux farsakhs plus loin, y creusèrent de nouveau un fossé¹⁾ et élevèrent un retranchement. Les nôtres voulaient s'emparer des Ourous, pendant qu'ils se trouvaient dans le désert et que les chaleurs étaient encore fortes. Si nous laissons les Ourous gagner le bord de l'eau, se dirent-ils, ils y construiront un fort en un jour, ils feront connaître leur situation aux Ourous, qui leur enverront du renfort, et alors nous y périrons tous; aussi les nôtres redoublèrent-ils tous d'efforts. Les Ourous qui combattaient toujours avaient épuisé leur provision d'eau. Ils commencèrent à boire du sang; le cinquième jour ils ne trouvèrent pas même du sang à boire. Cependant les Uzbeks les attaquaient en masse de tous les côtés. D'abord les Ourous combattaient en dehors de leurs chariots, mais à la fin ils n'eurent plus la force de combattre qu'en se tenant derrière leurs chariots. Le septième jour les Uzbeks fondirent sur eux tous à la fois. Arrivés près des chariots, ils descendirent de cheval et pénétrèrent dans le camp où ils se mirent à les massacrer à coups 275 de sabre. Cependant une centaine d'Ourous qui avaient réussi à s'échapper, pendant que les nôtres étaient occupés à piller, gagnèrent le bord du Dériâ, où ils élevèrent un petit fort en bois, près de la forteresse de Tuk, n'ayant que du poisson pour toute

1) Le T. de K. ajoute **چیب قیلرولار**.

nourriture. Mais Arab-Mohammed-Khan vint les y attaquer et se rendit maître de leur fort après un siège de quinze jours.

Première apparition des Qalmouqs.

Six mois après ces évènements mille Qalmouqs, les premiers qui paraissaient dans cette contrée depuis que les Uzbeks avaient embrassé l'islamisme, arrivèrent en passant entre Khodja-Kouli (le lac du Khodja) et la montagne de Chéikh-Djèlil, et vinrent piller les aouls qui campaient sur les deux rives du fleuve, jusque près de la forteresse de Tuk, d'où ils retournèrent sur leurs pas en passant par Bouritchi¹⁾. Arab-Mohammed-Khan, qui s'était mis à leur poursuite, leur enleva bien le butin et les prisonniers qu'ils avaient faits, mais il ne put pas prendre un seul Qalmouq.

Quelque temps plus tard les Naïmans introduisirent pendant la nuit dans la ville de Khivâq un nommé Khosraw-Sultan, un des descendants d'Ilbars-Khan, qui erraient dans le Mavèrân-Nâhr. Ils avaient formé le complot de faire périr Arab-Mohammed-Khan et d'élever ce prince à sa place. Mais Arab-Mohammed-Khan, informé de ce complot par deux des conspirateurs, dont l'un se nommait Kirghiz-Bèk Bâgli-Bèhâdour et l'autre Oûchoun-Bâqli-Mirza, fit arrêter et mettre à mort ce Khosraw-Sultan, ainsi que le Naïman Soufi-Mirza, qui était à la tête de ceux qui l'avaient amené. Quant aux autres Naïmans il ne les fit point poursuivre²⁾.

1) M^{it} Lerch چايدى دا بورچى دين. M^{it} Dahl چايدى دا لورچى دين. T. K. واپورچى. L'éditeur de Kazan a pris la particule دا pour une partie du nom *Bouroutchi* — Vâboroutchi.

2) Le T. de K. ajoute ici: Deux hommes nous ont témoigné de l'attachement et du *dévouement*. دولت خواهلى قنى قراچى لىقنى ابكى كشىدين كوردوك. Ces mots sont ils de l'auteur Aboul-Ghâzi ou bien de son père Arab-Mohammed-Khan? Sur le mot قراچى Qarâdji voyez Véliaminoff-Zernoff. Hist. des tsars de Qassimoff.

Seconde arrivée des Qazaqs.

Deux ans après ces évènements un nommé Sasch-Mirzâ partit d'Urguendj avec vingt Ouïghours pour Samarcande, d'où il amena (par eau) chez les Uzbeks d'Urguendj Sâlèh-Sultan, descendant de Hassan-Qouli-Khan¹⁾. A la réception de cette nouvelle, Arab-Mohammed-Khan partit de Khivaq. Tout le peuple vint se joindre à lui; personne n'alla se joindre au Qazaq, qui fut même abandonné par cent ou deux cents hommes du bas peuple, qui s'étaient d'abord rangés de son côté. Le khan fit arrêter et mettre à mort ce Salèh-Sultan; mais il ne fit aucun mal aux vingt Ouïghours, qui l'avaient amené. «Je ne veux pas, dit le khan, sévir contre ceux de mes sujets²⁾ qui conspirent contre moi, je les abandonne à la justice de Dieu. Ce n'est pas moi, dernièrement qui ai fait mourir Soufi-Mirzâ, qui avait amené Khosraw-Sultan, c'est son propre frère cadet Bâbâ-Mirzâ, qui l'a tué en disant: Un ennemi de mon souverain ne doit pas rester sur la surface de la terre. De même, maintenant, si les Ouïghours disent qu'ils veulent les faire mourir, c'est leur affaire, pour moi je ne les ferai jamais ni arrêter ni mettre à mort». Les Ouïghours, de leur côté, ne purent pas non plus se décider à les faire mourir.

A présent, voici ce que dit Aboul-Ghazi: «Les gens d'autrefois valaient mieux que ceux d'à-présent. Si le peuple rassemblé pouvait mettre un homme à mort, juger un coupable, le condamner ou l'absoudre, s'il pouvait conduire lui-même une affaire, pourquoi donnerait-il à une personne le titre de pâdichâh? Pourquoi lui donnerait-il la place d'honneur? Pourquoi remettrait-il entre ses mains toutes ses volontés? Que Dieu répande ses bienfaits sur le khan, mon père, et sur tous ses sujets, et leur pardonne les fautes qu'ils ont commises³⁾».

1) Hassan-Qouli-Khan, fils d'Aboulik, fils de Yâdigâr-Khan.

2) قرایی serviteurs?

3) Au lieu de خان نينك كينك ليگی il faudrait lire, je crois, خدای نينك كينك ليگی Ai-je bien saisi le sens de ce passage?

Seconde incursion des Qalmouqs.

Dix ans après ces évènements mille Qalmouqs arrivèrent de nouveau par Bâqirghân, pillèrent le pays et repartirent avec une grande quantité de butin et de prisonniers, sans qu'on pût les atteindre.

277 Arab-Mohammed-Khan eut sept fils: Isfendiâr-Khan, Habach-Sultan, Ilbars-Sultan, Aboulghâzi-Khan, Chèrif-Mohammed-Sultan, Khâresm-Châh-Sultan et Afghân-Sultan¹). La mère d'Isfendiâr-Khan était de notre famille. Celle de Habach-Sultan et de Ilbars-Sultan était de la tribu des Naimâns. Quoique j'aie déjà dit plus haut, de quelle famille était ma mère, je le répéterai encore ici. Ma mère se nommait Mihr-Bânou-Khânim. Elle était fille de Djân-Ghâzi-Sultan, fils de Chir-Ghâzi-Sultan, fils de Sultan-Ghâzi-Sultan, fils de Ilbars-Khan, fils de Burkè-Sultan, fils de Yâdigâr-Khan. Mon père et ma mère descendaient tous les deux de Yâdigâr-Khan. La mère de Chèrif-Mohammed-Sultan et de Kharesm-Châh-Sultan descendait d'un nommé Khodjâ-Mavdoud de Tchècht, qui est un village de la dépendance de Hèrât. La mère d'Afghan-Sultan descendait d'Aboul-Khair.

Révolte de Habach-Sultan et d'Ilbars-Sultan.

Arab-Mohammed-Khan régnait déjà depuis quatorze ans. Ses fils Habach-Sultan et Ilbars-Sultan, dont le premier avait alors seize ans et le second quatorze seulement, se trouvaient à Khivaq, où ils avaient grandi. Pendant une absence du khan, qui était allé à Urguendj, quelques jeunes gens uzbeks de Khivaq, grisés par le vin de la prospérité, poussèrent ces deux princes à entreprendre une expédition²). Habach-Sultan et Ilbars-Sultan
278 envoyèrent des exprès à Urguendj et à Vèzir pour y annoncer

1) Voy. p. 288 du texte.

2) M. à m. Les poussèrent à monter à cheval, c'est-à-dire: à entreprendre une expédition.

(leur projet d'expédition), puis ils s'avancèrent eux-mêmes jusqu'au puits nommé Pisch-Gâh, endroit situé à une forte journée d'Urguendj. Là ils s'arrêtèrent dix jours pour attendre que leurs troupes fussent rassemblées. Arab-Mohammed-Khan leur envoya quelqu'un pour leur dire de revenir le trouver, et qu'il leur donnerait la ville de Vèzir; mais ils renvoyèrent au khan son envoyé avec la réponse qu'ils craignaient d'aller maintenant trouver leur père, et qu'ils se rendraient auprès de lui, quand ils auraient réuni toutes leurs troupes. Pendant ce temps tout ce qu'il y avait de jeunes gens entreprenants (cherchant fortune) se rendait auprès d'eux. Les fils de l'atâliq d'Arab-Mohammed-Khan et ceux de ses lieutenants (vukil) étaient allés rejoindre les sultans.

A cette époque Arab-Mohammed-Khan était tellement craint de ses sujets que, s'il avait, par exemple, défendu à tous les Uzbeks d'entrer dans leurs maisons et de coucher avec leurs femmes avant un an, aucun d'eux certainement n'aurait eu la hardiesse de faire un pas du côté de sa maison. Si le khan avait envoyé publier dans les villes et les bazars, qu'il défendait à ses sujets de laisser aller leurs frères cadets ou leurs enfants rejoindre Habach-Sultan, que ceux qui contreviendraient à ses ordres n'auraient plus rien à espérer de lui, et qu'il ordonnait qu'on eût à faire connaître à tout le monde sa volonté à ce sujet, certainement pas un de ses sujets n'aurait osé faire un pas hors de sa maison. Mais le khan, quoique blessé intérieurement de ce que le peuple allait se ranger du côté de ses fils, ne disait rien qui pût laisser voir son mécontentement; aussi le peuple désertait tous les jours, disant que le khan ne voyait pas de mauvais oeil qu'on allât se mettre sous les drapeaux de son fils, car autrement il l'aurait déjà défendu.

Lorsque les troupes eurent rejoint les sultans, ils firent une incursion dans le Khorassan. A leur retour ils envoyèrent chacun un homme chargé de présents pour leur père, et s'avancèrent eux-mêmes jusqu'à une journée d'Urguendj. Là tous ceux qui les avaient accompagnés dans leur expédition les quittèrent

pour retourner dans leurs foyers, et il ne resta plus auprès d'eux que soixante et dix à quatre-vingts hommes zélés et fidèles.

279 Arab-Mohammed-Khan envoya auprès de ses fils un Ouzghour nommé Qourbân-Aly, le plus grand seigneur qu'il eût alors à sa cour, pour les engager à venir le voir. Le hâdji, arrivé (au camp) le matin, revint à midi, au moment où j'étais moi-même venu pour voir mon père, et nous entrâmes ensemble chez le khan. «Voyons, hâdji, lui dit le khan, rapporte-moi ce que tu as vu et entendu. Que vous dirai-je, mon khan? lui répondit le hâdji. Je me repens d'y être allé. Tous les Uzbeks qui habitent depuis le puits de Daroughan-Atâ jusqu'à Buqirghan-Atâ se sont réunis autour de vos enfants; ils y sont tous à l'exception seulement de ceux qui ont une tête de chien ou des pieds de boeuf. Quand je leur ai dit: Votre père m'a envoyé vers vous, pour vous appeler auprès de lui, je n'ai reçu pour réponse que des cris confus, qui se sont élevés de mille côtés à la fois. Les affaires vont mal, mon khan, vous le savez vous-même. A cause de vous mon coeur est en feu, et les autres ne sentent pas encore brûler le pan de leur pelisse. Maintenant veuillez partir pour Khiva. Éloignez-vous, car les paroles de ces rebelles annoncent de mauvaises intentions, et nous nous chercherons avec vos sujets et le peuple ce qu'il y a de mieux à faire».

A ces mots le khan ne sentit plus ni ses bras, ni ses jambes, et sa langue fut comme paralysée. Il fit aussitôt seller ses chevaux, charger ses chameaux, et partit pour Khivâq. A l'exception du khan, nous savions pourtant bien tous que Habach et Ilbars n'avaient pas auprès d'eux plus de soixante et dix hommes. Mais que peut-on faire contre la volonté de Dieu? Le khan ne pensa pas à s'informer si cette nouvelle était vraie ou fausse. Un homme qui serait parti le matin, aurait facilement pu arriver au camp de Habach et être de retour le soir avant la nuit, et 280 pourtant il ne pensa même pas à envoyer quelqu'un pour savoir au juste le nombre de ces troupes. Il ne réfléchit pas que les troupes qui avaient accompagné ses deux fils étaient rentrées

dans leurs foyers à leur retour de l'expédition dans le Khorassan, que Habach n'étant arrivé que depuis deux jours près d'Urguendj, les troupes qui étaient chez elles ne pouvaient pas avoir eu le temps d'arriver, et que par conséquent cette armée nombreuse aurait dû ou tomber du ciel ou sortir de dessous terre.

Habach et Ilbars, ayant appris que le khan était parti, vinrent camper à Qiran-Qiri¹⁾. A cette époque tout le pays qui s'étend depuis la forteresse de Mizdèhqân²⁾ jusqu'à l'endroit nommé Qouïghoun, en-deçà de Baqirghan, était semé de froment. Notre khan, un an encore avant sa naissance, y avait fait creuser un canal qui partait d'au-dessus de la forteresse de Tuk. On le fermait à l'époque du Mizân (de la balance) et on l'ouvrait de nouveau après la moisson. Quelques années plus tard ce canal avait plus d'un jet de flèche de largeur. L'eau allait passer par Qouïghoun, d'où elle tombait dans la mer³⁾. Tout ce pays semé seulement de froment était si étendu, qu'un homme à cheval n'aurait pas pu en faire le tour en dix jours. A cette époque un poul et demi, d'un demi-misqâl en argent, valait un tenguè. Pour un tenguè on avait une demi-charge de chameau de froment et pour un misqâl une charge entière. Mais ne nous éloignons pas de notre sujet.

Les sultans s'emparèrent des magasins de blé, que le khan avait fait construire en différents endroits, ainsi que de tous ceux qui appartenaient aux plus proches serviteurs de leur père et en distribuèrent les grains à leurs propres serviteurs, ce qui amena tout le bas peuple, qui arrivait pour recevoir des grains. Plusieurs personnes notables vinrent aussi.

Pendant les bèks intervinrent entre le khan et les sultans, auxquels ils firent céder par le khan la ville de Vèzir, ainsi que 281 tous les Turcomans qui en dépendaient. Habach et Ilbars vinrent

1) قران قرينه Est ce le Qir de Qirân ?

2) Éd. de Kazan, Mirdèhqân میردھقان.

3) ننکیزگار باردی

ensuite avec quatre mille hommes jusqu'à Khivaq pour voir leur père, puis ils reprirent la route de Vèzir, où ils séjournèrent pendant cinq ans, se conduisant envers leur père comme des fils.

La sixième année Ilbars, sous le prétexte qu'il voulait aller attaquer Abiverd, partit sans aller voir son père à Khivaq et se rendit près du puits de Saghicha pour y rassembler des troupes. Le khan étant à cette époque parti de Khivaq pour Urguendj, les personnes qu'Ilbars avait placées à Khivaq vinrent aussitôt l'avertir du départ du khan, et le sultan arriva à Khivaq où il entra. Le khan se trouvait en ce moment à Rieh-Tabân-Atâ, où il n'avait auprès de lui qu'une trentaine de personnes en état de combattre. Un homme qui arriva le matin de Khivaq étant venu dire au khan que Ilbars-Sultan était entré à Khivaq, le sage Khodja¹⁾ lui conseilla de retourner à Khivaq. «Ilbars, lui dit-il, sera-t-il en état d'y rester, quand il apprendra que vous approchez? Il en sortira et s'éloignera». Arab-Mohammed-Khan se rendit donc à Khostégân, village des environs de Khivaq. Mais Ilbars n'eut pas plutôt appris l'arrivée du khan dans cet endroit, qu'il y envoya cinq cents hommes avec l'ordre de s'emparer de son père et de le lui amener. Le khan attaqué par cette troupe se retrancha dans sa maison, mais ces hommes ayant mis pied à terre attaquèrent le khan des quatre côtés. Le jour était alors à son déclin. C'était au moment du coucher du soleil. Quand il fit nuit, ils parvinrent à percer la muraille de tous les côtés et pénétrèrent dans la maison. Ils firent monter le khan sur un cheval dont ils tenaient eux-mêmes la bride, et arrivèrent au milieu de la nuit à Khivaq, où ils remirent le khan à Ilbars.

Ilbars fit enfermer son père dans une maison, à la porte de laquelle il plaça une garde. Il s'empara des trésors ramassés depuis trente ans et les donna aux chiens et aux oiseaux. Il fit arrêter tous les bèsks de son père et les dépouilla de tous leurs

1) L'auteur, je crois, fait allusion ici à Qourban-Aly, voy. p. 336.

biens; mais il laissa la vie au khan et quitta Khivaq pour retourner à Vèzir.

Pendant que se passaient ces évènements, Isfendiâr-Sultan se trouvait à Hèzâr-Asb, Habach-Sultan, Chèrif-Mohammed-Sultan et moi, nous étions à Urguendj, où nous commençâmes à rassembler des troupes. Mais les anciens (aqsaqâl) n'approuvèrent pas notre projet de marcher contre Ilbars-Sultan. Ils nous dirent que cette conduite de notre part irriterait Ilbars-Sultan, qui ferait alors mourir son père; que si au contraire nous restions tranquilles, Ilbars se contenterait de lui enlever ses biens, mais qu'il le relâcherait bientôt et finirait lui-même par s'éloigner.

Ilbars-Sultan revint effectivement à sa résidence, qui était dans le voisinage de la nôtre, et dès que Isfendiâr-Sultan et Arab-Mohammed-Khan furent venus nous rejoindre à l'endroit où nous avions rassemblé des forces, nous marchâmes contre Ilbars, qui ne pouvant pas se mesurer avec nous, prit la fuite et se sauva avec cinq ou six hommes du côté du Qir.

Après avoir pillé son habitation et son Il¹⁾, tous les sultans s'étaient rassemblés autour du khan. Dans le désir de voir mon père, je me rendis auprès de lui et le trouvai seul dans son ordou, occupé à faire sa prière du soir. Quand il eut fini, je vins m'asseoir près de lui, et lui dis: «Ilbars-Sultan s'est enfui vers le Qir, que comptez-vous faire maintenant? Et quelle est ta pensée, me demanda-t-il. C'est, lui dis-je, une chose facile à voir comme la grande route d'un chariot, mon père, mais vous ne le ferez pas. Quoi? demanda-t-il; dis. Ordonnez-nous à Isfendiâr et à moi, d'aller nous défaire d'abord de Habach-Sultan, puis d'Ilbars-Sultan, et les cinq fils qui vous resteront auront toujours pour vous la plus grande obéissance. Tu parles bien, me dit 283 alors le khan, mais je dois prendre conseil d'une personne, et il me nomma Hussèin-Hâdji, son atâliq (premier ministre); va toi-

1) Le pays qui formait son apanage.

même consulter tel et tel, et il me cita les noms de cinq personnes, consulte également Isfendiâr et apporte-moi une réponse cette nuit». J'allai donc prendre conseil, et à l'heure indiquée je revins lui dire, que Isfendiâr et les autres m'avaient tous répondu, qu'ils approuvaient entièrement ce projet, dont ils n'avaient pas jusqu'à ce jour osé parler au khan; qu'il aurait fallu, déjà depuis longtemps, mettre ce projet à exécution, et qu'à présent au moins on ne devait pas différer davantage.

«Non, Aboul-Ghâzi, me dit alors le khan, je ne puis pas me décider à faire cela. J'ai consulté Hussèïn-Hâdji, qui m'a dit, qu'aucun de mes enfants n'aurait plus de confiance en moi, si je venais à en faire mettre un à mort». Je rappelai alors au khan que, lorsqu'il avait envoyé, il y avait de cela cinq ou six ans, Qourbân-Hâdji, frère aîné de Hussèïn-Hâdji, auprès de ses deux fils Habach et Ilbars, à leur retour du Khorassan, les deux sultans n'avaient pas auprès d'eux plus de soixante et dix hommes; que pourtant ce Qourbân-Hâdji était venu lui dire que toute la population, à l'exception seulement de ceux qui avaient une tête de chien ou des pieds de boeuf, était venue se rassembler autour d'eux, et l'avait ainsi, par ce faux rapport décidé à prendre la fuite du côté de Khivaq.

«Aujourd'hui voici sa pensée secrète. Habach-Sultan et Ilbars-Sultan font toute la force des Ouïghours et des Naimans. Qu'ils restent donc (en vie).

«En outre, ajoutai-je, Hussèïn-Hâdji a auprès d'Ilbars-Sultan deux frères cadets, Dastoum et Ichim, qui jouissent de toute sa confiance, et il sait que si Ilbars-Sultan meurt, ils doivent également perdre la vie tous les deux. Vous avez déjà été arrêté et dépouillé; que reste-t-il encore à vous faire? Demain ils feront bien pis encore, et les regrets alors ne serviront plus à rien»¹⁾.

1) Au lieu de *پشیمان قیلورسین* qui ne peut pas se dire, j'ai écrit *پشیمان* *بولورسین* vous vous repentirez. Le M. D. porte: *پشیمان برسین*, ce qui ferait croire qu'il y avait en effet primitivement *پشیمانی برسین*. Le M¹ Lerch dit également *پشیمان قیلورسین*.

Mon père resta pendant quelques moments plongé dans la réflexion, puis finit par me dire: «Non, Aboul-Ghâzi, non, je ne puis le faire, cesse de m'en parler». Voyant qu'il n'y avait plus d'espoir de déterminer le khan, je me rendis à cheval, au milieu de la nuit, chez Isfendiâr-Sultan, auquel je fis part de ma conversation avec mon père, et je lui dis: «Bien que mon père n'approuve pas ce projet, si vous au moins vous l'approuvez, je me charge, moi, de le mettre à exécution»; mais il m'arrêta en me disant: «Ne parle pas ainsi, Aboul-Ghâzi; jamais je n'ordonnerai de faire une chose que mon père ne trouve pas convenable. Ne répète plus de pareilles paroles». Je me retirai donc et retournai chez moi. Mais un Naïman des serviteurs d'Isfendiâr-Sultan, ayant appris que j'étais venu pendant la nuit chez son maître, et que j'étais reparti après avoir parlé avec lui, alla tout raconter à Habach-Sultan qui, depuis ce matin, devint mon ennemi. Le khan repartit pour Khivaq et Isfendiâr-Sultan pour Hézâr-Asb. Habach-Sultan fit aussitôt avertir Ilbars-Sultan, que leur père était reparti, et qu'il eût à revenir lui-même le plus tôt possible. Mon secret était découvert, et je ne pouvais plus rester entre mes deux ennemis. Je retournai donc auprès de mon père, qui me donna la ville de Kât.

Mais cinq mois plus tard, le khan se repentit de n'avoir pas renié ses deux fils. Il envoya à Isfendiâr et à moi l'ordre de nous armer (de monter à cheval). Chèrif-Mohammed-Sultan, qui résidait à Urguendj avec sa mère, était venu à Khivaq pour voir son père. Le khan le retint auprès de lui et partit après avoir envoyé une personne à ses deux fils pour leur dire de sa part qu'ils avaient auprès d'eux dix personnes mal intentionnées, qui ne cherchaient qu'à fomenter des troubles et à semer la révolte; que s'ils voulaient les faire arrêter et les lui envoyer, ils seraient de nouveau ses enfants, son âme, qu'il les embrasserait avec tendresse¹⁾ et retournerait sur ses pas; que, s'ils ne vou-

1) اوغلام دور جانم دور اغزیدین اوپارمن On peut traduire: Ils sont mes

laient pas renier ces dix malfaiteurs, il ne les regarderait plus lui-même comme ses enfants, et qu'il en arriverait ce qui plairait à
285 Dieu.

A la réception de l'ordre du khan, je désignai une personne pour rassembler mes troupes, je confiai mon goch à un homme auquel j'ordonnai de passer le fleuve, et je me rendis de ma personne auprès de mon père, qui était déjà sorti de Khivaq, et était venu camper près du village de Guendoum-Kân. On n'était pas encore couché (quand j'arrivai). «D'où viens-tu? me demanda le khan, quand je me présentai devant lui. De Kât, répondis-je. Et quand en es-tu parti? Aujourd'hui après-midi. Pourquoi donc as-tu laissé ton goch pour accourir ici? J'ai eu une idée, lui répondis-je, et je suis venu pour vous la soumettre. Voyons, dit le khan. Ces deux-là (Habach et Ilbars), lui dis-je, apprendront aujourd'hui ou demain votre départ d'ici, et ils enverront à leur Il des sourâouls pour lever des troupes. Si vous me l'ordonnez, pendant que vous continuerez votre marche avec Isfendiâr, en suivant le fleuve de ce côté-ci, je partirai à l'instant même pour Kât, où j'arriverai au moment de la prière (du matin).

«Je me rendrai dans la tribu. J'ai avec moi huit cents serviteurs (nauker). Des Uzbeks qui sont dans le désert, plus de la moitié sont de votre Il ou du mien. Ceux-là viendront à moi sans se faire prier. Ceux qui sont de l'Il de Habach-Sultan et d'Ilbars viendront par crainte. Si un ou deux vont rejoindre Habach-Sultan, je leur enlèverai jusqu'à leur chaudron. A l'exception des Uzbeks qui campent dans le désert; Habach et Ilbars-Sultan n'avaient pas auprès d'eux plus de deux à trois cents hommes. Quand je serai parti, j'enverrai quelqu'un à ces deux (sultans). Vous, marchez comme le vent, et ils fuiront sans

enfants, mon âme. Je les embrasserai sur la bouche. Le texte de Kazan dit:

اوغلووم تورورلار جانم اغزیدین اوپارمن Ils sont mes enfants, je les embrasserai avec la bouche de mon coeur.

même tirer une flèche. Si vous ne faites pas cela, ils auront le temps, jusqu'à votre arrivée, de rassembler les troupes de leur Il, ils s'avanceront à votre rencontre; il faudra combattre, et on ne sait pas à qui Dieu donnera la victoire. Qui t'a appris, me demanda alors le khan, les paroles que tu viens de me dire? Sur ma réponse, que c'étaient mes propres paroles et que je ne les avais apprises de personne, il me dit: «Celui qui t'as appris ces paroles est un cornard¹⁾ et un sot. Va prendre ton qoch et amène-le». Je dus donc partir et aller chercher mon qoch, avec lequel je passai le fleuve et vins rejoindre le khan à Khâst-Minârési, d'où il partit et vint s'arrêter à Iktchi-Qoumi.

Ce jour-là je dis de nouveau à mon père de m'envoyer moi ou bien Chèrif-Mohammed-Sultan (chez les Uzbeks?). «Qu'est-il besoin de combattre et de piller, quand on peut prendre l'ennemi sans coup férir? Si vous suivez mon conseil, Habach-Sultan et Ilbars-Sultan prendront la fuite sans même tirer une flèche. Autrement l'affaire ira mal». Mais le khan ne voulut rien entendre. Les bèks du khan, auxquels je fis connaître mon plan, ne l'approuvèrent pas non plus, et nous allâmes de cette manière au-devant d'un désastre évident et certain. Nous nous étions avancés jusqu'au réservoir Tâchti-Yârmich²⁾, creusé par Aly-Sultan³⁾, lorsque nos éclaireurs vinrent nous annoncer qu'on apercevait au loin l'ennemi, et après une courte marche nous nous trouvâmes en sa présence. Le combat s'engagea aussitôt. Nous fûmes défaits, et Arab-Mohammed-Khan fut fait prisonnier et conduit à Habach-Sultan, qui lui fit crever les yeux au moment même et l'envoya sous une escorte à son ordou, à Khivaq; puis il partit lui-même pour Hèzar-Asb à la poursuite d'Isfendiâr-Sultan.

1) كېلىدى نا معقول

2) Canal ou abreuvoir: ناشلى بارميش نينك سقاسى

3) Quel Aly-Sultan? Il y a dans cet ouvrage quatre sultans qui portent le nom d'Aly: 1) p. 191. 2) p. 260-269. 3) pp. 273, 284, 288, 296, 310. 4) pp. 302, 316, 320.

Quant à moi, je me rendis à Kât, d'où je partis pour Boukhara.

Isfendiâr-Sultan, Chèrif-Mohammed-Sultan et Kkarezmchâh-Sultan étaient allés se renfermer dans la forteresse de Hèzar-Asb. Habach-Sultan et Ibars allèrent mettre le siège devant cette place; mais après un siège de quarante jours on entra en pourparlers, et la paix fut conclue. Isfendiâr-Sultan partit, sous le prétexte d'aller faire un pèlerinage à la Mecque. On céda Kât à Chèrif-Mohammed-Sultan. Quant à Kharezmchâh-Sultan alors âgé de douze ans, et à Afghan-Sultan âgé de dix ans, ils se trouvaient à Khivaq auprès de leur mère. Chèrif-Mohammed-Sultan s'enfuit de Kât après y avoir passé quatre mois et vint me rejoindre à Boukhara. Isfendiâr se rendit auprès de Châh-Abbas 1er 1).

Ce fut dans l'année 1030 de l'hégire (a. 1621) dans l'année de la poule (taouq) que Habach-Sultan fit priver son père de la vue. Il garda lui-même Urguendj et Vèzir; Ibars eut Khivaq et Hèzar-Asb. Arab-Mohammed-Khan fut envoyé dans la forteresse de Qoum avec ses trois épouses et ses deux plus jeunes fils.

Arab-Mohammed-Khan est mis à mort. Isfendiâr est proclamé khan,

L'année suivante Ibars-Sultan, sans en rien dire à son frère aîné Habach-Sultan, fit venir à Khivaq son père et ses deux jeunes frères, Kharezmchâh-Sultan et Afghan-Sultan. Les deux fils d'Isfendiâr-Sultan, dont l'aîné n'avait que trois ans et le second dix huit mois, se trouvaient déjà à Khivaq auprès d'Ibars-Sultan. Il les fit tous mettre à mort dans le même endroit, à l'exception de Afghan-Sultan qu'il envoya à Habach-Sultan, en disant: «Pour celui-là, que mon frère aîné le fasse lui-même mourir». Mais Habach ne voulut pas faire périr ce jeune innocent, et

1) Abbas 1, le Grand, de 1587 à 1629 :

شاه عباس ماضی ou برونقی شاه عباس

il l'envoya chez le souverain des Ourous, où il mourut trente ans plus tard sans laisser de postérité¹⁾.

Châh-Abbâs congédia Isfendiâr-Sultan en lui-disant: «Va sur la frontière du Khorassan et cherche à rentrer en possession de tes états». Isfendiâr-Sultan arriva à Dêroun et de là au mont Aboul-Khan. Les tribus de Tèkè et de Sâriq lui donnèrent soixante et dix hommes et celle de Jamout dix. Il avait lui-même trois cents naukers. Il vint fondre au milieu de la nuit sur les tentes de Habach-Sultan, qui était alors campé au sud-ouest de l'Amou, vis-à-vis de la forteresse de Touk. Mais Habach-Sultan n'était pas dans sa tente; il passait la nuit dans la tente d'un de ses naukers, chez lequel il était en visite. Dès qu'il entendit le son des trompettes de l'ennemi, il se jeta sur un cheval et s'enfuit auprès de son frère Ilbars-Sultan, avec lequel il marcha contre Isfendiâr-Sultan. Tous les naukers d'Arab-Mohammed, ainsi que les miens et ceux de Chêrif-Mohammed-Sultan qui étaient restés à Urguendj, s'empressèrent d'aller rejoindre Isfendiâr-Sultan.

Mais il y avait à Bâqirghan²⁾ un nommé Nazar-Khodja, descendant de Sèïd-Alâ, dont Ilbars-Sultan avait épousé la fille. C'était un homme menteur et faux, aimant les biens de ce monde et ayant quelque connaissance de l'art militaire. Il envoya dire à Isfendiâr-Sultan qu'il venait se mettre à son service, mais qu'il n'arriverait que dans deux jours, parce qu'il voulait aller rassembler des troupes dans quelques *îls* du voisinage. Il partit lui-même avec une cinquantaine d'hommes et se rendit dans les *îls* qu'il savait être du côté d'Ilbars-Sultan et de Habach-Sultan, et

1) Avghan-Sultan ou Afghan-Mohammed-Sultan *افغان محمد سلطان* fut envoyé en 1032 (1622) en Russie, à la cour du tsar Mikhaïl Féodorovitch. Afghan-Sultan mourut en Russie en 1058 (1648) et le 9 de ramazan, dans l'année de la souris, fut enterré à Kassimoff, au cimetière dit: *Смапоносадское*, dans un tèkiè, ou mausolée que lui fit ériger sa veuve Altoun-Khanim, fille de Hâdjim-Sultan.

Sur ce tèkiè qui existe encore aujourd'hui voy. V. Z. Histoire des Khans de Kassimoff, t. II, pag. 277 et suiv.

2) *بافرغان استانه سيندا* Au seuil de Bâqirghan. On appelle seuil le mausolée d'un saint personnage.

289 y rassembla des troupes, évitant les *îls* dont les habitants ne paraissaient pas disposés pour ces derniers.

Cependant toute la population était montée à cheval et se rendait en foule auprès d'Isfendiâr-Sultan en disant: «Comme c'est bien que Isfendiâr-Sultan soit arrivé! C'est Dieu, le Très-Haut, qui nous sauve de la tyrannie de rebelles qui n'ont pas respecté leur père». Nazar-khodja alla avec trois ou quatre cents hommes se placer sur les bords du fleuve, sur la grande route par où devaient passer les gens qui allaient renforcer les troupes d'Isfendiâr-Sultan. Il y fit creuser un fossé qui traversait le chemin et que ne pouvaient franchir ni cavaliers ni piétons. Arrêtant ainsi la marche de ceux qui portaient des renforts à Isfendiâr-Sultan, il parvint à les attirer dans son parti, les uns par ses paroles, les autres par la force. «Dieu vous préserve qu'Isfendiâr-Sultan se rende maître du pays (du yourt)! Il vous exterminera tous, vous et vos fils, et il ordonnera aux Turcomans d'Aboul-Khan et de Manguichlâq d'emmenner en esclavage vos femmes et vos filles. Que la parole de Dieu (le Qoran) m'écrase, s'il y a quelque chose de faux dans ce que je vous dis,» et il allait devant chacun, jurant sur le Qoran. Ce fut ainsi qu'il parvint à les attirer dans son parti, en les effrayant et en leur disant que leurs femmes et leurs enfants tomberaient entre les mains des Turcomans. Car que possède le pauvre peuple outre ses chevaux et ses vaches? et puis quand un vieillard à barbe blanche, un sèid, vous prête chaque jour cent serments sur le Qoran, en vous assurant que c'est dans vos intérêts qu'il agit, qui n'ajouterait pas foi à ses paroles?

Lorsque Habach-Sultan avait pris la fuite, ses meilleurs navigateurs étaient restés et s'étaient présentés à Isfendiâr-Sultan en lui disant: «Nous sommes à toi». Mais quand ils apprirent que Nazar-khodja avait rassemblé une troupe, ils désertèrent tous pour
290 aller se joindre à lui. Isfendiâr marcha à la rencontre de l'ennemi, mais il fut défait et forcé de fuir vers Manguichlâq. Là il fut rejoint par une grande quantité de braves gens qui l'avaient

suivi et par un corps de trois mille Turcomans. Il marcha alors de nouveau sur Urguendj, dont les principaux d'entre les Uzbeks se détachèrent de leur parti pour passer de son côté. Isfendiâr-Sultan se retrancha et combattit pendant vingt-deux jours de suite, enfin le vingt-troisième jour il mit en fuite l'ennemi et s'empara d'Ibars-Sultan, qu'il fit aussitôt mettre à mort.

Habach-Sultan s'enfuit d'abord chez les Qarâ-Qalpaqs, qui habitaient sur les bords du Sir; mais ne s'y croyant pas en sûreté, il se rendit auprès d'un nommé Chânik-Mirza, un des mirzas des Manqouts qui habitaient sur les bords de l'Emb- (Ym). Habach-Sultan avait donné précédemment à ce Chânik-Mirza tous les Manqouts qui se trouvaient à Urguendj, et après l'avoir comblé de bienfaits, il l'avait congédié en lui disant: «Va, retourne dans la patrie (yourt) de ton père. Quand les Manqouts qui se trouvent dispersés de tous les côtés apprendront que tu es de retour dans ton yourt, ils reviendront tous te rejoindre; vous formerez de nouveau une grande tribu, et moi j'aurai la gloire d'entendre dire: Habach-Sultan a formé un yourt». Il se rendit donc auprès de ce Chânik-Mirza, qu'il croyait s'être attaché en lui rendant la liberté, et en le comblant de bienfaits; mais celui-ci le fit arrêter avec tous ses naukers. Il envoya Habach-Sultan à Isfendiâr-Khan, qui le fit mettre à mort dès son arrivée. Quant aux naukers de Habach-Sultan, Chânik-Mirza les laissa aller après leur avoir enlevé leurs chevaux et leurs pelisses.

Habach et Ibars moururent sans laisser de postérité.

Deux mois après avoir fait mettre à mort Habach-Sultan, Isfendiâr-Khan pilla et poursuivit les Ouïghours et les Naïmans. Ensuite il déclara la guerre à tous les Uzbeks, qui se divisèrent alors en trois corps et s'éloignèrent les uns chez les Manqouts, les autres chez les Qazaks et le reste dans le Mâvèrân-Nahr. Mais trois ans plus tard ces Uzbeks qui s'étaient dispersés de trois côtés revinrent peu-à-peu, par cinq ou dix familles, s'établir à l'endroit où l'Amou-Dériâ se jette dans la mer. Ils s'étaient déjà réunis ainsi au nombre de trois mille tentes, et huit cents familles des

Uzbeks d'Urguendj arrivaient de Boukhara par Kât pour aller rejoindre ces trois mille Uzbeks, lorsque Isfendiâr-Khan passa le fleuve et tomba sur ces Uzbeks qu'il extermina entièrement.

Isfendiâr-Khan était monté sur le trône en 1032, dans l'année du porc (tonghouz) et mourut après un règne de seize ans, au commencement de l'année du cheval (ilqi).

S'il plaît à Dieu, on trouvera dans ma propre histoire le récit des évènements qui ont succédé ¹⁾.

Naissance d'Aboul-Ghazi-Khan. Sa généalogie du côté paternel et du côté maternel.

Je suis né dans l'état d'Urguendj en 1014 ²⁾ de l'hégire, dans l'année du lièvre (touchqân), lorsque le soleil était dans le signe du lion (arslân), un lundi (douchembè) au lever du soleil, le 15 du mois de rébi premier (rébi oul auval).

Trente ans avant ma naissance ³⁾ l'Amou se fraya un chemin depuis l'endroit nommé Qârâ-Oèghour-Touqâi au-dessus de Khâst-Minârèssi, et alla en prenant la direction de Touk-Qal'assi se jeter dans la mer du Sir (mer d'Aral), ce qui changea en désert les environs d'Urguendj.

Néanmoins le bas peuple d'Urguendj ne cessa pas d'y demeurer. Au printemps, le khan et les troupes se rendaient sur les bords du fleuve, où l'on s'arrêtait dans les endroits les plus propres à la culture, et l'on retournait à Urguendj après les moissons.

L'année même où je vins au monde, au printemps, dix marchands qui se rendaient chez les Ourous, pour affaire de commerce, furent rencontrés en chemin par mille Qazaqs Ourous, dans l'endroit nommé Qouch-Yâïq. Les Qazaqs les tuèrent tous, à l'exception de deux auxquels ils demandèrent des renseigne-

1) Ici le M. de G. ajoute Amen.

2) Juillet 1605.

3) Donc vers 1575.

ments sur Urguendj. Un de ces deux marchands qui était du Turkestan leur dit qu'il n'y avait pas en ce moment un seul homme de troupes à Urguendj; que celles qui étaient le plus rapprochées se trouvaient à une journée (de cheval), et qu'il ne restait dans la ville absolument que le peuple; que d'un côté de la ville il y avait un désert par lequel une armée de cent mille hommes pourrait arriver, sans être aperçue avant d'être entrée dans la ville. C'était un étranger qui leur donnait ces renseignements, et il dit et fit tout ce qu'il put pour leur être agréable. Les Ourous, séduits par ces paroles, se mirent aussitôt en route au nombre de mille, avec cet homme du Turkestan, dont ils firent leur guide, et ils arrivèrent jusqu'à la ville où ils entrèrent par la porte de Mirzâ.

On était si loin de s'attendre à quelque surprise, qu'un de ces Ourous ayant frappé de sa lance un boucher qui était dans la première boutique, celui-ci, le prenant pour le serviteur de quelque sipâhi (militaire), lui cria: «Pourquoi manges-tu des ordures, proxénète d'Arménien»? Les Ourous tuèrent dans cette journée un millier de personnes, mais mon père s'étant mis à leur poursuite les atteignit et les extermina jusqu'au dernier¹⁾.

Comme je vins au monde quarante jours après cet événement, mon père dit: «Nous venons de remporter une victoire sur les infidèles. Dieu a béni le premier pas de cet enfant», et il me donna le nom de Aboul-Ghâzi²⁾, parce que, d'un autre côté encore, ma mère était d'une famille connue sous le nom de Ghâzi.

Mon père se nommait Arab-Mohammed-Khan. Il était fils de Hâdji-Mohammed-Khan, fils de Aqâtâr-Khan, fils de Aminek-Khan, fils de Yâdigâr-Khan, fils de Timour-Chèïkh, fils de Hâdji-Touli, fils de Arab-Châh, fils de Foulâd, fils de Ming-Timour-Khan, 293
fils de Bâdâ-Qoul, fils de Djoudji-Bouqa, fils de Béhâdour, fils de

1) Voyez plus haut.

2) Père de celui qui combat pour la foi.

Chérbân-Khan, fils de Djoudji-Khan, fils de Djenguiz-Khan, fils de Yessoukeï-Béhâdour, fils de Bourtân-Khan, fils de Qaboul-Khan, fils de Touméné-Khan, fils de Baï-Sanqour-Khan, fils de Qaidou-Khan, fils de Doutoumine-Khan, fils de Bouqa-Khan, fils de Boudandjir-Khan, qui n'eut pas de père et naquit de Alânqoua, petite-fille de Yoldouz-Khan. Le père d'Alanqoua étant mort encore jeune, elle grandit et fut élevée chez son grand-père Yoldouz-Khan; voilà pourquoi le nom de son père n'est pas connu. Yoldouz-Khan était fils de Mingli-Khodja-Khan, fils de Timour-Tâch-Khan, fils de Qalimâdjou-Khan, fils de Sâmsâoudji, fils de Bonkè-Bendoun-Khan, fils de Qoudjoum-Bouroul, fils de Qitchi-Merguèn, fils de Timâdj, fils de Bitchine-Qiân, fils de Qouï-Maral, fils de Bourté-Tchinè. Entre ce Bourté-Tchinè et Qiân il s'est écoulé quatre cent cinquante ans. Tous les efforts que j'ai faits pour connaître les noms des personnes qui ont régné entre ces deux princes sont restés infructueux. Nous n'avons rien pu trouver dans aucune histoire. Ce temps est celui que les Mogols ont passé dans l'Erkéné-Qoun après leur défaite. Voilà pourquoi ces noms ne se trouvent pas écrits. Qiân-Khan était fils de Il-Khan, fils de Tinguiz-Khan, fils de Mingli-Khan, fils de Yoldouz-Khan, fils d'Al-Khan¹⁾, fils d'Oghouz-Khan, fils de Qârâ-Khan, fils de Mogol-Khan, fils de Alintcha-Khan, fils de Koufouk-Khan, fils de Dib-Baquoi-Khan, fils d'Iltchè-Khan, fils de Toutèk-Khan, fils de Turk, fils de Yâfeth, fils de Nouh, le prophète (que la paix soit sur lui!), fils de Lamèk, fils de Matouchalekh, fils d'Edris le prophète (que la paix soit sur lui!), fils de Yared, fils de Mihlâl, fils de Qainân (Caïn), fils de Enouch (Enos)²⁾, fils de Cheïth (Seth), le prophète, fils d'Adam l'élû de Dieu (safioullâh):

Maintenant je vais donner ma généalogie du côté de ma mère.

1) Il y a ici une erreur. Il faudrait dire, frère d'Al-Khan — et fils d'Oghouz-Khan. Voy. les noms des fils d'Oghouz Khan.

2) Énoch était le fils de Caïn.

Ma mère s'appelait Mihribânou-khânim. Elle était fille de Djân-Ghâzi-Sultan, fils de Chir-Ghâzi-Sultan, fils de Sultan Ghâzi-Sultan, fils d'Ilbars-Khan, fils de Bourkè-Khan, fils de Yâdigâr-Khan, duquel descendent en ligne directe et mon père et ma mère.

Je n'avais que six ans, lorsque je perdis ma mère. Jusqu'à l'âge de seize ans¹⁾, je restai à Urguendj auprès de mon père, qui me maria alors et me donna la moitié d'Urguendj, dont l'autre moitié fut cédée à mon frère aîné Habach-Sultan. Un an plus tard²⁾, à la suite de querelles que j'eus avec mes frères aînés Habach et Ilbars³⁾, je ne pus rester davantage à Urguendj, et je me retirai à Khivaq auprès de mon père, qui voulut bien me donner la ville de Kât où je me rendis au commencement du printemps. Je n'y étais que depuis six mois, lorsque j'en repartis pour marcher avec mon père contre Habach et Ilbars. Nous avons déjà parlé plus haut de ces événements⁴⁾. Notre khan avait pris le commandement du centre. Il avait confié à Isfendiâr-Khan⁵⁾ le commandement de l'aile gauche, et à moi celui de l'aile droite. Le combat fut sanglant. J'eus trois chevaux tués sous moi, et ne me retirai que le dernier. Je n'avais plus que six hommes auprès de moi. Poursuivis par l'ennemi, nous nous retournâmes pour combattre, mais attaqués par quarante cavaliers, nous fûmes séparés les uns des autres, et je pris la fuite. 295
Je n'avais plus qu'un seul de nos hommes à mes côtés; les autres s'étaient enfuis de divers côtés. Cependant l'ennemi ne cessait de nous poursuivre en nous lançant des traits. Une flèche m'atteignit à la bouche et me brisa l'os de la mâchoire. J'eus bientôt la bouche pleine de sang. Les bords du fleuve étaient très escarpés.

1) Vers 1611.

2) Vers 1622.

3) Voyez plus haut.

4) Voyez plus haut.

5) A cette époque Isfendiâr n'était encore que sultan.

Je tournai derrière un fourré de hauts tamariscs. L'ennemi me perdit de vue et se mit à la poursuite d'autres fuyards. Mais en ce moment mon cheval mit le pied dans un trou de rat et s'abattit sous moi; je tombai avec tant de force que j'allai rouler à quatre ou cinq pas de lui. Mon cheval se releva et s'enfuit effrayé par le bruit. L'homme qui m'accompagnait me donna alors son cheval et resta en arrière.

J'étais jeune et je me trouvais seul. Je pensais que nous n'avions pas affaire à un ennemi étranger, que je ne pouvais pas m'arrêter, car je serais poursuivi partout où j'irais; que ce que j'avais donc de mieux à faire, c'était de me rapprocher du fleuve et de chercher à le passer. Je poussai donc jusqu'au fleuve, mais les bords en étaient hauts et escarpés, et il n'y avait point de chemin pour descendre au bord de l'eau. Je remontai un peu plus haut et je trouvai un chemin par lequel je descendis. En bas, j'aperçus trois hommes qui se tenaient cachés au fond d'un ravin. Je reconnus que c'étaient des gens de notre armée et je m'approchai d'eux, mais je n'en connaissais aucun. Un d'eux me reconnut, mais il ne me fut d'aucune utilité, et ne m'offrit aucun service; il s'occupa de ses propres affaires.

Je détachai alors mon carquois et mon sabre et je quittai ma cotte de mailles; mais au moment où j'allais défaire ma ceinture, je vis paraître en haut du ravin cinq ou six soldats qui se mirent à tirer sur moi en criant: «Frappe, frappe (our-our)»!

Cependant nos trois hommes qui s'étaient déjà déshabillés s'étaient jetés à l'eau pour traverser le fleuve. Les soldats ennemis ne trouvant pas de chemin pour descendre au bord de l'eau, continuèrent à tirer d'en haut des flèches sur moi seul. J'accrochai alors ma cotte de mailles au pommeau de ma selle et me jetai à l'eau tout habillé. Mais mon cheval échauffé par la course qu'il venait de faire s'arrêta pour boire. Je n'avais pas de fouet, et ce ne fut qu'avec la plus grande peine que je pus le mettre à la nage. Jamais de ma vie je n'avais encore mis un cheval à la nage. J'avancai pourtant. Je regardai derrière moi et je vis que ces six hom-

mes continuaient encore à tirer sur moi; mais ce fut Dieu qui me protégea, car pas une flèche ne m'atteignit. Cependant j'avais toujours la bouche pleine de sang de la première blessure que j'avais reçue, je le crachais en vain, ma bouche se remplissait aussitôt. Mes bottes s'étaient remplies d'eau, et chacune de mes jambes pesait dix batman. Tous mes habits étaient trempés.

Quand j'arrivai au milieu du fleuve mon cheval était déjà entièrement sous l'eau; on ne lui voyait plus que les oreilles et le nez. J'avais entendu dire à un vieillard, que, si jamais, poursuivi par l'ennemi, on doit se jeter tout habillé à l'eau, sur un cheval, il faut passer une jambe par-dessus la croupe du cheval et la lui placer sur la queue, laissant l'autre pied dans l'étrier, et se tenir dans cette position, en s'appuyant d'une main sur le pommeau de derrière de la selle et soulevant de l'autre main la bride du cheval, le plus haut possible; car autrement un cheval serait incapable de supporter un homme tout habillé et couvert d'une cotte de mailles. Je me rappelai les paroles de cet homme au moment où mon cheval était sur le point d'enfoncer. Je suivis son conseil, et mon cheval remonta aussitôt sur l'eau jusqu'au garrot et partit comme un trait. J'atteignis heureusement l'autre bord, où je fus rejoint par nos trois hommes en question, et j'arrivai avec eux en deux jours à Kât, où j'avais été précédé par une dizaine de nos serviteurs qui me croyaient mort. Nous prîmes en cet endroit des chevaux et des provisions, et nous partîmes tous ensemble pour le Mâvèrân-Nahr. Nous arrivâmes à Samarcande où je me présentai à Imam-Qouli-Khan¹⁾. Ce prince me reçut très-bien. Il me dit que j'étais le bien-venu et me traita avec distinction. Il me consola et me rendit du courage en me

1) Imam-Qouli-Khan, fils de Dîn-Mohammed-Khan, fils de Djâni-Sultan, fils de Yâr-Mohammed-Sultan, fils de Manghischlâq-Sultan, fils de Djevâq-Sultan, fils de Mohammed-Sultan, fils de Timour-Sultan, fils de Timour-Qoutlouq, fils de Timour-Bèk Oghlan, fils de Qoutlouq-Timour Oghlan, fils de Toumaghân, fils de Ibal, fils de Ouz-Timour, fils de Touqal-Timour, fils de Djondji-Khan, fils de Tchenguiz-Khan — voy. p. 179, texte, note 4.

disant: «Tu es un brave jeune homme, tu retourneras dans ton pays; ne te tourmente pas»¹⁾.

297 Cependant Isfendiâr-Khan s'était enfui chez les Qizil-bâch (en Perse). Six mois plus tard, mon frère cadet (Chérif-Mohammed-Sultan), qui ne pouvait plus rester auprès de Habach et d'Ilbars, prit la fuite et vint me rejoindre. Châh-Abbâs-Mâzi²⁾, qui régnait à l'époque où Isfendiâr-Khan alla chercher un refuge en Perse, lui conseilla de se rendre à Dèroun et à Nèssaï et d'envoyer de là des personnes sûres à Uргуendj et aux Turcomans d'Aboul-Khan, et lui permit de quitter sa cour. Isfendiâr-Khan arriva donc à Dèroun, d'où il me fit dire de venir le rejoindre pour marcher ensemble et chercher à rentrer en possession de notre pays. Mais Imam-Qouli-Khan, auquel je demandai deux ou trois fois la permission d'aller rejoindre mon frère, ne voulut pas me laisser partir, disant qu'il me donnerait lui-même des secours et me remettrait en possession de mes états. Il y avait alors à Uргуendj des serviteurs (naukers) tant de notre père que d'Isfendiâr-Khan et des miens; les miens néanmoins étaient en plus grand nombre. Isfendiâr-Khan se mit en relation avec eux; il leur fixa le mois et le jour où ils devaient le rejoindre et se mit lui-même en marche, avec trois cents hommes qu'il avait déjà³⁾ et cent Turcomans d'Aboul-Khan qui étaient venus le rejoindre.

Ilbars était à Khivaq. Uргуendj était alors comme un désert, parce que la rivière qui y passait auparavant s'était desséchée. Pour cette raison Habach était venu camper vis-à-vis de la forteresse de Touk sur les bords de l'Amou, où il s'était fait un

1) Le M. de G. ajoute ici: سپاہباشغه ایشلار توشمای بولاس Il n'est pas possible qu'un soldat n'ait pas de revers de fortune. T. K. ایر باشنه ایش سپاه نینگ باشیغه مونداق ایشلار توشمای Le mst Lerch: توشمای بولاس بولاس. Il n'est pas possible qu'un soldat n'éprouve pas de pareils revers de fortune; m. à m. que de pareilles choses n'arrivent pas à un soldat.

2) Abbas I.

3) Voyez plus haut, page 288 du texte.

camp retranché. Isfendiâr-Khan ayant pénétré dans ce camp à la pointe du jour fondit sur les tentes de Habach ; mais celui-ci n'était pas dans sa tente à ce moment. Il s'enfuit, dès qu'il entendit venir l'ennemi, et réussit à s'échapper.

Nous avons déjà rapporté ces évènements dans l'histoire d'Isfendiâr-Khan¹⁾. Nous avons dit comment Isfendiâr fut d'abord défait et obligé de s'enfuir vers Manguichlâq, d'où il revint avec de nouvelles forces, et comment il finit par se rendre maître de tout le pays ; comment Ilbars fut pris et mis à mort par ses ordres, enfin comment Habach se sauva par la fuite.

J'étais déjà depuis deux ans à la cour d'Imâm-Qouli-Khan, lorsque je reçus la nouvelle que Isfendiâr-Khan était maître de tout le yourt. Imâm-Qouli-Khan me permit alors ainsi qu'à mon frère cadet, Chérif-Mohammed, de quitter sa cour et nous revîn-²⁹⁸mes à Khivaq, où Isfendiâr fut proclamé khan. Il garda pour lui Khivaq, Hèzâr-Asb et Kât, et nous donna, à moi Urguendj et à Chérif-Mohammed Vèzir.

Ces évènements se passèrent en 1033 (1623) dans l'année du porc, (tounghouz), dans le signe de la balance (mizân)²⁾. J'avais alors vingt ans.

Histoire d'Aboul-Ghâzi-Khan depuis sa vingt-unième année jusqu'à sa vingt-quatrième.

L'année suivante, année de la souris (sitchqân), après la récolte d'automne, tout le monde jugea convenable de se rendre auprès d'Isfendiâr-Khan. Au moment où l'on allait partir avec Chérif-Mohammed-Sultan, je le fis appeler, une nuit, auprès de moi avec trois de ses fidèles serviteurs et deux de mes hommes dont j'étais sûr, et je leur dis: «Maintenant nous allons partir,

1) Voyez plus haut, p. 290 du texte.

2) C'est ici que finit le mst. Lerch.

qu'en dites vous?» Tous furent d'avis de se rendre auprès d'Isfendiâr-Khan. Ne craignez-vous rien de la part d'Isfendiâr-Khan? leur demandai-je. Rien», me répondirent-ils. Je leur dis alors que, s'ils me promettaient de ne jamais parler à personne de ce que j'allais leur dire, je leur ouvrirais mon coeur. Ils me jurèrent tous de garder mon secret, et je continuai en ces termes: «Il y a déjà un an qu'Isfendiâr-Khan est maître de tout le pays; pourquoi donc ne renvoie-t-il pas les principaux d'entre les Turcomans venus avec lui du Qir? pourquoi les garde-t-il auprès de lui? Il leur a certainement fait quelque promesse. Dès que nous serons arrivés auprès de lui, il fera faire main basse sur tous les Uzbeks. Et comment remédier à cela? me demandèrent-ils. Ne nous rendons pas auprès d'Isfendiâr-Khan, leur dis-je, il ne pourra pas alors faire exterminer les Uzbeks qui sont à Khivaq. Si vous persistez à vouloir aller trouver le khan, voici ce qu'il faut faire. Quand nous approcherons de Khivaq, tous les naukers d'Isfendiâr-Khan, tant Uzbeks que Turcomans, viendront à notre rencontre; faisons nous-mêmes alors main basse sur tous les Turcomans, et allons nous présenter, notre ceinture au cou, à Isfendiâr-Khan, auquel nous dirons: Les Turcomans sont un peuple léger et de peu d'esprit, et de plus nos ennemis depuis longtemps. Nous avons craint pour nos jours, et voilà pourquoi nous nous sommes décidés à cela sans votre permission. Eh bien, nous fit alors comprendre par une allusion Chèrif-Mohammed, tuons Isfendiâr-Khan et proclamons khan à sa place mon frère aîné Aboul-Ghâzi». Tous ceux qui étaient présents rejetèrent mon projet et approuvèrent celui de Chèrif-Mohammed. Mais Qoul-Mohammed, mon atâliq, le fils de Qourbân-Hâdji le Ouïgour, nous dit de ne pas prononcer de pareilles paroles et que, si nous reparlions encore comme cela, il irait tout rapporter au khan. Après cela il ne me restait plus rien à faire, et nous nous rendîmes auprès d'Isfendiâr-Khan.

Nous étions à Khivaq depuis trois jours, lorsque le quatrième, au moment où nous faisons seller nos chevaux pour repartir, le

khan fit donner l'ordre de faire main basse sur tous les Ouïghours et les Naïmans que l'on trouverait, sans toucher aux Uzbeks d'autres tribus. Cet ordre fut aussitôt publié et le massacre commença. On tua, ce jour là, dans la ville seule, cent Naïmans et Ouïghours et une dizaine d'Uzbeks d'autres tribus. Mais la persécution s'étendit bientôt sur tous les Uzbeks; car, sous le prétexte de poursuivre les Ouïghours et les Naïmans, on fit piller tous les Uzbeks qui campaient depuis Hèzâr-Asb jusqu'à Khâst-Minârèssi, tuant ceux que l'on pouvait atteindre et pillant les biens de ceux qui étaient parvenus à s'échapper. Tout ce que l'on trouva de Naïmans et d'Ouïghours jeunes et vieux fut mis à mort. On n'épargna pas même les enfants d'un mois et les nouveau-nés.

Isfendiâr-Khan envoya Chèrif-Mohammed à Urguendj avec l'ordre de massacrer tous les Naïmans et les Ouïghours qu'il trouverait. Pour moi il me retint seul auprès de lui, à Khivaq, où il me fit garder soigneusement par cinq ou six personnes placées auprès de moi. 300

Pendant les Uzbeks d'Urguendj s'étaient rassemblés pour tenir conseil. «Comment faire, se dirent-ils, pour retirer Aboul-Ghâzi des mains d'Isfendiâr-Khan? La force ne servira à rien; il faut donc trouver quelque expédient dont, peut-être, la Providence favorisera la réussite», et voici à quoi ils se décidèrent. Ils firent dire aux principaux des Turcomans qui accompagnaient Chèrif-Mohammed: «Tous les Uzbeks vont quitter leur pays et se retirer dans la Boukharie. Si Isfendiâr-Khan ne veut pas les voir partir, il n'a qu'à leur envoyer Aboul-Ghâzi-Sultan et Mohammed-Houssèïn-Bek. Si le sultan prête serment au nom de son frère aîné et le bek au nom des Turcomans qu'on ne nous veut aucun mal, nous resterons; si non nous partons, en emmenant Chèrif-Mohammed».

Ils avaient effectivement commencé à s'éloigner. Les premiers partis avaient déjà fait quatre marches et les derniers partis, deux marches, lorsque les Turcomans, croyant qu'ils s'éloignaient réellement, expédièrent un courrier à Isfendiâr-Khan. Je venais

de finir ma prière de midi, quand on annonça l'arrivée de Tangri-Birdi (c'est ainsi que s'appelait le Turcoman expédié d'Urguendj). Ce Tangri-Birdi était un brave homme, mais il était poltron à l'excès, et sa poltronnerie me sauva de la mort, car il effraya par son rapport les Turcomans et le khan, qui donna aussitôt cet ordre: «Qu'Aboul-Ghâzi parte avec Mohammed-Housséïn». Nous montâmes donc à cheval et nous arrivâmes à Urguendj.

Comme, à cette époque, la forteresse d'Urguendj était un désert, nous demeurions sur la rive méridionale de l'Amou, vis-à-vis de la forteresse de Touk, dans un fort que nous y avions fait construire. Il n'y avait pas un Uzbek dans le fort. Je descendis dans ma maison, où Chérif-Mohammed vint me rejoindre. Mohammed-Housséïn s'était arrêté chez un Sarte. Les Turcomans arrivés avec Chérif-Mohammed et avec le bèk, en tout soixante et dix ou quatre-vingts hommes étaient réunis auprès du bèk.

Tous les Uzbeks étaient campés de l'autre côté du fleuve. Une trentaine d'entre eux, hommes braves et déterminés, étaient venus pour me voir. Il faut remarquer que tous les événements dont je parle ici avaient lieu le même jour. Ces Uzbeks se rassemblèrent tous chez moi après la prière du soir et tinrent conseil sur ce qu'il y avait à faire. Chérif-Mohammed et tous les autres furent d'avis qu'il fallait envoyer chercher des troupes de tous les côtés, arriver au point du jour à la porte de la forteresse avec un millier d'hommes, et tuer Mohammed-Housséïn-Bèk et tous les Turcomans. On marcherait ensuite contre les Turcomans de Khivaq. On tiendrait la ville assiégée pendant l'hiver et au printemps on pourrait s'en rendre maître. Je leur dis: «Vous ne pourrez pas tuer tous ces Turcomans, parce qu'au premier bruit, ils fuiront. L'hiver les Turcomans se rassemblent tous à Khivaq, vous ne pourrez donc pas non plus vous en emparer. Si vous marchez contre Khivaq pour y rester et le bloquer, vos habitations resteront sans maîtres. Les Qalmouqs viendront fondre sur vos aouls, et ils emmèneront en esclavage vos femmes et vos enfants. Retirons plutôt, continuai-je, Mohammed-Housséïn-Bèk

avec tous ses Turcomans, après les avoir bien traités. Que Chérif-Mohammed aille passer l'hiver dans la forteresse de Kuïnk. À la fin de l'automne¹⁾ nous réunirons tous les Uzbeks entre les habitations de Chérif-Mohammed et les miennes. Ils formeront des camps retranchés de cinq-cents à mille familles et ils passeront ainsi l'hiver. Nous placerons des postes avancés sur les deux routes par lesquelles les Qalmouqs peuvent arriver. Vers le signe de hout (signe des poissons en février) nous donnerons des instructions à un homme qui devra arriver chez moi avec un cheval tout en nage et me dire: J'arrive à l'instant des postes avancés qui sont sur la route. Hier pendant la nuit nous avons aperçu 302 les feux d'une grande troupe de Qalmouqs; ces feux ressemblaient à des étoiles. Les soldats des avant-postes ont pris la fuite. Des trois chevaux qu'ils m'avaient donnés, deux sont restés en route. Je partirai alors d'ici avec des troupes, on enverra un courrier à Chérif-Mohammed qui se mettra aussi en campagne, et nous nous réunirons sur un seul point. Nous aurons alors au milieu de nous au moins cinq ou six cents Turcomans; nous les passerons au fil de l'épée, puis nous marcherons sur Khivaq. Tous les Turcomans d'Aboul-Khan et de Manguichlâq qui sont venus à présent à Khivaq pour y chercher des provisions, seront alors retournés chez eux. Comme, au printemps, il n'y a pas à Khivaq d'herbe pour les moutons, les Turcomans de Khivaq seront allés avec leurs troupeaux du côté du qoum (des sables).

«Les Sartes se seront rendus dans leurs villages pour ensemen-
 cer leurs terres. Il ne restera plus à Khivaq, auprès d'Isfendiâr-Khan, qu'une centaine d'hommes, peut-être, seulement une cinquantaine, et nous arriverons aux portes de la ville, sans qu'il

1) Dans le T. de Kazan on trouve كوز بولغاندا et dans le M. D. بوز بولغاندين سويك بوز qui ne donne pas de sens ici, mais que l'on pourrait lire بولغاندين سونك. Lorsque la glace sera venue, c.-à-d. quand l'Amon sera pris, nous ferons passer tous les Uzbeks... On a dit p. 362: que tous les Uzbeks étaient campés de l'autre côté du fleuve.

se doute de rien». Mais ils ne voulurent pas goûter mon projet et attirèrent ainsi de grands malheurs sur moi et sur eux-mêmes.

Cependant Mohammed-Houssèin-Bèk ayant eu connaissance de notre projet sortit de la forteresse, peu de temps après que tout le monde fut couché, et s'éloigna en toute hâte. Les troupes qu'on nous avait promises arrivèrent bien le lendemain au moment de la prière du matin, mais elles ne purent servir à rien, car Mohammed-Houssèin-Bèk était déjà à ce moment à deux stations. Petits et grands se mirent de nouveau à tenir conseil. Je leur proposai d'envoyer dire à Isfendiâr-Khan que Mohammed-Houssèin-Bèk s'était effrayé sans motif et avait pris la fuite; que si nous avions eu contre lui quelque mauvais dessein, une population nombreuse aurait bien pu sans peine empêcher trente ou quarante hommes de sortir de la ville, car si nous avions fermé la porte de la forteresse, par où auraient-ils pu sortir? Qu'Isfendiâr ajouterait foi à ces paroles. Je leur répétais en outre ce que je leur avais déjà dit la veille. «Qu'il fallait attendre
308 jusqu'au printemps, et que n'ayant plus alors rien à craindre des Qalmouqs, on pourrait, sous le prétexte de marcher contre eux, rassembler des troupes, et se jeter à l'improviste sur Khivaq. Tous et Chérif-Mohammed le premier désapprouvèrent mon projet, et ils jugèrent convenable de marcher sur Khivaq. Tout en leur répétant qu'ils faisaient mal et qu'ils causeraient la ruine du pays, je finis par les suivre deux jours plus tard.

Nous nous avançâmes jusqu'à l'endroit nommé Tâch-Kupruk (le pont de pierre) sur le canal de Khalkanèk¹⁾. Nous y trouvâmes et tuâmes quelques misérables Turcomans exténués par la faim, mais nous ne fîmes aucun mal aux Sartes. Les habitants des autres villages étaient tous allés à Khivaq, mais ceux de Khânèqâh étaient restés tranquillement chez eux, et il y avait tous les jours marché (bazâr).

1) خيكانيك اربقي. Le texte de Kazau offre: خيكانك اربقي. Canal de Khaika? Le quel des deux est le vrai? الله اعلم بالصواب.

Nous étions depuis quarante jours en cet endroit, lorsque les Qalmouqs vinrent fondre sur nos habitations et repartirent traînant en esclavage un quart ou un cinquième des habitants de notre *il*. A cette nouvelle il ne resta plus dans nos rangs que ceux qui étaient retenus par l'honneur; les autres retournèrent tous chez eux. Les Turcomans informés de notre marche sur Khivaq avaient reçu des renforts des Turcomans d'Aboul-Khan et de Manguichlâq; il sortirent de la ville et vinrent nous livrer bataille près de Tchèchmè.

L'endroit qu'occupaient nos troupes était un terrain tout uni. Sur le derrière de l'armée ennemie il y avait six ou sept canaux. Le combat se soutenait depuis quelque temps, sans que la balance penchât d'aucun côté, lorsque tous, cavaliers et fantasins, nous nous jetâmes ensemble sur l'ennemi aux cris de Allâh! Allâh! L'ennemi lâcha pied. Son drapeau était au centre de ces six canaux. Notre infanterie avançait toujours en combattant et dépassa même les drapeaux de l'ennemi. L'ennemi fuit, se dirent alors les nôtres, maintenant faisons des prisonniers¹⁾. Il coururent donc à leurs chevaux, mais quand ils revinrent à cheval, ils virent que l'ennemi qui avait eu le temps de se rassembler se tenait entre les canaux, réuni en un seul corps. Les nôtres restèrent quelques minutes²⁾ à regarder l'ennemi.

Je ne savais pas qu'il ne restait plus qu'une partie de l'en- 304
nemi et que l'autre avait pris la fuite et s'était éloignée. Les nôtres qui n'en savaient rien non plus ne se sentirent pas la force de continuer le combat, et ils prirent la fuite. Nous restâmes seuls avec Chérif-Mohammed. Les Turcomans restèrent tranquillement à regarder jusqu'à ce que nos troupes se fussent toutes éloignées, ensuite ils passèrent les canaux l'un après l'autre et s'avancèrent au petit pas. Je n'avais plus auprès de moi un seul homme. Je pensai alors que ce serait bien, si tout notre monde se rendait au camp, y descendait de cheval et se retranchait;

1) M.-à-m. Ne restons pas à sec de prisonniers.

2) M.-à-m. Le temps qu'on mettrait à faire bouillir du lait.

qu'autrement pas une âme ne se sauverait, si l'ennemi venait à nous poursuivre jusqu'au coucher du soleil. Je lançai aussitôt mon cheval en criant de tous les côtés: «Rentrez au camp! Rentrez au camp! si non vous périrez jusqu'au dernier», et je me dirigeai moi-même vers le camp. Une quarantaine d'hommes avaient pris la fuite, sans rentrer dans le camp. Quatre ou cinq cents qui y étaient arrivés avant moi en sortaient déjà en emmenant avec eux tous les chameaux¹⁾. Je les fis retourner sur leurs pas en les frappant, et je fis également entrer dans le camp tous ceux qui arrivaient, et desseller tous les chevaux. L'ennemi arriva en même temps que les derniers de nos hommes. Nous sortîmes à pied du camp et nous combattîmes jusqu'au soir très-tard. Les Turcomans se retirèrent alors hors de la portée du fusil et s'y retranchèrent.

Nous combattîmes encore six jours de suite. Enfin le septième jour l'ennemi nous envoya quelqu'un pour nous proposer de cesser les hostilités. Il prêta serment, et Isfendiâr-Khan jura qu'il ne nous ferait aucun mal. Nous lui fîmes dire de lever lui-même le premier son camp et de se diriger vers l'orient, et qu'alors nous nous retirerions chez nous. Il leva donc son camp et s'éloigna. Nous sortîmes alors de nos retranchements et nous allâmes camper sur le bord du fleuve, que nous passâmes le lendemain sur la glace, et nous reprîmes le chemin de nos habitations.

205 Tous les Uzbeks qui avaient échappé aux Qalmouks et qui campaient sur les deux rives du fleuve s'étaient retirés avec leurs moutons du côté d'Urguendj.

Mais revenons à Isfendiâr-Khan. Il n'avait fait la paix avec nous et n'avait prêté serment que dans l'espérance de faire sortir de leurs retranchements les Uzbeks, qu'il comptait atteindre et détruire, avant qu'ils fussent arrivés sur les bords du fleuve. C'était dans ce dessein qu'il avait levé son camp et s'était porté un peu plus haut sur notre flanc. Il avait bien dit aux Turco-

1) ناری باریسینی

mans de s'arrêter et d'attendre pour se mettre à la poursuite des Uzbekhs, dès qu'ils seraient sortis de leurs retranchements; mais les Turcomans ne l'avaient pas écouté; ils avaient lancé leurs maraudeurs (tchapaouls) sur Khânèqâh, pour y piller les Sartes, et il n'était resté auprès de lui qu'une centaine d'hommes. Ce ne fut qu'après trois jours que les Turcomans se réunirent après avoir pillé les Sartes et fait le partage des prisonniers. Isfendiâr-Khan passa alors l'Amou sur la glace et se mit à notre poursuite. Mais un homme de notre *il*, qui venait derrière nous, ayant aperçu l'ennemi à Khodja-Kouli (je lis du Khodja) vint nous avertir de son approche. Notre *il* effrayé se porta alors sur le plateau élevé (qir) de Bich-Tubè (les cinq mamelons) où nous nous fortifiâmes, en nous appuyant d'un côté sur le fleuve et en nous retranchant de l'autre avec nos chariots.

Le soleil était déjà à deux lances au-dessus de l'horizon, lorsque l'ennemi arriva. Il se rangea tout de suite en bataille. Il était à pied comme nous¹⁾. J'allai moi-même compter les troupes de l'ennemi et les nôtres. Les Uzbeks avaient quatre cent cinquante hommes, et les Turcomans en avaient cinq mille. Dans le combat, qui dura d'un namâz à l'autre, les Uzbeks perdirent vingt hommes et en eurent cent de blessés; l'ennemi eut soixante et dix à quatre-vingts hommes de tués et deux cents de blessés. Il passa la nuit sur le champ de bataille, et se retira au point du jour. Isfendiâr-Khan passa l'été suivant à Khivaq. Chèrif-Mohammed et moi nous le passâmes à Uргуендж.

Dispersion des Uzbeks d'Uргуендж.

Le peuple ne voyant plus rien à espérer dans le pays ne parlait plus que de s'éloigner. A l'apparition de la comète²⁾, ils se formèrent en plusieurs troupes et partirent pour la Boukharie et pour le Turkestan. J'envoyai à la poursuite des émigrants, mais

1) M. G. ایکی سی تقی پیاده.

2) En quelle année? C'est donc la seconde; la première du temps d'Abdoullâh-Khan; de 1628 à 1629, époque de la mort de Châh-Abbas I.

pendant qu'on ramenait une de ces troupes que l'on avait pu atteindre, deux ou trois autres eurent le temps de s'éloigner. Les principaux d'entre les Uzbeks qui étaient encore auprès de moi s'entendaient avec le peuple. «Ce pays (me dirent-ils) n'est plus un pays pour nous, pourquoi donc veux-tu y rester? pars et nous te suivrons». Vers la fin de mizân (signe de la balance, septembre) et au commencement du scorpion (aqrab, octobre) les Uzbeks s'étant peu à peu formés en trois corps partirent tous à la fois; le premier de ces corps se rendit dans la Boukharie, le second chez les Qazaqs¹⁾ et le troisième chez les Manqouts. Chérif-Mohammed partit pour Boukhara. Quant à moi j'allai chez les Qazaqs (les Qirghiz Qaïssaqs).

J'étais depuis trois mois à Turkestan auprès d'Ichim-Khan²⁾, lorsque le khan des Qazaqs Toursoun-Khan³⁾, qui était à cette époque à Tachkend, arriva à Turkestan. Ichim-Khan alla se présenter à Toursoun-Khan; il me laissa à la porte⁴⁾, et alla lui-même saluer le khan, puis il revint et me tenant par la main⁵⁾ il me conduisit auprès de Toursoun-Khan, auquel il me présenta en disant: «Voici Aboul-Ghâzi, descendant de Yadigâr-Khan. Jamais personne de cette famille n'est encore venu nous demander l'hospitalité, et plusieurs de nos princes sont déjà allés chez eux. C'est bien qu'il reste auprès de vous. Soit, répondit Tour-

1) Qazaq, c.-à-d. Kirghises-Qaïssa, voy. Vél.-Zernoff, *Hist. des khans de Kassimoff*, T. II, p. 371—372.

2) Ichim-Khan, f. de Chighat.

3) *تورسون محمد سلطان بن مهدی سلطان* Toursoun-Mohammed - Sultan, fils de Mèhdi Sultan.

4) Le texte dit ici *ممنی ایشیکدن قوبدی*. Faut-il comprendre: Il me laissa chez lui (Ichim-Khan) *Меня же оставилъ дома*, comme traduit Mr Véliaminoff Zernoff? voy. *Histoire des Tsars de Kassimoff*. T. II, p. 372 — *منی ایشیکدرا* — édition de Kazan; ou bien, Il me laissa à la porte (de la tente de Toursoun-Khan).

5) *منینک فولومدین توتوب آلیب باریب*. Ces mots sont traduits chez Mr V. Zernoff, loco citato, par: *Ишимъ взялъ меня съ собою*, Ichim me prit avec lui et me conduisit.

soun-Khan, tu as raison», et il m'emmena avec lui à Tachkend. J'étais depuis deux ans auprès de lui à Tachkend, lorsque Ichim-Khan fit périr Toursoun-Khan et ravagea et persécuta les Qatghâns ¹⁾.

Je dis alors à Ichim-Khan: «J'étais venu dans l'espoir de recevoir quelque secours de vous et de Toursoun-Khan, mais voilà où en sont les choses chez vous. A présent, si vous me le permettez, je me rendrai auprès d'Imâm-Qouli-Khan ²⁾. C'est bien, me dit le khan. Va!» Je partis donc et me rendis auprès d'Imâm-Qouli-Khan. 307

Les Turcomans ayant appris mon arrivée à Boukhara m'envoyèrent quelqu'un pour me dire de leur part: «Qu'Aboul-Ghâzi-Sultan revienne (dans son pays), qu'il n'erre plus ainsi sur une terre étrangère». Comme Toursoun-Khan avait été l'ennemi de Imâm-Qouli-Khan, j'avais honte d'être venu, après la mort de Toursoun-Khan, auprès d'Imâm-Qouli-Khan, d'autant plus que celui-ci m'avait, à deux reprises, fait sentir par des allusions, que je n'étais venu chez lui qu'après avoir résidé auprès de Toursoun-Khan. Je dis aux Uzbeks que je ne pouvais plus rester dans ce pays, mais que je voulais connaître leur avis. Ils me répondirent: «Dans un temps pareil à celui-ci, tu dois te rendre chez les Turcomans; jamais nous ne douterons de ton coeur et de ton attachement pour nous, tandis que nous ne pouvons pas avoir confiance en Chérif-Mohammed, ne sachant pas, s'il est plus porté pour nous ou pour les Turcomans».

A cette époque les Turcomans m'envoyèrent encore quelqu'un pour me dire, qu'Isfendiâr-Khan ayant appris que les Turcomans faisaient revenir Aboul-Ghâzi ne se fiait plus à eux et s'était enfui à Hézar-Asb.

1) Les Qatghan descendaient de Bouqoun-Qatghan, fils aîné d'Alanqoua. Voy. p. 79 du texte.

2) Imâm-Qouli-Khan, fils de Din-Mohammed, fils de Djâni-Bek, fils de Yâr-Mohammed. Voy. plus haut.

Arrivée d'Aboul-Ghâzi-Khan à Khivaq, chez les Turcomans.

A la suite de l'appel des Turcomans j'arrivai à Khivaq avec cinq ou six hommes. Deux mois plus tard Chérif-Mohammend (partit de Boukhara) et se rendit à Hêzar-Asb auprès d'Isfendiâr-Khan. Ils vinrent ensemble m'attaquer; je restai victorieux, et ils firent la paix.

Six mois plus tard ils vinrent de nouveau tomber presque aux portes de Khivaq tout-à-fait à l'improviste. Tous les Turcomans du bas peuple qui habitaient hors des portes de la ville se rassemblèrent autour d'Isfendiâr-Khan, qui réunit ainsi un corps de cinq mille hommes. Moi j'en avais six cents¹⁾.

Un jour j'avais envoyé du côté de Hêzar-Asb un parti d'une vingtaine de maraudeurs pour piller les aouls. Ils revenaient avec le butin qu'ils avaient fait, lorsque Isfendiâr-Khan averti par les gens qui avaient été pillés et qui étaient accourus auprès de lui, fit monter à cheval Chérif-Mohammed avec l'ordre d'atteindre et d'enlever ces maraudeurs, avant qu'ils m'eussent rejoint. Un homme de la troupe de nos maraudeurs accourait me demander du renfort. Je ne savais pas que Chérif-Mohammed s'était mis lui-même à la poursuite de nos maraudeurs. Je leur envoyai pour les soutenir une centaine d'hommes, qui arrivèrent au moment où Chérif-Mohammed venait d'atteindre nos maraudeurs, au sud-ouest de Gulbân-Bâgh²⁾, village de la dépendance de Khivaq. Chérif-Mohammed envoya demander encore un renfort à Isfendiâr-Khan, les nôtres firent la même chose et tout en combattant, continuèrent cependant leur marche pour se rapprocher de Khivaq. Les deux renforts envoyés de mon côté et de celui d'Isfendiâr-Khan arrivèrent, et une affaire très-chaude s'engagea entre les deux partis. Enfin après un combat d'environ deux heures³⁾, l'ennemi prit la fuite, et nous le poursuivîmes

1) Le T. de K. ajoute ici: «Nous nous enfermâmes dans la ville».

2) M. D. Gulmân-Bâgh.

3) M.-à-m. Le temps de faire cuire un morceau de viande.

jusqu'au moment où il arriva au camp d'Isfendiâr-Khan. Mais il serait trop long de raconter en détail tous ces évènements. Enfin la paix fut conclue.

A cette époque deux cents familles des Uzbeks les plus riches revinrent de Boukhara et se rendirent à l'Aral, en passant par Kât. A cette nouvelle Isfendiâr-Khan me manda auprès de lui ainsi que Chèrif-Mohammed. Il ordonna à ce dernier de prendre la fuite, cette nuit même, et de se rendre chez les Uzbeks, et moi, dit-il, je n'aurai pas l'air de le savoir. Chèrif-Mohammed prit donc la fuite, et lorsque, le lendemain matin, les principaux d'entre les Turcomans vinrent demander au khan, s'il savait que son frère cadet était parti, il jura qu'il n'en savait absolument rien et ajouta: «Ceci est l'oeuvre d'Aboul-Ghâzi», et tous les Tur- 305
comans ajoutèrent foi à ses paroles.

Le lendemain¹⁾ au point du jour Isfendiâr-Khan fit appeler un à un les principaux Turcomans et leur dit: «Aboul-Ghâzi a fait revenir ces Uzbeks de la Boukharie sur l'Aral, et il vient de leur envoyer d'ici Chèrif-Mohammed. Maintenant il faut voir ce qu'il y a à faire».

Cependant j'étais couché sans me douter de ce qui se passait. Le khan fit rassembler auprès de lui dans la citadelle tous les Turcomans qui étaient dans la ville, et placer une garde à la porte de la citadelle avec ordre de n'en laisser sortir personne. Je n'avais auprès de moi que cinq ou six personnes. Au lever du soleil Isfendiâr-Khan me fit arrêter et me remit entre les mains d'une vingtaine de ses gens les plus sûrs, auxquels il ordonna d'aller sans s'arrêter me conduire chez les Qizil-Bâch (en Perse). Ces hommes m'emmenèrent jusqu'à Abiverd où ils me remirent au gouverneur de cette place, puis ils retournèrent à Khivaq. Le gouverneur d'Abiverd me conduisit au bègler-bègui du Khorassan, qui m'accompagna lui-même jusque dans l'Iraq.

1) M. de: آئینک بیر کونی.

T. K.: آئینک بری کونی.

Châh-Abbas-Mâzi¹⁾ était mort depuis peu à cette époque, et son petit-fils Châh-Séfi venait de monter sur la trône. J'allai le voir à Hamadan, d'où il m'envoya à Ispahan. Là il me donna une maison et m'assigna dix mille tenguès par an pour mon entretien. Mais dans la crainte que je ne vinsse à m'échapper, il plaça auprès de moi des gens chargés de me surveiller.

Evénements qui se passèrent depuis la fuite d'Aboul-Ghâzi Khan de l'Iraq jusqu'à son avènement au trône.

Je passai dix ans dans l'Iraq²⁾, dans la ville d'Ispahan. J'avais avec moi trois de mes gens. La onzième année je leur dis, un jour: «Maintenant je vais fuir; venez-vous avec moi? Bien, me dirent-ils, partons». J'avais des bérâts qu'on m'avait donnés pour mon entretien. J'en remis un de mille tenguès au Persan qui nous gardait, en lui disant. «Va me changer ce bérât et apporte-moi l'argent le plus-tôt possible. Tu pourras, ajoutai-je, acheter pour toi une esclave. Si elle te revient plus cher, tu ajouteras ce qu'il faudra; s'il te reste de l'argent, ce sera pour toi». Notre homme partit pour négocier ce bérât. Je me levai à la pointe du jour et me rendis au marché aux chevaux, où j'achetai huit chevaux que je fis amener l'un après l'autre dans la cour et cacher dans des hangards, où personne ne pouvait les voir. Nous nous rasâmes tous réciproquement. D'un de mes domestiques qui parlait le turc et le persan, je fis un bek, d'un autre son destar-khantchi (officier de la bouche), et du troisième son domestique. Pour moi je me déguisai en sêts (palfrenier). Lorsque tout le monde fut couché, nous sellâmes les chevaux que nous fîmes sortir un à un, et nous nous mîmes en route au moment où l'on battait les timbales (naqârè) dans le naqârè-khânè, comme cela se fait au milieu de la nuit dans les grandes villes.

1) L'auteur appelle toujours Abbas 1er Mâzi, le précédent, pour le distinguer d'Abbas II, qui régnait à l'époque où il écrivait son Histoire. (1587—1629) châh Abbas I, (1629—1642) châh Séfi, (1642—1666) Abbas II.

2) Donc de 1629 à 1639 ou de 1630 à 1640.

Lorsque nous fûmes près de la porte de la ville, je m'avançai avec bruit et en criant: «Ouvrez la porte!» On ouvrit les deux battants et nous sortîmes sans accident. Quand nous arrivâmes près de Bestâm, trois de nos chevaux qui avaient été trop nourris ne purent plus avancer. Arrivé à Bouïch¹⁾, village qui se trouve sur la route et dépend de Bestâm, je vis dans un cimetière trois hommes occupés à ensevelir un mort. C'était vers midi. Je leur demandai qui ils étaient; l'un d'eux me répondit qu'il était un séïd. C'était un pauvre homme. Je lui donnai dix tenguës en lui disant: «Nous allons à Mèschèd; apporte-nous de l'orge pour nos chevaux et avertis les gens du village que nous avons trois chevaux trop nourris pour pouvoir continuer la route, et que nous désirons les changer. Je suivis le séïd jusqu'à sa maison où l'on plaça à l'ombre de la muraille un petit tapis, sur lequel s'assit notre bek. Un de nos gens se plaça devant lui en tenant respectueusement les bras croisés, et l'autre resta à garder les chevaux, tandis que moi j'allai m'occuper de l'échange 311 de nos trois chevaux²⁾, que j'emmenai en les tenant par la bride. Le séïd avait apporté de l'orge et était allé ensuite avertir les gens du village. En moins d'une heure il se rassembla jusqu'à deux cents personnes qui amenèrent quarante à cinquante chevaux. C'était un véritable bazar. J'avais déjà échangé deux chevaux et il ne m'en restait plus qu'un à échanger, lorsque je vis arriver un vieillard de plus de soixante et dix ans et très-grand de taille. J'avais entendu dire que de Bestâm on pouvait suivre deux routes, la grande, par laquelle passaient les caravanes, et une autre, connue seulement des habitants de l'endroit, qui passait entre les montagnes et allait, à deux journées de là, rejoindre la grande route. Je demandai donc au mir³⁾ de m'in-

1) T. K. Bouch. بوش.

2) ثوبغان آتنی قولمغه آلب chevaux trop nourris. L'éditeur de Kasan a fait du mot توبغان touighân نوغای Noghai, des chevaux Noghais!

3) C.-à-d. au séïd?

diquer quel était le chemin qui conduisait directement au village appelé Maghz, lorsque le vieillard qui était survenu se mit à crier: «Eh bien! Enfants! je vous l'ai bien dit deux ou trois fois depuis la prière de pichine, mais vous n'avez pas voulu me croire; gloire et reconnaissance à Dieu, je ne me suis pas trompé. Pourquoi donc cet homme vous demande-t-il quel est le chemin qui conduit directement à Maghz sans passer par la grande route, tandis que parmi nous, habitants de ce village, à peine un sur dix connaît ce chemin de Maghz? Croyez-moi, mes enfants, cet homme est un Uzbek des prisonniers du châh qui s'est échappé de sa prison et fuit vers Samarcande. Aujourd'hui ou demain vous verrez sûrement arriver ici des gens du châh à sa poursuite. Ceux qui lui procureront des chevaux se rendront coupables. Si c'est en votre pouvoir, arrêtez ces gens et menez-les chez le gouverneur de Bestâm; si non, refusez-leur du moins des chevaux». Toute cette conversation avait lieu en persan (tadjik), pas un des habitants du village ne savait un seul mot de turc, et moi je leur parlais aussi le persan de l'Iraq. «Vieillard hypocrite! dis-je au vieillard, depuis le moment du pichine tu ne cesses de proférer cent folies et d'émettre des doutes ridicules. Je n'ai pas voulu d'abord y faire attention, croyant que tu finirais bientôt, mais non, au lieu de cesser tu ne fais que parler davantage sans vouloir t'arrêter». (J'ai déjà dit plus haut que j'avais fait d'un de mes naukers un bek, et que nous l'avions assis sur un tapis, en plaçant devant lui un domestique avec les bras croisés sur sa poitrine.) «Le châh, ajoutai-je, a reçu du Khorassan la nouvelle que les Djaghataïs sont venus mettre le siège devant Qandahâr¹⁾, et qu'ils se sont avancés jusque près de la forteresse de Best, où ils ont battu les armées de l'Iraq et du Khorassan. Le châh a donné à toutes ses troupes²⁾ l'ordre de marcher au secours de ses armées. Celui

1) جغتای قندھارنی قبادی, dont l'éditeur de Kazan a fait *Djaghataï-Khan* et la ville de *Hâs*.

2) Qârâdjis et serviteurs.

que vous voyez là bas assis se nomme Mohammed-Qouli-Bek le Tcherkès (le Circassien). Il est youz-bâchi (chef de cent hommes). Je suis-moi-même d'Ispahan, du quartier nommé Hassana. J'ai perdu mon père en venant au monde, j'ai encore ma mère, mais ses cheveux sont déjà blancs. Il y a trois ans que je suis au service de Mohammed-Qouli-Bek que j'ai dû suivre, quand il est parti pour le Khorassan. Au moment de mon départ ma mère m'a dit: Après la mort de ton père j'ai adopté un jeune homme qui faisait ici ses études, j'espérais que ses prières te seraient un jour utiles. Pendant vingt ans qu'il a passés ici à étudier, je l'ai constamment nourri, habillé et blanchi. Il était, à ce qu'il disait, des environs de Bestâm, du village de Maghz où il est retourné. Je me rappelle fort bien moi-même ce molla. Il écrivait chaque année à ma mère, mais voilà trois ans qu'il ne lui a pas écrit. Aussi ma mère m'a dit: Ce molla est mon enfant aussi bien que toi. Va chez lui. S'il est encore en vie, apporte-moi de ses nouvelles et une lettre de lui, et s'il est mort, tu réciteras en mon nom un fâtiha¹⁾ pour lui. Si tu ne remplis pas ma commis- 313 sion, je ne te pardonnerai pas le lait que je t'ai donné. J'ai donc demandé hier à Mohâmméd-Qouli-Bek la permission de me rendre auprès de ce molla, et il me l'a accordée. Voilà pourquoi je demande le chemin de Maghz». J'avais à peine achevé ses paroles que tous ceux qui étaient présents s'écrièrent: «C'est vrai, il n'écrit pas depuis deux ans, parce qu'il s'est cassé une jambe en tombant de cheval, et jusqu'à présent il ne marche qu'avec des béquilles. C'est un respectable et saint homme: Bien souvent il dit encore: Il y avait à Ispahan une veuve qui avait un fils et que j'avais adoptée comme mère. Pendant vingt ans elle a lavé mon linge et m'a rendu toutes sortes de services. Il lui envoyait souvent des lettres et des présents. Il s'appelle Molla-Châh-Aly», et tous prirent mon parti contre le vieillard qui avait témoigné des doutes sur mon compte. Celui-ci voyant que mes paroles

1) Nom du premier chapitre du Qoran.

étaient conformes à la vérité ne souffla plus mot, et moi, sous le prétexte de mon prétendu voyage chez Molla-Châh-Aly, je pus prendre tout à mon aise des informations sur le chemin de Maghz. Cependant le vieillard n'avait pas tardé d'envoyer après moi un des gens du darougha (maire) en lui disant qu'il y avait des déserteurs dans le village. J'avais déjà échangé deux chevaux et je voulais encore échanger le troisième, lorsqu'un homme vint me prendre par derrière par ma ceinture et commença à me tirer. Comme je ne me retournais pas, il se mit à me tirer encore et à me secouer en me disant: «Eh! Voleur, ennemi du châh. Fais-moi la grâce, lui dis-je alors en le fixant, de me dire, si tu plaisantes ou si c'est sérieusement que tu parles». Comme il me répondit que c'était sérieusement: «Tu as donc envie de perdre le nez, lui dis-je; celui que tu vois assis là bas est Mohammed-
 314 Qouli-Bèk le youz-bâchi, frère cadet de Youssouf-Aghâ, le Circassien. Il est jusqu'à présent sans enfants. Lorsqu'il a reçu du châh l'ordre de marcher contre les Djaghataïs, sa femme lui a dit: Je t'ai prié déjà deux ou trois fois d'aller à Mèschèd visiter le tombeau de l'Imâm pour demander à Dieu, le Très-Haut, qu'il daigne nous accorder des enfants, mais tu n'en as pas fait. A présent tu vas à Mèschèd, mais ce sera sans aucun mérite. Ainsi donc prends-moi avec toi, pour que j'aie posé mon front sur le seuil du mausolée de l'Imâm; et l'aghâ a pris sa femme avec lui. Regarde, lui dis-je, en lui montrant de la main plusieurs chameaux avec deux kadjabas (litières de femmes) qui passaient (par hasard) à ce moment sur la route; voilà les chameaux de notre aghâ (maître). Dans le kadjaba vert est sa femme, et dans le jaune il y a une personne de sa suite, qu'il a également amenée. Parle donc plus bas, et que notre aghâ ne t'entende pas; car s'il t'entend, il te conduira au gouverneur de Bestâm et te fera couper le nez et les oreilles. Comment, me dit alors cet homme, en venant me frapper sur l'épaule, je plaisante avec toi, et toi tu te fâches»; il me fit beaucoup d'excuses et m'apporta une assiette pleine de raisin sec.

Après avoir enfin échangé mon troisième cheval et appris, au juste, le chemin que je devais suivre, je me remis en route et j'arrivai à un village du Khorassan appelé Méhine. De là on apercevait deux aouls sur la lisière du désert (sable noir) et un autre dans le village de Méhine. Je reconnus que les piliers des tentes de l'aoul qui était dans Méhine avaient été faits dans le Khorassan, tandis que ceux des tentes des deux aouls qui étaient sur la lisière des sables avaient été faits par des Turcomans. Je dis alors à mes gens : « Les deux aouls qui sont dans les sables sont des aouls de Turcomans d'Aboul-Khan ou bien de Manguichlâq. L'aoul qui est dans le village appartient à des Turcomans, sujets des Qizil-Bâch, je les reconnais à leurs tentes. Rendons-nous donc à ces deux aouls ». J'arrivai à un de ces aouls, où je rencontrai un jeune garçon. Je lui demandai qui habitait cet aoul, et il me répondit, que c'étaient des Qizil-Agâqs (pieds rouges). « Comment donc êtes-vous venus ici ? lui dis-je ; auparavant vous habitiez à Manguichlâq. Les Qalmouqs, me répondit-il, nous ont attaqués et pillés et nous ont enlevé tous nos troupeaux. Ceux qui ont pu échapper, sont arrivés ici à pied en portant leurs jeunes enfants sur leurs épaules. Il y a trois ans que nous sommes ici, et ce n'est que cette année que nous nous sommes construit des tentes (aï), jusqu'alors nous n'avions eu que des alâtchouq »¹⁾. Comme je lui demandai, s'il y avait encore quelques aouls dans les environs et de quelle tribu ils étaient, il me nomma cinq ou six personnes que je connaissais, c'étaient des Turcomans de l'orouq des Irsâris. Leurs habitations, pensait-il, se trouvaient à deux farsangs de là. Le maître de cette tente qui survint alors m'ayant répété la même chose, je fus tranquille de ce côté. J'étais bien sûr que ces Turcomans n'étaient pas de ceux qui voudraient m'arrêter et me livrer aux Qizil-Bâch. Je lui dis qui j'étais. Il me reconnut alors et fit aussitôt avertir les habitants des *ils* voisins, qui se rendirent tous auprès de moi. On était

1) Petite tente ouverte sur le côté.

alors en automne. Ils me dirent: «Passe cet hiver chez nous, et le printemps prochain on verra ce qu'il y a à faire». Je me décidai donc à passer l'hiver chez eux. Le printemps suivant, ils me dirent: «L'endroit où nous sommes est trop étroit¹⁾, nous campons nous-mêmes sur les terres des Persans»; et ils me conseillèrent d'aller chez les Turcomans de la tribu de Tèkè, qui habitaient alors près des monts Aboul-Khan. Je me rendis donc au
 316 mont Aboul-Khan, où je passai deux ans chez les Tèkès. De là je partis pour Manguichlâq. A cette époque les Turcomans de Manguichlâq étaient entièrement ruinés et désorganisés. Il n'y restait plus que sept cents familles, et encore étaient-elles sous la domination des Qalmouqs. Le souverain des Qalmouqs, ayant appris mon arrivée à Manguichlâq m'envoya chercher par quelques hommes de ses principaux serviteurs, et après m'avoir gardé un an auprès de lui, il m'envoya rejoindre ceux de ma nation qui demeuraient à Urguendj.

Règne d'Aboul-Ghâzi-Khan.

Je rentrai dans ma patrie en 1052 de l'Hégire, dans l'année du serpent²⁾. Isfendiâr-Khan mourut, six mois après mon retour, au commencement de l'année du cheval. En 1054 de l'Hégire³⁾, au commencement de l'année du mouton⁴⁾, et un an après la mort d'Isfendiâr-Khan, je fus proclamé khan dans le pays appelé Aral, qui est l'endroit où le fleuve Amou se jette dans la mer. Mon frère cadet Chèrif-Mohammed-Sultan était mort deux ans avant mon arrivée, vers la fin de l'année du léopard, dans les premiers jours de hout (les poissons, février).

Isfendiâr-Khan avait laissé après lui deux fils, dont l'ainé s'appelait Youchân-Sultan et le cadet Achraf-Sultan. Imâm-Qouli-

1) C.-à-d. d'ici on ne peut rien entreprendre.

2) A. D. 1642. C'est dans l'année 1051 que tombe l'année du serpent.

3) A. D. 1644.

4) L'année du mouton a commencé en safar 1058.

Khan était mort, et son frère cadet Nadir-Mohammed-Khan lui avait succédé sur le trône¹⁾. Je réclamai des Turcomans les états et les enfants de mon frère aîné; mais ils ne voulurent pas me les rendre, et ils firent dire la khotba²⁾ au nom de Nadir-Mohammed-Khan, auquel ils envoyèrent Achraf-Sultan. Je leur déclarai la guerre et j'allai deux fois ravager les environs de Khivaq. Nadir-Mohammed-Khan envoya ensuite des gouverneurs à Khivaq et à Hézâr-Asb et fit venir le fils, la fille et la veuve d'Isfendiâr-Khan à Qarchi, qu'il leur assigna pour résidence. Les gouverneurs militaires (ilghâr-bèks) envoyés par Nadir-Mohammed-Khan laissèrent l'administration civile (amalat) de Khivaq et de

1) D'après l'auteur du Târikh-i-Timourî, Nadir-Mohammed-Khan succéda en 1052 (1642) à son frère Imâm-Qouli-Khan, qui abdiqua après avoir perdu la vue. Après un règne de trois ans Nadir-Mohammed fut détrôné, en 1055 (1645), par les émirs, qui élevèrent à sa place son fils, Sèid-Abdoul-Aziz. Le chronogramme suivant nous donne en même temps la date de la chute de Nadir-Mohammed-Khan et celle de l'avènement de Sèid-Abdoul-Aziz au trône: تاريخ مشد بهر دوشهنشاه «Voici le chronogramme de ces deux souverains, refuges de la foi Un *khan* s'est levé du trône et un *châh* s'y est assis à sa place».

Pour trouver la date il faut faire l'opération suivante: 1) Retrancher de قخت 1400, la valeur de خان ou 651. Reste 749. 2) Ajouter à ce dernier chiffre la valeur de شاه soit 306 et l'on aura $749 + 306 = 1055$, qui est la date cherchée.

Après son abdication Imâm-Qouli-Khan partit pour la Mecque, en passant par la Perse. Après avoir accompli son pèlerinage il se rendit à Médine, où il mourut en 1054 (1644). Il fut enterré dans le cimetière de cette ville, nommé *Baq-ya* ou *Baq-ya'oul-gharqad*. Un chronogramme donne aussi la date de l'arrivée d'Imâm-Qouli en Perse, lorsqu'il se rendit à la Mecque. آمد از توران شاه اوز «Le souverain des Uzbeks est arrivé du Touran 1052».

Le mouchi Hadji-Mirèk-Châh a écrit sur la mort d'Imâm-Qouli-Khan le chronogramme suivant:

درعالم ظلمتکده کون فساد
 دردمه روزکار فاسد بنیاد
 پوشیده از روی پادشاهی چشم
 مدفون بقیع شد شه پاک نهاد
 1054.

2) Voyez plus haut, p. 296, N° 1.

Hèzâr-Asb entre les mains des personnes auxquelles Isfendiâr-Khan l'avait confiée; car ces ilghârs-bèks étaient placés comme gouverneurs d'une province ou comme chefs d'un gour¹⁾, mais le khan ne leur avait point ordonné, en les envoyant, d'entrer dans les détails de l'administration, et pour cette raison l'administration civile des provinces et la perception des impôts et des revenus étaient restées entre les mains des Turcomans. Nous vîmes de nouveau de l'Aral ravager les environs de Khivaq. Cinq mois après ces évènements Nadir-Mohammed-Khan envoya à Khivaq son petit-fils Qassim-Sultan, fils de Khosrau-Sultan. Mais celui-ci ne se mêla point non plus de l'administration civile ni de la perception des revenus qui restèrent, comme auparavant, entre les mains des Turcomans.

Dès que j'appris l'arrivée de Qassim-Sultan à Khivaq, je partis d'Aral et après avoir marché toute la nuit, j'arrivai au moment de la prière (du matin) au village de Guendoum-Kân, qui est aux portes de Khivaq. De là j'envoyai nos tchapaouls²⁾ avec l'ordre de se porter au-delà de Tâch-Kupruk (pont de pierre) à Khanèqâh, sur le bord du fleuve, pour y rejoindre les bateaux que j'avais fait venir de l'Aral. Il ne restait plus auprès de moi qu'une centaine d'hommes de bonnes troupes, qui formaient ma garde. J'avais en outre deux cents hommes, tant jeunes garçons en état de monter à cheval, mais sans carquois, que vieillards et gens infirmes, incapables de faire quelque mal à l'ennemi. Le
 318 reste était employé pour garder les chameaux et le camp³⁾. Nous suivions les tchapaouls en longeant la rive septentrionale d'un grand canal qui va à Khivaq. Cependant l'ennemi, qui était sorti de la ville, approchait en suivant la rive méridionale de ce même

1) Le texte de Kazan portait comme notre manuscrit قور لارنينك باشى que l'éditeur a changé mal-à-propos en: نورا لارنينك باشى chef des Tourès (princes) ce qui n'offre aucun sens.

2) Maraudeurs.

3) وقوشداقى نارى بىرىنى ساقلامق اوچون

canal. Mais avant son arrivée j'eus le temps de passer le grand canal, et je marchai droit à sa rencontre en me formant en ordre de bataille. J'avais en tout trois cents hommes, dont cent vingt archers. Je mis moi-même pied à terre avec une soixantaine d'hommes. Des deux cents hommes qui n'avaient pas de carquois, je formai un seul corps que je plaçai au centre. Je mis vingt archers en avant-garde, vingt autres sur ma droite en avant des troupes et autant sur la gauche. J'avais en outre vingt hommes armés de fusils. Le grand canal que nous avions traversé, était à notre droite. J'avais fait mettre pied à terre à nos hommes armés de fusils, qui devaient marcher de front avec nous. Je venais de finir ces dispositions, lorsque l'ennemi se présenta devant nous. Mais ses troupes n'étaient pas disposées comme les miennes, en corps détachés. Confiant en ses forces bien supérieures aux nôtres, il s'avança, sans mettre pied à terre, en un seul corps formant une aile d'oie¹⁾, et s'arrêta à une petite distance de nous. Cette armée était forte de mille hommes, dont sept à huit cents étaient tous couverts de cottes de mailles, de cuirasses, de casques, de doboulghas²⁾, de cuissarts et de genouillères, de sorte qu'on ne leur voyait que les yeux. Nous n'avions que cinq hommes couverts de cottes de mailles. D'abord cinq cavaliers ennemis s'avancèrent sur notre avant-garde (irâval) en criant: «Tâïma-Bêhâdour-Tâïma, Ne glisse pas! Brave! Ne glisse pas!» et se retirèrent après avoir échangé quelques coups de lance avec un ou deux de nos gens. Ils n'étaient pas encore rentrés dans leurs rangs que quinze autres s'avancèrent et furent également repoussés par les nôtres. Alors cent cavaliers ennemis vinrent fondre sur notre avant-garde, qui prit la fuite avant leur arrivée et rentra dans les rangs de notre infanterie. J'étais moi-même à la tête de notre infanterie, que j'avais mise en ordre en lui donnant des instructions et en prescrivant aux autres d'a-

1) بیر بولاك فازقنانی باساب کلدی

دوبولغه 2

819 voir un oeil sur l'ennemi et l'autre sur moi. Je restai immobile jusqu'à ce que l'ennemi fut arrivé à trente pas de nous. Nous le reçûmes alors avec une volée de flèches. Au même moment nos fusiliers, qui étaient couchés dans le canal, firent feu les uns sur cette troupe et les autres sur le gros de l'armée ennemie. La troupe qui fondait sur nous, étant ainsi arrêtée, ne put pas rompre nos rangs et prit la fuite.

Nous les suivîmes au petit pas. Les deux petits corps¹⁾ que j'avais détachés sur ma droite et sur ma gauche vinrent, ainsi que l'avant-garde, se rallier devant moi. Nos fusiliers, du fossé où ils étaient, dirigeaient leur feu sur l'endroit où se trouvait le drapeau de l'ennemi, tandis que moi j'avançais, toujours à pied, attaquant sa cavalerie à coups de flèches, avec mon infanterie. L'ennemi commença à chanceler et s'enfuit en désordre, quand nous eûmes fait encore une dizaine de pas. Nous n'avions pas de cavalerie (prête) pour le poursuivre et faire des prisonniers, et nous restâmes ainsi à regarder, jusqu'à ce que l'ennemi eut fui entièrement. Alors nous montâmes à cheval et nous nous rendîmes à Tâch-Kupruk. Il n'y avait pas un seul soldat (alman) à l'endroit où je leur avais ordonné de s'arrêter. Nous poussâmes alors jusqu'au bord du fleuve, à l'endroit où étaient nos bateaux.

Le khan (Aboul-Ghâzi) qui repose au ciel a écrit ces évènements de sa propre main bénie jusqu'à ce feuillet²⁾. Là nous trouvâmes tous nos almans avec le butin qu'ils avaient fait. Quelques-uns avaient fait cuire de la viande et étaient à manger, sans s'inquiéter de leur khan et de leurs aqsaqâls (anciens). Nous passâmes cette journée au bord du fleuve, que je traversai le lendemain matin, et après une marche de quelques jours nous arrivâmes chez nous.

1) بويرا كجی Bouiraktchi, petit corps détaché sur le flanc d'une armée.

2) Ce passage ne se trouve ni dans le texte de Kazan ni dans les Mits. de Göttingue et de Berlin.

Qu'on sache qu'Aboul-Ghâzi-Khan, qui a le paradis pour demeure, avait écrit cet ouvrage jusqu'à ce feuillet lorsqu'il tomba malade. Il ordonna alors à ses enfants de ne pas laisser cet ouvrage inachevé et de s'efforcer de le terminer. En conséquence il me chargea, moi Aboul-Mouzaffar vèl-Mansour Anoucha-Mohammed-Béhâdour, fils d'Aboul Ghâzi-Khan (que la miséricorde et le pardon de Dieu soient sur lui!) moi, dis-je, sans talent et sans capacités, de terminer cet ouvrage. Quoique je me sente peu digne et peu capable de terminer ce travail difficile, cependant pour me conformer à l'ordre de cet auguste pâdichâh, j'ai entrepris de l'achever aussi bien que me le permettront mes faibles connaissances. 320

Nadir-Mohammed-Khan rappela à Boukhara Qassim-Sultan et les beks qui se trouvaient auprès de lui, et envoya dans le Karezm-Yacoub-Toupit avec quelques troupes. Aboul-Ghâzi-Khan¹⁾ alla alors de nouveau ravager les environs de Khivaq; mais Yacoub-Toupit ne pouvant pas se mesurer avec lui resta renfermé dans ses murs²⁾.

Bref, les beks de Boukhârâ s'étant révoltés contre Nadir-Mohammed-Khan le chassèrent de Boukhârâ et proclamèrent khan, à sa place, son fils aîné Abdoul-Aziz³⁾. Toutes les troupes du khan qui se trouvaient à Khivaq quittèrent la ville et prirent la fuite. Alors Aboul-Ghâzi-Khan partit d'Aral avec une armée, en 1054 de l'Hégire (A. D. 1644), au commencement de l'année de la poule⁴⁾ et arriva à Khivaq, où il rentra en possession des états de ses pères. Il fit publier que tous les Turcomans qui avaient fui ou se te-

1) Depuis ici, Aboul-Ghâzi-Khan est toujours appelé خان جنت مکان, Le khau qui a le paradis pour séjour.

2) M.-à-m. Resta à regarder:

خانغه دو بروی بولا بیلماي یاقیب قالدی

3) Voyez plus haut, p. 339, note 1.

4) L'auteur dit p. 316 que l'année 1054 correspondait à l'année du mouton. Il faut donc lire ici 1056 pour avoir une année qui corresponde à celle de la poule. On sait d'ailleurs que Abdoul-Aziz-Khan ne succéda à son père qu'en 1055, voy. la note page 316.

naient cachés eussent à revenir dans leurs foyers, et qu'il leur accordait un pardon général. Trois chefs turcomans, Ghoulâm-Béhâdour, Din-Mohammed-One-Bègui et Ourous-One-Bègui, qui avaient fui avec un grand nombre de familles turcomanes et s'étaient retirés dans les sables (déserts) au-delà de Hèzâr-Asb, reçurent par leurs espions la nouvelle de cette publication faite par le khan, et ils envoyèrent à Aboul-Ghâzi-Khan cinq à six de leurs aqsaqâls (anciens) pour l'assurer de leur soumission, et lui dire qu'ils n'avaient pas d'autre maître que lui, et qu'ils n'avaient pas d'endroit où ils pussent se retirer. Le khan leur répondit que, de son côté, il leur accordait un pardon entier; qu'il ne fallait plus s'occuper du passé, mais bien, du présent¹). «Je vais, ajouta-t-il, me rendre à Hèzâr-Asb; venez-y me voir avec vos aqsaqâls et tout votre monde, vous y recevrez nos présents et nos largesses».

Aboul-Ghâzi partit effectivement quelques jours après pour Hèzâr-Asb, où il s'arrêta dans une tente, qu'il avait fait dresser sur une grande place située hors de la forteresse de Hèzâr-Asb. Il fit dire aux aqsaqâls des Turcomans: «Demain nous donnons un grand festin; arrivez avec vos chameaux et apportez votre *âîrâne* (lait caillé) et votre qaliq (espèce de fromage fait avec du lait caillé)». Ceux-ci répondirent, «Très-bien» et retournèrent chez eux²). Le lendemain les Turcomans commencèrent à arriver en foule.

Cependant Aboul-Ghâzi-Khan après avoir tenu conseil avait décidé de faire main basse sur tous ces Turcomans, dès qu'ils seraient tous arrivés et qu'ils auraient commencé leur repas. Le massacre commença effectivement, aussitôt qu'ils se furent tous rassemblés. On tua en cet endroit un ou deux mille Turcomans, puis on fondit sur leurs habitations qui furent livrées au pillage, et leurs femmes et leurs enfants furent réduits en esclavage.

1) Est-ce bien le sens? Le texte dit mot-à-mot: Celui qui est parti est parti, et celui qui est resté est resté. بارغان باردی وقالغان قالدی

2) Cette phrase devrait, il semble, se trouver plus haut, après celle qui finit par les mots: Vous y recevrez nos présents et nos largesses.

Après cette expédition le khan rentra victorieux à Khivaq.

Expédition d'Aboul-Ghâzi-Khan contre (les Turcomans de) Tèjène.

Avant la (première) arrivée du khan à Khivaq, un grand nombre de familles (turcomanes) avaient décampé de Khivaq et s'étaient retirées dans un endroit nommé Tèjène, où elles s'étaient retranchées. Vers la fin de l'année du chien (it)¹⁾, lorsque la lune se trouvait dans le signe du capricorne (djèdi), il alla piller un parti de Turcomans qui campaient à Tèjène, fit prisonniers 322 leurs enfants et rentra victorieux à Khivaq.

Aboul-Ghâzi-Khan marche sur Bâmi-Bourma²⁾, où il extermine une grande quantité de Turcomans.

Plus tard le khan apprit que les Turcomans qui avaient échappé à Tèjène, et ceux qui étaient arrivés de Khivaq et de Balkh étaient campés dans les environs d'un endroit appelé Bâmi-Bourma, et il marcha contre eux dans l'année de la souris (sitchqân)³⁾.

Ces Turcomans, à la nouvelle de l'approche du khan, envoyèrent leurs familles à Qarâqasti⁴⁾, mirent à leur tête Qâhir-Khodja et se rassemblèrent tous à Bâmi-Bourma, où ils construisirent un fort en pierre, décidés à combattre. Aboul-Ghâzi-Khan arriva avec son armée et s'arrêta vis-à-vis du fort. On s'envoya d'abord réciproquement des ambassadeurs, mais cela n'ayant amené aucun accommodement, les deux partis en vinrent aux mains. Les Turcomans sortirent à pied de leur retranchement en pierre, se jetèrent en poussant de grands cris sur les fusiliers, dont ils rompirent les rangs, passèrent outre et arrivèrent jusqu'au gros de l'armée; mais les Turcomans avaient épuisé leur feu. Les Bouï-

1) 1055 = A. D. 1645—46.

2) Voyez plus haut, p. 271.

3) 1057 = A. D. 1647.

4) Ou *Qaraqsti*?

raktchis¹⁾ du khan se lancèrent des deux côtés sur l'ennemi aux cris de Taïma! Taïma²⁾, et les Turcomans épuisés par leur attaque tournèrent le dos et prirent la fuite vers leurs retranchements; mais tous furent massacrés avant d'avoir atteint leurs retranchements, et il n'en échappa pas un seul. Les braves Uzbeks pénétrèrent dans le fort, où ils achevèrent tout ce qui s'y trouvait encore et revinrent ensuite rejoindre le khan, qui repartit aussitôt et arriva, au point du jour, à Qarâqasti où se trouvaient les habitations des Turcomans qu'on venait d'exterminer. Après avoir pillé et détruit ces habitations et réduit en esclavage les enfants de ces Turcomans, le khan rentra victorieux à Khivaq.

Campagne d'Aboul-Ghâzi-Khan contre les Qalmouqs.

Dans l'année de la vache (sighir)³⁾ Doudji-Taïchi, Kouldalang de l'orouq qalmouq des Qouchouts vint faire une incursion dans la province de Kât, d'où il se retira après avoir enlevé une grande quantité de prisonniers. Le khan renvoya alors dans son pays le Qalmouq nommé Bouiân, prince (tourè) de l'orouq des Tourghâouts, qui se trouvait à cette époque dans le Kharezm où il était venu pour affaires de commerce, et se mit à la poursuite des Qalmouqs, qu'il atteignit le quinzième jour vers midi, dans un endroit appelé Yougourouk-Bâch (Tête —). Le khan les attaqua aussitôt. L'ennemi passa la nuit dans cet endroit; mais se sentant trop faible pour recommencer le combat, il s'enfuit le lendemain matin. Le khan s'arrêta dans cet endroit et ne se remit à la poursuite des Qalmouqs qu'après avoir fait prendre un repos à ses troupes et abreuver les chameaux et les chevaux. L'ennemi avait abandonné dans sa fuite nombre de chameaux et de chevaux, mais voyant que malgré cela il lui était impossible d'échapper, il s'était rassemblé en un seul corps et était allé se

1) Voyez plus haut page 342.

2) Ne glisse pas! Ne glisse pas! Voyez plus haut page 341.

3) 1058 a. D. 1648.

cachez au fond d'un ravin, d'où il vint fondre sur les premières troupes qui l'atteignirent. C'était le khan en personne qui avait pris les devants avec un petit nombre de cavaliers. L'armée le suivait sans s'inquiéter de rien. On n'avait plus le temps de descendre de cheval et de se ranger en bataille. Cette petite troupe fit bravement face à l'ennemi et combattit à cheval. Le Dieu Béni et Très-Haut daigna accorder la victoire à ces braves en récompense de la confiance qu'ils avaient eue en lui. Ils culbutèrent les Qalmouqs, dont le chef eut le bras percé d'une balle. L'étendard, le porte-étendard et quelques autres Qalmouqs tombèrent entre les mains des vainqueurs. Le reste se sauva par la fuite. Le khan passa la nuit dans cet endroit; le lendemain il reprit le chemin de Khivaq, où il rentra victorieux quelques jours plus tard. 324

Dans l'année du lièvre (taouschqân)¹⁾, le khan marcha contre Baïrâdj, chef d'une tribu de Turcomans, du même nom de Baïrâdj, qui n'avait pas voulu se soumettre au khan, et dont les habitations se trouvaient sur les bords de la rivière appelée Atrèk-Kourguène. Cette expédition du khan fut une expédition vraiment étonnante. Après une marche de quelques jours, le khan, pensant qu'il était arrivé près du lieu où devait camper cette tribu, laissa dans un endroit ses tentes et les vivres de son armée, et ayant pris des provisions pour trois jours seulement, il continua sa route à la recherche de l'îl ennemi. Il marcha ainsi pendant sept à huit jours sans pouvoir trouver l'îl. Il y eut alors parmi les troupes une disette telle qu'on ne pouvait pas trouver un pain pour un cheval²⁾. Aussi l'armée entière se dispersa de tous les côtés et resta en arrière, de sorte que des dix mille hommes qu'avait emmenés Aboul-Ghâzi-Khan, il ne lui en resta bientôt plus que quatre cents. Le khan continua néanmoins sa mar-

1) 1061 A. D. 1651.

2) Les manuscrits et le texte de Kazan disent tous برانغه برآت نبا
بيلما ديلار On ne pouvait pas trouver un cheval pour un pain!

che avec ce peu d'hommes. Ils rencontrèrent à l'improviste quelques marchands turcomans de la tribu des Tèkès¹⁾, qui se mirent à fuir, dès qu'ils aperçurent les troupes d'Aboul-Ghâzi-Khan. On prit pourtant un ou deux de ces marchands que l'on tua sur place. Un autre qui était monté sur un bon cheval était parvenu à s'échapper. En le poursuivant on arriva par hasard aux habitations de Khan-Mirza²⁾. On revenait, après s'être rendu maître de cet aoul, lorsque l'avant-garde rencontra et amena devant le khan un Tèkè nommé Avanich, qui venait des aouls de Baïrâdj et voyageait pour des affaires de commerce. Cet homme ayant 825 indiqué l'endroit où se trouvaient les habitations de Baïrâdj, le khan se dirigea aussitôt de ce côté. Arrivés près de l'aoul, les hommes qui étaient avec le khan partirent pour aller piller les habitations. Il ne resta auprès du khan qu'une trentaine d'hommes avec lesquels il fondit sur l'aoul. En un mot ce fut un combat, comme il n'y en avait encore jamais eu. Un des serviteurs du khan ayant, par hasard, renversé Baïrâdj d'un coup de fusil, ces trente braves se jetèrent en avant et ne revinrent auprès du khan qu'après avoir fait main basse sur tous ces Turcomans et fait prisonniers leurs (femmes) et leurs enfants.

Aboul-Ghâzi-Khan accorda à ces braves de riches récompenses et rentra, quelques jours après, victorieux à Khivaq.

Expédition d'Aboul-Ghâzi-Khan contre les Ymirs et les Sâriqs.

Dans l'année du serpent, *ylân*³⁾, le khan marcha contre l'il d'Ymir, qu'il trouva dans l'endroit appelé Toudj. Il ravagea leurs habitations et réduisit les habitants en esclavage. En revenant il rencontra, par hasard, près du puits de Dinâr où il s'était arrêté, la tribu des Sâriqs qu'il pillâ également. Avec la grâce de Dieu

1) ناکاه تکه خلقتدین; l'éditeur de Kazan a fait de ناکاه تکه le peuple de Nakè - Takè ناکاه تکه!

2) L'auteur ne dit pas qui était ce khan Mirzâ.

3) 1062 = A. D. 1652.

le khan les fit prisonniers ainsi que leurs enfants; il leur enleva tous leurs troupeaux et rentra victorieux à Khivaq.

Seconde expédition d'Aboul-Ghâzi-Khan contre les Qalmouqs.

Cette même année des troupes qalmouques de l'orouq des Tourghâouts, sous le commandement de trois chefs (touré), nom- 326
més Merkène, Tâïchi, Oqtchoutèbè et Toghoul, vinrent ravager les villages des environs de Hèzâr-Asb, et poussèrent jusqu'à Sèdour, et de là à Daroughân où ils pensaient que les habitants avaient leurs biens et leurs troupeaux; puis ils retournèrent sur leurs pas, traînant à leur suite tous les prisonniers qu'ils avaient pu faire en passant par ces endroits. Aboul-Ghâzi-Khan, à la réception de cette nouvelle, se rendit à Hèzâr-Asb, d'où il envoya un ambassadeur, nommé Yâdigâr-Inâq à Abdoul-Aziz-Khan¹⁾, pour le prévenir de se tenir sur ses gardes contre ces Qalmouqs qui devaient, pensait-il, s'être dirigés sur Boukhara. Cet ambassadeur, arrivé vis-à-vis de Dârroughan, eut l'idée de passer le fleuve pour prendre des informations. Il apprit effectivement, sur l'autre rive, que les Qalmouqs étaient déjà retournés sur leurs pas. Il n'eut pas plus tôt acquis la certitude de leur retour qu'il accourut en informer Aboul-Ghâzi-Khan. Cependant dix jours s'étaient déjà écoulés. Le khan fit aussitôt assembler tous ses beks, mais ceux-ci furent tous contre le projet qu'il avait formé de poursuivre les Qalmouqs, alléguant pour raison que ces derniers ayant une avance de dix jours, il serait de toute impossibilité de les atteindre. Cependant Aboul-Ghâzi-Khan, malgré tout ce que purent dire les beks, monta à cheval et se mit à la poursuite des Qalmouqs. Après quelques jours de marche, il atteignit au mont Inder un parti de ces Qalmouqs, qui était resté en arrière. Il réussit à faire prisonniers tous ces Qalmouqs, qui lui apprirent que leur armée était à peu de distance devant eux. Le khan fit

1) On a vu plus haut, page 339, — que Séïd Abdoul-Aziz avait succédé, en 1055, à son père Nadir-Khan, frère cadet de Imâm-Qouli-Khan.

alors massacrer tous ces prisonniers et se remit en marche. La même nuit, au point du jour, on enleva encore une partie de ce corps. Les chefs des Qalmouqs voyant alors l'impossibilité d'échapper se rassemblèrent pour tenir conseil et décidèrent, que, puisqu'il était certain qu'ils seraient pris jusqu'au dernier, s'ils restaient tous ensemble, il fallait essayer de s'échapper en se divisant en plusieurs corps. Ceux de nous, se dirent-ils, qui doivent vivre longtemps échapperont, les autres seront pris.

327 Merkène-Tâichi, Oqtchoutèbè et Toghoul partagèrent donc leurs troupes en trois corps et prirent la fuite, sans s'inquiéter des faibles et des trainards.

Aboul-Ghâzi-Khan marchant jour et nuit, sans s'arrêter, atteignit enfin Oqtchoutèbè et Toghoul dans un endroit appelé Sâkin-Rabât. Les Qalmouqs ne pouvant se mesurer avec le khan se fortifièrent à Sâkin-Rabât et lui envoyèrent un ambassadeur, pour lui dire qu'ils étaient arrivés sur ses terres ignorant qu'elles faisaient partie du yourt de Aboul-Ghâzi-Khan, et qu'ils s'étaient trompés de chemin en se rendant sur les terres d'Aboul-Ghâzi-Khan, qu'il était maître de les faire mourir ou de leur accorder la vie, qu'ils étaient entièrement coupables. Ils vinrent ensuite, avec leurs carquois et leurs sabres suspendus à leur cou, se jeter aux pieds du khan en lui rapportant tout le butin qu'ils avaient fait sur les terres d'Urguendj. Ils jurèrent de ne jamais rien entreprendre, à dater de ce jour, ni contre sa personne ni contre ses états; de s'opposer, si leurs forces le leur permettaient, tant aux Qalmouqs qu'à tout autre peuple qui voudrait entreprendre quelque chose contre Urguendj et, s'ils étaient eux-mêmes trop faibles, de l'avertir au moins (des mauvaises intentions de ses ennemis).

Le khan leur répondit que, comme ni leurs pères ni leurs frères aînés n'avaient jamais été les ennemis de ses états, et qu'en outre, ils disaient n'être arrivés sur ses terres que par ignorance, il leur pardonnait leur faute. Il les renvoya chez eux avec de riches présents et revint lui-même victorieux à Khivaq.

Le khan fit alors venir de Hèzâr-Asb à Khivaq Yadigâr, auquel il conféra la dignité d'inâq en le comblant en outre de faveurs et de bienfaits.

Première expédition d'Abdoul-Ghâzi-Khan contre Boukhara.

En un mot, le khan, après avoir soumis à sa domination tous les Turcomans, régnait depuis plusieurs années en paix et dans une tranquillité parfaite, lorsque Soultân-Qouli, khan de Balkh, lui envoya un ambassadeur pour implorer son secours contre Abdoul-Aziz, khan de Boukhara. « Abdoul-Aziz, mon frère aîné, lui faisait-il dire, a formé le projet de me priver de la vie et de s'emparer de Balkh. Vous êtes, à-présent, mon père et mon frère aîné, et je n'ai de protecteur que vous. Si vous ne déclarez pas la guerre à Abdoul-Aziz-Khan et ne marchez pas contre Boukhara, il viendra s'emparer de Balkh et me fera mourir, quoique innocent ».

Ce Soultân-Qouli avait épousé une fille de Chèrif-Mohammed-Sultân, frère cadet d'Aboul-Ghâzi-Khan; il était devenu par ce mariage le neveu¹⁾ par alliance du khan, et voilà pourquoi il lui adressait ces paroles. Aboul-Ghâzi-Khan n'avait jamais oublié qu'Abdoulâh-Khan de Boukhara avait souvent porté la guerre dans le Khârezm, qu'il avait fait périr sans pitié trente-deux princes²⁾ de sa famille, et qu'il avait emmené leurs enfants prisonniers. L'appel que lui faisait le khan de Balkh vint encore réveiller son ressentiment, et dans l'année du mouton³⁾ il marcha contre Boukhara et arriva près de Koukerdlik. De là le khan détacha sur Qârâ-Koul Bèk-Qouli Inâq avec un corps de

1) Soubhan Qouli, frère cadet d'Abdoul-Aziz-Khan et plus tard son successeur à Boukharâ, en 1091?

2) M.-à-m. Le *Kiaw*, gendre du khan, qui a le paradis pour séjour.

خان جنت مکان غه کباو ابردی

3) Le Mit. porte پادشاه زاده pour پادشاه.

4) 1064, A. D. 1653-54.

mille hommes, et il se dirigea lui-même sur Sufunitch-Balâ, qu'il ravagea ainsi que trente ou quarante villages jusqu'aux portes de Boukhara. Après cette expédition, dans laquelle il avait fait un immense butin et un grand nombre de prisonniers, le khan revint à Koukerdlik. Là il fut rejoint, trois jours plus tard, par Bèk-Qouli-Inâq, qui avait entièrement ravagé Qârâ-Koul, d'où il ramenait nombre de prisonniers et rapportait un riche butin. Quelques jours après le khan rentra victorieux à Khivaq.

Prise de Qârâ-Koul par Aboul-Ghâzi-Khan.

329 La même année le khan alla ravager une seconde fois Qârâ-Koul, d'où il vint camper à Kourdich. Abdoul-Aziz-Khan se trouvait alors à Qarchi. Ses beks qui étaient à Boukhara vinrent attaquer Aboul-Ghâzi-Khan à Kourdich, avec un corps de cinq mille hommes, mais ils furent entièrement défaits, et de ces cinq mille hommes cent seulement parvinrent à s'échapper; tout le reste fut pris et passé au fil de l'épée. Comme quelques habitants étaient venus se réfugier et s'enfermer dans la forteresse de Qârâ-Koul, le khan alla de nouveau attaquer cette place, qui fut prise et livrée au pillage et aux flammes. Après avoir fait prisonniers tous ceux qui s'y trouvaient, le khan reprit le chemin d'Urguendj, et quelques jours après il rentra en triomphe à Khivaq.

Aboul-Ghâzi marche contre Tchardjouï.

Dans l'année du singe (bêchine) le khan alla ravager Tchârdjouï, où il fit des prisonniers et rentra ensuite à Khivaq.

Aboul-Ghâzi-Khan marche sur Yâidji.

Au commencement de l'année de la poule (toqouq)¹⁾, lorsque la lune était dans le signe du bélier (hamal), le khan alla ravager

1) 1065, A. D. 1654—55.

Yaldji jusqu'à Nerzèm, et de ce côté-ci jusqu'à Qârâ-Koul, et revint avec un grand nombre de prisonniers. A la nouvelle des ravages que faisait Aboul-Ghâzi-Khan, Abdoul-Aziz-Khan et Qâssim-Khan étaient partis de Boukhara pour l'attaquer; mais à leur arrivée à Koukerdlik ils virent, d'après les rapports que leur firent les fuyards, qu'ils ne pourraient pas se mesurer avec le khan, et ils prirent la fuite en désordre, de toute la vitesse de leurs chevaux, abandonnant vivres et provisions.

La même année, le khan alla attaquer Kerminé qu'il prit et 330 livra au pillage. Il en revenait avec un grand nombre de prisonniers et s'était arrêté au-delà de la rivière¹⁾ qu'il avait passée sur un pont. Personne ne pouvait supposer qu'on serait attaqué le lendemain matin par l'ennemi, et tout le monde s'était endormi, se croyant même plus en sûreté que chez soi. Au point du jour une grande partie de l'armée s'était remise en route, chassant devant elle les chameaux, les chevaux, les vaches et les moutons que l'on avait enlevés à l'ennemi. Quelques moments après tout ce qui restait de troupes l'avait également suivie avec les prisonniers qu'on avait faits, et aux premiers rayons du soleil, de cette armée forte de quinze mille hommes, il ne restait plus même une centaine d'hommes auprès du khan, lorsque Khodjam-Birdè Atâliq vint le réveiller en lui disant: «Vous êtes d'une imprudence étonnante, levez-vous; il faut monter à cheval. Où est l'ennemi? où sont les nôtres?» dirent alors le khan et ceux qui l'entouraient.

Il faut savoir que pendant la marche sur Kerminé un homme de la famille de Awliâ-Ouïghour avait disparu, dans l'endroit nommé Tamlik-Atâ. On était venu le dire au khan²⁾; mais le khan et toute l'armée avaient pensé que cet homme s'était égaré, et qu'il s'était dirigé vers le fortin³⁾ qu'on avait construit dans un en-

1) دریا نینک کوپروسندین اوتوب توشدی

2) ابرلیک کیشی کا آبتدیلاز au brave.

3) سالیق

droit appelé Amâtgha-Boulâq. Le fait est que cet homme était parti, trois jours avant nous, pour aller avertir Abdoul-Aziz-Khan de l'approche de notre armée, qui ne savait rien de cela. Des troupes nombreuses étaient tout d'un coup sorties de Boukhara pour nous attaquer.

831 Aboul-Ghâzi-Khan n'eut pas plus tôt aperçu l'ennemi qu'il monta à cheval pour rejoindre son armée, qui s'était déjà éloignée. Tous ceux qui étaient partis le matin avaient été arrêtés par un grand canal qu'ils avaient trouvé devant eux, et que leurs chameaux n'avaient pas pu passer. L'ennemi, dont les forces paraissaient de loin s'élever à quarante ou cinquante mille hommes, ne fut pas plus tôt arrivé à l'endroit où avait campé le khan, qu'il envoya à sa poursuite un corps de mille hommes, tous couverts de fer et d'acier. Le khan se voyant atteint mit pied à terre avec sa petite troupe, forte tout au plus de cent hommes. Il expédia quelques cavaliers vers l'endroit où s'étaient arrêtés ses chameaux et ses soldats, pour en amener des renforts. Il y envoya également les drapeaux et les trompettes avec l'ordre d'y sonner du cor, afin, dit-il, que l'ennemi prenne les chameaux pour le corps de notre armée et s' imagine que nous n'en sommes que l'avant-garde. Le khan envoya Yadigâr-Atâliq avec trente de ses braves à la rencontre de ces mille hommes, rangea, sur plusieurs rangs, le reste de son infanterie et attendit l'ennemi. Ces trente cavaliers s'élancèrent, aux cris de Allâh-yâr (Dieu nous aide) sur ces mille hommes, qui prirent tout d'un coup la fuite; mais, quelques moments après, ceux-ci vinrent charger nos trente hommes qui d'abord se retirèrent, puis se retournèrent avant d'avoir atteint nos rangs, et l'ennemi prit de nouveau la fuite. En un mot, ils se chargèrent ainsi réciproquement jusqu'à sept fois de suite.

332 Cependant des renforts nous arrivaient peu-à-peu, par cinq ou dix hommes, de l'endroit où se trouvaient nos chameaux. Le khan avait déjà auprès de lui cinq ou six cents hommes d'infanterie, et deux ou trois cents cavaliers étaient aux mains avec l'ennemi. En ce moment Abdoul-Aziz-Khan arriva avec un corps

nombreux et commença un tel feu de mousqueterie que la fumée empêchait de rien voir devant soi.

Il faut savoir qu'à l'époque de cette expédition d'Aboul-Ghâzi-Khan contre Kerminé, son fils, Anoucha-Mohammed-Béhâdour-Khan, n'était encore âgé que de quatorze ans, et c'était sa première campagne. J'avais accompagné Aboul-Ghâzi-Khan dans cette expédition. Lorsque l'ennemi était ainsi arrivé tout d'un coup sur nos pas, Aboul-Ghâzi-Khan, qui a le ciel pour demeure, le lion terrible, le conquérant du monde, avait envoyé d'abord Anoucha-Mohammed-Béhâdour-Khan, puis, quelques moments après, Khodjam-Birdè-Atâliq, Dewlèt-Atâliq et Bèk-Qouli-Inâq, pour ramener les troupes qui s'étaient déjà éloignées. Après leur départ l'ennemi était arrivé en grand nombre et avait tellement cerné Aboul-Ghâzi-Khan, qu'il lui était devenu impossible de s'échapper. J'allai moi-même compter les troupes ennemies, qui étaient cent fois ¹⁾ plus nombreuses que les nôtres. Nos gens souffraient beaucoup. Encore une heure de combat, et nous allions être culbutés et anéantis. Soixante hommes de ceux qui entouraient le khan firent une nouvelle charge. Anoucha-Mohammed-Khan qui arrivait en ce moment avec deux cents cavaliers alla faire sur le flanc de l'ennemi une charge si vigoureuse, qu'il passa sur le corps de cette armée forte de soixante mille hommes, en combattant avec une bravoure qui arracha des cris d'admiration à toute l'armée. Une troupe de soixante et dix à quatre-vingts fantassins, qui étaient restés auprès du khan, se jeta alors en courant sur l'immense armée d'Abdoul-Aziz-Khan, en criant «L'ennemi fuit». L'exemple de cette troupe fut suivi par trois ou quatre cents hommes d'infanterie, qui formaient l'aile droite et l'aile gauche. Nos deux ou trois cents cavaliers firent de leur côté une charge vigoureuse, et par la volonté de Dieu, l'armée d'Abdoul-Aziz-Khan fut défaite et prit la fuite. Les braves guerriers d'Aboul-Ghâzi-Khan poursuivirent l'ennemi,

333

1) T. K. quatre fois.

l'épée dans les reins, jusqu'à la rivière qu'une partie seulement réussit à franchir sur le pont, le reste périt dans la rivière en cherchant à la passer à la nage. Abdoul-Aziz-Khan lui-même poursuivi, la lance dans les reins, par quelques-uns de nos braves, ne réussit qu'avec cent mille peines à s'échapper de leurs mains, et ne se sauva qu'en se jetant dans la rivière, qu'il passa à la nage.

Après cette glorieuse victoire, Aboul-Ghâzi-Khan rentra avec une immense quantité de prisonniers à Khivaq, où il fit rassembler tout le peuple auquel il donna un grand festin. Aboul-Ghâzi-Khan fit l'éloge de la bravoure dont Anoucha-Mohammed avait fait preuve dans cette dernière expédition. «C'était, dit-il, la première campagne de notre fils. Dieu a béni ses premiers pas et ses premières armes en nous accordant sa victoire sur un aussi grand roi qu'Abdoul-Aziz-Khan».

Après ce festin, le khan donna à son fils un drapeau et des troupes et lui fit présent de Hèzâr-Asb.

Expédition d'Aboul-Ghâzi-Khan contre Vardanzi.

Dans l'année du chien (it)¹⁾ Aboul-Ghâzi-Khan alla ravager Vardanzi, d'où il revint avec beaucoup de prisonniers.

Dernière expédition d'Aboul-Ghâzi-Khan contre Boukhara.

884 Dans l'année du léopard (bars)²⁾ le khan alla ravager les environs de Boukhara, qu'il fit piller pendant dix jours de suite. Il poussa jusqu'à la porte dite de Namâz-Gâh, mais il n'entra pas dans la ville, parce que Abdoul-Aziz-Khan se trouvait alors à Samarcande, et qu'il ne restait plus dans les murs de Boukhara que quelques Tâdjiks et quelques femmes. «Si nous entrions dans

1) 1068—69 (1658).

2) 1072 (1661).

la ville, dit-il, tout le monde nous blâmerait et dirait qu'Aboul-Ghâzi-Khan s'est emparé de Boukhara défendu par quelques femmes. Si Dieu veut, je viendrai prendre Boukhara quand Abdoul-Aziz-Khan y sera lui-même». Après avoir fait un immense butin et un grand nombre de prisonniers, le khan reprit le chemin du Khârezm et rentra, quelques jours après, triomphant à Khivaq. «J'ai atteint l'âge de soixante ans, dit alors Aboul-Ghâzi-Khan, et je n'ai plus de raison pour faire encore du mal à un peuple musulman. Dieu m'a toujours fait sortir victorieux de toutes les guerres que j'ai eues à soutenir pour quelques motifs ; je veux maintenant employer le reste de mes jours à prier Dieu, le Très-Haut, et à faire des expéditions contre les Qizilbâch (les Persans) et contre les Qalmouqs». Après avoir fait ce voeu il envoya un ambassadeur dans le Mâverân-Nahr (Transoxiane), fit la paix avec Abdoul-Aziz-Khan et remit les rênes du gouvernement entre les mains de son fils.

Aboul-Ghâzi-Khan passa de ce monde périssable dans le séjour de l'éternité, en 1074 ¹⁾ dans l'année du lièvre (touchqân), dans le mois de ramadhan, après un règne de vingt-trois ans.

Cette histoire des Tatars, Chèdjèrèï-Turk, a été terminée en 1076, dans l'année du serpent (*yılan*) ²⁾ et écrite dans le vilayèt ³⁾ d'Urguendj. Jamais, depuis Adam, aucun souverain ni aucun prince n'avait encore écrit lui-même sa propre histoire. Mais à cause de l'ignorance du peuple d'Urguendj cette histoire était devenue une nécessité, voilà pourquoi (il) le khan l'a racontée.

Que Dieu leur pardonne à tous deux ⁴⁾ leurs péchés et daigne jeter un voile sur leurs fautes.

1) A. D. 1663. Il faudrait au moins dans le mois de djoumadi 2^m.

2) A. D. 1665.

3) Nous avons déjà eu l'occasion de faire observer que l'auteur emploie le mot *vilayèt* tantôt dans le sens de province, tantôt dans le sens de ville.

4) A Aboul-Ghâzi-Khan et à son fils qui a terminé cette histoire.

Fin: 1234¹⁾ (A. D. 1815). A la fin du manuscrit Dahl on trouve sur la marge les vers persans (qui suivent):

«Avec l'aide de Dieu que n'atteint jamais le sommeil, la copie de ce livre a été terminée un mercredi. Je demande une prière pour moi à tous ceux qui le liront, car je suis un pauvre pécheur».

1) Date de la copie de ce manuscrit. *

I.

TABLE ALPHABÉTIQUE

DES NOMS PROPRES EN CARACTÈRES FRANÇAIS.

(Les chiffres en parenthèses indiquent les notes.)

A.

Abâ Bék, l'on-bègui, 262, 263.

Abak, 196.

Abaqâ-Khan, 34, 173, 174, 176, 182.

Abaverd (-Abiverd), 134 (2).

Abbâs, assassin d'Olough-Bek, 197 (4).

Abdoul - Aziz - Khan, fils de Nadir-Mohammed-Khan et petit fils de Dfn-Mohammed-Sultan, de la dynastie d'Astrakhan ou des Djanides, 188, 343, 349, 351, 352, 353—357.

Abdoul-Aziz-Sultan, fils d'Obèidoullâh-Khan, 239, 241.

Abdoullâh, fils d'Ibrahim, fils de Mirzâ-Châh-Roukh, 197 (4).

Abdoullâh-Khan, fils de Koutchkoundji, 210 (n).

Abdoullâh-Khan, fils d'Iskender-Khan, 2, 189, 193 et ibid. (3), 206, 207 (1), 259 et ibid. (2), 267, 268, 273—278, 280—285, 288, 290, 291, 293, 351.

Abdoullâh-Nâméh, voyez Chéréf-nâmé-I-Châh.

Abdoul-Latif Mirzâ, fils d'Olough-Bék 197, ibid. (2) et (3), 198.

Abdoul-Moumine-Khan, fils d'Abdoullâh-Khan, 193, 206, 207 (1), 276, 284, 285, 288, 291, 292 et ibid. (1), 293.

Abeskouu, 128 et ibid. (1).

Abiverd, 134, 220, 226, 246, 245, 255, 256, 260, 276, 331.

Aboukan, fils de Douf-Tchêthène 159, 162.

Aboukan, fils de Dèvâch-Khan, descendant de Djaghataï. 160 (1).

Aboulèk, 196, 214, 215 et (1), 217, 218.

Aboul-Ghâzi-Béhâdour-Khan ou **Aboul-Ghâzi-Khan** et **Aboul-Ghâzi**, 1, 297, 298, 304—308, 312—342 (d'après son propre récit), 342—358; (d'après le récit de son continuateur).

Aboul - Khaïr - Khan, fils de Devlèt-Chérkh, 192, 193, 197 et ibid. (4), 198, 199, 201—203, 206, 238, 298.

Aboul-Khaïr-Sultan, fils de Timour-Sultan, 267, 283.

Aboul-Khan (Balqans), monts, 215, 216, 220, 221, 310, 318, 337, 338.

- Aboul-Khan** ou **Aboul-Mohammed** ou **Aboul-Sultan**, fils de Dine-Mohammed-Khan, 252, 256, 257, 259, 277, 291 (3).
- Aboul-Méali-Kâtib**, 127.
- Aboul-Mohammed** voyez **Aboul-Khan**
- Aboul-Sultan** voyez **Aboul-Khan**.
- Abou-Sa'ïd-Khan**, fils de Oldjaitou-Khan, 174, 175.
- Abou-Sa'ïd**, surnommé Djâni - Bek-Khan, fils de Barâq-Khan, 188.
- Abou-Sa'ïd**, fils de Koutchkoundji, 225 (1).
- Abou-Sa'ïd**, fils de Toqtamisch-Khan, 187.
- Abou-Sa'ïd-Mirzâ**, 197 et ibid. (1) et (2), 198—200.
- Ab-sou-koun** (**Abeskoun**), 128 (1).
- Achraf-Sultan**, fils de Isfendiar-Khan, 338, 339.
- Achraf** le qadhi, voyez **Aschraf**.
- Adam**, 1, 2, 3, 5, 6 (signification du nom), 8, 75, 78, 128, 314.
- Adaqs**, les, section de tribu, 225.
- Adaqlis**, les, de la tribu de Khizir, 224, 241.
- Adaqli-Khizir**, tribu, 221.
- Adel-Sultan** ou **Adli-Sultan**, 160—161 (1), 162.
- Afghân-Sultan** ou **Avghan-S....**, fils d'Arab-Mohammed-Khan, 298, 308, 309 (1).
- Afrâslâb**, 49.
- Aghanâl-Sultan**, fils d'Aminèk-Khan, 218, 219.
- Aghataï** ou **Aqâtaï-Khan**, fils d'Aminèk-Khan, 218, 235, 239, 240, 243—246, 248—251, 253, 266, 271, 272.
- Aghataï-Sultan**, 222—223, 237.
- Aghisch-Sultan**, fils de Sofân-Khan, 235, 227, 246.
- Ahmed-Khan**, fils de Holagou-Khan, 173, 182.
- Aï** ou **Aï-Khan**, 22, 27, 28, 75.
- Aï-Bek** voyez **Itik**.
- Aï-Khan** voyez **Aï**.
- Aïcha-Biguè**, 227, 246 (3).
- Aïmaq**, tribu, 22.
- Aïtik** voyez **Itik**.
- Aïtmas**, général d'Okèdaï-Qâân, 146.
- Akhnoh**, 7.
- Alâ-Tâgh**, 70, 165, 166.
- Alân-qouâ**, 52, 60, 64—66, 72, 74, 314.
- Alans**, 129, 130.
- Alâoul-Mouk**, un sérd de Termèd, 108.
- Alâq**, femme, 83.
- Alâq-Noyân**, général de Tch.-Kh., 108, 114, 115, 116.
- Alaqâi-Bigui**, fille de Tchinguiz-Khan, 101 (2).
- Alâ-Qousch-Tèkine**, 48, 88.
- Alâqtchine**, 44—45.
- Alâ-Yountli**, fils de Tâgh-Khan, 27.
- Alb-Khân** 110.
- Alghou**, petit-fils de Djaghataï-Khan, 156, 158.
- Alludjè-Khan**, fils de Koyouk-Khan, 10, 13, 75, 314.
- Allâh-Qouli-Sultan**, fils d'Aqâtaï-Khan, 250, 353, 266.
- Alma-Atichqân**, forteresse, 279, 285 (1).
- Almaliq** 108.
- Almati**, endroit 101.
- Alqâ-Ouili**, fils de Kouu-Ksan, 27, 28.
- Altâloun**, fille de Tchinguiz-Khan, 101 (2).
- Altân**, ambasssdeur de Tchinguiz-Khan, auprès des Qirghizes, 92.
- Altân-Khan**, 94—100, 147, 148.
- Aly** l'Ouïrate 174.
- Aly**, fils de Baïdou, 174.
- Aly-Khodja Boukhâri**, 105.
- Aly-Khodja Ghidjdouvâni**, 114.
- Aly-Oghlan**, fils de Bèk Qoundi-Oghlan, 186.
- Aly-Qouschdji**, émir et gouverneur du Khorassan, 175.
- Aly-Sultan**, descendant d'Okèdaï-Khan, 160, voyez aussi ibid. la note (1).
- Aly-Sultan**, fils de Sofân-Khan, 225, 235, 246.
- Aly-Sultan**, fils de Avânich-Khan, 228, 229, 231 (sa mère), 240, 243, 246, et ibid. (4) 248, 252, 253, 260,

- 261—263, 265, 273, voyez aussi p. 307 (3).
- Aly-Sultan**, fils de Mahmoud-Sultan, 266, 267, 280, 280, 281, 283; voyez aussi p. 307 (3).
- Aly-yâr Bèk**, 285.
- Alys**, tribu turcomane, 221, 224, 225.
- Amâtgha-Boulâq**, 354.
- Aminèk**, 196 (étymologie de ce nom), 214. — **Aminèk-Khan**, 215, 218, 220, 222, 236—239, 246, 260, 271, 313.
- Amlâq** voyez **Emlâk**.
- Amou** ou **Amou-Déria**, fleuve, 11, 22, 125—126, 138, 156, 199, 220, 221, 224, 250, 289, 294, 295, 309—312, 318, 322.
- Amouyé**, ville et district, 133.
- Anbâdji**, 175.
- Angara-Mourân**, fleuve, 43—45.
- Anosch** (-Enos), 6, signification de ce nom *ibid*.
- Anouch** (**Anosch**), 6.
— (**Anosch**), 75.
— (**Enouch**), 314, *ibid*. (2).
- Anoucha**, Mohammed - Béhâdour, fils d'Aboul-Ghâzi-Khan, 343, 355.
- Anonchirvân**, 48.
- Anouchirvân-Khan**, descendant de Houlagou-Khan, 177.
- Anouchtégouine**, Khârezm-Châh, 50 (1).
- Aouz-Qizil-Ogouz**, 213.
- Aqataï-Sultan** voyez **Aghataï-Sultan**.
- Aq-Babâ-Sultan**, 266, 283.
- Aq-Manghou**, tribu 170.
- Aq-Orda**, pays d', 182.
- Aqri-Mourân**, fleuve, 45.
- Aqsâq-Timour**, 69.
- Aq-sou**, rivière, 283.
- Arab-Châh**, fils de Foulâd, 192, 194, 313.
- Arab-Mohammed-Khan**, 1, 282, 295—300, 303, 307—309, 313.
- Arab-Mohammed-Sultan**, fils de Hâdji-Mohammed-Khan, 276, 277, 285, 290, 291, 294.
- Arab-Sultan**, fils de Mahmoud-Sultan, 266, 267, 283.
- Arabâdji** ou **Arâbatchi**, tribu, 224.
- Arabes**, 7, 45, 72, 196.
- Arable**, 3, ou **Arabistân**, 37.
- Aral**, pays d', 331, 338, 340.
- Aral**, fils de Qadân Tatschi, 67, 76.
- Arâ-qoum**, 191.
- Arghaï-Djioun**, 85 (2).
- Argoun**, tribu, 198.
- Argoun-Aghâ**, l'Ouirate, 173.
- Argoun-Khan**, fils d'Abaqâ-Khan, 34, 173, 174, 182.
- Arikan** ou **Irtékine**, tribu, 68 (2).
- Argouna-Khâtoun**, 158.
- Ariq-Bogha**, 155, 156, 174.
- Ariz**, 50.
- Arménie**, 22.
- Arpa-Khan**, 174.
- Arqâidjoun-Béhâdour**, 85.
- Arslân**, Khan de la tribu des Qarlouq, 38, 39, 93, 108.
- Arslân, Khârezm-Châh** voyez **Il-Arslân**.
- Arslân-Sirâq**, 39.
- Ar-Tagh**, montagne, 12.
- Aschraf**, le qadhi, 139.
- Asterâbâd**, 229, 230, 261, 285, 286.
- Atli-Khan**, fils de Yèlindjè-Khan, 11.
- Atsiz**, Khârezm-Châh, 50.
- Atsiz-Khan**, fils d'Atli-Khan, 11.
- Aulâq**, tribu, 19.
- Avâ**, fils de Tinguiz-Khan, 27, signification du nom **Avâ**, 28.
- Avânèch-Khan**, 218, 223, 228—229, 233—237, 239, 243, 246, 251, 260, 276.
- Avânèch-Tèkè**, (de la tribu de Tèkè), 348.
- Ardliâ-Quighour**, famille de, 353.
- Awdji**, fils de Schèrbân-Khan, 191.
- Azerbaldjan**, 22, 184, 185.
- Aziz-Khanim**, petite-fille d'Ilbars-Khan, 268—269.

B.

- Bâbâ-Hassan**, assassin d'Abdoullatif Mirzâ, 197 (4).
- Bâbâ Mirzâ**, 297.
- Bâbâ-Sultan**, 267, 275, 279, 280, 285—290.

- Babel**, 6.
Bachqourds, 19, 140, 148, 180, 189.
Badâï, 57, 83.
Bâdâ-Qoul-Oghlan, fils de-Khodja, 187.
Bâdâ-Qoul, fils de Djoudji-Bogha, 186, 191.
Badakhschan, 21, 102, 157, 170.
Badjèni, (ou Bèdjènè), fils de Kour-Khan, 27.
Badr-Khan-Bèk, 261, 263.
Bâgh-Abâd, 220, 246, 250, 272, 276.
Baghdâd, 103, 176.
Bâgh-i-Khourrèm, 118.
Baghou, fils de Kouyouk-Khan, 152.
Baldâr, 158, 159, 180.
Baldou-Khan, fils de Ordou-Khan, 11.
Baldou, fils de Taraghâr, 173, 174.
Bâtnâl, fils de Schèïban-Khan, 191.
Balqarâ, son descendant Sultan-Hous-sèïn-Mirzâ, 207 (3).
Bâlradj, chef de tribu, 347.
Bâlradj, tribu, 347, 348.
Bâl-Sanqour-Khan ou **Balssanqour-Khan**, 67, 68, 74.
Bâl-Timour, 81.
Balbars, surnommé Bilikitchè, 207, 211.
Baldjouna-Bonlâq, 83, 84.
Balighou, fils de Qoudghai, descendant de Djaghataï, 160 (1).
Baligouï, fils de Baldar, 160 (1).
Balkh, 20, 121, 126, 130, 157, 162, 163, 199, 345, 351.
Balqâ, fils de Schèïban-Khan, 191.
Bamiânc, 122, 137.
Bâmi-Bourma, lieu, 345.
Banzaroff, Dordji, cité, 32 (1).
Bâourtchiq, roi (Idiqout) des Oughours, 41.
Bâqi-Mohammed-Khan, fils de Djâni-Khan, du Maweralnahr, 292 (1).
Bâqirghân, lieu, 211, 298, 301, 309.
Bâqirghân-Atâ, lieu, 300.
Bâqouï, signification de ce mot expliquée par l'auteur, 9.
Barâq-Khan, fils de Yssountou, 159, 162, 164, 170.
Barâq-Khan, fils de Qouyourtchiq-Khan, 188.
Barâq, (Nawrouz-Ahmed), 210.
Barâq-Khan de Tachkend, 238.
Barghoutaï-Qiriltouq, 67, 76.
Bârim-Chiratou-Khaïdjou ou **Yârim-chir-Bouqandjou**, 69 (1).
Bârîne, chef de la tribu de ce nom, 59.
Barine, tribu, 59.
Barlas ou **Baroulâs**, tribu, 38, 69, 163.
Barmâs, 135.
Baroulas voyez **Barlas**.
Barsadjâr, fils de Turk, 9.
Bartan-Khan ou **Bartâne Bèhadour** ou **Bertân-Khân**, 52, 71, 72, 73, 76.
Bât-Kelki ou **Bât-Kouiki**, fils de Tou-mènè-Khan et chef de la tribu des Boudât, 69.
Bâton, fils de Djoudji-Khan surnommé Saïn-Khan 148, 153, 155, 156, 190.
Bâton-Khan, le même, 178—181, 183.
Baverd ou **Abiverd**, 134. (2).
Bayan-Qouï-Khan, fils de Sourough-dou, 160 (1).
Bayâout, tribu, 60, 78.
Bayât, fils de Koun-Khan, 27.
Bayât, signification de ce nom, 28.
Bâyendar, fils de Kouk-Khan, 27; signification de ce nom, 28.
Bâyendè-Mohammed, 256, 257. —
Bâyendè-Mohammed-Sultan, 257. —
Bâyendè-Mohammed-Khan, 257.
Bèhadour-Khan, fils de Schèïbân, 182, 186, 191, 192, 313.
Bèhadour-Sultan, fils de Ourâz-Khan, 186.
Bèhâ-ouï-Monik, 131—133.
Bèk-Qouï-Inâq, 351, 352, 355.
Bèlâl, 218, **Bèlâl-Sultan**, 220.
Bèlâ-Noïânc, 125.
Bèlâsaghoun, ville, 49.
Belkoudâï, fils de Douboun-Bayân, 64.
Berdâ, 177.
Bèrézime, son édition et sa traduction de l'ouvrage de Réchid-ed-dine citée 11 (1), 18 (2), 27 (1), 39 (1) et (2), 40 (1) et (2), 42 (2) et passim. — son édition de la Schèïbaniade citée 32 (1) et passim.
Berkédjâr, 179.

- Berkè-Khan**, fils de Djoudji-Khan, 179—181, voyez aussi **Bourka** et **Bourka-Oughoul**.
- Berkè-Sultan**, fils de Yâdigâr-Khan, 198—207, 220, 298, 315.
- Berrâq-Khan (-Barâq-Khan)**, descendant de Djaghataï, 160 (1).
- Best**, forteresse, 334.
- Bestâm**, 175, 261, 285, 291, 293, 333, 335, 336.
- Bêchène- ou Bêchène- ou Bitchine-Qiân**, 58, 63, 74, 314.
- Bèyândjâr**, 191.
- Bèyât-Qiri**, 239.
- Biates**, tribu des, 282.
- Bibidjè**, 258.
- Bich-Bâllq**, ville, 41, 100.
- Bichkend-Oghlân**, 198.
- Bich-Tubè** (cinq mamelons), sur la rive droite de l'Amou, dans le Kha-rezm, 327.
- Bèk-Dill**, 27, signification de ce nom, 28.
- Bekdouz** voyez **Bikdouz**.
- Bèk-Qouli-Inaq**, 351.
- Bèrim-Oghlan**, 243.
- Bigni**, fils de Sarmân, fils de Djaghataï-Khan, 159.
- Bikdouz ou Bekdouz**, 27, 28.
- Bik-Qoundi-Oghlân** 186.
- Bik-Timour**, 191.
- Bildèchi**, 158.
- Bilgoutaï Ouldjigulne**, 72.
- Bilgoudaï-Noyân**, 145.
- Bilikitchè**, surnom de Balbars, 207.
- Bilikitch-Sultan**, 212, 216, 217, ses fils 236, 237.
- Birdi-Bek-Khan**, 185, 186.
- Bissoukét**, d'après Réchid-eddine, troisième femme de Tchinguiz-Khan, 100 (5).
- Boudâkour**, en mongol — père du trisaëul, 74.
- Boudaton**, en mongol-trisaëul, 74.
- Boudandjar-Khan**, fils d'Alanouâ, 74, 75, 314.
- Boudandjar Monâq**, le même, 66.
- Boudân-Qiât**, 71.
- Boudât**, tribu, 69.
- Boudjougha ou Boudjougha-Khan**, 218, 223, 225, 227, 228, 236, 246, 251, 253.
- Bougha-Timour, Bougha-Timour-Khan**, 159—160.
- Boulân**, prince des Tourghâouts, 346.
- Bouïch ou Bouch**, village dependant de Bestâm, 333.
- Bouïrouq**, surnom de Qourtchaqour roi des Kérâttès, 47.
- Bouïrouq**, tribu, 191.
- Boukâne-Tâlschi**, 71.
- Boukdjédâï**, 64.
- Boukè-Bindoun ou Boukè-Bendoun**, 63, 74, 314.
- Boukè-Djèrân le Kèrâte** 83.
- Boukaï** 42.
- Boukaoul**, (en turc=praegustator), 82.
- Bonkhara**, ville, 19, 20, 22, 38, 108—112, 116, 117, 138, 139, 165—166, 168, 181, 199, 220, 225, 237, 239, 240, 245, 246, 250, 256, 259, 274—277, 280, 281, 283, 287, 288, 308, 312, 329, 331, 343, 349, 351—354, 356—357.
- Bonkhares**, 139, 181.
- Boukharie**, 250, 289, 291, 321, 327, 328, 331.
- Boukounout**, 64.
- Bouldjar-Doghlan**, 69.
- Boulghadjine**, tribu, 46.
- Boulgares**, 140, 148, 180, 182.
- Boukounout**, 64.
- Bouqa le Turcoman**, 132.
- Bouqa-Khan**, fils de Tatar-Khan, 10.
- Bouqa-Timour**, fils de Qoudghaï, descendant de Djaghataï, 160 (1), voyez **Bougha-Timour**.
- Bouqa-Timour**, fils de Il-Khodja, 160-161 (1).
- Bouqa-Khan Monâq**, fils de Boudandjar, 66, 67, 314.
- Bouqdâï-Qoundjât**, 82, 83.
- Bouqoun-Qataghine**, 66.
- Bourân-Khan**, fils de Doui-Tchètchène, 159.
- Bouqrâqtchine**, femme d'Okédaï-Khan, 151.

Bourdjaghine- et Bourdjighine - Qiât, 52, 72.
Bourghân-Qâldoun, endroit où fut inhumé Tchinguiz-Khan, 143.
Bourghoul-Noyân, 100.
Bourka et Bourka-Oughoul, 156, voyez **Berkè-Khan**.
Bourlon-Qiri, 8, un bois, 250.
Bourma, un endroit du Khorassan, 237.
Bouroum, nommé Isch-Dost, fils de Boudjougha-Khan, 228, 251.
Bouroundouq, 282 (2), 291.
Bourqoudjine-Toukoum, 46.
Bourqout ou **Barqout**, tribu, 60.
Bourtè-Foudjine, 100, 177—178.
Bourtè-Tehina ou **Bourtè-Tehinè**, 33, 63, 74—75, 314.
Bousqine-Djâldji, 66.
Bout-Tengri, 56 (1).
Bouyourouq-Khân, 80, 90—92.
Boyour-Nor, 44.
Bouzâï, fils de Moutoukhan, 159—160.
Bouzonq, 24, 26.

C.

Cachemire, 20, 21.
Châdkème, 93, 94.
Châh - Abbâs I., 284, 288, 291, 293, 308.
Châh-Abbâs-Mâzi, 259, 282, 318, 332.
Châh-Aly-Sultan, fils de Mohammed-Sultan, 266, 283.
Châh-Bakht-Khan voyez **Mohammed-Khan-Schëibâni**.
Châh-Bakht-Sultan, fils de Mohammed-Sultan, 266, 283.
Châh-Boudâq-Sultan, fils d'Aboulkhatr-Khan, 192.
Châh-Ismaïl, 208, 210, 213, 215.
Châh-Nazar, fils de Qâl-Khan, 245.
Châh-Qouli, fils de Izch-Sultan, 253.
Chahristân, ville, 133.
Chah-Roukhiè, ville, 198, 200.
Châh-Roukh-Mirza, 197 (4), 198 (1).
Châh-Sëfi, 232.
Châh-Tahîr-Dekeni, auteur d'un chronogramme, 215 (2).

Châh-Tahmasb, 226—227, 254, 255, 261, 264.
Châm voyez **Syrie**.
Chânlik-Mirza, un des mirzas des Manqouts, 311.
Chêdjèrèi - Turk (arbre généalogique des Turcs), titre de l'ouvrage d'Aboul-Ghâzi, 3, 357.
Chëibâni voyez **Mohammed - Khan-Schëibâni**.
Chëibâni - Naméh, ouvrage en langue turque, édité et traduit par M. Bérézine, voyez **Schëibâni-Naméh**.
Chëibân-Khan, voyez **Schëibân-Khan**.
Chëikh Aly, fils de Emir Aly Qouchdji, 175.
Chëikh-Djèlil, montagne de, 296.
Chëikh Djëmâloud-dine, 166.
Chëikh-Hassan le Grand, Djëlâir, 174, 175, 176.
Chëikh-Hassan, fils de Timour - Tâsch ou **Chëikh-Hassan le Petit** ou **Chëikh-Hassan - Seldouz** (Tchoubâni), 175, 176.
Chëikh Madjdëddine de Baghdâd, 107.
Chëikh-Mohammed, fils de Aqâtaï-Khan, 245.
Chëikh Nêdjmour-dine Koubrâ, 107, 119—120, son tombeau, 248.
Chëikh Rechidoud-dine, fils de Chëikh Djëmâloud-dine, 168.
Chëikh Schoudjàoud-dine de Boukhara, 166.
Chëis, 6.
Chëis, le prophète, 75.
Chëith, le prophète, 314.
Ghémâkhi, 48, 129.
Chèrèf-eddine-Yëzdi, son ouvrage cité, 12.
Chèrèf-namé-i-Châhi ou **Abdoulâh-Naméh** ou **Histoire d'Abdoulah-Khan** par Hâfis Tanisch, citée 193 (3).
Chërif-Mohammed-Sultan, frère cadet d'Aboul-Ghâzi-Khan, 298, 303, 305, 307, 308, 318—325, 327—331, 338, 351.
Chidourqou, gouverneur du Tanghout, 141, 142.

Chikest-Kouli, lac, 243.
Chirâz, 146, 260.
Chir-Ghâzi-Sultan, 237, 298, 315.
Chirvan, 129, 275, 294.
Chouï, 28.
Crimée, 3, 182, 187, 189.

D.

Dagholât voyez **Doghiât**.
Daï-Noyân, chef des Qounqirât, 100 (4) et (5).
Daïzi-Khan ou **Devâch-Khan**, descendant de Djaghataï, 160 (1).
Danichmend Hadjib, 709.
Dânichmendjé-Khan, 160 (1), 162.
Dâritâï, fils de Bertân Bêhâdour-Khân, 71.
Dâritâï Outchiguine, 89.
Darougha (gouverneur), 20.
Dâroughan-Atâ, endroit, 277, 300, 349.
Dêhistân, 215, 220.
Derbend, 129.
Dêronn, 216, 220, 226, 230, 233, 238, 240—242, 246, 260, 272, 277, 280, 282, 291, 293, 309, 318.
Dêsch-i-Qiptchâq, 3, 19, 139—140, 145, 153, 156, 177—186.
Devâ - Timour, fils de Devâch - Khan, descendant de Djaghataï, 160 (1).
Devâch - Khan, fils de Barâq - Khan, descendant de Djaghataï, 160 (1).
Dêviêt-Yâr, fils de Hadji-Guirêï, 187.
Dêviêt Chêikh-Oghlân, fils d'Ibrahim Oghlân, 192.
Dewlet-Ataliq, 355.
Diârbêkir, 146.
Dib, signification de ce mot, 9.
Dib-Baqouï-Khan, fils d'Ilché-Khan, 75, 314.
Diloun-Bouldâq, 73 (2).
Dinar, puits de **Dinâr-Qoudouqi**, 230, 348.
Din-Mohammed, One-Bègui, 344.
Din-Mohammed-Khan, fils de Avânech-Khan, 228, 229, 244, 246, 254—256, 260, 272, sa fille 276.
Din-Mohammed-Sultan, 230—235, 238, 240—244.

Din-Mohammed-Sultan, fils de Djâni-Sultan, descendant de Toqai-Timour, 188.
Djabbar-Birdi, fils de Toqtamisch-Khan, 187.
Djadjroum, 261.
Djaghan-Mourâu, fleuve, 45.
Djaghataï, 198, 200, 274, 334, 336.
Djaghataï-Khan, fils de Tchinguiz-Khan, 3, 101, 108, 112, 117—120, 138, 140, 145, 146.
Djâkembou, frère d'Ong-Khan, 81.
Djaldjiout, tribu, 66.
Djâm, dans le Khorassan, 260.
Djâmi-oul-Têvârikh, Recueil des annales, ouvrage de Réchid-ed-dine, 34—35.
Djamtchi, fils d'un des six fils d'Oghouz-Khan, 28.
Djân-Sêïd ou **Sâ'd-oddin**, 240.
Djâni-Bek-Khan, khan du Descht-i-Qiptchâq, 177, 184—185, 188.
Djâni-Sultan, 188.
Djanisch, fils du précédent, 188.
Djanta, fils de Koulouk-Ming-Timodar, 191.
Djaonk, fils de Djâni-Bek-Khan, 188.
Djaoutchine ou **Djaoutchine-Ourgouz**, fils de Qaidou-Khan, 68.
Djavâq-Sultan, descendant de Toqai-Timour, 188.
Djâvoudour, fils de Kouk-Khan, 27.
Djêbeni, fils de Kouk-Khan, 27.
Djêbraïl, 5, 7.
Djêhân - Timour, descendant de Djaghataï, 176.
Djelkhoun ou **Amou-Dèria**, 11, (2), 156.
Djelâïrs, tribu, 61—63.
Djelâloud-dine, fils de Toqtamisch-Khan, 187.
Djelâl-Sultan, fils d'Aboul-Mohammed-Khan, 257, 258.
Djelâoun, fils de Toqta-Bègui, 92, 99 (2).
Djêmâlou-ddine, le cheïkh, 166—167.
Djend, ville près du Syr, 108, 112—113.
Djenkschi, fils d'Aboukan, 159, 160 (1).
Djerkê-Lin-goun, fils de Qaidou-Khan, 67 (2).

- Djevân-Mard-Aly-Béhadour-Khan**, de Samarcand, 238.
- Djitatâl**, tribu, 70 (1).
- Djihoun** (Amou-Déria), 119, 291, 327, 338.
- Djilaoun** voyez Djélaoun.
- Djingsân**, 96 (2).
- Djiyouq** (?), fils de Toqta-Bégui, 99 (2).
- Djongqourqine**, tribu, 54 (3).
- Djordjan**, 260.
- Djou** ou **Tehou**, rivière, 191.
- Djudi**, mont, 8.
- Djoudji-Bougha**, 191.
- Djoudji-Khan**, 3, 78, 89, 101, 106—108, 112—114, 117—119, 138—141, 171, 177, 181—189.
- Djoudji Qassâr**, 72, 89, 175.
- Djouirât** ou **Djâdjirât**, tribu mogole 60, 69 (3), 79, 89, 90.
- Djounouk**, 251.
- Djourâs**, émir, 168.
- Djourijit**, pays, 17 (dans le texte **جوريت**), 49.
- Djouirât**, 60 (2), 69 (3).
- Djourmâghoun-Bek**, 146.
- Djurdja-Mourân**, fleuve, 45.
- Doghlan** (le boiteux), surnom de Boul-djar, fils de Toumènè-Khan, 70.
- Doghlat** ou **Dagholât**, tribu, 70.
- Don** voyez **Tine**.
- Dost-Mohammed**, fils de Boudjaghâ-Khan, 228, 246, 251, **Dost-Mohammed-Khan**, (Doust-Khan), 253, 273.
- Dostoum-Bi-Arghoun**, 281.
- Douboun-Bayân**, 64.
- Doudji-Taichi**, 346.
- Doudourgha**, fils d'Al-Khan, 27, explication de ce nom 28.
- Doui Tchêchênc**, fils de Barâq-Khan, de la famille de Djaghataï-Khan, 159, 160, 162, 164, 170.
- Doui-Timour**, 159.
- Douker**, fils d'Al-Khan, 27, explication de ce nom, 28.
- Dourbâl**, ambassadeur de Tchinguiz-Khan, 94.
- Dourbâl-Noyân**, 125.
- Bourbân**, tribu, 58—59.
- Dourdji**, fils d'Ilchikdaï, 162.
- Dourliguine**, famille de tribus, 52, 60, 63.
- Dourmân**, tribu, 71, 240, 252, 282.
- Doust** voyez **Dost-Mohammed**.
- Doust-Khan** voyez **Dost-Mohammed-Khan**.
- Doutâqoun** (chez les Mogols—père à la septième génération) 74.
- Doutoum-mênine-Khan**, 61, 67, 74, **Doutoumînc-Khan**, 314.
- Dzampâl**, frère de Batou-Khan, 179.

E.

- Eblis**, 6.
- Echnâs** ou **Eschnas**, 113.
- Edjène**, fils cadet, 70 (2).
- Edris**, 7.
- Edris**, le prophète, 75.
- Égypte**, 22, 23.
- Eldjiguine** (Ilchêguine), tribu, 54.
- Eldourguines** voyez **Ildourkine**.
- Èlëndjik**, (en mongol — bisaïeul), 73.
- Èmine-Sultan**, fils d'Aghataï-Khan, 266.
- Èmir-Abdoullâh**, fils d'Èmir-Qazghân, 162.
- Èmir-Aghâ-Khâtoun**, 169.
- Èmir-Houssèïu**, 162, 163.
- Èmir-Khoudal-Dâd**, 169, 170.
- Èmir-Poulâdtchi**, le Doughlât, 165, 166, 169.
- Èmir-Qazghan**, de la tribu de Tousèh, voyez Qazghan.
- Èmir-Taraghaï**, 162.
- Èmir-Timour**, fils d'Èmir-Taraghaï, le Baroulâs, 162—164, 170—172.
- Èmir-Toughâdjar** voyez **Toughadjar**.
- Emlâk**, fils de Turk, 9.
- Endédjân**, 19, 20, 37, 50.
- Endégân**, (**Endédjân**), 168.
- Endérâb**, 121.
- Ènoch** voyez **Akhnoh**.
- Ènos** voyez **Anosch**.
- Erguènè-Khatoun**, 160 (1).
- Èrkè-Qârâ**, 81—82.
- Èrkènè-Qoun**, 30—34, 52, 63, 71, 75, 314.
- Eroulât**, fils de Minglik-Itchigûè 56.

Eroulât, tribu, 56.
Eroumâji ou **Erdémâji Baroulas**, fils de Qadjouli et petite fils de Tournemène-Khan, 69.
Esfendiâr, fils de Gouchtâsh, 114.
Esférâin, 127, 226, 284, 288.
Êtchigné (en mongol — père), 73.

F.

Fakhr-oul-Mouk, bek de Sultan-Mohammed, 126.
Fâtima-Khatoun, 250.
Fênâkét, 108, 114—115.
Féridoun-Ghourî, 118.
Foudj, endroit, 348.
Foulâd, fils de Ming-Timour-Khan, 192, 194, 293.

G.

Gabriel voyez **Djêbrail**.
Géorgie ou **Gourdjistân**, 70.
Géorgiens ou **Gourdji**, 175.
Ghâir-Khan ou **Inâltchîq**, 37, 104, 105, 108, 111—112.
Ghazân-Khan, 34, 35 (1), 174.
Ghaznah (**Ghaznine**), 20 (3).
Ghaznine (**Ghazna**), 20, 122, 134, 137, 138, 157.
Ghiyâssouddine-Khan, fils de Tâch-Timour, 187.
Ghou-Bâltq, (la bonne ville), nom mongol de Belâsaghoun, 50.
Ghoulâm-Bêhâdour, chef turcoman, 344.
Ghour, pays de, 20.
Ghouristân, 122.
Gomer, 8 (1).
Goulbân-Bâgh, village (kënd), 330.
Goundjik-Khan voyez **Kondjak-Khan**.
Gour, signification: «Grand roi», 50.
Gour-Khan, surnom de Toufssi Tâifar Bêk, 50, 51.
Gour-Khan, fils de Marghouz-Khan, 81, 82.
Gour-Khan du **Qarâ-Khitaï**, 93, 94, 99, 102.

Gourbassou-Khatoun, 100 (5).
Gourdji voyez **Géorgiens**.
Gourdjistân voyez **Géorgie**.
Gourgan, fleuve, 262.
Grigorieff, sa traduction russe de l'Histoire des Mogols extraite du Khoulasset-oul-akhbar de Khoudémir citée: 87 (4), 143 (3), 160 (1), 185 (3) et passim.
Guendoum-Kân, village (kënd), 306, 340.
Guerdène-Khâst, 243.
Guerm-Roud, 175.
Gullan, 42, 128.

H.

Habach-Sultan, fils de Arab-Mohammed-Khan, 298, 300—311, 315, 318, 319.
Habiné (?), fils de Toulèk-Timour, descendant de Schéibân-Khan, 187.
Habib es-slar, ouvrage de Khondémir, cité: 51 (1), 61 (4), 87 (3).
Hadji-Bi, gouverneur de Samarcande, 281.
Hadji-Guirèl, fils de Ghiyâs-oud-dine-Khan, descendant de Schéibân-Khan, 187.
Hadji-Mirèk-Châh, mouchi, auteur d'un chronogramme, 339 (1).
Hâdji-Mohammed-Sultan, fils d'Aghataï-Khan, 243, 250, 255, 270.
Hâdji-Mohammed-Khan ou **Hâdjim-Khan**, fils d'Aghataï-Khan, 189, 240, 243, 245, 246, 250—254, 259, 265, 266, 271—277, 280—294, 313.
Hâdji-Quintâs, 275.
Hadji-Touli, fils d'Arab-Châh, 194.
Hâdjim-Khan voyez **Hadji-Mohammed-Khan**.
Hafiz le **Qounqrât**, 244.
Hafiz-Tausch, auteur de l'Abdoullâh-Nâméh, 193 (3).
Hagll-Pêhlévan, 253.
Hakal, fils de Turk 9.
Ham, 8.

Hamadan, 332.
Hambaqaï-Qâân, 67, 76.
Hammer, son Histoire de la Horde d'or, citée, 91 (2), 185 (3) et passim.
Hamza, prince de Hissar, 239.
Hamza-Sultan, fils de Poulâd-Sultan, 267, 280, 285, 287—289.
Hassan-Khodjà, Naqib, 281.
Hassan-Hadji, 112—113.
Hassan-Oghlân, surnommé Itchkili-Hassan, fils de Habiné, 187.
Hassan-Qouli-Khan, fils d'Aboulèk-Khan, 217—220, 297.
Hâtchine, femme d'Okédaï-Khan, 152.
Hèrâssantli, fils d'un des six fils d'Oghouz-Khan, 28.
Hérât, 126, 135—138, 149, 207—208, 298.
Hèzâr-Asb, ville du Kharezm, 209, 214, 215, 220, 239, 242, 243, 246, 251, 253, 260, 269, 272, 273, 277, 278, 282, 287—289, 290, 293, 294, 303, 305, 307, 308, 321, 329, 330, 339, 340, 344, 349, 351, 356.
Hèzarès, 163.
Hibèt-Oullâh, surnom de Chéïs, 7.
Hissar, 239—240.
Histoire d'Abdoulâh-Khan voyez **Abdoulah-Nâmèh**.
Holagou-Khan, fils de Touli-Khân, 34—35, 153, 155, 156, 173—176.
Houlagou voyez **Holagou**.
Housching, 22.
Hussèin-Hâdji, 303—304.

I.

Iavan, 8 (1).
Îbâdoulâh-Sultan, fils de Sufunitch-Mohammed 282, 294.
Îbâl, fils de Ouz-Timour, descendant dn Djoudji-Khan, 188.
Îbâq-Khan, 186.
Ibir et Sibir, 42.
Ibrâhim-Oghlân, fils de Foulâd, 192, 194.
Ich voyez **Isch-Mohammed**.
Ichim, 304.

Ichim-Bi, 281.
Ichim-Khan, 328, 329.
Id-Gâh, à Boukhara, 110.
Idikèï le Manghout, 170—172.
Idi-Qout, titre des rois des Ouïghours, 40—41, 93—94, 108.
Ikder, 27—28.
Ikder-Tchâouldour, tribu turcomane 224.
Ikhtlârond-dine, le Turcoman, 133.
Ikhtyâr-ed-dine, fort d', 201.
Ikirâs, fils de Qoubâï-Chirè, 53.
Ikirâs, tribu, 53.
Ikthi-Qoumi, 307.
Il de Djoudji, 184.
Il d'Uzbek, 184.
Il-Arslan, Khârezm-Châh, 50 (1).
Il-Khan, 12, 29—32, 52.
Il-Khodja, 160—161 (1), 164.
Îlâl, forteresse, 127—128.
Îlbâk, fils de Koulouk-Ming-Timour-Khan, 191.
Îlbars-Khan, fils de Berkè-Sultan, 207, 211—218, 230, 236, 268, 271 (1), 296, 298.
Îlbars-Sultan, fils de Arab-Mohammed-Khan, 298—301, 303—311, 315, 318.
Îldjiguedâï-Khan, fils de Devâch-Khan, descendant de Djaghataï, 160 (1).
Îldourkine, tribu, 58, 85.
Îlèk, rivière, 191.
Îllas-Khodja, fils de Touqlouq-Timour-Khan, descendant de Djaghataï-Khan, 160—161 (1), 163, 166, 169.
Îlik-Khan ou **Îlik le Turcoman**, 49—50.
Îl-Îltèrer, titre du roi des On-Ouïghours, 40.
Îltchè-Khan, fils de Toutouk, 9, 75, 314.
Îltchidaï-Noyân ou **Îltchiktâï-Noyân**, 137, 145, 162.
Îmam-Qouli-Khan, 293, 317—319, 329, 338—339.
Îmèr, fils de Tâgh-Khan, 27—28.
Îmil, 49, 152.
Îmir, tribu turcomane 285.

Inâltchiq voyez **Ghaïr-Khan**.
Inde, 8, 18 (1), 146.
Indi-Bâï, de la tribu des Ouzghours, 269.
Indiens, 17, 18.
Indoustan, 3, 18, 19, 37, 125, 274.
Iraïdji (-Irândji), 188 (2).
Irân, 2, 3, 8, 21, 22, 34, 70, 104, 138, 146, 149, 171, 173, 174, 175, 182, 184.
Irândji, fils d'Abou-Saïd, 188.
Irântchi voyez **Irândji**.
Irâq, 22, 42, 126, 131, 132, 212, 264, 282, 285, 288, 293, 331, 332, 334.
Irâq-Adjèmi, 22.
Irâq-Arabi, 22.
Irâqs (les deux), 137.
Irder, mont, 349.
Irgiz Saouq, rivière, 191.
Irqil-Khodja, 25—26.
Irsâri, tribu turcomane, 220, 222, 286, 290.
Irtèkine, tribu, 68.
Irtiche, rivière, 41, 93.
Isch, fils de Boudjougha-Khan, 246.
Isch-Doust, fils de Boudjougha-Khan, 228, 253 (1).
Isch-Mohammed, fils de Boudjougha-Khan, 218, 228, 246, 251, 252, 273.
Isfendîâr-Sultan, fils d'Arab-Mohammed-Khan, 282, 291, 294, 303—307, 309, 310, 311.
Isfendîâr-Khan, le même, 298, 308, 311, 312, 315, 318, 319—321, 323, 324, 326—327, 329, 331, 338—340.
Iskender (Alexandre le grand), 48.
Iskender, fils de Aly-Sultan, 265.
Iskender, fils de Toqtamich-Khan, 187.
Iskender-Khan, fils de Djâni-Bèk, 193, 206.
Ism-Mahmoud-Atâ, 274.
Ismaïl-Bek, le Manghout, 246.
Ismaïl voyez **Châh-Ismaïl**.
Ispahan, 332, 335.
Israfil, 5.
Issèn-Bougha-Khan, 159, 165, 166, 170.

Issigh-Koul, lac, 9, 37.
Istidârè, 128.
It-Barâq, 18 (2).
It-Barâq-Khan, 18, 19.
Itchène voyez **Orda**.
Itchkilli-Hassan, surnom de Hassan-Oghlân, descendant de Schèrbân-Khan, 187.
Itik ou **Atik** ou **Al-Bek?** fils de Djâni-Bek-Khan, 188.
Itil, fleuve (Volga), 8, 19, 37, 70.
Izraïl, 5, 6, 7.

K.

Kâba, 5.
Kaboud-Djâmè, 261.
Kaboul, 20, 122.
Kafa, 182.
Kâr-Tagh, (Olough-Tagh), montagne, 12.
Kaschghar, 3, 87 (1), 157, 163, 165, 166, 168, 170.
Kassimoff, ville de Russie, 309 (1).
Kât, ville du Kharezm, 115, 215, 220, 245, 246, 247, 251, 253, 260, 274, 282, 287, 293, 294, 305, 306, 308, 315, 317, 319, 331, 346.
Kèbek, (Kibak, Keupek?) descendant de Djaghataï, 160 (1); v. **Keubek-Khan**.
Kèikhaïtou-Khan, aussi: **Gulkhataou-Khan**, 173, 176.
Kèïoumers, 9, 22.
Kelqoum ou **Kiqoum**, tribu, 69.
Kèlek voyez **Kilk**.
Kèlourân, 153.
Kèm-Kèmdjout, tribu, 43.
Kendou-Tchinè, fils de Tcharqa-Linqoum, 68.
Kènè, fils d'un des six fils d'Oghouz-Khan, 28.
Kèraïli, fils d'un des six fils d'Oghouz-Khan, 28.
Kèraïlou, 261.
Kèraïtes, tribu 47 (origine et signification du nom), 55, 57, 79—86, 88.
Kèrim-Birdi, descendant de Toqaï-Timour, 187.

- Kermân**, 124, (montagnes du K.) 146.
Kèrémoutchine, tribu, 46.
Kerminè, 199, 200, 353.
Kéroulan, fleuve, 143 (1).
Kètèk, 167.
Koubèk-Khan, 159.
Khadjloun, 72 (1).
Khadjout, tribu, 76.
Khalâ, fleuve, 84 (1).
Khaïkanèk, canal, 324.
Khalâdj-Qai-Ateh, tribu, 22.
Khan-Bâlliq, capitale du Khitaï, 96—98.
Khan-Méllik, 122—124.
Khan-Mirzâ (?), 348.
Khan-Qâh, et **Khâneqâh**, ville du Kharezm, 287—289, 327.
Khara-Djang, 18 (1).
Khara-Khataï, 18 (1).
Kharandar (dans le texte **قارن در**),
forteresse, 126—128.
Khâresm, 2, 4.
Kharezm, 117 sq., 139, 157, 346, 351,
357.
Kharezmhâh-Sultan, fils d'Arab-Mo-
hammed-Khan, 298, 308.
Kharkerd, dans le Khorassan, 260.
Khâst-Minaresi, 307, 312, 321.
Khataï, 11, 17, 18 (1); voyez **Khitaï**.
Khazar, fils de Japhet, 8.
Khitaï, 18, 44, 47—49, 61, 94 et sq.,
147, 148, 149, 155, 156, 164, 179
voyez aussi **Khataï**.
Khiva ou **Khivâq**, ville du Kharezm,
214—215, 220, 225, 239, 241,
242, 246, 251—254, 267, 269,
272, 273, 275, 277—279, 285,
287—289, 293—298, 300, 302—
308, 315, 318—327, 330, 331, 339,
340, 343, 345—348, 349, 350,
351, 353, 356, 357.
Khizir-Khodja, fils de Touqlouq-Ti-
mour, descendant de Djaghataï, 170.
Khodja-Hassan-Nissari, auteur d'un
chronogramme, 225 (1).
Khodja-Koull (le lac du Khodja), 296.
Khodja-Mohammed, fils d'Aboul-Khatr-
Khan, nommé **Khodjou'am-Tintèk**
(l'idiot), 193, 206.
- Khodja-Yahya-Mervârid**, auteur d'un
chronogramme, 208 (1).
Khodjam-Birdè-Atâlliq, 353, 355.
Khodjam-Qoull, qouchbègui, 278, 279,
288—289.
Khodjend, ville sur le Syr, 108, 114,
116.
Khodjend, ville de Khorassan, 246,
264.
Khorassan, 42, 120—121, 130, 173,
175, 198, 199, 208—210, 212,
215, 218, 220, 229, 233, 246,
257, 258, 260, 264—267, 273,
277, 280, 284, 288, 299, 301,
304, 331, 334.
Khorassan-Salouris voyez **Salours**.
Khori Soubadjou, 86 (1).
Khosraw-Sultan, descendant d'Ibars-
Khan, 296—297.
Khoudaï-Birdi ou **Richaw-Khoudaï-
Birdi**, 231—232.
Khoudaï-Nazar, 266.
Khoudaï-Qoull, 266.
Khoulân-Khatoun, deuxième femme de
Tchinguiz-Khan, d'après Réchid-
eddine, 100 (5).
Khoulasset-ouï-Akhbar, ouvrage de
Khondémir, cité 143 (3), 181 (1).
Khoumâr-Tekine, 37, 118.
Khoumkâr, titre du sultan de Con-
stantinople, 227.
Kildich, fils de Hâdji-Guireï, 187.
Kilk ou **Kèlek**, surnom de Mangou-
Timour, 182 (3).
Kilkit, fils de Minglik Itchiguè, 56—
57.
Kilkit ou **Kiloukit**, tribu, 56, 57.
Kimari, fils de Yafeth, 8.
Kinkit, tribu, 58.
Kitchik-Tâgh, montagne, 12.
Koudjak-Khan, fils de Devâch-Khan,
descendant de Djaghataï, 160 (1).
Koubouk, fils de Toqtamisch-Khan, 187.
Koudjlouk ou **Koutchlouk**, fils de Ta-
yang-Khan, 47, 90, 92, 93, 99, 102,
106, 109.
Koudjou, fils d'Okèdar-Khan, 152.
Kouâne, ville, 199, 200.

Koul-sou, veuve de Tayaug-Khan 100.
Kouk-Khan, bek de Tchinguiz-Kh., 109.
Kouk-Khan, fils d'Oghouz-Khan, 23, 27.
Kouk-Mourân, fleuve, 45.
Kouk-Séral, 112.
Koukerdik, 351—352.
Koukdjé ou **Kouktché**, surnommé Tangrining - bouti, fils de Minglik-Itchigué, 56, 88.
Koukli, fils d'un des six fils d'Oghouz-Khan, 28.
Koul-Erkine ou **Koul-Irkine**, titre du roi des Touqouz-Ouighours, 40.
Koul-Maghian (dans la province de Samarcande), 293.
Kouldaleng voyez **Doudji-Taïchi**.
Koulegân, fille de Tch.-Kh., 101 (2).
Koulouk - Ming - Timour ou **Ming - Timour**, 191.
Koun-Khan, fils de Oghouz-Khan, 22, 24—28.
Koun-Taghâr-Bêhâdeur, le Qoungât, 243.
Koundjé-Khan, fils de Douf-Tchêthène, 159, 162.
Koundjèk ou **Koundjouk**, fils de Douf-Tchêthène, 160.
Koundjèk- ou **Koundjouk-Oghlân**, fils de Sâritcha, 187.
Koundjou, fille de l'Altan-Khan et femme de Tchinguiz-Khan, 100.
Kouné, petit-fils de Oghouz-Khan, 28.
Kounich, endroit où habitaient des Turcomans, 254.
Kour-Khan, fils de Moghol-Khan, 12, 14, 15.
Kourdich, 231, 286, 288, 352.
Kourel, **Kral?** ou **Korol?** (= la Pologne), 180, 189, 190, 191.
Kourène, mont, 286, 291.
Kourdes, 146.
Kourdistan, 146.
Kourgouz, un Ouïghour, 42.
Kourlaout ou **Kourlout**, tribu mogole, 60.
Kourlout, tribu, 54 (3).
Kourouk-Kend, 282.
Koustémaï, tribu mogole, 46—47.

Koutân, fils d'Okédar-Khan, 152.
Koutchkoundji-Khan, 280—210 (1).
Koutchouk, fils de Toqtamisch-Khan, 187.
Koutchouk-Mirzâ, 289—290.
Koutchoum-Khan, 186, 189.
Kouyouk, fils de Okédar-Qâân, 148.
Kouyouk-Khan, 152—154, 173, 180.
Koyouk-Khan, fils de Dib-Baqoui-Khan, 10, 75, 314.
Kouz-Khan, 12, 14.
Kuluk, forteresse, 323.

L.

Lainâ, tribu des Turcomans, 257.
Lâlâ, petit-fils de Oghouz-Khan, 28.
Lamech voyez **Lamek**.
Lamèk, 7, 75, 314.
Louli-Botché, fils de la courtisane ou Nour-Mohammed, 282 et 283 (1).
Lucifer, voyez **Ebills**.

M.

Madaï, 8 (1).
Madjar, fils de Scheïbân-Khan, 191.
Madjâr, fils de Toqtâ-Bégui, 92.
Madjars, peuple, 19, 140, 180, 189.
Madjdèddine de Baghdâd, 107.
Maghz, village, 334—336.
Magog, 8 (1).
Mahmoud, fils d'Abou-Said, fils de Barâq-Khan, 188.
Mahmoud de Kharezem, un des trois ambassadeurs de Tchinguiz-Khan à Sultan-Mohammed, 105.
Mahmoud-Khan, fils de Souïourghât-mich-Khan, 162—165.
Mahmoud-Soubouktèguine, le sultan, 138.
Mahmoud-Sultan, fils de Aghâtâr-Khan, 250, 253, 266, 271—273, ses fils et petits-fils 280, 283.
Mahmoud-Sultan, fils de Châh-Boudâq-Sultan, 192.

- Mahmoud-Sultan**, fils de Avânèch-Khân, nommé Sârl - Mahmoud - Sultan et Mahmoud-Tintèk (l'idiot), 228, 240, 247, 248, 260.
- Mahmoud-Yivâdj**, 102, 103, 148.
- Mahmoudèk - Khan**, descendant de Schéfbân-Khan, 186.
- Malal-khan-zâdè**, fille de Qoudjâsch-Mirzâ et femme de Berkè - Sultan, 202, 206.
- Manghichlâq**, 215, 216, 220, 275, 294, 310, 319, 323, 325, 337, 338.
- Manghichlâq-Sultan**, fils de Djavâq-Sultan, 188.
- Manghit** ou **Manghout** ou **Manqout**, tribu, 76, 83, 141, 228, 229, 246, 286, 289, 311.
- Mangou**, fils de Touli-Khan ou **Man-gou-Qâân**, 148, 153—155, 173, 180—181.
- Mangou-Timour**, fils de Holâgou, 175.
- Mangou-Timour-Khan**, fils de Touqâr-Timour, 181—183.
- Manqout** voyez **Manghit**.
- Marghouz-Khan**, 47, 81.
- Marv**, 51, 130—135, 208, 255—260, 276, 283, 293.
- Marv-i-Châh-Djehân**, 255.
- Maïssoud-Kouhîstânî**, auteur du *Tarikh-i Aboul-Khaïr-Khâni*, cité 87 (3).
- Mathusalem** voyez **Matouchalekh**.
- Matla - êssadèïn**, ouvrage historique d'Abdourrezâk es-Samarcandi, cité 198.
- Matouchalekh**, 7, 75, 314.
- Maulânâ Mohammed - Badakhschâni**, auteur de chronogrammes, 203 (2), 208—209 (1).
- Maulânâ Mir Aly-Katib**, auteur d'un chronogramme, 225 (1).
- Mâvèrân-nahr** (Transoxiane), 3, 22, 37, 41, 42, 70, 120, 137, 157—166, 168, 171, 186, 188, 189, 192, 197—200, 207, 244—245, 254, 275, 291, 311, 317, 357.
- Mâw-Bâligh** (yâman qal'aou-mauvaise forteresse) 122.
- Mâzendêrân**, 42, 127, 132, 175, 198, 221, 230.
- Mechhèd**, 255, 258, 333, 336.
- Mecque**, 6, 139, 308.
- Mehdi-Sultan**, 239.
- Mèhinè**, 216, 220.
- Mèhine**, 337.
- Mekrân**, 136.
- Mekrine**, rivière, 60.
- Mekrine** ou **Nekrine**, tribu, 42.
- Mekrine-Bayâout**, 60.
- Mekrites** voyez **Merkitès**.
- Mèlik-Abou-Bekr**, 136—137.
- Mèlik - Achraf**, fils de Timour-Tâsch, 176—177, 184—185.
- Mèlik-Chams-Ouddine-Mohammed**, 136.
- Mèlik-Noubârizoud-dine**, 137.
- Mengguètou-Qiân**, 71 (5).
- Merdé**, petit-fils d'Oghouz-Khan, 28.
- Merguène**, fils de Scheïbân-Khan, 191.
- Merguène-Taïchi**, 349—350.
- Merkitès**, tribu, 53, 76, 78, 89, 91, 99, 100, 151, 178.
- Michel** voyez **Mikhaïl**.
- Mihlâïl**, 6, 7, 75, 314.
- Mîhr-Bânou-Khânîm**, mère de l'auteur, 298, 315.
- Mikhaïl**, 5.
- Mikhaïl Fèodorewitch**, le Tsar, 309 (1).
- Ming**, fils de Yâfèth, 8.
- Ming - Timour**, fils de Bâdâqoul, ou **Ming - Timour-Khan**, aussi nommé **Konlouk - Ming - Timour**, 191, 192, 313.
- Mingân Béhâdour**, 98.
- Mingli Guirèi-Khan**, 187.
- Mingli** ou **Mingli-Khan**, fils de Yoldouz-Khan, 28—29.
- Mingli-Khâtoun**, 166.
- Mingli Khodja**, fils de Timour-Tâsch-Khan ou **Mingli Khodja-Khan**, 64, 74, 314.
- Minglik - Itchiguè** (le père Minglik), 56, 77, 82, 88.
- Minglisch-Bilè-Dourmân**, 282, 288.
- Mingou-tâï**, 40.
- Mingràq**, endroit, 152.
- Mingtâl**, darougha, 136—137.

- Minkessâr-Noyân**, 154.
- Mir Mohammed Mounschi**, auteur d'un chronogramme 225 (1).
- Mirzâ-Mohammed Tchouki**, Timouride, voyez **Mohammed - Tchouki - Mirzâ**.
- Mirzâ-Sultan-Hussèin**, 198.
- Misser**, (dans le texte Mir), fils de Qounglout, 54.
- Missouloun**, femme de Tchinguiz-Khan, 100.
- Mizdehqân**, forteresse, 301.
- Mobârek-Chah**, fils de Qara-Holagou, 160 (1).
- Moghol-Hâdjib**, bek de Tchinguiz-Khan, 118.
- Mogol = Moug-Oi**, 12.
- Mogol-Khan** ou **Moghoul-Khan**, 3, 5, 10, 11, 12, 75, 314.
- Mogolle**, Mongolie, 3, 17, 21, 35, 38, 39, 47, 73, 88, 165, 166.
- Mogolistan**, 145, 165.
- Mogols**, tribu, 11, 12, 13, 19, 29, 30, 33, 34, 35, 42, 43, 46, 49, 52 — 186.
- Mohammed Moustafâ**, 1.
- Mohammed - Bâqi - Bi**, divân - bègui d'Abdoullâh-Khan, 281.
- Mohammed-Emine-Sultan**, fils de Mahmoud-Sultan, 266.
- Mohammed - Ghâzi** ou **Mohammed-Ghâzi-Sultan**, fils d'Ilbârs-Khan, 217, 230, 231, 233 — 235.
- Mohammed-Houssèin-Bèk**, 321 — 324.
- Mohammed - Ibrahim - Sultan**, fils de Hâdji-Mohammed-Khan, 275, 276, 280, 282.
- Mohammed-Khan**, fils de Poulâd, descendant de Djaghataï, 160 (1).
- Mohammed-Khan**, fils de Yal-Qoutlouq, 175.
- Mohammed - Khân - Schèibâni**, fils de Châh-Boudâq-Sultan, nommé aussi **Mohammed - Châh-Bakht** ou **Châh-Bakht-Khan** ou **Châh-Bakht-Schèibâni-Khân**, 188, 192, 203 — 209.
- Mohammed-Khan**, fils de Hassan-Oghlân, descendant de Schèibân-Khan, 187.
- Mohammed-Qouli-Bèk**, le Circassien 336.
- Mohammed-Qouli-Sultan**, fils de Hâdji-Mohammed-Khan, 285, 289 — 290.
- Mohammed-Salîh**, auteur d'un chronogramme, 225 — 226 (1).
- Mohammed-Sultan**, fils de Mahmoud-Sultan, 266, 267, 283.
- Mohammed - Sultan**, fils de Timour-Sultan, 267, 283.
- Mohammed-Tchouki-Mirzâ** ou **Mohammed-Tchouki**, 197 — 201.
- Mollâ-Châh-Aly**, 335 — 336.
- Molla-Mouhtachap**, auteur d'un chronogramme, 226 — 227 (1).
- Mollâ-Sèkèki**, 157.
- Molqâ**, 123.
- Moscou (Moskav)**, 190.
- Mosoch**, 8 (1).
- Mossoul**, 8.
- Moudji**, fils de Djaghataï-Khan, 158.
- Moudjir-oul-Mouk**, 130 — 134.
- Mouga-Oghoul**, fils de Tôuli-Khân, 152.
- Mouhlouddine**, qadhi de Berda, 177, 184.
- Moulâhidè**, 173.
- Moulouk - i - Tévâïf** (Rois des Tribus), 22, 165.
- Moug-Oi**, signification, 12.
- Mounga**, 205.
- Moungûè - Tîmour**, fils de Bâdâ-Qoul, 186.
- Moungdaï**, fils de Bartân-Khan, 71.
- Mounga - Khatoun**, femme d'Okédaï, 152.
- Mounouloun**, femme de Doutouminine-Khan, 61 — 62.
- Mourgh-Ab**, 256.
- Mourqadoukou-Tchinè**, 76.
- Mourtazâ-Khan**, fils d'Ibaq-Khan.
- Mourti**, (chez les Mogols — père à la sixième génération) 74.
- Moussâ**, fils d'Aly ou **Moussâ-Khan**, 175.
- Moussâ-Bèl**, le Manghit, 201 — 202.
- Moutassam**, le Khaliphe, 173.
- Moutongan** ou **Moutoukan**, fils aîné de Djaghataï-Khan, 122 (1), 158 — 159.

N.

Nadr-Mohammed-Khan, de la dynastie des Djanides d'Astrakhan, 188 et *ibid.* (1), 339 et *ibid.* (1), 340, 349 (1), 353.

Nadjmoud-dine Koubrâ voyez **Cheikh Nedjm-oud-dine Koubrâ**.

Nâlmân, tribu, 47, 80, 81, 86, 88, 89—91, 99, 191, 195, 196, 251, 252, 255, 265, 291, 296, 298, 304, 305, 311, 321.

Nakhschêb, ville, 120.

Nakhitchévân, ville, 129, 175.

Namâz-Gâh, porte de, à Boukhârâ, 356.

Namâz-Gâh, porte de, à Samarcande, 117.

Nâssirouddine, vizir de Sultan-Mohammed Kharezm-Châh, 129.

Nassirouddine-Aboul-Abbâs, le Khaliphe, 102, 107—108.

Natchine, fils de Touqtâ, 66 (4).

Nau-Khâst, 273.

Nauker, ce mot expliqué, 18 (3).

Naurouz-Ahmed-Khan ou **Berâq-Khan**, 238 (1).

Nazar - Khodja de Bâqirghân, 309—310.

Nékrine ou **Mékrine**, tribu, 42.

Némisch (Allemagne), 180, 189.

Nerzêm, endroit, 353.

Nèssâl, dans le Tâgh-Bouyon, 134, 220, 226, 246, 250, 254, 260, 265, 274, 276, 293, 318.

Nichâbour, 126, 127, 135.

Nigoun-Oussoun, 86, (2).

Nigoun Talscha, 71 (6).

Nikbi, descendant de Djaghataï, 160 (1).

Nikitchkè, 220.

Nikoudêris, les, tribu, 163.

Nimân - Kêrê, endroit où Tchinguiz-Khan fut proclamé khan, 87.

Ninklassou, 148 (1).

Niqthâr, fils de Djondji-Bougha, 191.

Niroun, descendants des trois fils d'Alanquâ, 52, 66, 68.

Nizâmoud-dine Aboul-Mèâli, le Kâtib, 126—127.

Noé voyez **Nouh**.

Nokouz, fils d'un frère cadet d'I-Khan, 31—32, 44, 52, 63.

Nokouzes, les, descendants de Nokouz, 33.

Noukouz ou **Tchinis**, 68.

Nouh, le prophète Noé, 7, 8, 10, 75, 814.

Nounâsch-Khânim, 237.

Nour, ville du Mavèrân-nahr, 109.

Nour-Devlèt-Khan, fils de Hâdji-Guiréz, 187.

Nour-Mohammed ou **Nour-Mohammed-Khan** ou **Nouroum-Khan**, fils de Aboul-Khan, 258—260, 276 (1) et (2), 291.

Noussret-Couh, forteresse, 121 (1).

Noutâqine, fils de Tchâqsou et petit-fils de Toumènè-Khan, 68.

O.

Obèïd - Oullâh - Khan ou **Obèïd - Khan**, fils de Mahmoud-Sultan, 225, 238—245, 255, 272.

Oghlâns, tribu, 242.

Oghourtcha, 221.

Oghouz-Khan, fils de Qarâ-Khan, 13—27, 37, 43, 75, 814.

Ohsson, d', son Histoire des Mongols citée, 35 (1), 39 (4), 49 (2—3), 87 (3) et *passim*.

Oimaqout, 54 (3).

Okèdal-Khan ou **Okèdal-Qaân**, fils de Tchinguiz-Khan, 3, 42, 101 (Okèdal signifie « grand »), 108, 111, 112, 117—119, 138, 140—142, 145—152, 157, 160, 162, 173, 179, 190.

Okine Barghâq, fils de Qaboul-Khan, 71.

Oklân, tribu, 60.

Olagtchi, c. à d.

Olaqitch, fils de Batou-Khan, 180 et *ibid.* (1).

Oldjaïtou-Khan, fils d'Arghoun-Khan, 174, 175 (1).

Olough-Ariq, grand canal, qui va à Khi-vaq, (le Palwan-Atâ d'aujourd'hui?), 340—341.

Olough-Bèk, 197 (4).
Olough-Tâgh, montagne, 12.
Olough-Tubè, 237, Turcomans d'Olough-Tubè, 254.
Olouktchine-Tchine, 68.
Oloun ou **Oloun-Ekè** ou **Oloun-Foudjine**, mère de Tchinguiz-Khan, 53—54, 77.
Olqnot, fils de Qoubaï-Chiré, 53.
Olqnot, ourouq des, 54.
Omar, qâdhi de Vézir, 209.
Omar-Ghâzi-Sultan, fils de Sultan-Ghâzi-Sultan, 237—239.
On-Oulghour (Oulghours des dix), 39—40.
Onan, 143 (1).
One-Mourân, fleuve, 45.
Ong, signifie « roi du pays » 47, 81 (3).
Ong-Khan, 47, 55, 57, 79—86, 90, 178.
Ongou (muraille), 48.
Ongout, 48.
Onon, fleuve, 61.
Oqli, fils d'un des six fils d'Oghouz-Khan, 28.
Oqli, tribu, 28, 262.
Oqli-Kouklang, tribu, 261, 272.
Oqtchou-Tèbè, 349—350.
Or, rivière, 191.
Orda, surnommé **Itchène**, fils de Djoudji, 179, 190.
Ordou-Khan, fils d'Atsiz-Khan, 11.
Ormâout ou **Ourmâout** ou **Olmâout**, tribu, 54, 56 (2) et (3).
Orouk-Timour, fils de Bougha-Timour, 160.
Otrar, ville sur l'Aris, à son embouchure dans le Syr, 108, 109, 111, 112.
Oudadjî, 181 (1).
Oudour-Bayân, fils de Toumènè-Khan, 60 (2), 69.
Oulichane ou **Oulichoun**, tribu, 58.
Ouliches, tribu, 100 (3).
Oulichoun-Bâqli-Mirza, 296.
Oulghouristan, 165, 166, 168.
Oulghours, tribu des, 16, 25, 37, 39, 40, 41, 42, 93, 94, 108, 157, 195, 214, 251, 252, 269, 297, 300, 304, 311, 320, 321.

Oulrâtes, tribu, 45—46, 60, 89, 93, 152, 173—175.
Oukar-Qildjaw, 123, 124.
Ouloug-Tag, 92 (1) voyez **Olough-Tagh**.
Oural voyez **Yâliq**.
Orou- ou **Our-Dervâzessi**, une des portes de la ville de Vézir, 270 et *ibid.* (1).
Ourassou, tribu, 46.
Ouraz-Sultan, fils de Schamaï-Sultan, 186.
Ouraz-Timour, fils de Toqâï-Timour, 182.
Ourguendj voyez **Urguendj**.
Ourker (qui agit bien), fils de Tâgh-Khan, 27—28.
Ouriâout, 54 (2).
Ourmanqout, tribu, 43—44.
Ourmâout voyez **Ormâout**.
Ourons, les, ou Russes, 19, 140, 179, 186, 189, 290, 294 (Qazâqs de l'Oural), 295, 312, 313.
Ourons-Khan, 171, 187.
Ourons One-Bègui, chef turcoman, 344.
Ouroyoutes Merkites, 53 (1).
Ouschâr, fils de Yoldouz-Khan, 27.
Ousqounlouq-Tikrime, montagne dans la Mogolie 39; voyez aussi
 اشقونلوق ننگريم
Ousse, fils d'Abou-Saïd, descendant de Toqâï-Timour, 188.
Ouz-Khan, fils de Moghol-Khan, 12, 14.
Ouz-Timour, fils de Hâdji-Guirèt, 187.
Ouz-Timour, fils de Toqâï-Timour, 187.
Oxus (Amou-Déria), 11 (2).

P.

Pèhlévân-Qouli-Sultan, fils de Poulâd-Sultan, 267, 280, 285.
Pèhlévân-Qouli-Sultan, fils de Sofiân-Khan, 225, 246 et *ibid.* (1).
Pékin ou **Péking**, 96 (1).
Persè, 3, 9.
Pich-Gâh, 221, 241, 274, 286, 299.
Pil-Kouprouki, 226.
Porte de Mirzâ, à **Urguendj**, 313.

Poulâd, fils de Aqhâtâr-Khan, aussi
Poulâd-Sultan, 250, 254, 266—
 269, 273—274, 277—280, 282,
 283 et ibid (2), 285 et (1), 286.
Poulâd, fils de Koundjèk, 160, 162.
Poulâd-Bèk ou **Poulâd Tchingsang**
Bèhâdour, 35.

Q.

Qâân, c. à d. **Okèdâi-Qaân**, 111 (1).
Qabâ-Noyân, roi des Qounqrâts, 157.
Qabânâq, 273.
Qablî, rivière, 106.
Qaboul-Khan, fils de Toumènè-Khan,
 52, 68—71, 73.
Qaboul-Sultan, fils de Dourdji, 161,
 162.
Qâchine voyez **Qâschine**.
Qadân-Bèhâdour, fils de Qaboul-Khan,
 70.
Qadân-Taïchi, fils de Hambaqar-Qâân,
 67.
Qadâq, fils de Schèban-Khan, 191.
Qadâqi, fils de Djaghatai-Khan, 158, (2).
Qâdir-Birdî, fils de Toqtamisch-Khan,
 187.
Qâdir-Birdi-Sultan, fils de Timour-
 Sultan, 267, 277 (2), 283.
Qâdjoullî, fils de Touménè-Khan, 68.
Qadqân-Oghlân, 116.
Qâhir-Khodja, 345.
Qâïdou-Khan, fils de Doutouminine-
 Khan, 61, 62, 67, 68, 74, 76, 314.
Qâïdou-Khan, fils de Qâchine, 162.
Qâlnân (Qlnân), 6, 75, 314.
Qâï ou **Qâl-Khan**, fils d'Aminèk-Khan,
 218, 223, 235, 239, 244—246,
 251 (ses fils), 254, 272.
Qâl-Ateh ou **Khalâdj**, tribu, 21—22,
 37, 87.
Qâlânitch, 273.
Qâll, fils de Koun-Khan, 27; **Qâll** signifie
 «fort» 28.
Qâllmâdjou-Khan, fils de Sam-Sawdji,
 64, 74.
Qalmouqs, pays des, 36.

Qalmouqs, 296, 298, 322—326, 337,
 338, 346—350, 357.
Qamâdj, rivière, 106; chez d'Ohsson:
 Caïmitch, ibid. (1).
Qamâq, endroit, 152.
Qamaroud-dine le **Doughlât**, 169—
 170.
Qamisch-Khâtonn, femme de Kouyouk-
 Khan, 152.
Qanbar, fils d'Abou-Saïd, 188.
Qandahâr, ville, 334.
Qanîq, fils de Tinguiz-Khan, 27.
Qânqli, inventeur des chariots, 17.
Qanqli, tribu, 17, 37—38, 50, 124.
Qârâ-Bâgh, 183.
Qârâ-Boukaoul, le Turcoman, 254.
Qârâ-Holagou, 158.
Qârâ-Khân, fils de Moghol-Khan, 12,
 13, 14, 15, 16, 75, 314.
Qârâ-Khitâï, 17, 49—51, 93, 94, 97—
 99, 102.
Qârâ-Koul, ville et district de la Bou-
 kharie, 351—353.
Qârâ-Mourân, rivière, 147.
Qârâ-Ouïghour-Touqâl, 312.
Qârâ-Ouïll, fils de Koun-Khan, 27, 28.
Qara-Oussou, fleuve, 45.
Qârâ-Qoum, 12, 191.
Qârâ-Qouroum, 47, 148, 155, 156, 179.
Qârâ-sou, rivière au nord de Michèd,
 255, 258.
Qaradja-Hadjib, 111.
Qarandar (dans le texte **Qarandiz**
 قارندز), forteresse, 126—128.
Qarânout, fils de Touboudâï, 54.
Qarânout, tribu, 54.
Qarâqastî ou **Qaraqstî**, 345.
Qarâtchâr, fils d'Okèdâi-Qâân, 152.
Qaratchis, 196 (1).
Qarâtchîq, fils d'un des six fils d'O-
 ghouz-Khan, 28.
Qârchi, ville du Mâvèrân-nahr, 161.
Qârî Kitchî, endroit, 221.
Qarllq, tribu, 20, 37, 38, 108, 191.
Qarqiehe, roi des Naïmans, 47.
Qârquine, fils de Yoldouz-Khan, 27.
Qâschine, fils de Okèdâi-Qâân, 152
 162.

- Qâschine** le Tanghoute, 91 (1), 99, 152.
- Qassar** signifie «bête féroce», 72; voyez **Djoudji Qassar**.
- Qâssim**, fils de Abou-Saïd, 188.
- Qâssim-Khan**, aussi **Qâssim-Sultan**, fils de Khosraw-Sultan, 340, 343, 353.
- Qâssim-Sultan**, fils de Younous-Sultan, 248, 250, 272.
- Qatchoun**, fils de Yèssoukef-Béhâdour, 72.
- Qataghine** voyez **Bouqoun-Qataghine**.
- Qataghine**, tribu, 66.
- Qazân Sultan-Khan**, descendant de Djaghataï, 160 (1), 161.
- Qazâqs**, 3, 186, 187, 189, 196 (1), 232, 247, 311, 328.
- Qazâq Ourous**, 312.
- Qazghan**, l'émir, de la tribu de Tousseb, 161—162.
- Qâz-ghouri**, fils d'un des six fils d'Oghouz-Khan, 28.
- Qazuine**, ville de la Perse, 34, 127, 254, 255, 284, 285, 290.
- Qiân**, fils d'Il-Khan, 31—33, 52—53.
- Qiân**, les fils de, 63.
- Qiât**, descendants de Qiân, 32, 76.
- Qiât**, descendants de Qaboul-Khan, 52, 71.
- Qiehlîq**, le Kilkit, 57.
- , tribu, 57.
- Qilidj-Qara**, de la tribu des Qâl-Atch, 87.
- Qiptchâq**, 18, 19.
- Qiptchâqs**, tribu, 19, 37, 70, 129, 130, 140.
- Qir** (l'Oust-ourt), 236, 239; voyez aussi **Beyât-Qiri**, **Qirân-Qiri**.
- Qirân-Qiri**, 301.
- Qirghiz**, fils d'un des six fils d'Oghouz-Khan, 28, 43.
- , tribu, 29, 43, 44, 46, 49, 92, 93.
- Qirghiz-Bek-Bâqli-Béhâdour**, 296.
- Qiriltouq**, surnom de Barghoutaï, fils d'Aral, 67.
- Qirniq**, fils de Yoldouz-Khan, 27.
- Qitchi-Merguène**, fils de Timâdj, 58, 63, 74, 314.
- Qitchou-Merguène**, 58 (4).
- Qizil-Ayâq**, tribu turcomane, 337.
- Qizil-Bâch** (Persans), 211—215, 217, 230, 254, 258, 261—264, 284, 318, 337, 357.
- Qizil-Roubât**, 240.
- Qomar** signifie «nez», 54; voyez **Qong-qomar**.
- Qomâr**, fils de, 55.
- Qongqomar** ancêtre de la tribu de ce nom, 54, 56 (3).
- Qongqomar**, («grand nez»), tribu, 54—55, 77, 88.
- Qong-qotân**, 54 (4).
- Qongrât**, tribu, 53, 60, 70, 84, 157.
- Qoubâï-Chirè**, descendant de Qiân, 53.
- Qoubilâï-Noyân**, le Barlâs, 38.
- Qoubilâï-Qâân**, 153, 155, 156 et ibid. (2), 175.
- Qouch-Yâiq** (endroit près du fleuve Oural), 294, 312.
- Qouchout**, tribu qalmouq, 346.
- Qouchtchi**, tribu, 190.
- Qoudaghâï**, fils de Bouzaï, 159, 160.
- Qoudjâch-Mîrzâ**, 201, 202, 206.
- Qoudjatour-Bouyourouq**, 81 (3).
- Qoudjoum-Bouroul**, 63, 74, 314.
- Qoudou**, le Merkite, 99.
- Qoui-Maral**, fils de Bourté-Tchiné, 63, 74, 314.
- Qouighine** ou **Qouighoun** ou **Qouighine**, endroit, 250 et ibid. (1), 301.
- Qouighoun** voyez **Qouighine**.
- Qoula**, rivière, 84, 85.
- Qouldji**, voyez **Qouridji**.
- Qouighine** voyez **Qouighine**.
- Qoul-Mohammed-Bèl**, 265—266.
- Qoul-Mohammed**, atâliq d'Aboul-Ghâzi-Khan, 320.
- Qoultchi-Sultan** (aussi **Qouridji-Sultan**), fils de Poulad-Sultan, 267, 279, 283.
- Qoulzoum**, mer de, 128.
- Qoum-Kend**, village, 236—237.
- Qoum-Qalâ**, forteresse, 251, 274, 308.
- Qoumi**, fils d'un des six fils d'Oghouz-Khan, 28.

Qoungqamar voyez **Qongqomar**.
Qounglout, second fils de Touboudal.
Qoungràt, fils de Tchourliq-Merguène, 53.
Qoungràt et **Qoungiràt**, tribu, 53, 60, 71, 84, 157, 192 (1).
Qourbân-Aly, l'Ouïghour, 300, nommé aussi **Qourbân-Hâdji**, 304, 320.
Qountchi, fils de Schèrbân-Khan, 191.
Qouri, tribu, 46.
Qouri-Soumâdjou, bek de Tayang-Khan, 86.
Qouridji-Sultan, fils de Poulâd-Sultan, voyez **Qoultchi-Sultan**.
Qourlâs, de la famille de Qiân, 63.
Qourlâs, fils de Misser ou Mir, ancêtre de l'orouq des Qourlâs, 54.
Qourlâs, tribu, 33, 54, 63, 64 (3), 71.
Qourtchâqour, fils de Marghouz, nommé aussi **Qourtchâqour-Boulrouq**, 47, 81.
Qourtchliq, fils d'un des six fils d'Oghouz-Khan, 28.
Qourtougha, fils de Schèrbân-Khan, 191.
Qout-Tâgh, 39.
Qoutlouq-Bâliq, nom donné à la ville de Zernouq après sa prise par Tchinguiz-Khan, 109.
Qoutlouq-Boughâ, fils de Béhâdour-Khan, 191.
Qoutlouq-Qabâ, de la tribu des Aq-Manghout, 170.
Qoutlouq-Timour-Oghlân, fils de Toumghan, 188.
Qoutlouq-Zémân, fils de Hâdji-Guirèl, 187.
Qoutoula-Qâân, fils de Qaboul-Khan, 71.
Qoutouqa-Bègui, roi des Ouirats, 46, 93.
Qoutouqou-Noyân, 98.
Qoutouqtou-Mengou, fils de Qaboul-Khan, 71.
Qoutour-Qildjaw, 124.
Qouyouldâr ou **Qouyouldâr Tchètchène**, le Manghout, 76, 83.
Qouyourtchliq-Khan, 188.

Quatremère, son Histoire des Mongols de la Perse d'après Réchid-ed-dine citée, 17 (1), 18 (1), 34 (1) 49 (1) et passim.

R.

Rab'a-Sultan-Béguim, fille d'Oulough-Beg et femme d'Aboul-Khair-Khan, 192 (1).
Rahmân-Qouli, l'arabe, 209, 212.
Raudhet-oussafâ ou **Rauzèt-oussafâ**, ouvrage historique de Mirkhond, cité, 26 (1), 37 (2), 51 (2), 61 (4) et passim.
Réchid ed-dine, son Histoire des Tribus citée, 18 (2), 27 (1), 35—36, 45 (1), 46 (1—4), 47 (1—2) et passim.
Rèl, 127.
Richaw-Khondal-Birdi voyez **Khondal-Birdi**.
Rich-Tabân-Atâ, 302.
Rouknoud-dine (Sultan **Rouknoud-dine**), fils de Sultan-Mohammed Kharezmi-Châh, 127.
Roum, (Asie-Mineuse et Empire Ottoman) 37, 51, 164, 175, 275, 284, 294.
Roumis, 174.
Rous, fils de Yâféth, 8.
Roustèm, fils de Zâl, 114.
Russes, 130; voyez aussi **Oouros**.

S.

Sa'ded-din, 240 (1).
Sa'ed-èddine (Djân-Sèïd), 272.
Saït-oullâh, surnom d'Adam, 6, 75, 314.
Sâghratch, province au sud de l'Oxus, 281.
Sâghtcha, puits de, 267, 302.
Sâllghân, fils de Schèrbân-Khan, 191.
Sâln-Beleki, fils de Djaghataï-Khan, 158.

- Sâln-Khan**, surnom de Bâton-Khan, 186; voyez **Bâton-Khan**.
- Sâ-îr**, fils d'un des six fils d'Oghouz-Khan, 28.
- Sakin-Rabât**, 350.
- Sâlè-Châh**, 274.
- Salman**, l'arbâb, 249.
- Salour**, fils de Tâgh-Khan, 27.
- Sâlouris et Salours**, tribu turcomane, 222-223 (Khorassan-Salouris); voy. aussi **Itchki Sâlours**, **Tachqi-Sâlour**.
- Saltânié**, 175.
- Sam**, 8.
- Sam-Qâdjoun**, 69.
- Sam-Sâoudji**, 64, 74, 314.
- Samarcande**, ville, 19—22, 113, 116, 117, 120, 138, 139, 164, 166, 168, 171, 198, 199, 200, 203(2), 225 (1), 238, 240, 245, 281, 297, 317.
- Sâmoura-Bêhâdour**, 98.
- Sanbi-qoun**, fleuve, 45.
- Sandjar-Mâzi**, le sultan, 51.
- Saqlâb**, fils de Yâphet, 8.
- Sarbân**, fils de Djaghataï d'après le **Habibous-siâr**, 158 (2).
- Sâri-Mahmoud-Sultan**, voy. **Mahmoud-Sultan**, fils de **Avanèch-Khan**.
- Sâri-Oghlân**, 282.
- Sâri-Sou**, 191.
- Sarigh-Qoul**, vallée de, 102.
- Sâriq**, tribu turcomane, 222, 309, 348.
- Sâritcha**, fils de Ouz-Timour, 187.
- Sarkhine-Bi**, atâliq d'Abdoullâh-Khan, 280.
- Sarmân**, fils de Djaghataï-Khan, 158, 159.
- Sartâq** ou **Sartâq-Oghlân**, fils de **Bâton-Khan**, 180, 181—182 (1).
- Sartes**, 212, 214, 219, 239, 248, 249, 252, 253, 273, 287, 290, 322, 323, 324, 327.
- Sasch-Mirzâ**, 297.
- Sâti-Bigué-Khâtoun**, 175—176.
- Sâtilmich-Khâtoun**, 165.
- Sâvé**, 126.
- Schamal-Sultan**, 186.
- Schêlbân-Khan**, fils de **Djoudji-Khan** (ou **Chêlban-Khan**), 3, 4, 78, 179, 186, 190—192, 314.
- Schêlbâni**, nom poétique (takhallous) de **Mohammed-Châh-Bakht**, 192.
- Schêlbâni-Namè**, ouvrage en langue turque, édité et traduit par **M. Bézine**, 54 (1) et passim.
- Schiki-Qoutouqou-Noyân**, 122—123, 124.
- Schirâmoun**, 152, 154.
- Schirè-Oghoul**, 165, 166.
- Sedour**, endroit, 349.
- Sêld-Atâ**, 211, 309; voyez aussi 55, 77.
- Sêld-izzoud-dine**, 135.
- Sêlfoud-dine-Mélik**, 123.
- Sêlrâm**, ville dans le **Mâverân-nahr** (près de **Tchemkend**), 19, 23.
- Sékéki**, **Molla-**, 157.
- Seldouz**, émirs **seldouz**, 174; voyez aussi **Chéikh-Hassan-le-Petit**.
- Sélcuga**, fleuve, 43, 46.
- Senguè**, fils de **Yaschmout**, 176.
- Sèngoun**, fils de **Ong-Khan**, 80, 82, 84—86, 90.
- Senkovski, J.**, Supplément à l'Histoire générale des Huus etc. de **Deguinges**, cité, 274 (2).
- Sêrâl**, résidence des **Djoudjides**, 171.
- Serallî**, 141 (1).
- Sêrâlitchi**, ville près de l'embouchure de l'**Oural**, 181, 183—185.
- Sêrakhs**, ville près de **Marv-i-Chahidjân**, 132, 134.
- Sertâq** voyez **Sartâq**.
- Seth** voyez **Chéis**.
- Sibir**, 42.
- Sighnâq**, ville sur la rive droite du **Syr**, 112—113.
- Sighnâq Tchiné**, 108.
- Sikiz-Mourân** (les huit rivières), 45.
- Sind (Indus)**, 122, 124, 157.
- Sir** ou **Sir-Deria** voyez **Syr**.
- Sirâq**—**Tâdjik** (chez les **Mogols**), 39.
- Sofân**—**Khan**, fils de **Aminèk-Khan**, 216, 218, 220—225, 235, 236, 243, 246, 251.
- Soghâ**, 200, 220.

Sou-Bou-I, les bords du fleuve Amou, 229, 237, 260.
Soubhân-Qouli-Khan, 351.
Soubhân-Qouli, l'arabe, 207, 212, 213.
Souboudal - Béhâdour, général de Tchinguiz-Khau, 99, 122, 125, 127, 129.
Soubouktéguine, Mahmoud S..., 138.
Souktou-Bouqa, général de Tch.-Kh., 108, 114, 115, 116.
Souldous, tribu, 58.
Soulëiman-Khan, fils de Mohammed, fils de Senguè, 176.
Soulëimân - Sultan; fils de Aghâtây-Khan, 250, 253, 266.
Souqout, aucêtre de la tribu Souqout, 60. — tribu, 59—60.
Souratchiq, fils d'un des six fils d'Oghouz-Khan, 28.
Sourghou, fils de Douï - Tchêchène, **Sourkhi** voyez **Sourqi**.
Sourqi ou **Sourkhi**, fils d'un des six fils d'Oghouz-Khan, 28.
Sour-qouqtai-Bigué, 45, 53.
Sous, 6.
Soutchli, fils d'un des six fils d'Oghouz-Khan, 28.
Souyounitch, fils de Ming - Timour-Khan, 192.
Souyoughatmich-Khan, fils de Danischmendjé-Khan, 160—161 (1), 162—163.
Subbou-Tavarikh, cité 209 (1).
Sulunitch-Bâlâ, village, 352.
Sulunitch-Khan, fils de Baïdou-Khan, 11, 29—30. —, bek de Sultan-Mahmoud, 108.
Sulunitch-Mohammed-Sultan, fils de Hâdji-Mohammed-Khan, 277, 282—284, 290, 294.
Sulurgitnich, voy. **Souyoughatmisch**.
Sultan-Ghâzi - Sultan, fils de Ilbars-Khan, 217, 220, 234—238, 246, 298, 315.
Sultan-Ghiâs-oud-dine, fils de Sultan Mohammed Khârezm-Châh, 127.
Sultan-Ghiyâs-oud-dine (Barâq-Kahn, fils de Yéssountou), 159.

Sultan-Hâdji-Khan, fils de Bêlikitch, 217.
Sultan-Hussëin-Mirzâ, fils de Mansour-Mirzâ, 207—208.
Sultan-Mohammed-Djêlâl-oud-dine, fils de Sultan - Mohammed Khârezm-Châh, 107, 121—125, 136—138, 146.
Sultan-Mohammed-Khan, fils de Sufar-ghitmisch-Khan, 160—161 (1).
Sultan-Mohammed Khar-bendé, 176.
Sultan-Mohammed Khârezm-Châh, 37, 38, 50, 70, 102, 111, 114, 116—119, 122, 125—132.
Sultânli, fils d'un des six fils d'Oghouz-Khan, 28.
Syr, fleuve, 12, 191, 194, 198, 200, 204, 311.
Syrie, 8, 22, 156.

T.

Tacasc ou **Tékèsch-Khan**, de la famille des Kharezm-Châhs, 37, 50.
Tacache-Khan, 50 (1).
Tâch-Kupruk, endroit sur le canal de Khaïkanèk, 324, 340.
Tâchli - Yârmich - Saqâ-si (reservoir), 307.
Tâdjiks (Persans), 17, 36, 39 («Tâdjik» en mongol **Sirâq**), 43, 45, 74, 79, 114, 116, 132, 167, 168.
Tâqh ou **Tâgh-Khan**, fils d'Oghouz-Khan, 23, 27.
Tâgh-Bou-I, (les bords de la montagne, c.-à-d. les possessions des Uzbeks du Khârezm dans le Khorassan, «par opposition à la province même d'Urguendj», qui était appelée «Sou-bouï» ou les bords du fleuve), 229, 237, 261; voyez **Sou-bouï**.
Tâghistân ou **Daghestân**, 70.
Tahr, fils d'Isch-Sultan, 253.
Tâidjout, tribu, 67, 76—79.
Tair-Soun, chef des Ouirâtes, 151—152.
Taitoula-Soukhar, 46 (3); voyez **Taitoula Souqar**.

- Takhta-poul**, endroit dans le Khârezm, 281.
- Tâligha**, fils de Qoudaghaï, 159.
- Tâlèqan**, 121.
- Tâmilq-Atâ**, 353.
- Tangout (Thibet)**, 17, 18 (1), 91 et ibid. (1) et (2), 99, 152.
- Tangri-Birdi**, le Turcoman, 322.
- Tanich**, fils d'Abou-Satd, 188.
- Tânika**, bek de Tayang-Khan, 86.
- Taraghaï**, fils de Holagou-Khan, 174.
- Tarikh**, fils de Yâfeth, 8.
- Târikh-i Aboul-Khaïr-Khâni**, cité, 61 (4), 66 (4).
- Târikh-i Djennâbi**, cité, 180(5), 182(1), 185 (1).
- Tarikh - Djihân - Kuschaï**, ouvrage de Djouveïni, 87 (3).
- Tarikh-i Timouri**, ainsi est nommé par le traducteur l'ouvrage chronol. sur l'histoire du Maverannahr depuis Timour, connu sous le nom de **Tarikh-i Raqim**, d'après son auteur Mir-Cherif-Raqim. Cet ouvrage est souvent cité par le traducteur (164 (1) et passim), qui a eu sous les mains un manuscrit de l'Institut oriental. Il y en a des Mss. à la Bibl. Imp., au Musée Asiatique et ailleurs.
- Tarmachir**, fils de Douf-Tchêchène, 159.
- Tasch-Timour**, 166.
- , fils de Mohammed-Khan, 187.
- Taschkend**, 19, 50, 138, 168, 198, 199, 200, 238, 240, 329.
- Tâschqi-Sâlour**, ourouq turcoman, 223.
- Tâtâr**, ou **Tatar-Khan**, fils d'Elindjè-Khan, 10.
- Tatars**, tribu, 11, 17, 19, 29, 30, 32, 33, 34, 44, 45, 78, 100, 111, 357.
- Tatoula-Souqâr**, bek des Toumât, 46.
- Tayang - Khan**, roi des Naïmans, 47, 80, 86, 88—92, 99.
- Tchadjout**, tribus des, 68.
- Tchameouga Tchêchène**, de la tribu des Djourât, 79, 80, 82, 90—91.
- Tchaqâr-Khodja**, envoyé de Tchinguiz-Khan auprès d'Altân-Khan, 95.
- Tchaqiriar**, ourouq des, 272.
- Tchâqsou**, fils aîné de Toumené-Khan, 68.
- Tcharqa - Linqoum** ou **Tcharqa - Lènqoum**, 67, 68, 76.
- Tchêchmè**, endroit dans le Khârezm, 325.
- Tchêcht**, village de la dépendance de Hérât, 298.
- Tchêchardé**, ville dans le Tâgh-Bou'i
- Tchelouq**, fort de, 289.
- Tchem-** ou **Djem-Mouran**, 100.
- Tchentaï**, fils de Toumènè-Khan, 70.
- Tchêpè Noyân**, de la tribu des Yssout, 70, 89, 102, 125—127.
- Tcherik**, fils de Scheïban-Khan, 191.
- Tcherkès**, peuple, 70, 140, 148, 179.
- Tchêchène**, voyez **Tchameouga**.
- Tchinânitch**, chef des Nêkrine, 42.
- Tchine**, fils de Yâfeth, 8.
- Tchine**, pays, 17.
- Tchinè**, 68.
- Tchinguiz-Khan**, 1, 2, 3, 12, 19, 34, 38, 41—48, 52, 53, 55, 57, 58, 66, 70, 72—145, 146, 149, 153, 157, 161, 162, 170, 173, 175, 178, 179, 183, 186, 187, 192, 194.
- Tchingsang**. voyez **Poulâd**.
- Tchimis**, 68.
- Tchiptchâq** = **Qiptchâq**, 19.
- Tchitchkane**, fille de Tchinguiz-Khan, 101 (2).
- Tchou**, fleuve, 37, 191 (1).
- Tchoubân**, emir T. le Seldouz, 175.
- Tchoubâni**, émirs seldouz, 174.
- Tchourtech**, pays de, ou pays des Djourdjites, 77 (2), 18 (1).
- Tchoutaq**, endroit entre le Khârezm et la mer Caspienne, 222.
- Têbriz**, 146, 175, 185.
- Têjène**, endroit où s'étaient retirés des Turcomans, 345.
- Têkân**, fils d'un des six fils d'Oghour-Khan, 28.
- Têkè**, tribu turcomane, 223, 286, 291, 309, 338, 348.

- Tèkè-Djèk**, un des commandants des troupes de Tchinguiz-Khan, 123.
- Tekrine**, tribu, 42 (1); voyez Nèkrine.
- Telache**, fleuve, 37; voyez Telâsch.
- Telâsch**, localité, 19, 21, 22.
- Telâsch**, fleuve, 38.
- Téming**, ville, 97 et ibid. (2), 98.
- Témoutchine**, nom de Tchinguiz-Khan, 72, 88.
- Tengri-nug-Bouti**, surnom de Koukdjè, 56, 88.
- Ténourè**, endroit dans le Khârezm, 118.
- Terbèt**, endroit dans le Khorassan, 260.
- Terchiz**, endroit dans le Khorassan, 260.
- Terméd**, ville près de l'Amou, sur sa rive droite, 108, 120—121, 125.
- Tersèk**, ville située dans les environs de Vézir, 212.
- Thâif**, 6.
- Tibét**, 17, 86.
- Tbiras**, 8 (1).
- Timâdj**, fils de Bètchènè-Qiân, 58 (1), 74.
- Timoukè**, frère de Tchinguiz-Khan, 72.
- Timour**, fils d'Anbâdji, 175.
- Timour**, fils de Ming-Timour-Khan, 192.
- , l'émir, fils d'Emir Taraghâi, (aussi: **Timour-Bèi**, **Aqsâq-Timour**, **Timour-Kourégân**), 163—164, 170—172, 227.
- Timour-Bèk-Oghlân**, fils de Qoutlouq-Timour-Oghlân, 188.
- Timour-Châh**, fils de Yssoun-Timour, 162 (1) de la page 161.
- Timour-Chètkh**, fils de Hâdji-Touli, 194—195.
- Timour-Kourégân**, voyez **Timour**, l'émir.
- Timour-Mèlik**, fils de Schirè Oghoul, 166.
- , gouverneur de Khodjend sur le Syr, 114—116.
- Timour-Qâpou**, muraille à Chémâkhi, 48.
- Timour-Qoutlouq-Khan**, fils de Timour-Bèk-Oghlân, 171, 172, 188.
- Timour-Qoutlouq-Oghlân**, le même, 172.
- Timour-Sultan**, fils de Timour-Qoutlouq Khan, 188.
- Timour-Tâsch**, fils d'Emir - Tchoubân, le Sèldouz 175.
- Timour-Tâsch-Khan**, fils de Qalimâdjou, 74, 314.
- Tine Aly**, le Dourman, 252—253.
- Timour-Sultan**, fils de Aqâtâi-Khan, 250, 253, 266, 268—270, 273, 277—280 et 283 (ses trois fils); 286.
- Tine (Don)**, fleuve, 19, 37.
- Tinguiz-Khan**, fils de Oghouz-Khân, 23, 27.
- fils de Mingli-Khan, 29, 75, 314.
- Tivè-Bouyouni** (le cou du chameau), endroit, 242.
- Tivédjis** ou **Tivètkhis**, tribu turcomane, 222, 224, 225, 271.
- Toghoul**, chef de l'orouq qalmonq des Tourghâouts, 349—350.
- Toqal**, bek de Mangou-Khan, 182.
- Toqal-Timour-Khan**, fils de Djoudji-Khan, 179—181, 187, 188.
- Toqoul-Khodja-Oghlân**, fils de Koundjèk-Oghlân, 187.
- Toqouz-Ouighour** (Ouighours des neaf) 40.
- Toqtamich-Khan**, fils de Toui-Khodja-Oghlân et descendant de Djoudji-Khan, 171, 172, 187.
- Touda-Mangou-Khan**, fils de Toqân (Toughân), 183.
- Tonghadjar**, émir d'Argoun-Khan, 183.
- Toughatchar**, le Qounqrât, 99, 122, 126.
- Toui-Khodja-Oghlân**, fils de Toqoul-Khan, 187.
- Touïssi-Tâïfar**, bek du roi du Qâra-Khitaï, 49, 50.
- Touk** ou **Touk-Qal'assi**, forteresse à l'est d'Urguendj et au nord de Kât, 247, 252, 295, 301, 309, 312, 318, 322.
- Toulâs**, tribu 46.
- Toulèk - Timour**, fils de Koundjèk-Oghlân, 187.

Toulèngout, tribu, 46.
Toull, fils de Tchinguiz-Khan, 3.
Toull-Khan, 34, 44, 101, 109, 121, 130, 134—137, 145—148.
Toulouq-Khan, fils de Ibâq-Khan, 186.
Toumâloun, fille de Tchinguiz-Khan, 101 (2).
Toumâtes, tribu, 46, 100.
Toumènè-Khan, fils de Bai-Sanqour, 68—70, 74.
Toumghân, fils de Ibaï, 188.
Toung-Schâï, 86 (1).
Tounga-Bik-Qoundi, fils de Koulouk-Ming-Timour-Khan, 192.
Touqa, fils de Boudendjar, 66.
Touqlouq-Timour-Khan, fils de Issen Bogha-Khan, 163, 164, 169—172.
Touqrâton-Bouzlouq, montagne en Mogolie, 39; voy. aussi بوقرأتو بوزلوق
Touqtâ Bègui, chef des Merkites, 53, 91, 92, 99.
Touqtâghou-Khan, fils de Mangou-Timour, 181, 183.
Tourâkinè-Khatoun, femme d'Okèdat-QAân, 151—152.
Tourâldji, fils de Qoutouqa-Bègui, 46.
Tourâmisch, 92.
Tourân, 2, 3, 19, 104, 138, 148, 149, 186.
Tourbatli, fils d'un des six fils d'Oghouz-Khan, 28.
Turé ou **touré** (prince) 22.
Tourèlik, 257.
Tourghâouts, tribu, 46, 346, 349.
Touroumdji, fils d'un des six fils d'Oghouz-Khan, 28.
 — le bèk, de la tribu turcomane de Laïnâ, 257.
Tour-qâq (gardien), nom de tribu, 51.
Toursoun-Khan, Khan des Qazaqs, à Tachkend, 328—329.
Toursoun Mohammed, fils de Bâyendè-Mohammed-Khan, 257.
Tousboudâï, 53—54.
Touschi-Tulgoun, 49 (2).
Tou-sèb, tribu, 161.
Toutouk, ou **Toutouk-Khan**, fils de Turk, 9, 75, 314.

Transoxiane, 3, 37, 41, 104, 120.
Tubat, 8-(1).
Turk, fils de Yâfeth, 8, 9, 75.
Tures, 3, 12, 13, 22, 32, 40, 45, 48, 55, 74, 77, 116.
Turk-Amol, chef des Qounqirât, 84.
Turkân ou **Turkân-Khâtoun**, 37.
Turkestan, 19, 20, 37, 50, 51, 99, 106, 199, 200, 313, 327.
Turcomans, 37, 132, 133, 215, 216, 220—225, 230, 237—239, 254, 259, 260, 271—272, 282, 285—286, 290, 293, 301, 310, 311, 318—327, 329—331, 337—340, 343—348, 350.
Turktâï, bek de Maugou-Timour-Khan, 182.

U.

Urguendj, ville et province du Khârezm, 37, 50, 118, 119, 140, 207, 209, 212—215, 217—221, 223, 225, 226, 228—231, 233, 234—242, 244—248, 250—253, 259, 260, 268, 271—277, 280—282, 284—286, 288, 289, 293—295, 297—299, 301, 302, 303, 305, 308, 309, 311—313, 315, 318, 319, 320, 321, 322, 326, 327, 350, 352, 357.
Utch-Onq (trois flèches), nom des descendants des trois fils cadets d'Oghouz-Khan.
Uzbek-Khan, fils de Toghroul-Khan, 183—184.
Uzbeks, tribu, 44, 77, 184, 189 (généalogistes Uzbeks), 192, 199, 201, 212, 213, 216, 222, 226, 239, 244, 248, 258, 259, 261—263, 273, 276—279, 281, 284, 289, 291, 293, 295, 297, 298, 300, 306, 311, 312, 320, 321, 326, 329, 331, 334, 346.
 —, proverbes des, 10, 186, signification du mot «Idiqout» chez les Uzbeks 40—41, — du mot «Qirildi»

67, — du mot «tchitchine» 79 — du mot «qaratchi» 196.

Uzkend ou **Ouzkend**, ville près du Syr, 113

V.

Vâliân, forteresse, 123.

Van-Khan, 55 (1).

Vardânzi, ville dans les environs de Boukhara, 353.

Véllaminof-Zernof, son Histoire des Khans de Kassimoff citée, 141 (1), 186 (2), 187 (1) et passim.

—, son ouvrage sur les monnaies boukhares et khiviennes cité, 193 (2) et passim.

Vézir, 209, 211—213, 215, 217, 220, 234—237, 239, 241, 245—254, 270, 273, 277—282, 293, 294, 298, 299, 301, 302, 308, 319.

Volga voyez **Kil**.

Y.

Yâbir, fils d'Al-Khan, 27.

Yacoub-Châh, 176.

Yacoub-Toupit, 343.

Yâdigâr-Khan, fils de Timour-Chètkh, 77, 195—196, 201—202, 207, 214, 217, 265, 298, 313, 315, 328.

Yâdigâr-Atâliq, 354.

Yâdigâr-Inâq, 348.

Yadjoudj-Mâdjoudj, 48.

Yâfeth, 8, 9, 10, 13, 75, 314.

Yâfeth-oghliân, 9.

Yaghâ, 20, 21.

Yâdji, localité, 353.

Yâ-îq, fleuve (Oural), 8, 19, 37, 70, 191, 194.

Yamghoutchi, fils de Hâdji-Guireï, 187.

Yanghi-Ariq, (le nouveau canal), dans le Khârezm, du côté d'Urguendj, 268, 273.

Yani-Chahr, près de Vézir, 212, 216, 220, 226, 237.

Yârim-Chîr-Bouqandjou, fils de Tou-mènè-Khan, 69.

Yârim-Chîr-Bouqandjou, tribu, 69.

Yâr-Mohammed-Sultan, fils de Manghi-schlâq-Sultan, 188.

Yared, 7, 75, 314.

Yarkend, 165, 166, 168, 170.

Yaschmout, fils de Holagou-Khan, 176.

Yassour, fils de Orouk-Timour, 160.

Yâzir, fils de Al-Khan, 27.

Yâzir, fort, 131, 132

Yèlindjè-Khân, fils de Bouqa-Khan, 10.

Ydourkine, tribu, 69.

Yèssoukèi Bèhâdour, fils de Bartan-Khan et père de Tchinguiz-Khan, 52, 71—73, 75—77, 80, 82, 178, 314.

Yèsson (**Yèsson-?**) **Timour**, descendant de Djaghataï, 160 (1); voyez **Yèsson-Timour**.

Yldrim-Bayèzid, 164.

Ym- ou **Emba**, rivière, 311.

Ymir, tribu, 348.

Yoldouz-Khan, fils d'Oghouz-Khan, 22, 27, 28, 95, 314.

Yoldouz-Khan, fils de Mingli-Khodja, 64, 74.

Yomout ou **Younouts**, tribu turcomane, 223, 286, 309.

Youroundji, fils d'un des six fils d'Oghouz-Khan, 28.

Youchân-Sultan, fils d'Isfendiâr-Khan, 338.

Yourt, signification de ce mot, 23 (1).

Yloun-Yidouq (**Dloun-Bouldaq** chez **Réchid-ed-dine**), 73.

Younous-Khan, fils de Sofiân-Khan, 225, 240, 243, 246—250, 272.

Youssouf-Sultan, fils de Sofiân-Khan, 225, 240, 246.

Yousouf-Aghâ, le Circassien, 336.

Yousouf, d'Otrar, 105.

Ysbougha, fils de Djoudji-Bougha, 191.

Ysoukâne, femme de Tchinguiz-Khan, 100.

Yssouloun, femme de Djaghataï, 157—158 et 160 (1).

Yssoun-Mounga, fils de Djagathai-Khan, 157, 158.

Yssoun-Timour, 159—160.
Yssountou, fils de Moutoukan, 162.
Yssoutes, tribu, 102.

Z.

Zabil (Zaboulistan), 122.
Zafer - Namè, ouvrage de Chérif-ed-

dine Aly Yezdi cité, 172 (2), et passim.

Zèh-Ariq, canal 278.

Zembour, nauker de Touli-Khan, 135.

Zenbil-Bèk, d'Olough-Tubé, 237.

Zernouq, ville, nommée par les Mongols Qoutlouq-Bâliq, 109.

Zohrè-Khanim, fille de Sultan-Ghâzi-Sultan, 237.

II.

TABLE ALPHABÉTIQUE

DES NOMS PROPRES EN CARACTÈRES ARABES.

(Les chiffres en parenthèses indiquent les notes.)

184 (2). ابورد = ابورد	الجن voyez ابن
283 (3). ابراهيم سلطان ابن خواجه خان	الف بيك. 107 (4).
ابكه. 196 (2).	ألفو. 158 (3).
ابلاك. 196 (2).	الياس خواجه بن توغليقتيبور خان
ابو سعيد. 188 (1).	بن اباخواجه بن دواجمان. 158 (3).
ابو سعيد سلطان. 197 (4).	أم البلاد (بلخ). 20 (1).
آتسيز. 11 (1).	امير تيمور. 69 (2).
آنلى. 11 (1).	انقرا موران. 43 (1).
ارغنه خاتون. 158 (3).	انكور. 98 (3).
ارقى جيون. 85 (2).	اوردو. 11 (1).
اريق بوغا. 153 (1).	اورده. 188 (1).
اركه قرا. 81 (3).	اوزبك. 389 (1).
اشناس. 113 (1).	اوشين. 58 (1).
اسبوقا. 153 (3).	ابلدوركين. 58 (3).
الاق نيدون. 83 (2).	اوكداى. 81 (3).
الاقاى بيكى. 101 (2).	اونك خان. 81 (1) et (3).
التالون. 101 (5).	اوهاز مركيت. 100 (5).
التان. 92 (4).	اوبفور. 108 (5).

ایچن 190 (1).
 ایچن (آورده لقبی) 188 (1).
 ایدی قوت 108 (5).
 ابلقه سنگون 81 (3).
 ایلیجکدای 187 (2).
 ایلیخواجه بن دوا چجان 158 (3).
 ایلیجکدای بن دوا چجان 158 (3).
 اینالچیف 37 (2).
 باتو 188 (1).
 بارغونای 188 (1).
 باقرغان 309 (2).
 بالیغو بن قدایچی بن بوزی بن
 میتوکان 158 (3).
 باورد = ایورد 184 (2).
 بایقرا 207 (3).
 بت تنگری 56 (1); cf. 88 (2).
 بیچین قیان 58 (4).
 براق خان 158 (3).
 بورقا تیمور 158 (3).
 بورکا 181 (1).
 بورکه 181 (1), 196 (2).
 بوزی بن میتوکان 158 (3).
 بوغوسالچی 66 (2).
 بوقله 92 (4).
 بوقون قنغی 66 (1).
 بوقله تیمور 81 (3).
 بویراکیچی 342 (1).
 بیان قلی خان بن بسورغدای بن
 دواچجان 158 (3).
 بیسوکات 100 (5).
 بیسولون 100 (5).
 بیش بالق 108 (5).
 پولاد اغا 96 (2).
 پولاد سلطان 283 (2).

نارغونای قولتوق 97 (9).
 تاسجو 158 (2).
 تالیغو 158 (3).
 ترسون محمد سلطان بن مهدی
 سلطان 328 (3).
 ترکه اصل 54 (2).
 ترمه شیرین بن دواچجان 158 (3).
 تماچ 58 (4).
 نماءن کهر 87 (4).
 تنک شال 86 (1).
 نومیر بیکی 101 (2).
 توران 339 (1).
 تومسه 92 (2).
 توغان اغاسی 118 (1).
 توغلیقتیمور خان بن ایلیخواجه بن دوا
 چجان 158 (3).
 توقان et توقای voyez طوغان
 توقتا 66 (4).
 تولوق حاجی 194 (2).
 توکوز 92 (2).
 نومالون 102 (2).
 تونکه ناوور قورقه قوروقان 85 (1).
 تیمور بی 69 (2).
 تیمور کورکان 69 (2).
 تیمور شاه 158 (3).
 تیمور قتلیق خان 171 (2).
 تیمورلنک 69 (2).
 ثمان کره 87 (4).
 ثمان کهره 87 (4).
 جادک 188 (4).
 جاکمبو 81 (3).
 جامع التواریخ 34 (1), 89 (3).
 جانی بیگ 188 (1).
 جای تیمور تایشی 81 (3).

- جدى (3) 60
 جدى باياوت (3) 60
 le paradis de la = جنة الارض
 terre, surnom de ia ville de
 20 (1). Balkh
 جنكسى (3) 158
 جوانمرد على خان (2) 288
 جور بوك (1) 251
 جورنوك (1) 251
 جونوك (1) 251
 جيلاون (2) 92 (2), 99 (2)
 جينكسان (2) 96
 جيقوق (2) 92 (2), 99 (2)
 حافظ (4) 67
 حافظ تانيش (3) 193
 حبيب السير (2) 187 (2), 157 (1) et passim
 ختن (1) 87
 خلاصة الاخبار (3) 143 (3), 137 (2), 191 (1)
 176 (1), 182 (3) et passim
 خواجم خان (3) 283
 خواجه ناصر الدين عبد الله (1) 200
 ibid خواجه ناصر الدين عبيد الله
 208 (1). خواجه يحيى مرواريد
 خير التراب (بلخ) (1) 20
 خيكانك اربقى (1) 924
 خيكانينك اربقى (1) 324
 دانشسند (3) 158
 دشت بركه (5) 180
 دوا تيمور (3) 158
 دوا ججان (3) 158
 دوا نجان voyez دوا ججان
 دى نوبان (4) 100
 ديلون بولداق (2) 73
 ديلون بللق (2) 78
 ربه سلطان بيكم (3) 197
 روضة الصفا (1) 176 (1), 192 (2), 26 (1), 197 (1)
 ساين خان (باتو لقبى) (1) 188
 سعد الدين (2) 240
 سلطان حسين ميرزاى بايقرا (3) 207
 سلطان محمود (3) 158
 سوقميون (1) 59
 سيورغتميش (3) 158
 شاه بخت (محمد شيبانى خان لقبى) (1) 181
 شاه طاهر دكنى (2) 851
 شاه عباس (1) 308
 شرف الدين على يزدى (1) 12
 شرف نامه (3) 193
 شرف نامه شامى (3) 193
 طاير اورسون (5) 100
 طغورول (3) 81
 طوغان ابن باتو خان (4) 181
 طغر نامه (1) 12 (1), 172 (2)
 عادل سلطان (3) 158
 عبد العزيز (7) 189-188
 عبد العزيز خان (2) 238
 عبد الله خان (1) 274
 عبيد الله خان (1) 225
 على سلطان (3) 158
 غاير خان (2) 37
 غجدوانى (1) 114
 قاجولى (4) 68
 قارلوق et قارليق (2) 20
 قالى قاجو (1) 164
 قايدو (3) 61
 قبة الاسلام = بلخ (1) 20
 قبل سلطان (3) 158
 قبول (4) 65

قد اقبى 158 (2).
 قد اقبى بن بوزى بن ميتوكان 158 (3).
 قرا هلاكو 158 (2).
 قراچى 296 (2), 297 (2).
 قران قبرى 301 (1).
 قرلتوق = حسود 67 (6).
 قر بلتوق (بارسونتاى لقبى) 188 (1).
 قزان خان 158 (3).
 فلا 84 (1).
 قلاج 87 (2).
 قلاج قرا 87 (2).
 قوا مرال 63 (3).
 قوجوم بوغورول 63 (4).
 قودو 92 (2).
 قودو سوباجو 86 (-).
 قورجانور بيوروق 47 (2).
 قورلاس 64 (1).
 قورى ييكم 203 (2).
 قورى سوباجو 86 (1). voyez aussi
 قودو سوباجو
 قولان خانون 100 (5).
 قولتوقان 99 (2).
 قولتوقان مركان 92 (2).
 كاشغر 87 (1).
 كان كل 203 (2).
 كباك خان بن دوا حجان 158 (4).
 كللك 182 (3).
 كورباسو خاتون 100 (5).
 كوساقو جار كشه 87 (1).
 كوشلوك 90 (1).
 كولاكان 101 (2).

كورل 180 (4).
 كونجك خان 158 (3).
 كهرون باباوت 60 (3).
 مبارك شاه 158 (3).
 متولون 61 (2).
 مجد الملك 131 (1).
 مجد الملك ibid.
 مجبر الملك شرف الدين مظفر 131 (1).
 محمد خان 158 (3).
 محمد (شيبانى خان) 188 (1).
 مرغور 81 (1).
 مطلع السعدين 180 (2).
 ملك فخر الدين كرت 201 (1).
 منكوباي 40 (1).
 ميتوكان 158 (3).
 مير شريف راقيم 164 (1).
 ميردهقان = ميردهقان 301 (2).
 نخبه التواريخ والاخبار 207 — 208 (3).
 نكون اوسون 86 (2).
 نيك 9 (1).
 نيكين 9 (1).
 نيك بى 158 (3).
 هبيقاى قانان 67 (3).
 هوشين 58 (1).
 يسو تيمور 158 (3).
 يگه جاران 83 (1).
 يگه نيدون 63 (5).
 يلججه 11 (1).
 يلون يلدق 73 (2).

ERRATA.

Page	7	ligne 14	lisez: Matouchalekh	au lieu de	Matouschalekh.
"	16	" 16	" Oghouz-Khan	" "	Oghous-Khan.
"	18	note 1) ligne 3	lisez: Oghouz-Khan	" "	Ogouz-Khan.
"	26	ligne 13	lisez: Koun-Khan	" "	Koun-Khan.
"	28	" 18	" Bikidouz	" "	Bekdouz.
"	30	" 9	" Suñunitch-Kh.	" "	Safunitch-Kh.
"	34	note 1) ligne 1	lisez: جامع	" "	جامع
"	48	ligne 6	lisez: M&adjoudj	" "	Madjoug.
"	48	" 23	" Tèkine	" "	Tikine.
"	51	note 2) ligne 1	lisez: Gour-Khan	" "	Kour-Khan.
"	51	ligne 2	lisez: Raouzètoussafâ	" "	Ranzètoussafâ.
"	56	note 2) ligne 2	lisez: Qong-qomâr	" "	Qong-qamar.
"	58	ligne 19	lisez: Merguène	" "	Merkène.
"	62	" 8	" Moutouloun	" "	Moulouloun.
"	63	" 19	" Bourté-Tchiné	" "	Berté-Tchiné.
"	67	" 8	" Tcharqa-lèn-qoum	" "	Tcharqa-Linqoum.
"	69	" 12	" Yedourkine	" "	Edourkine.
"	71	" 19	" Bartân	" "	Bertân.
"	74	" 3 et 5	lisez: Baï-Sanqour	" "	Baïssanqour.
"	74	" 29	lisez: S&adoudji	" "	Sawdji.
"	75	" 9	" Il-Khan	" "	Jl-Khan.
"	75	" 17	" safioullâh	" "	safionllâh.
"	77	" 20	" Qong-qomâr	" "	Qong-qamar.
"	82	" 25	" Minglik-Itchigué	" "	Minglik-Etchigué.
"	85	" 5	" orouq	" "	Orouq.
"	87	" 12	" Nimân-Kêhrè	" "	Nimân-Keh-rè.
"	87	note 3) ligne 5	lisez: Djihân-Kouschal, Djami-ut-Tèvarikh.		
"	88	ligne 2	lisez: Tangri-ning-Bouti	au lieu de	Tanghrinine-Bouti.
"	92	" 19	" Tourâmisch	" "	Tourmisch.

Page 98 ligne 9 lisez: Mingân	au lieu de Minkâr.
« 100 note 4) ligne 2 lisez: Daf-Noyân	« « Daf-Noïone.
« 101 notes ligne 3 lisez: Бусуаунъ	« « Бусуаунъ.
« 101 « « 8 « Alaqaï-Bigui	« « Alaqaï-Biquï.
« 102 ligne 18 lisez: Badakhschane	« « Badakhschan.
« 107 « 22 « Bagdâd	« « Boukhara.
« 108 « 13 « Qârlouq	« « Qârlïq.
« 108 « 18 « Souktou-Bogha	« « Saktou-Bogha.
« 109 « 30 « Suiunitch-Khan	« « Sofounoutch-Khan.
« 111 « 25 « Qaradja-Hadjib	« « Qaradja-Hadjip.
« 113 notes ligne 1 lisez: Frachn	« « Fraeh.
« 113 « dernière ligne, ajoutez à p.: 222.	
« 118 ligne 4 et 13 lisez: Urguendj	« « Ourguendj.
« 119 « 5 et 14 « Urguendj	« « Ourguendj.
« 127 « 1 et 3 d'en bas lisez: Qaran-diz	« « Qarandar.
« 128 « 5 et 17 lisez: Qaran-diz	« « Qarandar.
« 134 « 5 lisez: Nessai	« « Nisser.
« 135 « 11 « Ziyâoud-dine	« « Ziqâoud-dine.
« 138 « 14 « Mekrân	« « Mokrân.
« 140 « 24 « Urguendj	« « Ourguendj.
« 145 « 28 « Bilgoudaï	« « Bilgoutaï.
« 148 « 6 « Ylvâdj	« « Yetvâdj.
« 153 « 19 « Sourqouqtaï-Bigui	« « Sourqouqti-Bigui.
« 156 « 15 « Deschti-Qiptchâq	« « Deschtik-iptchâq.
« 156 notes ligne 1 lisez: Baidâr	« « Baidur.
« 158 ligne 5 lisez: Baidâr	« « Baidur.
« 159 « 1 « Baidâr	« « Baidar.
« 162 « 2 « Qaidou-Khan	« « Qaidan-Khan.
« 168 « 24 « Djouras	« « Djourlas.
« 173 « 3 d'en-bas lisez: Keïkhatou	« « Guïkhatou.
« 174 « 12 lisez: Ghazân-Khan	« « Ghazan-Khan.
« 174 « 25 es 26 lisez: Ariq-Bogha	« « Ariq-Bouka.
« 175 « 19 lisez: Guerm-Roud	« « Guerm-Boud.
« 175 dernière ligne lisez: Sâti-Bigué-Khatoun	« « Sâti-Bek-Khatoun.
« 176 ligne 4 lisez: Sati-Bigué-Khatouu	« « Sâti-Bek-Khatoun.
« 176 « 5 « après Souleïman ajoutez: fils de Mohammed.	
« 178 « 7 lisez: Yessoukeï-Béhadour	au lieu de Yssouguel-Béhadour.
« 178 note, lingue 1 lisez: Bilgoudaï	« « Belqoutaï.
« 180 notes, dernière ligne, lisez: Alias: Olagtchi.	
« 182 avant « « « Toqai	au lieu de Toqtaï.
« 182 notes, « « « خلاصة	« « خلاصة
« 186 ligne 19 lisez: Mourtaza-Khan	« « Mourtazi-Khan.
« 187 « 15 et 16 lisez: Ghiyâssouddine	« « Ghiyâssouddine.
« 188 « 3 lisez: Irândji	« « Irântchi.
« 188 notes, ligne 1 lisez: ابو سعيد	« « ابو سعيد
« 188 « « 5 « Ирайджи	« « Иравджи.
« 129 « « 3 « در پناه وقت سالکی	

- Page 193 notes, ligne 6 lisez: **میفا از پادشاه درویشان**
- « 193 « « 10 « **حاکم نامی تو شاه جهان**
- « 196 « « 4 « **انکه آبلالا** au lieu de **آبلاک**
- « 197 « « 5 « **Mirân-Châh** « « **Mirun-Châh.**
- « 197 « « 18 et 19 lisez: **الغ بیک بحر علوم است وحکم**
که دین نبی را از و بود پشت
زعباس شهید شهادة چشید
ازان کشت نأریخ عباس کشت
- « 197 dans la 3 ligne d'en-bas mettez un astérique (*) entre les mots **تیغ** et **کشت**
- « 201 notes, ligne 1 lisez: **La forteresse** au lieu de **Sa forteresse.**
- « 203 « « 15 « **یحد کرچه** « « **یحد کرچه**
- « 207 « « 10—12 lisez: **ذکر تولد سلطان حسین میرزای بایقرا**
تاریخ مدرسه سلطان حسین میرزای et p. 81 **et نأ زمان وفات**
سلطان حسین بایقرا et même simplement: **بایقرا در ولایت هراة**
- « 209 « avant dernière ligne, lisez: **خوس** au lieu de **خوس**
- « 210 notes, ligne 11 lisez: **وهو الیوم السلطان تلك البلاد و خانه الكبير**
- « 212 ligne 22 lisez: **rendu** au lieu de **reudu.**
- « 213 « 23
- « 213 « 8, 23 et 30 } lisez: **Subhân-Qouli**, au lieu de **Sultân-Qouli.**
- « 214 « 4 et 8
- « 215 notes, ligne 1 lisez: **Aboulèk, Aminèk** « « **Aboulèk-Aminèk.**
- « 215 « « 3 « **شاه طاهر دکنی**
- 215 « dernière ligne, mettez un astérique entre **من** et **مانمش**
- « 216 notes, ligne 1—3, mettez des astériques entre **زعلق** et **ناکوم** et **خطاب**, **زان**
- « 217 ligne 20 lisez: **de Sultan-Ghâzi** au lieu de **du sultan Ghâzi.**
- « 220 « 16 « **Berké-Sultan** « « **Barka-Sultan.**
- « 220 « 19 « **Kât, Baldoumsâz** « « **Kirt, Baldoumsâq.**
- « 220 « 21 « **Tâgh-Bouyi** « « **Tâgh-Bonyou.**
- « 221 avant-dernière ligne, lisez: **Qâri-Kitchit** « « **Qâri-Kilchit.**
- « 225 notes, ligne 19 lisez: **محمد الله که جایش شد فراز سند خانی**
- « 226 « « 8 lisez: **خبرد کفت** au lieu de **خرد کفت**
- « 226 « « 19 « **در ورق** « « **ور ورق**

- Page 227 notes, ligne 2 lisez: واقعة au lieu de واقعه
- « 227 « « 3 « رقم « « رقم
- « 227 « « 7 « با رب از عز آلهی قرنها دارد نگاه
- « 227 « « 9 « معلى au lieu de معلى
- « 227 « « 11 « معلى « « معلى
- « 235 ligne 13 et 31
- « 236 « 1, 7, 19, 23 et 24 } lisez: Sultan-Ghâzi-Sultan au lieu de sultan
- « 237 « 18 } [Ghâzi-Sultan.
- « 238 « 4
- « 238 « 14 lisez: Barâq-Khan au lieu de Bèrâq-Khan.
- « 238 notes, ligne 15 lisez: دولت اوشهر « « دولت اوشهر
- « 239 ligne 11 lisez: Bèyât (deux fois) « « Begât.
- « 239 notes, avant-dernière ligne, lisez: خيف از عبد العزيز خان
- « 247 notes, dernière ligne lisez: p. 243, au lieu de p. 143.
- « 255 ligne 24 lisez: Marv-Châh-i-Djêhân « « Marv-Châh-Djêhân
- « 258 « 6 « Djelâl-Sultan « « Djelâl-Khan.
- « 288 « 26 « Minglitch-Bi « « Mingli-Bi.
- « 294 « 19 « fils « « fil.
- « 295 dernière ligne, lisez Touk « « Tuk.
- « 296 ligne 9 lisez: Touk « « Tuk.
- « 296 « 19 « Qirghiz-Bèk Bâqli-Béhâdour « « Kirghiz-Bèk-Bâgli-Béhâdour.
- « 300 « 11 « Bâqirghân « « Buqirghan.
- « 301 « 9 « Bâqirghân « « Baqirgahn.
- « 301 notes, ligne 3 lisez: تنکيزکا باردی « « تنکيزکار باردی
- « 302 ligne 6 « Saghtcha « « Saghlcha.
- « 307 « 21 « Tâchli-Yârmich « « Tâchti-Yârmich.
- « 309 « 7 « Yomout « « Jamout.
- « 309 « 18 « Bâqirghân « « Bâqirghan.
- « 309 « 19 « Sèid-Atâ « « Sèid-Alâ.
- « 315 « 3 « Berkè-Khan « « Bourké-Khan.
- « 327 « 2 « Uzbeks « « Uzbekhs.
- « 327 « 10 « (je lis: lac du Khodja) « « (je lis du Khodja).
- « 338 « 10 « Mechhèd « « Mèschèd.
- « 337 « 16 « Qizil-Ayâqs « « Qizil-Agâqs.
- « 340 notes, ligne 2 lisez: تورالار نينك باشى
- « 349 ligne 6 « Merguène « « Merkène.
- « 350 « 9 « Merguène-Taïchi « « Merkène-Taïchi.
- « 351 « 7 « Soubhân-Qouli « « Soultân-Qouli.

